II 14168

ИСТОРИЈСКИ ИНСТИТУТ
ГРАЂА
Књ. 11

МЕШОВИТА ГРАЂА
(Miscellanea)
Књ. 2

Редакциони одбор:
др Б. Павићевић, др Г. Станојевић, др А. Раденић,
др В. Стојанчевић, др Д. Милић, др О. Зиројевић

Одговорни уредник
др Реља Новаковић
директор Историјског института

БЕОГРАД
1973.

INSTITUT D'HISTOIRE
DOCUMENTS
Tome 11

MISCELLANEA

Tome 2

Comité de Rédaction
dr B. Pavićević, dr G. Stanojević, dr A. Radenić,
dr V. Stojančević, dr D. Milić, dr O. Zirojević

Rédacteur en chéf
dr Relja Novaković
Directeur de l'Institut d'histoire

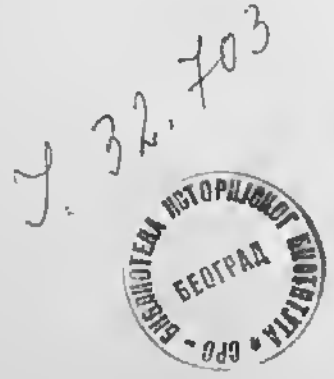

BEOGRAD
1973

САДРЖАЈ

Страна

Душанка Бојанић
Фрагменти збирног пописа видинског санџака из 1466. године 5

Душанка Бојанић
Фрагменти опширног пописа видинског санџака из 1478—81. год. 79

Радмила Тричковић
Попис харача Крајине и Кључа за 1153. годину по Хиџри . . . 193

Радмила Тричковић
Катастарски попис Крајине и Кључа из 1741. године 243

ДУШАНКА БОЈАНИЋ

ФРАГМЕНТИ ЗБИРНОГ ПОПИСА ВИДИНСКОГ САНЏАКА ИЗ 1466. ГОДИНЕ

Увод

ФРАГМЕНТИ збирног пописа видинског санџака које саопштавамо налазе се у Архиву Председништва владе републике Турске у Истанбулу, где се чувају у фонду дефтера пренесених из Министарства финансија под бројем 18. Увезани су у једне корице, а воде се као један целовит фрагмент збирног пописа видинског санџака из времена владавине Мехмеда Освајача. Имају укупно 25 листова стандардног дефтерског формата, а пагинацију и коричење извршили су у новије време архивски стручњаци.

Првих 19 листова овог пописа, сачуваног у фрагментима, чине једну целину. Она садржи попис тимара видинских спахија коме недостаје више почетних листова. Тај попис налази се на fol. 1 r^0 — 10 r^0. Следи попис тимара посадника мале тврђаве Флорентин, т. Filurdin, на Дунаву, који се налази на fol. 10 v^0 — 11 v^0. После њих пописани су тимари посадника тврђаве Видин. Том попису очевидно недостаје један лист, са тимаром диздара видинске тврђаве и бар два до три посадничка тимара. Посадници видинске тврђаве пописани су на fol. 12 r^0 — 14 v^0. Следи празна страна 15 r^0. После ње почиње попис спахијских тимара у вилајету Белоградчику, т. Belgrad, који се налази на fol. 15. v^0 — 17 v^0. Страна 18 r^0 је неисписана, а после ње, на стр. 18 v^0 почиње попис тимара посадника у тврђави Belgrad. Он се прекида на стр. 19 v^0.

Последњих шест листова овог пописа сачињавају другу целину. Она почиње празним листом 20 r^0 — 20 v^0. При дну стране 20 v^0 назначено је да за њом следи попис вилајета Сврљиг. Међутим, тај део пописа видинског санџака недостаје, а на страни 21 r^0 налази се непотпун попис спахијских тимара у вилајету Бања, који се завршава на fol. 22 r^0. На страни 22 v^0 почиње попис чувара тврђаве Бања. Он је потпун и завршава се на страни 24 v^0. Најзад следи последња страна ових фрагмената, 25 r^0, која је уједно и последња страна дефтера. Она садржи збирне податке о целом санџаку.

У нашем издању задржали смо пагинацију пописа коју је одредио Архив Председништва владе у Истанбулу, иако није ори-

гинална. (У XV веку пописни дефтери немају оригиналну пагинацију, јер су њу замењивале кратке белешке на дну версо стране које су садржале прве речи текста на следећем листу.) Сматрали смо да ће овакав поступак олакшати рад оним истраживачима који ће упоређивати наше издање са приложеним факсимилима.

Пошто је тимар основна јединица нашег пописног дефтера, означили смо бројевима сваки тимар. У заграде смо стављали све своје допуне оригиналном тексту. Преводећи текст са турског на српскохрватски језик старали смо се да превод буде тачан и веран оригиналу, али у духу нашег језика, а да наше допуне уз превод буду сведене на минимум.

Уз преведени текст смо објаснили само имена пописаних насеља. Ова објашњења нумерисана су редним бројевима. Сав остали коментар текста који смо сматрали неопходним, дали смо после превода, и то према нумерацији тимара.

Датуме по хиџранском календару претварали смо одмах у датуме по нашем рачунању, које смо стављали у заграду.

Не знамо тачан датум састављања наших фрагмената збирног пописа видинског санџака, из простог разлога што међу тим фрагментима није сачувана прва страна пописа са уводом. Пописе су вршили емин — пописник и писар, по одређеним принципима и према писменим упутствима добијеним од централне власти. Они су састављали царске пописне књиге, опширне и збирне пописне дефтере. У уводу дефтера они су наводили име владајућег султана који је наредио попис и састављање дефтера, тачан назив дефтера и области која се пописује, своја имена и функције и најзад датум завршетка свога посла. Пошто не располажемо оваквим уводом, покушаћемо да датум одредимо на основу оних података које наши фрагменти садрже.

Наши фрагменти збирног пописа видинског санџака састоје се из основног текста и маргиналних бележака. Основни текст датиран је само у уводу, што смо већ спомснули. Он садржи имена тимарника, сажете податке о томе где им се налази тимар и колики им је приход додељен. У њему се наводи и какве обавезе имају поменути тимарници зато што уживају тимаре, односно приходе од тимара. Сваки збирни дефтер био је на снази све до новог пописа и за то време имао функцију најмеродавније матичне књиге тимарске организације у конкретној области. По традицији је сваки нови владар наређивао попис царства у почетку своје владавине, без обзира на претходне пописе. Нови попис обављао се 10 до 15 година после старог. Између једног и другог пописа догађале су се промене у тимарској организацији пописане области. Те промене биле су најчешће персоналног карактера, јер су се из одређених разлога мењали корисници тимара. Доста често мењала се структура тимара, услед увећавања, смањења или деобе прихода. О свим таквим променама решавао је царски диван на својим седницама, а сажето формулисане и

датиране одлуке царског дивана уношене су у виду маргиналних бележака уз основни текст збирног пописа. На одлукама дивана засниване су акта која су издавана тимарницима (берати, царске заповести и др.). Захваљујући управо тим маргиналним белешкама, могуће је одредити тачан датум састављања нашег збирног пописа.

У нашем попису најранија белешка уписана је уз 44. тимар, а датирана са последњом (трећом) декадом месеца Џумаде друге, хиџр. 871 године (28. I — 5. II 1467), што значи да је основни текст пописа састављен пре тог датума, у току 1466. године. Пошто је први, до наших дана сачувани, потпуни попис видинског санџака састављен 1455. године, за владе истог султана, Мехмеда Освајача, то би значило да је између ова два пописа прошло равно десет година, што је нормалан и уобичајен пописни период за XV век. Фрагменте збирног пописа видинског санџака датирали смо са 1466. годином и зато, што смо имали у виду податке првог сачуваног пописа,[1] чије смо издање припремили.

Маргинална белешка стављена уз 37. тимар датирана је са првим даном месеца Зилкаде хиџр. 883. године (24. I 1479). После тог датума више нису уношене маргиналне белешке у наш збирни попис видинског санџака. У канцеларији царског дивана постојао је нов збирни попис који је састављен после поменутог датума, током 1479. године или нешто доцније, а у сваком случају за живота Мехмеда Освајача, који је умро 3. маја 1481. Тај нови збирни попис такође није сачуван у целости, већ само у фрагменту који се данас чува у Софији, а издали су га Н. Тодоров и Б. Недков.[2] Наши фрагменти представљају, дакле, „стари дефтер", т. defter-i sabik, asil, у односу на дефтер који су објавили бугарски научници. Због тога смо сматрали неопходним да у коментару нашег издања укажемо на директну везу између ова два извора. У већ издатом фрагменту доследно су саопштени датирани подаци о документима на основу којих су тимарници држали тимаре, тј. о бератима или тезкирама које су издали поједини румелијски беглербези, или о царским заповестима. Ти подаци су истоветни или некад прецизнији од података у маргиналним белешкама наших фрагмената, што смо такође истицали у коментару. Најзад, треба споменути, да фрагменти збирног дефтера видинског санџака у издању Н. Тодорова и Б. Недкова представљају „стари дефтер" у односу на збирни дефтер из 1483. године, састављен у првим годинама владе Бајазита II. Збирни попис видинског санџака из 1483. године, који су саставили емин — пописник Мурат и писар Мехмед, сачуван се до наших дана у целости, а налази се у Архиву Председништва владе републике Турске, у фонду дефтера пренетих из Министарства финансија, под бр. 1 нове класификације. Овим збирним пописом завршава се данас постојећи фонд збирних пописа видинског санџака из XV века. Сви поменути пописи директно се наслањају један на други и сачињавају једну хронолошку и тематску целину, што омогућу-

[1] Збирни попис видинског санџака из 1454—5. године чува се у истанбулској Општинској библиотеци а носи сигнатуру M. Cevdet yazmalari 0.90.

је утврђивање топонимије видинског санџака и сагледавање његове тимарске организације у другој половини XV века и, најзад, увид у демографско стање ове области.

* * *

Због свог карактера и намене, сваки збирни попис је на првом месту најкомпетентнији извор за упознавање тимарске организације у једном вилајету или санџаку. Истовремено, такав попис даје податке о бројности и структури становништва на једној одређеној територији, о насељима и њиховој величини, о селима, селиштима, градовима и манастирима. Због тога су збирни пописи истовремено прворазредни извори за историјску географију и демографију.

Фрагменти видинског збирног пописа из 1466. године као извор за упознавање тимарске организације видинског санџака

Збирни попис видинског санџака из 1466. године био је на снази и у употреби пуних 12 година, у току којих је централна администрација у њега уносила промене у персоналном саставу тимарске организације и промене у структури појединих тимара. Маргиналне белешке о овим променама изванредно експлицитно објашњавају поступак у вези са добијањем, одузимањем, разменом и наслеђивањем тимара. На конкретним примерима и случајевима јасно се могу сагледати основни принципи на којима се заснивала турска тимарска организација не само у видинском санџаку већ и у целом европском делу Османског царства у другој половини XV века. А та организација вредна је изучавања како са становишта османистике, тако и са становишта националних историја балканских народа. Као што је то изванредно сажето и тачно формулисао Г. Острогорски, у закључку свог капиталног дела о проније, историја византијске и јужнославенске проније има свој наставак у историји турских тимара. Услови под којима су турски тимарници држали своја добра идентични су са условима под којима су византиски и јужнославенски проније држали своје проније.[3]

У готово свим досадашњим издањима турских пописних књига, уобичајена је пракса да издавачи објашњавају историјско-правне термине који се у пописним књигама јављају. Стога ћемо и ми у уводу укратко објаснити најчешће, основне термине неопходне за разумевање тимарске организације у видинском санџаку, док ћемо у коментару обратити пажњу на ређе и мање познате.

---

[2] Извори за българската история XIII, Турски извори за българската история, Серия XV—XVI, II, ед. Н. Тодоров—Б. Недков, София 1966, стр. 104—159. Скраћено: Извори XIII.

[3] Г. Острогорски, Проније. Прилог историји феудализма у Византији и у јужнословенским земљама, Београд 1951, 176.

У другој половини XV века османска држава имала је трајне обавезе издржавања дворских и војних службеника који су или примали тачно одређене плате, т. ulufe директно из дворске ризнице, уз повремене награде и поклоне, т. bahşiş, у новцу и оделу, или су уживали приходе са добара на владарској земљи коју су наследно користили и обрађивали сељаци, обавезни да сваке године предају одређене порезе и дажбине, пропорционалне производњи, као и да обаве одређене работе, службе у натури. Таква добра звала су се општим именом тимари. Реч тимар је по свом основном значењу слична са речју пронија. Она значи, бригу, стање, неговање болесног човека или животиње. Даље значење речи је надзор. У српском језику реч тимар везана је за негу коња (тимарити коња). Тимар се спомиње у јуначкој народној песми.[4] Најзад, реч тимар сачувала се као топоним.[5]

Тимар је по основном значењу и по примени био истоветан са византијском пронијом, јер није означавао само условно и ненаследно војно добро на владарској земљи, већ и сваки привремено и условно уступљени регални приход османског владара, чији је корисник припадник војног сталежа. Он је, уживајући приход од тимара примао награду за своју службу. Зато је било тимара који нису имали никакву директну везу са обрадом земље и дажбинама пољопривредних произвођача. Њихови годишњи приходи састојали су се од тржишне баждарине, прихода од риболовилишта или неког другог регалног прихода или пореза.

Тимари су класификирани по величини једногодишњег прихода обрачунатог у аспрама. У видинском санџаку највећи број тимара био је додељен уместо плата елитним коњаницима — спахијама, који су били обавезни да сваке године учествују у походима у оквиру своје земљишно-спахијске војне организације. Походне спахије сачињавале су посебан слој војног сталежа. Декрет који су добијали за уживање тимара обавезивао их је на личну опрему у сразмери са приходом који су уживали, или на вођење одређеног броја личних слугу, оклопника и момака.[6]

Као посебан слој војног сталежа, т. ehl-i seyf, спахије су били „људи од сабље", у време када је сабља била основно оружје

---

[4] У песми Бановић Страхиња: „Но у цара сто хиљада војске — Некаквога царева спахије, — Што имају по земљи тимаре — И што једу љеба царевога". И истој песми на другом месту помињу се и плате одређене у висини једне дневнице, улуфе, и тимари: „Имао сам нешто мало блага, — Млоге лаве и млоге тимаре".

[5] Насеља Тимар и Тимарци. Уп. Попис становништва 1953, књига XIII: Становништво и домаћинства, Београд 1959, 384, 133 (издање Савезног завода за статистику).

[6] У нашем издању превели смо на српскохрватски језик све термине који се односе на обавезе тимарника приликом одласка у поход. Термин „bürüme" схватили смо као скраћени израз од „bürüme cebeli", што дословно значи оклопник обавијен оклопом. Схватили смо да је реч о најбоље опремљеном оклопнику који има потпун оклоп, за разлику од лаког оклопника, цебелије, који има само цебу, кратку заштитну кошуљу или напрсњак. Потврду за наше схватање речи „bürüme" нашли смо у попису оружја и хране у тврђави Ново Брдо, у коме су прво пописани оклопи (t. cebe) а затим „bürüme" оклопи. Уп. Х. Хаџибегић, А. Ханџић и Е. Ковачевић, Област Бранковића, Опширни катастарски попис из 1455. године, 1, Сарајево 1972, 208.

епохе. И тимари су имали незаменљив, фиксни део прихода, који се звао сабља, т. kiliç. Пошто је тимарник носио једну сабљу као оружје, имао је право да користи једну сабљу као тимар. Изнад овог немењивог дела тимар је могао имати већи или мањи променљив део, који је тимарник стицао својим залагањем. Али, када је тимарника наслеђивао његов син, добијао је тимар у износу од једне „сабље", без променљивог дела. Тимарников син је сопственим залагањем у походима имао право да заслужи приход изнад непроменљивог дела, изнад „сабље".

Спахијски тимар најчешће се састојао из једног села. У том селу живео је спахија. Уколико је један тимар сачињавало више села и селишта, село у коме је живео спахија било је главно село тимара. По схватањима османског друштва, а нарочито по схватању самих спахија, који су живели на својим тимарима, земљорадња је била занимање недостојно војника. Тимар није био производно добро спахије, јер је то спречавао османски владар, дајући тимарнику само уживање прихода од одређених пореза и дажбина пољопривредних произвођача насељених на тимару. У оквиру тимара од једног или више села, постојале су мање парцеле земље, око спахијине куће, најчешће ливаде с воденицама и стаблима воћа, које је спахија уживао и користио као свој привремени лични посед, т. hassa, за време уживања тимара у целини. На тим ливадама није се могло организовати веће пољопривредно добро, нити било каква значајнија привредна делатност. Комплекси под ливадама били су намењени исхрани тимарникових коња.

Приход је тимарник — спахија уживао на основу берата од дана који је био означен у његовом „преносном писму", т. tahvil mektubu, писму о предаји тимара са уживања претходног тимарника на уживање новопостављеног. Тиме се тачно одређивало ко је све дажбине припадају тимарнику, јер су редовне годишње дажбине имале сталне термине сакупљања.

Приход од свог тимара најчешће је сакупљао лично спахија, евентуално уз помоћ ссоског старешине. Када се спахија налазио у походу остављао је заменика. Некада је група спахија која се налазила у походу слала својим кућама једног представника да сакупи њихове приходе и да им донесе трошак.

Поред активних спахија — коњаника, земљишне тимаре добијали су и други припадници војног сталежа, који су служили у тврђавама или на двору, у стајаћој султанској војсци итд. и који, према томе, нису живели на земљи нити су сачињавали активну спахијску војску.

На најнижој лествици у хијерархији османског војног сталежа у видинском санџаку налазили су се војници који су уместо плата уживали само слободан земљопосед на државној земљи, дакле земљу која није била оптерећена зависношћу владару. То су биле баштине војника, јастребара и соколара, слободних сељака који су лично били слободни у оквиру слобода војног сталежа османског друштва, али нису имали право да на својој земљи држе себи подложне људе.

Спахијама су управљали бегови, којима је султан поверавао власт декретом и инсигнијама. Ова власт локализована у једној области, истовремено је обухватала старешинство над војним снагама области, изузев царских тврђава, и старешинство у обезбеђењу унутрашњег поретка. Евиденција декрета се посебно водила у царској канцеларији, а постојао је и традиционални начин додељивања инсигнија (туга, санџака, војне музике). Султан као бег, световни владар, и обичан бег нису се разликовали по карактеру власти коју су имали и спроводили, већ по обиму власти и територије на којој су владали, по величини вилајета. Само се по себи разуме да су се они разликовали по броју личне стајаће војске коју су држали и водили у походе и по економској моћи, али су све те разлике углавном проистицале из разлике у величини султановог и санџакбеговог вилајета.

Под изразом вилајет у другој половини XV века треба подразумевати територију и људе у нечијој власти и управи, дакле не област у географском смислу речи, већ нашу средњовековну „власт" на владарској земљи. Бег који је управљао вилајетом гарантовао је и остваривао на својој територији слободу кретања и трговине и заштиту личности и имовине како људима који су на њој живели тако и свим путницима, посланицима, пролазницима, трговцима, а посебно онима који су имали сигурносна писма са захтевом владара да се заштити појединац у питању. Бег је био дужан да извршава заповести свог сениора и владара у погледу заштите и безбедности свог вилајета, док је владар прихватао заштиту страних поданика, трговаца и посланика на територији свог вилајета, који је обухватао целу државу, на основу феудално-владарских односа и уговора са осталим владарима.

Термин вилајет имао је и своје секундарно, историјско-географско значење, јер је најчешће означавао територију у нечијој власти. Међутим, било је бегова (војнички, цигански, муселемски, јуручки бег) који су владали над војно организованим људима настањеним на једној широј територији. У сваком случају термин вилајет никад није обухватао судску власт, јер је на владарској земљи право власти строго било одвојено од права суђења. На владарској земљи постојао је само владарски суд. Султан као бег и обичан бег уживали су управни имунитет, право самовласности на сопственом тимару, и истовремено старешинство у одржавању реда и безбедности на територији вилајета и над људима вилајета. Бег је ред и безбедност обезбеђивао уз помоћ спахија који су уживали мале тимаре у вилајету, а султан помоћу бегова. Бег је предводио тимарнике у извршавању војних служби, у одржавању унутрашњег реда и чувању вилајета. Више бегова предводио је бег-заставник, санџакбег, који је у погледу власти био први међу једнакима, али је имао већа права на основу врховног војног старешинства и војне хијерархије. Он је предлагао владару заслужне ратнике за добијање тимара и за посебне награде, предлагао је синове тимарника за добијање тимара или за „наслеђивање" очевог тимара. Санџакбег је имао и ограничено право да лично награђује истакнуте јунаке и да заслужним бор-

цима додељује сасвим мале тимаре, из фонда тимарске земље у својој надлежности.

Од средине XV века санџаци постају основне војне и територијално-управне јединице царства. Санџак је са становишта турске власти био у првом реду војно-административна целина. Санџак је такође био традиционално-друштвена категорија, јер је представљао, често, историјску и политичку јединицу, а некад црквено-административну јединицу предтурског друштва.

Видински санџак је својим границама обухватао територију Видинског царства, и тиме га у извесном смислу сачувао до XIX века. Границе царства односно санџака подударале су се са границама видинске митрополије. Ова област је у периоду турске владавине остала самостална црквено-административна јединица под врховном управом цариградске патријаршије.

У другој половини XV века видински санџак, са центром у Видину, имао је следеће вилајете: Видин, Belgrad (данашњи Белоградчик), Бања и Сврљиг. На његовој територији налазиле су се тврђаве: Видин, Флорентин, Belgrad (Белоградчик), Бања, (тврђава Соко) и Сврљиг.[7] Све тврђаве у царству биле су под управом владара, изузете од надлежности санџакбега. Оне су имале сопствене команданте, диздаре са титулом бега и посаду која је била састављена из разних видова војске која се различито плаћала, најчешће директно из царске благајне и преко тимара. Посаднички тимари нису били походни, као што нису били походни ни тимари и зеамети виших и нижих дворана и дворских службеника, који су добијали по санџацима добра као плату за своју службу. Тако је на територији санџака постојао сталеж походних спахија, старинка, који су служили војску с оца на сина, и представљали неку врсту земљишног ситног и крупнијег нотабилитета, а с друге стране добра су уживали „странци", дворани, који нити су ишли у походе заједно са спахијама, нити су били обавезни да живе на свом добру и да чувају вилајет. Оваква већа добра, исто као и хасови великодостојника и султански хасови, имала су управни имунитет и одржавала су ред помоћу управника добра и њихових људи.

Приход видинског санџакбега састојао се из прихода његовог хаса, као и из свих осталих прихода који су му били додељени или на које је имао право по својој функцији (половина од новчаних казни и глоба на спахијским тимарима у санџаку, све новчане казне од војника Црне Рекс, овчарина у целом санџаку итд.). Санџакбези крајишничких санџака имали су по правилу велике приходе од регалних права владара, на пример на ћумрук, која им је владар у потпуности или делимично уступао за време док је трајао крајишнички статус санџака.

[7] Уп. Душанка Бојанић — Лукач, Неготинска Крајина у време турске владавине — на основу извора из XV и XVI века, Гласник Етнографског музеја. књ. 31 — 32, Београд 1969, 66 — 67.

У основном тексту фрагмената збирног пописа видинског санџака помиње се 281 топоним. Имена једног мањег броја насеља забележена су скоро у истом облику у коме постоје и данас. Многа насеља у нашем извору забележена су у облику који се прилично разликује од данашњег. Ради се или о архаичном облику топонима, о дијалекатском облику или о нешто деформисаном облику услед фонетских особености турског језика и изнесне неприлагодивости српском односно бугарском језику, или услед неприкладности арапског алфабета да верно прикаже јужнословенске топониме. Посебне су се тешкоће јављале у читању оних топонима код којих писар није стављао дијакритичке знаке на сва слова, услед чега се исти топоним могао читати на два или више начина.

Читање топонима тесно је везано за његово одрсђивање, које смо дали у напомени. Одређеним топонимом сматрали смо сваки онај топоним код кога смо били у стању да утврдимо директну везу са данас постојећим насељима, деловима насеља и локалитетима. Били смо свесни да су многа насеља мењала своја места, из низа узрока, и да се оно место на коме се та насеља данас налазе не мора подударити са местом насеља у другој половини XV века. Стога смо под директном везом сматрали исто или сасвим слично име у истој антропогеографској области. Те области одређује наш извор, који уз свако насељено и уз већи број ненасељених места ставља и припадност ужој области, разуме се у оквиру видинског санџака. О неким од тих области (о Бањи, Тимоку, Заглавку) постоје темељите антропогеографске студије које смо користили и на које смо упућивали у напоменама.[8] Посебно смо тешкоће имали са оним областима о којима нема добрих студија, што је случај са Црном Реком,[9] или о којима уопште нема студија. То су области Белоградчик, т. Belgrad, Загорје и Видин, у Бугарској, а сврљишка област у нас. У таквим случајевима служили смо се расположивом литературом, а пре свега географским картама.[10]

Одређеним смо сматрали и сваки онај топоним за који смо у расположивој литератури или на географским картама нашли потврду о некадашњем постојању. У именима неких данас постоје-

---

[8] Користили смо следеће антропогеографске студије: Петар Јовановић, Бања, Насеља и порекло становништва, књ. 17, Београд 1924, скраћено: П. Јовановић, Бања; Маринко Станојевић, Тимок, Насеља и порекло становништва, књ. 29, Београд 1940, скраћено: М. Станојевић, Тимок; Маринко Т. Станојевић, Заглавак, Насеља српских земаља, књ. IX, Београд 1913, скраћено: М. Т. Станојевић, Заглавак.

[9] За Црну Реку користили смо следећи рад: С. Мачај, Црноречки округ, Гласник Српског ученог друштва, књ. 73, Београд 1892, скраћено: Мачај, Црноречки округ.

[10] Консултоване су секције Војно-географског института ЈНА и секције Географског одељења Главног Генералштаба (Србије), које се налазе у Библиотеци Историјског института у Београду и у Одеску за историјску географију истог института.

њих потока и речица крију се имена ишчезлих насеља која су се у XV веку налазила у речним долинама, док су многа некадашња села данас делови утврђених насеља. Многа насеља ишчезла су још крајем XVI века те се у пописима видинског санџака из тог времена воде као пуста селишта,[11] а нека су ишчезла током или крајем XVII века. Насеља и становништво трпели су велике промене у току дугих аустро-турских ратова који су се крајем XVI и XVII века водили једним делом и на територији видинског санџака, а имали за последице велике ссобе. Услед тих околности, поред свих напора које смо уложили, и поред свесрдне помоћи бугарских колега, Вере Мутафчиеве и Михаиле Станнове, које смо консултовали за топониме на данашњој бугарској територији, један број топонима остао је неодређен или, што је ређи случај, несигурно прочитан. Несигурно читање смо посебно наглашавали у напоменама. Уверени смо да ће многа насеља која нисмо успели да одредимо у будућности бити одређена, када се изврше испитивања на терену, односно када се темељито проуче области Црна Река и Сврљиг.

И поред нашег непотпуног успеха у читању и одређивању пописаних места, мислимо да је сувишно наглашавати значај збирног пописа видинског санџака из 1466. године као извора за историјску географију источне Србије и западне Бугарске. Довољно је сетити се чињенице да извори из времена самосталности Видинског царства, са истим или већим бројем топонима, нису сачувани за науку. Турски пописи из друге половине XV века у извесном смислу попуњавају ту празнину, јер садрже, поред конкретних података, и многе „остатке старога у новом", на пример границе средњовековних жупа и области. Остављајући та питања научницима који ће користити наш извор за сопствена истраживања, поменућемо основна опажања до којих смо дошли у току рада. Наиме, области Бања и Сврљиг које представљају природно затворене целине, са сасвим одређеним природним границама, имале су исте границе и у другој половини XV века. То су праве средњовековне жупе са тврђавом у средишту, које су сасвим природно могле постати области а затим турски вилајети. Међутим, области Белграда и Видина имају друге особине. Вилајет Белград обухвата подручје око истоимене тврђаве, али нема природно затворене границе, које би, да су постојале, омогућиле дуготрајнији опстанак овој војно-управној јединици, свакако наслеђеној од бугарске државе. У XVI веку вилајет Белград се утапа у нахије Загорје и Поломје. Видинска област, централна и највећа у малом Видинском царству, обухватала је у другој половини XV века више мањих регија: непосредно залеђе тврђаве и места Видина и тврђаве Флорентина, а затим мање области без тврђава, Тимок у долини Белог Тимока, Поломје на левој и десној обали Лома, Загорје, Црну Реку, Кливје и Винишницу. Ове три последње области сачињавале су данашњу Црну Реку у долини Црног Тимока, а имале су изванредно велики број малих насеља. По-

[11] Главна дирекција тапија и катастра у Анкари, Опширни попис видинског санџака из 1586. године бр. 57.

четком XVI века поменуте три области формирале су се у нахију Црна Река. Тада су се у нахије издвојиле и остале мање области видинског вилајета, Видин, Тимок, Загорје и Поломје.[12]

Детаљна и стручна анализа историјско-географских података које садрже наши фрагменти збирног пописа из 1466. године, намеће се и у вези са проучавањима балканских миграција. Сасвим експлицитни подаци у овом извору указују да су традиционалне миграционе струје, које се везују за XVIII и XIX век, постојале и у другој половини XV века, када су, како изгледа, те струје имале исти правац. Познато је, наиме, да су се Тимочани исељавали у Шумадију после Кочине Крајине и доцније, конкретно у села Губеревац и Лапово у Лепеници. Истоимена села, Губеревац и Лапово постојала су у XV веку у видинском санџаку.[13] Поступним повременим миграцијама ова села у видинском санџаку потпуно су опустела, док су шумадијски Губеревац и Лапово постали традиционални центри у које су се исељавали и где су били добро прихватани остали Тимочани. Ми смо до ових примера дошли случајно, у току обраде топонима. Посебна истраживања у овом правцу могла би дати драгоцене резултате, посебно ако се буде вршила уз коришћење пописа смедеревског санџака и других области у истом периоду.

Као извор за историјско-демографска изучавања, збирни попис видинског санџака из 1466. године има више вредности када се користи у склопу осталих пописа него сам по себи. Разуме се, ни један збирни попис не садржи довољно елемената за озбиљну, савремено схваћену демографску анализу. Али, збирни пописи посматрани у хронолошком редоследу пружају извесне могућности за размишљање. Сваки од пописа садржи прецизне податке о фискалним обвезницама, на основу којих се може стећи одређена представа о бројности становништва. Статистичке табеле израђене на основу ових података указале би, без сваке сумње, на извесне појаве од већег интереса за историјску демографију.

[12] Архив Председништва владе у Истанбулу, Збирни попис вилајета Румелије бр. 370 из 1530 — 1535. године.

[13] Уп. топониме и напомене 129 и 169.

fol. 1 r°

1

ТИМАР АЛИЈЕ СИНА ДЕВЛЕТХАНА[a]

Село *Ораховица*[1], спада под Винишницу
породице 32, неожењених 4, удовица 1
Селиште *Режиновце*[2]

приход 4045 (аспре)

Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, момак 1, мали шатор 1

a. Умро је. Половина овог тимара дата је његовом сину. Нека јаше у поход. На 22. Сафер године 873 (11. IX 1468). У престоници Константинопољу.
b. А (друга) половина дата је Мустафи сину Илијаса. Нека на смену јашу у поход. На 2. Реби I године 873 (20.IX 1468). У логору Деркосу.
c. На основу санџакбеговог писма, у коме се каже да споменути Мустафа не обавља службу, његов део лат је Алији сину Азеба. Написано у другој декади Џумаде II године 874 (16. XII — 25. XII 1469). У Константинопољу.

2

ТИМАР ШАХИНА СИНА АБДУЛАХА

Село *Илино*[3], спада под Кливје
породица 10, неожењених 1, удовица 1, *приход* 651 (аспра)
Село *Котар*[4], спада под Кливје
породица 10, неожењених 1, *приход* 716 (аспре)
Село *Сенце*[5], спада под Кливје
породица 10, неожењених 2, удовица 2, *приход* 832 (аспре)
Селиште *Утрипце*[6], спада под Загорје, празно
Селиште *Извор*[7], спада под Кливје

приход: 1367 (аспре)

---

[1] Непознато. Можда са селом Ораховица има везе поток Орашак који се као десна притока улива у Тимок северно од Вратарнице. Уп. секц. Краљево Село, 1 : 75.000.

[2] Непознато. Ово селиште могло се звати и Рижиновце, или Р'жиновце.

Укупно:

породица 30, неожењених 4, удовица 3
Лично лаки оклопник

Пошто је поменути Шахин постао шехид у Али-беговом походу, дат је Чиркину сину Шашина. Он јаше у поход. Написано на 20. Џумаде I године 881 (10. IX 1476). У логору Аџи Гол.
Нека шаље походника.

3

ТИМАР КОРЈАК ХИЗИРА[a]

Село *Врбица*[8], спада под Винишницу
породица 12, неожењених 2, *приход* 1495 (аспре)
Лично лаки оклопник

a. Умро је. Дат је Николи, Никши и Радославу, неверницима који су са споразумом изашли из Ресаве. Наизменично одлазе у поход. Написано у другој декади благословеног Рамазана године 874 (14. III — 23. III 1470).

b. Пошто је споменути Радослав ишчезао у Угарској, његов део дат је невернику званом Јаков. Дат је са знањем сераскера Берака. Написано у трећој декади Шабана године 876 (2. II — 10. II 1472). У Константинопољу.

c. Пошто се споменути Јаков изгубио, према писму Скендер-бега, његов део придодат је реченим Николи и Никши. Написано 16. Сафера године 881 (10 VI 1476). У логору Ајазма.

fol. 1 v°

4

ТИМАР ДИВАНЕ КАРАЏЕ

Село *Братинце*[9], спада под Винишницу
породица 16, неожењених 3, *приход* 1571 (аспре)

---

[3] Село Илино јужно од Бољевца. Уп. сек. Бољевац, 1 : 75.000.

[4] Котарски поток, остатак од села Котар, протиче између села Мирева и Бољевца. Уп. сек. Бољевац, 1 : 75.000.

[5] Непознато. Име села може се читати као Сенче, Сниче, Сеница, Синче, Синица.

[6] Непознато. Име селишта може се читати као Утринче, Отринце, Отринче.

[7] Извор је данас део насеља у селу Осипју у Црној Реци.

[8] Поток Врбица, остатак од села Врбице, улива се у Суву реку, леву притоку Црног Тимока. Уп. секц. Зајечар, 1 : 75.000, где се овај поток налази на средини између села Слатине и Метовнице.

[9] Братински поток, остатак од села Братинце или Братинац, улива се у Ласовачку реку. Уп. Мачај, Црноречки округ, 22. На секц. Зајечар, 1 : 75.000 Братински поток налази се уз само село Ласово.

Село *Влчак*[10], спада под Винишницу
породица 10, *приход* 583 (аспре)

Укупно:
породица 26, неожењених 3, *приход* 2154 (аспре)

Лично лаки оклопник

Пошто се разболео и није дошао у поход на Узун Хасана, узет је (тимар) и дат Скендеру сину Јусуфа. На последњи дан Рецеба године 878 (21. XII 1473). У Константинопољу.

5

ТИМАР ДУРСУНА СИНА ДЕВЛЕТХАНА

Село *Долна Бланиница*[11], спада под Винишницу
породица 25, неожењених 4, *приход* 3100 (аспре)
Село *Ненадовце*[12], спада под Тимок
породица 18, неожењених 4, *приход* 2444 (аспре)
Село *Винишница*[13], спада под Винишницу
породица 18, неожењених 4, *приход* 244 (аспре)
Село *Горна Грабовица*[14], спада под Црну Реку
породица 13, неожењених 2, *приход* 1150 (аспре)
Село *Баница*[15], спада под Црну Реку
породица 5, *приход* 450 (аспре)
Селиште *Владиславовце*[16], спада под Поломје
приход 100 (аспре)
Селиште *Сенце*[17], пусто
Укупно: села 5
породица 87, неожењених 15, *приход* 9394 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаких оклопника 3, чадор 1

---

[10] Поточић Вучак, остатак села Влчак, улива се као десна притока у Тимок код села Вражогрнца. Уп. секц. Зајечар, 1 : 75.000.

[11] Данас село Планиница, југозападно од с. Лубница у Црној Реци.

[12] Ненадица је махала у селу Мали Извор у Тимоку. Уп. Маринко Станојевић, Тимок, 480, 481.

[13] Непознато. По овом селу добила је име област Винишница. Опширније о овом селу и области говори се у уводу.

[14] Грабовачки поток код села Криви Вир можда је остатак од овог села. Уп. секц. Бољевац, 1 : 75.000. Јужно од с. Подгорац постоји локалитет Грабовац. Уп. секц. Бања Брестовачка, 1 : 75.000.

[15] Бањица је данас назив делова насеља у селима Кривељу, Бучју и Оштрељу у Црној Реци.

[16] Непознато.

[17] Непознато. Име селишта може се читати Сеница, Сенче, Синче, Синица. Непознато је уз које се село налазило ово селиште.

fol. 2 r[n]

6

ТИМАР ЛАЛЕ. ОН ЈЕ НЕВЕРНИК ПУТОВОЂА[a]

Село *Јелашница*[18], спада под Винишницу
породица, 6 неожењених 1, *приход* 872 (аспре)
Лично лаки оклопник

a. Пошто је учинио крађу, дат је неверніку по имену (нечитко). У трећој декади Зилкаде године 871 (24. VI — 3. VII 1467). У Елбасану.

b. Овај тимар сједињен је са тимаром Јована који је напред, на правој страни петог листа. Али пошто (њих двојица) нису дошли у поход на Узун Хасана, узет је и дат Мурату сину Гедук Мусе. Нека иде у поход. На 3. Џумаде I године 878 (26. IX 1473). У Калид-у, спада под Турхал.

7

ТИМАР МЕХЕМЕДИЈЕ СИНА МАНСУРА

Село *Баница*,[19] спада под Винишницу
породица 17, неожењених 3, *приход* 1911 (аспре)
Село *Гојмановце*[20], спада под Сврљиг
породица 43, неожењених 10, *приход* 2590 (аспре)

Укупно:
породица 60, неожењених 13, *приход* 4501 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, момак 1, мали шатор 1

8

ТИМАР МУСТАФЕ СИНА ФИРУЗА[a]

Село *Николинце*[21], спада под Кливје
породица 8, неожењених 2, *приход* 813 (аспре)
Село *Свинар*[22], спада под Кливје
породица 20, неожењених 2 *приход* 2122 (аспре)

---

[18] Данас село Јелашница на Јелашничкој реци, левој притоци Тимока.

[19] Ову Бањицу или Бањчу нисмо могли одредити. Постоји могућност да је остатак од овог села Бањчин поток, који се улива у Белу реку северно од с. Вражогрнац, уп. секц. Зајечар, 1 : 75.000. Међутим није искључено да се именом Бањица називала Гамзиградска бања.

[20] Село Гојмановац у Сврљигу, на истоименој реци.

[21] Непознато.

[22] Остатак од овог села је Свињарски поток или Свињарска река, југоисточно од села Илино. Уп. секц. Бољевац, 1 : 75.000.

fol. 2 v⁰
Село *Врбовица*[23], спада под Кливје
породица 2, *приход* 100 (аспре)

Укупно:
породица 30, неожењених 4, *приход* 2935 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, мали шатор 1

a. Умро је. На основу Али-беговог писма, дат је његовом сину Умуру. Јаше у поход. Написано у првој декади Џумаде I године 875 (26. X — 4. XI 1470). У Константинопољу.
Умро је. Његов део (прецртано — Д. Б.).

b. На основу писма санџакбега, дат је његовом брату Мурату. Написано на први дан Зилкаде године 878 (20. III 1474). У Константинопољу.

9

ТИМАР УВЕЈСА СИНА ХИЗИРА И АЛЕМБЕГИЈЕ, ПИСАРА, СИНА ФИРУЗА. ЗАЈЕДНИЧКИ. НАИЗМЕНИЧНО ИДУ У ПОХОД[a]

ДЕО СПОМЕНУТОГ УВЕЈСА[b]

Село *Пошава*[24] спада под Тимок
породица 20, неожењених 4, *приход* 2706 (аспре)
Село *Добрејовце*[25], спада под Кливје
породица 16, удовица 1, *приход* 1766 (аспре)

Укупно:
породица 36, неожењених 4,
удовица 1, *приход* 4472 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, момак 1,
мали шатор 1

a. Погрешно је. Алембегија је уписан у продужетку.

b. Пошто је остао у Кара-Богданској, дат је (тимар) његовом брату Хамзи. Али нека гледа и надгледа братово имање, а не само користи. На дан 22. Шевала године 879 (29. II 1475). У Константинопољу.

---

[23] Село Брбовац северно од Ласова, источно од Бољевца, у данашњој Црној Реци.

[24] Данас постоји река Бошава која се улива у Тимок код с. Г. Зуниче и зиратна земља Бошава у с. Горње Зуниче. Уп. М. Станојевић, Тимок, 458 — 459.

[25] Село Добрујевац налази се југоисточно од Бољевца, у данашњој Црној Реци.

10

ТИМАР АЛЕМБЕГИЈЕ

Део споменутог Алембегије са ставке Јусуфа. Споменути Јусуф је починио неваљалство што су саопштили санџакбег и кадија. Због тога је његов тимар дат поменутоме.

Село *Горна Планиница*[26], спада под Винишницу
породица 13, неожењених 2, *приход* 1871 (аспре)
Село *Дорижница*[27], спада под Бању
породица 11, неожењених 4, *приход* 1784 (аспре)

Укупно:
породица 24, неожењених 6, *приход* 3655 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, мали шатор 1

Притврђен му је (тимар) и дат нов берат. Са Хамзом из горњег тимара наизменично одлази у поход.
Пошто споменути Алембегија има други тимар, његов део дат је јунаку по имену Јусуфу. Написано на дан 10. Шевала године (нечитко). У Константинопољу.
Поменути Јусуф је преминуо. Дат је Балији сину Девлетхана. На 25. Рамазан 882 (31. XII 1477).

fol. 3 r⁰

11

ТИМАР ЕЈНЕБЕГИЈЕ СИНА БАТАКЛУ ШАХИНА

Село *Горна Убна*[28], спада под Винишницу
породица 15, неожењених 4, *приход* 1728 (аспре)
Село *Бурдим*[29], спада под Кливје
породице 2, *приход* 220 (аспре)
Селиште *Лалинце*[30], спада под Кливје
приход 210 (аспре)
Селиште *Селце*[31], пусто

Укупно:
породица 17, неожењених 4 *приход* 2158 (аспре)
Лично лаки оклопник

---

[26] Село Планиница југозападно од с. Лубница у данашњој Црној Реци.

[27] Постојало је и у XVI веку у области Бања. Могло би се читати Доварижница. У Товарижу налазе се имања сељака из села Читлука у Бањи. Уп. П. С. Јовановић, Бања, 110.

[28] Непознато.

[29] Непознато. Може се читати и Породим.

[30] Непознато. Може се читати и Лабинце и Лабинац.

[31] Непознато.

12

ТИМАР БОПЕКА СИНА ВИДИНЛИЈЕ БАЛИЈЕ

Село *Паралево*[32], спада под Кливје. То је село са виноградима.
породица 30, неожењених 5, *приход* 7307 (аспре)
Од млина у личном коришћењу (тимарника) *приход* 220 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаких оклопника 2, чадор 1

13

ТИМАР ДИМИТРА

Село *Слатина*[33], спада под Црну Реку
породица 10, неожењених 2, *приход* 674 (аспре)
Лично лаки оклопник

Пошто је споменути умро без праве вере, дат је његовом сину Богдану. Иде у поход. Написано на 10. Цумаде II године 881 (30. IX 1476). У логору близу Једрена.

fol. 3 v⁰

14

ТИМАР НУСРЕТА СИНА КАРА ХУСЕЈНА

Село *Церовица*[34], спада под Црну Реку
породица 20, неожењених 1, *приход* 961 (аспре)
Село *Каладник*[35], спада под Црну Реку
породица 7, неожењених 1, *приход* 564 (аспре)
Село *Горња Прехужда*[36], спада под Белград
породица 20, неожењених 5, *приход* 1922 (аспре)
Село *Хабикожица*[37], спада под Загорје
породица 3, неожењених 2, *приход* 300 (аспре)

У к у п н о :
породица 50, неожењених 9, *приход* 3747 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, мали шатор 1

---

[32] Остатак од села Паралево је поток Паралево који се улива у Црни Тимок источно од села Боговина. Уп. Мачај, Црноречки округ, 26.

[33] Село Слатина код Бора, у данашњој области Црна Река.

[34] Село Церовица у Црној Реци не постоји. Данас постоји Церова, део насеља у селу Кривељу.

[35] У пописима из 1455. и 1483. године име овог села написано је тако да га треба читати Каленик или Калиник. Калиначки поток улива се у поток Рукјавицу а овај у Борску реку код села Слатине у Црној Реци. Уп. секц. Зајечар, 1 : 75.000.

[36] Село Праужда, југозападно од Белоградчика.

[37] Непознато. У пописима XVI века ово село је велико и многољудно.

15

ТИМАР АЛИЈЕ СИНА УМУРА

Село *Јабланица*[38], спада под Кливје
породица 26, неожењених 5,
удовица 1, *приход* 2232 (аспре)
Село *Јаблановик*[39], спада под Кливје
породица 6, неожењених 1, *приход* 470 (аспре)
Селиште *Млиновце*[40]

Укупно:
породице 32, неожењених 6,
удовица 1. *приход* 2702 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1

fol. 4 r°

16

ТИМАР МЕХЕМЕДИЈЕ СИНА КАРАМАНА

Село *Нерезиште*[41], спада под Црну Реку
породица 17, неожењених 2, *приход* 2533 (аспре)
Селиште *Белбусовце*[42]
Део од села *Орашац*[43], спада под Видин. Са коришћења Тимурташа, вратара тврђаве Видин
породица 10, *приход* 1000 (аспре)
Лично лаки оклопник

a. Пошто се разболео и није дошао у поход на Узун Хасана, узет је (тимар) и дат Хизир-оглу Алији. На дан 10. Шевала године 878 (28. II 1474). У Константинопољу.
Умро је.

b. Са царском наредбом дат је (тимар) Босанцу Махмуду. Написано на 25. дан поштованог (месеца). Рецеба године 880 (24. XI 1475). У Константинопољу. Умро је.

c. Сходно царској заповести која је дошла са узвишене порте, овај тимар је са коришћења Мурада из ризнице дат Јовану сину Албула. Написано 15. Шабана године 881 (3. XII 1476). У логору дервену (нечитко).

---

[38] Село Јабланица западно од Бољевца, у Црној Реци.
[39] Непознато.
[40] Непознато. Може се читати: Милановце, Милиновац, Милиновце, Малиновац.
[41] Село Нерезиште у Црној Реци не може се одредити. Постоји локалитет Нерезина код с. Рготине. Уп. секц. Зајечар 1 : 75.000. Постоји и Нерезински поток између села Мирова и Бољевца. Уп. секц. Бољевац, 1 : 75.000.
[42] Непознато. Може се читати Бељусовце, Бељосовце. Поток Пљешевац данас је део насеља у црноречком селу Мали Извор.
[43] Село Орашац у видинском округу, у близини Белоградчика.

17

ТИМАР ПАРМАКСУЗ ХАЛИЛА

Село *Сремлан*[44], спада под Црну Реку
породица 24, неожењених 3, *приход* 1723 (аспре)
Село *Отрешнице*[45], спада под Црну Реку
породица 8, *приход* 474 (аспре)
Село *Злаће*[46], спада под Црну Реку
породица 6, *приход* 502 (аспре)
Село *Хрквиште*[47], спада под Тимок
породице 2 *приход* 250 (аспре)
Селиште *Бесна Лук*[48]

Укупно:
породица 40, неожењених 3, *приход* 2949 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
момак 1

18

ТИМАР ЈАКУБА СИНА БАХШИЈЕ

Село *Дрмник*[49], спада под Црну Реку
породица 15, неожењених 2, *приход* 983 (аспре)
Село *Црниловце*[50], спада под Сврљиг
породица 25, неожењених 5, *приход* 1667 (аспре)
fol. 4 v[0]
Село *Тиховце*[51], спада под Сврљиг
породица 25, неожењених 5, *приход* 1502 (аспре)
Село *Береница*[52], спада под Сврљиг
породица 14, *приход* 885 (аспре)
Селиште *Веселовце*[53], спада под Загорје *приход* 420 (аспре)
Селиште *Липево*[54]. Пошто је било изван дефтера, дато је по захтеву писма Али-бега. Написано у средњој декади Шабана године 876 (23. I — 1. II 1472). У Константинопољу.

---

[44] Река Сремљана остатак је од овог села а улива се у Злотску реку у близини села Сумраковац. Уп. секц. Бања Брестовачка, 1 : 75.000.

[45] Непознато. У попису из 1455. године име овог села написано је тако да се може читати Тресница, Трсинце, Тршинце.

[46] Злаће је данас део насеља у Злоту, у Црној Реци.

[47] Непознато. Може се читати Хркавиште, Хераквиште. У попису из 1455. године име овог села написано је тако да се може читати Граквиште.

[48] Непознато. Према попису из 1483. ово селиште припадало је Загорју. Могло би се читати и као Бесни Луг.

[49] Село Дрмник уписано је 1455. године као Дрмјак, а у пописима XVI века као Дрмлак. Непознато.

[50] Село Тијовац у Сврљишу.

[52] Може се читати и Бреница. Село Бреница које се налази на граници између пиротских и сврљишких села. Уп. секц. Ниш — 2, 1 : 50.000.

[53] Непознато. Може се читати и као Висловце, Висловац.

[54] Можда село Долно Липово, источно од Лома, на Дунаву.

Укупно:
породица 79, неожењених 12, *приход* 5457 (аспре)
лаких оклопника 2, чадор 1, гулам 1

Пошто он има други тимар, (овај је) дат Јахши-оглу Муси. Написано на 22. дан Зилкаде године 879 (30. III 1475). У Константинопољу.

19

ТИМАР ШАХИН АХМЕДА, СИНА АЛИРА, СА КОРИШЋЕЊА КУРТА, СИНА ЋОСАВОГ МУСЕ

Село *Кузмино*[55], спада под Црну Реку
породица 12, *приход* 953 (аспре)
Од села *Јелашница*[56], спада под Тимок, део
породица 24, неожењених 4, *приход* 2401 (аспре)
Селиште *Макреш*[57], спада под Загорје

Укупно:
породица 34, неожењених 4, *приход* 3354 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, мали шатор 1

20

ТИМАР БРАНИСАВА

Село *Нечешлај*[58], спада под Винишницу
породица 15, удовице 2, *приход* 1282 (аспре)
Лично лаки оклопник

Овај тимар је у руци Диване Караџе, напред на правој страни осмог листа. Датум је тамо наведен.

21

ТИМАР ТУРАЛИЈЕ СИНА ДЕВЛЕТХАНА

Село *Димитровце*[59], спада под Винишницу
породица 35, неожењених 3,
удовица 1,

---

[55] Непознато.
[56] Село Јелашница у Тимоку. Уп. М. Стојановић, Тимок, стр. 471—473.
[57] Од овог селишта развило се данашње село Макреш, југоисточно од Куле.
[58] Непознато.
[59] Непознато.

Селиште *Церовица*[60]
Селиште *Вржигрмжа*[61]

приход 2600 (аспре)

Лично лаки оклопник, један момак

fol. 5 r⁰

22

ТИМАР СУЛЕ СИНА КАЈЕ СА КОРИШЋЕЊА СТОЈКА СИНА РАДИВОЈА

Село *Хлапина*[62], спада под Винишницу
породица 35, неожењених 4, *приход* 2765 (аспре)
Лично лаки оклопник, момак 1

Пошто је санџакбег рекао да не обавља службу, по захтеву његовог писма дат је Иси сину Јусуфа. Написано на четврти дан Рамазана године 873 (18. III 1469). У Константинопољу.
Зато што је поменути преминуо дат је Мурад-оглу Кајн. Језди у поход. Написано на 20. дан Џумаде прве године 881 (10. IX 1476). У логору Аџи Гол.

23

ТИМАР ИСЕ СИНА ЏЕРАХ (ранар, видар) АЛИЈЕ

Село *Горна Глоговица*[63], спада под Тимок
породица 8, удовица 1, *приход* 999 (аспре)
Село *Врбица*[64], спада под Тимок
породица 15, неожењених 2, *приход* 1517 (аспре)
У к у п н о :
породица 23, неожењених 2,
удовица 1, *приход* 2516 (аспре)
Лично лаки оклопник, момак 1

Умро је. Дат је његовом сину Мехмеду. Док сам (Мехмед) не одрасте јаше његов ујак. Написано на дан 20. Џумаде прве године 881 (10. IX 1476). У логору Аџи Гол.

---

[60] Селиште Церовица према попису из 1483. године било је сеоалиште села Димитровци. Непознато.
[61] Непознато.
[62] Остатак од овог села је поток Лапин, који се као лева притока улива у Тимок између Зајечара и Вражогрнца. Уп. секц. Зајечар, 1 : 75.000.
[63] Село Глоговац на Глоговачкој реци, западно од Књажевца.
[64] Село Врбица у Тимоку. Уп. М. Станојевић, Тимок, 455 — 458.

24

ТИМАР ХАМЗЕ СИНА ИСМАИЛА

Село *Дајковце*[65], спада под Тимок
породица 10, *приход* 1248 (аспре)
Село *Полетковица*[66], спада под Видин
породице 3, *приход* 50 (аспре)
Селиште *Шарева*[67]

Укупно:
породица 13, *приход* 1298 (аспре)
Лично лаки оклопник

Због тога што је споменути Хамза преминуо, дат је његовом сину Оруџу. Јаше. Написано на трећи дан Џумаде II године 881 (23. IX 1476). У логору, село Чолмек.

fol. 5 v[0]

25

ТИМАР КОЦА-ОГЛУ ДИЛКИ ХИЗИРА

Село *Вина*[68], спада под Тимок
породица 30, неожењених 3,
удовице 2, *приход* 5948 (аспре)
Село *Крчиловце*[69], спада под Тимок
породица 14, *приход* 1775 (аспре)
Укупно:
породица 44, неожењених 3,
удовице 2, *приход* 7723 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаких оклопника 2, момак 1, чадор 1

Пошто је Бали-бег рекао да не долази на службу, дат је Тургуду. На 16. дан благословеног (месеца) Рамазана године 882 (22. XII 1477).

26

ТИМАР МЕХЕМЕДИЈЕ СИНА СЕНКУРА

Село *Стругаровце*[70], спада под Тимок
породица 40, неожењених 4,
удовица 4, *приход* 5057 (аспре)

---

[65] Непознато.
[66] Село Полетковци налази се јужно од Куле, у видинском округу.
[67] Колиба Сарава налази се северозападно од Белоградичка и села Дубраве. Уп. секц. Кула — 4, 1 : 50.000.
[68] Село Вина северозападно од Књажевца.
[69] Непознато. Према попису из 1483. звало се Грцуловце или Грцуловце.
[70] Можда има везе са селом Стогазовци које се налази северозападно од Књажевца.

Селиште *Висница*[71] *приход* 300 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, мали шатор 1, гулам 1
Умро је. Дат је Караманцу Ашик Челебији. На 21. Шевал године 879 (28. II 1475). У Константинопољу.
Селиште *Батна*[73a]

27

ТИМАР БЕДРА СИНА ХИЗИРА

Село *Остобил*[72], спада под Тимок
породица 43, неожењених 4,
удовица 1, *приход* 4010 (аспре)
Село *Сумарин*[73], спада под Загорје
породице 2, *приход* 120 (аспре)
Село *Долна Лешница*[74], спада под Видин
породица 1, *приход* 60 (аспре)

Укупно:
породица 46, неожењених 4, удовица 1, *приход* 4190 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, момак 1, мали шатор 1
Селиште *Коровица*, спада под Загорје. Било је изван дефтера и пошто се није налазило ни у чијој руци дато је споменутом Бедру уз ресум на додатак, а на сведочење черибаше Берака. На 26. Џумаде I године 878 (19. X 1473). У Гереде-у.
Селиште *Халатинце*, изван дефтера. Написано у последњој декади Шевала године 875 (12. IV — 20. IV 1471). У Константинопољу. Дато је на захтев Али-беговог писма.
Ово селиште је на супротној страни трећег листа одавде уписано у царском берату, који се налази у руци Јусуфа сина Тимурхана, и стога је њему притврђено.

fol. 6 r[0]

28

ТИМАР МУСТАФЕ СИНА ДЕВЛЕТХАНА

Село *Продановце*[75], спада под Тимок
породица 15, неожењених 2,
удовица 1, *приход* 1697 (аспре)

[71] Непознато. Може се читати Вишница или Вишинице.
[72] Сада Стубал, заселак села Мариновац у Тимоку, и топ. назив Стубал у истом селу. Уп. М. Станојевић, Тимок, 398, 409, 424.
[73] Непознато. У попису из 1483. зове се Сумариновац и пусто је селиште.
[73a] Непознато.
[74] Непознато.

Село *Режанце*[76], спада под Тимок
породица 18, неожењених 3,
удовица 1, *приход* 2282 (аспре)
Селиште *Дунавце*[77], спада под Загорје
Селиште *Миловце*[78]

Укупно:
породица 33, неожењених 5,
удовице 2, *приход* 3979 (аспре)
Лично са пуним оклопом
лаки оклопник 1, мали шатор 1

Умро је. Дат је Иса Балији, брату споменутог, на основу санџакбеговог писма. Јаше. Написано на први дан Зилкаде године 873 (13. V 1469). У Константинопољу. Зато што је за овога санџакбег саопштио да чини разноразна насиља и да пружа руку на рајинске синове и кћери, одузет му је (тимар) на основу санџакбеговог писма и дат писару Алембегији. Написано на 9. дан месеца Шевала године 881 (25. I 1477). У Константинопољу.

29

ТИМАР УМУРА СИНА МЕХЕМЕДИЈЕ

Село *Отиховце*[79], спада под Тимок
породица 13, удовица 1, *приход* 1042 (аспре)
Село *Хамјане*[80], спада под Тимок
породице 4, удовица 1, *приход* 786 (аспре)

Укупно:
породица 17, удовица 2, *приход* 1828 (аспре)
Лични лаки оклопник

30

ТИМАР ХИЗИРА СИНА СУЛЕЈМАНА

Село *Штитар*[81], спада под Тимок
породица 15, неожењених 2, *приход* 967 (аспре)

---

[75] Непознато.
[76] Непознато. Може се читати и Ражанце, Рижанце.
[77] Непознато. У попису из 1455. може се читати Кунавица, Кунавце.
[78] Непознато.
[79] Непознато. У попису из 1586. године у Тимоку постоји селиште Отиховце.
[80] Може се читати и Х'мјане. У попису из 1455. године исто село уписано је као Хумјанс. Претпостављамо да је Умин Дол, место у атару села Видовци у Заглавку, остатак овог села. Уп. М. Т. Станојевић, Заглавак, 119.
[81] Село Штитар сада је село Штитарци у Заглавку, на десној обали Штитарске реке. Уп. М. Т. Станојевић, Заглавак, 116 — 119.

Село *Радевац*[82], спада под Тимок
породице 4, *приход* 250 (аспре)
fol. 6 v⁰
Село *Дрмник*[83], спада под Тимок
породица 15, неожењених 2, *приход* 1061 (аспре)
Село *Црвење*[84], спада под Тимок
породица 15, неожењених 4, *приход* 1664 (аспре)

Укупно:
породица 49, неожењених 8, *приход* 4042 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, момак 1, мали шатор 1

Пошто је он остао у походу на Кара-Богданску, дат је неверницима по имену Угрину и Брајану, стога што су били ваљани, с тим да (тимар) уживају заједнички а обојица заједно јашу. На дан 13. Шевала године 879 (20. II 1475). У Константинопољу.

Пошто је за поменуте Угрина и Брајана санџакбег јавио да уопште никако не долазе на службу, и да уосталом нису ваљани за службу, сав овај тимар дат је Мурату сину Мухамеда. Јаше. Написано на 24. дан месеца Зилхиџе године осам стотина осамдесете (19. IV 1476). У логору Софија.

31

ТИМАР ИБРАХИМА СИНА ИЛИЈАСА

Село *Бана*[85], спада под Тимок
породица 20, неожењених 2, *приход* 2168 (аспре)
Село *Дебелица*[86], спада под Тимок
породица 24, неожењених 3,
удовица 1, *приход* 2794 (аспре)
Село *Корита*[87], спада под Тимок
породице 4, удовица 1, *приход* 364 (аспре)

Укупно:
породица 48, неожењених 5, удовице 2, *приход* 5416 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, момак 1, мали шатор 1

Споменути је преминуо. Дат је Дилки Хизиру. У другој декади Џумаде 11 године 883 (9. IX — 18. IX 1478).

---

[82] Сада је Радовица део села Дејановци у Заглавку. Уп. М. Т. Станојевић, Заглавак, 144 — 147.

[83] Сада село Дрвник у Заглавку. Уп. М. Т. Станојевић, Заглавак 144 — 147.

[84] Сада село Црвење јужно од Књажевца.

[85] Непознато. У попису из 1483. назива се Баница односно Бањица а налази се у Тимоку.

[86] Село Дебелица у Тимоку, северно од Књажевца. Уп. М. Станојевић, Тимок, 460 — 463.

[87] Село Корита помиње се у Вуковој „Даници". Данас постоје Старо Корито, село у Заглавку и Ново Корито на Коритској реци у Тимоку.

32

ТИМАР УМУРА И МЕХЕМЕДИЈЕ, СИНОВА ХИЗИРА

Село *Бучје*[88], спада под Тимок
породица 35, неожењених 4, *приход* 2734 (аспре)
Село *Ракитница*[89], спада под Тимок
породица 3, *приход* 218 (аспре)
Село *Бричевце*[90], спада под Тимок
породица 10, неожењених 3, *приход* 1642 (аспре)
Селиште *Медовница*[91], пусто

Укупно:
породица 48, неожењених 7, *приход* 4593 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, момак 1, мали шатор 1

[Уз Умура]
Умро је. Његов део дат је његовом сину Евреносу, на основу санџакбеговог писма. Али, док не стаса, нека шаље коњаника да јаше. Написано на први дан Зилкаде године 873 (13. V 1469). У Константинопољу.
Селиште *Гагујовце* изван дефтера. Са писмом Али-бега дато је Мехмеду уз ресум на додатак. На последњи дан Мухарема године 877 (7. VII 1472). У Константинопољу.
Пошто је споменути Мехемедија остао у Кара-Богданској, његов део дат је његовом брату Гучерији. На 19. Шевал године 879 (26. II 1475). У Константинопољу.

fol. 7 r[0]

33

ТИМАР БАЛИЈЕ И БЕРАКА, СИНОВА МУСЕ, ЈАШУ НА СМЕНУ

Село *Будомировце*[92], спада под Тимок
породица 25, неожењених 3,
удовица 1, *приход* 2416 (аспре)
Село *Виновце*[93], спада под Тимок
породица 28, неожењених 3, *приход* 2460 (аспре)

---

[88] Сада село Бучје у Тимоку, у подножју планине Тупижнице. Уп. М Станојевић, Тимок, 450 — 453.

[89] Ракитница у Тимоку не постоји, ни као село ни као остатак од села.

[90] Данас село Причевци у Заглавку. Уп. М. Т. Стојановић, Заглавак, 154 — 159.

[91] Непознато.

[92] Од овог села остао је топоним Будимировачко Седло, северно од с. Бучја а југозападно од Тупижнице. Одатле извире Будимировачки поток који се код Ласова улива у Белу Реку. Уп. секц. Краљево Село, 1 : 75.000.

[93] Виновце или Виновица не постоји у Тимоку. У пописима из 1455. и 1483. године име овог села уписано је као Бојиновци или Бојиновица. Бојиновица је место са појатама у атару села Дрвник. Уп. М. Т. Станојевић, Заглавак, 146.

Селиште *Ковач*[94]
Селиште *Трновица*[95]

Укупно:
породица 53, неожењених 6, удовица 1, *приход* 4876 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, момак 1, мали шатор 1

34

ТИМАР АЈДИНА И ЕВРЕНОСА, СИНА ПОМЕНУТОГ. ЗАЈЕДНИЧКИ, НАИЗМЕНИЧНО ЈАШУ

Село *Манастирчица*[96], спада под Тимок
породица 30, неожењених 3, *приход* 2013 (аспре)
Село *Дренова*[97]
породица 13, неожењених 2, *приход* 877 (аспре)
Селиште *Сенце*[98], спада под Тимок
Селиште *Кормар*[99], пусто

Укупно:
породица 43, неожењених 5, *приход* 2890 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1

[Уз Ајдина]
Умро је. Његов део дат је споменутом Евреносу. Јаше. На петнаести дан Сафера године 873 (4. IX 1468). У Константинопољу.

fol. 7 v[0]

35

ТИМАР ЈУСУФА СИНА ТИМУРХАНА

Село *Жилне*[100], спада под Тимок
породица 22, неожењених 5, *приход* 1815 (аспре)

---

[94] Сада постоји Ковачки поток који извире испод Будимировачког Седла и Ласовске планине а улива се код с. Бучја у Бучанску реку. Уп. секц. Краљево село, 1 : 75.000. Према попису из 1483. године селиште Ковач је сеоалиште села Будимировци, а према попису из 1586. налазило се у близини Будимировца.

[95] Селиште Трновица није могуће сасвим сигурно одредити. Сада постоји село Трновац у Тимоку, а постоји и Трновача, ziратна земља у селу Јелашници. Уп. М. Станојевић, Тимок, 471. Трновица је место код села Градиште у Заглавку. Уп. М. Т. Станојевић, Заглавак, 140.

[96] Обзиром на велики број топонима који имају везе са Манастиришницом (Манастириште, Манастирски поток и сл.) а који се налазе у различитим селима у Тимоку и Заглавку, потпуно је немогуће одредити ово село.

[97] Према попису из 1483. године, село Дреново или Дренова налазило се у Црној Реци и звало се Дреновац. Дреновачки поток улива се јужно од Бољевца у реку Арнауту, а ова у Црни Тимок. Уп. секц. Бољевац, 1:75.000.

[98] Селиште Сенце (можда Селце) би ло је према попису из 1455. године сеоалиште села Манастирчице. Непознато.

[99] Непознато.

[100] Данас село Жлне јужно од Књажевца.

Село *Брусник*[101], спада под Тимок
породице 2, *приход* 120 (аспре)

Укупно:
породица 22, неожењених 5 *приход* 1815 (аспре)

Лично лаки оклопник

Напред на трећем листу одавде има селиште по имену Халатинце, у тимару Бедра сина Хизировог.

Пошто се није налазио у боју у походу на Узун Хасана узет је и дат Сипахи Муса-оглу Мурату. На деветнаести дан месеца Шабана године 877 (19. I 1473). У Константинопољу.

Пошто је за споменутог Мусу санцакбег Скендер-бег јавио да не долази на службу и да га никад нису видели, узет је (тимар) и дат Паша Јигит-оглу Мехмедији. Јаше. Написано 16. Сафера године 881 (10. VI 1476). У логору Ајазма.

36

ТИМАР ЧАЛАП ВЕРДИЈЕ, СИНА ТАТАР ХАМЗЕ

Село *Горне Зорановце*[102], спада под Тимок
породица 40, неожењених 5,
удовица 1, *приход* 3068 (аспре)
Село *Влахово*[103], спада под Тимок *приход* 200 (аспре)
Селиште *Видна*[104], спада под Загорје, пусто

Укупно:
породица 40, неожењених 5,
удовица 1, *приход* 3268 (аспре)

Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, мали шатор 1.

Пошто споменути има други тимар дат је Богосаву. У послсдњој декади Шабана 883 (7. XI — 16. XI 1478). Пошто је санцакбег изложио да он није личност подобна за то место, узет је и дат Ибрахим-оглу Ахмеду. На први дан Зилкаде 883 (24. I 1479).

---

[101] Према попису из 1483. село Брусник било је без становништва, а служило је као сеоалиште становницима с. Жилне.

[102] Сада село Зоруновац, северозападно од Књажевца.

[103] Можда село Влахово код села Шести Габар у Заглавку.

[104] Непознато. Може се читати и Вспна, Видена. Можда село Водна у Загорју. Уп. секц. Кула—2, 1 : 50.000

37

ТИМАР ХАМЗЕ СИНА БАЛШЕ, СА КОРИШЋЕЊА ВИДИНСКОГ ДИЗДАРА

Село *Ослан*[105], спада под Тимок
породица 20, неожењених 2,
удовица 1, *приход* 2006 (аспре)

Село *Берчиновце*[106], спада под Тимок
породица 13, неожењених 3,
удовица 1, *приход* 2303 (аспре)

fol. 8 r⁰

Село *Косево*[107], спада под Тимок
породица 10, неожењених 3,
удовица 1, *приход* 1390 (аспре)

Селиште *Долац*[108], спада под Загорје

Селиште *Балница*[109], празно

Селиште *Братешевци*[110], празно

Селиште *Баревo*[111], празно

Укупно:
породица 43, неожењених 8,
удовица 3, *приход* 5699 (аспре)

Лично са потпуним оклопом
лаких оклопника 2, чадор 1

Умро је. Дат је Асилхану. У последњој декади Рецеба године 872 (15. II — 24. II 1468). У Константинопољу. Пошто је споменутом Асилхану притврђен, заповеђено је издавање берата. Написано на 24. дан месеца Зилхиџе године 880 (19. IV 1476). У Софији.

Умро је. Зато што је споменути Асилхан преминуо, дат је његовом сину Хамзи. Јаше. Написано на 20. Џумаде прве године 881 (10. IX 1476). У логору Аџи Гол.

38

ТИМАР ЈАКУБА СИНА БАЛШЕ

Село *Горне Мирево*[112], спада под Кливје
породица 48, неожењених 2,
удовица 1, *приход* 4598 (аспре)

---

[105] Данас село Ошљане у Тимоку, на Ошљанској Реци. Уп. М. Станојевић, Тимок, 494 — 497.

[106] Данас село Берчиновци у Заглавку. Уп. М. Т. Станојевић, Заглавак, 100 — 104.

[107] Непознато. Може се читати и Кусово, Кусова.

[108] Непознато. Може се читати Долица, Доличе.

[109] Можда село Балинци, на извору истоимене реке у Заглавку. Уп. М. Т. Стојановић, Заглавак 131 — 135. У близини села Ошљане постоји Бањин Камен, високо брдо.

[110] Остатак од овог села, река Братошница, улива се у Голему Реку северно од села Стајковци у бугарском Загорју. Уп. секц. Св. Никола, 1 : 75.000.

[111] Селиште Барево или Барово, непознато.

[112] Сада постоји само село Мирево у данашњој Црној Реци, југоза падно од Бољевца.

Село *Мушат*[113], спада под Загорје
породица 8, неожењених 2, *приход* 951 (аспре)
Село *Долне Мишленце*[114], спада под Црну Реку
породица 10, неожењених 1,
удовица 1, *приход* 1330 (аспре)

Укупно:
породица 66, неожењених 5,
удовице 2, *приход* 6879 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаких оклопника 2, чадор 1, момак 1

Променом је дат Махмуду, гуламу беговом. Јаше. Написано у последњој декади Зилхише године 873 (2. VII — 10. VII 1469). У Константинопољу.

Стога што је санџакбег јавио да није дошао под санџак, дат је Калфал-оглу Хамзи и Каја-оглу Сули. Јашу обојица заједно. У последњој декади два месеца Ребија године 874 (28. X — 5. XI 1469). У Ајнацуку.

39

ТИМАР АЛИЈЕ СИНА ТУФЕКЧИЈЕ СУЛЕЈМАНА[a]

Село *Радесиновци*[115], спада под Загорје
породица 16, неожењених 2, *приход* 1127 (аспре)
Село *Протопопинце*[116], спада под Белград
породица 44, неожењених 5,
удовица 1, *приход* 3991 (аспре)
fol. 8 v[0]
Село *Поланица*[117], спада под Бању
породица 20, неожењених 3, *приход* 1938 (аспре)
Село *Долна Каличина*[118], спада под Тимок
породица 9, *приход* 1031 (аспре)
Селиште *Радеполци*[119], спада под Белград
Селиште *Димитровце*[120], спада под Загорје

Укупно:
породица 89, неожењених 10,
удовица 1, *приход* 8087 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаких оклопника 2, момак 1, чадор 1

---

[113] Непознато.

[114] Мишљеновачки поток и локалитет Мишљеновац постоје код села Николичева у данашњој области Црна Река. Уп. секц. Зајечар, 1 : 75.000.

[115] Непознато.

[116] Село Протопопинци налази се у видинском округу, југоисточно од Белоградчика.

[117] Непознато. У пописима из XVI века водило се као селиште.

[118] Село Каличина северозападно од Књажевца.

[119] Непознато. Може се читати и Радополци.

[120] Непознато.

a. Пошто је овај споменути ранио човека и пљачкао, село по имену *Радесиновци* и село по имену *Протопопинце* са селиштима дати су Мехмеду, кадијином брату. Остало је дато Салиховом брату Сулејману. Нека јашу, сваки за себе са лаким оклопницима. У првој декади Сафера године 873 (21. VIII — 30. VIII 1468). У Константинопољу.

b. По вољи споменутог Мехмеда разменом је дат Синану. На 3. дан прве Џумаде године 878 (26. IX 1473). У Калид-у спада под Турхал.

c. Пошто споменути Синан није дошао у поход на Кара-Богданску, дат је Ахмеду, сроднику Али-бега. Написано на 26. дан Зилкаде године 879 (3. IV 1475). У Константинопољу.
Умро је.

d. Пошто је споменути Ахмед преминуо, његов део дат је Хамзи сину Јусуфа. Написано на 15. дан месеца. Шевала године 880 (11. II 1476). У Константинопољу.

e. Пошто је споменути Хамза напустио Скадарски поход, дат је Минет-оглу Мехмеду. У трећој декади прве Џумаде године 883 (20. VIII — 29. VIII 1478).

40

ТИМАР ХЛАПИЋ МЕХЕМЕДИЈЕ

Село *Устобања*[121], спада под Кливје
породица 20, неожењених 6, *приход* 1910 (аспре)
Село *Стричевце*[122], спада под Бању
породица 26, неожењених 5,
удовица 1, *приход* 2814 (аспре)

Укупно:
породица 46, неожењених 11,
удовица 1, *приход* 4724 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, момак 1, мали шатор 1

41

ТИМАР АЈАСА, БРАТА ИСМАИЛ-БЕГА, ДИЗДАРА СВРЉИГА

Село *Бојинце*[123], спада под Сврљиг
породица 15, неожењених 5, *приход* 976 (аспре)

[121] Данас делови насеља Доња Стопања и Горња Стопања у Злоту у Црној Реци.

[122] Може се читати и Стричевица. Сада у близини села Читлук постоји топ. назив Стричевица. Уп. П. Јовановић, Бања 110.

[123] Непознато.

Село *Царево Кладенче*[124], спада под Тимок
породица 22, неожењених 4,
удовица 2,
Село *Лесковица*[125], спада под Видин *приход* 1903 (аспре)
породица 5 *приход* 210 (аспре)
Укупно:
породица 42, неожењених 9,
удовица 2,
Лично са потпуним оклопом *приход* 3089 (аспре)
лаки оклопник 1

fol. 9 r°

42

ТИМАР АБДИЈЕ, БРАТА ХИЗИР-БЕГА

Село *Врбица*[126], спада под Тимок
породица 18, неожењених 3, *приход* 2240 (аспре)
Село *Зуборовце*[127], спада под Бању
породица 14, неожењених 3,
удовица 1, *приход* 1781 (аспре)
Укупно:
породица 31, неожењених 6,
удовица 1, *приход* 4021 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, момак 1, мали шатор 1

По његовој вољи дат је његовом брату Мустафи. На први дан Рецеба године 871 (6. II 1467). У Константинопољу.

43

ТИМАР КАСИМА, СИНА НАИБ АЛИЈЕ

Село *Зајечар*[128], спада под Црну Реку
породица 8, неожењених 2, *приход* 940 (аспре)
Село *Губеровце*[129], спада под Тимок
породица 15, неожењених 2, *приход* 2133 (аспре)

[124] У попису из 1455. селиште које се звало Цар Кладенац. Можда Царевац, извор и зиратна земља у селу Селачкој у Тимоку, или Царевац, зиратна земља у Врбици у Тимоку. Уп. М. Станојевић, Тимок, 456, 502, 503.
[125] Непознато. Може се читати и Лесковац.
[126] Сада село Врбица у Тимоку. Уп. М. Станојевић, Тимок, 455 — 458.
[127] Непознато. Нисам сасвим сигурна у тачност читања овог села.
[128] Данас град Зајечар у Црној Реци.
[129] Данас у топонимији Тимока и Заглавка нема помена о Губеревцу. Тимочани су се исељавали у Шумадију, после Кочине крајине у село Губеревац у Лепеници. Уп. М. Станојевић, Тимок, 438 — 439. Село Губеревац помиње се и у пописима XVI века.

Укупно:
породица 23, неожењених 4, *приход* 3073 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, мали шатор 1

Пошто споменути има други тимар, дат је Јусуф-оглу Хаџији. Јаше. У последњој декади Џумаде прве године 872 (18. XII — 27. XII 1467). У Јаневу.

44

ТИМАР АХМЕДА СИНА ХАМЗЕ

Село *Церовица*[130], спада под Тимок
породица 26, неожењених 5,
удовица 1, *приход* 1413 (аспре)
Село *Луково*[131], спада под Бању
породица 14, неожењених 3,
удовица 1, *приход* 2031 (аспре)

Укупно:
породица 40, неожењених 8,
удовица 2, *приход* 3444 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, мали шатор 1

a. Пошто је постао војни заробљеник дат је кадијином брату Мехмеду. У последњој декади Џумаде друге године 871 (28. I — 5. II 1467). У Константинопољу.

b. Дат је Јусуфу сину Хамзе. На 9. дан Сафера године 873 (29. VIII 1468). У Константинопољу.
Умро је.

c. Овај тимар дат је Алији и његовом сину Мурселу. Јашу наизменично. На 23. Реби други године 878 16. IX 1473). У логору (непрочитано).

d. Пошто је споменути Мурсел преминуо, његов део дат је његовом брату Хасану. Јашу наизменично. Написано на 24. дан светог месеца Мухарема године 880 (30. V 1475). У логору село Чолмек.

e. Пошто је споменути Алија преминуо, његов део дат је Мустафи сину Балабана. Да (он и Хасан) користе и на смену јашу. Написано на 17. дан Џумаде друге године 881 (7. X 1476). У логору Једрене.

---

[130] Село Церовица налази се северозападно од Књажевца и суседног села Шуман—Топла.

[131] Данас је Луково селиште села Трубаревац у области Бања. Вук Караџић у „Даници" за 1828. годину помиње село Лукава. Уп. П. Јовановић, Бања, 68.

fol. 9 v[0]

45

ТИМАР МУСТАФЕ-БЕГА, БРАТА ФЛОРЕНТИНСКОГ ДИЗДАРА

Село *Јановце*[132], спада под Видин
породица 50, неожењених 6,
удовица 1, *приход* 8904 (аспре)
Село *Свети Петар*[133], спада под Видин
породица 27, неожењених 1,
удовице 2, *приход* 2677 (аспре)
Село *Буковце*[134], спада под Видин
породица 5, удовице 3, *приход* 759 (аспре)
Манастир *Свети Петар*[135] *приход* 100 (аспри)

Укупно:
породица 82, неожењених 7,
удовица 6, *приход* 12330 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаких оклопника 4, чадор 1

Пошто је био рањен и онеспособљен за службу, дат је његовим синовима Пазарлији и Мураду. Обојица заједно јашу. Написано у последњој декади Џумаде прве године 876 (5. XI — 14. X1 1471). У подручју Иншугоза.
[Уз Мурата]
Умро је.
Његов део дат је Мустафи, склаву Заганос-бега. На 26. дан Џумаде прве године 878 (26. X 1473). У Гереде-у.
Пошто је споменути Мустафа добио други тимар, његов део дат је јаничару Исмаилу.
Пошто је споменути Исмаил преминуо, његов део је дат Хамзи из Пловдива. Написано 5. Шабана године 880 (4. XII 1475). У Константинопољу.
Пошто је део споменутог Хамзе дат Хусејн-оглу Мустафи са Високе порте, донео је берат. Датум берата је последња декада Реџеба године 881 (9. XI — 18. XI 1476). У Пловдиву.

46

ТИМАР ВОЈИНА И КУЗМЕ, ЗАЈЕДНИЧКИ

Село *Бучје*[136], спада под Црну Реку
породица 15, неожењених 3, *приход* 1289 (аспри)
Лично лаки оклопник

---

[132] Сада село Јановец у видинском округу, источно од Белоградчика.
[133] Село Свети Петри у видинском округу, западно од Видина. У новије време село се зове Дружба.
[134] Сада село Буковец у видинском округу, секц. Видин, 1 : 200.000.
[135] Манастир свети Петар налази се у близини села Свети Петар, западно од Видина.
[136] Сада село Бучје североисточно од Бора, у Црној Реци.

Дат је Сункур-оглу Ширмеду. У првој декади Рамазана године 872 (25. III — 3. IV 1468). У околини Гебзе-а.
Пошто има други тимар, дат је поменутој двојици Војишу и Кузми зато што су се обавезали да ће запустело оживети. Јашу на смену. Написано у последњој декади Сафера године 874 (30. VIII — 7. IX 1469). У Једрену.
Пошто је цео овај тимар постао мевкуф, дат је невернику по имену Јаков. Јаше. Написано 15. дана поштованог месеца Ређеба године 881 (3. XI 1476). У логору Софија.

fol. 10 r[0]

47

ТИМАР РАДОХНЕ

Село *Црнадол*[137], спада под Црну Реку — *приход* 200 (аспре)
породица 2,
Лично лаки оклопник

48

ТИМАР МУСТАФЕ СИНА ЈАКУБА

Село *Потпегалце*[138], спада под Црну Реку — *приход* 896 (аспре)
породица 6, неожењених 2,
Село *Дреново*[139], спада под Тимок — *приход* 1177 (аспре)
породица 8,
Село *Чичиковце*[140], спада под Кливје — *приход* 270 (аспре)
породица 4,

Укупно:
породица 18, неожењених 2, — *приход* 2343 (аспре)
Лично лаки оклопник

Пошто је споменути пао у газијском походу, дат је његовом сину Девлетхану. Јаше. Написано на 6. дан последње од две Џумаде године 881 (26. IX 1476). У логору у близини Једрена.

---

[137] Непознато. Може се читати Црнодол и Црни Дол.

[138] Непознато. Може се читати Подбегалци, Подбегалац.

[139] Можда село Дреновац у Тимоку. Уп. М. Станојевић, Тимок, 467 — 469.

[140] Непознато. Може да се чита и Чичковац, Чичковци. Сада постоји место Чичиковци у атару села Мариновац, које је у XV веку припадало Црној Реци.

49

ТИМАР ТОДОРА, МАРКА И ЈОВАНА, СИНОВА СПОМЕНУТОГ

Јашу наизменично. Био је изван дефтера и стога што се није налазио ни у чијој руци, дат је на основу писма Али-бега. Написано у последњој декади Рамазана године 876 (2. III — 11. III 1472). У Константинопољу.

Селиште *Кознина*[141], изван дефтера
Селиште *Рудар*[142], изван дефтера

УКУПНО

ИЗ ВИЛАЈЕТА МЕСТА ВИДИНА

Тимари спахија вилајета		Од тога, осим миралемовог, са потпуним оклопом
112		76
Лаких оклопника	Момака	Чадора	Малих шатора
160	42	39	32

ВОЈНУЦИ СПОМЕНУТОГ ВИЛАЈЕТА

Из вилајета Црна Река	166 копља
Из вилајета Загорје	36 копља
Из вилајета Тимока	29 копља

fol. 10 v⁰

ПОПИС ЧУВАРА ТВРЂАВЕ ФЛОРЕНТИН (FILURDIN)

50

ТИМАР СКЕНДЕР БЕГА, ДИЗДАРА ФЛОРЕНТИНА

Село *Поток*[143], спада под Видин
породица 5, *приход* 500 (аспре)
Село *Горње Дреново*[144], спада под Тимок
породица 20, неожењених 4,
удовица 3, *приход* 2072 (аспре)

---

[141] Непознато. Нисам сасвим сигурна у исправност мог читања.
[142] Непознато.
[143] Према попису из 1483. село Поток било је празно. И у пописима XVI века Поток се помиње у Видину, али као селиште. Ми претпостављамо да се налазило у близини тврђаве Флорентина на Дунаву, зато што је увек припадало диздару флорентинске тврђаве, а у попису из 1586. уписао је одмах уз село Флорентин (т. Филурдин).
[144] Непознато Можда има неке везе са селом Дреновац у Тимоку. Уп. М Станојевић, Тимок, 467 — 469.

Село *Суходол*[145], спада под Тимок
породица 56, неожењених 5,
удовица 3, *приход* 4500 (аспре)
И од ресума на риболов и једногодишњег
закупа нијабета Црна Река *износ* 1350 (аспре)

Укупно:
породица 81, неожењених 9,
удовица 6, *приход* 8422 (аспре)

51

ТИМАР ОРУЏА И МУСТАФЕ, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ФЛОРЕНТИН. ОБОЈИЦА ЗАЈЕДНО ОБАВЉАЈУ СЛУЖБУ

Село *Милушинци*[146], тимар поменуте
двојице, спада под Бању
Део споменутог Мустафе од споменутог села:
породица 25, удовица 1, *приход* 1232 (аспре)

fol. 11 r⁰

52

ТИМАР ОРУЏА

Део споменутог Оруџа од споменутог села (Милушинци).
Посадник је тврђаве Флорентин

породица 22, неожењених 4, *приход* 1897 (аспре)
Селиште *Борил*[147], тимар споменутог Оруџа
Дат је његовом сину (име нечитко, преко њега написано: умро је). На 10. Џумаде прве, године 872 (7. XII 1467). У Улугу, спада под Русокастро.
Дат је Мехемеди-оглу Махмуду. Написано на дан 17. Џумаде прве године 879 (29. IX 1474). У Софији.

53

ТИМАР ИСЕ И МУРАТА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ФЛОРЕНТИН, ЗАЈЕДНИЧКИ

Село *Милово*[148], спада под Видин
породица 8, *приход* 400 (аспре)

---

[145] Сада манастир и селиште Суводол у близини некадашњег Краљевог Села (сада Миниће во) у Тимоку. Уп. М. Станојевић, Тимок, 477.
[146] Село Милушинац у области Бања. Уп. П. Јовановић, Бања, 107—109.
[147] Према попису из 1483. селиште Борил налазило се у Загорју. Непознато.
[148] Непознато. Може се читати и Милево.

Село *Перковица*[149], спада под Сврљиг
породица 20, неожењених 3, *приход* 1710 (аспре)
Селиште *Кокорница*[150]. Пошто се налази изван дефтера дато је уз ресум на додатак. На основу писма Али-бега. Написано у средњој декади месеца Џумаде прве године 876 (26. X — 4. XI 1471). У подручју Инџугоза.

У к у п н о :
породица 28, неожењених 3, *приход* 2110 (аспре)
Пошто је споменути Иса преминуо, његов део дат је његовом сину Ахмеду. У првој декади Мухарема 883 (4. IV — 13. IV 1478).

54

ТИМАР ХАМЗЕ, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ФЛОРЕНТИН

Село *Баница*[151], спада под Црну Реку
породица 18, неожењених 3, *приход* 1632 (аспре)

55

ТИМАР БУДАКА И СКЕНДЕРА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ФЛОРЕНТИН

Село *Сирна*[152], спада под Сврљиг
породица 30, неожењених 7,
удовица 1, *приход* 3171 (аспре)

fol 11 v⁰

56

ТИМАР СКЕНДЕРА СИНА АСИЛХАНА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ФЛОРЕНТИН

Село *Луково*[153], спада под Сврљиг
породица 10, неожењених 3,
удовица 1, *приход* 1438 (аспре)
Село *Рутеш*[154], спада под Видин
породица 7, *приход* 250 (аспре)

---

[149] Можда село Пирковац у Сврљигу секц. Ниш — 1,1 : 50.000

[150] Не може се одредити. Бањица је данас назив делова насеља у селима Кривељу, Бучју и Оштрељу у Црној Реци. Уп. нап. 15.

[152] Може се читати и Сирина. Можда локалитет Ширина северно од села Округлица у Сврљигу.

[153] Ово село у попису из 1455. године има и друго име Ефлак. Од Ефлак—Буково односно од Влах—Буково данас се зове Лабуково. Лабуково је село у Сврљигу северозападно од града Сврљига.

[154] Непознато.

Укупно:
породица 17, неожењених 3,
удовица 1, *приход* 1688 (аспре)

Селиште *Луповце*. Пошто се налази изван дефтера и није ни у чијој руци, додато је споменутом Скендеру, јер се обавезао да га оживи. На основу писма Али-бега. Написано у првој декади Шевала године 876 (12. III — 21. III 1472). У Константинопољу.

УКУПНО:

посадника тврђаве Филурдин	7
а улуфеџија	7
а ковача	8

fol. 12 г⁰

57

ТИМАР КАЛФАЛА, ПОСАДНИКА ТВРБАВЕ ВИДИН

Село *Бранковце*[155], спада под Видин
породица 10, неожењених 1,
удовица 1, *приход* 1130 (аспре)
Село *Чрниловце*[156], спада под Видин
породица 8, неожењених 3, *приход* 924 (аспре)
Укупно:
породица 18, неожењених 4,
удовица 1, *приход* 2054 (аспре)

Умро је. Дат је његовом сину Бахшајишу. На основу писма Али-бега и диздара. Написано у првој декади Џумаде II године 875 (25. XI — 4. XII 1470). У Константинопољу.

58

ТИМАР ХАЏИ ИБРАХИМА, ПОСАДНИКА ТВРБАВЕ ВИДИН[a]

Село *Сланотрне*[157], спада под Видин
породица 33, *приход* 1440 (аспре)
Селиште *Убревце*[158], празно

[155] Можда село Бранковци јужно од Куле. Секц. Кула—1, 1 : 50.000. У непосредној околини Видина не постоји село Бранковци.

[156] Непознато. У попису из 1483. ово село зове се Чрнилово или Црнилово.

[157] Село Сланотрн у видинском округу, источно од Видина, на Дунаву.

[158] У попису из 1455. године селиште се зове Ибровац, а у попису из 1483. помиње се празно село Обровце које је пописано заједно са селом Горне Хутово у Загорју и селиштем Горне Хутово. Непознато.

a. По његовој жељи дат је његовом сину Курду. У другој декади Сафера године 872 (11. IX — 20. IX 1467). У подручју Радомира.

b. Пошто је споменути Курд протеран у Истанбул, дат је Рамаданову сину Караћоза. Написано на 25. дан поштованог месеца Рецеба године 881 (13. XI 1476). У логору Софија.

c. Пошто су за споменутог санџакбег и диздар саопштили да је дошао са кривотвореним папирима, узет је (тимар) и дат Јусуфу из Бурђева (т. Yergögülü Yusuf). На 13. дан Мухарема године 882 (27. IV 1477). У логору Црномену.

d. Пошто су за споменутог његов санџакбег и диздар послали писмо да је лош и да не обавља службу, узет је (тимар) и дат Хамзи из Врања. На 4. Шабан године 882 (11. XI 1477). У престоници Константинопољу.

59

ТИМАР ХАМЗЕ[a] И ШАДГЕЛДИЈЕ, СИНОВА БУРУСУНА ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Малушинци*[159], спада под Видин
породица 13, неожењених 3,
удовице 2, *приход* 1136 (аспре)

Село *Градиште*[160], спада под Видин
породица 7, неожењених 1,
удовица 1, *приход* 454 (аспре)

Укупно:
породица 20, неожењених 4,
удовице 3, *приход* 1590 (аспре)

a. Умро је. Његов део придодат је поменутом (Шадгелдији). Написано у последњој декади Шабана године 875 (12. II — 20. II 1471). У Константинопољу.

fol. 12 v[0]

60

ТИМАР ХУСЕЈНА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Горне Чучуле*[161], спада под Загорје
породица 12, неожењених 3, *приход* 1324 (аспре)

[159] Непознато. Може се читати и Малошинци. Малушевачки поток улива се у Јелашничку реку у близини села Јелашнице, секц. Зајечар, 1 : 75.000

[160] Непознато. У попису из 1483. године за ово село наводи се да припада Тимоку. Пошто је топоним Градишта веома чест у обе области, није могуће одредити где се налазило ово село. У попису из 1455. године Градиште се води као селиште.

[161] Сада село Чичил, сек. Кула—2, 1 : 50.000

Селиште *Поркар*[162], изван дефтера је и стога је на основу писма санџакбега дато уз ресум за додатак. Написано у трећој декади Шабана године 875 (12. II — 20. II 1471). У Константинопољу. Од ушура на житарице он има дневно једну аспру улуфе — износ за једну годину: 360 (аспре)

Од овог споменутог (тимар) је узет и дат Капуџи-Ахмед-оглу Махмуду. Јаше.

Напред на двадесет шестом листу има такође тимар. [Обе белешке прецртане]

(Његов тимар) дат је са горњим тимаром Мурад-оглу Хизиру.

Путем размене дат је горе у Видину . . . . .-оглу Михалу. У другој декади Рецеба године 871 (16. II — 25. II 1467). У Константинопољу.

61

ТИМАР ХАЏИ ПАШАЈИГИТА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Дреново*[163], спада под Загорје — даје ресуме дервенских села

породица 23, *приход* 782 (аспре)

По његовој вољи дат је његовом сину Бекиру. У другој декади Сафера године 872 (11. IX — 20. IX 1467). У подручју Радомира.

62

ТИМАР ЈУСУФА СИНА ХИЗИРА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Уленковце*[164], спада под Кливје
породица 6, неожењених 2, *приход* 831 (аспре)

Село *Дреново*[165], спада под Кливје
породица 2, *приход* 141 (аспре)

Селиште *Становце*[166]

Село *Ковиловце*[167], спада под Видин
породица 10, неожењених 2, *приход* 575 (аспре)

У к у п н о :
породица 18, неожењених 4, *приход* 1547 (аспре)

---

[162] Непознато.

[163] Претпостављамо да је реч о данашњем селу Мали Дреновац, које се налази југозападно од Арчара.

[164] Непознато. Може се читати и Влатковце, односно Влатковци.

[165] Данас Дреново, део насеља у Кривељу, у близини Бора.

[167] Можда село Којилово у Неготинској Крајини

fol. 13 r⁰

63

ТИМАР АЛИЈЕ СИНА БАЈРАМА И МЕХЕМЕДИЈЕ СИНА ХУСЕЈНА, ЗАЈЕДНИЧКИ, ОБОЈИЦА ЗАЈЕДНО ОБАВЉАЈУ СЛУЖБУ

ДЕО ПОМЕНУТОГ АЛИЈЕ

Од села *Финдиковце*[168], спада под Видин, део
породица 13, удовица 2, *приход* 1789 (аспре)

64

ДЕО СПОМЕНУТОГ МЕХЕМЕДИЈЕ

Од села поменутог *Финдиковце*, спада под Видин, део
породица 7, удовица 2, *приход* 881 (аспре)
Село *Хлебово*[169], спада под Видин
породица 1, *приход* 120 (аспре)
У к у п н о :
породица 8, удовица 2, *приход* 1001 (аспре)

65

ТИМАР ИВАЗА СИНА ОСМАНА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Рабиша*[170], спада под Загорје
породица 16, неожењених 1,
удовица 1, *приход* 1143 (аспре)

fol. 13 v⁰

66

ТИМАР АЈДОГМУША, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Крнинци*[171], спада под Кливје
породица 35, неожењених 4, *приход* 2420 (аспре)

---

[168] Непознато.

[169] Непознато. Може се читати и Халапово, а у попису из 1483. спада под Вишшницу. Лапин поток улива се у Тимок северно од Зајечара. Уп. секц. Зајечар, 1 : 75.000.

Занимљиво је да и у Лепеници постоји село Лапово, у које су се исељавали Тимочани у време Кочине крајине. Уп. М. Станојевић, Тимок, 438, 439.

[170] Село Рабиша налази се северозападно од Белоградчика. Уп. секц. Кула—4, 1 : 50.000.

[171] Село Крнинци сада је Крњинац, део насеља у Злоту у данашњој Црној Реци.

Пошто споменути има други тимар, дат је Хизир-оглу Јунусу. Јаше. У првој декади Мухарема године 872 (2. VIII — 11. VIII 1467). У подручју Нагоричана.

67

ТИМАР БОЖИДАРА, ТВРЂАВИ ДАЈЕ ГОДИШЊЕ ОСАМ СТОТИНА ТЕТИВА

Село *Хрватиновце*[172], спада под Винишницу
породица 6, *приход* 528 (аспре)
И млин у поседу тимарника

Умро је. Дат је његовом брату Добромиру. Заповеђена му је служба да снабдева тетивама споменуту тврђаву. Написано у првој декади Зилхиџе године 874 (1. VI — 10. VI 1470). У Издину.

68

ТИМАР ЕФЛАК ХОШКАДЕМА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Бучачин*[173], спада под Тимок
породица 10, *приход* 929 (аспре)
Село *Торничовце*[174], спада под Тимок
породица 13, *приход* 1200 (аспре)
Селиште *Рибјак*[175]. Пошто се налази изван дефтера дато је на основу писма Али-бега. Написано у првој декади Ребија I године 876 (18. VIII — 27. VIII 1471). У Константинопољу.

У к у п н о:
породица 23, *приход* 2129 (аспре)

69

ТИМАР КАСИМА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Долна Петруша*[176], спада под Тимок
породица 30, неожењених 4
Селиште *Бесар*[177], спада под Загорје
приход 257 (аспре)
Приход заједно 2860 (аспре)

---

[172] Непознато. Село Хрватиновци или Хрватиновац добило је име по личном имену Хрватин.

[173] Непознато. Према попису из 1483. године имало је свега два потпуна домаћинства и једно удовичко.

[174] Непознато. Према попису из 1483. године ово село, које се може читати и Турничовце, било је пусто, без становништва.

[175] Непознато. Име овог селишта у попису из 1483. написано је тако да се може читати Забјак односно Жабљак, а селиште спада под Загорје.

[176] Село Петруша у Тимоку, на рекама Клисури и Малој реци. У атару тог села постоји и место Петруша са старим гробљем. Уп. М. Станојевић, Тимок, 497 — 498.

[177] Непознато.

Обавезао се да једзди у поход. У другој декади Сафера године 972 (11. IX — 20. IX 1467). У подручју Радомира.
Споменути је онемоћао и пошто нема снаге да јаше у походе, на основу писма Скендер-бега, дат је Ејнехану, путем размене, а са пристанком обојице. Користи и јаше. Написано 16. Сафера године 881 (10. VI 1476). У логору Ајазма.

fol. 14 r[0]

70

ТИМАР НАСУХА, ЈУСУФОВОГ БРАТА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Зубановце* [178], спада под Тимок
породица 12, *приход* 2051 (аспре)
Село *Поподол*[179], спада под Тимок
породица 7, *приход* 539 (аспре)

У к у п н о:
породица 19 *приход* 2590 (аспре)

71

ТИМАР ХАМЗЕ СИНА ИСМАИЛА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Кошчел*[180], спада под Тимок
породица 99,
Селиште *Драгчиовце*[181],
Селиште *Кулина*[182]

приход 1634 (аспре)

Умро је. Дат је Киркору који обавља тврђавску службу са улуфом, пошто се обавезао да (селишта) оживи. Написано на 4. дан Зилхиџе године 879 (11. IV 1475). У Константинопољу.

---

[178] Ишчезло. У селу Равну у Тимоку постоји Зубанов поток као остатак од овог села. Зубанов поток зове се још и Равански поток. Уп. М. Станојевић, Тимок, 397.

[179] Ишчезло. У селу Врбици у Тимоку постоји зиратна земља која се зове Попов Дел и можда је остатак од овог села. Уп. М. Станојевић, Тимок, 456.

[180] Ишчезло. Ово село, чије се име може читати и Косчал имало је у попису из 1483. године само једну кућу.

[181] Ово селиште Драгчиовце звало се у попису из 1455. године Драгиовце. У попису 1483. зове се Драгиловце. Сада су Драгиловци зиратна земља у селу Боровцу. Уп. М. Станојевић, Тимок, 447.

[182] Кулина је назив за место на коме се налазе развалине града Кожеља у Тимоку. Уп. М. Станојевић, Тимок, 415. Међутим, име овог селишта могло би се читати и Голна, Гулна.

72

ТИМАР ТОБЏИЈЕ ХИЗИРА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Дражановце*[183], спада под Загорје
породица 8, *приход* 517 (аспре)

Умро је. Дат је његовим синовима Скендеру, Касиму и Ејнехану. Наизменично врше службу споменутој тврђави. У другој декади Сафера године 872 (11. IX — 20. IX 1467). У подручју Радомира.

73

ТИМАР СЕЛИД ЏЕМАЛУДИНА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ ВИДИН

Село *Горње Хутово*[184], спада под Видин
породица 8, *приход* 5177 (аспре)
Манастир у подручју поменутог села.

fol. 14 v⁰

74

ТИМАР ЕЈНЕХАНА СИНА МЕХТЕР АЛИЈЕ, ЧЛАНА ПОСАДЕ ТВРЂАВЕ ВИДИН

Од села *Јелашница*[185], у подручју Тимока, део
породица 24, неожењених 5,
Селиште *Бандинце*[186]
приход 2813 (аспре)

Од овог тимара споменутог (тимарника) дато је као додатак хиљаду аспри у готовом новцу Халил-оглу Орхану, који је на правој страни двадесет трећег листа одавде. У првој декади Мухарема године 872 (2. VIII — 11. VIII 1467). У подручју Согутлу Дере.
Пошто се поменути Ејнехан обавезао да јаше у поход, а на основу писма Скендер-бега, овај тимар дат је добровољно Касиму путем размене са Касимовим тимаром који се налази на правој страни листа испред овог. Нека поменути Касим обавља службу тврђави, а поменути Ејнехан јаше у поход. Написано на 16. дан Сафера године 881 (10. VI 1476). У логору Ајазма.

---

[183] Можда Г. Дражаница која се налази југозападно од Арчара.
[184] Село Хутово налазило се у близини града Видина. Ишчезло је. Крајем XVII века помиње се још само река Хутово и воденице на њој. Уп. видински кадијски сицил бр. 13, 1.15, I, 1.19, II из хиџр. 1110/1699. године. Према попису из 1483. Хутово је припадало Загорју.
[185] Данас село Јелашница у Тимоку, на Јелашничкој реци, северно од Књажевца. Уп. М. Станојевић, Тимок, 471 — 473.
[186] Непознато.

УКУПНО:

посадника тврђаве Видин	22
а улуфеција	45
а зенберекчија	20
а ослобођених који не дају џизју нити спенџу	20
а тобџија и туфенкчија	18
зидара	10
а дрводеља	30
а ковача	14
калканџија (израђивача оклопа)	2
израђивача тетива	2
лукара	2
Укупно:	185

fol. 15 v⁰

ВИЛАЈЕТ БЕЛГРАД

75

ХАСОВИ КОЏА САЛИХА, ЗАИМА БЕАГРАДА[a]

Село *Татар*[187], спада под Видин
породица 50, неожењених 5, удовица 1, *приход* 7965 (аспре)
Село *Белград*[188], спада под Белград
породица 36, неожењених 5, удовица 2, *приход* 5695 (аспре)
Село *Крубце*[189], спада под Белград — у руци
Приповедача (t. kissahan)
породица 40, неожењених 6, удовице 2, *приход* 5055 (аспре)
Село *Фалковце*[190], спада под Белград-у руци
Приповедача
породица 35, неожењених 7, удовица 1, *приход* 3492 (аспре)
Село *Дражијовце*[191], спада под Белград — у руци
Приповедача
породица 45, неожењених 5, удовица 1, *приход* 4789 (аспре)
Село *Чупријан*[192], спада под Белград — у руци
Приповедача
породица 50, неожењених 10, удовица 4, *приход* 5398 (аспре)

---

[187] Село Татар доцније се звало Татарџик, а сада се зове Слана Бара. Налази се у видинском округу, југозападно од Видина.

[188] Село Белград је насеље у подграђу истоимене тврђаве Белград, која се доцније прозвала Белоградчик.

[189] Сада локалитет Крупец који се налази западно и југозападно од Белоградчика. Уп. секц. Св. Никола, 1 : 75.000.

[190] Сада је Фалковац махала (део насеља) села Јановец у видинском округу југоисточно од Белоградчика.

[191] Сада село Дражинци у видинском округу, источно од Белоградчика, секц. Видин—Лом, 1 : 100.000.

[192] Сада село Чупрене у видинском округу, јужно од Белоградчика.

Селиште *Извор*[193], спада под Загорје *приход* 300 (аспре)

Селиште *Сидогор*[194], празно
Селиште *Алексинце*[195]
Селиште *Козичнице*[196]
Селиште *Бурђинче*[197]
Од закупа нијабета *износ* 1000 (аспре)
Села 6, породица 254, неожењених 38, удовица 11, *приход:* 33385 (аспре)
Лаких оклопника 8, један коњски оклоп, чадор 1, мали шатор 1

a. По његовој вољи дати су његовим синовима Бахшајишу и Бајрамбегији уз ресум на зеамет. Нека уживају и сваке године јашу. Али да споменутог Коџа (старца) Салиха гледају и чувају. Написано на 25. дан Шевала године 873 (8. V 1469). У Константинопољу.
b. Пошто је споменути Бахшајиш напустио свој део, он је дат Приповедачу Мехемедији. Да га ужива, извршавајући службу субашс и да сваке године јаше у поход. Написано на 7. дан поштованог Рецеба године 880 (6. XI 1475). У Константинопољу.
c. Споменути Приповедач нека сваке године даје три хиљаде четрдесет две аспре свом сукориснику Бајрамбегији од села која су доле означена. Написано на 23. дан светог месеца Мухарема годиис 881 (18. V 1476). У логору Софија.
d. У садашњем тренутку овај тимар узет је од Приповедача и дат Бајрамбегији. Нека га користи, а свом сукориснику нека даје годишње три хиљаде четрдесет две аспре. На 16. дан Зилкаде године 881 (2. III 1477). У Истанбулу.

fol. 16 r[0]

76

ТИМАР БАХШИЈЕ, СИНА КОЏА САЛИХА

Село *Хиново*[198], спада под Видин *приход* 1090 (аспре)
породица 10, неожењених 1,
Село *Белшовица* [199], спада под Белград

[193] Сада Извор Махала и истоимена гранична караула западно од Куле. Уп. секц. Кула—1, 1 : 50.000
[194] Непознато.
[195] Непознато.
[196] Непознато.
[197] Непознато.
[198] Сада село Иново у видинском округу, северозападно од Видина.
[199] У попису из 1483. године ово село зове се Белашивец, а сада се зове Плешивец. Налази се у близини Белоградчика.

породица 30, неожењених 4, удовица 1, *приход* 5298 (аспре)
Село *Извор*[200], спада под Тимок
породица 45, неожењених 3, *приход* 7363 (аспре)
Село *Вратарница*[201], спада под Винишницу
породица 12, неожењених 1, *приход* 1463 (аспре)
Село *Слатина*[202], спада под Црну Реку
породица 13, неожењених 2, *приход* 1071 (аспре)
Манастир Липовце[203], спада под Видин
приход 150 (аспре)

У к у п н о:
породица 110, неожењених 11, удовица 1,
приход 16415 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаких уклопника 5, чадор 1

Умро је. Дат је Мехемедији, гуламу највећег бега и преузвишеног владара. Јаше. Написано на први дан Зилхице године 876 (10. V 1472). У Константинопољу. Пошто је напустио (тимар) он је дат Мурату, сину Коца Салиха. На дан 8. Шевала године 877 (8. III 1473).

77

ТИМАР МУСТАФЕ, СИНА КОЦА САЛИХА

Село *Башовце*[204], спада под Белград
породица 30, неожењених 4, удовица 1, *приход* 3281 (аспре)
Село *Бреница*[205], спада под Белград
породица 20, неожењених 2, удовица 1, *приход* 2962 (аспре)

fol. 16 v⁰

Село *Скумна*[206], спада под Белград
породица 50, неожењених 4, удовица 1, *приход* 7418 (аспре)
Село *Снетина*[207], спада под Црну Реку
породица 9, неожењених 2, *приход* 672 (аспре)

---

[200] Сада село Мали Извор на Изворској реци. Уп. М. Станојевић, Тимок, 479 — 483.

[201] Сада село Вратарница код Вратарничке клисуре, у данашњој области Црна Река.

[202] Село Слатина у Црној Реци налази се југоисточно од Бора.

[203] Непознато. Име овог манастира може се читати и Липовац, Липовица.

[204] Село Башовица постојало је до краја XVIII века а сада су од њега сачувани само црква и надгробни камени. Река Башовица, између Орашеца и Белоградчика, такође је доказ о постојању овог села. Уп. Гуно Ст. Гунчевъ, Водач на екскурзията изъ Северна България, Архив за поселищни проучвания, II год. 3—4, София 1941. 185.

[205] Непознато.

[206] Село Скомља у видинском округу североисточно од Белоградчика.

[207] Непознато. На турском: Исиетина.

Село *Црквиште*[208], спада под Црну Реку
породица 13, неожењених 4, *приход* 1149 (аспре)
Селиште *Породим*[209], спада под Загорје
приход 250 (аспре)

У к у п н о:
породица 122, неожењ. 16, удовица 3, *приход* 16230 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаких оклопника 5, чадор 1

78

ТИМАР РЕСУЛА, СИНА ДИЗДАРА БЕЛГРАДА, СА КОРИШЋЕЊА ЊЕГОВОГ ОЦА

Село *Толус*[210], спада по Белград
породица 26, неожењених 5, *приход* 3035 (аспре)
Селиште *Топловице*[211]
Селиште *Ошовце*[212]
Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, мали шатор 1

Пошто је овај споменути постао диздар, дат је његовом брату Алији. Да јаше. Написано у последњој декади Џумаде I године 874 (26. XI — 5. XII 1469). у Чорлу-у.
Пошто је споменути Алија преминуо дат је његовом брату Мехмеду. Он јаше. Написано на први дан Џумаде 11 године 881 (21. IX 1476). У логору Кизил Агач Дереси.

79

ТИМАР БРКАЉИЈЕ ХИЗИРА

Село *Свадинце*[213], спада под Белград
породица 25, неожењених 4, удовица 1, *приход* 2542 (аспре)
Лично лаки оклопник

[Испод текста]
Селиште *Водна*, пусто. Пошто је изван дефтера а не налази се ни у чијој руци, на основу писма санџакбега поменутом је дато уз ресум на додатак, с тим што је ре-

---

[208] Непознато.
[209] Непознато.
[210] Непознато. Према попису из 1483. звало се Толеш а припадало је Загорју.
[211] Непазнато. Може се читати и Тополовец и Тополовица. Село Тополовец и река Тополовица налазе се северно од Куле у видинском округу.
[212] Непознато. Може се читати и Ушовица, Ушовце је назив места које обделавају становници села Штрпци у Заглавку. Уп. М. Т. Станојевић, Заглавак, 181.
[213] Непознато. Сада постоји локалитет Свадбица северозападно од села Рабиша, које се налази у видинском округу.

чено да ту станују неки рајетини Исабега. Написано у првој декади Ребија I године 874 (8. IX — 17. IX 1469). У селу Хас.

[Изнад текста]

Умро је. Дат је Иси сину Јусуфа када је постао диздар. Јаше. Написано у средњој декади благословеног месеца Рамазана године 873 (25. III — 3. IV 1469). У Константинопољу.

Дат је Јахшији сину Балабана путем размене уз њихову сагласност. Јаше. Написано у средњој декади Зилкаде године 874 (12. V — 21. V 1470). У Серезу.

Пошто је писмом санџакбега постало познато да поменути Јахшија не долази на службу, дат је Иси сину Мустафе. На 19. Рамазан године 882 (25. XII 1477).

Пошто је споменути Иса преминуо, опет је дат његовом старом кориснику Јахшији. У последњој декади Зилхиџе године 882 (26. III — 3. IV 1478).

fol. 17 r⁰

80

ТИМАР МУСТАФЕ И МЕХЕМЕДИЈЕ, СИНОВА МУСЕ, ЈАШУ НАИЗМЕНИЧНО

Село *Врбово*[214], спада под Белград
домова 25, неожењених 3, удовица 2, *приход* 2302 (аспре)

Село *Вражигрнце*[215], спада под поменуто
домова 5, *приход* 628 (аспре)

Село *Стануловци*[216], спада под поменуто
домова 5, *приход* 443 (аспре)

Селиште *Баница*[217]

У к у п н о:
породица 30, неожењених 3, удовице 2, *приход* 3373 (аспре)

Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, мали шатор I

[Уз Мехемедију]

Умро је. Његов део дат је његовом сину Пир Будаку. На 29. Зилхиџе године 881 (14. IV 1477). У логору Кидич Дереси.

---

[214] Село Врбово налази се југозападно од Белоградчика, секц. Кула—4, 1 : 50.000

[215] Село Вражогрнац налази се североисточно од Зајечара. Према попису из 1483. године такође је припадало Београду.

[216] Непознато. У попису из 1455. године ово село уписано је као Становци, Становец. У нашем попису јасно је написано Стануловци.

[217] Непознато. Може се читати и Банче, Јанче. Несигурно читање.

81

ТИМАР БАЈРАМБЕГИЈЕ СИНА РЕСУЛА

Село *Брестово*[218], спада под Белград
породица 40, неожењених 6, удовица 2
Селиште *Мојпице*[219]. Сејалиште је поменутог села
приход 4924 (аспре)

Лично са потпуним оклопом
лаки оклопник 1, момак 1, мали шатор 1
Удељен је његовом брату Хусејну као заједнички (тимар). Заједнички, на смену. У првој декади Мухарема 883 (4. IV — 13. IV 1478).

fol. 17 v[0]

82

ТИМАР КОЛАГУЗ ХИЗИРА

Село *Трговиште*[220], спада под Београд
породица 20, неожењених 9,
Селиште *Бесинчинце*[221], спада под Белград
Селиште *Крнмаз*[222], спада под Белград
приход 2087 (аспре)

Лично лаки оклопник
Умро је. Дат је његовом сину Ширмерду. Јаше. На дан 22. Сафера године 873 (11. IX 1468).
Овај споменути Ширмерд није вршио службу. Из тог разлога, са знањем сераскера Берака, дат је (тимар) Гајбији сину Мехемедије и Мехемедијином брату Јусуфу. Док не стаса нека јаше Јусуф. Када стаса да јашу наизменично. Написано у последњој декади Шабана године 875 (12. II — 20. II 1471. У Константинопољу.

83

ТИМАР КАСИМА И ЈУСУФА СИНОВА БЕРАКА

Село *Иноладовце*[223], спада под Белград
породица 24, неожењених 3
Селиште *Бежанија*[224]
Селиште *Драгановце*[225]
приход 200 (аспре)

---

[218] Непознато.
[219] Непознато.
[220] Село Трговиште у видинском округу, југоисточно од Белоградчика, на Чупренској реци. Уп. секц. Кула—4, 1 : 50.000.
[221] Непознато. Може се читати и Бесиичиница.
[222] Непознато. Нисам сигурна у читање.
[223] Према народном предању, данашња варошица Салаш у бугарском Загорју звала се Иноладово или Иновладово. Уп. М. Станојевић, Тимок, 491. — Салаш се налази источно од Кадибогаза. Секц. Кула—3, 1 : 50.000.
[224] Непознато. Постоји Бежанија, место у селу Мањинци у Тимоку. Уп М Станојевић, Тимок, 485.
[225] Непознато.

У к у п н о:
Лично лаки оклопник *приход* 1813 (аспре)

[Уз Касима]

Умро је. Његов део придодат је споменутом Јусуфу. У средњој декади Шевала године 871 (16. V — 25. V 1467). У Преспи .

У К У П Н О

Спахија Белграда	9
Са поменутим оклопом	5
Лаких оклопника	24
Чадора	3
Малих шатора	4

fol. 18 v⁰

ПОПИС ЧУВАРА ТВРЂАВЕ БЕЛГРАД

84

ТИМАР ДИЗДАРА БЕЛГРАДА, ЈАХШИ БЕГА

Село *Долна Прехужда*[226], спада под Белград
породица 15, неожењених 3, удовица 1, *приход* 2346 (аспре)
Село *Боровица*[227], спада под Белград
породица 23, неожењених 4, удовица 1, *приход* 3363 (аспре)
Село *Карбинце*[228], спада под Белград
породица 30, неожењених 5, удовица 2, *приход* 3322 (аспре)
Село *Буниловце*[229], спада под Тимок
породица 1, *приход* 60 (аспре)
Село *Витонице*[230], спада под Тимок
породица 9, неожењених 2, *приход* 710 (аспре)
Селиште *Јоргово Селце*[231], спада под Белград
У к у п н о:
породица 78, неожењених 14, удовица 4, *приход* 9900 (аспре)

По његовој жељи дато је његовом сину Ресулу. Обавља диздарску службу. Написано у последњој декади Џумаде прве године 874 (26. IX — 5. XII 1469). У Чорлу-у. .

---

[226] Сада село Праужда југозападно од Белоградчика. Уп. секц. Кула—4, 1 : 50.000.

[227] Село Боровица налази се у видинском округу југоисточно од Белоградчика. Уп. секц. Кула—4, 1 : 50.000.

[228] Село Карбинци налази се у видинском округу, североисточно од Белоградчика.

[229] Непознато. Можда село Булиновци или Булиновац, северозападно од Књажевца.

[230] Село Витонце или Витонац према попису из 1483. године звало се Витоња, имало је свега три домаћинства а припадало је области Тимок. У Тимоку и Заглавку има локалитета који потсећају на име Витан и Витоња, али ово село ипак нисмо успели да ближе одредимо. Непознато.

[231] Непознато.

fol. 19 r°

85

ТИМАР САРУХАНА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БЕЛГРАД

Село *Гјуругјева Скумна*[232], спада под Белград
породица 8, неожењених 2, *приход* 1124 (аспре)
Селиште *Дулинце*[233]
Од села *Долни Лом*[234], спада под Белград део
породица 12, неожењених 4, *приход* 1210 (аспре)

У к у п н о:
породица 20, неожењених 6 *приход* 2334 (аспре)

Дат је Ћосавом Јусуфу. Јаше. На четрнаести дан Сафера године 873 (4. IX 1468). У Костантинопољу.
Поново је притврђен поменутом и старом кориснику Сарухану. Он да врши службу тврђави, а свог сина Тургута да шаље на коњу. Написано у последњој декади Џумаде прве године 874 (26. XI — 5. XII 1469).
Пошто је поменути Тургут преминуо, дат је његовом брату Ахмеду. У последњој декади Џумаде друге 883 (19. IX — 27. IX 1478).

86

ТИМАР АЛИ ФАКИХА, ИМАМА ТВРЂАВЕ БЕЛГРАД, И ЈАХШИЈЕ СИНА СПОМЕНУТОГ. СИН НЕКА ОБАВЉА СЛУЖБУ ТВРЂАВИ, А ОН ДА БУДЕ ИМАМ

Од села *Стајковце*[235], спада под Белград, део
породице 7, неожењених 3, удовица 1, *приход* 1033 (аспре)
Од села *Кучуровце*[236], спада под Белград, део
породица 10, неожењених 2, удовица 1, *приход* 795 (аспре)
Селиште *Миливановце*[237]

У к у п н о:
породица 17, неожењених 5, удовица 2, *приход* 1828 (аспре)

---

[232] Непознато. Можда се налазило сасвим близу а можда сасвим далеко од села Скумна односно Скомља. (Скомља се налази североисточно од Белоградчика, секц. Кула—4, 1 : 50.000.)

[233] Непознато. Име овог селишта може се читати Доличе, Долац.

[234] Данас насеље Долни Лом које се налази југоисточно од Белоградчика. Уп. секц. Кула—4, 1 : 50.000.

[235] Сада село Стакевци у видинском округу, секц. Кула—3, 1 : 50.000.

[236] Сада Кучеровци, колибе које се налазе северозападно од данашње варошице Салаш, секц. Кула—3, 1 : 50.000.

[237] Непознато.

87

ТИМАР ЈУСУФА СИНА МУРАТА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БЕЛГРАД

Од села *Стајковце*, спада под Белград, део породица 5, неожењених 2, *приход* 747 (аспре)
Од села *Кучуровце*, спада под Белград, део породица 10, неожењених 2, *приход* 927 (аспре)
Селиште *Врбовце*[238], спада под Белград

У к у п н о:
породица 15, неожењених 4, *приход* 1674 (аспре)

fol. 19 v°

88

ТИМАР ЈАКУБА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БЕЛГРАД

Од села *Царичина*[239], спада под Загорје, део породица 7, неожењених 2, *приход* 752 (аспре)
Од села *Горни Лом*[240], спада под Белград, део породица 8, неожењених 2 *приход* 589 (аспре)
Од села *Долни Лом*[241], спада под Белград, део породица 2, *приход* 140 (аспре)

У к у п н о:
породица 17, неожењених 4, *приход* 1481 (аспре)

89

ТИМАР АЛИЈЕ И УМУРА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БЕЛГРАД

Од села *Царичина*, спада под Загорје, део породица 8, неожењених 2, *приход* 925 (аспре)
Од села *Горни Лом*, спада под Белград, део породица 10, неожењених 3, *приход* 824 (аспре)
Од села *Долни Лом*, спада под Белград, део породице 3, *приход* 150 (аспре)
Селиште *Банчинце*[242], спада под Белград

У к у п н о:
породица 21, неожењених 5, *приход* 1899 (аспре)
[Уз селиште Банчинце]

---

[238] Непознато. Могуће је да се налазило у близини села Стакевца или Кучеровца у видинском округу, јер је с њима заједно пописано.
[239] Непознато. У попису из 1455. и 1483. ово село зове се Царичинце.
[240] Данас насеље Горни Лом у близини Долнег Лома, југоисточно од Белоградчика у видинском округу.
[241] Данас насеље Долни Лом, уп. нап. 234.
[242] Непознато. Име овог селишта може се читати и Јанчинце, Јанчинац.

Ово селиште је уз њихову сагласност (Алије и Умура) постало заједничко са Јакубом. Написано на 6. дан светог месеца Мухарема, године 881 (1. V 1476).
У Софији.

90

ТИМАР ХИЗИРА СИНА ЈУСУФА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БЕЛГРАД

Од села *Долни Лом*, спада под Белград, део
породица 10, неожењених 2, удовица 1, *приход* 1050 (аспре)
Село *Рајинице*[243], спада под Белград
породице 3, *приход* 240 (аспре)

У к у п н о:
породица 13, неожењених 2, удовица 1, *приход* 1290 (аспре)

На основу писма Али-бега, добровољно је, путем размене, дат Халил-оглу Орхану. (Услов је) служба споменутој тврђави. Написано на 13. дан светог месеца Мухарема године 880 (19. V 1475). У Једрену.

fol. 21 r°

91

ТИМАР СУЛЕЈМАНА СИНА ДАВУДА

Село *Кијавчица*[244]
породица 30, неожењених 12, удовица 1, *приход* 3363 (аспре)
Селиште *Јарина*[245] *приход* 300 (аспре)
Селиште *Неделско*[246]
Селиште *Велутинце*[247]

У к у п н о:
породица 30, неожењених 12, удовица 1, *приход* 3663 (аспре)
Лично лаки оклопник, један момак

---

[243] Непознато. Може се читати Рајинец, Рајинци.

[244] Село Кијавчица данас не постоји у области Бања. Остаци од овог села су река Кештица и напуштено селиште Кештица. Уп. П. Јовановић, Бања, 23, 81, 87. У пописима из 1455. године и 1483. ово село зове се Кијефштица.

[245] Селиште Јарино налазило се у области Бања, где сада постоји топ. назив Јарини у близини села Жучковац и Ресник. Уп. П. Јовановић, Бања, 86, 91. У попису из 1483. године и у пописима XVI века из овог селишта развило се село које се звало Јарино.

[246] Селиште Неделско налазило се у области Бања, негде у долини реке Кештице. Ово закључујемо на основу пописа из 1483. године у коме је Неделско било сеоалиште села Кештице односно Кијефштице.

[247] Селиште Велутинце налазило се у области Бања негде у долини реке Кештице. Јер, према попису из 1483. године село Кијефштица имало је два сеоалишта, Неделско и Велутинце. — Име овог селишта може се читати и Вилотинце, Вилотиница.

92

ТИМАР ИЛХАНА И ХИЗИРА, СИНОВА МАХМУДЧЕ, ЗАЈЕДНИЧКИ, ЈАШУ НАИЗМЕНИЧНО

Села *Глод*[248]
породица 57, неожењених 5, удовица 1, *приход* 4304 (аспре)
Село *Долна Врмжа*[249]
породица 23, неожењених 3, удовица 1, *приход* 2628 (аспре)
Селиште *Братијовце*[250], спада под Винишницу.
Ту пребивају неки неверници из овог села
приход 1070 (аспре)
Село *Шарбановце*[251]
породица 9,
приход 689 (аспре)
У к у п н о:
породица 79, неожењених 8, удовица 2, *приход* 8691 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаких оклопника 2, момака 2, чадор 1

Пошто је споменути Илхан пао у Али-беговом упаду у непријатељску територију, његов део дат је јаничару Хошкадему. Написано на 20. дан Џумаде прве године 881 (10. IX 1476). У логору Аџи Гол.

fol. 21 v°

93

ТИМАР ХАЏИЈЕ И ШАДИЈЕ, СИНОВА ЈУСУФА, ЗАЈЕДНИЧКИ, ЈАШУ НАИЗМЕНИЧНО

Село *Усточце*[252]
породица 65, неожењених 4, удовица 5, *приход* 5905 (аспре)
Селиште *Ругловце*[253]
приход 100 (аспре)
Селиште *Лешница*[254]
приход 250 (аспре)

---

[248] Село Глод у области Бања сада не постоји, али се сачувао топ. назив Глодско у околини данашњег села Читлук. Уп. П. Јовановић, Бања, 110.

[249] Сада постоји село Врмца у области Бања. Уп. П. Јовановић, Бања, 78—80.

[250] Јужно од села Лубиница а источно од села Планиница постоји Братујевачко поље као остатак од села Братијовце. Уп. секц. Краљево Село, 1 : 75.000.

[251] Село Шарбановац налази се у Бањи. Уп. П. Јовановић, Бања, 82—85. У попису из 1455. године ово село звало се Шпрбан или Шербан.

[252] Сада Истоци, засеок у селу Читлук. Уп. П. Јовановић, Бања, 22, 24, 57.

[253] Ово селиште може се читати Ругловац, Ругљевац. Према попису из 1483. године било је сеоалиште села Истоци у области Бања. Стога се може претпоставити да се налазило у близини данашњег села Читлук у коме сада постоји засеок Истоци. Непознато.

[254] Непознато. Нисам сигурна у читање. Име овог села може се прочитати и као Тешница, Јешница, Бешница.

У к у п н о:
породица 65, неожењених 4, удовица 5, *приход* 6255 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаких оклопника 2, чадор 1

94

ТИМАР АХМЕД ФАКИХА ИЗ КАРАМАНА[a]

Село *Цркобце*[255]
породица 43, неожењених 4, удовица 1, *приход* 5641 (аспре)
Од тимарниковог винограда *приход* 600 (аспре)
Лично са потпуним оклопом
лаких оклопника 2, чадор 1

Селиште *Рекошаница*. Пошто се налази изван дефтера, није ни у чијој руци, те је придодато на основу писма Али-бега. Написано у првој декади Џумаде прве, године 876 (16. X — 25. X 1471). У Визе-у.

Селиште *Мочар* и селиште *Петрушнице*, изван дефтера. На основу писма Али-бега дата су уз ресум на данак, зато што се (тимарник) обавезао да их оживи. У последњој декади Сафера године 877 (28. VII — 5. VIII 1472). У Костантинопољу.

a. Умро је. Дат је Колагуз-оглу Алији. На десети дан Шабана године 877 (10.I 1473). У Костантинопољу.

b. Умро је. Дат је Хизир-оглу Мустафи и његовом брату (братанцу) Курду, заједнички, на смену. Док поменути Курд не стаса нека јаши Мустафа. Написано на 23. Реби II године 879 (6. IX 1474.) У логору Согудлу Дере.

c. Пошто је за споменуте санџакбег јавио да нису дошли на службу, узет је и дат синовима Солак Хамзе, Хасану и Мехмеду, заједнички и на смену. На 11. Зиликаде године 881 (25. II 1477). У Истанбулу.

95

ТИМАР ЈУСУФА СИНА ФИРУЗА, СА КОРИШЋЕЊА ЗАИМА БАЊЕ

Село *Врбовце*[256]
породица 35, неожењених 6, удовица 1, *приход* 3196 (аспре)
Личњо лаки оклопник, момак 1

---

[255] Непознато. Налазило се у области Бања, према попису из 1483. године.

[256] Село Врбовац у области Бања. Уп. П. Јовановић, Бања, 70—72.

Умро је. Дат је Кул-оглу Рањеном Мехмеду. На 25. Реби II године 873 (12. XI 1468). У Инџугозу.
Умро је. Дат је његовом сину Махмуду. Написано на 4. дан Џумаде II године 879 (16. X 1474). У Чорлу-у.

fol. 22 r°

Укупно:

Спахија Бање	12
Са потпуним оклопом	7
Лаких оклопника	21
Момака	5
Чадора	5
Малих шатора	3

fol. 22 v°

ПОПИС ЧУВАРА ТВРЂАВЕ БАЊА

96

ТИМАР АХИЈЕ, ДИЗДАРА ТВРЂАВЕ БАЊА

Село *Равна*[257]. спада под Тимок
породица 50, неожењених 13, *приход* 6082 (аспре)
Село *Потркан'је*[258], спада под Тимок
породица 20, нежењених 5, *приход* 3789 (аспре)
Село *Добријовце*[259], спада под Сврљиг
породица 15, неожењених 3, удовица 1, *приход* 2777 (аспре)
Село *Џуринце*[260], спада под Сврљиг
породица 30, неожењених 4, *приход* 2098 (аспре)
Село *Длгополе*[261], спада под Бању
породица 10, удовица 1, *приход* 1318 (аспре)
Укупно:
породица 125, неожењен. 25, удовица 2, *приход* 15000 (аспре)

[Са стране]
Селиште *Бенаић*
Селиште *Кирбуловце*
Ова два селишта, пошто се налазе изван дефтера и нису ни у чијој руци, а налазе се у синорима поменутог села по имену *Равна*, притврђена су поменутом диздару. На-

[257] Село Равна налази се у Тимоку, а у његовој близини је стари порушени град Равна. Уп. М. Станојевић, Тимок, 499—502.
[258] Село Потркање налази се у Тимоку. Уп. М. Станојевић, Тимок, 498—499.
[259] Данас село Добрујевац северно од села Доњи Крупац а северозападно од Сврљига.
[260] Село Буринци налази се у Сврљигу. Уп. секц. Ниш-2, 1 : 50.000.
[261] Сада село Дуго Поље које се налази у области Бања. Уп. П. Јовановић, Бања, 95—97.

писано у средњој декади Ређеба године 875 (3. I — 12. I 1471). У Костантинопољу.
[Уз селиште *Кирбуловце*]
Пошто је ово мало селиште у старом дефтеру користио војник, опет је заповеђено војнику. Написано у првој декади Шевала године 876 (12. III — 21. III 1472). У Константинопољу.
[Изнад текста]
Умро је. Дат је јајабаши Алији. У последњој декади Ређеба године 871 (26. II — 7. III 1467). У Костантинопољу.
Пошто су се за споменутог Алију појавили разлози које зна казаскер, дат је Ненасмејаном Караџи. На 28. Сафер године 877 (25. VII 1472). У Костантинопољу.
[Уз село *Потркање*]
Ово село заједно са доњим селом по имену *Буринце* дато је заједнички Хамзиним синовима Гајбији и Абдији, тако да обоица заједно јашу. У средњој декади Зилкаде године 883 (3. II — 12. II 1479).

fol. 23 r°

97

ТИМАР МЕВЛАНЕ ХАЈРУЛИНА. ИМАМА ТВРЂАВЕ БАЊА. ОН ЈЕ СВЕТИТЕЉСКА ЛИЧНОСТ

Село *Куршево*[262]
породица 20, неожењених 8, *приход* 2360 (аспре)
Умро је. У руци је његовог сина Џунејда. Написано у Зилкади године 882 (поч. 4. II 1478)

98

ТИМАР ОСМАНА СИНА ИМАМА ФАКИХА. ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БАЊА

Село *Горња Чучуња*[263]
породица 22, неожењених 5, *приход* 2206 (аспре)
Селиште *Церовица*[264]
Селиште *Брезово*[265], тимарников је чаир. *приход* 200 (аспре)

---

[262] Село Куршево или Крушево не постоји у топонимији Бање. Можда је траг овог ишчезлог села Крушје, место на коме су њиве села Јошаница. Уп. П. Јовановић, Бања, 75.

[263] Село Чучуње налазило се између Ресника и Соко Бање. По наредби кнеза Милоша с. Чучуње се морало преселити у с. Ресник. Сада постоји Чучуњска река, притока Моравице, источно од с. Ресника. Уп. П. Јовановић, Бања, 2, 23, 90, 91.

[264] Селиште Церовица или Церовац налазило се у близини села Јошаница, поред потока Церовац који се улива у Јошаничку реку. Уп. секц. Бољевац, 1 : 75.000; П. Јовановић, Бања. 75.

[265] Непознато. Нисам сасвим сигурна у тачност читања имена овог селишта.

99

ТИМАР ХИЗИРА СИНА УМУРА, ВРАТАРА ТВРЂАВЕ БАЊА

Село *Средна Врмжа*[266]

породица 23, неожењених 2, удовица 1, *приход* 2189 (аспре)

По његовој вољи дат је његовом сину Ејнебегији. Под тим условом да споменутог старину (једном ногом у гробу) гледа и чува. Написано на крају Шабана године 873 (14. III 1469). У Константинопољу.

[Белешка прецртана]

Споменути Хизир је преминуо. Пошто је диздар јавио да споменути Ејнебегија не чува врата тврђаве, дат је Јусуфу из Бурђева. На 10. дан месеца Мухарема године 879 (27. V 1474). У Плаву.

100

ТИМАР ХАМЗЕ СИНА МАХМУДА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БАЊА

Село *Зарвинце*[267]

породица 11, неожењених 2, *приход* 1393 (аспре)

fol. 23 v°

101

ТИМАР ХИЗИРА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БАЊА

Од села *Кумине*[268], део

породица 12, неожењених 3, удовице 2, *приход* 1825 (аспре)

Пошто је остарио, (тимар је) притврђен с тим да његову службу обавља његов сродник Мурат. Написано у последњој декади светог месеца Мухарема године 876 (10. VII — 19. VII 1471). У Константинопољу. На основу писма санџакбега и диздара.

Овај тимар дат је тобџији Скендеру са Високе порте. Обавља службу. Датум берата је прва декада Сафера године 881 (26. V — 4. VI 1476). У логору Чајирлији.

---

[266] Сада село Врмџа у Бањи. Уп. П. Јовановић, Бања, 78—80.

[267] Река Зарвина протиче између Ртња и Слемена. Уп. П. Јовановић, Бања, 15, 33. У долини реке Зарвине вероватно се налазило село Зарвинце. Ишчезло.

[268] Сада Кумин Поток, место са њивама код села Трговиште и Жучковац у Бањи. Уп. П. Јовановић, Бања, 86, 88. На секц. Бољевац, 1 : 75.000 уписана је Кумина долина.

102

ТИМАР ГУНДУЗА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БАЊА[a]

Од поменутог села *Куминце*[269], део породица 4,	удовица 1, *приход*	853 (аспре)
Село *Трбушница*[270] породица 11,	удовица 1, *приход*	850 (аспре)
У к у п н о: породица 15,	удовица 2, *приход*	1653 (аспре)

a. Због тога што није обављао службу, на основу писама санџакбега дат је Балабану сину Ћосавог Хамзе. На 18. Сафер године 873 (7. IX 1468). У Костантинопољу.

b. Овом споменутом Балабану тако је наређено да са својим тимаром обавља службу вратара у поменутој тврђави. У последњој декади Шабана 874 (23. II — 3. III 1470). У Костантинопољу.

c. Пошто је (тимар) напустио Илијас-оглу Мехмед, дат је Јусуфу из Прилепа. На пети дан Шабана године 877 (5. I 1473). У Константинопољу.

d. Пошто споменути Јусуф има други тимар, дат је Арнауту Мехмеду. На 22. Шабан (?) године 878 (12. I 1474). У Константинопољу.

e. Пошто је за овога диздара рекао да не обавља службу, дат је Диване Омеру. Написано на 27. дан месеца Ребија II године 880 (30. VIII 1475). У логору Арк-и Ибрахим.

f. За споменутог Омера санџакбег, кадија и диздар рекли су да не обавља службу и стога је дат Сулејман-оглу Пазарлији. На 22. Рамазан године 882 (28. XII 1477).

103

ТИМАР ЈУСУФА И ЈАКУБА, ЗАЈЕДНИЧКИ, ОБОЈИЦА ЗАЈЕДНО ОБАВЉАЈУ СЛУЖБУ. ПОСАДНИЦИ ТВРЂАВЕ БАЊА

Село *Брест*[271]
породица 20, неожењених 5, удовица 2, *приход* 3005 (аспре)

---

[269] Уп. нап. 268.

[270] Непознато.

[271] Село Брест у области Бања нисмо могли да одредимо. Сада постоје локалитети Бресјанска Коса и Брестанско. Претпостављамо да је Брестанско остатак села Брест, јер се у њему по народној традицији некада налазило село Трубаревац. У Брестанском су летње појате сељана с. Поружница. Уп. П. Јовановић, Бања, 68, 93.

ТИМАР ХУСЕЈНА СИНА АЛИЈЕ, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БАЊА

104

Село *Долни Ивладан*[272]
породица 22, неожењених 2, удовица 1, *приход* 2124 (аспре)

По његовој вољи наређено је да јаше. У последњој декади Рамазана године 872 (14. IV — 23. IV 1468). У (непрочитано) Ак Бијик.
Пошто је овај напустио (тимар) и отишао, на основу санџакбеговог писма дат је Јусуф-оглу Бераку. Јаше. Написано у првој декади Зилкаде године 873 (13. V — 22. V 1469). У Константинопољу.
Умро је. Дат је његовом брату Насуху. У последњој декади Рецеба године 877 (22. XII — 31. XII 1472). У Константинопољу.
Пошто је остао у Кара-Богданској, дат је његовом брату Мустафи. На 2. Шевал године 879 (29. II 1475). У Константинопољу.
Селиште *Испорце*. Пошто је изван дефтера и не налази се ни у чијој руци, на основу писма Али-бега дато је уз ресум на додатак. Тако да за ово даје једног чебелију да јаше, после оживљавања. Написано у првој декади Џумаде прве године 875 (26. X — 4. XI 1470). У Константинопољу.

fol. 24 r°

105

ТИМАР ЈУСУФА СИНА ТОБЏИЈЕ, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БАЊА

Село *Драгмиловце*[273]
породица 20, неожењених 5, *приход* 2221 (аспре)

106

ТИМАР ТУРСУНА И ДУРААИЈЕ, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БАЊА

Село *Мужинце*[274]
породица 24, нсожењених 5, *приход* 2196 (аспре)

[272] Непознато.

[273] Назив Драгмиловце непознат је у топонимији Бање. Према попису из 1483. село је припадало Бањи а звало се Драгомиловци.

[274] Село Мужинац у области Бања. Уп. П. Јовановић, Бања, 81—82.

107

ТИМАР БАХШИЈЕ СИНА ЧОБАНА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БАЊА

Село *Ресник*[275]
породица 13, неожењених 2, удовица 2, *приход* 1535 (аспре)
Селиште *Углешнице*[276] *приход* 400 (аспре)

Пошто је поменути Бахшија преминуо, дат је његовом брату Денизу. Нека он гледа и очува сина споменутог. Написано 18. Рецеба године 881 (7. XI 1476). У логору Софија.

108

ТИМАР ХАМЗЕ СИНА ЈАКУБА, ПОСАДНИКА ТВРЂАВЕ БАЊА

Село *Боружница*[277]
породица 10, неожењених 4, *приход* 1312 (аспре)

109

ТИМАР ХАМИДА И ЈАРАКЛИЈЕ, ЗАЈЕДНИЧКИ. ВРШЕ СЛУЖБУ НАИЗМЕНИЧНО

Село *Горни Ивладан*[278]
породица 22, неожењених 2, удовица 2, *приход* 2348 (аспре)
Селиште *Граб*[279]

[Уз Хамида]
Умро је. Дат је његовом сину Нарпаши. Док не одрасте нека служи његов ујак. Написано 12. Сафера године 873 (1. IX 1468). У Константинопољу.

fol. 24 v⁰

110

ТИМАР ТИМУРА СИНА ЂОПЕКА, ЧЛАНА ПОСАДЕ ТВРЂАВЕ БАЊА

Село *Ораховица*[280]
породица 22, неожењених 4, удовица 1, *приход* 2366 (аспре)

---

[275] Село Ресник у области Бања. Уп. П. Јовановић, Бања, 90—93.

[276] Ово селиште налазило се у области Бања. У попису из 1483. назива се исто, Углешница или Оглешница, док у попису из 1586. носи име Углеш или Оглеш, а наглашава се да се налази у близини села Паклеш. Село Паклеш не постоји, нестало је, али је остао Паклеш до северно од села Врмца.

[277] Село Поружница у области Бања. Уп. П. Јовановић, Бања, 93—95.

[278] Непознато.

[279] Непознато. Нисам сигурна у тачност читања.

[280] Непознато. У Бањи постоји село Орешац на Орешачком потоку. Уп. П. Јовановић, Бања, 112—114.

Умро је. Дат је његовом сину Шах-Алији. Док не одрасте нека служи његов деда по мајци Јусуф. У другој декади Сафера године 872 (11. IX — 20. IX 1467). У подручју Радомира.

111

ТИМАР ИЛИЈАСА, ЧЛАНА ПОСАДЕ ТВРЂАВЕ БАЊА

Село *Девераџ*[281]
породица 6, удовица 1, *приход* 795 (аспре)

УКУПАН БРОЈ ЧЛАНОВА ПОСАДЕ ТВРЂАВЕ БАЊА

18

fol. 25 r⁰

У К У П А Н З Б И Р
ВИЛАЈЕТА ВИДИН И ЊЕМУ ПРИПАДАЈУЋИХ ПРЕДЕЛА

Тимари спахија — изузев старешине војске	— 144
од њих (спахија) са потпуним оклопом	— 94
Лаких оклопника	— 127
Момака	— 45
Чадора	— 36
Малих шатора	— 34
Људство тврђава	— 74
Ослобођеници од дажбина са дневницама	— 193
Мартолоси који уживају дневнице	— 56
Мартолоси који су ослобођени дажбина	— 150
Војници-копљаници	— 231
Соколари	— 34

[281] Непознато. У пописима XVI века водило се ово село као селиште у области Бања.

1

b. Логор Деркос, t. Terkos, село и језеро у близини Истанбула, на обали Црног Мора.

2

Збир прихода овог тимара није тачан. Он треба да износи 2.199 аспри. Корисник тимара, Шахин, конвертит је у првом колену, што се види из имена његовог оца, Абдулаха.

„Али-бегов поход" у коме је јуначком смрћу погинуо Шахин назива се и „Али-бегов упад у непријатељску територију" (у маргиналној белешци уз 92. тимар, која има исти датум, 10. IX 1476). Реч је о акинџијском упаду Али-бега Михал-оглу-а у току лета 1476. у темишварску бановину. Уп. Франц Бабингер, Мехмед Освајач и његово доба, Нови Сад 1968, 298.

Логор Аџи Гол, t. Acı Göl, место у Добруџи, јужно од Тулче, на обали Црног Мора. Овде је заседао царски диван после похода Мехмеда Освајача на Молдавију у лето 1476. године.

Шахинов син Чиркин био је премлад да лично учествује у војним походима, због чега је накнадно стављена одредба да шаље походника, тј. плаћеног коњаника, t. eşkünci.

Уп. Извори XIII, 113—115, где је уписан тимар Чиркина, сина Шахина.

3

Тврђава односно манастир Ресава или Манасија у Србији, код речице Ресаве у непосредној близи Деспотовца. Задужбина деспота Стефана Лазаревића. Скендер-бег који се спомиње 1476. године у белешкама уз 3, 35, 69. и 74. тимар био је, судећи управо по тим белешкама, видински санџак-бег. Реч је о Скендер-бегу, брату чувеног Али-бега, из породице Михал-оглу.

Ајазма је веома чест топоним у Румелији и Анадолији, јер су Византијци тако називали воде и чесме које су сматрали светим лековитим и чудотворним. Због тога је тешко одредити где се налазио логор Ајазма. Пошто је османска војска логоровала у Чајирлији, на реци Тунџи, у близини Сливена, 26. V—4. VI 1476 (уп. белешку уз 101. тимар), логор Ајазма морао се налазити такође на реци Тунџи, вероватно у близини Казанлука, јер је Ајазма била први логор после Чајирлије. На географским картама нисмо је нашли.

4

Овај поход на Узун Хасана, господара Белог Овна (t. Ak-Koyunlu), завршио се великом победом османске војске одржаном 11. августа 1473. код Башкента (t. Otluk-Beli).

6

Мехмед Освајач подигао је тврђаву Елбасан 1466. године, у току првог похода против Скендербега Кастриоте. Други поход извршен је наредне

1467. године, када се такође помиње Елбасан, као место у коме је боравила главнина османске војске.

После победе код Башкента, 11. августа 1473. године, над Узун Хасаном, османска војска логоровала је у Калиду, омањем месту у нахији Турхал у санџаку и кадилуку Токату.

8

a. Реч је о писму видинског санџакбега Али-бега Михал-оглу, који се на тој дужности налазио и 1469. и 1471. године. Уп. Извори XIII, 153, 157.

b. Овде се не наводи име санџакбега који је писмено препоручио тимарника. То није био Али-бег Михал-оглу, јер је он у току похода на Узун Хасана 1473. године добио на управу санџак Сивас. Уп. Ibn Kemal, Tevârih-i Âl-i Osman VII. Defter, Ankara 1957 (ed. Ş. Turan), 397.

9

Уп. Извори XIII, 134—135.

10

„Хамза из горњег тимара" помиње се у другој белешци уз 9. тимар.

11

Уп. Извори XIII, 122—123.

12

Уп. Извори XIII, 124—125.

13

Уп. Извори XIII, 139—141.

Име дервена писмо прочитали. Он се налазио у близини Бовна, где је султан 28. децембра 1476. године примио дубровачке посланике са харачом, Јакова Бунића и Паладина Лукаревића. Уп. Љуб. Стојановић, Старе српске повеље и писма, књ. I други део, Београд—Ср. Карловци 1934, 256—257.

17

Корисник тимара, Халид, имао је надимак који је означавао његово физичко обележје (био је без прстију, t. parmaksiz).

18

Уп. Извори XIII, 131—132.

19

Збир породица није тачан. Треба да износи 36.

20

Уп. Извори XIII, 122—123.

24

Село Чолмек, t. Çölmek, у околини Једрена, познато је по томе што се у њему у XV веку налазио царски дворац. Уп. M. T. Gökbilgin, Edirne ve Paşa Livâsi, Istanbul 1952, 69.

25

Уп. Извори XIII, 128—129.

Реч је о Бали-бегу Малкоч-оглу, видинском санџакбегу.

27

Гереде је анадолска варошица, источно од града Болу-а.

Селишта која се спомињу у белешкама уз овај тимар нисмо могли да одредимо. У вези са селиштем Халатинце трсба погледати 35. тимар Јусуфа сина Тимурхана.

„Ресум на додатак", t. resm-i zamîme, назив је таксе која се плаћала приликом добијања нових, додатних делова тимара, зеамета или хасова, који су тек издвојени из фонда државне земље и који дотле нису били ником додељени. Приликом добијања нових тимара, зеамета или хасова, тек издвојених из фонда државне земље, плаћао се ресум на тимар. „Изван дефтера" је израз који захтева нешто опширније објашњење. Приликом пописа појединих делова царства, нека мања места, села, селишта, манастири, блата и други извори прихода остајали су услед пропуста пописника незаведени у пописне дефтере и неподељени у тимаре. Такве пропусте откланали су наредни пописници. У времену између два пописа могла су се образовати мала места уз тврђаве, могла су бити засељена села, оживљена селишта или обновљени манастири, којих није било у претходном попису, у „старом дефтеру".

Све изворе прихода, који су били грешком незаведени или који су новонастали, пописник је заводно у нови дефтер, наглашавајући да су остали „изван дефтера", другим речима да су по први пут обухваћени пописом. Опрезно употребљени, подаци о насељима која су по први пут уведена у пописне дефтере могу послужити за датирање постанка ових насеља.

30

Збир прихода је погрешан. Он треба да износи 3 942 аспре а не 4 042.

31

Збир прихода је погрешан. Тачан збир био би 5 326 аспри. Реч је о грешци у сабирању прихода.

Уп. Извори XIII, 106—107, где се налази тимар Дилки Хизира. Уп. тимар 25.

32

Збир прихода није тачан. Он треба да износи 4 594 а не 4.593 аспре. Селиште Гагујовце нисмо могли одредити. Оно је први пут уведено у пописне дефтере видинског санџака, о чему сведочи податак да је „изван дефтера". То значи да је тимарник пријавио ово селиште као необухваћено пописом и замолио да му се додели. Како се види из белешке, молби је приложио писмену препоруку видинског санџакбега Али-бега Михал-оглу-а. Селиште је додељено и тимарник је дао ресум на додатак, новчану пристојбу за овај нови део тимара.

35

Види 27. тимар.

36

Уп. Извори XIII, 118—119.

37

Уп. Извори XIII, 120—121. Хамза син Балше је конвертит у првом колену. Балша је по свој прилици био истакнутији хришћански феудалац, јер се његови синови, Хамза и Јакуб (уп. 38. тимар) називају по њему и после примања ислама.

38

Уп. Извори XIII, 126—127.

Уп. нап. уз 37. тимар.

Ајнацук, t. Аупасік је омање место око 18 km западно од планине Тефкур Даг, у подручју некадашњег једренског вилајета.

39

Уп. Извори XIII, 132—133.

Размена тимара била је нормална и честа трансакција која се спроводила на предлог тимарника и уз њихову добру вољу и сагласност. Држава је при томе узимала таксу за размену. Она се у нашем извору изричито не спомиње, али се подразумевала.

40

Уп. Извори XIII, 132—135.

43

У Јањеву је логоровала османска војска у току похода на Скендербега Кастриоту.

44

Уп. Извори XIII, 134—135.

46

Уп. Извори XIII, 138—139, где је Јаков уписан као тимариник.

У лето 1468. године Мехмед Освајач је војевао у Караманији. У тај поход кренуо је првих дана априла, а 13. априла налазио се у пољу код Гебзе, где је потврдио дубровачким посланицима Стјепку Лукаревићу и Влахуши Гундулићу пријем дубровачког данка за 1468. годину у износу од 5000 дуката. Уп. Франц Бабингер, Мехмед Освајач и његово доба, Нови Сад 1968, 227—228.

Термини мевкуф и мевкуфат заслужују опширније објашњење. Мевкуфат је заједнички назив за приходе добијене од свих оних тимара и тимарских објеката који нису били уписани као постојећи у време пописа, односно који нису били званично додељени једном одређеном тимарнику. Ови приходи сакупљали су се за државну благајну преко специјалних органа, мевкуфчија. Шта је улазило у мевкуфат показаће следећи примери: Ако се на једном тимару после пописа подигне воденица, онда мевкуфчија узима млинарину, а тимарник нема права на њу. Ако на празно земљиште које није ником додељено дођу лица из неког другог санџака и ту почну да обрађују земљу, све приходе узима мевкуфчија. Али, ако је то празно земљиште уписано неком тимарнику, онда тимарник узима све дажбине од земљорадње, а личне рајинске дажбине узима мевкуфчија, све док та лица не постану раја дотичног тимарника. У мевкуфат су спадали и годишњи приходи оних тимара чији се тимарници нису одазвали својој обавези одласка у поход или некој другој служби на коју су били позвани. Таквим спахијама тимари су одузимани — постајали су мевкуф — и конфисковани за државу, а мевкуфчија је сабирао њихове приходе све дотле док се ти тимари не би некоме доделили.

47

Уп. Извори XIII, 140—141.

49

Тимариници Тодор, Марко и Јован очевидно су синови Радохне (47. тимар).

Место Видин имало је свој вилајет чија је спахијска војска после пописа рекапитулирана. Ова рекапитулација показује јасно да је уживање

тимара давало статус спахије, без обзира на величину прихода од тимара. Међутим, у зависности од величине прихода, спахија је имао обавезу да се опреми, као потпуно оклопљен коњаник (t. bürüme) или као лаки оклопник (t. cebelü). Лаки оклопник се није сматрао спахијом ако није уживао тимар и ако је ишао у војне походе у пратњи неког спахије. Лаки оклопници у пратњи спахија по свој прилици су се регрутовали од сеоских момака, хришћана. Исто се може претпоставити и за момке у пратњи спахија. Хришћани тимарници у видинском вилајету били су лаки оклопници (тимари 6, 13, 20, 46. и 47.). Хришћани су били и војници видинског вилајета.

52

Русокастро је омања варошица западно од Бургаса.

53

Инџугоз се зове данас Инџез. То је варошица у Тракији, северозападно од Чаталџе.

60

Уп. Извори XIII, 118—119.
Издинско поље, t. Izdin Ovasi је локалитет на коме се одмарао Мехмед Освајач док је Махмуд-паша Ангеловић освајао Негропонт 1470. године. Уп. Ibn Kemal, Tevarih-i Al-i Osman, VII. Defter, Ankara 1957, 249.

68

На основу надимка Хошкадема не може се закључити да ли је био Влах (t. Eflak) или из Влашке (t. Eflak).

69

Уп. Извори XIII, 124—125.

74

T. Söğütlü Dere, место на друму Једрене—Ески Баба.

75

Уп. Извори XIII, 142—143 и 144—145.
Приход би требало да износи 33 685 аспри.

76

Уп. Извори XIII, 150—151.
Приход би требало да износи 16 435 аспри.

77

Приход није тачно сабран. Требало би да износи 15 732 аспре.
Уп. Извори XIII, 146—147. Ту се налази веома важна белешка о исељавању становништва села Скумна у Истанбул.

78

Уп. Извори XIII, 142—145.
Чорлу је омање место у некадашњем једренском вилајету, које се налази око 100 км западно од Истанбула.

Кизил Агач Дереси је логор у коме је боравила османска војска после похода на Молдавију у лето 1476. године. Нисмо успели да га тачно одредимо.

79

Уп. Извори XIII, 144—147.

Селиште Водна данас је село Водна у околини Куле. Ту су становали рајетини Иса-бега Хасан-оглу, који је био чувени крајишник и видински санџакбег у попису из 1455. године.

Село Хас, t. Hasköy, место на цариградском друму између Једрена и БабаЕски.

80

Уп. Извори XIII, 148—149.

Килич Дерсси је Kilic Su, анадолска река која се улива у Црно Море код вароши Ерегли, северно од Болу-а.

81

Уп. Извори XIII, 146—147.

82

Уп. Извори XIII, 148—149.

84

Надимак Јахши-бега, диздара Белграда, нисмо прочитали.
Приход није добро сабран. Треба да износи 9 801 аспру.

90

Уп. прву белешку уз 74. тимар, у којој се помиње Халил-оглу Орхан.

92

Уп нап. уз 2. тимар.

94

Ова селишта нисмо могли да одредимо.

Визе, варош на југозападним обронцима планине Странце, око 50 км југоисточно од Лозенграда (t. Kirklareli).

Није јасно шта је овај Курд Хизир-оглу Мустафи, брат или братанац. У тексту пише „брат" а изнад реда „његов син", због чега смо оставили обе могућности.

96

Збир прихода није тачан. Треба да износи 16 064 аспре.

Ова два селишта нисмо могли да одредимо. Карапуловци је име једног рода у с. Мањинцима. Уп. М. Станојевић, Тимок, 485.

Име и надимак тимарника на турском је Gülmez Karaca.

99

Османска војска логоровала је у Плаву у току похода на Скадар.

101

Чајирлија, место на реци Тунци, у близини Сливена.

102

Збир прихода није тачан. Треба да износи 1 703 аспре.
Логор Ark-i Ibrahim, Ибрахимов канал за наводњавање, треба да се налазио на Криму, где су Турци освојили ђеновљанске колоније 1475. године. Неутврђено.

104

T. Ak Biyik, овеће место западно од Билецика, у некадашњем санџаку Бруса.

ФАКСИМИЛИ ФРАГМЕНАТА ЗБИРНОГ ПОПИСА ВИДИНСКОГ САНЏАКА ИЗ 1466. ГОДИНЕ

ТАБЛЕ I—XXV

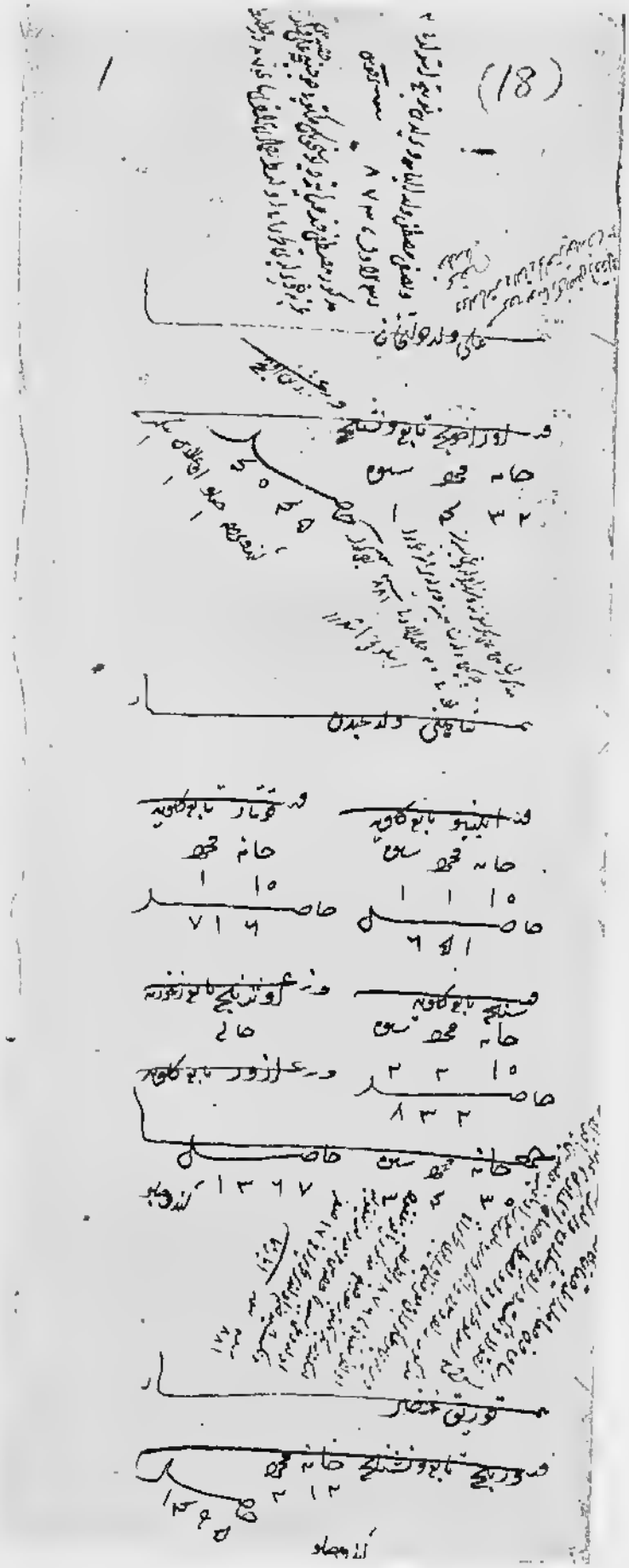

fol. 1 r°

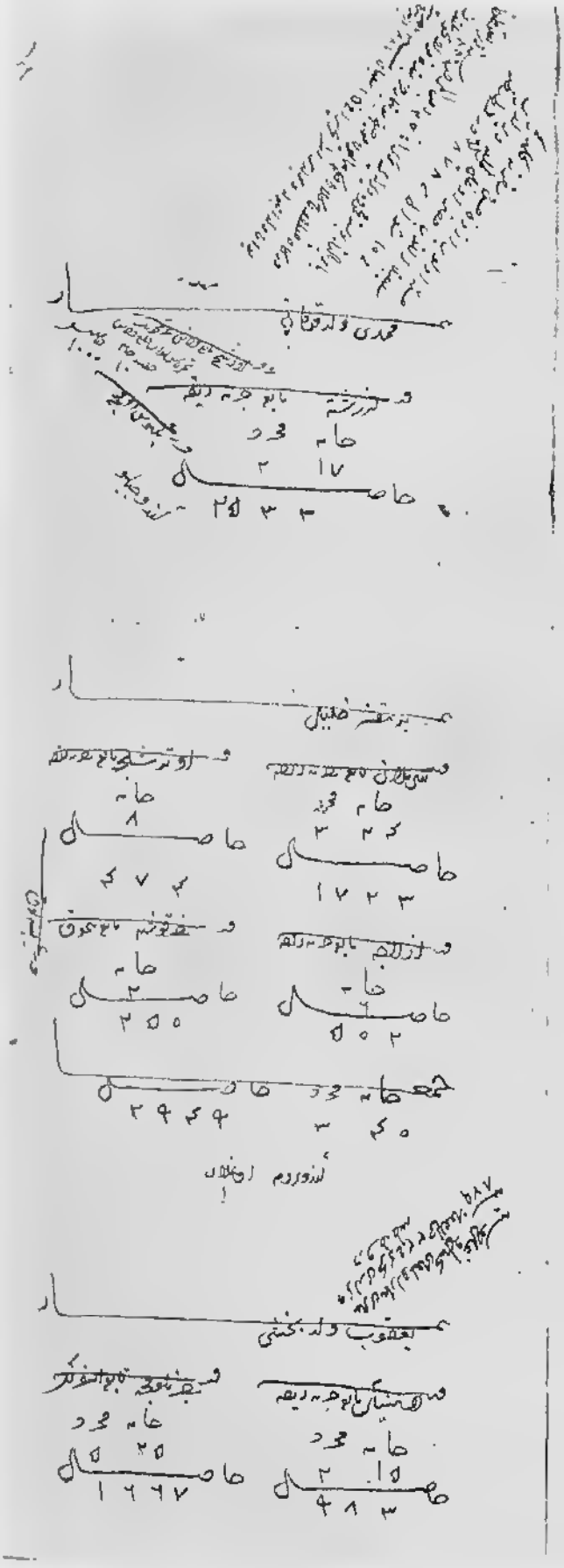

fol. 4 r[a]

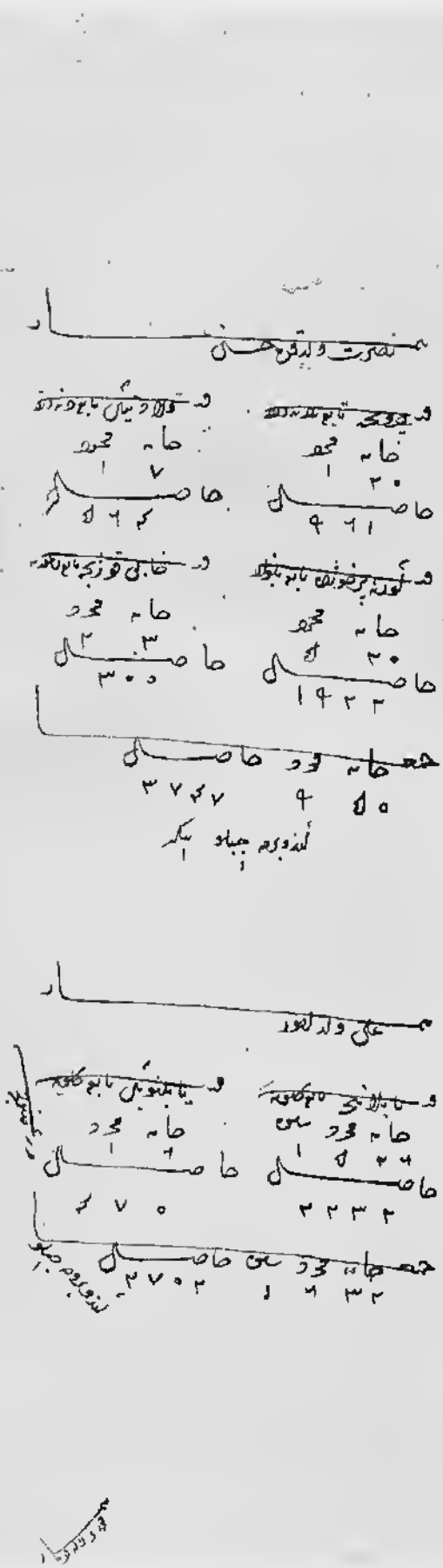

fol. 3 v[o]

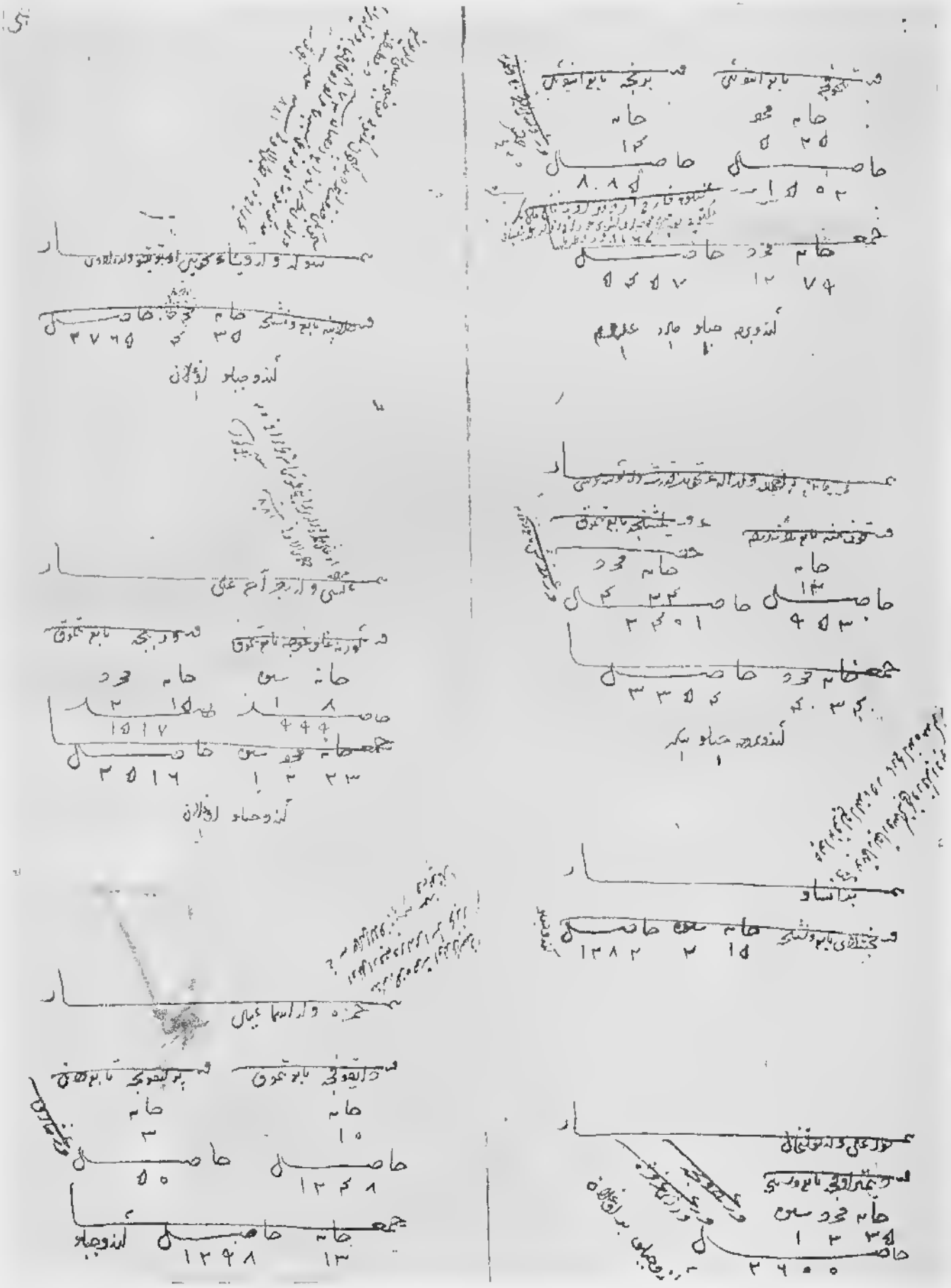

fol. 5 r[o]

fol. 4 v[o]

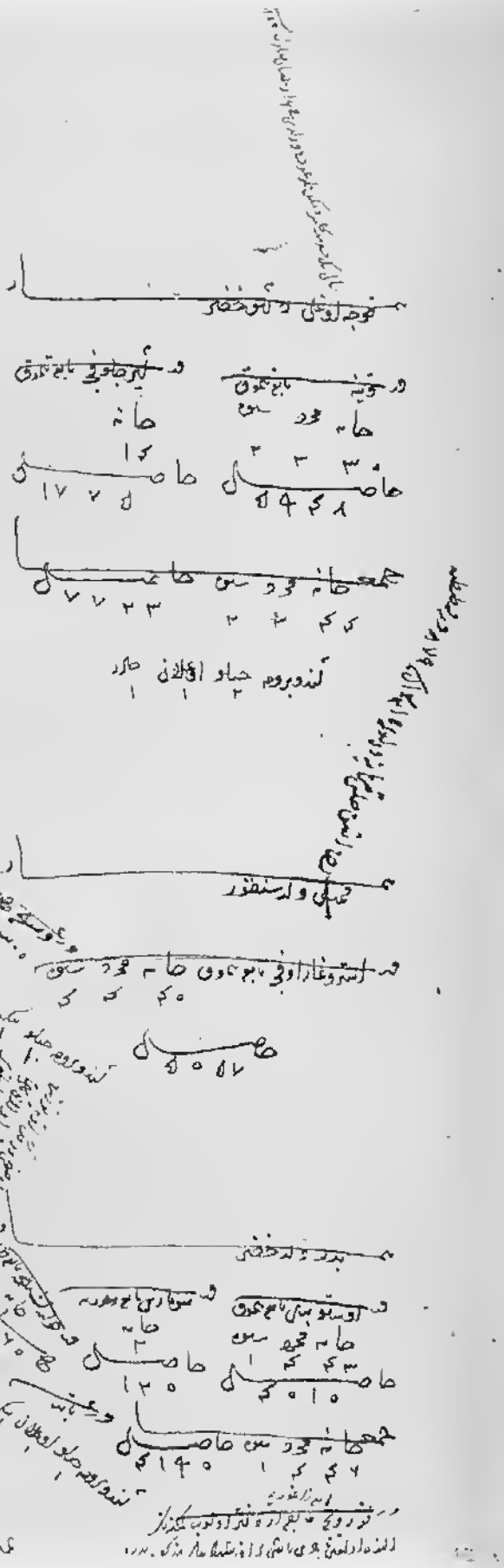

fol. 5 v[o]

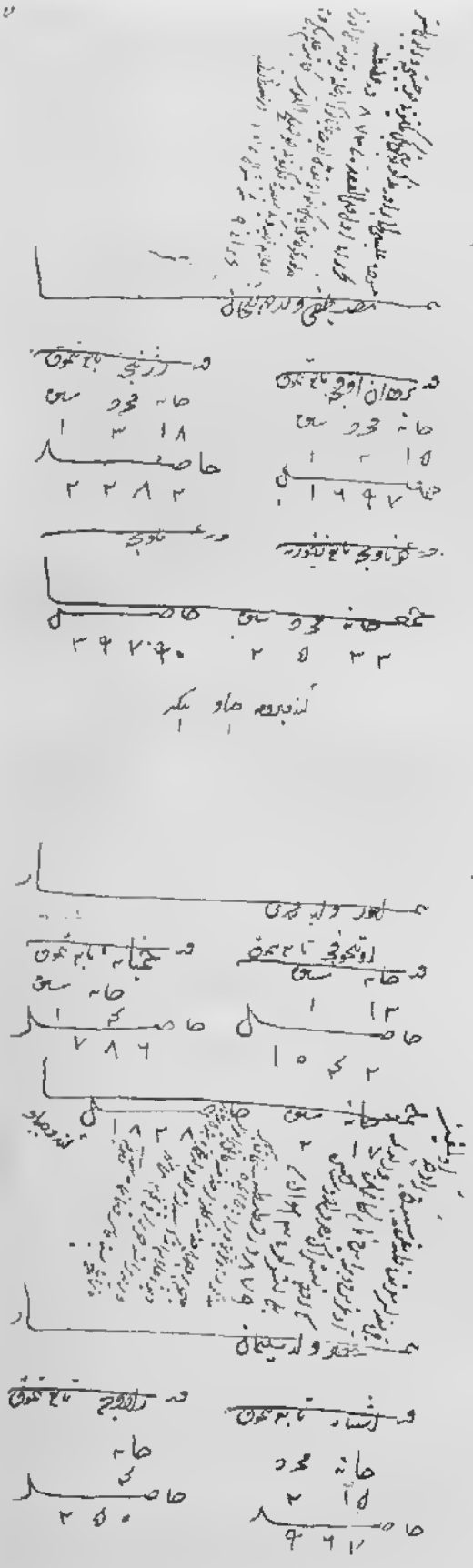

fol. 6 r[o]

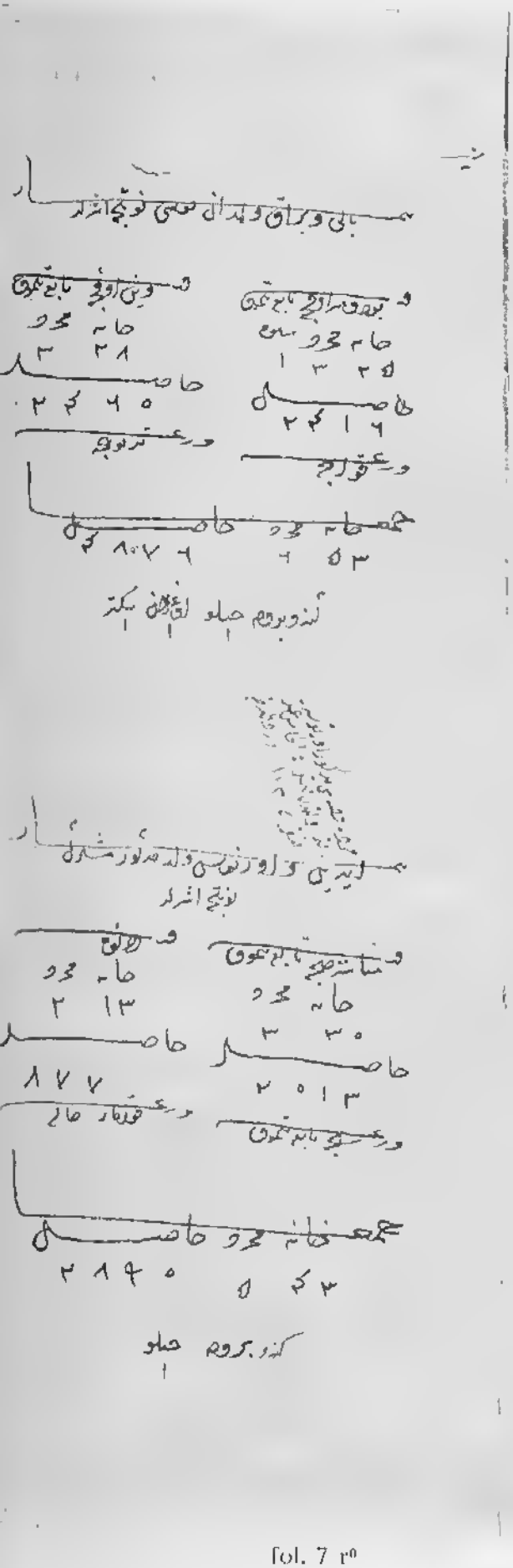

fol. 7 r°

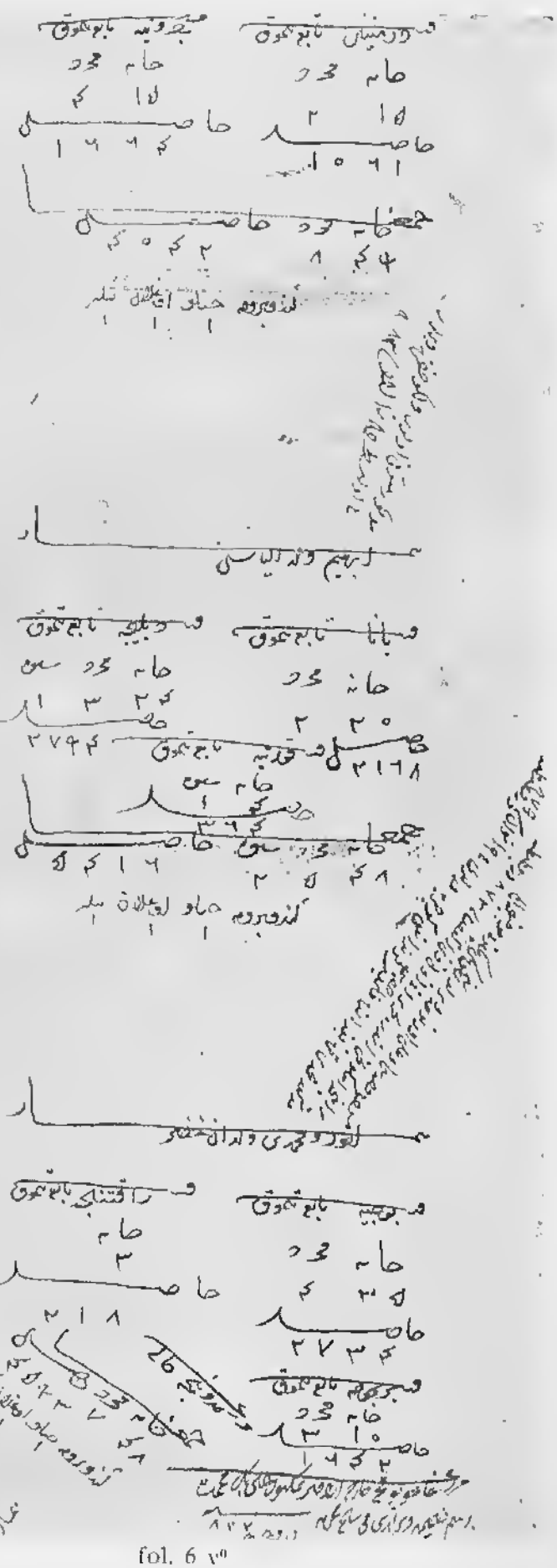

fol. 6 v°

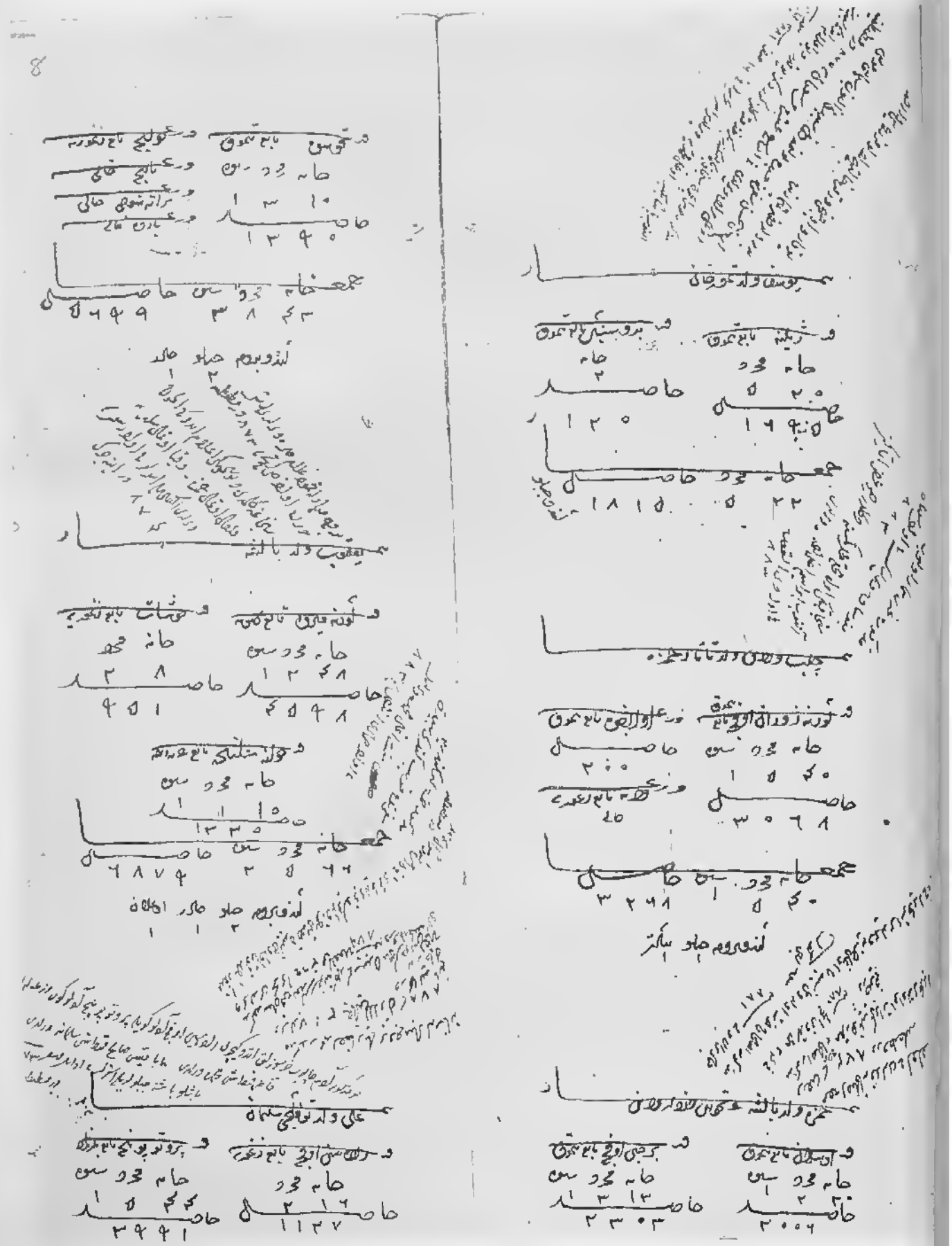

fol. 8 r°

fol. 7 v°

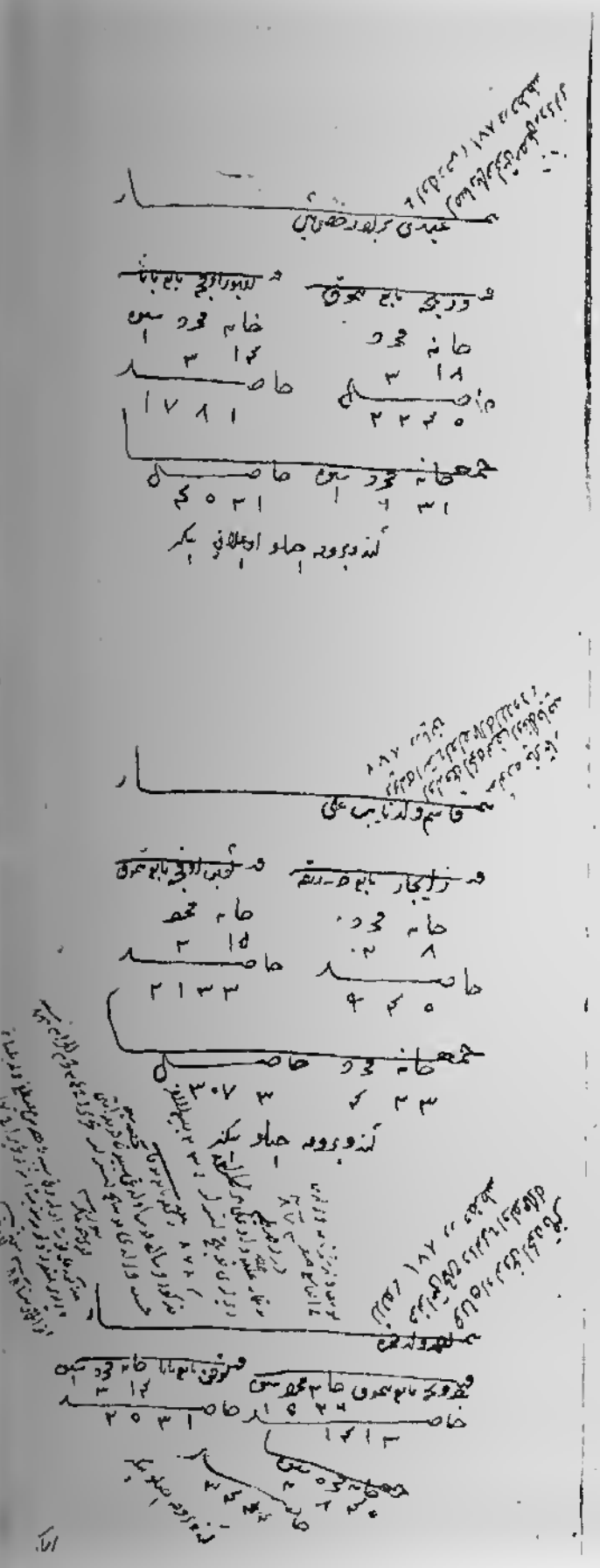

fol. 9 r°

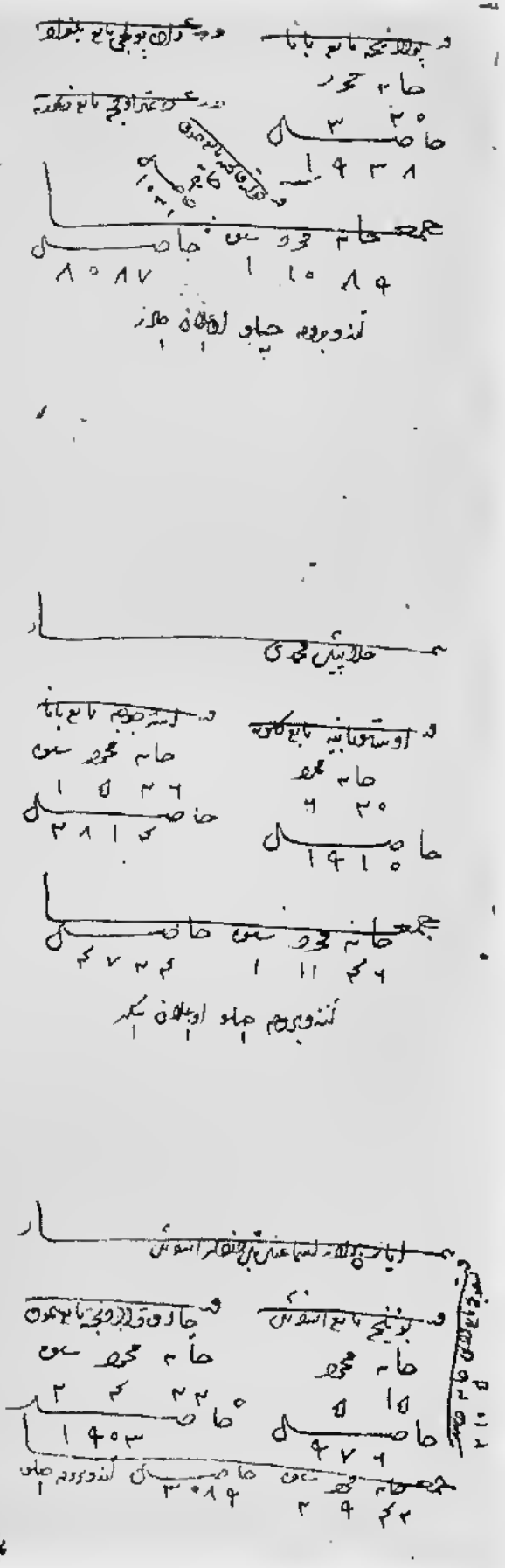

fol. 8 v°

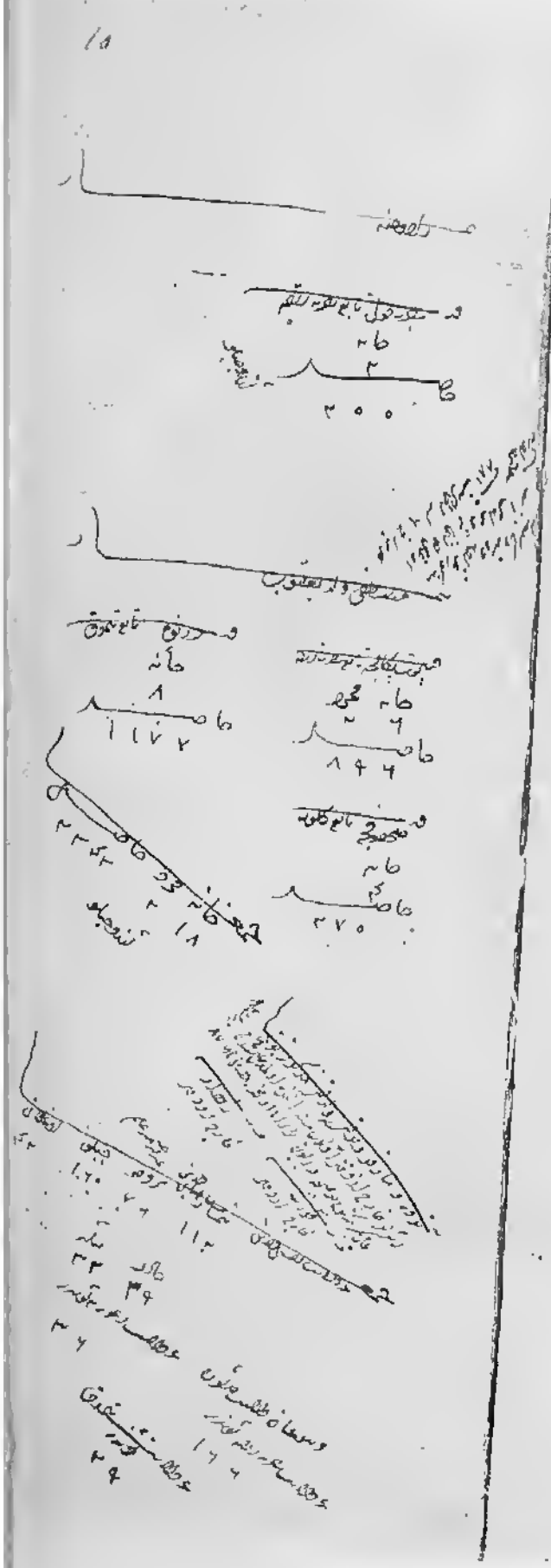

fol. 10 r°

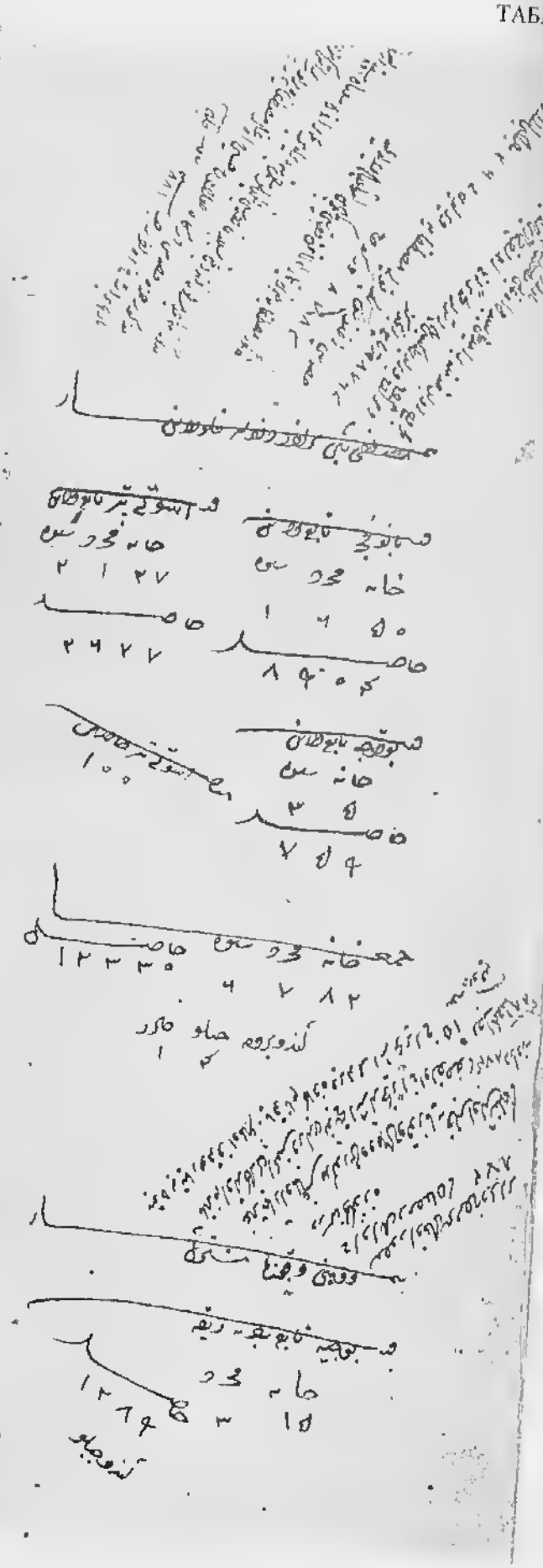

fol. 9 v°

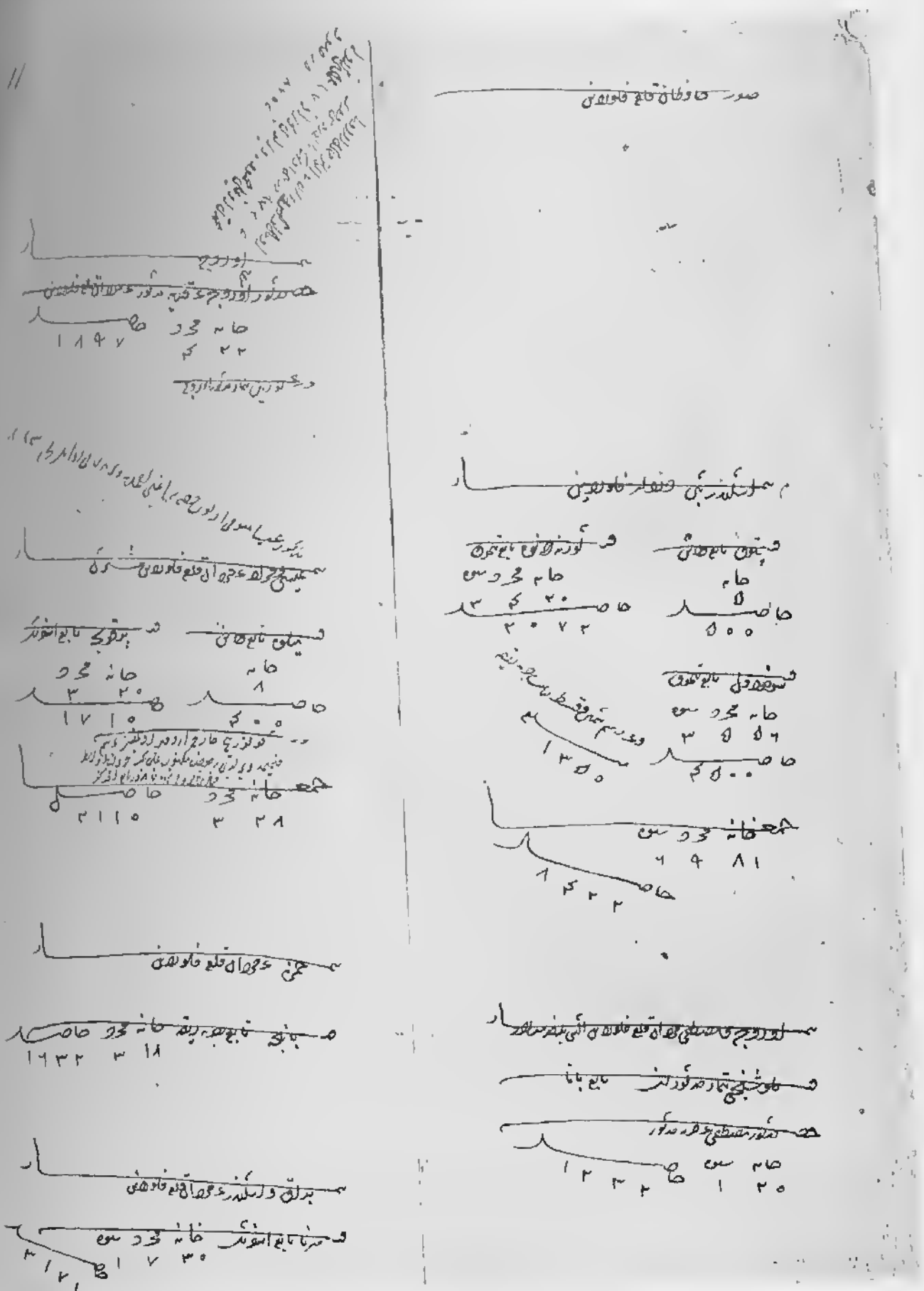

fol. 10 v°

fol. 11 r°

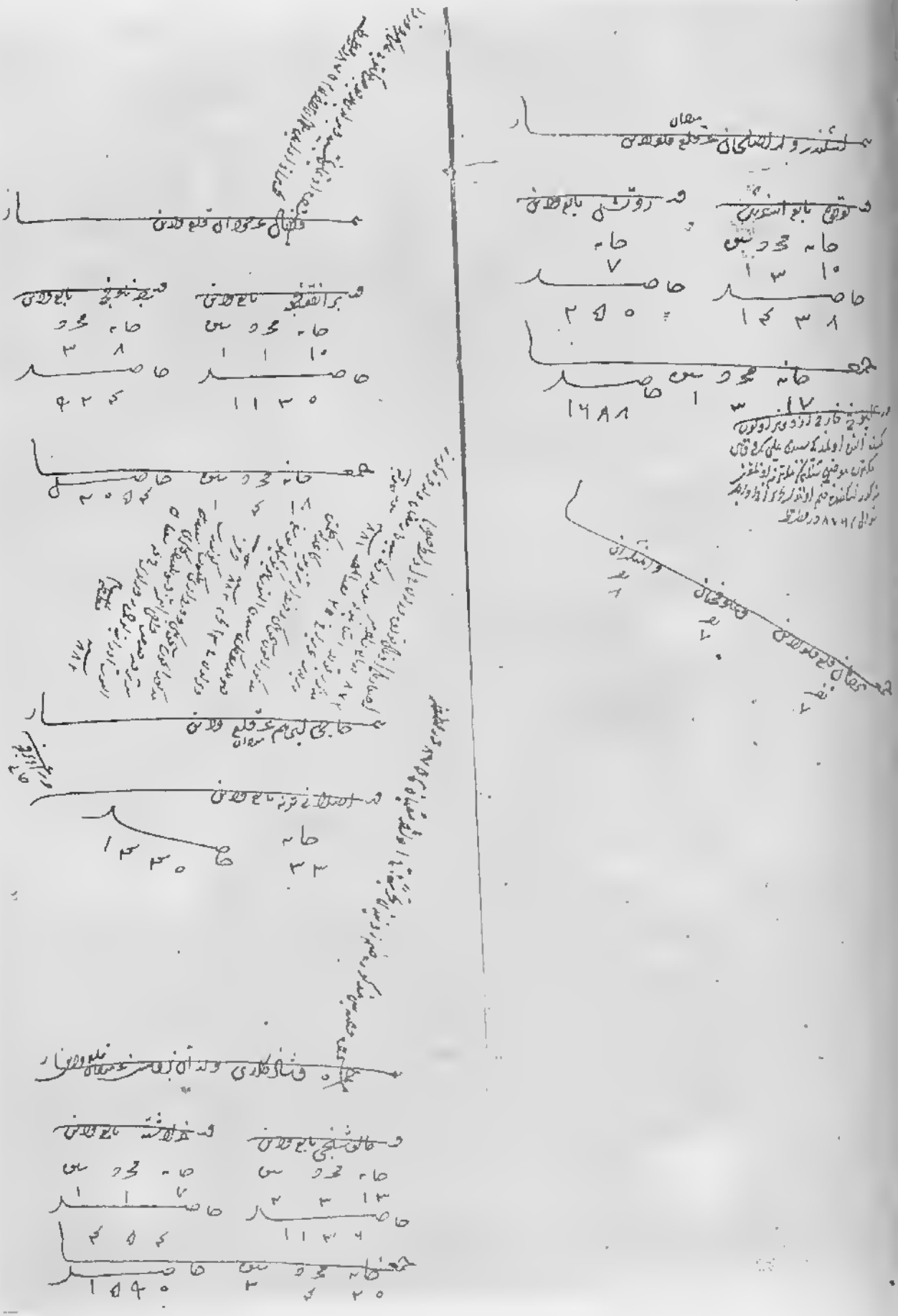

fol. 12 r°

fol. 11 v°

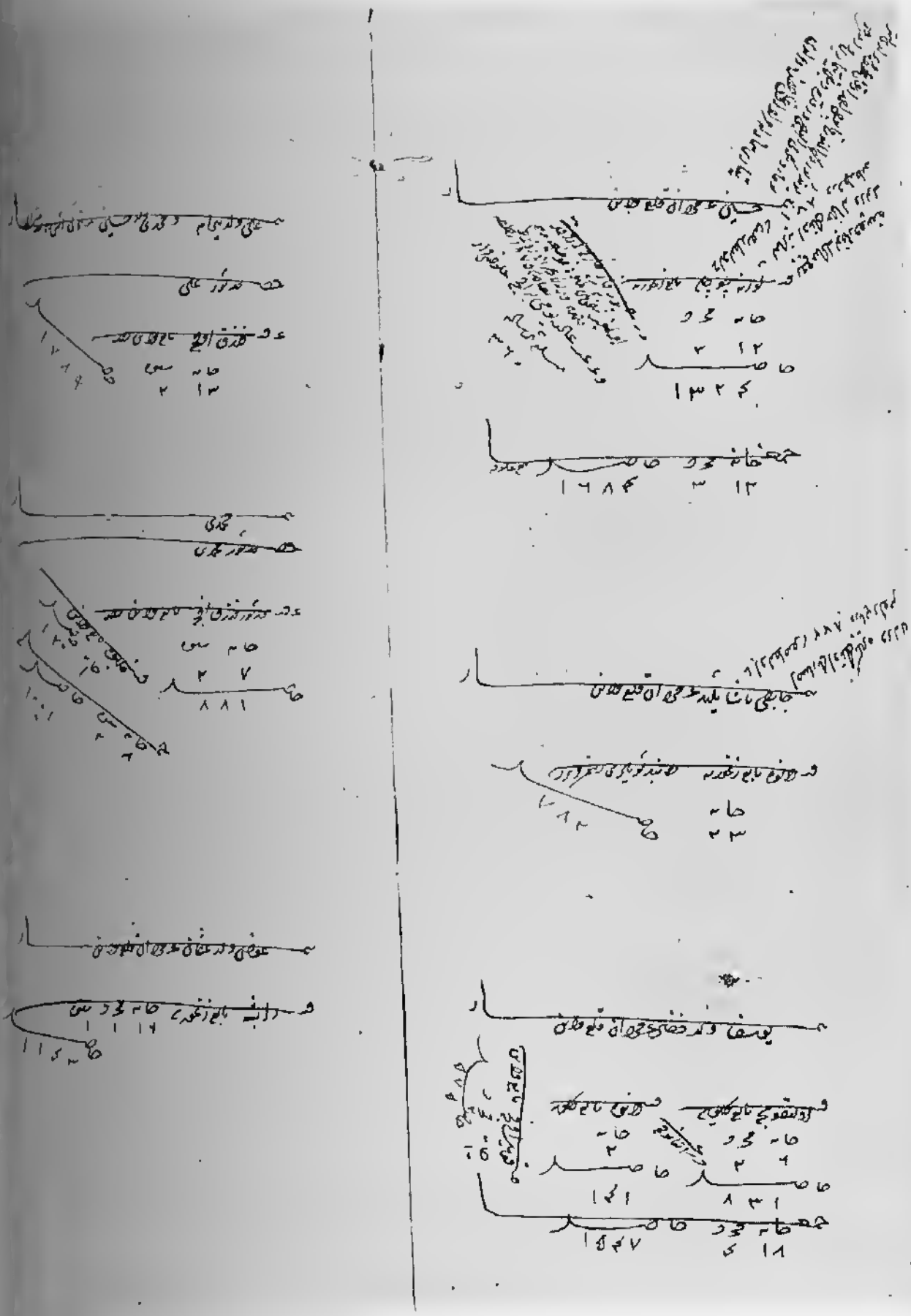

Fol. 13 r°

Fol 12 v°

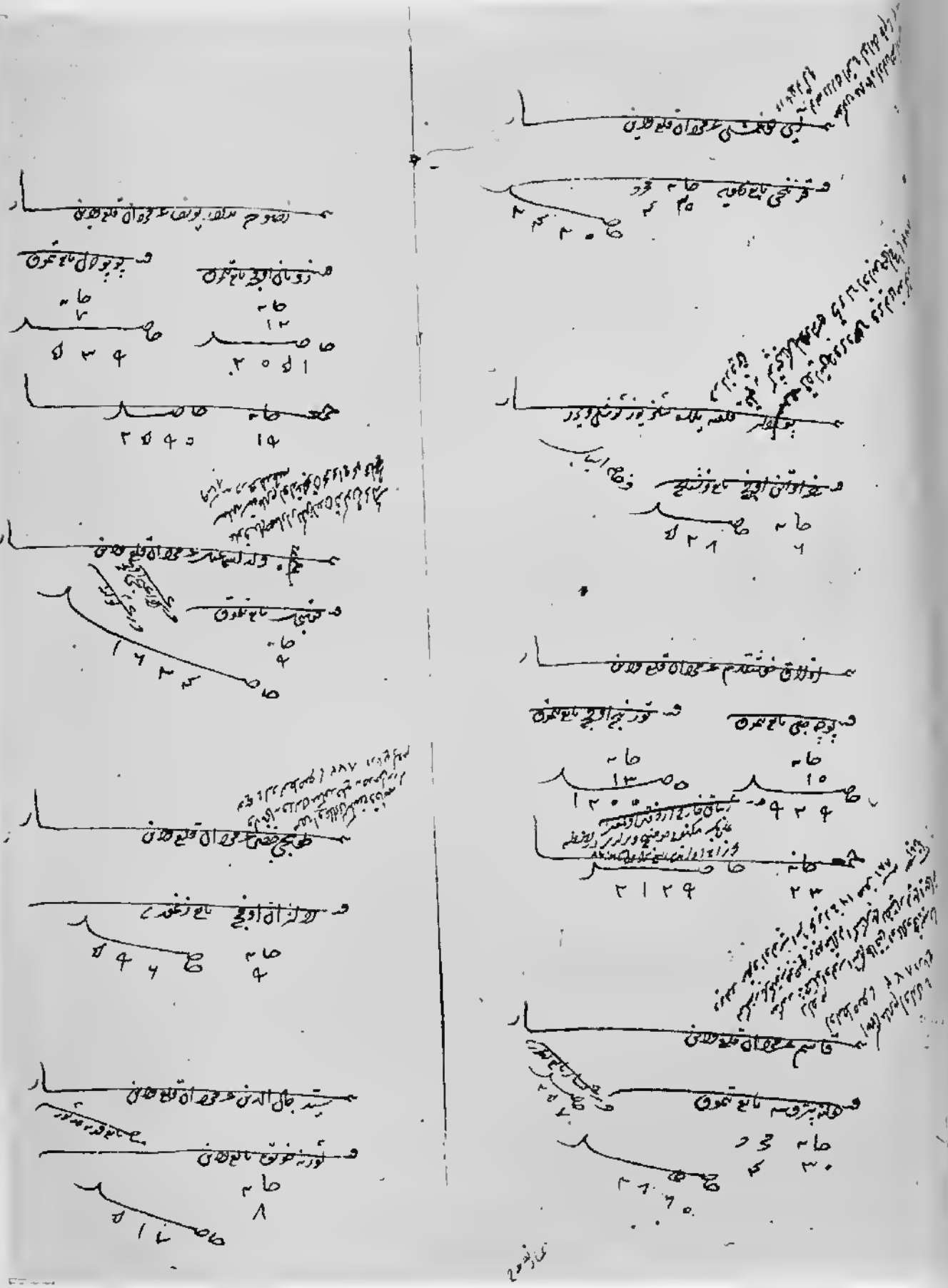

fol. 14 r°

fol. 13 v°

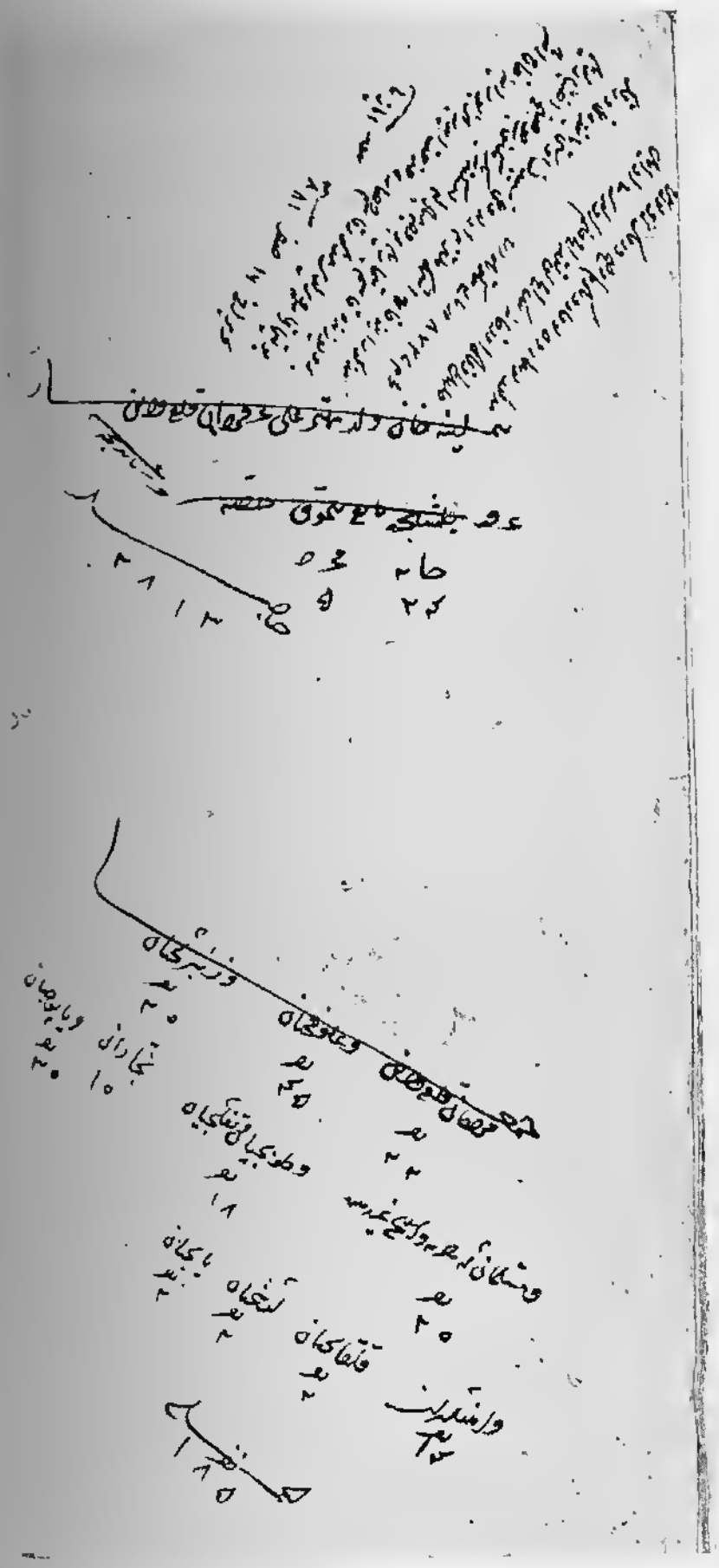

fol. 14 v°

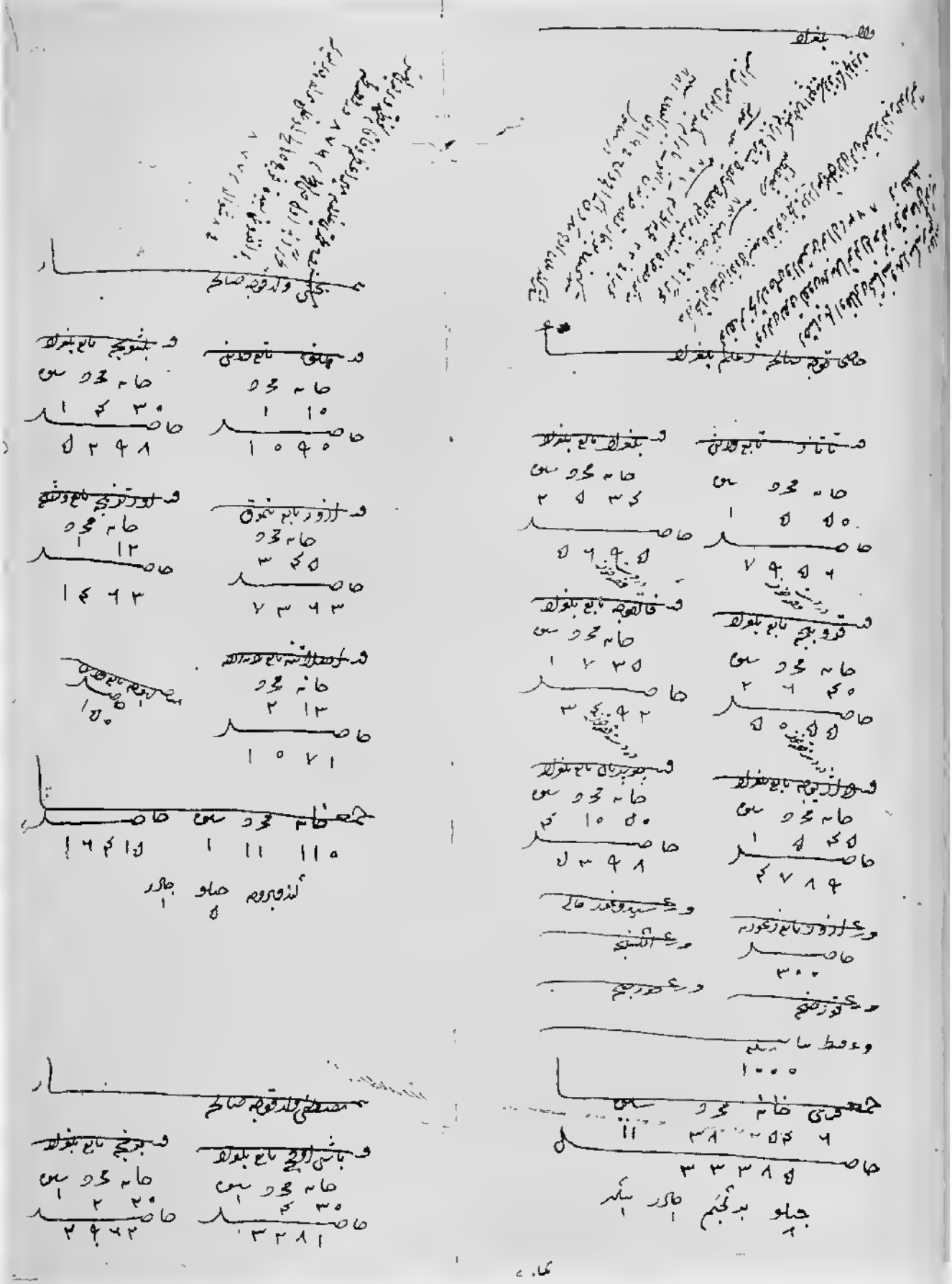

fol. 15 v[o]

fol. 16 r[o]

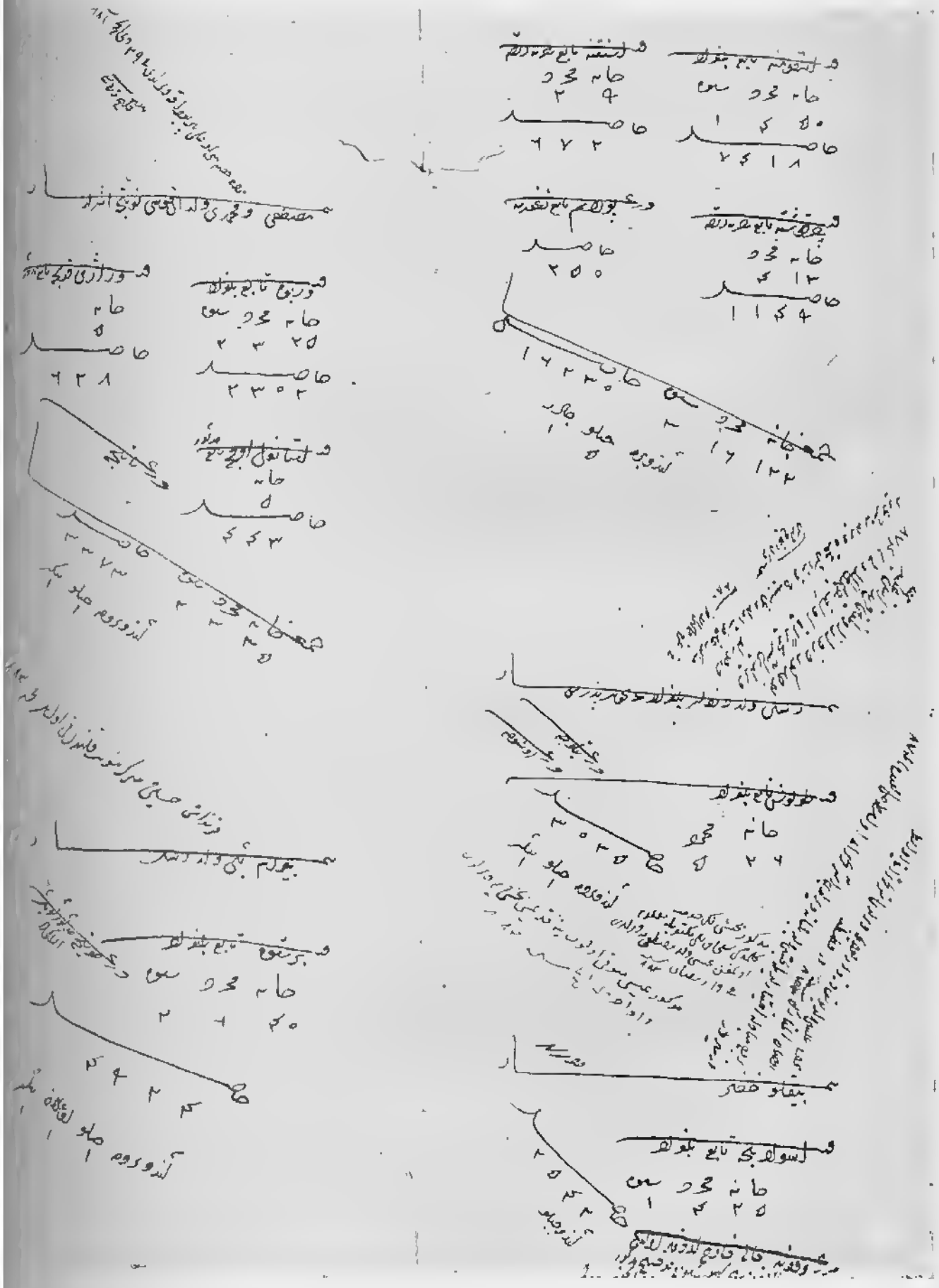

fol. 17 r°

fol. 16 v°

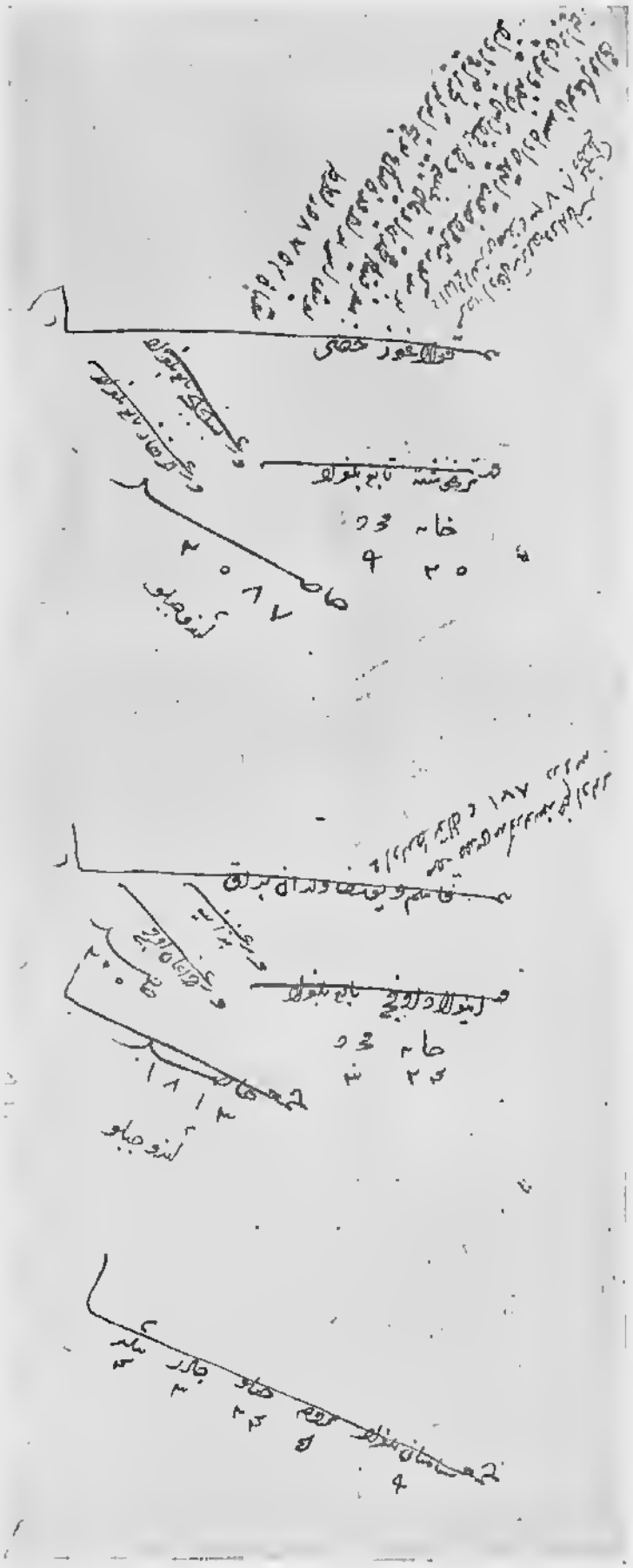

fol. 17 v°

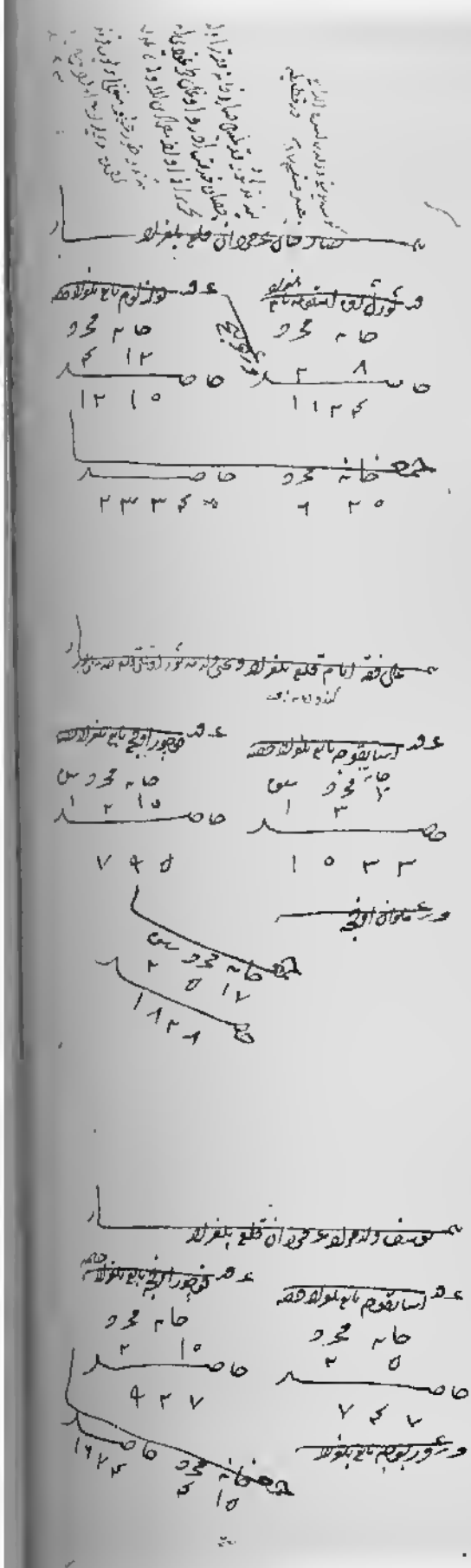

fol. 19 r°

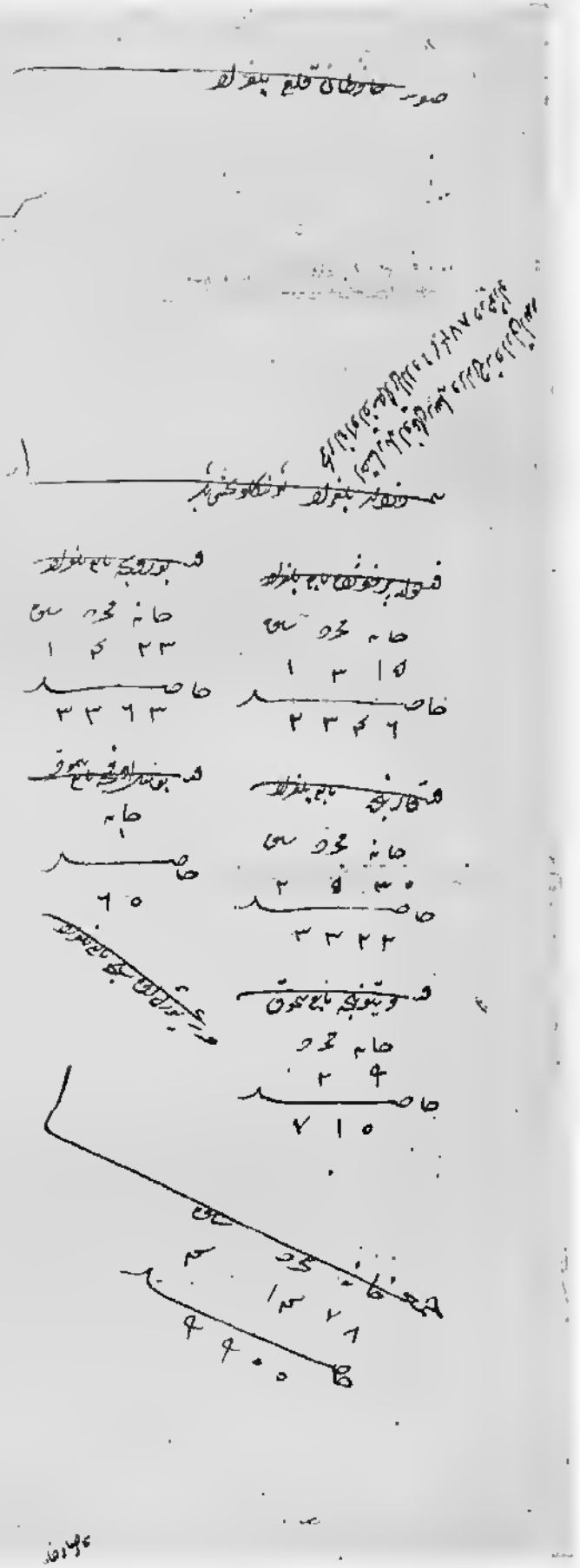

fol. 18 v°

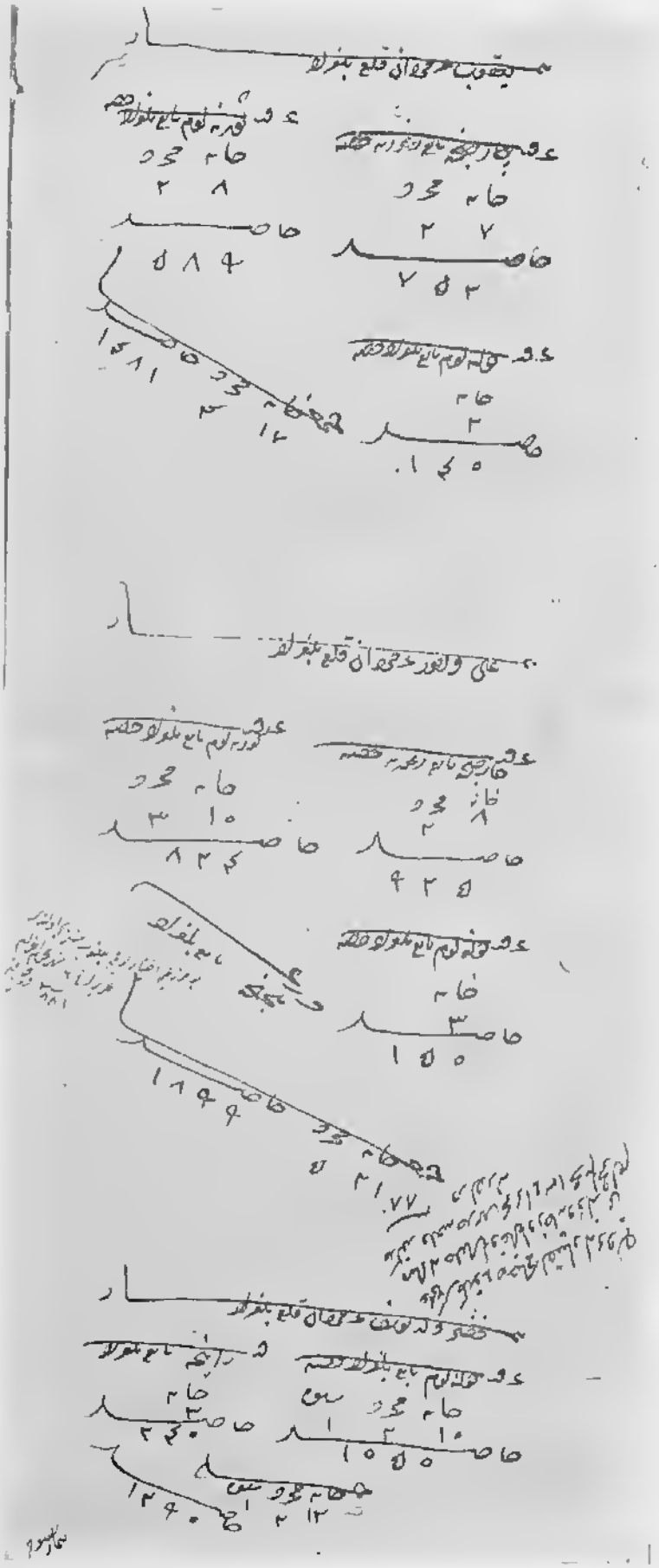

fol. 19 v°

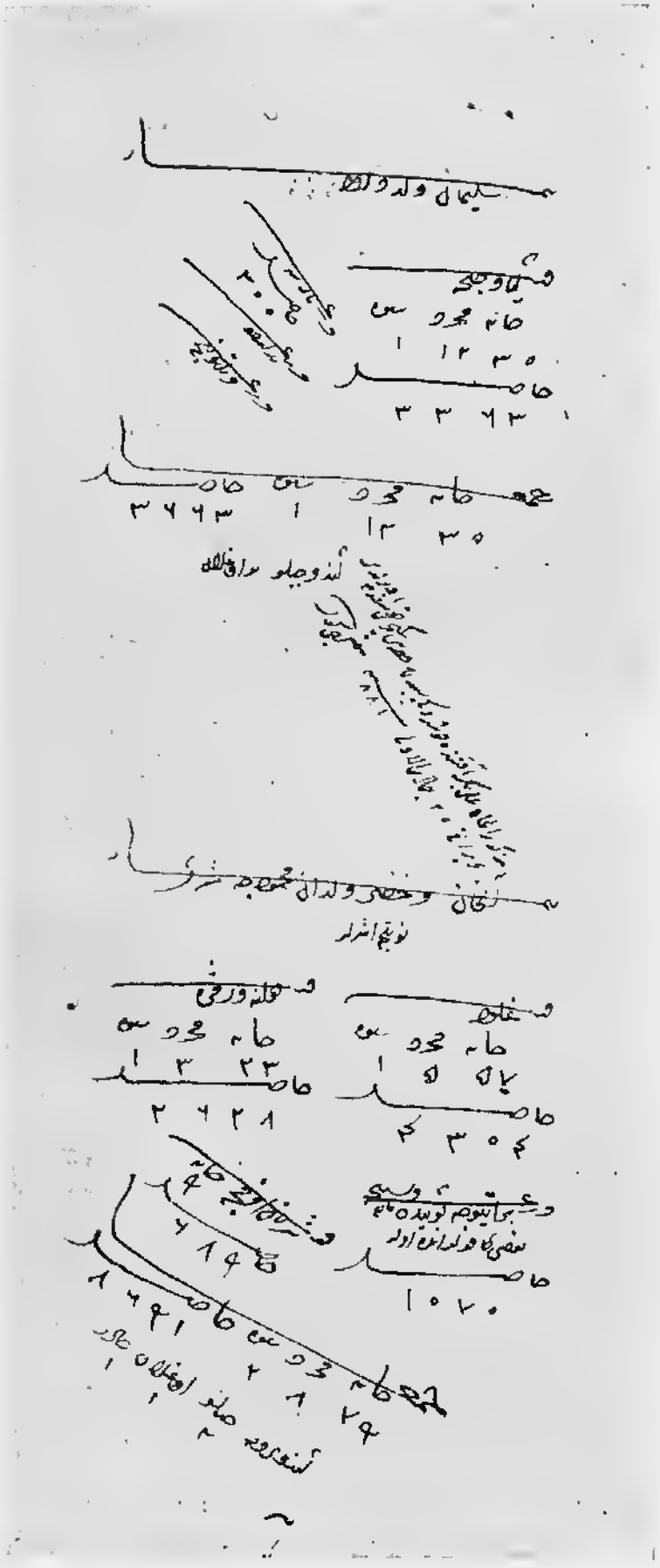

fol. 21 r°

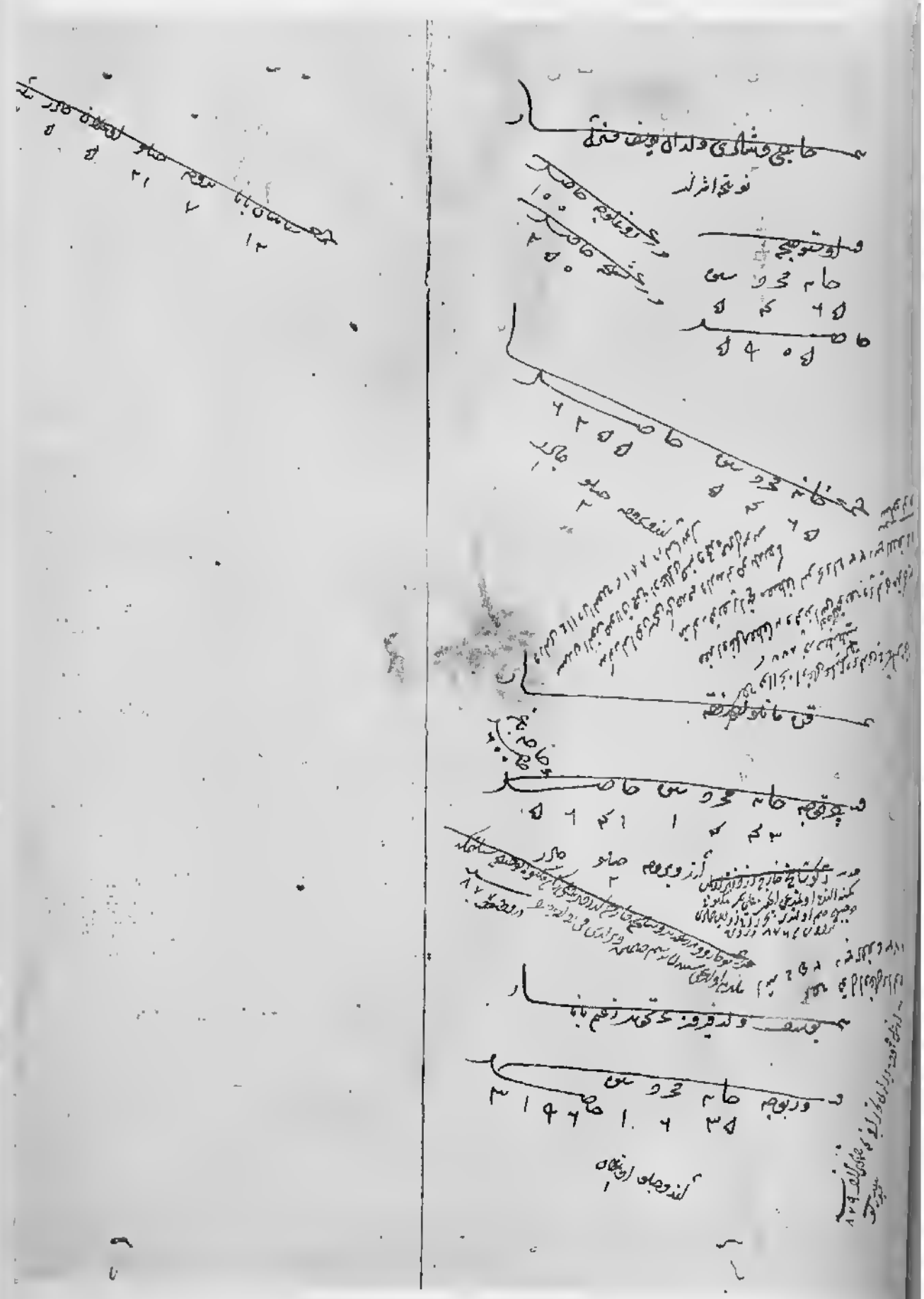

fol. 22 r[a]

fol. 21 v[a]

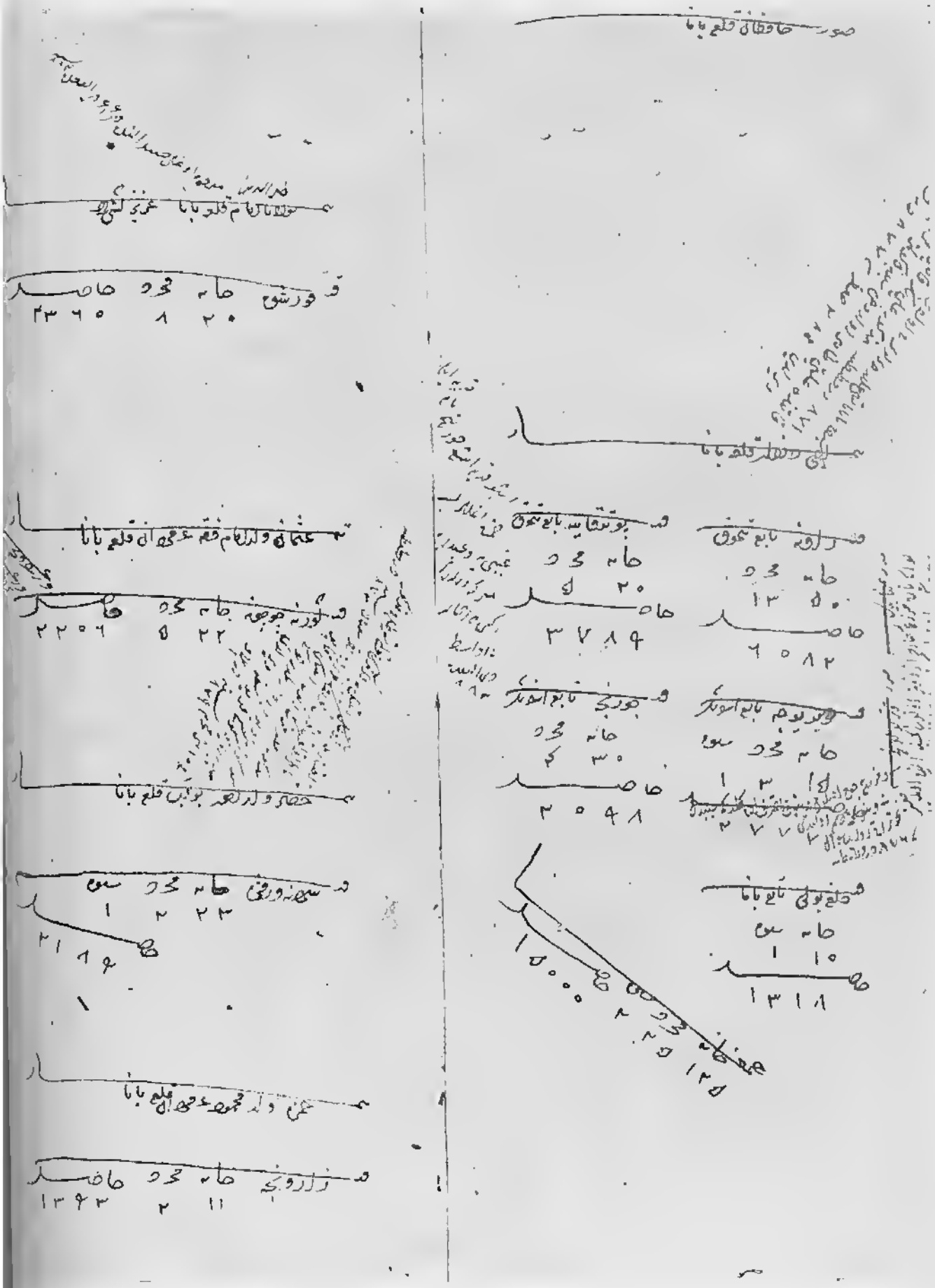

fol. 23 r°

fol. 22 v°

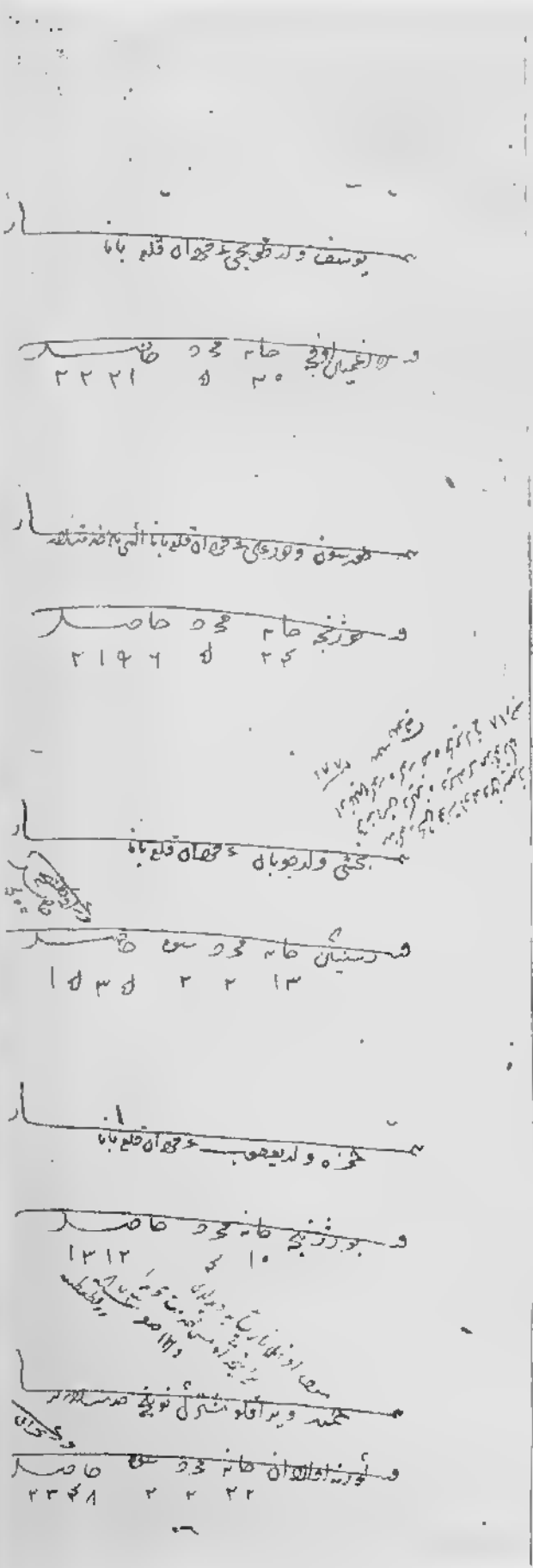

fol. 24 r°

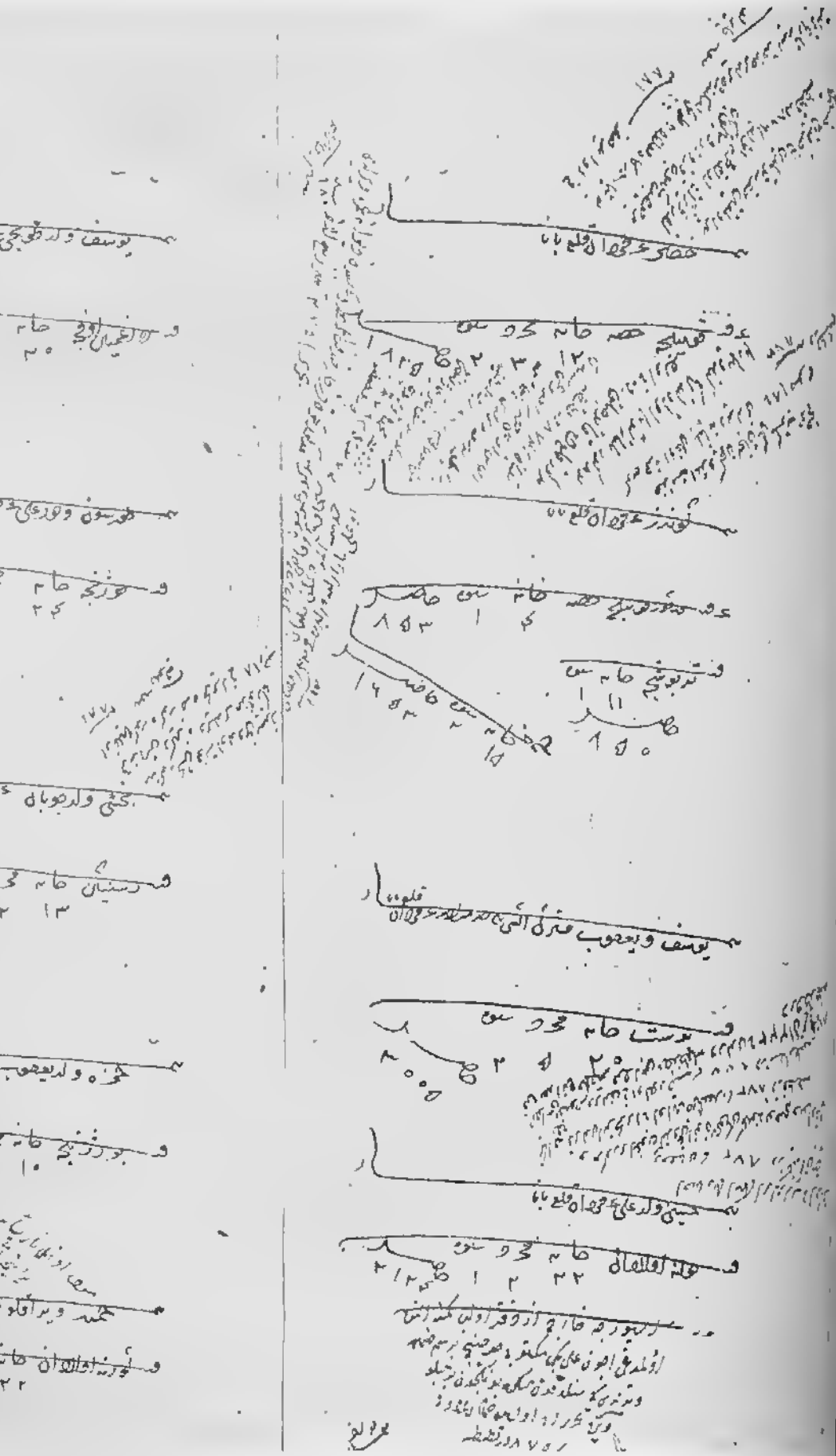

fol. 23 v°

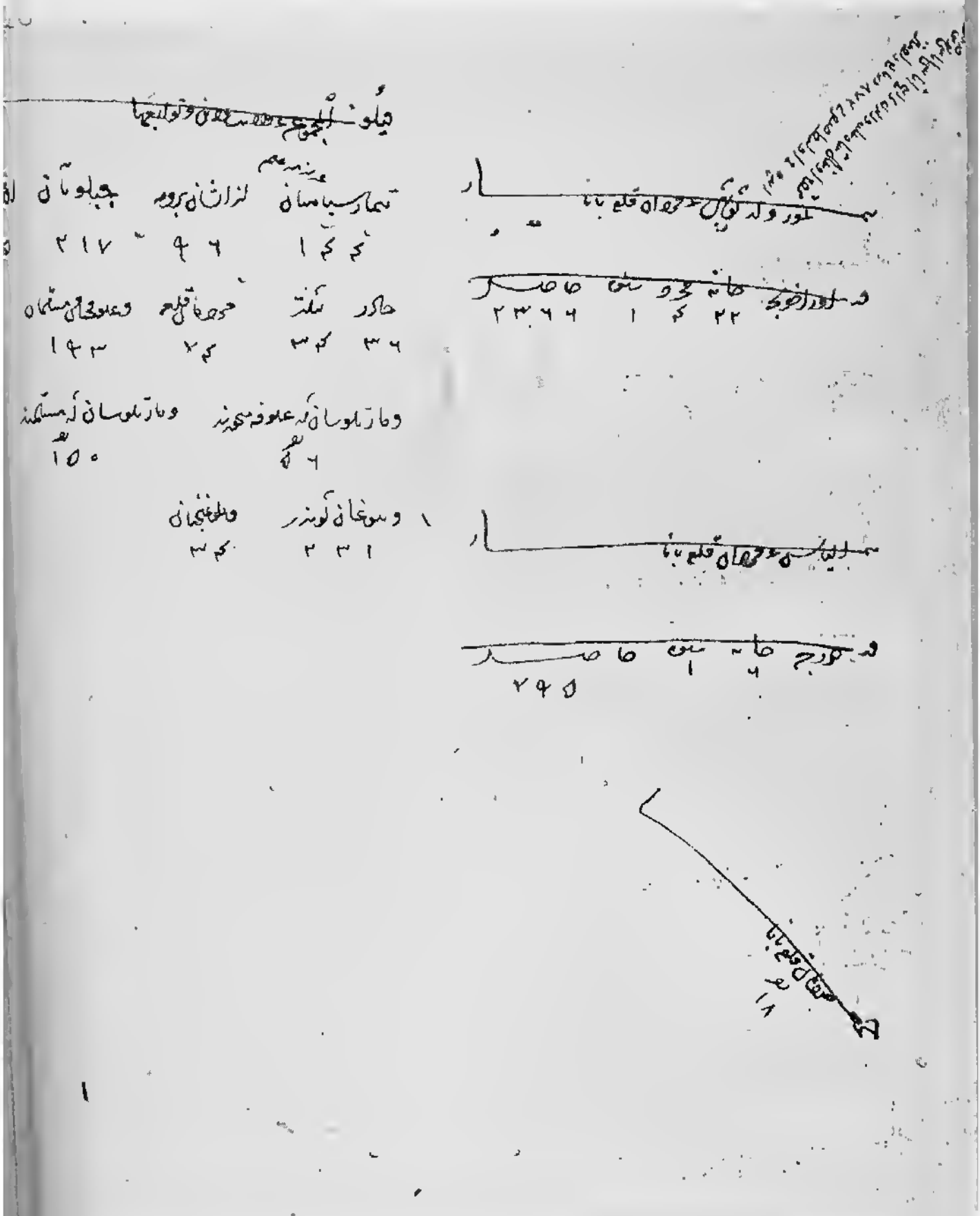

fol. 25 r°

fol. 24 v°

ДУШАНКА БОЈАНИЋ

ФРАГМЕНТИ ОПШИРНОГ ПОПИСА ВИДИНСКОГ САНЏАКА ИЗ 1478—81. ГОДИНЕ

У В О Д

Фрагменти опширног пописа видинског санџака које саопштавамо налазе се у Архиву Председништва владе републике Турске у Истанбулу, где се чувају у фонду катастарских пописних дефтера под бројем 814.

Фрагменти имају 49 пагинираних страна формата 15×36 см. које су укоричене у модеран повез. Пагинација је новијег датума. Извршили су је, по свој прилици, стручњаци архива. Првих 38 страна фрагмената чине једну логичну и садржајну целину, попис области Сврљиг, који није завршен. Даљих шест страна, од 39. до 45. стране закључно, представљају мањи одломак из пописа области Бање. На основу рукописа и начина пописа може се закључити, да се пред нама налазе два уједно повезана фрагмента истог опширног пописа видинског санџака, коме су припадале, све до XIX века, поменуте области.

Наши фрагменти не садрже прву страну опширног пописа, односно не садрже увод, са тачним називом и датумом дефтера, са именом владајућег султана који је наредио попис и са подацима о емину — пописнику и писару. Стога смо попис датирали према подацима које фрагменти садрже.

Датуми се налазе у тексту фрагмената, уз имена тимарника, поред којих се по правилу саопштавају датирани подаци о њиховим декретима, бератима или царским заповестима, на основу којих уживају тимаре. Датирани подаци фрагмената крећу се између 15. XII 1441 — 12. I 1442 (стр. 45) и 14. II — 23. II 1478. (стр. 42). На основу њих може се са пуно основаности закључити, да је овај опширни дефтер видинског санџака састављен последњих година владавине Мехмеда Освајача, између марта 1478. и маја 1481. (Мехмед Освајач умро је 3. маја 1481).

Опширни пописни дефтери обухватали су целокупно производњачко становништво, и хришћанско и муслиманско, у једној области и одређивали ком представнику турског војног сталежа то становништво треба да даје дажбине.

Попис је на првом месту утврђивао статус сваког уписаног лица, на основу владаревог права да поданицима одређује сталешку припадност и обавезе на следећа два начина: а) кроз пописе становништва и б) кроз правна акта.

Слободни људи, без икаквих обавеза, били су само они који нису обухваћени пописом, t. haric ez defter, hayтапс. Они нису припадали никоме, ни својом личношћу нити кроз поседовање

земље. Владар је имао врховно право да их попише и тиме уведе у једну од постојећих категорија становништва. Онај ко је био убележен у пописни дефтер, као раја једног одређеног села или трговачко-занатског насеља, био је, са становишта државе, уведен у сталеж и задужен одговарајућим обавезама. Личне или групне повластице у оквиру сталежа, или изузећа из сталежа, такође су се прецизно уносиле у дефтер, у виду краћих или опширнијих извода из владарских правних аката. Та акта су појединци или групе пружали на увид пописнику. Он их је прихватао као важеће, или захтевао да их владајући султан обнови, у складу са стањем и потребама на лицу места. (Уп. белешку пописа уз хришћане занатлије у сврљишкој тврђави.)

Свим уписаним лицима истовремено је, на страницама истог пописног дефтера, уписивано према којим представницима војног сталежа имају однос личне зависности, другим речима, коме припадају и чији су људи. Овај однос доказивали су господари тимара својом документацијом, бератима и изводима из претходних дефтера. Појединац је припадао господару по рођењу, или по стварном стању (ако се између два пописа добровољно населио на господаревом тимару, а пре тога није припадао ником другом).

И одређивање сталешког положаја и утврђивање обавеза пописаних становника спроводило се путем уношења личних података у опширни попис. Пописник и писар уписивали су лична имена и имена очева, ређе надимке или неки други податак којим се једно лице идентификовало у односу на остала, познатија или већ пописана лица у једном насељу. Због тога наши фрагменти, као и сви остали опширни пописи, могу служити као извори за изучавање народног живота у време турске владавине. Пажљивом употребом расположивих података, могу се реконструисати сроднички односи између пописаних обвезника у сваком селу. Блиски сродници су најчешће уписани један до другог, по својој прилици онако како су становали по засеоцима. Лица која су пописана одвојено од групе својих сродника, вероватно су имала имања на другом крају села. Стиче се утисак да су састављачи нашег пописа водили рачуна и о томе, да кућедомаћини буду уписани по свом угледу и по старини својих породица.

Као најстарији пописи становништва у областима Сврљигу и Бањи и једини који су се сачували из XV века, ови фрагменти су извори од прворазредног значаја за ономастичке студије, на чему се нећемо посебно задржати. Они су, међутим, имали основну намену, да одреде и у аспру обрачунају фискално-пореске обавезе пописаних становника, зависно од њихове сталешке припадности и земљопоседа који су држали. Обавезе пописаних становника сачињавале су приход тимарника, који је у опширним пописима био рашчлањен по ставкама, а затим сумарно приказан. Приход у нашем попису упоређен је са приходом истог тимара у претходном попису, извршеном 1466. године. На основу тог поређења констатовао се вишак или мањак.

За разлику од досадашњих издавача турских пописних дефтера сматрали смо неопходним да проконтролишемо све рачун-

ске радње које су пописник и иисар извршили и унели у попис, и да у границама могућности проверимо обрачунавање сваке ставке прихода и њихове збирове. У напоменама смо указали на тачност или нетачност обрачуна. Мишљења смо да се тиме избегава недоумица приликом коришћења извора. Читаоцу треба да је јасно да ли се рачунска грешка коју констатује налази у оригиналу, или је пропуст издавача. Такође смо сматрали потребним да у овом уводу објаснимо обавезе пописаног становништва, јер је то већ прихваћена пракса приликом издавања извора ове врсте, неопходна на данашњем нивоу османистике у нас и у свету.

Обавезе пописаног становништва у опширном попису видинског санџака из 1478—1481. године

Приликом разматрања обавеза пописаног становништва у областима Сврљигу и Бањи, у другој половини XV века, истовремено се разматрају права корисника добара, тимара и зеамета, и — најзад — посматра се османски порески систем, разуме се, не у целини, већ у оквиру тимарског система.

Хришћанско становништво, пописано у нашем извору, бавило се земљорадњом, живело у селима, а имало у турском друштву статус раје. Његов друштвени и економски иоложај може се разумети и непристрасно ценити само ако се упореди, у границама могућности, са положајем у предтурском друштву. И тај положај и обавезе зависили су у првом реду од земљопоседа, од баштине.

Земљопосед зависних сељака, меропашку баштину, Турци су затекли приликом успостављања власти и добрим делом укључили у своје структуре. Зато се баштина као основни појам појављује у турским законима за земљорадничко становништво Балкана и у пописима тог становништва. Међутим, са расположивим фондом извора, балканска баштина се може посматрати у континуитету само на тлу северне Србије и западне Бугарске, у смедеревском и софијском санџаку.

Области Сврљиг и Бања налазе се управо између смедеревског и софијског санџака. Стога ћемо покушати да одредимо шта је турска власт прихватила из српског баштинског система а шта из бугарског, шта је и како прилагодила својим принципима и потребама и какав је став у целини имала према затеченом стању.

Наш покушај има истраживачки карактер и зато смо применили методски иоступак који нам се чинио најразложнијим. Пошли смо од основног појма који је неопходан за разумевање српске баштине, од сока. Српска баштина није могла ући без сока ни у турске законе ни у османски порески систем.

Када се размишља о соку, полазну основу чини констатација да је то назив дажбине која припада владару, а која се даје у новцу или у натури.

У Душановом законику (чл. 68 и чл. 198) сок се изједначује са царевом перпером и са перпером као новчаним еквива-

лентом, али и са једним каблом жита као натуралном дажбином. Царева перпера или перпера била је равна сољу, а кабал жита такође је био раван сољу и према томе раван царевој перпери. Због тога је најразложније сматрати да су царева перпера и перпера обрачунски новац који има непроменљиву вредност, исто као што и кабал жита има непроменљиву вредност. У прилог таквом схватању иде и чињеница да је перпера обрачунска јединица у време цара Душана, када је кован основни новац, динар. Једна перпера из времена Душановог законика рачунала се као равна са 12 стандардних царских динара, а један такав динар имао је 1,52 гр сребра 1353. године[1]. То значи да је обрачунска перпера те године имала 18,24 гр сребра.

У нашој новијој историјској науци се сматра да се соље давало у време Душановог законика у износу од 12 динара (једне перпере), или у каблу жита који је мерио приближно 15—16 кг. Старија школа процењивала је другачије тежину једног кабла жита, усаглашавајући, на свој начин, вредност 12 динара са вредношћу једног кабла жита.[2] Пре него што се и овде примени такав исти методски поступак, чини се да је најразложније објаснити да ли постоји разлика између „цареве перпере" и перпере, разлика која није довољно истакнута у досадашњим истраживањима. Због тога смо обратили пажњу на чињеницу да се у једном члану Душановог законика спомиње „царева" перпера (чл. 68) а у другом само перпера (чл. 198) иако се у оба члана мисли на исто, на новчани еквивалент соље или каблу жита.

У чл. 198 помиње се само перпера у динарима, иако је реч о сољу. Тај члан има уопштавајући карактер, јер се у њему говори о сољу као царском приходу и општој обавези „сваког човека". Сваки човек мора да преда соље у каблу жита или у новцу, али се јасно каже да само властела, ако га не дају, *плаћају* двојином. Законодавац, значи, претпоставља да меропси одлично знају колико износи кабал жита и зато га не објашњава, а да властела такође одлично зна са *колико* динара треба платити соље у сребрним динарима. Сврха овог члана је да генерализује соље као обавезу свих људи, свих сталежа, обавезу од које само цар може да ослободи. У другом члану (чл. 68), међутим, где се даје закон меропсима у целој земљи, општи пропис важећи за меропхе у целом царству, соље се помиње само као „царева перпера" коју је цар уступио пронијарима, а њихово је да ту уступљену, константну вредност, сакупе од меропаха. Пошто ће меропси моћи да ову обавезу изврше у натуралним давањима, нема потребе да се ближе одређује вредност цареве перпере у динарима. Пронијари знају колико она износи у новцу, али знају и то да је неће добити у новцу већ само у житу.

У осталим члановима Душановог законика у којима се спомиње перпера као обрачунски новац, „царева перпера" се не спомиње. На основу тога може се помишљати да је царева перпера

[1] Енциклопедија Југославије 8, Загреб 1971, с. в. Србија, VII. Новац, чланак Сергија Димитријевића.

[2] Историјат проучавања соља најисцрпније је изложен у делу Ивана Божића, Доходак царски. Посебна издања САН, књига CCLIV, Београд 1956.

и порески термин и новчана јединица, *разуме се обрачунска*, која је различита од обичне перпере.

Соће и његови еквиваленти у житу и сребрном новцу су недељиви и веома стари појмови. Кабал је мера коју законодавац не мора да ближе одређује. Кабал је стално присутан у свакодневном животу и цео свет зна колико он износи. То је мера с којом нема неспоразума. Она се преноси с колена на колено. Та мера може да промени име, али не и своје значење. У противном, законодавац би је одредио. Соће је толико стара обавеза да реч средином XIV века живи у свом фискалном значењу, док је остале везе са језиком епохе изгубила. То значи да су и кабал и соће у српском језику савременици једног другог перпера, вероватно златног перпера с почетка XIII века, бизанта.

На основу овог размишљања долази се до претпоставке да је перпера која се давала за соће увек значила златник, разуме се не у звечећем новцу у злату, већ у сребрном новцу, који је одговарао вредности једног златника. То би значило да је у време Душановог законика царева перпера била обрачунска новчана јединица, усаглашена са постојећим светским курсем златника, млетачког дуката.

У време Душановог законика, тачније 1334—1366. године, у млетачки дукат ишле су две перпере, 24 динара.[3]

Сакупљање соћа почивало је на јасно успостављеном односу: царево соће равно је царевој перпери, равно је златнику по светском курсу, равно је толиком износу сребрног новца колико иде у један такав међународни златник. У сребрном новцу плаћали су они друштвени слојеви који су њим располагали. Друга варијанта у скупљању соћа, која је важила за меропхе, била је сасвим једноставна: соће је равно каблу жита. Законодавац је употребљавао опште познате термине и успостављао јасне фискалне односе који не могу да повреде његове интересе. Соће је, према томе, порез који је почивао на традиционалним, познатим и непромењивим вредностима.

За количинско одређивање соћа употребићемо податке које о каблу дају турски закони за српске земље.

Мере се у турским законима јављају у свом основном значењу, као јединице за мерење, и у ширем значењу, као саставни делови фискалног система.

Турски систем дажбина, пореза и такса, који се заводио и сређивао уз помоћ закона, кануна и кануннама, и пописних књига, ослањао се на затечене мере које су биле у употреби у свакодневном животу. Њих није било могуће изменити преко ноћи, већ их је требало прилагодити турском систему мера и обухватити турским обрачунским мерама. Највећу пажњу поклањао је законодавац оним мерама које су биле пресудне приликом одређивања и процењивања натуралних дажбина од житарица, јер се без њих нису могли успоставити јасни и стабилни односи у једном подручју: нити су се могли одредити приходи корисника

[3] К. Јиречек — Ј. Радонић, Историја Срба II, Београд 1952, 200.

нити обавезе обвезника, нити избећи сукоби, неслагања и злоупотребе.

У целини посматрано, мере су, као саставни делови турских закона, представљале средство за уношење стабилности и реда. Њима су се уједначавали разноврсни локални системи мера, који су били карактеристични за епоху.

Основна јединица у систему мера, који је био у употреби у целом Турском царству у XV и у XVI веку, била је ока, а она је, по турској народној пословици, имала 400 дирхема свуда и на сваком месту. Једна ока имала је 1,28 28 кг.[4] Мере за житарице заснивале су се на оки као јединици.

Основна мера за житарице била је мерица, t. kile, keyl, коју доследно преводимо са адекватним народним називом, јер је основно значење обе речи идентично и одговара општим називима за мере у свим језицима епохе (it. mensura).

Мерица је назив дрвене посуде за мерење житарица и основне мере за житарице, која је у разним крајевима царства имала различиту тежину. Све ове регионалне мерице стајале су у одређеном односу према идеалној мерици која је била у употреби у престоници. До освојења Истанбула, престоничке мерице биле су брусанска и једренска. Брусанска мерица се у законима за ужу Србију не спомиње, већ само једренска и истанбулска.

Истанбулска мерица имала је 20 ока, а свака ока 400 дирхема. Према томе, истанбулска мерица имала је 25,6 кг. У томе се слажу сви извори који постоје за XV и XVI век.[5] Извори и подаци који говоре о истанбулској мерици од 22 оке односе се на XVIII век, и ми их нећемо узимати у обзир.[6]

Што се тиче једренске мерице, мисли се и понавља да је њена величина односно тежина у окама непозната.[7] Међутим, у давно објављеном и апсолутно поузданом извору из друге половине XV века, у вакуф-нами султана Бајазита II за задужбину у Једрену, јасно стоји да је једренска мерица имала 18 ока, и то када су се њоме мериле житарице, а да је за пиринач била мања и износила 9 ока.[8]

То значи да је једренска мерица имала 23 кг, ако рачунамо да је једна ока равна 1,28 28 кг.

У области Браничеву под турском владавином, у закону из 1467—8. године, одређена је једренска мерица као обрачунска

---

[4] W. Hinz, Islamische Masse und Gewichte umgerechnet ins metrische System, Leiden 1955, 24.

[5] Уп. М. Влајинац, Речник наших старих мера III, Београд 1968, стр. 410—411. Уз податке које наводи М. Влајинац, поменућемо да се истанбулска мерица изричито одређује са 20 ока у вакуф-нами задужбине Сулејмановије из 1556/7. године: «Her gün Istanbul keyli ile otuz keyl ki her keyli yirmi vakiyye ve her vakiyye dörtyüz dirhemdir«. (O. L. Barkan, Imâret sitelerinin kuruluş ve işleyiş tarzina âit araştirmalar, Iktisat Fakültesi Mecmuasi XIII, 1—2, Istanbul 1963, 272).

[6] Уп. М. Влајинац, пом. дело, стр. 411—412.

[7] Х. Шабановић, Турски извори за историју Београда, књига I, свеска I, Београд 1964, стр. 620, 622; М. Благојевић, Лукно по стопској мери, Историјски гласник 1, Београд 1969, 44.

[8] Уп. M. T. Gökbilgin, XV ve XVI nci asirlarda Edirne ve Paşa Livâsi. Vakiflar, Mülkler, Mukataalar, Istanbul 1952, стр. 132, 140 (факсимил).

тежинска јединица за житарице. Као главна мера служило је домаће, браничевско лукно.

Први члан овог закона гласи: „Мерица споменутог вилајета јесте једренска мерица. Четири мерице, према називу у овом вилајету, зову се лукно (t. lukna).

Једно лукно пшенице уписано је и процењено на дванаест аспри, једно лукно јечма, зоби или проса на десет аспри, а једно ведро шире на петнаест аспри."[9]

Браничевско лукно имало је четири једрепске мерице по 18 ока, што значи 72 оке или 92,36 кг. То је била домаћа мера за житарице, која је под истим именом преузета у турски систем мера. Та мера за житарице морала је имати своје место у средњовековном систему мера.

За лукно жита у средњовековној Србији зна се поуздано да је вредело два динара и да је имало две полукнице, од којих је свака имала вредност од једног динара. Кад се зна вредност динара, јасно је да ово лукно које се помиње у закону Србљем, у светоарханђеловској повељи из 1348. године, сасвим разложно можемо сматрати малим лукном. Поставља се питање шта ово лукно представља у систему српских житних мера. Сваки систем мера заснива се на основној и највећој јединици, а свака од њих има делове. У сваком систему мера постоје удвојене јединице, и основна и највећа. У израчунавању не можемо полазити од полукнице која вреди један динар, јер 12 полукница вреде 12 динара (једну обрачунску перперу) али чине 6 лукна. А шест лукна у децималном систему не представљају ништа посебно, док у дуодецималном систему значе половину највеће јединице. Међутим, „царска перпера" која се обрачунавала са 24 динара вредела је 12 лукна. Према томе, мало лукно житарица, које је вредело 2 динара, треба сматрати основном мером система, у коме 12 основних јединица представљају највећу меру.

Браничевско лукно било је веће лукно од средњовековног малог лукна. Садржало је шест малих лукана од 12 ока. Мало лукно жита, које је вредело два динара, имало је, како претпостављамо, 12 ока односно 15,4 кг.

Кабал жита, који се помиње у Душановом законику (чл 198), морао је бити у неком односу са лукном, као већа или мања мера од њега. Мања мера није могао бити, јер би требало да је мањи од полукнице. Мишљења смо да је веома значајно упоређење из житија св. Петке из XIV века, по коме су уста великог змаја била велика као кабал.[10] Ово упоређење наводи на помисао да је кабал врло велика мера. Али, без обзира на то, треба истаћи да наши средњовековни извори јасно разликују „кабал" од „царевог кабла". Само се за цареве кабла зна да их је 24 улазило у једну кринy, и то у исто време, средином XIV века, када је једно мало лукно жита имало пореску вредност од два динара.[11]

---

[9] Уп. Бранислав Бурђев, Исписи из дефтера за Браничево из XV века, Историјски гласник 3—4, Београд 1951, стр. 95—96.

[10] М. Влајпнац, нав. дело, стр. 331.

[11] М. Влајпнац, нав. дело, стр. 331, 481.

За то мало лукно рекли смо да је могло имати сса 12 ока или 15,4 кг.

Податак о 24 царева кабла који сачињавају једну крину треба прихватити као неоспоран доказ да је у средњовековној Србији постојао дуодецимални систем у житним тежинским мерама.

Браничевско велико лукно из 1467—8. године имало је шест малих лукана од 12 ока. *Два* браничевска лукна имала су 12 малих лукана од 12 ока, укупно 144 оке или 184,7 кг. Приближно толико, 180—185 кг износио је, по нашем мишљењу, средњовековни кабал који се помиње у Душановом законику, и који је био, по нашем мишљењу, највећа јединица у дуодецималном систему мера.

Што се тиче крине, требало би помишљати да је она имала 24 мала лукна, односно два велика кабла из Душановог законика, те да је износила 288 ока односно 369,4 кг.[12]

Сигурни елементи у нашем досадашњем излагању су следећи:

a) Једна ока износи 1,28 28 кг.

b) Једна једренска мерица има 18 ока односно 23 кг.

c) Једно браничевско лукно из 1467-8. године имало је 4 једренске мерице, односно 72 оке или 92,36 кг.

d) Браничевско лукно је затечена српска мера.

e) Српске мере за житарице почивају на дуодецималном систему.

На основу ових елемената које сматрамо сигурним израчунали смо следеће:

1 мало лукно има 12 ока (15,4 кг) а вреди 2 динара;

6 малих лукна имају 72 оке (92,36 кг) а вреде 12 динара;

12 малих лукна имају 144 оке (184,7 кг) а вреде 24 динара.

Истовремено треба имати у виду да је кабал из Душановог законика (од 12 малих лукана и приближно 144 оке) био велики кабал. Из тога произилази да је мали кабал мера адекватна малом лукну. Другим речима:

1 мало лукно (12 ока, 2 динара вредности) уствари је мали кабал,

12 малих лукана или 12 малих кабала истовремсно су велики кабал (кабал из Душановог законика), док су 24 мала кабла („царева кабла") једна крина.

Да резнмирамо: У аранђеловској повељи из 1348. године помиње се (мало) лукно од 2 динара, док се у турском Браничеву 1467-8. године употребљавало браничевско лукно од 72 оке, по цени од 12 аспри. Очигледно је аранђеловско лукно било шест пута мање од браничевског и тежило 12 ока. Од 12 ока био је и „српски кабал" који се звао и „царев кабал". Међутим, кабал из Душановог законика није могао имати шест лукана односно 72

[12] Наш закључак слаже се углавном са проценом крине коју је дао М. Владимац (нав. дело, стр. 481) који закључује да је крина захватала око 350—400 кг.

оке а вредсти 12 динара. Кабал из Душановог законика имао је, као највећа мера у нашем дуодецималном систему житних мера, 12 малих лукана од по 12 ока (крина није највећа мера већ удвојена највећа мера), а његова цена од једног перпера не значи 12 динара, колико је вредео један перпер, него цену златног перпера, златника. Фискална вредност кабла из Душановог законика, 12 пута већа од фискалне вредности аранђеловског лукна, износи 24 динара, колико је у то време стварно вредео један млетачки дукат.

Велики кабал који смо помоћу турских закона тежински одредили са 180—185 кг жита, истовремено ближе одређује и кабал као површинску меру за земљиште које је засејано житом.

Кабал се као површинска мера за њиве, винограде и вртове јавља у средњовековним изворима, без објашњења колико износи. Ти извори разликују „кабал" и „велики кабал".[13]

Познато је, с друге стране, да се управо количина од 160—180 кг семенског жита сматра потребном за сејање једног хектара.[14] На основу тога може се закључити да се кабал као површинска мера *приближавао* једном хектару. То би био велики кабал. Паралелно са каблом као житном мером, кабал као мера за површину земљишта могао је имати 12 малих каблова, с којима се рачунало у свакодневном животу.

Количински одређен кабал жита, који су Срби (меропси) давали цару или ономе коме цар то своје право уступи, био је нераскидиво везан за земљорадњу и самим тим се налазио у одређеном односу са земљопоседом, који се у нас звао баштина. У одређеном односу са земљопоседом, односно са српском (меропашком) баштином, био је кабал и као површинска мера.

У вези са земљорадњом, кабал жита могао је бити количина која је неопходна за сејање целе баштине или једног њеног дела, и истовремено количина која је произведена на једном делу баштине или на целој баштини. Аналогно томе, кабал је као површинска мера морао бити раван једном непознатом делу баштине или целој баштини.

Веза између кабла као површинске и житне мере и целе баштине није могућа. Ако се једним каблом жита засејавала цела баштина, онда је она имала један кабал земљишта (а велики кабал је приближни хектар), што се не може прихватити као земљопосед који је довољан за издржавање једне породице и давање сеча.

На питање колику је имала површину једна баштина у ужој Србији, директан одговор даје турски закон за рају смедеревског санџака из 1560. године, у коме један члан гласи: „Једна баштина (t. baştine) прехрањује једног рајетина са његовом породицом. Код муслимана, то је земља која се сматра једним чифлуком. Према рачуну у дунумима, то је земља у количини од седамдесет до осамдесет дунума веома доброг земљишта, а сто двадесет до сто тридесет дунума лошег земљишта".[15]

[13] М. Влајинац, нав. дело, стр. 335—336.
[14] М. Влајинац, нав. дело, стр. 336 .

У време када се у нас рачунало у дунумима земљишта, сматрало се да је 20 ока семена неопходно за сејање једног дунума.[16] То значи да се са 140 ока семена (са једним каблом жита) засејавало 7 дунума земљишта, а са 1.400 ока (са 10 каблова жита) једна баштина од 70 дунума земљишта. Закључак се сам намеће. *Један кабал жита уствари је десетина семена потребног да се засеје једна баштина.* Пошто су Србљи давали један кабал жита (140 ока) као соће цару, или ономе коме цар то своје право уступи, њихове баштине имале су у просеку 10 великих каблова земљишта, односно 120 малих каблова.

Ако кабал жита представља десети део семена потребног да се засеје једна баштина од десет кабала земље, онда се поставља питање у чему је смисао његовог давања цару.

Сваки кабал земљишта на баштини, засејан једним каблом жита, давао је неки одређен приход, чији је износ варирао у зависности од низа чинилаца, у првом реду од родности године. Међутим, кабал жита који су Србљи давали као соће, био је унапред издвојен из семена. Због тога би се могло помишљати да се тај кабал жита сматрао непотребним приликом сејања сетвених површина баштине. У истом редоследу мисли може се претпоставити, да је кабал земљишта, који је остао незасејан овим сувишним каблом жита, служио у друге сврхе: да на њему Србљи подижу зграде за становање и чување жита, гумна и баште, укратко, да се на њему налазе кућа и окућје земљорадника. Ако је тако, кабал жита који се давао цару или пронијару био је надокнада или најамнина за окућје, односно за земљиште на коме се налази окућје.

Поставља се питање да ли за такву претпоставку има основа.

У нашој науци је прихваћено да реч баштина има апстрактно и конкретно значење. У апстрактном значењу баштина је својина, сопственост, а баштиник сопственик. У конкретном значењу баштина је земљопосед, а баштиник земљопоседник.[17]

Као земљопосед српска баштина имала је увек — а и данас има — два саставна дела: 1) двор, односно кућу са двориштем и баштама, и 2) већу површину земље за обрађивање. Ова је чињеница уџбенички позната и не треба је доказивати. Оба дела, и хортикултурни и агрикултурни, називала су се баштином, што је, по нашем мишљењу, створило конфузију у тумачењима српског средњовековног уређења. Сличну збрку у науци направио је у своје време римски хередиум.

У Законику на дванаест таблица, који је донесен 450 г. пре наше ере, хередиум је значио само хортус, тј. сељачку кућу с баштама. И Павле Бакон у својој Римској историји, која је написана вероватно седамдесетих година осмог века, тврди, да се под називом хередиум некада схватала само римска сељачка окућ-

---

[15] Опширни дефтер смедеревског санџака, Архив Председништва владе, Истанбул, Tapu defterleri № 316, p. 4—6.

[16] М. Влајинац, Речник наших старих мера у току векова, II свеска, Београд 1964, стр. 286.

[17] Теодор Тарановски, Историја српског права у немањићкој држави, III—IV део, Београд 1935, стр. 69.

ница. Старе сељачке хередије имале су два југера земље. Осталу земљу за агрикултуру насељеник је добијао из ager publicus-a и та земља сачињавала је тзв. фундус. Због је настајала зато што су се и хортус и фундус називали хередиумом.[18]

У проучавању српске баштине морају се имати у виду опште компоненте насељавања. Те компоненте сачињавају насељеници који желе или морају да се населе, сопственик који даје земљу на насељавање, разуме се под одређеним условима, и најзад сам процес насељавања. Настањивање је прва фаза тог процеса, а обрађивање земље друга. Насељеницима су потребна два комплекса земље, један за настањивање, а други за обрађивање. Од низа околности зависи начин на који они добијају та два комплекса, али се уопштено може рећи да ако насељеници долазе у групама, они те комплексе извлаче ждребом, а ако долазе појединачно, могу да бирају.

На овакве опште поставке о српској баштини наводи нас чињеница да реч меропах значи насељеник, из чега следи да је по својој основној карактеристици српска баштина насељеничка баштина, у основи исто што и римски хередиум.

И старогерманско насеље (једно сељачко газдинство) имало је баштенску земљу (Gartenland), која је по површини одговарала римском хортусу, и земљу за обрађивање еквивалентну римском фундусу.[19] У даље компарације се нећемо упуштати. Али, треба имати у виду да је по свему судећи и древна српска баштина била земља под баштом, земља на којој се гради, кућа, двор, баште, јер се и баште *граде*, од чега у источној Србији, у Хрватској и у Бугарској, градина и градинарство значе земљу са баштама и баштованство. Насељеник је на тој земљи градио зграде за становање и неопходне уређаје за свакодневни живот, као што су стаје, торови, гумна, баште са повртњем, а затим је на ширим површинама обрађивао земљу.

Вредна је пажње и чињеница, да кућа са окућјем, тј. хортикултурни део баштине, представља ограђени део земљопоседа, док шира баштина (агрикултурни део баштине) има синоре, међе, тј. границе без ограда, назначене међницима. Ограђивањем се спречавала штета коју усевима може да причини ситна и крупна стока, а истовремено се означавала својина.

Познато је такође да је једна баштина у нашем средњем веку могла представљати једно насеље, једно село. Село као скуп више баштина имало је уже и шире подручје. Уже подручје села могло је бити ограђено, иако није морало бити, јер се састојало из ограђених кућа и окућја. У ширем подручју села, у границама сеоских међа, налазиле су се агрикултурне површине баштина. На истом принципу били су засновани и средњовековни градови. Уже подручје града, које је најчешће имало градске зидине, састојало се из већег скупа кућа и окућја. На ширем градском подручју, које је имало своје међе, налазиле су се омеђене агрикултурне баштине.

[18] Х. Кунов, Општа привредна историја 2 (Култура, Београд 1958), стр. 29—37.

[19] Х. Кунов, нав. дело, стр. 36.

Горњим излагањем покушали смо да образложимо претпоставку, да је кабал жита који се давао цару или пронијару најамнина за хортикултурни део баштине.

Овако схваћено соће омогућава да се нешто више рекне о српској зависној баштини у периоду царства. Она тада има три саставна дела — земљу, радну снагу и семе — а приход, односно летину, као резултат производног процеса.

Рад је традиционална категорија која се одређује и мери радним временом у данима. Радни дани се добијају када се од укупног броја дана у недељи или години одбију дани одмора, недеље.

Баштина је дакле имала:

у великим каблима земље	у радним данима	за сетву у каблима
9 за обраду	6 за рад у недељи	9 за сетву
1 за окућје	1 за одмор	1 за соће

Пада у очи да је продуктивни део сваке од три вредности, које су уложене у процес производње, дељив са три:

баштина у каблима земље	рад у данима	семе у каблима жита
3 за обраду	104 за рад	3 за сетву
3 за обраду	104 за рад	3 за сетву
3 за обраду	104 за рад	3 за сетву
1 за окућје	52 за одмор	1 за соће

Од ове три вредности једну је улагао владар, који је давао земљу у баштину, а две баштиник. Међутим, улози су имали поменуту сразмеру само у периоду убаштињења, који је трајао три године, јер се током три године земља није морала стављати на природно ђубрење. У току убаштињења, владар није тражио од баштиника најамнину за баштину. Тек после три године владар је полагао право на ренту, у два алтернативна облика: а) као временски одређену радну ренту и b) као количински одређено учешће у приходу (летини).

У периоду после убаштињења, баштиник није сејао 9 каблова жита, већ најмање три а највише шест кабала, јер је са толико земље располагао када је трећину или чак две трећине стављао на природно ђубрење. Разуме се, он је могао рачунати да ће добити приход од житарица са 6 кабала земље само ако је целу расположиву површину сејао житарицама. Али, када је од ра-

сположивих 6 кабала земље издвајао површине за гајење лана и конопље, за повртње у већим количинама (мање је гајио на окућници) или за винограде, располагао је са мањом површином за житарице.

Временски одређена радна рента била је равна трећини радног времена баштиника. (Просторно одређена радна рента не улази у наше посматрање, јер је сувише удаљена од турског периода.) Она је јасно формулисана у чл. 68 Душановог законика. У том члану владар своје право на ренту уступа пронијарима, тачно га одређујући, јер су два дана трећина радне недеље од 6 дана. Да је реч управо о владарском праву и о владарској ренти, доказује исти члан, у коме се даље одређују радне обавезе меропаха према пронијару, које износе само два дана годишње. Та два дана работе у години нису регално већ сеньоријално право.

Баштина после убаштињења, засејана само житарицама, имала је:

земљу у кабловима	рад у данима	жито у кабловима
6 кабала засејаних	208 дана рада	6 кабала за семе
3 кабла под угаром	104 дана работе	
1 кабал за окућје	52 дана за одмор	1 кабал за соће

У нашој историјској науци се сматра, да је тачно одређивање радне ренте у 68. члану Душановог законика одговарало реалном стању и могућностима произвођача да испуне ову обавезу.[20]

По нашем мишљењу, чл. 68 не треба схватити само дословно. Он јесте уопштавајућег карактера (меропсима закон по свој земљи), али није жеља законодавца да легализује и уопшти у целом царству радну ренту, као обавезу Србаља према пронијарима[21], већ да на најкраћи и најсажетији могући начин изложи алтернативне обавезе меропаха. Тај члан је давао оквире ренте коју владар уступа пронијарима, а остављао пронијарима и меропсима да се у тим оквирима споразумеју о начину, како да се право пронијара а обавеза меропаха оствари, кроз рад или натурална давања. По нашем мишљењу, овим чланом се одређују радне *или* натуралне обавезе баштине.

Натуралне дажбине у средњовековној Србији су веома широк појам. Ми наша посматрања ограничавамо на десетинске обавезе, на десетак житни.

Истраживачи десетине дошли су до закључка да овај термин не треба схватити буквално, и то као 1/10 земљорадничких про-

[20] Георгије Острогорски, Пронија, Београд 1951, стр. 137.

[21] За разлику од мишљења по коме реч „пронијар" замењује у овом члану општи појам господара (Георгије Острогорски, Пронија, стр. 136), мишљења смо да се чл. 68 односи дословно на пронијаре и меропхе у царству.

извода, него уопште као известан део добивених производа, с тим што се размера тога дела мењала.[22] Тај закључак је исправан.

Десетина је у средњовековној Србији општи назив за количински неодређене дажбине на производе од земље, која под одређеним условима може да даје природни десетоструки прираштај, али га, разуме се, не даје обавезно и сваке године. Другим речима, у нас је постојала категорија *десетинске земље*, у оквиру општег фонда државне земље.

Посебно је питање како су се са такве, десетинске земље давале десетине у натури. Очевидно по принципима који су морали бити крајње једноставни.

Одговор на ово питање индиректно даје соће. Када би баштиник засејао окућје — један кабал земљишта — са једним кабалом жита од сса 140 ока, тај кабал земљишта могао би дати природан десетоструки прираштај, односно летину од 1400 ока, а баштиник би могао дати цару или пронијару једну десетину прираштаја у натури, што значи 140 ока.

Из горњег произилази да је кабал жита и на агрикултурном делу баштине био раван једној десетини летине са једног кабла земљишта. Другим речима, баштиник је као житни десетак давао онолико каблова жита колико је каблова земљишта засејао. И обрнуто, број каблова жита датих као десетак означавао је колико је баштина имала обрађене површине у кабловима земље. Али, то није површина обрадиве земље, јер је један део стављан на природно ђубрење.

Према томе, кабал жита дат као соће представљао је непроменљиву величину, као што је окућје непроменљиво у односу на површину баштине која се обрађује. Та баштина могла је имати максимални или минимални приход у житарицама, зависно од броја засејаних каблова. Али, српски цар или пронијар нису улазили у ризик летине. Ризико је остајао баштинику. Баштина је могла дати десетоструки прираштај, троструки или четвороструки — то је била ствар баштиника.

Када смо констатовали да је баштиник на државној земљи као житни десетак давао онолико каблова жита колико их је засејао, цару или ономе коме је цар уступио ово своје право, и да је десетак са баштине представљао земљишну ренту од агрикултурног дела баштине, приближили смо се суштини основних категорија српског баштинског система, државној земљи, баштини и десетини.

Српска државна земља је десетинска земља која се давала у наследну својину пољопривредним произвођачима — насељеницима — под условом обраде и давања најамнина. Најамнина од хортикултурног дела баштине звала се соће и износила је један кабал жита. Најамнина од агрикултурног дела баштине звала се десетак житни и била је количински равна уложеном семену.

Овај облик је најблажи и најповољнији облик закупа који се сачувао до наших дана у реликтима, иако се ретко примењује

[22] Теодор Тарановски, Историја српског права у немањићкој држави, I део, Београд 1931, стр. 56.

управо зато што је максимално повољан за закупника, а минимално за власника. У двадесетом веку на такав закуп пристајали су само они сопственици земље којима се он више исплаћивао него да изнајме радну снагу и уложе семенско жито. Тако се обично даје у закуп земља сирочади коју нема ко да обрађује, када се сопственику земље даје само онолико колико је бачено семена.[23]

Узмимо за пример баштину која се засејава на 4 кабла земљишта са 4 кабла (560 ока) семена и даје 4 кабла (560 ока) десетка у идеалним условима добре летине. Када ти услови варирају, летина се мења, али десетак раван семену остаје количински исти. Самим тим земљорадник уствари даје један део летине који је увек већи од стварне десетине:

летина у окама	десетак раван семену у окама	део летине
5600	560	1/10
4940	560	1/9
4480	560	1/8
3920	560	1/7
3360	560	1/6
2800	560	1/5
2240	560	1/4
1680	560	1/3
1120	560	1/2

Овако схваћен десетак износио је у неродним годинама трећину или четвртину жетве. Тада се баштиник на државној односно владаревој земљи — јер је земља проније владарева земља — изједначавао по својим „десетинским" обавезама са закупником на приватној земљи, који је примао обавезу закупа најчешће под условом давања трећине или четвртине рода.[24] За разлику од приватног закупника, баштиник је имао регулисана наследна права на земљу коју обрађује и теоретску могућност за много повољнији закуп од трећинског или четвртинског, у зависности од родности године.

Сасвим једноставно претварање радне ренте у натуралну иде у прилог нашем схватању да су се пронијар и баштиник догова-

[23] Миленко Филиповић, Обичаји и веровања у скопској котлини, Српски етнографски зборник књига LIV, Београд 1939, стр. 333: „Ретко се земља даје под „кесим", у коме се случају сопственику земље даје само онолико колико је бачено семена. Тако се обично даје земља сиротâ, коју нема ко да обрађује (у Рамановцима)".

[24] Александар Соловјев, Одабрани споменици српског права (од XII до краја XV века), Београд 1926, стр. 51—52 (исправа којом клерици локрумског манастира дају 1273. године земљу у Шипану сељацима на трећину). У Кануну раје вучитрнског вилајета из 1525, налази се одредба о давању на четвртину, у случају када је њива у личном власништву. Уп. Kaleshi Hasan, Једна призренска и две вучитрнске канунаме, Гласник музеја Косова и Метохије II, Приштина 1957, стр. 294.

рали о најамнини за агрикултурни део баштине и о томе да ли ће баштиник један део ренте одрадити а један део дати у „десетку". Посматраћемо однос између обавеза меропха у раду и обавеза у натури, у случају када „десетак" од житарица износи шест кабла (840 ока) жита.

Обавезе меропаха у раду	*Обавезе меропаха у натури*
цела работа цару или пронијару од 104 дана	—
пола работе од 52 радна дана или два месеца	— пола десетка или 3 кабла жита
1/4 работе од 26 радних дана или једног месеца	— 3/4 десетка или 4,5 кабла
1/8 работе од 13 радних дана или пола месеца	— 7/8 десетка или 5,25 кабла
1/16 работе од 6.5 радних дана или једне седмице	— 15/16 десетка или 5,625 кабла
без икакве работе цару или пронијару	— цео десетак или 6 кабла жита

Ово посматрање убедљиво показује да су се временски одређене радне обавезе могле лако прерачунавати у „десетинске". У прилог нашем размишљању о работи, која се по потреби претварала у натуралне десетине, иде и чињеница да је десетина термин који не постоји у Душановом законику, а ипак се из тога не може извући закључак да законодавац не зна за десетину. Управо обратно, могло би се помишљати да законодавац намерно не употребљава тај термин, јер је толико присутан у односима између пронијара и меропаха да се подразумева. То нарочито важи за чл. 68 Душановог законика.

Средњовековни житни десетак раван семену којим је засејана баштина захтева много једноставнију фискалну технику од технике коју су завели Турци. (Они су завели десетак од оствареног производа, што значи да су са сељаком делили ризико летине.) Наш средњовековни десетак не тражи развијену пореску администрацију, а ипак је, заједно са сођем, истовремено и катастарски и порески и демографски појам. Број „перпера" и каблова жита сакупљених за сође истовремено је број породица које подлежу овом порезу и број великих каблова под хортикултурним баштинама у селима и градовима на државној земљи, а број каблова жита сакупљених као десетак житни уједно је број обрађених каблова земљишта на агрикултурним деловима баштина.

Другим речима, у финансијским књигама српског царства вероватно су се водили обрачуни од соћа у новцу и житу у засебним књигама, а евиденција слободних и ослобођених баштина у другим књигама. Збир ових књига представљао је становништво градова и села на државној земљи. Уједно треба претпоставити да се посебно водила евиденција незапоседнутог, „пустог" или „мртвог" земљишта у оквиру фонда државне (владареве) земље, при чему мислимо да је мртво земљиште оно које није оживљсно насељавањем и радом баштиника.

У прилог нашем схватању чл. 68 Душановог законика, односно соћа и „работе" цару или пронијару, иде и питање осталих десетина. Ми мислимо да тај члан треба схватити као синтетичко изражавање познатих појмова који сви заједно значе земљишну ренту од зависне (меропашке) баштине на државној земљи. Синтстичко изражавање је карактеристика српског средњовековног права коју су већ одавно констатовали истраживачи. Дајући соће, меропах је давао најамнину за окућје. Дајући радне дане или „десетине", он је давао најамнину за агрикултурни део баштине. Тај агрикултурни део баштине назива се у средњовековном правном језику „њиве", а зна се шта се сеје на њивама, или „њиве и виногради", док се земљишна рента обухвата термином „правине". Чланом 68 законодавац није уступао само соће односно кабал жита пронијару и „работу" од два дана недељно, већ своја *регална права* на земљишну ренту (земљишна рента је највећи регал у средњем веку и у турском периоду). Тиме желимо да кажемо да је соће правина, тј. регално право на земљишну ренту од хортикултурног дела баштине, а да су десетак житни, виноски и остали сачињавали правине од агрикултурног дела баштине.

Пошто су соће давале и слободне и зависне баштине, зависност баштине није проистицала из обавезе давања соћа, већ из обавезе давања радне или натуралне ренте. У случајевима када се владар одрицао од земљишне ренте са агрикултурног дела баштине, зависна баштина се ослобађала од ове обавезе, али треба претпоставити да је неком другом службом компензирала ослобађање.

Баштина се могла дати у наследство — то јој је основна функција, да прелази наследно из генерације у генерацију произвођача, могла се заменити, продати, купити или поклонити, делимично или у целости, али само под условом да тим актом не изгуби свој примарни статус заснован убаштињењем, другим речима, да се променом баштиника не промене и општете владарева права на земљишну ренту. Због тога се не може говорити о безусловној својини баштиника. Баштинска својина се увек налазила под надзором владаревих органа или пронијара, којима је владар уступио своја права.

Својинска права баштиника на агрикултурном делу баштине била су ограниченија од права на хортикултурном делу. Давање соћа, као што смо видели, било је неизменљива обавеза која је издвајала окућје из режима десетинске земље и самим тим омогућавала постојање приватносвојинских права баштиника. Постоји низ примера у повељама из којих се јасно види да је меро-

пах издвајао земљу из окућја и поклањао за душу или продавао, и сматрао при томе те комаде земље својом приватном својином.

Својинска права меропаха на агрикултурном делу баштине јасно су ограничена чланом 174 Душановог законика. Из чл. 174 произилази да је меропах могао да прода ширу баштину, њен агрикултурни део, само у случају када је купац преузимао обавезу продате земље да даје работу (или „десетак"). У противном случају акт купопродаје се поништавао.

Другим речима, својинска права зависне баштине била су ограничена, али су постојала. Зависни баштиник је био сопственик у границама поштовања услова постављених у време убаштињења. У оном тренутку када је престајао да поштује и извршава услове (давање соћа и работе односно „десетка житног") он је аутоматски губио статус меропха. Разложно је помишљати да је таквих случајева било мало, али да их је ипак било. Иначе не би могли да објаснимо постојање рataja.

Закон имплиците предвиђа ове могућности. У случају када је зависни баштиник из себи познатих разлога продавао или поклањао све — и хортикултурни и агрикултурни део баштине, продавао је тиме новом власнику и обавезе давања соћа и работе. Баштина је добијала новог баштиника, а стари је баштиник постајао земљорадник без земље, најамни радник, ратај. Није искључено да је у неким случајевима нови власник преузимао и старог баштиника, као радника, и баштину.

Окућја у селима и градовима представљала су с једне стране земљу која је изузета из режима десетинске земље, а с друге стране земљу из које се стварао фонд купљеничке земље. Земља купљеница, то је земља у пуној приватној сопствености, која нема никакве обавезе према владару односно држави, или лицу коме је владар пренео своје право на соће. Наиме. сваки је сопственик окућја (наследни закупник је уствари сопственик уколико поштује обавезе закупа) могао да издвоји из свог „кабла" мањи део земље и прода га или поклони другом лицу. Сопственик окрњеног „кабла" односно окућја и даље је плаћао соће, као да има целу хортикултурну баштину. Нови сопственик продатог комада окућја није имао никакве обавезе, нити на соће, нити, разуме се, на работу или „десетину", јер то и нису биле обавезе окућја. Само ако би сопственик окућја продао цело окућје, нови сопственик је преузимао обавезу давања соћа.

Такву земљу купљеницу сопственик је могао завештати, поклонити, продати итд., по нашем мишљењу уз тражење сагласности владаревих органа или пронијара.

Земља купљеница је она земља на којој владар није имао никаквих права, већ само онај ко је ту земљу купио. То је категорија пуне приватне својине на коју не полажу права туђа лица, већ само наследници сопственика купљенице. Међутим, у случају гашења његове лозе, или гашења наследних права на његово имање, таква земља враћала се у владарску својину, по праву владара да наслеђује своје поданике који немају природне наследнике.

* *

Наша досадашња излагања о зависној српској баштини основног типа — која гаји житарице и евентуално лан и конопљу — могу се потврдити одредбама турских закона о укидању соћа. У турским текстовима, међутим, не помиње се назив „соће" већ један други назив, који је у свим својим значењима — и као житна и површинска мера и као име пореза — еквивалентан каблу.

У нашем закључивању полазили смо од три основна става, која сматрамо карактеристичним за периоде и друштва којима се бавимо.

1. Називи житних мера веома често су се подударали са називима површинских мера.

2. Називи житних мера могли су се мењати у различитим историјским раздобљима, али су нове мере количински или површински углавном одговарале старим мерама.

3. Шаролики системи локалних мера регулишу се у сваком друштву званичним мерама.

У том смислу кабал је ушао у Душанов законик као званична житна мера епохе царства и истовремено као назив основног пореза. Пошто су у северној Србији Турци затекли као основну житну меру лукно, јасно је да је у Деспотовини лукно заменило кабал, али да је с њим остало у чврстој вези управо због његовог значења пореза. Порез се није променио, само се давао у мерама које су биле еквивалентне каблу.

Ми смо изложили да су два браничевска лукна била равна некадашњем каблу од 144 ока односно сса 185 кг, и да се у толикој количини житарица давало соће. Другим речима, изложили смо да је кабал из Душановог законика имао 12 малих кабала од 12 ока.

Смедеревско лукно за житарице које су дефинисали турски закони, имало је осам истанбулских мерица по 20 ока, што значи 160 ока или 205 кг, али само онда када се употребљавало на тржишту односно у свакодневном животу. Приликом обрачунавања и давања једног пореза у житу који је затечен, што се јасно види из његовог нетурског имена, смедеревско лукно тежило је седам истанбулских мерица, односно 140 ока или 179,5 кг.

Нема никакве потребе за доказивањем да је смедеревско лукно жита било количински равно каблу жита из Душановог законика, односно да је садржало два браничевска лукна. Минимална разлика између једног смедеревског лукна и два браничевска, која износи 5—6 кг, није важна у укупном износу кабла — 180 — 185 кг. — а проистекла је из обрачуна према једренској мерици и према истанбулској, односно из прилагођавања турских мера нашим.

Овај нетурски порез који је ушао у турске законе остао је необјашњен, иако је био предмет научног интересовања. Прочитан је као „хрепун".[25]

Порез „хрепун" не само што није објашњен већ није добро прочитан. Ова реч је неприкладна за фонетски систем турског језика и писање арапским писмом, због чега су је турски писари дали у облику који се може прочитати на више начина: hirepun, hrepun, hayrepun, hireboп. Тачно читање се добија када се узме у обзир да се у турском језику између два консонанта ставља протетичко „и", које треба одбацити, и када се исправи изговор речи по принципима турске вокалне хармоније — по тим принципима је наша реч „војник" добила облик „војнук". Тако прочитана, ова реч има облик „хрпин", што значи „ръпинъ". А то је назив површинске мере, која се помиње још 1300. године у хрисовуљи краља Милутина, издатој манастиру св. Борђа код Скопља. Та мера се некада доводи у везу са мером arpent од vulg. lat. arependis.[26]

Ова површинска мера имала је у нас, по свој прилици, одговарајућу житну меру, јер се пшеница одувек слагала у хрпе или рпе у неким крајевима наше земље. Сем тога, у Вуковом Српском Рјечнику постоји реч „рпњак" у значењу „врста мере за жито" (Eine Art Getreide-Maß).

За нас је важно то, што се термин „рпин" јавља у значењу једне одређене количине жита која се даје одвојено од житног десетка, и то у турским законима који се односе на смедеревски санџак. Та количина је равна једном средњовековном каблу — износи 140 ока односно 180 кг — што значи, да се рпин жита давао уместо кабла жита, односно уместо соћа. Потврду за овакво схватање рпина ми видимо и у његовом значењу хортикултурног дела баштина, окућја, јер се у том значењу јавља у поменутој хрисовуљи, као „рпинија", као земљиште на коме се може сазидати „полата и двор", и као „рпиније кућама" односно окућја кућама.[27]

Погледаћемо сада како се турски законодавац односио према затеченом соћу. За студије наше историје у првом веку турске владавине од необичног је значаја управо пример рпина. Из њега се јасно види са колико опрезности треба прихватити турско приказивање стварности у првим законима и првим пописима српских земаља.

---

[25] Х. Шабановић, Турски извори за историју Београда, књ. прва, св. прва, Београд 1964, стр. 640—641. Шабановић је покушао да објасни и дефинише „овај стари заборављени славенски израз" и посветно му малу студију, али се Бр. Бурђев оштро супротставио његовом тумачењу као хипотези без икаквог основа, иако сам није дао другу, основанију хипотезу. Уп. Бр. Бурђев, Оцјене и прикази, Годишњак Друштва историчара Босне и Херцеговине, год. XIV, Сарајево 1964, стр. 286.

[26] То мишљење М. Влајинац излаже само као могућност. Уп. М. Влајинац, Речник наших старих мера у току векова, I свеска, Београд 1961, стр. 122.

[27] А. В. Соловјев, Одабрани споменици српског права (од XII до краја XV века), Београд 1926, стр. 72.

У првом закону за област Браничево из 1467-8. године нема директног објашњења о томе како је турска власт прихватила српску баштину и какав је режим успоставила у погледу дажбина од житарица. Реч баштина се чак и не спомиње. Законодавац у последњем члану само каже, да су „десетак и саларија уписани према познатом правном обичају (адету)",[28] што би значило да је у североисточној Србији заведен турски режим дажбина од житарица, и то већ средином XV века. Такав закључак није тачан, али нас и он и поменути члан закона стављају пред објашњење турског десетка од житарица и саларије.

Турски десетак, ушур, био је обавезан за сваког пољопривредног произвођача на државној земљи без обзира на вероисповест и на количину земље коју је обрађивао. То је увек био чисти десетак, десети део од остварене летине, када се радило о пољопривредним производима у крупнијем зрну, који се беру рукама или око којих се ради рукама. Од житарица у ситном зрну, које се косе или жању, поред десетог дела узимала се суплементарна дажбина, саларија, која није била предвиђена шеријатом, верским правом муслимана, већ законима (канунима) државног права османских Турака. Саларија је у балканским земљама Турског царства била равна једној четрдесетини од остварене летине, када су се обе дажбине узимале у зрну, те су заједно износиле једну осмину произведеног жита. Када се десетак са саларијом узимао у снопу, износио је јаку седмину.[29]

Овај режим дажбина од житарица није био у потпуности спроведен у северним земљама Деспотовине. Турски законодавац га је, као што смо рекли, прогласио, у последњем члану кануна за област Браничево, али га није спровео у дело.

Овај наш закључак потврђују турски закони из XVI века. Из њих се јасно види да саларија није уведена у северној Србији током друге половине XV века. Наиме, први члан закона за рају смедеревског вилајета из 1516. године гласи: „Ако се један рајетин бави земљорадњом у селу у коме је уписан, он даје десетину (ушур) од свих житарица. Као противвредност за саларију, он од сваке баштине (t. baştine) даје у време вршидбе пола лукна пшенице и пола лукна јечма".[30]

Овај члан констатује да српски земљорадници под Турцима дају посебно ушур, чисту десетину од летине. Прелаз на чисту десетину од летине био је повољан за земљораднике, у сваком случају повољнији од средњовековне работе или „десетине" равне семену. (Да ли је тај прелаз започет још за време Деспотовине показаће наше медијевистичке студије.) Саларија, међутим, није уведена. Уместо саларије даје се локална дажбина коју законодавац не назива посебним именом, већ је само одређује количински. Та дажбина је у принципу еквивалентна саларији, што турски законодавац наглашава. Али, она ипак није исто што и саларија, јер је константна и фиксна у количини — увек износи један кабал житарица — а везана је за баштину а не за летину.

[28] Уп. Бранислав Бурђев, Исписи из дефтера за Браничево из XV века, Историјски гласник 3—4, Београд 1951, стр. 95.

Саларија је, међутим, корелат летине. Она је пропорционална летини која може бити променљива. Али без обзира на летину представља њених 2,5% у зрну.

У закону за рају смедеревског вилајета из 1528—30. године, исти, први члан гласи: „Ако се један рајетин бави земљорадњом у селу у ком је уписан, он даје десетину (ушур) од свих житарица. Као противвредност за саларију, он од сваке баштине даје у време вршидбе пола лукна пшенице и пола лукна јечма. А лукно има седам мерица по истанбулској мерици".[31]

У закону за рају смедеревског санџака из 1536. године, исти, први члан гласи: „Ако се један рајетин бави земљорадњом у селу у коме је уписан, он даје ушур од свих житарица. Као противвредност за саларију, он даје од сваке баштине у време вршидбе пола лукна пшенице и пола лукна јечма. А лукно има према истанбулској мерици седам мерица *ако се даје хрпин*. Али лукно, које се употребљава за пшеницу и јечам на трговима, има осам истанбулских мерица. Сада, када се поменути санџак поново попису је, саопштено је следеће: Поменутих пола лукна пшенице и пола лукна јечма, који по истанбулској мерици имају седам мерица, и који су одређени као противвредност за саларију, влашки неверници нису у стању да предају, а тимарници их траже од кућа ожењених, те стално владају непријатељства с рајом. Жито се не узима на време, а доцније се узима више аспри него што је дневна тржишна цена. А поменута противвредност за саларију јесте седам мерица жита. Када је дефтер поднесен узвишеном престољу, укинут је хрпин, пошто је већином узрок непријатељским односима, па је нарсђено да и они, као друга раја (богом) чуваних земаља, дају ушур у износу од једног дела према седам и осам делова, а у нови дефтер је уписано како је изложено".[32]

Најзад, у закону за рају смедеревског вилајета из 1560. године, исти први члан гласи: „Ако један рајетин обрађује земљу у селу у коме је уписан, на седам и осам делова пшенице, јечма и ражи даје један део као ушур. Од осталих житарица, наута, леће и бакле, узима се само ушур (десетина). Од конопља и лана узима се само ушур (десетина), саларија се не узима. Као противвредност за ушур од лана и конопље, у већини села узимају се по две аспре".[33]

Рпин се, дакле, давао све до 1536. године у смедеревском санџаку у износу од пола лукна пшенице и пола лукна јечма, при чему је то једно лукно житарица имало седам истанбулских мерица, што значи 140 ока или 180 кг.

---

[29] Објашњење ушура и саларије дато је на основу видишке кануннаме из 1586. године. Она се налази на почетку опширног пописа видишког санџака из 1586. године, Главна дирекција тапија и катастра, Анкара, Kuyudu Kadîmc № 57.

[30] Опширни дефтер смедеревског санџака, Архив Председништва владе, Истанбул, Tapu tahrnr defterleri № 1007, p. 4.

[31] Опширни дефтер смедеревског санџака, Архив Председништва владе, Истамбул, Tapu tahrir defterleri № 1007, p. 4.

[32] Опширни дефтер смедеревског санџака, Архив Председништва владе, Истанбул, Tapu tahrir defterleri № 187, p. 7.

[33] Опширни дефтер смедеревског санџака, Архив Председништва владе, Истанбул, Tapu tahrir defterleri № 316, п. 4.

То значи да су Турци, после освојења северних земаља Деспотовине, оставили домаће соћe као обавезу зависних сељака, сматрајући га еквивалентним са саларијом. Тиме су, ако брзоплето закључујемо, учинили гест толеранције: оставили су народу дажбину на коју је већ навикао.

Историјска стварност је ипак другачија. Турци су задржавали из српског средњовековног система само оне елементе који су били повољни за њих, а не за земљораднике. Народ је, може бити, из привржености традиционалним и домаћим категоријама више волео неповољан али српски порез од турског. Српски меропси који су постали турска раја може бити и нису знали да ли је за њих боља саларија од соћа или не, а можда су знали и ћутали, навикнути на покорност.

Што значи за земљораднике остављање соћа показаће следећи рачун у коме узимамо различите износе летине у окама, а приказујемо колико би износиле дажбине у случају да се даје саларија, а колико да се даје соћe, у оба случаја у окама:

летина у окама	турска десетина у окама	саларија у окама	соћe (рпин) у окама
1000	100	25	144
2000	200	50	144
3000	300	75	144
4000	400	100	144
5000	500	125	144
6000	600	150	144

Не поставља се питање шта је натерало турску власт да 1536. године укине соћe и уведе саларију. Законодавац сам објашњава да је до промене дошло због притиска влаха, који су одбијали да предају соћe, односно рпин.

Све до 1530. године власи су запоседали земљу у северној Србији користећи слабост турске власти, погранични карактер смедеревског санџака у оквиру турске државе, потребу да се опустели предели настане колонистима и свој значај војно-организованих насељеника.

У свом продирању у северну Србију, све до Београда, власи су користили у првом реду привилегије своје организације, свој „влашки закон", који их је битно диференцирао од зависног земљорадничког становништва. Турска власт је тај закон и влахе као стварност прихватила, у границама влашке земље на некадашњем крајишту Деспотовине, које се налазило на линији Вишеград—Крушевац. Демографска експанзија и експлозија принудила је влахе да те границе пробију и да се настањују на опустелим селиштима која су припадала турским спахијама. Турска власт је фаворизовала везивање влаха за земљорадњу. Њихове

дажбине од житарица имале су, све до 1530. године симболичан карактер.[34]

После пада Београда и Мохачке битке престао је значај смедеревског санџака као крајишког подручја првог реда. Пред турском силом била су у изгледу велика освајања у средњој Европи. Србија је постала позадина великог фронта, по којој су стално милели огромни контигенти царске војске. Присуство војске приликом одлазака у походе и повратака из њих учинило је да у Србији сваки устанак и побуна буду унапред осуђени на неуспех. Угарска је нестала као држава у коју се може прећи преко ноћи и у којој су колонисти и војници увек добро дошли. Од пада Деспотовине није било погоднијег момента да се изврши притисак на немирне влахе и турска власт тај моменат није пропустила. На њеном челу налазио се чувени Ибрахим-паша, „омиљени" и „убијени" велики везир Сулејмана Величанственог, пореклом Грк из Епира.

Власи су потхарачени 1530. године и тиме сведени друштвено и сталешки на ниво земљорадничке раје. Потхарачивање није прошло без побуна, иако је Ибрахим-паша био стручњак за угушивање буна у разним крајевима царевине. Став влаха натерао је турску власт на извесно попуштање, што је евидентно у наведеном првом члану кануна за рају смедеревског санџака из 1536. године. Власи су били принуђени да дају десетину од произведеног жита, али нису пристали на давање рпина уместо саларије. Њихово незадовољство је трајало неколико година, све док у закону из 1536. године није заведено давање саларије. Тако је, најзад у целој северној Србији уведен режим десетка и саларије, односно седмине у снопу и осмине у зрну од летине на произвођачкој баштини, исти и за рају и за влахе претворене у рају. Тај режим је нормално функционисао и 1560. године, јер се из закона који се налази у дефтеру смедеревске раје из те године јасно види да у међувремену није било никаквих промена нити повратка на соће.

Законодавац узгред наводи и један значајан податак. Нису се само власи бунили и правили неприлике спахијама, већ су и спахије вршиле злоупотребе. Тимарници који нису добијали свој приход у житу на време, када је вршај, доцније су тражили све оно што им припада у новцу, и при томе наметали већу цену житу него што му је фиксирана тржишна цена. Из тог сасвим узгредног податка може се извући закључак, да је четрдесетих година XVI века у смедеревском санџаку већ постојала пракса давања натуралних дажбина од жита у новцу. Тенденција тимарника да дођу до готовог новца била је у складу са општим трендом у еволуцији феудалне ренте под турском влашћу.

*

* *

[31] Власи северне Србије основни су предмет наше студије „Срби и власи", у штампи.

Соће је основни порез српске средњовековне државе који је имао свој радни облик, натурални и новчани. У радном облику соће се давало у раном средњем веку. У Душановом законику помиње се само у натуралном и новчаном облику, као кабал жита и као обрачунска перпера у динарима.

У овом раду покушали смо да утврдимо суштину соћа и да докажемо његово постојање све до 1536. године, када га је турска власт заменила саларијом. Из тог покушаја произилази етимолошко објашњење соћа. То је наш назив за *јарам* (уствари за метални троугли део на јарму, l. soccus, којим се секла земља при орању). Њему су еквивалентни југум у Римском царству, соха у старој Русији, зевгар у Византији, çift у Турском царству. У свим случајевима јарам је значио и носноца пореза са породицом и парцелу државног земљишта на којој се овај насељавао и коју је обрађивао под условом наследног закупа. Величина парцеле била је ограничена с једне стране квалитетом земљишта, а с друге стране тачно одређеном десетинском сразмером између дела на коме је живео порески обвезник и дела који је обрађивао. У средњовековној Србији оба дела звала су се баштина. Површина баштине мерила се житним и површинским мерама, каблима и рпинима. Део баштине са кућом, окућницом и биштама насељеника био је раван 1/10 земљишта целе баштине. Баштина са земљиштем одличног квалитета имала је 0.75 кабала земљишта под окућјем а 7,5 кабала укупне површине. Баштина средњег квалитета имала је један кабал окућја а 10 кабала укупне површине. Баштина са слабо квалитетним земљиштем имала је 1,25 кабла окућја а 12,5 кабла укупне површине. Један кабал и рпин као површинске мере приближавали су се хектару и били замењени, у време Турака са 10 царских дунума.

Кабал жита који се давао као дажбина соће био је раван десетини семена неопходног да се засеје цела баштина а мерио је 140—144 оке или 180—185 кг. Међутим, давањем соћа односно једног кабла житарица није се давала најамнина за целокупну баштину, већ само за окућје, због чега је соће добило карактер пореза од куће, од породице, слично ресуму на чифт у Турака.

Као најамнина за агрикултурни део баштине давала се рална рента у износу од 104 дана или натурална рента у виду десетка, у зависности од култура које су се гајиле. На баштинама, које су производиле житарице, десетак житни је одговарао баченом семену а не стварној десетини летине. Збир десетака од произвола на агрикултурном делу баштине представљао је најамнину за тај део баштине, а заједно са соћем сачињавао земљишну ренту српског владара. Овај свој регал односно „правине" владар је уступао проније јарима или цркви.

Из ових економских односа проистекли су земљишно-својински односи: пуно својинско право баштиника на окућју, а ограничено на обрадивим површинама баштине.

Српска баштина земљорадника-насељеника и наследних закупника на државној земљи представљала је основни облик сељачког земљопоседа у северној Србији под Турцима. Српска десетина од житарица, количински равна семену којим је засејана

баштина, замењена је турском десетином од остварене летине. Соће је тек 1536. године замењено турском саларијом.

Овом раду није био циљ да испитује средњовековно соће нити српску баштину, већ да их постави у однос према соћу и баштини у време Турака. Из тог разлога није извршено прецизно прорачунавање средњовековног кабла, већ је он уз помоћ турских мера одређен са 140—144 ока, односно са 180 до 185 кг. Средњовековни кабал треба сасвим тачно одредити са 144 ока односно са 184,32 кг, али само онда када се њиме мери пшеница.[35]

*
* *

Бугарска зависна баштина у основи је била идентична са српском у периоду турске владавине а имала је и сличну судбину. О њој нам пружа аутентичне податке турски закон за софијски санџак уписан у нописном дефтеру из 1525/6. године.[36]

Према одредбама овог закона, у пиротском и берковичком кадилуку софијског санџака била је од давнина у употреби мерица од 54 османске оке, у софијском кадилуку од 52 оке, а у самоковском од 50 ока.[37] Године 1525/6. вредност пшенице била је одређена на 11 аспри по мерици у софијском и пиротском кадилуку, док је мерица суражице вредела 5 аспри. У берковичком кадилуку мерица пшенице вредела је 8 аспри, а суражице 4 аспре. У самоковском кадилуку мерица пшенице вредела је 8 аспри, а мерица суражице 5 аспри.[38]

Муслиманска раја у софијском санџаку, која се бавила земљорадњом, давала је цео ушур и саларију — а ушур и саларија износили су један део на седам и по делова летине. Тако су ушур и саларија од 15 мерица летине износили 2 мерице.[39]

Хришћанска раја која се бавила земљорадњом давала је цео ушур, цео десетак од произведеног жита, а затим од сваке баштине по две мерице пшенице и две мерице јечма, и то према мерицама које су биле у употреби у појединим кадилуцима.[40] Другим речима, бугарски земљорадници давали су дажбину соће (кабал

---

[35] Познато је да су српски зависни земљорадници давали кабал жита коме је „половина чиста а половина препроста", према чл. 198 Душановог законика. Под турском влашћу ова одредба је измењена у „једно лукно пшенице а једно јечма", када стандардно лукно има 72 оке, а „пола лукна пшенице а пола лукна јечма", када то специфично лукно има 140 ока. Објашњење треба тражити у различитој тежини мера за пшеницу и јечам, која је констатована у науци. (Узима се да је истанбулска мерица од 20 ока тј. 25,656 кг, напуњена јечмом мерила око 22,25 кг. W. Hinz, нав. дело, 41. О разликама између мерица пшенице и јечма више података даје М. Влајинац, нав. дело, свеска III, 411—412).

Другим речима, четири једренске мерице пшенице à 18 ока сачињавале су једно лукно од 72 оке, док су четири једренске мерице јечма мериле по 17 ока и чиниле лукно од 68 ока, јер је мерица јечма у стварности увек нешто мања од мерице пшенице. У том случају, кабал пшенице мерио је 144 оке, кабал јечма 136 ока, а кабал, коме се половина састојала из пшенице, а друга половина из јечма, имао је равно 140 ока.

или рпин) као и српски, само у нешто тежем облику. Она је износила укупно 200 ока (256,5 кг) у самоковском кадилуку, 208 (сса 267 кг) у софијском кадилуку, 216 ока житарица (277 кг) у пиротском и берковичком кадилуку.

У софијском закону затим се објашњава да је овај режим наслеђен и да је трајао од успоставе турске власти до похода Сулејмана Величанственог на Београд, 1521. године. Тада су се неки Бугари, који су се бавили откупом стоке и транспортном службом, пожалили владару на овај режим и замолили увођење ушура и саларије. Они су по свој прилици учинили крупне услуге турској војсци или двору, јер је владар удовољио њиховој молби и издао царску заповест о увођењу ушура и саларије, а та је заповест уведена у „стари дефтер" софијског санџака.[41]

Не знамо тачно какав је био бугарски термин за соћс у софијском санџаку. Има доста основаности за претпоставку да се ова обавеза звала домаћим називом рпин. У софијском закону употребљава се за њу назив ресум на харман, на гумно или вршај (t. resm-i harman).[42] Истовремено употребљава се и назив рпин (t. hircpun).[43] О употреби назива рпин сведоче и бројни топоними који су се сачували до наших дана на тлу Тимока и Заглавка у облику Рпинија. Они су могли настати само у предтурском и турском периоду.

Непосредно после доношења царске заповести о увођењу ушура и саларије, спахије софијског санџака поднели су петицију двору, у којој су изложили да ће њихови тимари бити оштећени ако се укине ресум на харман.[44] Њихов захтев вероватно је био драматично формулисан и пропраћен поклонима. У сваком слу-

[36] Ömer Lûtfi Barkan, XV ve XVI nci asirlarda Osmanli Imparatorluğunda ziraî ekonominin hukukî ve malî esaslari. Birinci cilt, Kanunlar, Istanbul 1943, 251—254. У даљем навођењу: Barkan, Kanunlar.

[37] Исто дело, 251, 1.

[38] Исто дело, 254, 15.

[39] Исто дело, 251, 2.

[40] Исто дело, 251—252, 3.

[41] Исто дело, 252, 4.

[42] Иста дажбина помиње се у члану 4 Софијског закона (Barkan, Kanunlar, 252, 4), као ресум на вршај и као адет на вршај. Ресум, pl. ресуми, t. resim, pl. rüsüm, општи је назив за све новчане дажбине и таксе које су се плаћале у османској држави по сили закона (кануна). Истим термином називане су и таксе за услуге које је обављао неки овлашћени државни орган (ресум за издавање берата, ресум за тапију итд.). Дажбине су се ближе одређивале групним или појединачним називима уз општи назив. Све новчане дажбине и таксе, сви ресуми, били су у основи везани за извесну церемонију или за присуство званичног лица, за поступак у коме старија и овлашћена страна прима ресум — чија је висина одређена законом — а млађа и подређена даје ресум. Појединачни називи одређивали су о каквом је ресуму реч и саопштавали шта је предмет дажбине: ресум за рало, ресум за напуштање рала, ресум за тимар, удовички ресум итд.

Законодавац је често, ради сажетијег излагања обавеза и права, називао групе сродних ресума заједничким именом. Тако су груписани rüsüm-i örfiyye, обичајне новчане дажбине које је прописивала држава на основу обичајног права и затечених односа, rüsüm-i ra'iyyet, рајински ресуми које је обавезна да даје раја и др. Назив ресум замењивао се у неким случајевима са називом адет чије је основно значење правни обичај.

[43] Barkan, Kanunlar, 252—253, 6, 9.

[44] Исто дело, 252, 4.

чају они су издејствовали царску заповест да се ресум на харман и десетак од житарица поново узимају по старом начину, а да се цело питање одложи до новог пописа. У тренутку када се обављао нови попис, 1525/6. године, спахије су пронашли старце од 80, 90 и 100 година. Ове седе главе, достојне поверења и поштовања, изјавили су у присуству раје на шеријатским судовима, да се по њиховом знању ресум на харман узимао још у време када је тај вилајет (софијски санџак) био у невернишшву, и да се тај адет (правни обичај) поштовао од времена успостављања турске власти, те је прихваћен као закон (t. kanun-i mukarrer). О овим њиховим изјавама вилајетске кадије су саставиле судске исправе, хуџете, који су послати на прсто. На основу њих издат је ферман, да се по старом адету од сваке рајинске баштине у овом вилајету узимају по две мерице пшенице и по две мерице јечма као ресум на харман, што је све уписано у нови дефтер.[45]

Ми тренутно не располажемо изворима на основу којих би могли да одредимо са сигурношћу колико су дуго спахије софијског санџака одржавале овај, у основи, средњевековни режим давања соћа. За нас је овде од значаја чињеница да је он постојао у другој половини XV века, и то на истим принципима на којима је постојало српско соће. Остаје отворено питање колико је тачно износило бугарско соће пре доласка Турака, односно да ли је приликом прерачунавања бугарских мера у турске било злоупотреба.

*
* *

У видинском санџаку, односно у областима Сврљигу и Бањи, баштина је била основна јединица опорезивања. Она се у извору који објављујемо зове домаћинство или кућа и удовичко домаћинство („удовица"), јер је таква била стандардна дефтерска терминологија. Турска администрација употребљавала је домаће називе само онда када то није могла избећи.

Да је баштина била основна јединица опорезивања доказују подаци о новчаним и натуралним дажбинама које су се узимале од сваког домаћинства. То су биле обичајне дажбине преузете из бугарске државе које су Турци унели у свој порески систем и наплаћивали у новцу. У нашем извору помињу се две такве дажбине, „сено" и „врт". Ове дажбине, ова права спахијина, водиле су порекло из затечених феудалних односа, које су османски владари легализовали у законима и пописима појединих санџака, јер их шеријат није предвиђао.

„Сено" је у нашем извору дажбина која се узимала од сваког домаћинства, што значи од сваке баштине у висини од 8 аспри. То би била новчана противвредност за једна кола сена. Није искључено, међутим, да је свака баштина давала истовремено и једна кола дрва за огрев, и да се са 8 аспри обрачунавала вредност једних кола сена и једних кола дрва. Ово се може претпоставити на основу аналогије. Наиме, у области Браничево, где су

[45] Исто.

Турци затекли баштински режим српске Деспотовине, свака баштина давала је једна кола дрва и једна кола сена, с тим што су кола дрва 1467/8. године била процењена на две аспре, а кола сена на пет аспри.[46] Према канун нами видинског санџака из 1586. године, „дрво и сено" се узимало у износу од 10 аспри, у време када почне косидба ливада.[47] (Косидба се обављала према локалним условима, отприлике увек у исто доба године.) Карактеристично је за видински санџак, који је сачувао границе видинског царства Ивана Страцимира, да су се у њему обе ове дажбине давале о истом року. Међутим, у свим турским законима за смедеревски санџак истиче се, да је рок за давање дрва божић, а за сено дани косидбе. Због тога се може помишљати да се у видинском санџаку у другој половини XV века заиста давало само сено, а да су дрва уведена као обавеза током XVI, када су баштине у видинском санџаку биле оптерећене са неколико нових дажбина. Тада су оне давале по једну аспру за „кокошку и погачу", дажбину која се није давала у Србији. Та дажбина припадала је спахијама према давнашњем кануну ове области, како се то истиче у канун-нами за видински санџак из 1586. године. У њој се не прецизира колико у новцу износи ова дажбина, али се из истовременог пописа санџака види да је износила једну аспру.[48]

И „дрво и сено" и „кокошка и погача" у основи су сеньоријалне дажбине наслеђене из предтурског друштва, у коме су се давале у натуралном или новчаном виду феудалним господарима. За њих се не може рећи да су настале силом закона. Њихово порекло лежи у поклонима, који су временом добијали карактер правног обичаја.

У XVI веку свака баштина у видинском санџаку давала је и две аспре на евенку грожђа, што је такође била сеньоријална дажбина, природна у винородној области каква је била видинска. Вредна је пажње чињеница да је ова дажбина уведена за сва домаћинства у целом санџаку, без обзира да ли су се она стварно бавила гајењем винове лозе и имала винограде. Међутим ова дажбина се не помиње у нашем извору, иако то не значи да се она тада није давала, необавезно и као поклон спахијама у време бербе. Ова дажбина је озакоњена тек шездесетих година XVI века, када се уводи и у суседном смедеревском санџаку.[49]

---

[46] Уп. Бр. Бурђев, Исписи из дефтера за Браничево из XV века, Историјски гласник 3—4, Београд 1951, 95—96.

[47] Опширни попис видинског санџака из 1586. године, Главна дирекција тапије и катастра, Анкара, Kuyudu Kadîme № 57.

[48] Исто.

[49] Х. Шабановић, Турски извори за историју Београда, 631, s. v. Resmi aveng. Успут напомињемо да се не слажемо са тумачењем Х. Шабановића по коме се ресум на евенке давао само на велике количине произведеног грожђа или вина. Према Шабановићу овај ресум је давао само сељак који је произвео најмање 30 ведара шире. Међутим, у тексту кануна за рају смедеревског вилајета стоји дословно: „А ако рајетин подигне виноград у селу где је уписан, даје на десет медри једну медру ушура; пошто дâ на тридесет медри једну медру саларије, даје од сваког винограда по две аспре ресума за евенке". Из овог члана се види да законодавац одређује износ ушура (1/10, 10%) и саларије (1/30, 3,3%) од било које количине

У смедеревском санџаку, међутим, ресум на евенке није давала баштина која нема виноград, што се види из пописа извршеног 1560. годинс.[50]

У другој половини XV века свака баштина у видинском санџаку давала је по две аспре као ушур за врт, за поврће које се гајило у већим количинама, на њивама, а не за поврће на окућници које је служило потребама домаћинства и није подлегало опорезивању. У нашем извору та дажбина се скоро доследно убире у висини од две аспре од сваке баштине. То значи да је она имала изразито новчани вид и да се, без обзира на име, не може сматрати ушуром (десетином).

Према горе изложеном, новчане дажбине од једне баштине износиле су у областима Сврљигу и Бањи укупно 10 аспри (8 за сено а 2 за врт).

Натуралне дажбине од баштина прецизно су саопштене у нашем извору, али за све баштине једног насеља уједно, због чега се оптерећеност једне баштине, односно обавезе једног власника баштине могу израчунавати само у просеку. При томе треба бити опрезан. На основу података нашег извора не може се категорички тврдити да се од баштина у видинском санџаку у другој половини XV века узимало соће (рпин) и десетине (ушури од летине), као у суседним областима, у смедеревском и софијском санџаку. Можда је ту већ тада био уведен принцип давања ушура и саларије, који је евидентан у попису видинског санџака из 1586. године. Није искључено, међутим, да је и у видинском санџаку режим давања натуралних дажбина од житарица био сличан режимима у смедеревском и софијском санџаку. Примера ради споменућемо, да се у једном објављеном фрагменту опширног пописа софијског санџака из средине XV века уопште не може наслутити стварно стање, које смо утврдили на основу софијског закона из 1525/6. године.[51] Тај попис не садржи елементе на основу којих би истраживач могао да утврди колико је било оптерећење једног земљорадника, односно једне баштине, јер су подаци о дажбинама у пшеници, овсу и ражи наведени само количински. Ти подаци чак нису ни прерачунати у новчану вредност. Исти је случај са пописом области Бранковића из 1455. године.[52] Другим речима, све док се не утврди стварно стање у погледу режима опорезивања баштине у видинском санџаку у другој половини XV века, било би погрешно оперисати са подацима о натуралним дажбинама у нашем извору, и извлачити прорачунавањима закључке о производњи житарица, пшенице, јечма, ражи и проса. Ово тим пре што наш извор не садржи податке о

произведеног вина, а ресум на евенке одређује као додатну дажбину сваком произвођачу који има виноград, без обзира на величину винограда и принос грожђа.

[50] Исто дело, 461—528.

[51] Уп. Извори за българската история XIII. Турски извори за българската история, серия XV—XVI, II (ed. Н. Тодоров и Б. Недков), София 1966, 52—103.

[52] Уп. Х. Хаџибегић, А. Хаџић и Е. Ковачевић, Област Бранковића. Опширни катастарски попис из 1455. године, 1, Сарајево 1972.

величини мерице за житарице („сврљишке мерице") у другој половини XV века.[53]

Док се за ушуре од житарица у нашем извору не зна да ли су представљали чисту десетину летине и соће од сваке баштине, или су износили један део према седам, према седам и по или према осам делова летине, за ушуре од винограда у неким селима наглашава се да су обрачунати заједно са саларијом. То би значило да је дажбина износила један део од осам делова произведене шире, тј. исто колико и у другој половини XVI века. Међутим извор у том погледу није доследан. Стога би се приликом израчунавања производње шире, на основу података нашег извора, морало поступати такође опрезно. Треба имати у виду и то да не располажемо са конкретним подацима о величини видинске односно сврљишке медре шире у другој половини XV века.[54]

Насупрот поменутим подацима у нашем извору постоје и подаци о чистој десетини која се давала од кошнице пчела, од воћа, ораха, сочива, лана, проја и белог лука произведених на баштини. Ови подаци могу се сматрати потпуно поузданим и користити за прорачунавање укупне и просечне производње остварене на једној баштини, у једном насељу или у целој пописаној области. При томе треба имати у виду да су сви поменути производи од-

[53] Сврљишка мерица за житарице помиње се као нека посебна мерица у нашем извору, у коме има исту новчану вредност коју има и мерица у области Бања: мерица пшенице вредела је и у Сврљигу и у Бањи 6 аспри, а мерица јечма и проса 5 аспри. То значи да су се ове две мерице разликовале по тежини. Међутим, ми не располажемо званичним дефтерским нли канунским подацима о тежини сврљишке и бањске мерице у другој половини XV века. Ако упоређујемо њихове новчане вредности са вредностима и мерама за житарице у Браничеву у истом периоду, онда можемо доћи до приближног закључка да је мерица за житарице у нашем извору имала око 36 ока. Наиме, у Браничеву је 72 ока пшенице вредело 12 аспри а 72 ока јечма, ражи и проса 10 аспри. У другој половини XVI века, званична сврљишка мерица имала је 120 а бањска 90 ока, што је унето у законске текстове за видински санџак, који се налазе у попису из 1586. године.

[54] Иако не располажемо конкретним подацима о износу ушура и саларије од винограда у видинском санџаку у другој половини XV века, склони смо мишљењу да се радило о чистој осмини, јер је саларија од винограда могла бити равна рипну као што је то био случај у софијском санџаку (Barkan, Kanunlar, 252—253, 6) — Занимљиво је да ни пописни дефтери ни расположиви кануни и канун-наме не прецизирају колико је износила дефтерска медра шире вина у видинском санџаку. Медра, t. medre, назив је основне обрачунске мере за вино или ширу у турском систему мера, по којој су се усклађивале све локалне мере. Медра се употребљавала у европском делу Турске царевине, а њена запремина у сваком региону била је другачија. Стандардна, истанбулска мера, како би било најбоље преводити ову реч на наш језик, имала је 10,256 литара (W. Hinz, Islamische Masse und Gewichte umgerechnet ins metrische System, Leiden, 1955, 45). Она је мерила 8 ока вина. Обзиром на обрачунску вредност видинске медре шире — четири аспре у другој половини XV века, а шест аспри у другој половини XVI века — мишљења смо да је у видинском санџаку била у употреби истанбулска стандардна медра од 8 ока. Пошто је видинска област винородна, могуће је да је медра била нешто већа и да је имала једну и по истанбулску меру, односно 12 ока или 15 до 15,5 литара. Толико је према Вуку Ст. Караџићу (Српски рјечник, s. v. ведро) имало ведро у Неготинској Крајини у XIX веку. Неготинска Крајина је припадала видинском санџаку у XVI—XVIII веку.

гајани на агрикултурним деловима баштине. Исти производи гајени на окућју нису подлегали опорезивању.

За поменуте десетинске обавезе може се претпоставити да су их давале баштине и у предтурско доба, у истом износу. После њих у нашем извору се помињу још две дажбине за које се може са сигурношћу претпоставити да су се у облику десетка давале и у предтурском периоду, док су у време Турака доживеле извесну модификацију. То су дажбине на свиње и млинарина. У време Турака, од средине XV века, узимао се ресум, дажбина у новцу, у износу од једне аспре на два свињчета која су се гајила у крдима ваи села, док је ресум за свиње гајене у оборима износио једну аспру по глави.[55] У средњевековној бугарској држави то је била, сасвим сигурно, десетинска дажбина у натури, јер се свињско месо јело на трпезама феудалних господара. Према канун нами за видински санџак из 1586. године ресум на свиње убирао се на Илиндан, о року када се убирало право на десетак од кошница пчела, а износио је и тада једну аспру на две свиње. Од почетка XVI века у смедеревском, софијском и видинском санџаку уведен је ресум за Божић, за божићно прасе. Он је износио једну аспру од свињчета које се клало за овај празник. Није јасно зашто је тако касно дошло до увођења ове дажбине у османски порески систем, нити да ли се она давала на добрима у средњевековној Србији и Бугарској. У опширним пописима српских области из друге половине XV века и у нашем опширном попису сврљишке и бањске области, ресум за божићно прасе се не помиње, али није искључено да се узимао заједно са ресумом за свиње. Због тога се подаци нашег извора о ресуму за свиње, и самим тим о свињогојству уопште, морају користити опрезно. У сваком случају треба имати у виду да овај порез није имао директну везу са баштином. То је било сеньоријално право спахије слично његовом праву на млинарину. Оба права заснивала су се на коришћењу државне земље чији је непосредни господар био спахија.

Млинови су били привредни објекти најчешће у поседу појединаца, тимарника или земљорадника, а ређе у колективном власништву села. У нашем извору нема података на основу којих би се могло утврдити када су млинови били власништво једног сељака а када целог села, док се посебно наглашава када један млин припада спахији. Пошто су се млинови налазили на тлу тимара и осталих добара, власници млинова давали су новчани порез млинарину господарима добара. Најчешћи тип млинова била је воденица-поточара за млевење житарица. Из нашег извора може се закључити да је једногодишњи порез за сваки витао (камен) износио 15 или 30 аспри. Ако је воденица радила само пола године давало се 15 аспри, а 30 ако је радила целу годину.[56]

[55] Овај износ одређује канун-нама Мехмеда Освајача. Уп. Barkan, Kanunlar, 393, 4.

[56] Подела на воденице које раде целу годину и на воденице које раде пола године налази се у канун-нами Мехмеда Освајача. Уп. Barkan, Kanunlar, 391, 24.

Изградња млинова била је сигурна инвестиција, а поседовање млина доносило је не само материјалну корист већ и друштвени углед. У попису видинског санџака из 1586. године пада у очи велики број млинова у власништву Турака-шехирлија, који су их подизали у селима и областима са доминантно хришћанским сеоским становништвом. Млинарина се стога не може сматрати рајинском дажбином, већ дажбином коју је плаћао сваки посједник овог привредног објекта на државној земљи, односно на тимару или неком другом добру. Сваки власник млина, без обзира на своју конфесионалну и сталешку припадност, плаћао је млинарину господару добра.

Млинови су веома често саставни делови доминикалног дела тимара, дела у личном коришћењу тимарника за време уживања тимара. Такви млинови су углавном имали пелике капацитете, ако се суди по њиховим приходима од мељаве. Приходи од мељаве, од ујма, обрачунавали су се са осталим приходима тимарника и улазили у његов укупни годишњи приход. У законима за видински санџак нема одредаба које би говориле о овим млиновима у личном коришћењу тимарника. Стога се сазнања о њима засивају само на подацима опширних пописа. Пошто се веома често уз овакве млинове помињу у истим селима и рајински млинови, не би се могло рећи да су турски тимарници имали баналитетно право или да су наметали монопол на мељаву у својим млиновима. О таквим појавама, уосталом, нема помена у османском законодавству.

*
* *

Посматрали смо до сада оне обавезе пописаног становништва, у областима Сврљигу и Бањи у другој половини XV века, које су проистицале из поседовања баштина или из коришћења државне земље за пропратне привредне делатности. То су биле натуралне и новчане дажбине од баштина и од пољопривредне производње на баштинској земљи, а затим дажбине за свињогојство и воденичарство. У нашем извору постоје још две новчане дажбине које немају директну везу са земљопоседом. Прва од њих, спенца, помиње се у свим опширним турским пописима пре свих осталих обавеза пописаног становништва, док се друга налази по правилу на крају свих обавеза, а назива се бадухава, што је дослован превод аира или аерикона.

У југословенској стручној литератури термин спенца употребљава се у свом турском облику „испенца", t. ispence. Ми употребљавамо и предлажемо облик спенца, јер је у нашем говорном језику својевремено већ био у употреби. Тако Вук Ст. Караџић преноси казивање најстаријих људи у Неготинској Крајини о томе како је Пасманџија (тј. Осман Пазван-оглу) не марећи за крајинске правице и берате увео поред харача спенцу, по три гроша на сваку харачку главу.[57]

[57] Уп. Вук Ст. Караџић, Српски Рјечник, Београд 1935, Предговор другом издању.

Спенца није шеријатска дажбина. Ако је посматрамо у канунима и пописним дефтерима видинског и осталих санџака, можемо закључити следеће: Спенца је лични порез рајетина — хришћанина оном господару добра на чијој земљи стално живи. Плаћали су је у сталном износу од 25 аспри у другој половини XV и у XVI веку сви зрели хришћани села и града, сви здрави произвођачи, ожењени и неожењени, без обзира да ли живе и привређују у задрузи или су инокосни и без обзира да ли станују у граду или на селу. Плаћали су је, најкраће речено, сви харачки обвезници.

Спенца није зависила од баштине, већ од општег физичког и материјалног стања обвезника — изузимали су се крајње сиромашни, слепци, хроми и сакати. Спенца је уствари зависила од способности обвезника за лични рад и зараду. Неожењен сеоски младић који није имао сопствено домаћинство нити свој комад земље, већ је радио на имању оца, сматрао се обвезником, и његов отац, као старешина домаћинства у коме је младић радио и привређивао, морао је да плати спенцу. Управо и једино због обавезног плаћања спенце пописивани су неожењени младићи у једном насељу. Њих је теретила само спенца, док су све остале обавезе сносили кућедомаћини и удовице, који су истовремено били власници баштине. Треба нагласити да су спенцу од 20 аспри плаћали и ожењени и неожењени варошки становници — хришћани, који су се бавили услужним делатностима или занатима, рабацилуком и надничењем, а нису имали баштину.

У том смислу је удовички ресум, t. resm-i bîve, само умањена спенца. Удовица је била мање вредан произвођач од мушкараца, мање способна за рад и зараду, и због тога је њена спенца износила само 6 аспри.

Спенца је у османски порески систем ушла врло рано, упоредо са освајањем балканских држава и увођењем тимарског система. Анадолски тимар не зна за спенцу.[58] Намеће се закључак да спенца није ни турска ни шеријатска категорија, већ категорија пронијарског система коју су Турци затекли на Балкану, у Албанији. Да није постојала Турци је не би могли увести, јер су приликом упођења своје власти у Албанији и без ње имали велике тешкоће. У време пописа арнаутског санџака 1431/2. године спенца је саставни део прихода турских тимарника. Она је тада износила 25 аспри (у време када је златник вредео 35 аспри) те је значила осетно оптерећење за становништво.[59] По начину убирања, од главе произвођача, који остварује одређен приход, без обзира на то да ли је старешина или члан домаћинства, могла је имати неке везе са византијским кефалатикијем, али се свако даље поређење мора напустити, јер се и о спенци и о кефалати-

[58] Halil Inalcik, Osmanlilar'da raiyyet rüsümu, Belleten, cilt XXIII sayi 92, Ankara 1959, 606—607. Овај аутор сматра да се спенца веома ретко среће у Тракији и Западној Анадолији. Она је доминантан порез у подручју некадашњег Душановог царства које су Турци заузели у XV веку. Тада је она постала османска обичајна дажбина и као таква се проширила и на источну Анадолију и Бурђистан када су их Османлије освојили.

[59] H. Inalcik, Suret-i defter-i Sancak-i Arvanid, Ankara, 1954.

кију премало зна. Ипак треба имати у виду да је у византијским катастарским књигама с почетка XV века основна пореска јединица породично или удовичко домаћинство, што је особеност и турских пописних дефтера.

По својој суштини спенџа је дажбина зависности, везаности за господара тимара, дажбина која ограничује личну слободу обвезника. Он нема право да напусти своје место становања ако није подмирио спенџу, која се предавала почетком марта сваке године.[60] Етимологија речи није утврђена. Мишљења смо да је то турски изговорена новолатинска реч expensio, у значењу исплата, исплаћивање. По свом облику реч је била врло блиска са l. expensae, трошкови, издаци, са речју која је у српски језик ушла у облику спенђе, спенза, а у значењу новци, благо, трошак.[61] Порез под овим или сличним именом не помиње се у пореским системима бугарске, византијске и српске државе, ако судимо по расположивим историјским изворима, који су посебно оскудни када је реч о проније̄рским системима на Балкану. Ти системи су се по логици ствари заснивали на пописима проније̄а, на проније̄рским повељама (дипломама и преносним писмима) итд., али су те исправе углавном уништене заједно са државним архивима и личним архивима проније̄рских породица.

Са увођењем турске власти, у балканским земљама спенџа је постала непроменљив порез на главу у аспрама, уведен и прописан турским законима и пописима. На тај порез је имао право спахија — тимарник, док је пре турског доласка то право по своји прилици уживао балкански проније̄р. Пошто је спенџа ушла у османско законодавство вољом султана и снагом постојећег, затеченог стања, османски правници су покушали да је прилагоде својим категоријама, инсистирајући при томе на теоретској једнакости муслиманске и хришћанске раје. Они су, наиме, објашњавали да је спенџа непериника као рајински порез равна ресуму на чифт, на рало муслимана, како се називао сељачки земљопосед на државној земљи идентичан хришћанској баштини. Ово схватање ушло је у сву стручну литературу која се бави ос-

[60] Према канун-нами за видински санџак из 1586. године, право господара на враћање раје која напусти земљу и на наплаћивање спенџе, изричито је било ограничено на десет година, другим речима на период између два пописа. Законодавац је предпостављао да ће током првог наредног пописа статус рајетина који је напустио свог господара бити регулисан. Алтернативно, господар је имао право да наплати од одсељеног рајетина накнаду за напуштање рала, чији је износ одговарао збиру једногодишње спенџе хришћана или ресума за рало муслимана и једногодишњег ушура. То је уједно представљало легалан „откуп" рајетина од свог господара. Тај откуп се давао једном за увек, а не сваке од поменутих десет година, као што мисле неки научници. Овим путем рајетин је могао да промени господара, тимар, своју земљу, комплетне животне услове, али да остане у истом статусу, тј. рајетин само неког другог а не „свог" тимарника. С друге стране овим правом регулисало се сливање руралног становништва у већа насеља, где је постојала могућност за зараду и „градски" живот. Законодавац набраја занимања којима се бави пољопривредни произвођач по доласку у град: рабацилук, надничење. Врло често рајетин је постајао чифчија на земљишту које су држали градски становници.

[61] Вук Ст. Караџић, Српски Рјечник, Београд 1935, четврто државно издање, s. v. спенђе, s. v. новац.

манским пореским системом. Међутим, сличност је привидна, јер је једина заједничка особина спенце и ресума на чифт то што оба пореза дају земљорадници спахији у *приближно* истом износу — за спенцу се давало 25 а за ресум на чифт 22 аспре. Разлика између ова два пореза је суштинска: Муслимански варошки становници који нису имали земљопосед на државној земљи већ су се бавили градским занимањима (занатима, трговином, услужним делатностима) нису плаћали ресум на чифт, док су варошки хришћани истих занимања плаћали спенцу.

За порез на рало утврђено је у новије време да представља новчани еквивалент за ангарију, за обавезних „седам кулука" које дугује земљорадник спахији.[62] У нашем извору овај порез се тако и назива, t. resm-i hizmet, што значи ресум за службу, кулук или ангарију. Посебно је питање, међутим, шта је тим кулуком муслимански земљорадник плаћао. По нашем мишљењу, са 22 аспре које су замениле „седам кулука" муслимански сељак давао је најамнину за окућје, за хортикултурни део свог земљопоседа, док је ушурима плаћао закуп агрикултурног дела. Потврду за наше схватање пружа законска одредба по којој је земљорадник обавезан да даје по две аспре за сваки дунум земљишта, када има мање од пола чифта.[63] При томе законодавац мисли на земљорадниково окућје које може имати једанаест дунума — цео чифт или шест дунума — пола чифта, а које може бити и мање од пола чифта. У сваком од ових случајева, агрикултурни део земљопоседа имао је десет пута више дунума површине.[64] Према томе ресум на чифт је раван сриском и бугарском сољу а не спенци.

---

[62] Турски историчар Халил Иналџик израчунао је да су ових „седам кулука" о којима се говори у канун-нами Мехмеда Освајача значили следеће обавезе земљорадника:

3 дана личне службе или 3 аспре,
косидба, што значи кола сена или у новцу 7 аспри,
жетва, значи пола кола сламе или у новцу 7 аспри,
кола дрва или 3 аспре,
рало (служба колима) или 2 аспре.

Уп. Halil Inalcik, Osmanlilar'da raiyyet rüsümu, 580. На основу истог текста ми смо ових „седам кулука" прорачунали овако: три дана работе око жетве, косидбе и довоза дрва процењена су сваки са по две аспре, кола довезених дрва вредела су 4 аспре, док су се четири дана орања рачунала сваки са по три аспре, што све заједно износи 22 аспре.

Без обзира на ово неподударање прорачунавања и схватања ових обавеза, основно је што канун-нама Мехмеда Освајача одређује да се ресум на чифт узима „уместо свих седам кулука".

[63] Barkan, Kanunlar, 280, 17.

[64] Муслимански земљопоседи у Анадолији имали су у XV и XVI веку на доброј земљи између 6 и 8 декара (60—80 дунума), на земљи средњег квалитета између 8—12 декара (80—120 дунума) а на неквалитетној земљи од 10—12 до 15 декара. Уп. табелу састављену на основу података османских закона (Barkan, Kanunlar) у делу L. Güçer-a, XVI—XVII. Asirlarda Osmanli Imparatorluğunda Hububat Meselesi ve Hububattan Alinan Vergiler, Istanbul 1964, 46.

Овим се не искључује могућност да је спенџа у основи била исплата работа које је земљорадник по обичајном праву дуговао свом господару, или надокнада што с њим заједно не одлази у војевање и друге службе (војевање је такође једна врста работе). И у пописним дефтерима и у актима османских султана, врховних господара раје, често се срећу делимична или потпуна, лична или колективна ослобођења од спенџе. Сасвим се логично може претпоставити да су и спахије, по својој вољи, ослобађали од спенџе оног свог обвезника који им је обављао неку службу или одлазио с њима у походе.

Последња обавеза пописаног становништва Сврљига и Бање састојала се из давања бадухаве, t. bâd-i hava, „ветар и ваздух", више нешеријатских дажбина које су под једним именом оптерећивале становнике једног насеља. Споменули смо да је бадухава, као термин директан превод византијског аерикона. Она је с њим идентична и по свом основном значењу, јер пре свега означава приходе од новчаних казни и глоба за кривична дела и мање крвне деликте. Ове казне и глобе за преступе који нису захтевали, према шеријату, смртну казну и тешке физичке казне, одсецање руку или ногу, називале су се нијабетом (t. niyabet).

Термин бадухава често је заједничко име за низ других новчаних пристојби, као што су младарина, димнина, пољачина или потрица, преносне тапијске таксе на земљу, а некад обухвате и таксе за чување изгубљене и лутајуће стоке и одбеглих робова. Пошто се све ове дажбине не помињу појединачно у опширним пописним дефтерима друге половине XV века, није могуће утврдити које су од њих тада улазиле у бадухаву. У канун-нами за видински санџак из 1586. године, посебно се говори о бадухави а посебно о младарини. У бадухаву су спадале само новчане казне за мање преступе, ресум на тапију за земљу и димнина, ако судимо према одредбама ове канун-наме. Међутим, то стање се не може сматрати адекватним стању у другој половини XV века. Због тога је најразложније сматрати, да се под бадухавом у нашем извору подразумевају новчане казне и глобе за мање преступе, који не захтевају тешке физичке казне, од чијег је убирања зависио статус добара (тимара, зеамета, хасова). Она добра на којима је бадухава припадала само господарима, уживала су управни имунитет, право самосталног одржавања реда и безбедности и сређивање међуљудских односа без уплитања локалних и централних органа власти. Таква добра називала су се слободним добрима, а бадухава са свим пристојбама које су у њу спадале, слободним ресумима. Добра на којима је ред и безбедност одржавао санџакбег уз садејство спахија свог санџака, нису имала управни имунитет, а бадухаву су господари добара делили по пола са санџакбегом. Због тога је у пописним дефтерима међу приходима тимарника бележена уствари само половина бадухаве, на коју су тимарници имали право, док је међу приходима

санџакбега уписивана друга половина, под именом нијабет вилајета, на коју је санџакбег имао право.

У нашем извору статус слободног тимара имао је зеамет Врљиг који је од средине XV века припадао видинском санџакбегу и био саставни део његових хасова. Села овог зеамета односно хаса немају у својим приходима уписану бадухаву. Она је у неподељеном износу припадала санџакбегу, а убележена је у обрачуну његових прихода од овог хаса под именом нијабет, заједно са пазаришним и панаћурским таксама, с којима је износила 4.000 аспри годишње.

p. 2

ИМЕНА СТАНОВНИКА ТВРЂАВЕ СВРЉИГ

Заједница посадника тврђаве Сврљиг који уживају тимаре

1. Муслихудин, имам
   Турсун син Абдулаха
   Илијас син Балчу-а[1]
   Сулејман
   Насух, мујезин
   Јусуф син Абдулаха
   Насух, вратар (тврђаве)
2. Хамза
   Ибрахим
   Нусрет
   Ејуб, син бившег имама
   Иса син Хизира
   Хаџија син Шах-Мелека
   Мустафа син Кара Јусуфа
3. Јусуф син Асилхана
   Балија син Хоџе Туруда

Укупно: 16 особа

Заједница сродника, рођака и подложника посадника поменуте тврђаве (Сврљиг), који станују у тврђави

1. Сејдија син Турсуна
   Турхан његов брат
   Мустафа син Илијаса
   Мустафа син Јусуфа
   Муса његов брат
   Иса брат Мусе
   Махмуд син Мустафе
2. Алија брат Мустафе
   Асилхан
   Сулејман његов син
   Мехмед брат Сулејмана
   Махмуд, ослобођени роб Ејуба

Укупно: 12 особа

МЕСТО СВРЉИГ

Заједница спахијских сродника који живе у шехеру (Сврљигу)

1. Хизир, слуга Оруџа
   Караџоз, ослобођени роб Мехмеда
   Ширмерд, ослобођени роб Мехмеда
   Мурат син Шахина

[1] T. Balcu. Ово име можда није турско. Може се читати Балчо, Балчу.

Алија, његов брат
Асилбегија син Халила
Хизир син Мустафе
2. Јусуф син Ајаса
Сејдија син Диване Мусе
Хусејин син Јакуба
Хасан брат Хусејна
Јунус брат Хасана
Муса брат Јунуса
Мехмед син Бајазита
3. Бедр син Караџоза
Муса ешкунција[2]
Караџоз, ослобођени роб Мустафе

Укупно: 17 особа

р. 3

Друга заједница муслимана који станују у шехеру у подручју тврђаве Сврљиг

1. Илијас, кројач
Насух његов син
Алија телак[3]
Хизир син Алије
Скендер брат Хизира
Мустафа брат Скендера
Ширмерд
2. Исхак син Абдулаха
Калфал, ослобођени роб Омера
Иса мутавац (без језика)
Оруц син Атмаце
Изет брат Оруца
Касим старац (Коца)
Мурувет син Касима
3. Јусуф сиротан
Мустафа син Хусејна
Исмаил син Абдулаха
Абдулах, ослобођени роб Алије писара
Бедр син Абдулаха
Мустафа син напуције
Јусуф син Шахина
4. Ајас кројач
Караџоз играч
Танривермиш
Балабан
Ахмед слуга Јакуба
Бали Сабит[4]
Јусуф син (нечитко)
5. Доган
Мустафа
Девлетхан син Мустафе
Алија син Ахтера
Мехмед син роба
Мехмед син ткача
Шабан
6. Ејнебегија
Илијас
Хизир, слеп на једно око
Карган
Емир
Шахин
Караџоз Сабит[4]
7. Мурат Сабит[4]
Иса син Мурата
Базарлу Сабит[4]
Муса брат Базарлу-а
Јусуф сиротан
Мустафа син Јусуфа
Доган чувар стаја
8. Ејнебегија
Хизир, слуга Оруца
Караџоз, ослобођени роб Мехемедије
Шимерд, ослобођени роб Мехемедије
Муса ешкунција[2]
Караџоз, ослобођени роб Мустафе

Укупно: 55 особа

[2] T. eşkıncı, коњаник који се изнајмљује за плату да учествује у походима.
[3] T. dellak, слуга у купатилу, масер.
[4] Без дијакритичких тачака. Може се читати и као Наиб.

Заједница бравара који од раније врше службу у тврђави

Илија на месту Суле
Бане на месту Игнада
Балда циганин[5]

Од раније биле су (на ову службу) притврђене три особе. Две особе од тројице су Игнад и Суле, један је умро а други је остао без руке и зато су притврђени Илија и Бане. Остало је заповест оног ко заповеда тако да га слуша цео свет.

р. 4

ХАСОВИ ЗАИМА СВРЉИГА

Село Кали Баба[6] (Галибаба)

1. Стојан син Радослава
Богдан син Радослава
Степан син Радослава
Радослав син Николе
Петко син Николе
Станиша син Николе
Оливер син Радохне
2. Марко син Радохне
Станиша син Радомира
Стојан син Николе
Радослав син Станише
Стојко син Николе
Богдан грнчар
Радомир син Богдана
3. Миладин син Богдана
Вук син Радована
Станислав син Грка[7]
Радослав син Доброслава
Степан син Доброслава
Радослав син Николе
Јован син Радослава
4. Миладин син Радоша
Петко син Радоша
Михаил син Радоша
Марко син Бојка
Радота син Бојчина
Радохна син Радомира
Јован син Радохне
5. Рајче син Радохне
Петко син Бобигића
Бура син Бобигића
Станиша син Јованка
Стајко син Станише
Стајчо син Станише
Милош син Стара
6. Стојан син грнчара
Стојан син Станише
Веселак син Милоша
Рајко син Милоша
Станислав син Станише
Доброслав син Богила
Лазар син Радоте
7. Милош син Рајка
Неделко син Станислава
Радивој син грнчара
Петар син Радоте
Радивој син Оливера
Радивој син Миладина
Степан син Радохне
8. Станиша син Станислава
Добруј син Бучила
Радул син Радохне
Стојан син Вука
Марко син Радослава
Неделко, постао је муслиман
Удовица Маца
9. Удовица Виша
Удовица Ралица
Удовица Јелена

[5] T. çingene.

[6] Село Галибабинац или Галибабинци, северозападно од места Сврљига.

[7] У оригиналу: Grkv, што се може читати Грку, Грко, Грков (по аналогији са Јако, Јаков) односно Греку, Греко, Греков.

Куће са (једним) муслиманом 39[8]
Неожењених 15

Удовица 4
Укупно 59

спенца	1.396 (аспри)
пшенице 500 мерица	3.000 (аспри)
јечма 500 мерица	2.500 (аспри)
проса 180 мерица	900 (аспри)
ушур од винограда 100 медри	400 (аспри)
сочива	75 (аспри)
ушур од лана	240 (аспри)
ушур од воћа	200 (аспри)
ушур од кошница	378 (аспри)
ушур од рајинске воденице са 2 витла	30 (аспри)
ресум на свиње	63 (аспре)
ушур од лука	40 (аспри)
ушур од белог лука	6 (аспри)
сено	304 (аспре)
поновни рајински ушур од ражи	65 (аспри)
ушур од врта	76 (аспри)
приход без спенце	8.277 (аспри)
приход са спенцом	9.673 (аспре)[9]

р. 5

Село Периш[10], хас заима, спада под Сврљиг

1. Грубиша син Велулин
   Стојан син Грубише
   Брија брат Стојана
   Теика син Грубише
   Радован син Рајина
   Радослав брат Радована
   Боја син Драјина
2. Доброслав син Бојс
   Рајча син Јованка
   Радослав син Рајче
   Дабча син Радослава
   Тодор син Дабче
   Станимир син Радича
   Владислав његов брат
3. Стајко син Стајка
   Вига син Стајка
   Јован син Стајка
   Радивој сиромах
   Рајинац син Богдана
   Дабча син Радослава
   Рајинац син Петка
4. Радослав ковач
   Стојан његов син
   Мирча син Драјче
   Богдан син Братула
   Лука син Богдана
   Бранко син Богдана
   Лалча син Богдана

[8] Грешка у сабирању. Збир треба да износи 40 а не 39. Међутим, укупни износ спенце је тачан. Нови муслиман Неделко није плаћао спенцу већ 22 аспре „службе". Удовице су плаћале умањену спенцу од 6 аспри, док су остали хришћани плаћали 25 аспри спенце.

[9] Збир свих унетих података је тачан, ако се превиди једна мања грешка писара. Погрешно је обрачуната ставка „сено", која се узимала у износу од 8 аспри по кући. Писар је обрачунао 38 кућа уместо 39, јер је новог муслимана Неделка изузео од ове обавезе. Уп. нап. 8. Разлика је минимална, износи само 8 аспри.

[10] Село Периш југоисточно од места Сврљига.

5. Петар син Лалче
Никола син Дилге
Бранич син Богдана
Дига син Богдана
Богдан син Смоле
Стојан син Смила
Мнле син Стојана

6. Боја син Смила
Никола брат Боје
Рајинац брат Николе
Јован брат Рајинца
Неделко сиромах
Стајко син Радослава
Неделко син Радослава

7. Ранга син Радослава
Дигу син Драјина
Димитри његов син
Никола син Стајка
Стојан син Станимира
Јован син Станислава
Стојан син Станислава

8. Рајко брат Стојана
Душа син попа
Радивој брат Душе
Бранко син Станислава
Лала син Драјче
Стајко син Рајче
Богдан син Стајка

9. Јован син Лалче
Радич сиромах
Дамјан син Дига-а
Доброслав син Рајина
Богдан син Дигу-а
Динко син Радослава
Јован син Рајчов
Кућа 53
Неожењених 10
Укупно личности 63
Спенца 1.575 (аспри)

пшенице 400 мерица	2.400 (аспри)
јечма 175 мерица	875 (аспри)
проса 135 мерица	675 (аспри)
ушур од винограда 20 медрн	80 (аспри)
ушур од кошница	945 (аспри)
ушур од лана	215 (аспри)
сочива	45 (аспри)
ушур од воћа	150 (аспри)
ушур од рајинске водснице са 4 витла	60 (аспри)
ресум на свиње	86 (аспри)
сено	424 (аспре)
приход без спенце	5.955 (аспри)
приход са спенцом	7.530 (аспри)
у старом дефтеру	4.712 (аспри)
вишак	2.818 (аспри)[11]

р. 6

Село Боравица,[12] *хас заима*

1. Никола син Бранка
Бранислав брат Николе
Јован син Николе
Синадин син Обрада
Илија његов брат
Рајинац син Павлија
Тодор његов брат

2. Богдан син Радивоја
Тодор брат Богдана
Радослав син Дабижива

[11] Све рачунске радње извршене су тачно.

[12] Боравица или Бороица данас не постоји као село. У близини села Манојлице у Сврљигу налази се локалитет Боровац, који је, можда, остатак од овог села.

Стајко син Радослава
Краја син Бранка
Брана брат Краје
Радослав син Бране
3. Степан син Крајиче
Богдан син Стојана
Јован син Радомира

Удовица Рада
Удовица Станислава
Кућа 16
Неожењен 1
Удовице 2
Укупно особа 19

спенца	
пшенице 75 мерица	437 (аспри)
јечма 75 мерица	450 (аспри)
проса 45 мерица	375 (аспри)
ушур од лана	225 (аспри)
ушур од кошница	40 (аспри)
ушур од рајинске воденице 3 витла	100 (аспри)
ресум на свиње	45 (аспри)
сочива	13 (аспри)
ушур од воћа	10 (аспри)
ушур од винограда 6 медри	34 (аспре)
сено	24 (аспре)
приход без спенце	128 (аспри)
приход са спенцом	1444 (аспре)
у старом дефтеру	1.881 (аспра)
вишак	1.644 (аспре)
	237 (аспри)[13]

Село Грбавче,[14] хас заима

1. Радослав син Балдовина
Радивој његов брат
Богдан син Добрића
Јован син Раше
Јанко син Милка
Миладин син Добре
Удовица Добра

2. Удовица Стана
Кућа 6
Удовице 2
Укупно личности 8
Спенца 162 (аспре)

пшенице 40 мерица	240 (аспри)
јечма 27 мерица	135 (аспри)
проса 32 мерице	160 (аспри)
ушур од воћа	60 (аспри)
ушур од кошница	90 (аспри)
ушур од лана	25 (аспри)
ушур од врта	10 (аспри)
ресум на свиње	10 (аспри)
сочива	15 (аспри)
сена	40 (аспри)
бадухава	12 (аспри)
приход са принадлежностима	797 (аспри)

[13] Све рачунске радње извршене су тачно.
[14] Село Грбавче западно од места Сврљига.

укупно са спенцом	959 (аспри)
у старом дефтеру	475 (аспри)
вишак	484 (аспре)[15]

р. 7

Село Белахуна[16] (Белоиње), хас заима

1. Дамјан син Кумана
   Никола брат Дамјана
   Јован син Дамјана
   Борислав син Николе
   Пантелеј син Бориславa
   Драгибрат син Рајчов
   Никола његов брат
2. Стајко син Донка
   Брајча сиромах
   Војин сиромах
   Никола син Војина
   Угљеш син Миладков
   Радота брат Угљеша
   Братул брат Радоте
3. Јованиш син Братула
   Петко син Милана
   Милат син Дудина
   Стојан син Дудина
   Негој син Дудина
   Јован сиромах
   Јован син Чорбов
4. Никола син Бориславa
   Степан син Бурју-а
   Тига
   Удовица Цура
   Удовица Боја
   Удовица Цана
   Удовица Винко-ва
   Кућа 22
   Неожењених 2
   Удовице 4
   Укупно личности 28
   Сиенца 624 (аспре)

пшенице 73 мерице	438 (аспри)
јечма 72 мерице	360 (аспри)
ушур од лана	100 (аспри)
ушур од воћа	75 (аспри)
ушур од кошница	150 (аспри)
ушур од воденице са 2 витла	45 (аспри)
ушур од врта	44 (аспре)
ресум на свиње	23 (аспре)
сено	176 (аспри)
приход	1.411 (аспри)
приход са спенцом	2.035 (аспри)
у старом дефтеру	2.003 (аспре)
вишак	32 (аспре)[17]

Село Аланинце а друго име Вел'је Боле[18] (Веље Поље), хас заима

1. Никола син Драгина
   Станчул син Драгсина
   Мијаку син Прибила
   Владимир син Поборе
   Мишла син Поборе
   Доброслав син Драгсина
   Миладин син Драгсина

[15] Збир свих унетих података је тачан, ако се не узме у обзир грешка писара приликом обрачуна ставке „сено". Она треба да износи 48 аспри за шест кућа а не 40.

[16] Село Белоиње југоисточно од места Сврљига.

2. Милутин син Тодоре
Милко син Петка
Момчил син Петка
Јован син Рајче
Богдан син Јована
Владислав брат Рајинца
Доброслав син Рајинца
3. Степан син Владислава
Петар син Владислава
Станислав син Радича
Милутин син Радича — у шехеру[19]
Милко син Радича — у шехеру[19]
Радислав син Добруја
Радивој син Добруја
4. Димитри син Рајче
Владимир син Рајче
Радивој син Вукче
Рајко син Вукче
Радул син Петров
Радохна син Петров
Радота син Петров

р. 8

1. Радивој син Радича
Јован син Радича
Димитри сиромах
Бранко син Радича
Тодор син Доброслава
Миладин брат Бранка
Павел син Степана
2. Никола син Владислава
Петар син Степана
Јован син Владислава
Борислав син Владислава
Јован син Шишмана
Радич син Шишмана
Бала син Шишмана
3. Милој син Боје
Рајка син Милоја
Радослав син Миле
Бура син Миле
Милутин син Слабче
Стојча син Слабче
Стајко његов брат
4. Рајин син Стајка
Радован Блгарин
Петар син Радула
Дабижив приселац
Дабижив син Драгсина
Мирчу син Радула
Драгоман син Радича
5. Станислав син Милка
Петко син Милка
Станчо син Милка
Стајко син Радича
Рад син Петрија
Марко син Павлуја
Милослав син Владислава
6. Јана син Добре
Бранислав син Радослава
Станчо син Радина
Удовица Струја
Удовица Ирина
Удовица Вина
Удовица Бранислава
7. Удовица Марија
Удовица Стојислава
Удовица Добра
Удовица Брија
Кућа 54
Неожењених 12
Удовица 8
Укупно личности 74
Спенца 1.698 (аспри)

пшенице 458 мерица	2.748 (аспри)
јечма 150 мерица	750 (аспри)
проса 100 мерица	500 (аспри)
ушур од винограда 155 медри	620 (аспри)
ушур од сочива	15 (аспри)

[17] Све рачунске радње извршене су тачно.
[18] Село Веље Поље северозападно од места Сврљига.
[19] У месту Сврљигу.

ушур од кошница	390 (аспри)
ушур од лана	50 (аспри)
ушур од рајинске воденице 1 витао	15 (аспри)
ушур од воћа	90 (аспри)
ушур од врта	108 (аспри)
ресум на свиње	70 (аспри)
сено	433 (аспре)
приход без спенце	5.788 (аспри)
укупно са спенцом	7.486 (аспри)
у старом дефтеру	4.582 (аспре)[20]
вишак	2.904 (аспре)

Село Болузина,[12] *(Плужина), поменути хас*

1. Степан син Милутина
   Никола син Степана
   Неделко син Стојана
   Јован син Стојана
   Бупига син Родаслава
   Диган син Радослава
   Бура син Доброслава
2. Рајко син Доброслава
   Стајко син Ђуре
   Јован син Богдана
   Радослав син Богдана
   Лазар син Јована
   Неделко син Станчов
   Стајко син Боје

p. 9

1. Радослав син Стајка
   Стојан син Стајка
   Милко брат Стајка
   Јако син Милка
   Никола син Боје
   Петко син Боје
   Никола сиромах
2. Радослав син Радеџа
   Михаил син Боје
   Воча син Бранка
   Миладин син попа
   Јован син Миладина
   Јако син Миладина
   Недслко син Радина
3. Јован син Раје
   Радован син Јована
   Петко син Јована
   Богдан син Богоја
   Милко син Радивоја
   Јован син Раје
   Радослав син Стојчина
4. Савко син Станимира
   Донча његов син
   Дејан сиромах
   Стојан син Радивоја
   Владислав син Николе
   Марко син Богоја
   Стојан син Неделка
   Удовица Стојислава
   Удовица Стојана
   Удовица друга Стојана
   Удовица Влада
   Удовица Бојана
   Удовица Јарменка

Кућа 39
Неожењених 3
Удовица 6
Укупно личности 48
Спенца 1.086 (аспри)

[20] Ставку „сено" писар је тачно обрачунао на 432 аспре, али је уписао погрешно 433 аспре. Међутим, збир прихода је тачан. Он стварно износи 5.788 аспри, ако се исправи ова мала грешка и „сено" рачуна 432 аспре.

[21] Село Плужина у Сврљигу.

пшенице 149 мерица	884 (аспре)
јечма и зоби 159 мерица	795 (аспри)
проса 49 мерица	245 (аспри)
сочива	15 (аспри)
ушур од лана	100 (аспри)
ушур од кошница	180 (аспри)
ушур од воденице 1 (витао)	15 (аспри)
ушур од воћа	15 (аспри)
ушур од лука	5 (аспри)
ушур од врта	78 (аспри)
сено	312 (аспри)
ресум на свиње	45 (аспри)
приход без спенце	2.689 (аспри)
укупно са спенцом	3.775 (аспри)
у старом дефтеру	3.648 (аспри)
вишак	127 (аспри)[22]

Село Нишевце,[23] хас споменутог

1. Петко син Радослава
   Радослав син Боје
   Стојан син Радослава
   Боја син Радослава
   Бунига брат Радослава
   Јован син Дудина
   Богдан син попа
2. Стојан син Богдана
   Бурица син Петра
   Радослав син Петров
   Тодор син Радослава
   Васил син Бладинића
   Стајинац син Васила
   Брајла син Васила
3. Стојан син Доманиче
   Стојан стар
   Богдан син Куманиче
   Тодор син Богдана
   Петко син Богдана
   Лазар син Рајана
   Стојан син Рајана
4. Стојан син Мишле
   Боја син Мишле
   Радослав брат Боје
   Драгин син Чрниле
   Поп Влчина
   Донига син Куманиче
   Рајче син Дониге

р. 10

1. Никола син Дониге
   Јован син Стајка
   Стојан син Станислава
   Радослав син Бранимира
   Боја син Бранимира
   Стојан син Бранимира
   Радивој син Богдана
2. Братој његов брат
   Петар сиромах
   Радослав син Влчине
   Јован син Радослава
   Боја син Грдилуда (?)
   Божидар син Богослава
   Стојан сиромах

[22] Код обрачуна пшенице извршена је мања грешка, јер 149 мерица à 6 аспри вреде 894 аспре а не 884. Остале рачунске радње извршене су тачно, с тим што је писар узео у збир поменутих 884 аспре.

[23] Село Нишевац на Сврљишком Тимоку, јужно од Сврљиг-града.

3. Никола син Више
Радивој син Пријезде
Петко син Пријезде
Вишеслав син Пријезде
Радослав син Пријезде
Радивој син Драгоша
Рајча брат Богдана
4. Богдан брат Рајче
Цура син Угленша
Јован син Цуре
Јован син Цуре[24]
Радивој син Буре
Никола син Сумарина
Радослав брат Николе
5. Смолан син сиромаха
Богдан син Новака
Бунига син Богдана
Владислав син Богдана
Стојан син Радомира
Бранко
Радослав син Богдана
6. Петко син Радослава
Тодор син Дониге
Радивој брат Петрија
Димитри син Боје
Рајка син Стојана
Вишеслав син Пријезде
Радослав син Рајче
7. Боја син Буре
Дуча син Радослава
Доброслав син Радослава
Радослав брат попа
Удовица Рајан-а
Удовица Васил-а
Удовица Донча
8. Удовица Радослава
Кућа 64
Неожењених 10
Удовица 4
Укупно личности 78
Спенца 1.874 (аспре)

пшенице 210 мерица	1.260 (аспри)
јечма 200 мерица	1.000 (аспри)
проса 110 мерица	550 (аспри)
ушур од винограда 200 медри	800 (аспри)
ушур од лана	133 (аспре)
ушур од кошница	60 (аспри)
ушур од рајинске воденице 1 витао	30 (аспри)
ресум на свиње	5 (аспри)
ушур од лука	15 (аспри)
сочива	30 (аспри)
ушур од воћа	25 (аспри)
ушур од врта	108 (аспри)
сено	512 (аспри)
приход без спенце	4.528 (аспри)
укупно са спенцом	6.402 (аспре)
у старом дефтеру	6.384 (аспре)
вишак	18 (аспри)[25]

Село Копај Кошара,[26] хас поменутог

1. Богослав син Раденића
Стојан његов син
Доброслав син Богослава
Радивој син Богослава
Богдан син Радоте
Братота син Богдана
Богавац син Радослава

[24] Јован син Цуре уписан је два пута.
[25] Све рачунске радње извршене су тачно.
[26] Село Копајкошара северозападно од места Сврљига.

2. Милош
Петко син Ненаде
Доброслав брат Петка
Богдан брат Петка
Новак син Богдана
Јован син Новака
Неделко син Новака

р. 11

1. Степан Србин
Јован брат Степана
Марко брат Степана
Радивој син Степана
Оливер брат Ненаде
Борг брат Степана
Тодор син Борга
2. Стајча син Степана
Дабижив син Богдана
Богдан син Радоте
Рад син Богдана
Степан брат Богдана
Стенан син Оливера
Станислав син Степана
3. Јован брат Богавца
Радослав син Богавца
Удовица Стојана
Кућа 29
Неожењених 1
Удовица 1
Укупно личности 31
Укупно спенце 576 (асп.)

пшенице 75 мерица	450	(аспри)
јечма 75 мерица	375	(аспри)
проса 45 мерица	225	(аспри)
ушур од кошница	100	(аспри)
рајинска воденица са 2 витла	30	(аспри)
ушур од воћа	15	(аспри)
ушур од лана	40	(аспри)
ресум на свиње	50	(аспри)
сено	232	(аспре)
ушур од врта	58	(аспри)
укупно приход без спенце	1.575	(аспри)
укупно спенца са приходом	2.331	(аспра)
у старом дефтеру	2.309	(аспри)
вишак	22	(аспре)[27]

Село Позвизда,[28] хас споменутог

1. Јован син Николе
Бунига брат Јована
Млат брат Буниге
Боја син Влајинца
Раја син Бојс
Димитри брат Раје
Стојан син Милеша
2. Никола син Стојана
Дабижив син Момирке
Јован син Сераине
Бранко брат Јована
Рајко син Продана
Баба син Рајка
Мирча брат Бабе

[27] Све рачунске радње извршене су тачно.
[28] Село Позвизда помиње се у свим пописима друге половине XV века. У другој половини XVI века обављало је дервенцијску службу, што значи да се налазило на тешко пролазном месту. Других података о постојању овог села нема.

3. Раја син Момирке
Јармен син Раје
Стојан син Јармена
Степан брат Дабижива
Смолан син Јована
Продан син Смолана
Петко син Радослава
4. Стојан брат Смолана
Тодор син Стојана
Дабижив брат Стојана
Грујан брат Стојана
Стојан син Радивоја
Лала брат Стојана
Боја син Лале
5. Добромир син Станчов
Раја син Момчета
Радота брат Раје
Стојан син Раје
Цург син Србина
Милат син Бурђев
Бојчин брат Милата
6. Стојан син Тихомира
Шулан
Радослав син Балинче
Степан његов брат
Стојан син Радослава
Стојан син Станислава
Донига син Стојана
7. Никола његов брат
Радивој брат Николе
Петко син Буниге
Доброслав брат Петров
Боја син Бранка
Бранислав брат Боје
Стајко син Расина

р. 12

1. Неделко брат Стајка
Јован његов брат
Никола син Обнана (?)
Стојан говедар
Радослав брат Стојана
Радивој син Стајка
Милко син Брије
2. Дојко брат Милка
Јанко његов брат
Братоња син Дојка
Божидар син Радослава
Бојша брат Божидара
Станислав син Добривоја
Петко зет Јована
3. Јован син Станимира
Бунига брат Јована
Никола син Обнана?
Влчина брат Добривоја
Боја брат Влчине
Никола брат Миловца
Радослав брат Николе
4. Радул брат Радослава
Крајислав брат Добривоја
Стајко син Дамјана
Мишле син Стајка
Радохна син Дабижива
Стојан брат Радохне
Бранко брат Пријезде
5. Мишле брат Пријезде
Милко син Богдана
Радослав син Милка
Добромир син Велче
Јован син Добромира
Стојан син Добруја
Радослав брат Стојана
6. Петар сиромах
Стојан син попа
Томаш син Стајка
Кузма зет попа
Радомир син Бранеша
Боја син Влајка
Миладин брат Јованка
7. Јован син Дучина
Стајчу син Милета
Петко брат Николе
Петко син Милавца
Степан син Стајка
Степан син Јована
Симион син Боје
8. Мишле син Смолана
Павел син Бурице
Станимир брат Петка
Петар син Стојана
Удовица Рацана
Удовица Јара
Удовица Вито-ва

Удовица Владислава
Кућа 89
Неожењених 13
Удовице 4

Укупно личности 106
Укупно спенце
2.574 (аспре)

пшенице 350 мерица	2.300 (аспри)
јечма, зоби и осталог 280 мерица	1.400 (аспри)
проса 155 мерица	775 (аспри)
ушур од винограда 2000 медри	8.000 (аспри)
ушур од сочива	60 (аспри)
ушур од лана	133 (аспре)
ушур од воћа	100 (аспри)
ушур од кошница	135 (аспри)
ушур од ораха	60 (аспри)
рајинска воденица са 3 витла	90 (аспри)
ресум на свиње	100 (аспри)
сено	712 (аспри)
приход	13.865 (аспри)
укупно са спенцом	16.439 (аспри)
у старом дефтеру	9.434 (аспре)
вишак	7.005 (аспри)[29]

р. 13

Село Подград,[30] само место Сврљиг

1. Никола син Дабижива
   Дамјан брат Николе
   Јованко син Милана
   Стојан син Јованка
   Радослав брат Стојана
   Радослав син Јованка
   Ликула син Јованка
2. Радул син Јованка
   Стојан син Браје
   Влчина син Брана
   Доброслав син Братоја
   Која син попа
   Јако син попа
   Братослав син Радивоја
3. Стојан син Братослава
   Пријезда син грнчара
   Рајинац син грнчара
   Балко син Зорана
   Крајмир син Јанка
   Белко син Зорана
   Миладин син Белеца
4. Никола син Белеца
   Неделко син Милета
   Радивој брат Неделка
   Јован син Милета
   Добрин син Милка
   Влчина брат Добрина
   Стојан син Рајчина
5. Вишеслав син Бојина
   Стојча син Бојина
   Рајинац син Стојче
   Радослав син Стојче
   Влчина грнчар
   Радивој син Братоја
   Стајко син Радивоја

[29] Код обрачуна пшенице направљена је већа грешка, јер 350 мерица à 6 аспри вреде 2.100 аспри а не 2.300, како је ставио писар. Остале рачунске радње извршене су тачно, с тим што је писар узео у збир 2.300 аспри.

[30] Као што се види из нашег пописа, село Подград истовремено је било „само место Сврљиг", а налазило се у подграђу сврљишког града, што произилази из имена овог села.

6. Стојче син Куманице
Радош сиромах
Дамјан син Радоша
Стојче син Милка
Димитри син Стајка
Боја син Више
Радослав сиромах
7. Радослав син Радивоја
Стојан син Рајинца
Јован син Рајчина
Степан син Милка
Удовица Дуда
Кућа 41
Неожењених 5
Удовица 1
Укупно личности 47
Укупно
сиенце 1.156 (аспри)

пшенице 148 мерица	888 (аспри)
јечма 100 мерица	500 (аспри)
проса 30 мерица	150 (аспри)
ушур од винограда 10 медри	40 (аспри)
ушур од сочива	30 (аспри)
ушур од воћа	45 (аспри)
ушур од кошница	15 (аспри)
воденица	60 (аспри)
ресум на свиње	21 (аспра)
сено	328 (аспри)
ушур на врт	82 (аспре)
приход од хришћана у житу и принадлежностима	2.159 (аспри)
приход од житарица муслимана:	
пшенице 44 мерице	264 (аспре)
јечма и зоби 33 мернце	165 (аспри)
проса 12 мерица	60 (аспри)
ушур од винограда 456 медри	1.824 (аспре)
укупно приход од муслимана	2.313 (аспри)[31]

р. 14

Село Бурци,[32] хас споменутог

1. Новак син Стајка
Јован син Новака
Никола син Новака
Димитри син Новака
Петко син Новака
Радослав син Новака
Богдан Србин
2. Радослав његов син
Никола син Богдана
Радивој син Богдана
Стојан син Богослава
Степан син Рад'ју-а
Боја брат Богдана
Бунига његов син
3. Дабижив син Новака
Кућа 14
Неожењених 1
Укупно особа 15
Сиенца 375 (аспри)

пшенице 50 мерица	300 (аспри)
јечма, зоби и другог 50 мерица	250 (аспри)
проса 35 мерица	175 (аспри)
ушур од лана	40 (аспри)

[31] Све рачунске радње извршене су тачно.
[32] Село Бурци данашње је село Буринци у Сврљигу.

ушур од кошница	
ушур од врта	70 (аспри)
ресум на свиње	30 (аспри)
сено	41 (аспра)
приход	120 (аспри)
укупно са спенцом	1.026 (аспри)
у старом дефтеру	1.401 (аспра)
вишак	1.179 (аспри)
	222 (аспре)[33]

Село Гулихан[34] са ставке миралема, на основу султановог фермана замењено је за село Стрезиште[35]

Споменуто село некада је било записано на видинског санџакбега. Сада је замењено за село Стрезиште.[35]

1. Тодор син Драјче
   Јован његов син
   Радивој син Драјче
   Радослав син Радивоја
   Стојан син Радивоја
   Стајко син Расула
   Никола његов син
2. Радислав син Рад'јана
   Радивој син Радослава
   Сане син Драјчина
   Тихослав син Драјчина
   Јован син Радићев
   Храна син Радићев
   Ранга син Радићев
3. Јованко син Радићев
   Михаил син Радићев
   Радивој син Радохне
   Јован син Радохне
   Степан син Јована
   Лазар син Јована
   Неделко син Раденка
4. Миша брат Мирка
   Јован сиромах
   Бранко син Радомира
   Радослав његов син
   Јован син Бранка
   Радивој син Радована
   Радослав син Радована
5. Доброслав син Радована
   Донига син Радована
   Продан син Драјинца
   Душа његов син
   Стојан син Продана
   Драја син Продана
   Радохна Србин
6. Станимир син Брада
   Зова син Станимира
   Радивој сиромах
   Радич брат Радована
   Стојан син Расице
   Лалко син Стојана
   Тодор син Радослава

р. 15

1. Радивој син Тодора
   Радул син Радослава
   Стојан син Радивоја
   Степан син Стојана
   Неделко син Стојана
   Радивој син Велимиња
   Доброслав син Раше

[33] Све рачуиске радње извршене су тачно, изузев што је писар обрачунавајући ставку „сено" узео у озбир 15 кућа, док их је стварно било само 14. Ради се о минималној разлици која износи 8 аспри.

[34] Село Гулијан у подножју Гулијанске планине у Сврљигу.

[35] Село Стрезиште, Стрижиште или Стражиште налазило се у Загорју, према попису из 1483. године. Данас постоји брдо Стражиште у близини с. Ошљана у Тимоку.

2. Илија син Раше
Радослав сиромах
Радич сиц Рашула
Милан син Радича
Мирко син Радослава
Милослав син Мирка
Јован брат Богдана

3. Борко Србин
Никола син Станислава
Мирча брат Николе сиромаха
Радивој син Улимана
Радослав син Бојана
Бранко син Радмира
Душа син Продана

4. Тодор син Радослава
Михаил син Генаријев
Поп Радивој
Марота
Доброслав сиромах
Дамјан сиромах
Богдан син Радивоја

5. Дабча син Радована
Стојан син Радохне
Радослав син Михаила
Петко брат Мирче
Стојан син Стајка
Божић сиромах
Богдан сиромах

6. Удовица Стојана
Удовица Вина
Удовица Радослава
Удовица Деја
Удовица Боја
Удовица Милослава
Удовица Стана
Кућа 73
Неожењених 4
Удовица 7
Укупно личности 84
Укупно спенце 1.967 (аспри)

пшенице 425 мерица	2.550 (аспри)
јечма 425 мерица	2.125 (аспри)
проса 150 мерица	750 (аспри)
ушур од лана	110 (аспри)
ушур од кошница	421 (аспра)
сочива	30 (аспри)
рајинска воденица са 3 витла	90 (аспри)
ушур на врт	146 (аспри)
ресум на свиње	35 (аспри)
ушур од белог лука	12 (аспри)
сено	584 (аспре)
приход	6.853 (аспре)
укупно са спенцом	8.820 (аспри)
у старом дефтеру	3.007 (аспри)
вишак	5.813 (аспри)[36]

Село Давидавце,[37] хас споменутог

1. Бранко син Влаје
Драгоман син Бранка
Милдраг син Влкашина
Радуј син Влкашина
Радниħ син Дабижива
Бачко син Влаје
Михаил син Бачка

2. Рајан син Грујице
Дуча син Николе
Јован брат Дуче
Драјча син Веселина
Стојан син Рајана
Јован син Бачка
Кућа 13
Спенце 325 (аспри)

[36] Све рачунске радње извршене су тачно.
[37] Село Давидовац у близини села Галибабинац у Сврљигу.

пшенице 125 мерица	750 (аспри)
јечма 125 мерица	625 (аспри)
проса 30 мерица	150 (аспри)
ушур од винограда 20 медри	80 (аспри)
ушур од лана	30 (аспри)
ушур од воћа	250 (аспри)

р. 16

ушур од кошница	50 (аспри)
ресум иа свиње	23 (аспре)
сено	96 (аспри)
ушур на врт	24 (аспре)
приход без спенце	2.077 (аспри)
укупно са спенцом	2.402 (аспре)[38]

Заједница која је из поменутог села преселила и настанила се у селу по имену Дудевлад.[39] Харач дају у Давидовцу. Спада под Загорје[40]

1. Поп Србин
   Лазар син попа
   Радусин син Јована
   Радивој његов брат
   Петко брат Радусина
   Радислав син Радивоја
   Петко његов брат
2. Стојан брат Петка
   Лалинац син Оливера
   Јован син Смолана
   Радивој син Расичина
   Радослав син Јованка
   Лалинац његов брат
   Грубан брат Радослава
3. Богдан син Вукотина
   Радивој син Вукотина
   Борна син Вукотина
   Јован син Вукослава
   Стојан син Влајче
   Донча његов брат
   Милутин сиромах
4. Радослав син Милутина
   Банча ковач
   Доброслав брат Банче
   Радивој брат Радула
   Стојча син Радивоја
   Степан брат Радула
   Стојко син Степана
5. Добруј син Душмана
   Стојан син Радула
   Боја син Радула
   Радивој син Стајка
   Стајко син Бане
   Павел син Доброслава
   Неделко син Вукотића
6. Петко син Расичина
   Пава сии Петка
   Удовица Дабижив-а
   Удовица Стојана
   Удовица Вина
   Кућа 33
   Удовице 3
   Неожењених 4
   Укупно личности 40
   Укупно спенце
   943 (аспре)

[38] Писар је у збиру прихода погрешио за једну аспру. Приход без спенце износи 2078 аспри а не 2077.

[39] Нисмо могли утврдити где се налазило село Дудев Лад или Дудолад. Према нашем попису то село припадало је области Загорју.

[40] Тј. село Дудев Лад или Дудолад спада под Загорје.

Приход:

пшенице 250 мерица	1.500 (аспри)
јечма 240 мерица	1.200 (аспри)
проса 200 мерица	1.000 (аспри)
ушур од винограда 200 медри	800 (аспри)
ушур од кошница	300 (аспри)
ресум на свиње	100 (аспри)
ушур од воћа	10 (аспри)
сено	264 (аспре)
ушур од лана	100 (аспри)
ушур од врта	66 (аспри)
сочиво	30 (аспри)
приход без спенце	5.370 (аспри)
укупно са спенцом	6.313 (аспри)
у старом дефтеру	5.257 (аспри)
вишак	1.056 (аспри)[41]

Заједница која је иселила из споменутог села и станује у селу званом Стрезиште[42]

Смолан (нечитко)
Радослав син Стајче
Драгија син Стојана

Драгутин брат Драгије
Кућа 4
Спенце 100 (аспри)

Остали приход осим споменуте спенце уписан је на месту где станују.

р. 17

Заједница која се иселила из споменутог села, налази се у селу званом Рајац,[43] *а харач даје у Давидовцу*

Бабин син Радоте
Димитри његов син
Дина син Бабана

Кућа 3
Спенца 75 (аспри)

Приход од њих записан је заједно са споменутим селом (Рајац).

Село Лозана,[44] *хас споменутог*

1. Радин син Угрина
Брајчин сиромах
Радослав Србин
Војин син Милоша
Радослав син Брајчина

Проданко син Стојана
Радоман син Радивоја
2. Стојан брат Угрина
Миладин син Брајчина
Радивој сиромах

[41] Све рачунске радње извршене су тачно.
[42] Уп. пап. 35.
[43] Село Рајац вероватно се такође налазило у Загорју. Нисмо могли да га ближе одредимо.
[44] Село Лозан у Сврљигу.

Михаил брат Продана
Јованко син Радослава
Стојша син Радов
Стајко син Брајчина

3. Михаил син Брајчина
Кућа 15
Спенца 375 (аспри)

пшенице 36 мерица — 216 (аспри)
јечма 40 мерица — 200 (аспри)
проса 20 мерица — 100 (аспри)
рајинска воденица 1 витао — 30 (аспри)
ушур од врта — 30 (аспри)
ушур од кошница — 60 (аспри)
ушур од лана — 10 (аспри)
сено — 120 (аспри)
ресум на свиње — 40 (аспри)
приход без спенце — 806 (аспри)
укупно са спенцом — 1.181 (аспра)
у старом дефтеру — 1.441 (аспра)
мањак — 260 (аспри)[45]

Селиште Меривер[46] — приход — 100 (аспри)
Селиште Бренце[47] — приход — 400 (аспри)
Селиште Дарничар[48] — приход — 120 (аспри)
Селиште Влахово.[49]. Неки од невер-
ника Периша станују на поменутом
селишту — приход — 125 (аспри)
Селиште Алексинце[50], изван старог
дефтера — приход — 130 (аспри)
Селиште Милошевце[51], изван старог
дефтера — приход — 125 (аспри)
Приход од споменутих селишта — 1.000 (аспри)[52]

Село Крента[53]

Кућа 1 — приход — 100 (аспри)

Нијабет и закуп пазара, споменута муката и панађур: 4.000 (аспри)

---

[45] Све рачунске радње извршене су тачно.

[46] Селиште Меривер или Мириор, како би се још могло читати, не постоји на расположивим географским картама.

[47] О селишту Бренце или Бринце, Пренце или Принце нема података.

[48] Селиште Дарничар данас се зове Трничар. То је део насеља у селу Околишту у Сврљигу.

[49] Селиште Влахово данас је село Влахово северно од с. Периша, у Сврљигу.

[50] Селиште Алексинце или Алексинац не постоји на расположивим географским картама.

[51] О селишту Милошевце или Милушевце нема података.

[52] Збир прихода од шест селишта је тачан.

[53] Село Крента у Сврљигу, североисточно од места Сврљига.

Заједно

шехер	1
села	17
селишта	6
муслиманских кућа	55
неверничких кућа	607
неожењених	82
удовица	46
пазар	1
укупно	836[54]

Укупни приход	94.930 (аспри)
Спенца	17.523 (аспре)
Приход из места и принадлежности	72.226 (аспри)
Нијабет и пазар	4.000 (аспри)
У старом дефтеру	50.502 (аспре)
Вишак	39.007 (аспри)[55]

ТИМАР КАДИЈЕ СВРЉИГА

Село Хрсовац,[56] тимар споменутог

1. Јусуф муслиман
   Драгобад син Стојана
   Јован син Влајчов
   Дабижив син Брајана
   Марко син Никола
   Никола син Виличе
   Димитри брат Николе
2. Тодор син Радивоја
   Миладин син Брајана
   Богдан његов брат
   Никола син Брајана
   Радивој брат Марка
   Радослав Срб
   Тодор син Доброслава
3. Јован брат Влкослава
   Радивој син Божића
   Крагуј син Богдана
   Радич брат Јована
   Проданко син Дабижива
   Степан син Влајчов
   Радослав син Николе
4. Алдин син Марка
   Војин син Раденка
   Јован син Тодора
   Степан брат Радивоја
   Степан син Драгнада
   Лазар брат Крагуја
   Брајан син Јована
5. Раша хром
   Винко син Јована
   Петко син Драгнада
   Буко син Николе

[54] Овај збир је нетачан.

[55] Коначни обрачун прихода од сврљишког зеамета садржи грешке. Износ спенце, ако се упореди са сумираним подацима о обвезницима, тачан је али треба обрачунати не само хришћане већ и једног новог муслимана који плаћа „службу" у износу од 22 аспре (уп. нап. 8). Тачан је и износ нијабета и пазара (4000 аспри). Међутим збир спенце, прихода из места и од пазара износи 93.749 аспри а не 94.930. Збир прихода у старом дефтеру и вишка, који треба да представља садашњи укупни приход износи 89.509 аспри!

[56] Село Рсовци у Сврљигу.

Радослав син Тодора
Вукац син Димитрија
Влчина син Марка
6. Удовица Владисава
Удовица Неделко-ва
Муслиманска кућа 1

Неверничких кућа 28
Неожењених 6
Удовице 2
Укупно лица 37
Спенца 862 (аспре)

пшенице 174 мерице	1.044 (аспре)
јечма 160 мерица	800 (аспри)
проса 36 мерица	180 (аспри)
ушур од винограда 165 медри	660 (аспри)
сочиво	15 (аспри)
ушур од лана 280 ока	90 (аспри)
ушур од кошница	120 (аспри)
ушур од воћа	30 (аспри)
ушур од врта	58 (аспри)
сено	332 (аспре)
ресум на свиње	39 (аспри)
бадухава	75 (аспри)
приход без спенце	3.443 (аспре)
укупно са спенцом	4.305 (аспри)
у старом дефтеру	1.104 (аспре)
вишак	3.201 (аспра)[57]

Село Брекуново,[58] тимар поменутог

1. Никола син Јована
Степан син Бранка
Михаил брат попа
Божидар Србин
Божић син Владимира
Доброслав син Владимира
Хранислав
2. Бранко син Николе
Стајча брат Стојче
Драгоман брат Стојче
Проданко син Стојчов
Бал'ја син Бојче
Јован стар
Радој син Стојче
3. Радослав син Владимира
Павли брат попа
Богдан син Стојана
Петри син Божидара
Радич брат Радивоја
Влкашин син Драгомана
Стојан син Оливера

р. 20

1. Стојан син Драгнада
Радослав син Бурина
Радивој његов брат
Јован сиромах
Тодор сиромах
Никола приселац
Бојша син Радивоја
2. Милко син Моче
Никола син Божића
Толиша син Бурина
Дмитри син Стојана
Добромир син Драгомана
Доброслав син Стојче
Лале син Тодора

[57] Све рачунске радње извршене су тачно.
[58] О селу Брекуново или Беркуново нема података.

3. Боја син Стајче
Богдан син Десоја
Давид брат Тодора
Драгобад син Стојана
Стојан син Милутина
Јако брат Јована
Радослав син Павлов
4. Велишко син Драгомана
Мишлен брат Радивоја
Милан син Оливера
Раша син Десоја
Мирала син Расице
Десој син Радослава
Војин син Мирале
6. Вукота син Драгомана
Тодор син Божидара
Доброслав син Богдана
Стојан син Храле
Вукота син Милутина
Рабиша брат Попше
Милко сиромах
7. Удовица Винча
Кућа 53
Неожењених 10
Удовица 1
Укупно лица 64
Укупно спенце
1.581 (аспра)

пшенице 300 мерица	1.800 (аспри)
јечма 220 мерица	1.100 (аспри)
проса 21 мерица	105 (аспри)
ушур од винограда 400 медри	1.600 (аспри)
ушур од лана	74 (аспре)
ушур од кошница	180 (аспри)
ушур од воћа	60 (аспри)
ушур од ораха	15 (аспри)
ушур од врта	106 (аспри)
сочиво	60 (аспри)
сено	424 (аспре)
ресум на свиње	53 (аспре)
бадухава	150 (аспри)
приход без спенце	5.727 (аспри)
приход са спенцом	7.308 (аспри)
у старом дефтеру	4.063 (аспре)
вишак	3.245 (аспри)[59]

Село Рашаница,[60] тимар поменутог

1. Радул син Богдана
Смолан син Стојана
Јован син Ковача
Бура син Јованка
Стојан син Радивоја
Радослав брат Богдана
Цурко син Мариче
2. Бурица син Ковача
Јован син Богдана
Милчо сиромах
Бурђе син Бурана
Никола син Доиче
Лазар брат Николе
Богдан стар
3. Рајко син Бурана
Белеш син Богдана
Дабижив син Стојана
Кућа 15
Неожењених 2
Укупно личности 17
Укупно спенце 425 (асп.)

[59] Све рачунске радње извршене су тачно.
[60] Село Рашаница сада не постоји. Локалитет Рашинац налази се између села Пирковац и манастира Св. Аранђео.

р. 21

пшенице 72 мерице	432 (аспре)
јечма 60 мерица	300 (асири)
проса 15 мерица	75 (асири)
ушур од лана	40 (асири)
ушур од кошница	105 (асири)
ушур од ораха	10 (аспри)
воденица од два витла	60 (аспри)
ушур од врта	30 (аспри)
сено	120 (асири)
ресум на свиње	15 (аспри)
бадухава	20 (асири)
приход без спенце	1.207 (аспри)
укупно са спеицом	1.632 (аспре)
у старом дефтеру	1.271 (аспре)
вишак	361 (аспра)[61]

Манастир Свети Архангел[62]
Изван пређашњег дефтера

Кућа 1 приход отприлике	1.015 (аспри)
Приход од пашњака у личном коришћењу	134 (аспре)

Заједно:

села	3
манастир	1
кућа	97
неожењених	18
удовице	3
укупио личности	118

Укупни приход	14.394 (аспре)
Спеица	2.893 (аспре)
Приход од места и принадлежности	11.501 (аспре)
У старом дефтеру	6.438 (аспри)
Вишак	7.956 (асири)[63]

ТИМАР

Мехмеда и Хизира сина Скендера. У старом дефтеру споменутог Скендера и Асилбегије. Споменути Асилбегија је умро а његов део дат је споменутом Мехмеду, на основу берата Сулејман-паше са датумом: Зилхица године осам стотина седамдесет девете (8. IV — 6. V 1475). Сувласници су. Јашу.

[61] Све рачунске радње извршене су тачно.
[62] Манастир Св. Аранђео налази се између села Пирковац и Попшише у Сврљигу.

Село Околиште[64]

1. Бранко хром
   Поп Јованча
   Радомир брат Бранка
   Боја син Јованка
   Никола сии Рајица
   Милослав брат Јована
   Радослав син Рајчина
2. Радослав син Доброслава
   Богослав брат Јована
   Петар брат Богослава
   Јован брат Радослава
   Драгија брат Јована
   Ралс сиромах
   Ранго син Рајка

р. 22

1. Миладин син Рангула
   Радивој син Радмира
   Стале Србин
   Јован сии Сталета
   Божин сии Сталета
   Братој брат Радича
   Неделко син Братоја
2. Радич брат Богослава
   Јован сии Стајчице
   Радослав син Велка
   Стојан брат Радослава
   Радохан Србин
   Степан сии Радохне
   Павел син Више
3. Стојан стар
   Бранко син Стојана
   Дона сии Јована
   Дудеш син Десоја
   Добромир сиромах
   Милутин син Радована
   Радослав брат Новака
4. Јован син Радослава
   Тодор брат Драгов
   Велко Србин
   Боја син Рахуна
   Стојан син Братоја
   Дона син Ралинца
   Јован сии Дабижива
5. Дујча сии Станимира
   Стојан син Радича
   Поп Петко
   Јован сии Радомира
   Михаил сиромах
   Јованко сии Радича
   Удовица Стојана
6. Удовица Радослава
   Удовица Јована
   Кућа 40
   Неожењених 8
   Удовице 3
   Укупно личности 51
   Укупно спенце
   1.218 (аспри)

Приход без спенце 3.180 (аспри)
Приход са спенцом 4.398 (аспри)
[Са стране:]

пшенице 230 мерица	1.380 (аспри)
јечам 115 мерица	575 (аспри)
проса 127 мерица	635 (аспри)
сочиво	30 (аспри)
лан	99 (аспри)
кошнице	60 (аспри)
воће	60 (аспри)
воденица 2 витла	60 (аспри)
свиње	44 (аспре)
врт	80 (аспри)
сено	32 (аспре)
бадухава	125 (аспри)[65]

[63] Све рачунске радње извршене су тачно.
[64] Село Околиште у Сврљигу.

Селиште Бучачин,[66] *тимар поменутог Хизира*

Сеје се споља. Приход: 1.800 (аспри)

Село Окуглица,[67] *тимар споменуте двојице, спада под Сврљиг*

1. Десислав син Бранка
   Димитри његов син
   Јован син Десислава
   Раша син Милка
   Грубан син Раше
   Боја син Раше
   Стојан син Раше
2. Дабижив син Јована
   Радослав син Јована
   Дујин син Рајина
   Радослав син Рајина
   Јован син Дујина
   Костадин Мастура
   Владислав његов син
3. Радослав син Костадина
   Милко брат Костадина
   Мирча син Милка
   Лалинац син Милеца
   Тодор син Доброслава
   Брадко син Радослава
   Петко брат Бранка
4. Никола брат Бранка
   Јован син Богослава
   Радослав син Стајка
   Станислав син Стајка
   Радомир син Стајка
   Радохна Србин
   Дабижив брат Радохне
5. Тодор син Богдана
   Стојан син Богдана
   Поп Радослав
   Влчина брат попа
   Степан брат попа
   Раја син Грдана
   Стојан син Рајина
6. Стојан син Браје
   Раша син Стојана
   Радивој син Стојана
   Радослав син Станислава
   Доброслав брат Николе
   Стојан син Манка
   Станислав син Брајина

р. 23

1. Добромир брат Драгија
   Добрен брат Драгија
   Стојан брат Драгија
   Дабижив сни Стојана
   Боја сни Стојана
   Милко син Стајчета
   Богдан брат Милка
2. Богдан брат Милка
   Радул син Радослава
   Станислав брат Расина
   Станислав син Стајка
   Никола син Расина
   Никола син Којина
   Боја син Костадина
3. Стојан брат Брадка
   Јован брат попа
   Дуча син Стојана
   Рајко син Радослава
   Петко брат Радула
   Дуча син Манка
   Јован сиромах
   Доброслав син Стојана
   Кућа 53
   Неожењених 11
   Укупно личности 64
   Спенца 1.600 (аспри)

---

[65] Све рачунске радње извршене су тачно.
[66] О селишту Бучачин нема података.
[67] Село Округлица у Сврљигу.

пшенице 270 мерица	1.620 (аспри)
јечма 150 мерица	750 (аспри)
проса 140 мерица	700 (аспри)
ушур од винограда 225 медри	900 (аспри)
ушур од сочива	45 (аспри)
ушур од лана	8 (аспри)
ушур од кошница	225 (аспри)
ушур од воћа	22 (аспре)
воденице три	90 (аспри)
ресум на свиње	70 (аспри)
ушур на врт	108 (аспри)
сено	432 (аспре)
бадухава	162 (аспре)
приход без спенце	5.132 (аспре)
укупно са спенцом	6.732 (аспре)[68]

Селиште Уланичиште,[69] тимар споменутог, сејалиште је споменутог села

Приход 100 (аспри)

Селиште Белковце,[70] изван пређашњег дефтера, на основу берата Сулејман-паше, тимар споменутог Мехмеда

Приход 100 (аспри)

Свега:

села	2
селишта	3
кућа	93
неожењених	19
удовица	3
укупно	115
Свега прихода	13.130 (аспри)
Спенца	2.818 (аспри)
Приход од насеља и принадлежности	10.312 (аспри)
У старом дефтеру	5.254 (аспре)
Вишак	7.876 (аспри)[71]

р. 24

ТИМАР

Сулејмана и Месиха. Раније је у дефтеру био на име Мустафе и Сулејмана. Споменути Мустафа дао је свој део споменутом Сулејману. Сувласници су (Сулејман и Месих). Користе и јашу. На основу берата владара.

---

[68] Све рачунске радње извршене су тачно.

[69] О овом селишту нема података. Не помиње се у пописима XVI века. Можда има неке везе са брдом Уланац које се налази до села Лозана а јужно од Периша.

[70] Селиште Белковце или Јелковце, непознато. Не помиње се у пописима XVI века.

Село Бели Поток[72]*, тимар споменуте двојице, спада под Сврљиг*

1. Степан син Рајчина
   Донко син Стојана
   Радослав син Стојана
   Добруј син Рареве
   Братој син Рареве
   Петри син Братоја
   Тодор син Радослава
2. Донча син Радослава
   Радој син Радослава
   Радота син Радивоја
   Стајко син Доброслава
   Радослав син Стајка
   Стојан син Богдана
   Јованиш син Богдана
3. Војин син Богдана
   Радивој син Николе
   Братој син Николе
   Боја син Николе
   Драгислав син Стајка
   Мишле син Стајка
   Радич син Владислава
4. Радул син Владислава
   Драгобрад син Радича
   Боја син Милка
   Тодор син Шаинца
   Братота син Тодора
   Стојан син Бориславa
   Стајко син Драгоша
5. Димитри приселац
   Мирча син Радича
   Радивој брат Димитра
   Владимир син Владимира
   Радослав његов син
   Никола син Владимира
   Костадин син Владимира
6. Драгеш син Владимира
   Виник син Радована
   Рад син Виника
   Филип син Виника
   Влајчо син Радована
   Рајча син Влајчов
   Драгој син Влајчов
7. Милко син Владимира
   Брат син Милка
   Андрија син Милка
   Бура син Милка
   Станислав син Јанка
   Марко овчар
   Радивој син Санка
8. Степан син Радослава
   Радослав син Грујина
   Душман син Бранка
   Петри син Душмана
   Стојан син Брата
   Богослав син Брата
   Бојко син Брата
9. Стојан син Брата
   Стојан син Доброслава
   Братој син Доброслава
   Боја син Доброслава
   Радинац син Велимнла
   Милош син Велимила
   Војин син Предоја
10. Богдан син Рареве
    Радослав син Богдана
    Јован син Богдана
    Радохна син Миладина
    Радивој син Радохне
    Радота син Радохне
    Радослав син Радохне
11. Радомир брат Радула
    Радослав син Богдана
    Дабижив син Бранислава
    Стојан син Дабижива
    Петко
    Богдан син Богдана
    Драгислав син Стојана
12. Стојан син Милка
    Дојча син Богдана
    Никола син Богослава
    Димитри син Радослава
    Днмитри син Радослава
    Стајко син Радинца
    Јован син Милоша

р. 25

1. Крајмир син Богдана
   Јано син Душана
   Петко син Милоша
   Удовица Деја

[71] Све рачунске радње извршене су тачно.
[72] Село Бели Поток у Сврљигу.

Удовица Рада	Неожењених 11
Удовица Добра	Удовице 4
Удовица Радослава	Свега личности 91
Кућа 76	Спенца 2.199 (аспри)

пшенице 400 мерица	2.400 (аспри)
јечма 238 мерица	1.190 (аспри)
проса 160 мерица	800 (аспри)
ушур од винограда 6 медри	24 (аспре)
сочива 6 мерица	90 (аспри)
ушур од лана 65 ока	215 (аспри)
ушур од кошница	90 (аспри)
ушур од воћа	120 (аспри)
ушур од ораха	70 (аспри)
воденица од два витла	30 (аспри)
ресум на свиње	120 (аспри)
ушур од врта	152 (аспре)
сено	588 (аспри)
бадухава	200 (аспри)
приход без спенце	6.089 (аспри)
укупно са спенцом	8.288 (аспри)[73]

Село Глоговце,[74] тимар споменутог, спада под Тимок. Ту станују неки неверници из споменутог Белог Потока

Радослав	Радивој брат Богдана
Стојан син Радослава	Кућа 4
Богдан син Станула	Спенца 100 (аспри)

пшенице 66 мерица	396 (аспри)
јечма 25 мерица	125 (аспри)
проса 15 мерица	75 (аспри)
ушур од винограда 80 медри	320 (аспри)
ушур од лана 70 ока	15 (аспри)
сочиво	15 (аспри)
ушур од пчела	15 (аспри)
ресум на свиње	15 (аспри)
ушур од врта	8 (аспри)
сено	32 (аспре)
бадухава	10 (аспри)
приход без спенце	1.026 (аспри)
приход са спенцом	1.126 (аспри)[75]

Цео приход споменутог Белог Потока ту је уписан, само је ушур од винограда уписан у селу званом Глатинце.[76]

[73] Све рачунске радње извршене су тачно.
[74] Сада село Глоговац западно од Књажевца.

Селиште Глатинце,[76] *тимар споменутог, спада под Загорје. Ту станују неки неверници из Белог Потока*

Приход од винограда, пашњака и другог 910 (аспри)

Селиште Орал[77] *(Иврал), то су пашњаци*

Приход 184 (аспре)

Селиште Чуберниче,[78] *без раје, сеју га споља*

Приход 550 (аспри)

Свега:

села	2
селишта	3
кућа	80
неожењених	11
удовице	4
укупно лица	95
Укупни приход	11.058 (аспри)
Спенца	2.299 (аспри)
Приход од пасеља и принадлежности	8.759 (аспри)
У старом дефтеру	5.464 (аспре)
Вишак	5.594 (аспре)[79]

р. 26

ТИМАР

Курта и Мехмеда синова Халила. У старом дефтеру Балије, Мехмеда и Дурута. Споменути Балија је умро а његов део дат је његовом брату Мехмеду. На основу берата Сулејман-паше, језде на смену.

Село Радмировце,[80] *тимар споменутих, спада под Сврљиг*

1. Радич син Рајака
   Доброслав његов син
   Божић брат Радича
   Петко син Божића
   Стојан син Божића

[75] Све рачунске радње извршене су тачно.

[76] О селу Глатинце, Глатиница нема података, сем што се из нашег пописа види да је спадало у Загорје. У попису из 1483. године зове се Мршаве Глатинце.

[77] Селиште Орал, Урал или Иврал, Врал било је ненастањено сеоалиште села Бели Поток, према попису из 1483. године.

[78] Према попису из 1483. године ово селиште чије се име може читати као Чубрињица, Чуперница, Чубреница, налазило се у Сврљигу.

[79] Село Радмировац у Сврљигу.

[80] Све рачунске радње извршене су тачно.

Богдан син Пејчина
Михаил син Богдана
2. Димитри син Михаила
Петро његов брат
Драгија брат Петров
Бојча син Добривоја
Радак син Бојчина
Хранац говедар
Стојан његов брат
3. Радивој сиромах
Божидар сиромах
Милутин брат Милка
Милко брат Милутина
Степан ковач
Јован сиромах
Братуј син Јована
4. Тихна син Рајче
Владислав брат Тихне
Јован син Смолана
Рајко његов брат
Грубан брат Јована
Боја син Богослава
Богдан син Божидара
5. Богдан син Божића
Радослав син Радича
Бура син Бојина
Павел син Јована
Богдан син Бојчина
Марко брат Тихне
Братуј брат Хране
6. Удовица Рада
Удовица Рада друга
Удовица Брија
Кућа 28
Неожењених 7
Удовице 3
Укупно личности 38
Укупно спенце 893 (асп.)

пшенице 250 мерица	1.500 (аспри)
јечма 150 мерица	750 (аспри)
проса 20 мерица	100 (аспри)
ушур од винограда 50 медри	200 (аспри)
сочива	60 (аспри)
ушур од лана	96 (аспри)
ушур од кошница	165 (аспри)
ушур од воћа	60 (аспри)
ресум на свиње	60 (аспри)
ушур на врт	56 (аспри)
сено	224 (аспре)
бадухава	87 (аспри)
приход без спенце	3.358 (аспри)
укупно са спенцом	4.251 (аспра)[80]

Селиште Рашаница,[81] *споменути тимар*

Приход	250 (аспри)

Заједно:

село	1
селиште	1
удовице	3
кућа	28
неожењених	7
укупно лица	38
Укупни приход	4.501 (аспра)
Спенца	893 (аспре)
Приход	3.608 (аспри)
У старом дефтеру	3.122 (аспре)
Вишак	1.379 (аспри)[82]

ТИМАР

Халила сина Сабљара Мустафе,[83] *у старом дефтеру његов на основу берата царске заповести*

Село Драјинце,[84] *тимар поменутог, спада под Сврљиг*

1. Радивој син Лале
   Никола син Радивоја
   Степан син Радивоја
   Стојан син Радивоја
   Рајко син Харатина
   Стојан син Харатина
   Радивој син Харатина
2. Лазар син Продана
   Братој син Стојана
   Радивој син Стојана
   Раша син Стојана
   Радован ковач
   Божидар син Радована
   Божидар ковач
3. Михаил син Брајчина
   Тодор сиромах
   Милутин син Тодора
   Стајко син Тодора
   Лазар син Петка
   Стојан брат Илије
   Рајко син Брајчина
4. Радин син Лале
   Бранко син Радула
   Рајко син Радина
   Боја син Радина
   Јован син Владислава
   Станимир брат Харатина
   Радон'ја брат Станимира
5. Добромир брат Стајка
   Радослав син Богдана
   Јован син Радослава
   Миладин син Радослава
   Илија брат Стојана
   Влчина син Илије
   Петко син Илије
6. Михаил син Драгана
   Милој син Драгана
   Марко син Добруја
   Стојан син Стојка
   Јован син Харатина
   Станислав син Смолана
   Богослав син Смолана
7. Јован син Тодора
   Стојко син Радослава
   Јован син Брајчина
   Добросан брат Стојка
   Радул брат Михаила
   Степан син Марка
   Оливер син Смолана
8. Тодор син Продана
   Никола син Тодора
   Неделко син Радослава
   Богдан син Добромира
   Петар син Смолана
   Неделко син Братоја

Кућа 46
Неожењених 9
Сиенца 1.375 (аспри)

пшенице 255 мерица	1.530 (аспри)
јечма 190 мерица	950 (аспри)
проса 100 мерица	500 (аспри)
ушур од винограда 160 медри	640 (аспри)
сочива	60 (аспри)
ушур од лана	99 (аспри)

[81] Селиште Рашаница налазило се јужно од с. Радмировца, где је и сада локалитет Рашинац и поток Рашинац.

[82] Збир прихода је тачан.

[83] У оригиналу: Halil veled-i Kilicî Mustafa, при чему реч kilicî сматрамо обликом речи kilicci.

[84] Село Драјинци у Сврљигу.

ушур од воћа	150 (аспри)
ушур од кошница	180 (аспри)
ресум на свиње	70 (аспри)
ушур од врта	92 (аспре)
сено	36 (аспри)
бадухава	125 (аспри)
приход без спенце	4.432 (аспре)
укупно са спенцом	5.807 (аспри)[85]

Селиште Радивијовце[86] *касније је придодато, на основу берата Мурат-паше. Неки људи споменутог села овде станују*

Приход 812 (аспри)

р. 28

Селиште Милковце[87]

Спољни приход 100 (аспри)

Селиште Дол'јани[88]
Сејалиште је, споља се сеје

Спољни приход 100 (аспри)

Село Раденковце,[89] *тимар споменутог*

1. Радич син Милка
   Степан брат Радича
   Стајко брат Радича
   Дабижив син Милана
   Богдан син Борђо-в
   Димитри син Душмана
   Радивој син Думсина
2. Божић син Радивоја
   Неделко син Радивоја
   Богдан син Радивоја
   Субота син Лазара
   Степан син Лазара
   Доброслав син Дусе
   Радослав син Доброслава
3. Петко син Доброслава
   Мирко син Радохне
   Петко син Милка
   Миладин син Радохне
   Оливер син Богослава
   Божић син Оливера
   Димитри син Богослава
4. Радослав син Вука
   Боја син Вука
   Петар син Милка
   Дујча син Миладина
   Марко син Миладина
   Јован син Вука

Кућа 22
Неожењених 5
Укупно лица 27
Укупно спенце 675 (асп.)

---

[85] Све рачунске радње извршене су тачно.

[86] Непознато. Име овог селишта могло би бити Радивојовце. Налазило се у близини села Драјинци.

[87] Сада село Миљковац, северно од с. Драјинци, у Сврљигу.

[88] Непознато. Налазило се у близини с. Драјинци. Између поменутог села и с. Нишевци налази се локалитет Селиште. Уп. секц. Ниш-2, 1:50.000.

[89] Село Раденковац у Сврљигу.

пшенице 100 мерица	600 (аспри)
јечма 110 мерица	550 (аспри)
проса 20 мерица	100 (аспри)
ушур од сочива	30 (аспри)
ушур од лана	33 (аспре)
ушур од кошница	300 (аспри)
ушур од воћа	45 (аспри)
ушур од врта	44 (аспре)
сено	172 (аспре)
ресум на свиње	22 (аспре)
бадухава	63 (аспре)
приход без спенце	1.959 (аспри)
укупно са спенцом	2.634 (аспре)[90]

Селиште Црквиште, зове се и Дол'јани,[91]
тимар споменутог

Приход	300 (аспри)

Заједно:

села	2
селишта	4
кућа	68
неожењених	14
укупно особа	82

Укупни приход	9.753 (аспре)
Спенца	2.050 (аспри)
Приход од насеља и принадлежности	7.703 (аспре)
У старом дефтеру	4.888 (аспри)
Вишак	4.865 (аспри)[92]

р. 29

ТИМАР

Оруџа сина Тимурташа, у старом дефтеру био је његов. На основу берата Мехмед-паше, са датумом: Реби II године 879 (15. VIII — 12. IX 1474)

Село Извор[93]*, спада под Сврљиг*

1. Павел брат Милоша	Јаша син Неделка
Радивој син Павлов	Марко син Димитрија

[90] Све рачунске радње извршене су тачно.

[91] Село Црквиште или Дољани налазило се у близини села Раденковац, јер је, према попису из 1483. године било сеоалиште поменутог села, можда на месту Раденковачког Крста. Постоји поток Црквиште, нешто даље од Раденковца, јужно — југозападно од с. Рсовци у Сврљигу. Уп. секц. Соко Бања, 1 : 75.000.

[92] Збир свих прихода извршен је тачно.

[93] Село Извор у Сврљигу, на Изворској реци.

Степан сиромах
Брајча син Стариче
Степан његов син
2. Влајко син Милутина
Стојан син Милутина
Радинац грнчар
Радослав брат Радинца
Грубан син Новака
Станислав његов брат
Богдан брат Чудивоја
3. Банча син Богдана
Владислав сиромах
Степан син Радоша
Милош син Србина
Раша син Милутина
Илија његов брат
Владко син Милутина
4. Пријезда његов син
Богдан син Владка
Јован син Владка
Братој син Владка
Тодор брат Богдана
Чудивој
Јован његов син
5. Петко његов брат
Радослав син Чудивоја
Стојан брат Богдана
Дујча син Милана
Богдан син Дујче
Јован његов брат
Јован син Стојана
6. Владислав син Боје
Тодор сиромах
Стојан сиромах
Радослав сиромах
Јован син Драгоша
Балчо син Милоша
Неделко син Тодора
7. Дабижив син Стојана
Бојша сиромах
Рајша син Марка
Удовица Стојана
Удовица Радослава
Кућа 39
Неожењених 6
Удовице 2
Укупно особа 47
Укупно спенце
1.137 (аспри)

пшенице 130 мерица	780 (аспри)
јечма 130 мерица	650 (аспри)
проса 130 мерица	650 (аспри)
ушур од винограда и саларија 25 медри	100 (аспри)
сочива	45 (аспри)
ушур од лана	81 (аспра)
ушур од кошница	300 (аспри)
ушур од воћа	30 (аспри)
воденица од 6 витла	90 (аспри)
ушур од врта	78 (аспри)
сено	312 (аспри)
ресум на свиње	80 (аспри)
бадухава	113 (аспри)
приход без спенце	3.309 (аспри)
приход са спенцом	4.446 (аспри)[94]

Селиште Цуцинце[95]*, спада под Сврљиг*

Приход 150 (аспри)

[94] Све рачунске радње извршене су тачно.
[95] Непознато. Налазило се у близини села Извора у Сврљигу.

Село Штитар,[96] *тимар споменутог, спада под Сврљиг*

1. Стојан син Влчине
   Михаил његов син
   Рајинац син Бојка
   Дабижив син Бојка
   Милош син Бојка
   Јован син Рајка
   Дамјан син Рајка

р. 30

1. Радослав син Продана
   Стојан син Станислава
   Јован син Станислава
   Радивој син Станислава
   Јован син Богдана
   Доброслав син Богдана
   Бранко син Добрујице
2. Радослав брат Бранка
   Милан син Бранка
   Дуча син Стојана
   Ралчо син Бранка
   Милко син Рајка
   Кућа 16
   Неожењених 3
   Укупно особа 19
   Укупно спенце 475 (асп.)

пшенице 83 мерице	478 (аспри)
јечма 89 мерица	445 (аспри)
проса 46 мерица	230 (аспри)
ушур од винограда и саларија 30 медри	120 (аспри)
сочиво	15 (аспри)
ушур од лана	43 (аспре)
ушур од кошница	150 (аспри)
воденица са 2 витла	30 (аспри)
ресум на свиње	30 (аспри)
ушур од врта	32 (аспре)
сено	128 (аспри)
бадухава	50 (аспри)
приход без спенце	1.751 (аспра)
укупно са спенцом	2.226 (аспри)[97]

Заједно:

села	2
селишта	1
кућа	55
неожењених	9
удовице	2
укупно особа	66
Укупни приход	6.872 (аспре)
Спенца	1.612 (аспре)
Приход од насеља и принадлежности	5.212 (аспре)
У старом дефтеру	4.216 (аспре)
Вишак	2.606 (аспри)[98]

[96] Данас на географским картама нема трага о постојању села Штитар у Сврљигу. У попису из 1586. имало је свега 4 домаћинства, из чега би се могло закључити да је ишчезло као село крајем XVI или почетком XVII века.

ТИМАР

Јакуба из Сврљига, раније је у дефтеру био његов. На основу берата Махмуд-паше, са датумом: Зилхица године 875 (21. V — 19. VI. 1471)

Село Сливик,[99] тимар споменутог, спада под Сврљиг

1. Бранислав Ћенар
   Јана син Бранислава
   Боја брат Јане
   Радивој син Влајка
   Никола син Радивоја
   Јован брат Влада
   Раша син Јована
2. Боја син Дуче
   Доброслав син Боје
   Радослав син Ковила
   Боја син Радослава
   Божић брат Милка
   Јован син Божића
   Неша син Богдана
3. Радул син Неше
   Владимир син Неше
   Степан син Јованка
   Јован син Ирине
   Никола син Јована
   Михаил син Јована
   Стајко син Рад'ју-а
4. Бранко син Стајка
   Стојан син Лазара
   Никола син Лазара
   Раденко син Милутина
   Стојчин син Раденка
   Бошуд син Раденка
   Стојша син Раденка

p. 31

1. Јован син Стојана
   Стојан сии Бојина
   Милко сии Богдана
   Владислав син Радивоја
   Боја син Радивоја
   Рајко син Времеца
   Никола син Рајкина
2. Михаил брат Никола
   Бојша син Влајка
   Јован син Влајка
   Бурица сии Братослава
   Неделко син Цурице
   Радослав сии Влајка
   Степан сии Радослава
3. Боја син Радивоја
   Боја син Цуре
   Владислав брат Мише
   Вукота брат Доброслава
   Стајко брат Вукоте
   Милко син Вукоте
   Јован брат Вукоте
4. Боја сии Милка
   Доброслав брат Вукоте
   Радивој сии Доброслава
   Никола сии Доброслава
   Боја сии Доброслава
   Душман сии Витана
   Лазар сии Витана
5. Стојан сиромах
   Болдован сиромах
   Стојан сии Јованка
   Радул сии Ирине
   Витомир сии Витомира
   Рајко сии Раденка
   Радослав сии Раденка
6. Јован сии Рајинца
   Радослав брат Доброслава
   Богдан сии Владка

---

[97] У рачуну се поткрао мањак од 20 аспри, јер је пшеница погрешно обрачуната. Вредност 83 мерице рачунате по 6 аспри није 478 већ 498 аспри.

[98] Збир укупних прихода није тачан, односно међусобни збирови се не подударају. Збир спенце и прихода од пасења износи 6.824 аспре а не 6.872, али се и тако не слаже са збиром прихода у старом дефтеру и вишком који износи 6.822 аспре. У сваком случају не ради се о крупнијим цифрама.

[99] Село Сливовик у Сврљигу.

Рајча син Радула
Милан син Стајка
Радослав син Вукоте
Тодор син Радослава
7. Мирча син Доброслава
Дабижив син Радослава
Стојан син Радусина
Јован син Неше
Стојан брат Николе
Владислав син Лазара
Милутин син Раденка
8. Радивој брат Јована
Јован син Владислава
Јован син Рајинца
Боја син Времеца
Радослав син Ирине
Удовица Драгана
Удовица друга Драгана
Кућа 68
Неожењених 14
Удовице 2
Укупно 84
Спенце 2.062 (аспре)

пшенице 360 мерица	2.160 (аспри)
јечма 270 мерица	1.350 (аспри)
проса 140 мерица	700 (аспри)
ушур од винограда 350 медри	1.400 (аспри)
ушур од сочива	60 (аспри)
ушур од лана	120 (аспри)
ушур од кошница	375 (аспри)
ушур од воћа	60 (аспри)
ушур од врта	136 (аспри)
ресум на свиње	130 (аспри)
сено	464 (аспре)
бадухава	200 (аспри)
приход без спенце	7.155 (аспри)
укупно са спенцом	9.217 (аспри)[100]

Селиште Јовиште[101] *спада под Сврљиг, сејалиште је споменутог села. Сеје се спољa*

Приход 500 (аспри)

Селиште Беласовац[102]*, изван старог дефтера*

Пошто је са знањем санџакбега (тимарник) преузео обавезу да га настани, неке од својих рајетина преселио је и тамо одвео.

Приход 150 (аспри)

р. 32

Заједно:

село	1
селишта	2
кућа	68
неожењених	14

[100] Све рачунске радње извршене су тачно.
[101] Непознато.

удовице	2
укупно особа	84

Укупни приход	10.267 (аспри)
Спенца	2.062 (аспре)
Приход од насеља и принадлежности	8.205 (аспри)
У старом дефтеру	5.818 (аспри)
Вишак	4.449 (аспри)[103]

ТИМАР

Хамзе сина Балабана, који је прво био тврђавски посадник а после се обавезао да јаше у поход. На основу берата Мурат-паше са датумом: Зилхица године 875 (21. V — 19. VI 1471)

Село Зидне[104]*, тимар споменутог, спада под Сврљиг*

1. Стајко син Рајана
   Радивој син Стајка
   Радослав син Стајка
   Милко син Стајка
   Радомир син Радича
   Стојан син Радича
   Радомир син Стојана
2. Добруј син Новака
   Јован син Новака
   Стојан брат Новака
   Стојан син Милоја
   Радован син Милоја
   Тодор син Радована
   Јованко син Радована
3. Степан син Радована
   Јован брат Алана
   Тодор брат Алана
   Ставул брат Алана
   Алаи брат Радивоја
   Богдан син Алана
   Бранко син Радослава
4. Дабижив син Радослава
   Десој син Радоте
   Радослав син Радоте
   Радич син Бојинца
   Влчина син Бојинца
   Радота син Рајинца
   Стојан сии Степана
5. Радослав син Радоте
   Радивој син Радослава
   Браној син Радула
   Влкашин син Радула
   Марко син Радула
   Стојан син Доброслава
   Радул син Доброслава
6. Хрис сии Дабижива
   Бура син Хриса
   Данко син Хриса
   Лазар син Дабижива
   Добруј син Лазара
   Бурица син Радоја
   Радивој син Стајка
7. Стојан син Стајка
   Оливер син Радивоја
   Павел син Рад'ју-а
   Јако син Павлов
   Душман син Радована
   Миладин син Радована
   Радослав син Милоја
8. Радомир син Радослава
   Радивој син Рајка
   Оливер његов син
   Радован син Милоја
   Нова син Новака
   Милој син Радослава
   Петко син Радивоја
9. Радослав син Марка
   Радул син Бурђија
   Влчина син Братоја
   Негул син Радивоја

[102] Непознато.
[103] Збир прихода извршен је тачно.
[104] Село Зидне или Зидина, непознато.

Бојин сни Радослава
Радослав брат Јована
Радивој брат Радича
10. Олнвер син Радослава
Радослав сни Стојана
Милан сни Радована
Удовица Богдана
Удовица Рада
Удовица Нена
Кућа 56
Неожењених 10
Удовице 3
Укупно особа 69
Укупно спенце
1.743 (аспре)

р. 33

пшенице 250 мерица	1.500	(аспри)
ушур од јечма 195 мерица	975	(аспри)
ушур од проса 40 мерица	200	(аспри)
ушур од винограда и саларија 100 медри	400	(аспри)
ушур од сочива	90	(аспри)
ушур од лана	99	(аспри)
ушур од кошница	255	(аспри)
ушур од воћа	45	(аспри)
воденица од пола витла	15	(аспри)
ресум на свиње	90	(аспри)
ушур од врта	112	(аспри)
ушур од црног лука	60	(аспри)
сено	448	(аспри)
бадухава	138	(аспри)
приход без спенце	4.427	(аспри)
укупно са спенцом	6.608	(аспри)
у старом дефтеру	2.545	(аспри)
вишак	4.063	(аспре)[105]

Део од селишта Кознпца[106] *на којем је заједнички (тимарник) са поменутим Мусом. Заједно, пола пола. Празно:*[107]

куће	3
спенца	75
приход	438

ушур од пшенице 30 мерица	180	(аспри)
ушур од јечма 16 мерица	80	(аспри)
ушур од проса 8 мерица	40	(аспри)
ушур од винограда 20 медри	80	(аспри)

[105] Направљена је грешка у обрачуну спенце. Писар је узео у обзир укупни број особа (кућа, неожењених и удовица) и помножио са 25, колико износи спенца, а после је на добијени резултат додао удовичку спенцу. Због ове грешке не слажу се ни остали резултати. Збир прихода од 4.427 аспри тачно је урађен.

[106] Селиште Кознпца или Кознице, непознато. Уп. нап. 109.

[107] Ову констатацију да је селиште празно демантују наредни подаци о постојању три куће.

ушур од лана	3 (аспре)
ушур од кошница	45 (аспри)
ресум на свиње	10 (аспри)
приход	438 (аспри)

Део Мусе. То је део од споменутог села Зидне

1. Мирча стар
   Радивој његов син
   Димитри син Мирче
   Радован син Даче
   Радослав син Даче
   Стојан син Даче
   Јован син Даче
2. Радул син Јована
   Стунга син Јована
   Радослав Србин
   Владислав син Милутина
   Богдан син Милутина
   Радослав син Тихослава
   Оливер син Тихослава
3. Крајмир син Радослава
   Богдан син Радула
   Владислав син Богдана
   Богдан син Влајчина
   Радивој син Богдана
   Влчина син Радивоја
   Јован син Мирче
4. Болисин син Тихослава
   Војин син Велисела
   Смолан син Богдана
   Дамјан син Богдана
   Радослав брат Богдана
   Радослав син Богдана
   Радул син Богдана
5. Стајко брат Станимира
   Димитри син Стајка
   Радул син Стајка
   Станимир син Јованка
   Радослав син Станимира
   Братој син Станимира
   Радивој син Станимира
6. Боја син Станислава
   Стоја син Станислава
   Божидар син Станислава
   Петко син Радована
   Јован син Петка
   Тодор син Петка
   Бунига син Јована
7. Радич син Милана
   Радован син Милана
   Крагуј син Вишеслава
   Стоја син Грубче
   Јован син Стоје
   Милча син Буниге
   Јако син Драдлина

р. 34

1. Негул син Радослава
   Јован син Станислава
   Влајко син Богдана
   Драгој син Драгоја
   Радомир његов син
   Андрија син Радивоја
   Крајимир син Радула
2. Удовица Милица
   Удовица Болна
   Удовица Груба
   Укупно 59 особа
   Спенца 1.418 (аспри)

ушур од пшенице 253 мерице	1.518 (аспри)
ушур од јечма 220 мерица	1.100 (аспри)
ушур од проса 20 мерица	100 (аспри)
ушур од винограда и саларија 120 медри	480 (аспри)
ушур од сочива 17 мерица	270 (аспри)
ушур од лана	99 (аспри)
ушур од кошница	225 (аспри)
ушур од воћа	45 (аспри)

воденица са пола витла	15 (аспри)
ушур од врта	94 (аспре)
ушур од црног лука	76 (аспри)
ресум на свиње	70 (аспри)
сено	294 (аспре)
бадухава	137 (аспри)
приход без спенце	4.523 (аспре)
укупно са спенцом	5.941 (аспра)[108]

Део Мусе од селишта Козница, спада под Загорје[109]*, изван бившег дефтера, а нема ни берат:*

ушур од пшенице 31 мерица	186 (аспри)
ушур од јечма 15 мерица	75 (аспри)
ушур од проса 9 мерица	45 (аспри)
ушур од винограда 20 медри	80 (аспри)
ушур од лана	1 (аспра)
ушур од кошнице	45 (аспри)
ресум на свиње	4 (аспре)
приход	436 (аспри)[110]
Укупно приход	6.452 (аспре)
Спенца	1.493 (аспре)
Укупно са спенцом	4.959 (аспри)
У старом дефтеру	3.039 (аспри)
Вишак	3.413 (аспри)[111]

ТИМАР

Мустафе, у старом дефтеру[112] Ибрахима и Сулејмана. Део на основу берата Мурат-паше са датумом: Сафер године 873 (10. VIII — 7. IX 1469)

Село Лалинце,[113] *тимар споменутог, спада под Сврљиг*

Муслимани: Јусуф и Јахшија

1. Степан син Станимира
   Радован син Степана
   Радослав син Степана
   Филип син Милка

[108] Приход без спенце износи 4.524 аспре, што значи да је писар погрешио за једну аспру.

[109] Уп. нап. 106. Овде се прецизира да селиште Козница припада Загорју.

[110] Уз овај текст на маргини је унет први део прихода од селишта Козница, који је већ био уписан на претходној страни (п. 33) и који је давао укупно 438 аспри прихода. Преко свега писар је написао: „понавља се", и тим крупно написаним речима поништио тај текст. Због тога га нисмо преводили.

[111] Све рачунске радње извршене су тачно, ако се изузме грешка од једне аспре (нап. 108), а тачан је и коначан збир.

[112] Речи „у старом дефтеру" додате су ситним словима уз име Мустафа. То значи да се у старом дефтеру овај тимар водио само на име Мустафе.

[113] Село Лалинац у Сврљигу, на истоименој реци.

Тодор син Миладина
Стајко син Миладина
Боја син Стајка
2. Радич син Берина
Раја син Брије
Стојан син Рајин
Петко син Берина
Јана син Богдана
Богдан брат Јане
Игнад син Радослава

р. 35

1. Тодор син Игнада
Јован син Игнада
Стојан син Игнада
Милош син Берина
Груја
Поп Бура
Никола брат попа
2. Поп Марко
Лазар син Николе
Владислав син Николе
Јован син Радована
Стојан син Јована
Радивој син Јована
Мирча син Јована
3. Рајко син Јована
Радослав син Радована
Јован син Радула
Бојинац син Николе
Радивој син Бојинца
Стојан син Бојинца
Владко син Буниге
4. Јован син Вука
Неделко син Дабче
Миладин син Братослава
Брајан син Добривоја
Радо син Добривоја
Никола син Влчине
Доброслав син Влчине
5. Дејан син Станимира
Павел син Дејана
Богдан син Станимира
Јован син Богдана
Радич син Богдана
Петко син Богдана
Никола хром
6. Стојан син Николе
Петко син Костадина
Дона син Петка
Радивој син Братослава
Стојан син Радивоја
Јованиш син Расина
Стојан син Јованиша
7. Стајко син Јованиша
Петар хром
Радохна хром
Поп Деверча
Дамјан брат попа
Неделко син Рајчина
Стојан Србин
8. Лала син Стојана
Лазар син Стојче
Радивој син Петка
Бојша сиромах
Станислав Србин
Брана син Витомира
Радослав брат Бране
9. Стојан син Миладина
Јован син Миладина
Јованко син Раше
Боја син Богдана
Давид брат Игнада
Алдин син Давида
Стојан син Давида
10. Дусин брат Игнада
Павел сиромах
Мирча син Богдана
Филип син Дејана
Радомир син Богдана
Неделко син Николе
Владислав син Буниге
11. Сани син Буна
Никола син Милоша
Богдан син Тодора
Малчо брат Буна
Степан Србин
Јован брат Лазара
Станислав син Јована
12. Мирча син Јована
Рајко син Буре
Радован брат Неделка
Никола брат Рајка
Бура син Степана
Марко син Стојана
Бранко син Јована

13. Удовица Тодора
Удовица Стоја
Кућа 80
Неожењених 18
Удовице 2

Заједно са муслиманима
102 (*особе*)
Спенца 2.462 (аспре)
Ресум од муслимана
44 (аспре)

ушур од пшенице 245 мерица	1.470 (аспри)
ушур од јечма и зоби 209 мерица	1.045 (аспри)
ушур од проса 100 мерица	500 (аспри)
ушур од винограда 250 медри	1.000 (аспри)
ушур од сочива	75 (аспри)
ушур од лана	340 (аспри)
ушур од кошница	340 (аспри)
ушур од воћа	60 (аспри)
воденица са три витла	90 (аспри)
ресум на свиње	230 (аспри)
ушур од црног лука	40 (аспри)
ушур од врта	160 (аспри)
сено	640 (аспри)
бадухава	250 (аспри)

р. 36

пашњак у личном поседу тимарника	400 (аспри)
приход од два муслимана	200 (аспри)
приход од насеља и принадлежности	6.340 (аспри)
укупно са спенцом	8.846 (аспри)[114]

Селиште Бујако(в) Глог[115]*, тимар споменутог, спада под Сврљиг. Сеје се споља*

Приход	400 (аспри)

Селиште Рударце[116]*, сејалиште је поменутог села (Лалинца), сеје се споља*

Приход	100 (аспри)

Селиште Врањан[117]*, тимар споменутог. Сеје се споља*

Приход	100 (аспри)

Селиште Срце[118]*, изван старог дефтера. Сеје се споља*

Приход	150 (аспри)
Приход од двојице муслимана	200 (аспри)

[114] Погрешка у рачуну износи 500 аспри. Изгледа да је заборављена једна ставка, вредност проса која износи 500 аспри. Отуда збир износи 6.340 уместо 6.840 аспри.

[115] Непознато. Према попису из 1483. године било је сејалиште села Лалинац.

[116] Непознато.

[117] Непознато. Према попису из 1483. припадало је Сврљигу.

[118] Непознато.

Село Сениче[119]*, спада под Загорје, тимар Јована, митрополитовог сродника*

Споменути Мустафа је удесио да се упише у његов берат изјавивши да је селиште изван дефтера. А поменути Мустафа је неке неверникe из споменутог Лалинца ту преселио. Приход од њих уписан је посебно на следећи начин:

ушур од пшенице 50 мерица	600	(аспри)
ушур од јечма 40 мерица	400	(аспри)
ушур од проса 40 мерица	400	(аспри)
ушур од винограда 150 медри	600	(аспри)
ушур од лана	66	(аспри)
ушур од сочива	30	(аспри)
ушур од ораха	20	(аспри)
ушур од кошница	180	(аспри)
ушур од црног лука	50	(аспри)
воденица с једним витлом	30	(аспри)
ресум на свиње	70	(аспри)
приход од насеља и принадлежности	2.446	(аспри)

Укупно:

села	2	
селишта	4	
кућа са муслиманима	82	
неожењених	18	
удовице	2	
укупно особа	102	
Укупни приход	12.242	(аспре)
Спенца	2.462	(аспре)
Ресум за кулук муслимана	44	(аспре)
Приход од насеља и принадлежности	9.736	(аспри)
У старом дефтеру	5.583	(аспре)
Вишак	6.659	(аспри)[120]

ТИМАР

Давида и Махмуда његовог брата, синова Алије. У старом дефтеру на име Паша-Јигита, вратара тврђаве Сврљиг. Рекли су да је берат тимарник однео на порту. Кажу да су се обавезали да јашу у походе. Узели су (тимар) од тог тврђавског посадника.

Село Бурдин[121]*, тимар споменутог, спада под Сврљиг*

1. Станислав син Мануила
   Дамјан син Станислава
   Радован брат Станислава
   Милан син Дониге
   Доброслав син Душмана
   Боја син Смила
   Владислав брат Боје

[119] Село Сениче, Сеница, Синица у Загорју, непознато.

[120] Све рачунске радње и коначни збир извршени су тачно, али је при коначном збиру рачунат податак са грешком која износи 500 аспри (нап. 114).

[121] Село Бурдимо у Сврљигу.

р. 37

1. Радота сиромах
   Ранга брат Радована
   Инолад син Добре
   Десислав брат Добре
   Лазар син Радослава
   Милан син Радослава
   Степан син Радивоја
2. Рајко сиромах
   Борислав син Ивана
   Рајче син Радована
   Стојан син Радована
   Радивој син Доброслава
   Боја син Доброслава
   Радослав син Доброслава
3. Никола сиромах
   Дабижив брат Николе
   Стојче син Милослава
   Неделко син Милослава
   Милан син Негулина
   Димитри син Милана
   Стојан син Дабижива
4. Лалинац син Дабижива
   Лала Србин
   Добромир син Дониге
   Милослав син Бобигића
   Петри брат Димитрија
   Петко син Милослава
   Стајинац син Радослава
5. Никола син Радоша
   Влајча син Владислава
   Стојан син Радована
   Пријезда син Станислава
   Удовица Милослава

Кућа 32
Неожењених 7
Удовица 1
Укупно особа 40
Укупно спенце 981 (асп.)

ушур од пшенице по сврљишкој мерици 160 мерица	960 (аспри)
ушур од јечма 100 мерица	500 (аспри)
ушур од проса 60 мерица	300 (аспри)
ушур од винограда 100 медри	400 (аспри)
ушур од сочива	45 (аспри)
ушур од воћа	45 (аспри)
ушур од кошница	150 (аспри)
воденица са два витла	30 (аспри)
ресум на свиње	60 (аспри)
ушур од врта	64 (аспре)
сено	256 (аспри)
бадухава	100 (аспри)
приход без спенце	2.910 (аспри)
укупно са спенцом	3.891 (аспра)[122]

Селиште Отуловце[123]*, сејалиште је споменутог села. У њему оре спахијино рало а постоји и његов пашњак*

Приход 200 (аспри)

Укупно:

село	1
селиште	1
кућа	32
неожењених	7

удовица	1
укупно	40
Укупни приход	4.091 (аспра)
Спенца	981 (аспра)
Приход од насеља и принадлежности	3.110 (аспри)
У старом дефтеру	2.666 (аспри)
Вишак	1.425 (аспри)[124]

ТИМАР

Бајезида и Худавердије, сина Хамзе, у старом дефтеру на име споменутог Бајезида и Хамзе. Део од споменутог Хамзе прешао је његовом споменутом сину, на основу берата Сулејман-паше са датумом: Џумада друга године 881 (21. IX — 19. X 1476)

р. 38

Село Гујсавце[125], тимар споменуте двојице, спада под Сврљиг

1. Милко син Рајана
   Радивој његов брат
   Рајинац син Витана
   Никола Србин
   Радослав син Душмана
   Петко син Душмана
   Борича његов брат
2. Братота син Виника
   Стајко син Виника
   Рад његов брат
   Поп Јаков
   Кузма његов брат
   Дамјан син попа
   Петко син Димитрија
3. Димитри његов син
   Неделко син Петка
   Синадин син Петка
   Богдан син Рајана
   Јован сни Владју-а
   Бранко син Дончов
4. Стојчо син Петка
   Добруј његов син
   Богој син Стојче
   Радослав син Ралина
   Андрија син Десимира
   Буринац његов брат
   Расин син Војинца
5. Милутин његов син
   Тихослав син Радича
   Богдан син Радослава
   Никола син Бранка
   Петко син Стојче
   Добруј његов брат
   Веселин син Радула
6. Петар син Боричс
   Јован син Братоте
   Раја његов син
   Дончо син Бранка
   Влкослав син Ралина
   Џура сни Ралина
   Радослав сни Стунге
7. Неделко син Радослава
   Добруј син Витана
   Богдан сни Бранка
   Стојан сни Богдана
   Радослав сни Јована
   Радослав сни Ралина
   Радослав сни Петка
8. Богдан сни Петка
   Марко сни Дамјана
   Удовица Влаја
   жена Витана
   Удовица Радослава
   Удовица Рада

[122] Све рачунске радње извршене су тачно.
[123] У попису из 1483. године уз село Бурдимо помиње се селиште Товце или Туловце. Неутврђено.
[124] Коначни збир урађен је тачно.
[125] Вероватно село Гушевац у Сврљигу.

Удовица Влаја
жена Степана
Кућа 33
Неожењених 18

Удовица 4
Укупно особа 55
Спенца 1.299 (аспри)

ушур од пшенице 100 мерица	600 (аспри)
ушур од јечма 100 мерица	500 (аспри)
ушур од проса 40 мерица	200 (аспри)
ушур од винограда 85 медри	340 (аспри)
ушур од сочива	45 (аспри)
ушур од воћа	15 (аспри)
ушур од лана	70 (аспри)
ушур од кошница	15 (аспри)
ресум на свиње	110 (аспри)
ушур од врта	66 (аспри)
сено	264 (аспре)
воденица са 4 витла	60 (аспри)
бадухава	130 (аспри)
приход без селишта	2.415 (аспри)[126]

Селиште Јарменинце[127] спада под Загорје, изван старог дефтера, пусто. Али неки неверници Првадереша[128] и поменутог села (Гујсавца) ту станују. Приходи од њих уписани су са овим селиштем:

ушур од пшенице 80 мерица	480 (аспри)
ушур од јечма 30 мерица	150 (аспри)
ушур од проса 20 мерица	100 (аспри)
ушур од винограда 50 медри	200 (аспри)
ушур од лана	50 (аспри)
ушур од сочива	15 (аспри)
ушур од кошница	60 (аспри)
воденица са једним витлом	15 (аспри)
ресум на свиње	60 (аспри)
приход од селишта	1.130 (аспри)
Укупни приход	4.844 (аспре)
Спенца	1.299 (аспри)
Приход	3.545 (аспри)
У старом дефтеру	2.042 (аспре)
Вишак	2.802 (аспре)[129]

[126] Све рачунске радње извршене су тачно.
[127] Непознато.
[128] Непознато. Вероватно се налазило у Загорју.

ТИМАР

Хамзе сина Јакуба, члана посаде тврђаве Бања, на основу берата Махмуд-паше са датумом: Реби први године 876 (18. VIII — 16. IX 1471)

Село Борузница[130], *(Поружница), тимар споменутог, спада под Бању*

1. Радослав син Доброслава
   Добруј син Доброслава
   Милаш сиромах
   Радивој Србин
   Петко син Радивоја
   Тодор син Радоша
   Радослав син Дабижива
2. Милодруг син његов
   Радослав син Грубана
   Радомир син Радослава
   Петар син Добруја
   Степан син Радоша
   Бурко брат Степана
   Радослав сиромах
3. Вуксан брат Радослава
   Радивој сиромах
   Вук син Рахоја
   Јован син Радослава
   Рахота син Добруја
   Никола син Милана
   Јован син Радевца

   Кућа 17
   Неожењених 4
   Укупно особа 21
   Спенца 525 (аспри)

ушур од пшенице 85 мерица	510 (аспри)
ушур од јечма 80 мерица	400 (аспри)
проса 50 мерица	250 (аспри)
ушур од винограда 100 медри	400 (аспри)
ушур од лана 200 ока	99 (аспри)
ушур од сочива	15 (аспри)
ушур од воћа	30 (аспри)
ушур од кошница	60 (аспри)
ушур од воденица с једним витлом	15 (аспри)
ресум на свиње	17 (аспри)
ушур од врта	34 (аспре)
сено	136 (аспри)
бадухава	45 (аспри)
приход без спенце	2.011 (аспри)
укупно са спенцом	2.536 (аспри)
укупно са спенцом	2.536 (аспри)
у старом дефтеру	1.312 (аспри)
вишак	1.224 (аспре)[131]

[129] Све рачунске радње извршене су тачно.

[130] Село Поружница на истоименој реци у области Бања. Уп. П. Јовановић, Бања, 93—95.

[131] Све рачунске радње извршене су тачно.

ТИМАР

Турсуна и Тур-Алије синова Јусуфа, посадника поменуте тврђаве, на основу берата Махмуд-паше са датумом: Рамазан године 860 (3. VIII — 1. IX 1456)

Село Мужинце[132]*, тимар поменуте двојице, спада под Бању*

1. Јован син Радивоја
   Павел његов син
   Петар његов брат
   Јаков његов брат
   Степан син Радомира
   Боја брат Степана
   Радохна син Бојс
2. Лазар његов брат
   Филип син Степана
   Петар син Богослава
   Петко син Петра
   Радован сиромах
   Тихо сиромах
   Марко син Вукоте
3. Мнлош син Тодора
   Стојан син Милоша
   Јован син Крадина
   Драгија његов син
   Стојан син Радивоја
   Марко син Видослава
   Павел брат Марка
4. Радослав син Николе
   Милко син Доброслава
   Никола син Милићев
   Добромир син Продана
   Јован његов брат
   Лала његов син
   Влкашин син Витомира

р. 40

1. Неделко син Витана
   Стојан његов син
   Никола син Доброслава
   Марко син Петра
   Никола син Стојана
   Стојан син Радислава
   Богдан син Добромира
2. Борислав сиромах
   Бора син Јована

Удовица Видослава
Удовица Цурана
Кућа 31
Неожењених 6
Удовице 2
Укупно 39 особа
Сиенца 937 (аспри)

ушур од пшенице 225 мерица	1.350 (аспри)
ушур од јечма 90 мерица	450 (аспри)
ушур од проса 30 мерица	150 (аспри)
ушур од винограда 250 медри	1.000 (аспри)
ушур од лана	50 (аспри)
ушур од сочива	30 (аспри)
ушур од воћа	15 (аспри)
ушур од кошница	45 (аспри)
ушур од рајинске воденице	30 (аспри)
ресум на свиње	35 (аспри)

[132] Село Мужинац у области Бања. Уп. П. Јовановић, Бања, 81—82.

[133] Код укупног прихода погрешно је уписана цифра 4.052, а треба 4.502, колико стварно износи укупни приход овог тимара заједно са спенцом.

ушур од врта	62 (аспре)
сено	248 (аспри)
бадухава	100 (аспри)
приход без спенце	3.565 (аспри)
укупно са спенцом	4.052 (аспре)
у старом дефтеру	2.196 (аспри)
вишах	2.306 (аспри)[133]

ТИМАР

Илијаса сина Алије Факиха, посадника тврђаве Бања, на основу берата Махмуд-паше са датумом: Рамазан године 873 (15. III — 13. IV 1469)

Село Диверац[134]*, тимар споменутог, спада под Бању*

1. Муслимани:
   Хизир Факих чувар стаја
   Хамза чувар стаја
   Јован брат попа
   Никола син Јована
   Јован син Доброслава
   Радослав син Бранислава
   Радота Србин

2. Лазар син Јована
   Петко његов син
   Кућа 7
   Неожењених 2
   Укупно 9 особа
   Спенца са службом
   269 (аспри)

ушур од пшенице 100 мерица	600 (аспри)
ушур од јечма 80 мерица	400 (аспри)
ушур од проса 20 мерица	100 (аспри)
ушур од винограда 50 медри	200 (аспри)
ушур од лана	33 (аспре)
ушур од сочива	15 (аспри)
ушур од кошница	45 (аспри)
ушур од рајинске воденице	30 (аспри)
ресум на свиње	10 (аспри)
ушур од врта	14 (аспри)
сено	640 (аспри)
бадухава	25 (аспри)
приход без спенце, сеје се и споља	1.536 (аспри)
укупно са спенцом	1.805 (аспри)
у старом дефтеру	795 (аспри)
вишак	1.010 (аспри)[135]

[131] Село Диверац је непознато. У пописима XVI века ово село водило се као селиште у области Бања.

[135] Спенца је погрешно израчуната. Узето је да има 9 кућа које дају по 25 аспри и 2 муслимана који дају „службу" по 22 аспре. Ставка „сено" је упадљиво велика и не делује реално. Збир прихода без спенца не износи 1.536 аспри.

р. 41

ТИМАР

Пазарлу-ја сина Балабана, посадника тврђаве Бања

Село Трбушница[136]*, тимар споменутог, спада под Бању*

1. Прибил стар
Игнад његов брат
Богослав син Добруја
Петри син Добруја
Доброслав син Добруја
Радул син Радослава
Петко син Радослава
2. Витомир син Радослава
Петко син Стојка
Стојан син Стојка
Рајица син Присела
Јован син Присела
Димитри син Петка
Петар син Стојке
3. Удовица Бранисава
Кућа 11
Неожењених 3
Удовица 1
Укупно 15
Спенца 356 (аспри)

пшенице 80 (70) мерица	420 (аспри)
јечма 40 мерица	200 (аспри)
проса 10 мерица	50 (аспри)
ушур од винограда 130 медри	320 (520) (аспри)
ушур од лана	25 (аспри)
ушур од сочива	15 (аспри)
ушур од воћа	22 (аспре)
ушур од ораха	5 (аспри)
ушур од врта	22 (аспре)
ресум на свиње	15 (аспри)
сено	88 (аспри)
бадухава	38 (аспри)
приход без спенце	1.420 (аспри)
укупно са спенцом	1.776 (аспри)[137]

р. 42

ТИМАР

Тобшије Скендера, посадника тврђаве Бања, у старом дефтеру на име Хизира. На основу берата Сулејман-паше, са датумом: Прва декада победоносног Сафера године осам стотина осамдесет прве (26. V — 4. VI 1476)

Село Гујбуце[138]*, део поменутог, спада под Бању*

1. Радич Србин
Божидар његов брат
Лазар његов брат
Јован син Берислава

[136] Село Трбушница или Требошница, непознато.

[137] У заградама смо ставили исправке очевидних грешака. Јер, 80 мерица пшенице вреди 480 аспри а 70 вреди 420. Такође 130 медри ушура од винограда вреди 520 аспри а не 320. Кад се изврше ове исправке рачун се слаже.

[138] Село Гујбуце, непознато. У фрагменту збиног пописа видинског санџака који смо саопштили, име овог села написано је тако да се може читати Куминце. Сада постоји Кумин Поток, место са њивама код села Трговишта и Жучковац у Бањи. Уп. П. Јовановић, Бања, 86, 88. Кумина долина унета је на секц. Бољевац, 1 : 75.000. — Према попису из 1586. године ово село имало је једну муслиманску кућу, три неожењена муслимана и две хришћанске куће. У оквиру овог села помиње се тада и чифлук Ахмед спахије.

Јован син Стане
Добруј син Стане
Стојан сиромах
2. Петак Србин
Добруј син Братоја
Јован син Буканца
Иваниш брат Ивана
Бранко његов брат
Вукче син Иваниша
Стојан син Јована
3. Цураш поп
Цурица доселац
Степан син Стојка
Јован син Тодора
Кузма његов брат
Марко син Иваниша
Радич син Петака
4. Јован син Радича
Удовица Оливера
Кућа 19
Неожењених 3
Удовица 1
Укупно 23
Спенца 556 (аспри)

пшеница 123 мерице	738 (аспри)
јечам 80 мерица	400 (аспри)
проса 20 мерица	100 (аспри)
ушур од винограда 30 медри	120 (аспри)
ушур од лана	40 (аспри)
ушур од сочива	15 (аспри)
ушур од воћа	15 (аспри)
ушур од кошница	45 (аспри)
ресум на свиње	23 (аспре)
ушур од врта	38 (аспри)
ушур од воденице 1 витао	30 (аспри)
сено	152 (аспре)
бадухава	58 (аспри)
приход без спенце	1.774 (аспре)
укупно са спенцом	2.330 (аспри)
у старом дефтеру	1.825 (аспри)
вишак	505 (аспри)[139]

ТИМАР

Цунејда, имама тврђаве Бања, у старом дефтеру његовог оца. На основу царске заповести са датумом: друга декада Зилкаде године осам стотина осамдесет друге (14. II — 23. II 1478)

p. 43

Село Крушево[140]*, тимар споменутог, спада под Бању*

1. Милош син Донке
Крајмир његов син
Краса његов брат
Стојан сиромах
Богослав брат Јована
Радич брат Богдана
Милија његов брат
2. Јован син Радича
Петре син Делчице
Стојан син Петрета
Драгобад брат Дамјана
Дамјан сиромах
Кузма брат Драгобада
Неделко син Обрада

[139] Све рачунске радње извршене су тачно.

[140] Село Крушево не постоји у топонимији Бање. Можда је траг од овог нишчезлог села Крушје, место на коме су њиве села Јошанице. Уп. П. Јовановић, Бања, 75.

3. Радота Србин
Богдан син Расе
Раденка син Милоша
Витан Србин
Стојан син Стајка
Бранислав (непрочитано)
Јован син Рајице

4. Радивој син Радена
Степан син Богдана
Радота Србин
Јован син Обрада
Радослав син Алана
Радослав син Обрада
Петко син Стојана

5. Стојка брат Јована
Стојка брат Стојана
Радослав син Дамјана
Богдан брат Јована
Петар син Милоша
Удовица Влаја
Радослав син Драгана

6. Раско син Радоте
Петко брат Јована
Кућа 28
Неожењених 8
Удовица 1
Укупно особа 37

Приход од пашњака у личном коришћењу тимарника	100 (аспри)
Спенца	906 (аспри)
ушур од пшенице 180 мерица	1.080 (аспри)
ушур од јечма 100 мерица	500 (аспри)
ушур од проса 80 мерица	400 (аспри)
ушур од винограда 200 медри	800 (аспри)
ушур од лана	60 (аспри)
ушур од сочива	30 (аспри)
ушур од воћа	15 (аспри)
ушур од кошница	150 (аспри)
ушур од рајинске воденице 4 витла	120 (аспри)
ресум на свиње	37 (аспри)
ушур од врта	56 (аспри)
сено	224 (аспре)
бадухава	93 (аспре)
приход без спенце	3.665 (аспри)
укупно са спенцом	4.571 (аспра)
у старом дефтеру	2.320 (аспри)
вишак	2.251 (аспра)[141]

ТИМАР

Мустафе сина Исе и Јусуфа сина тобџије Фируза. У старом дефтеру на име Хизира сина Умура, вратара (тврђаве). На основу берат Сулејман-паше са датумом: Шабан године 881 (19. XI — 17. XII 1476)

Село Средна Врмза[142]*, тимар поменутог, спада под Бању*

1. Стојан син Стојке
Радован његов син
Јован син Степана
Стојан син Тодора
Младен син Боросана
Радослав његов брат
Стојан његов син

[141] Све рачунске радње извршене су тачно.
[142] Сада село Врмџа у Бањи. Уп. П. Јовановић, Бања, 78—80.

2. Стојан син Радислава
Божидар сиромах
Оливер син Радислава
Јана син Оливера
Јован син Богдана
Радивој његов брат
Јован син Стајке

3. Божидар његов брат
Димитар син Стајке
Радислав син Добрија
Никола син Добруја
Јован сиромах
Радослав син Јакопа
Миливој син Борисава

р. 44

1. Радослав син Димитра
Стојан син Доброслава
Удовица Стојана
Доброслав син Добруја
Кућа 21

Неожењених 3
Удовица 1
Укупно 25 особа
Спенца 606 (аспри)

ушур од пшенице 120 мерица	720 (аспри)
ушур од јечма 80 мерица	400 (аспри)
ушур од проса 15 мерица	75 (аспри)
ушур од винограда 250 медри	1.000 (аспри)
ушур од лана	33 (аспре)
ушур од воћа	75 (аспри)
ушур од кошница	75 (аспри)
ушур од воденица са 10 витла	150 (аспри)
ресум на свиње	25 (аспри)
ушур на врт	42 (аспре)
сено	160 (аспри)
бадухава	80 (аспри)
приход без спенце	2.835 (аспри)
укупно са спенцом	3.441 (аспра)
у старом дефтеру	2.189 (аспри)
вишак	1.252 (аспре)[143]

ТИМАР

Дениза сина Јахшије. У старом дефтеру на име Јахшије, његовог брата. На основу берата Сулејман-паше (издатог) у месецу Рецепу године 881 (20. X — 18. XI 1476)

Село Ресник[144]*, тимар споменутог, спада под Бању*

1. Станиша син Милоја
Стајка његов син
Никола син Димитра
Добруј син Димитра
Стојан сиромах
Богдан син Радована
Радослав син Богдана

2. Божидар син Вукослава
Радич сиромах
Стојан син Рајина
Радослав гричар
Радич брат Стојана
Бранислав син Милоша
Поп Оливер

[143] Све рачунске радње извршене су тачно.
[144] Село Ресник у области Бања. Уп. П. Јовановић, Бања, 90—93.

3. Богдан син попа
Јован син попа
Марко син попа
Радован доселац
Дамјан сиромах
Удовица Јаика
Удовица Винка

Јаков син Стаче
Муслиман 1
Кућа 17
Неожењених 3
Удовица 3
Укупно 24 особе
Спенца 540 (аспри)

4. Удовица Радослав-а
Ширмерд чувар стаја

ушур од пшенице 110 мерица	660 (аспри)
ушур од јечма 65 мерица	325 (аспри)
ушур од проса 20 мерица	100 (аспри)
ушур од винограда 150 медри	600 (аспри)
ушур од лана 60 ока	20 (аспри)
ушур од воћа	45 (аспри)
ораси	45 (аспри)
ушур од кошница	15 (аспри)
ресум на свиње	17 (аспри)
ушур од врта	34 (аспре)
сено	160 (аспри)
бадухава	50 (аспри)
приход без спенце	2.071 (аспра)
приход са спенцом	2.611 (аспри)
у старом дефтеру	1.135 (аспри)
вишак	1.476 (аспри)[145]

ТИМАР

Јусуфа и Јакуба, његовог брата. Они су сукорисници. На смену врше службу. На основу берата покојног Мурат-паше, мир његовом праху, са датумом: Шабан 845 године (15. XII — 12. I 1442)

Село Прест[146] (Брест), тимар споменуте двојице, спада под Бању

1. Степан син Предимира
Радослав син Стаче
Богдан син Радивоја
Оливер син Петка
Јако брат Оливера
Радивој син Богослава
Никола његов син

2. Радич син Радивоја
Владко син Радивоја
Јован његов син
Костадин син Радивоја
Добромир брат Костадина
Никола син Милка
Пријезда Србин

[145] Све рачунске радње извршене су тачно.

[146] Село Брест у области Бања нисмо могли да одредимо. Сада постоје два локалитета, Бресјанска Коса и Брестанско, који очевидно имају неке везе са овим селом. Претпостављамо да је Брестанско остатак села Брест, јер се у њему, по народној традицији, некада налазило село Трубаревац. То значи да у Брестанском има довољно простора за постојање села. У Брестанском су летње појате сељана с. Поружница. Уп. П. Јовановић, Бања, 68, 93.

3. Никола син Пријезде
Влкашин син Новака
Лазар његов брат
Радивој син Бале
Петар брат Радивоја
Богдан син Грубче
Радослав његов син
4. Стојан син Богдана
Добруј његов син
Добромир син Богдана
Владислав брат Радислава
Богдан син Милаке
Раша његов син
Божидар син Нагила
5. Богдан син Нагила
Богда син Нагила
Васил син Думче
Радован Србин
Димитри брат Богдана
Никола син Бранка
Доброслав сиромах
6. Марко син Богдана
Добруј син Радивоја
Удовица Влаја
Радохна син Николе
Радослав син Раше
Павел син Богдана
Милко син Милутина
7. Јован син Радислава
Кућа 33
Неожењених 9
Удовица 1
Укупно 43 личности
Спенца 1.056 (аспри)

ушур од пшенице 225 мерица	1.350 (аспри)
ушур од јечма 160 мерица	800 (аспри)
ушур од проса 70 мерица	350 (аспри)
ушур од винограда 220 медри	880 (аспри)
ушур од лана 220 ока	73 (аспре)
ушур од кошница	45 (аспри)
ушур од сочива	22 (аспре)
ушур од воћа	105 (аспри)
ушур од воденице	30 (аспри)
ресум на свиње	40 (аспри)
ушур од врта	66 (аспри)
сено	264 (аспре)
бадухава	76 (аспри)
приход без спенце	4.011 (аспри)
приход са спенцом	5.067 (аспри)
у старом дефтеру	3.005 (аспри)
вишак	2.062 (аспре)[147]

р. 46

ТИМАР

Бехаје Османа, сина имама, посадника тврђаве Бања и Бекира, његовог сина. Заједнички је. На основу султанског фермана

Село Горна Чачуна[148]*, тимар споменуте двојице, спада под Бању*

1. Радохна син Милдруге
Радивој син Радохне
Јован син Милдруге
Стојан син Јована

[147] Погрешка у рачунању у износу од 90 аспри, јер приход без спенце износи 4.101 аспру а не 4.011.

[148] Село Чучуње налазило се између Ресника и Соко Бање. По наредби кнеза Милоша ово село морало се преселити у Ресник. Сада постоји Чучуњска река, притока Моравице, источно од с. Ресника. Уп. П. Јовановић, Бања, 21, 23, 90, 91. Сада је Чучуње део насеља у Соко Бањи.

Ралча син Милдруга
Бранош син Ралче
Богдан син Душмана
2. Димитри син Богдана
Радич син Радована
Стојан син Радослава
Радош Србин
Рахота његов син
Степан његов син
Степан брат Радослава
3. Јован син Радослава
Радош Србин
Бура брат Богдана
Радивој брат Радослава
Божић син Душмана
Радивој његов син
Божидар син Радивоја
4. Велимир његов брат
Петко син Рајка
Добри његов син
Дабча син Мишле
Јован син Дабче
Храна син Дабче
Неделко син Дабче
5. Радослав син Дабче
Степан син Оливера
Радивој брат Станише
Радомир син Вице
Богдан зет Радомира
Радослав грнчар
Радул син Стојана
6. Никша син Радослава
Марко син Богдана
Радич син Радоша
Никола брат Јована
Петко син Радомира
Стојан син Елеза
Богдан брат Радохне
7. Пријезда син Брајчов
Стајко син Радослава
Борг његов син
Богдан његов син
Радован брат Радоша
Јован његов син
Кућа 40
Неожењених 8
Укупно особа 48
Спенца 1.200 (аспри)

ушур од пшенице 150 мерица	900 (аспри)
ушур од јечма 120 мерица	600 (аспри)
ушур од проса 15 мерица	175 (аспри)
ушур од винограда 150 медри	600 (аспри)
ушур од лана 100 ока	33 (аспре)
ушур од кошница	120 (аспри)
ушур од ораха	15 (аспри)
ушур од воћа	70 (аспри)
ресум на свиње	40 (аспри)
ушур од врта	80 (аспри)
сено	320 (аспри)
бадухава	117 (аспри)
приход без спенце	3.070 (аспри)
укупно са спенцом	4.270 (аспри)[149]

Селиште Церовница[150]*, ту станују неки неверници споменутог (села)*

Приход 150 (аспри)

[149] Све рачунске радње извршене су тачно.

[150] Ово селиште можда се налазило у близини села Јошанице, поред потока Церовац, који се улива у Јошаничку Реку. Уп. секц. Бољевац, 1 : 75.000; П. Јовановић, Бања, 75. Можда је из овог селишта настало село Церовица у Бањи, које се налази у близини села Орешац.

Пашњак звани Брезовица,[151] *у личном коришћењу тимарника*

Приход	200 (аспри)
укупни приход	4.620 (аспри)
спенца	1.200 (аспри)
приход од насеља и иринадлежности	3.420 (аспри)
у старом дефтеру	2.406 (аспри)
вишак	2.214 (аспри)[152]

р. 47

ТИМАР

Шах-Алије сина Тимура, са ставке његовог оца. Посадник је тврђаве Бања. На основу берата Махмуд-паше са датумом: Сафер године осам стотина осамдесет друге (15. V — 12. VI 1477)

Село Ораховица[153]*, тимар споменутог, спада под Бању*

1. Радослав син Витана
   Пантелеј син Радослава
   Станислав брат Владислава
   Радич син Пријезде
   Милко син Пријезде
   Бранислав син Радивоја
   Милутин син Станислава
2. Радослав син Владислава
   Радослав син Колибабе
   Радивој син Перов
   Јован син Перов
   Неделко син Перов
   Бура син Бериславa
   Радослав син Вукослава
3. Јован син Бурина
   Тодор син Рајчина
   Витан брат Радомира
   Радул син Радомира
   Андрија син Радомира
   Стојан син Витана
   Стојан брат Дабижива
4. Петко брат Стојана
   Дабижив брат Стојана
   Јован син Стојана
   Радослав син Дабижива
   Стојан брат Степана
   Петри син Стојана
   Костадин син Стојана
5. Новак Србин
   Владислав брат Станислава
   Стојан син Новака
   Никола син Станислава
   Бранко син Бранислава
   Јован син Стојана
   Радохна син Стојана
6. Димитри син Радослава
   Удовица Пауна
   Удовица Брадисава
   Кућа 30
   Нсожењених 6
   Удовице 2
   Укупно 38
   Спенца 912 (аспри)

ушур од пшенице 85 мерица	510 (аспри)
ушур од јечма 73 мерице	365 (аспри)
проса 20 мерица	100 (аспри)

[151] Пашњак односно ливада Брезовица, непозната.
[152] Све рачунске радње извршене су тачно.
[153] Село Ораховица данас не постоји. Међутим постоји село Орешац на Орешачком потоку, за које претпостављамо да се првобитно звало Ораховица. Уп. П. Јовановић, Бања, 112—114.

ушур од винограда 400 медри	1.600 (аспри)
ушур од сочива	30 (аспри)
ушур од лана	80 (аспри)
ушур од кошница	150 (аспри)
ушур од воћа	45 (аспри)
ушур од ораха	30 (аспри)
ушур од воденице са 3 витла	90 (аспри)
ресум на свиње	30 (аспри)
ушур на врт	60 (аспри)
сено	240 (аспри)
бадухава	87 (аспри)
приход	3.417 (аспри)
укупно са спенцом	4.329 (аспри)
у старом дефтеру	2.366 (аспри)
вишак	1.963 (аспре)[154]

р. 48

ТИМАР

Бараклу-ја, Нарпаше и Хамзе сина Махмуда. У старом дефтеру на име Бараклу-ја и Хамида сина Хабила. Део споменутог Хамида дат је споменутом Нарпаши, на основу берата покојног Мурата, са датумом: Сафер године 873 (21. VIII — 18. IX 1468)

Село Горни Владан[155]*, тимар споменутог, спада под Бању*

1. Никола син Радоша
   Мил'јан син Богдана
   Радослав брат Радоша
   Стојан син Радоша
   Рајче син Радослава
   Радиша син Лазара
   Павел син Дабижива
2. Јован син Владислава
   Ракче син Болена
   Рајка брат Рајче
   Марко брат Рајка
   Предимир сиромах
   Бранислав син Николе
   Петри брат Марка
3. Радич син Прибила
   Павел син Николе
   Стајко син Павлов
   Добромир син Павлов
   Стамат син Јоргија
   Велислав син Милка
4. Јованко брат Велислава
   Стојко брат Стојана
   Јован син Стојка
   Стојан брат Стојка
   Димитри син Стојана
   Доброслав син Николе
5. Радота син Доброслава
   Денал син Радослава
   Добруј син Бранислава

р. 49

Додатак од села Горни Радван (Владан)[156]

1. Богдан син Стојка
   Балка син Доброслава
   Радослав син Николе
   Берчунко син Мил'јана

[154] Све рачунске радње извршене су тачно.
[155] Село Горњи Владан, непознато.
[156] Реч је о истом селу, Горни Владан, чије име је сада тако написано. Да се може читати Радван.

Јован син Милка	Неожењених 7
Удовица Јована	Удовица 3
Удовица Даница	Укупно 37 личности
2. Удовица Радослав-а	Спенца 868 (аспри)
Кућа 27	

ушур од пшенице 100 мерица	600 (аспри)
ушур од јечма 120 мерица	600 (аспри)
ушур од проса 10 мерица	50 (аспри)
ушур од винограда 500 медри	2.000 (аспри)
ушур од сочива	30 (аспри)
ушур од лана	33 (аспре)
ушур од кошница	15 (аспри)
ушур од воћа	60 (аспри)
ресум на орахе	30 (аспри)
ушур од врта	54 (аспре)
сено	224 (аспре)
бадухава	87 (аспри)
ресум на свиње	30 (аспри)
приход без спенце	3.813 (аспри)
укупно са спенцом	4.681 (аспра)[157]

Селиште које се назива Граб[158]

Приход	100 (аспри)
Укупни приход	4.781 (аспра)
Спенца	868 (аспри)
Приход без спенце	3.913 (аспри)
У старом дефтеру	2.348 (аспри)
Вишак	2.433 (аспре)[159]

[157] Све рачунске радње извршене су тачно.
[158] Непознато.
[159] Укупни збир је тачан.

ФАКСИМИЛИ ФРАГМЕНАТА ОПШИРНОГ ПОПИСА ВИДИНСКОГ САНЏАКА ИЗ 1478—81. ГОДИНЕ

ТАБЛЕ I—XXV

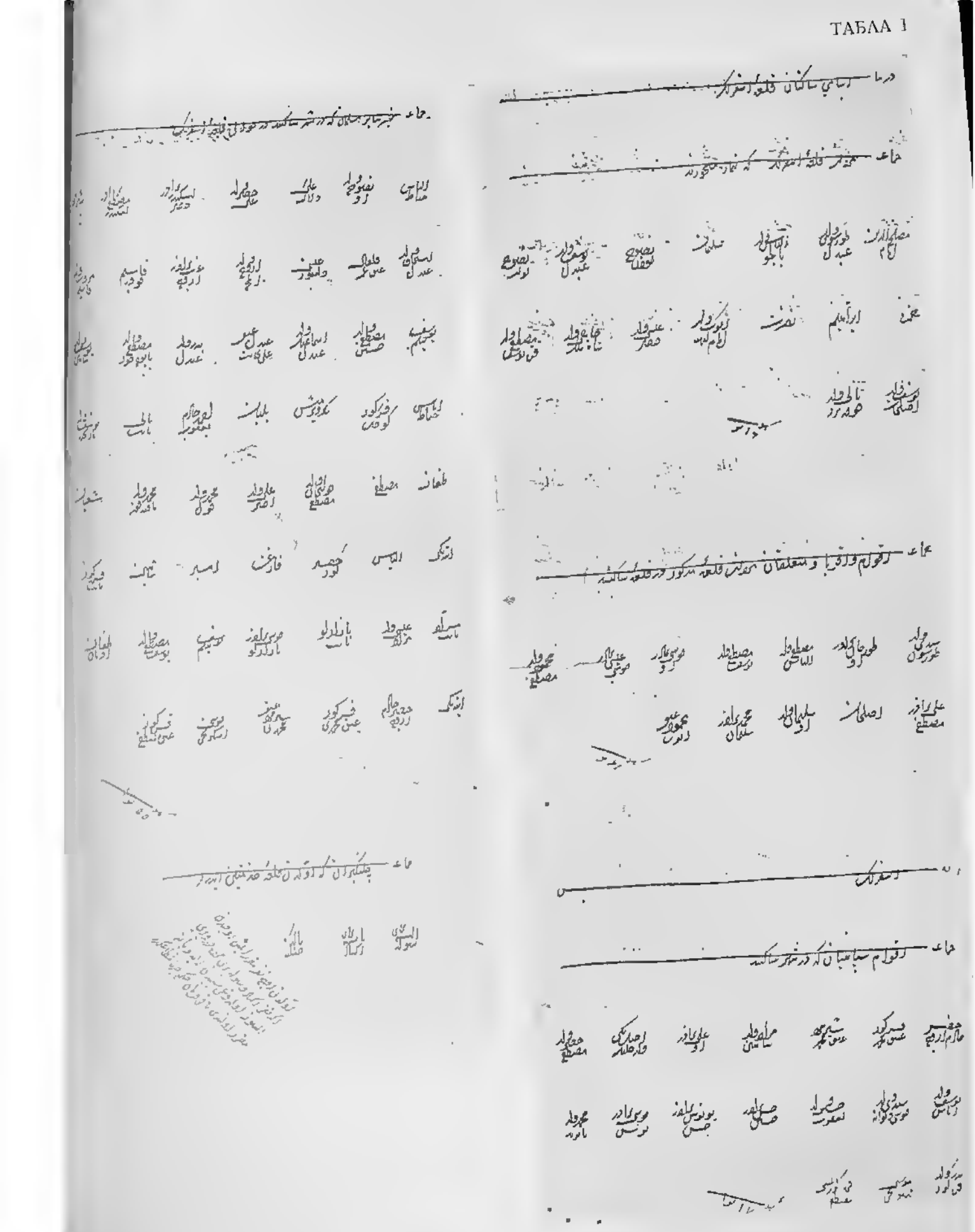

p. 2

p. 3

p. 4

p. 5

p. 6

p. 7

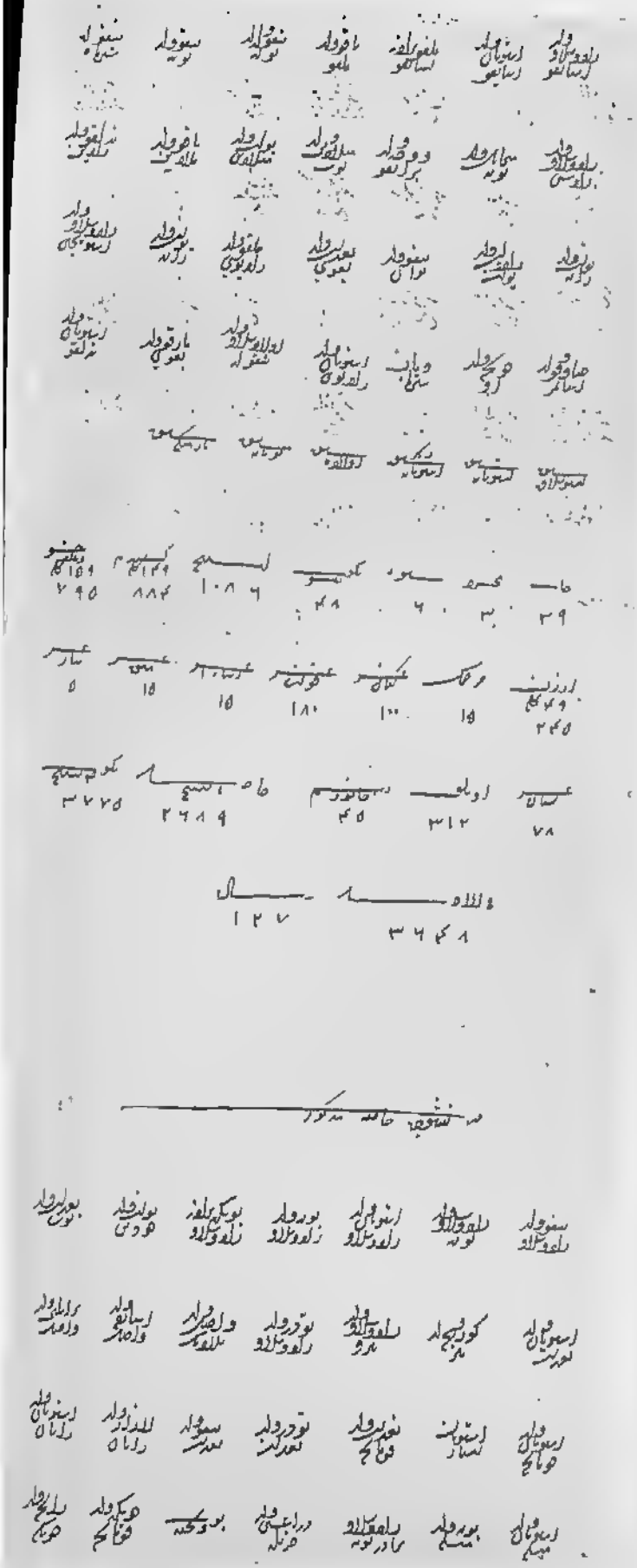

p. 8

p. 9

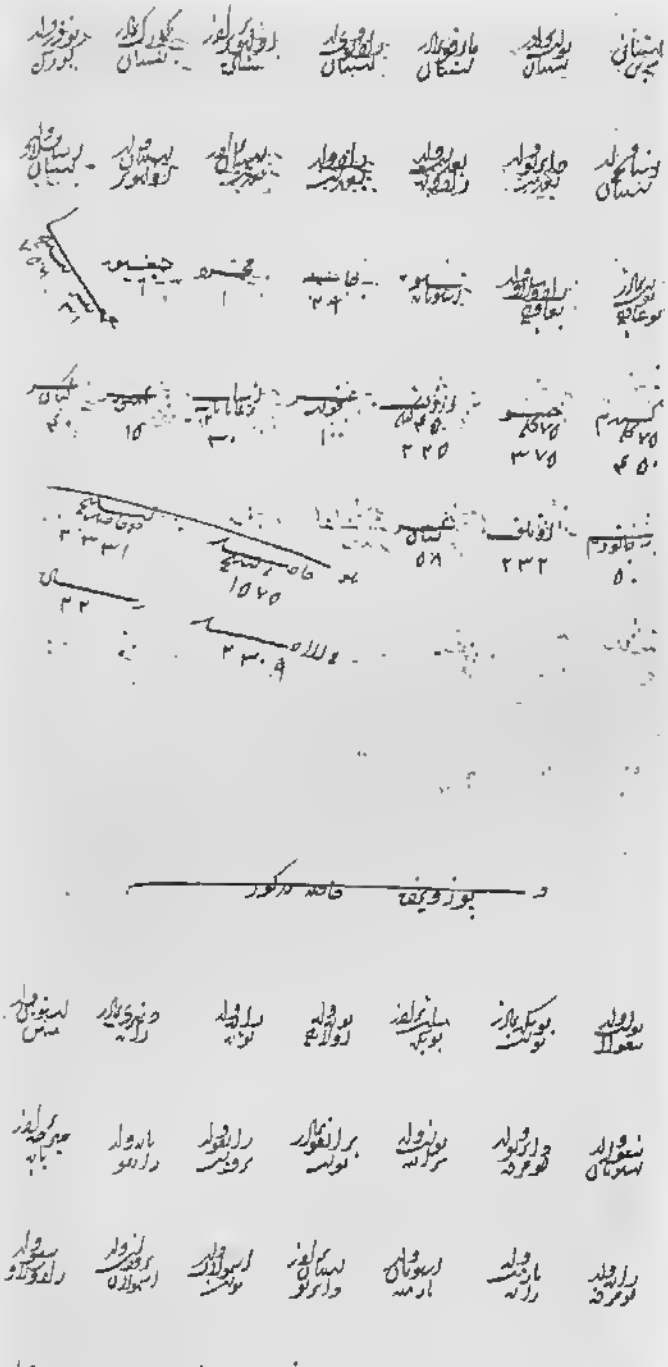

p. 10

p. 11

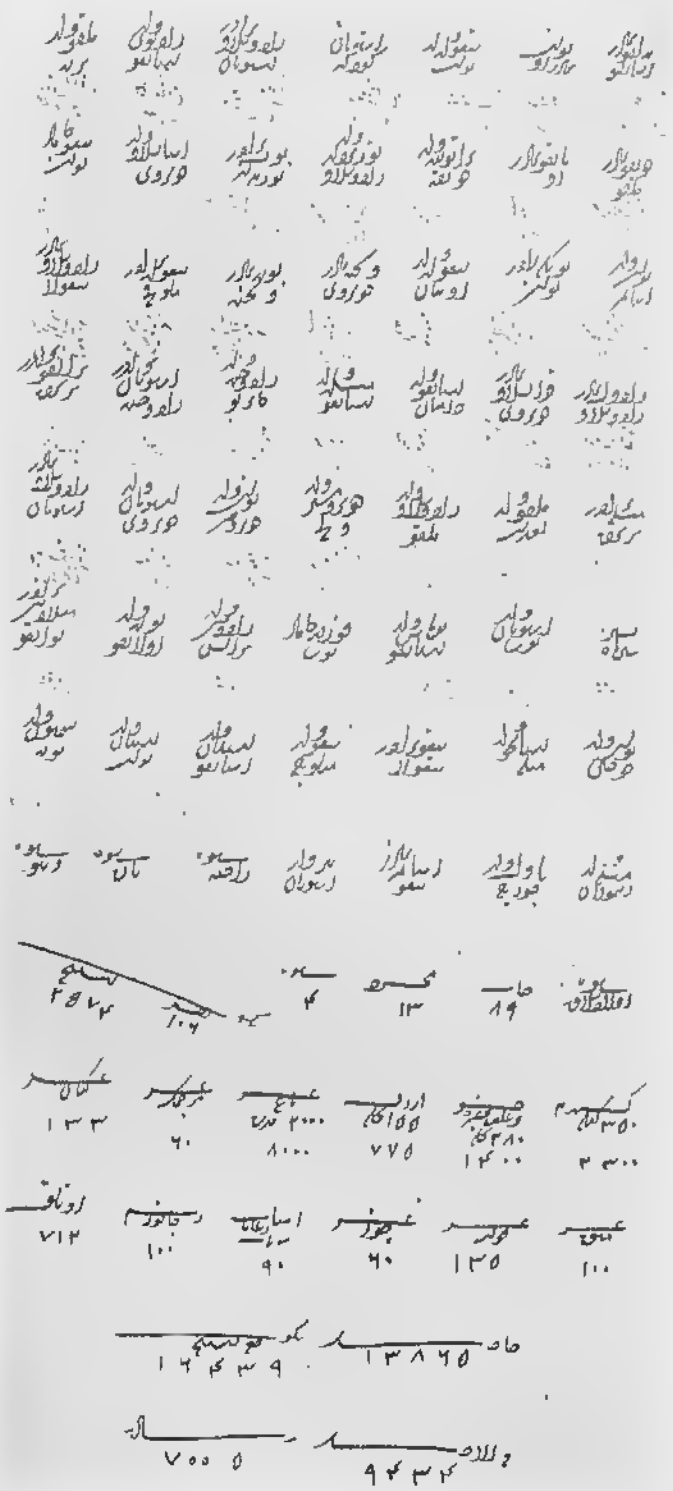

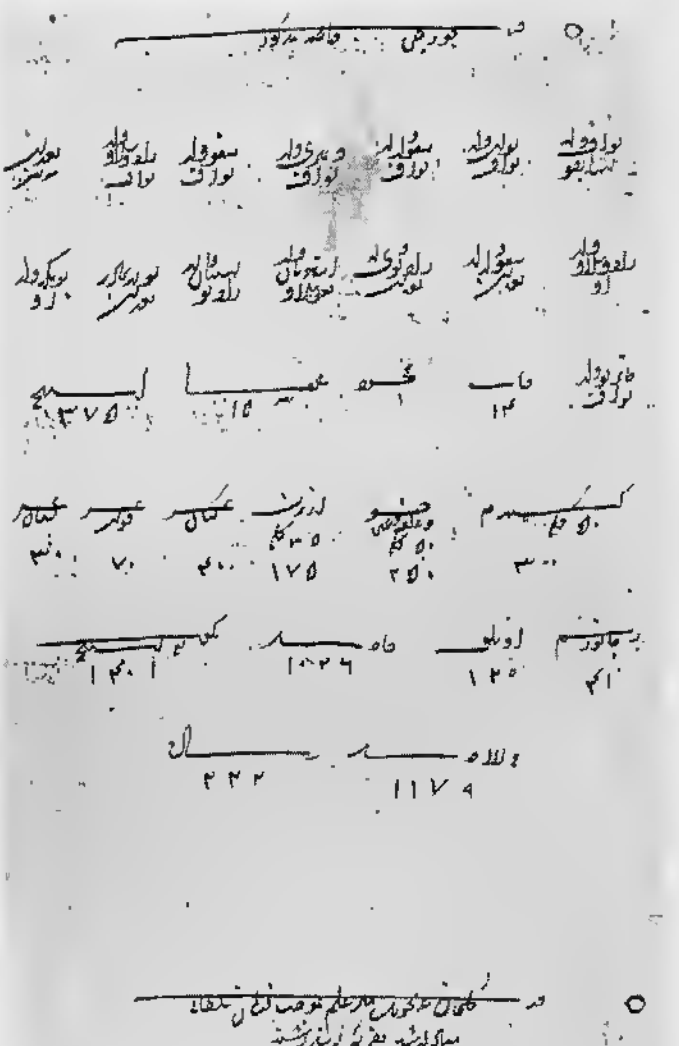

p. 14

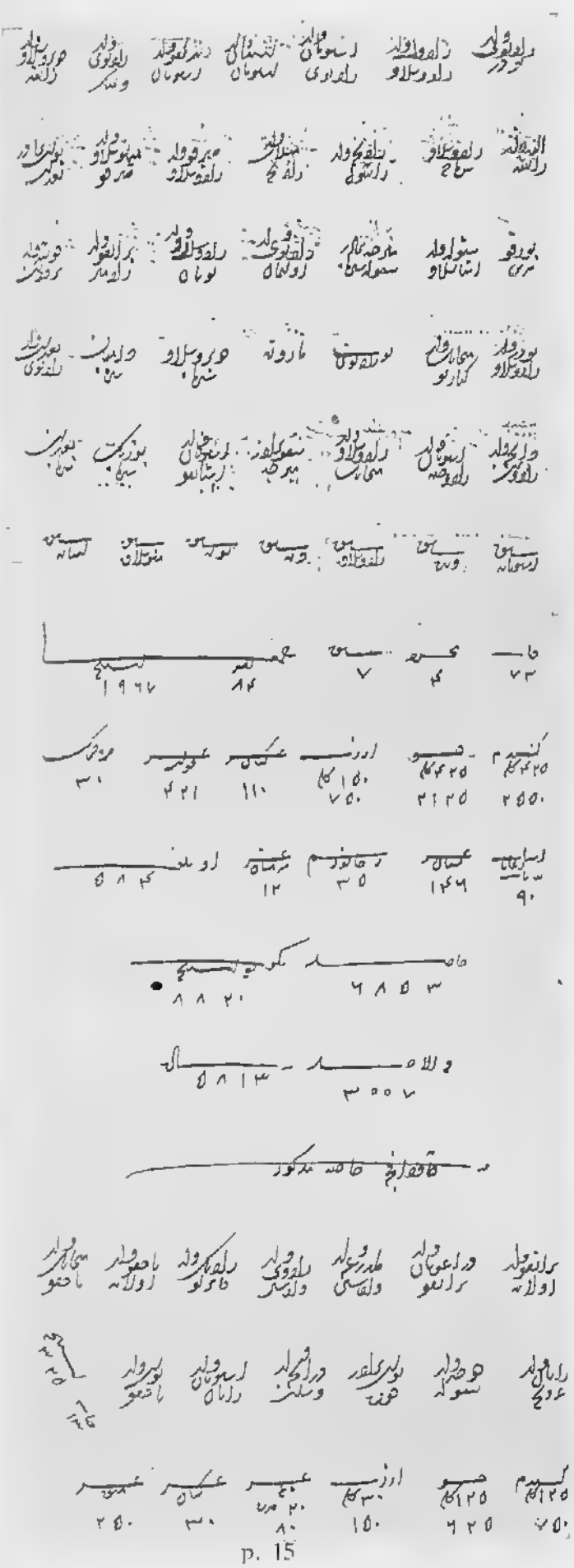

p. 15

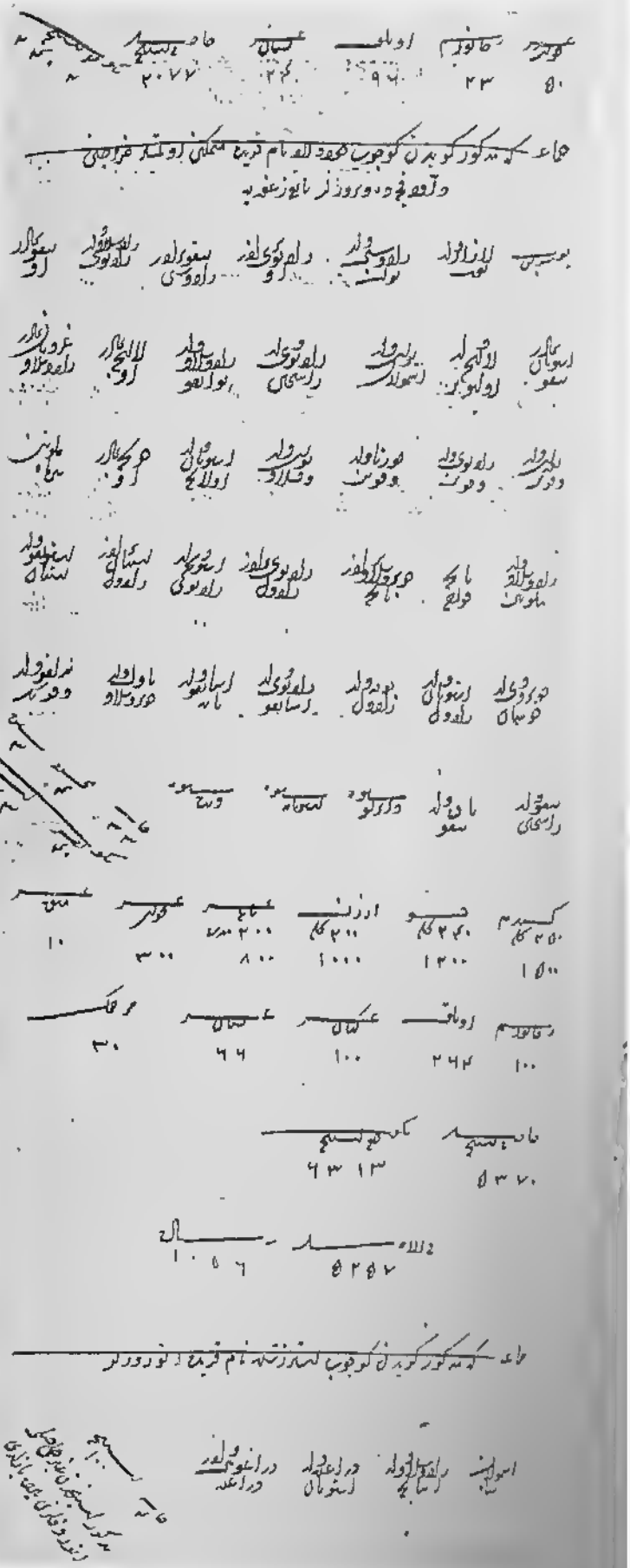

p. 16

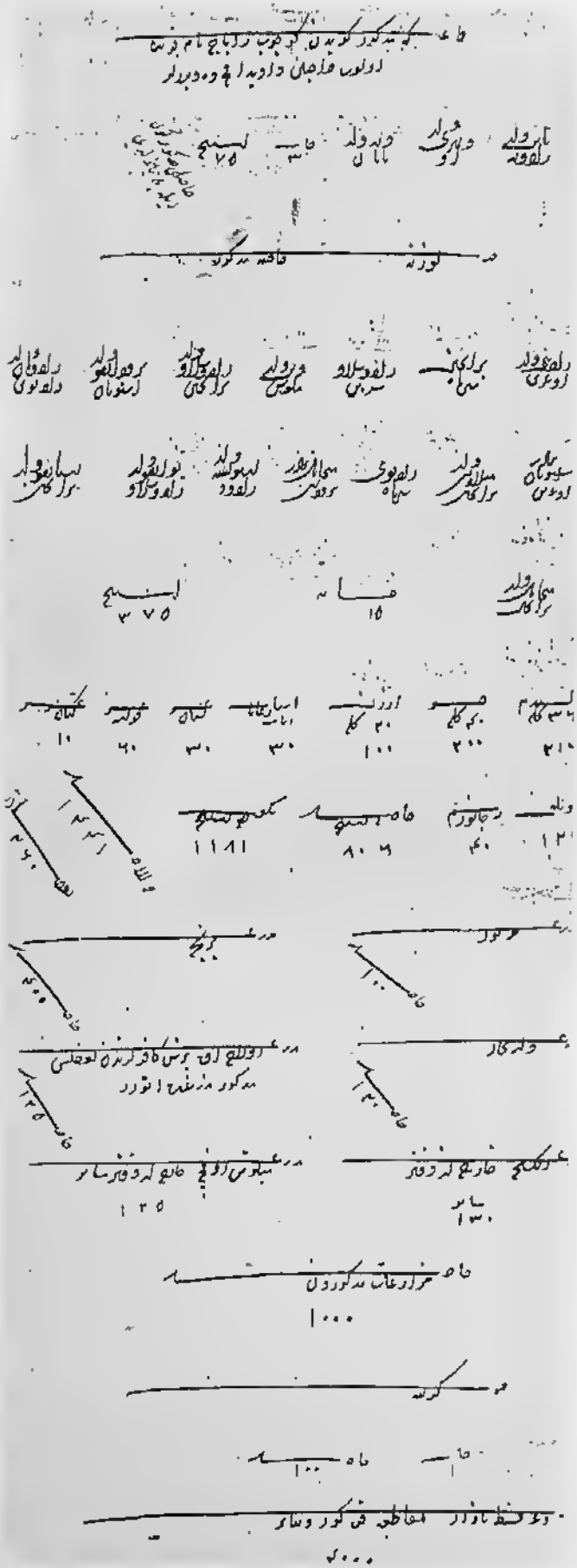

p. 17

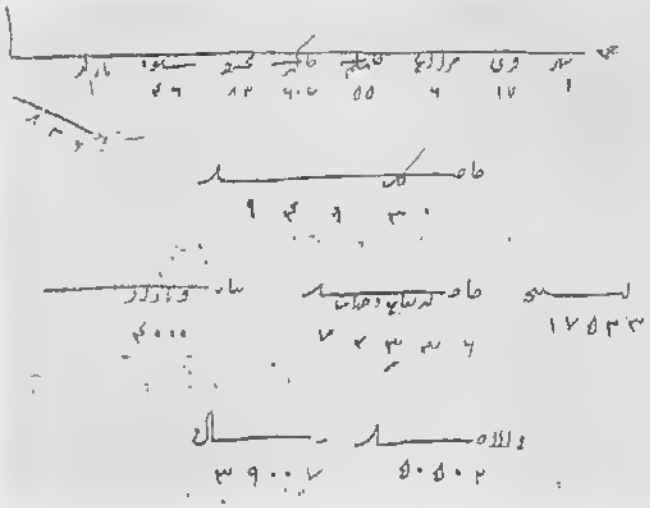

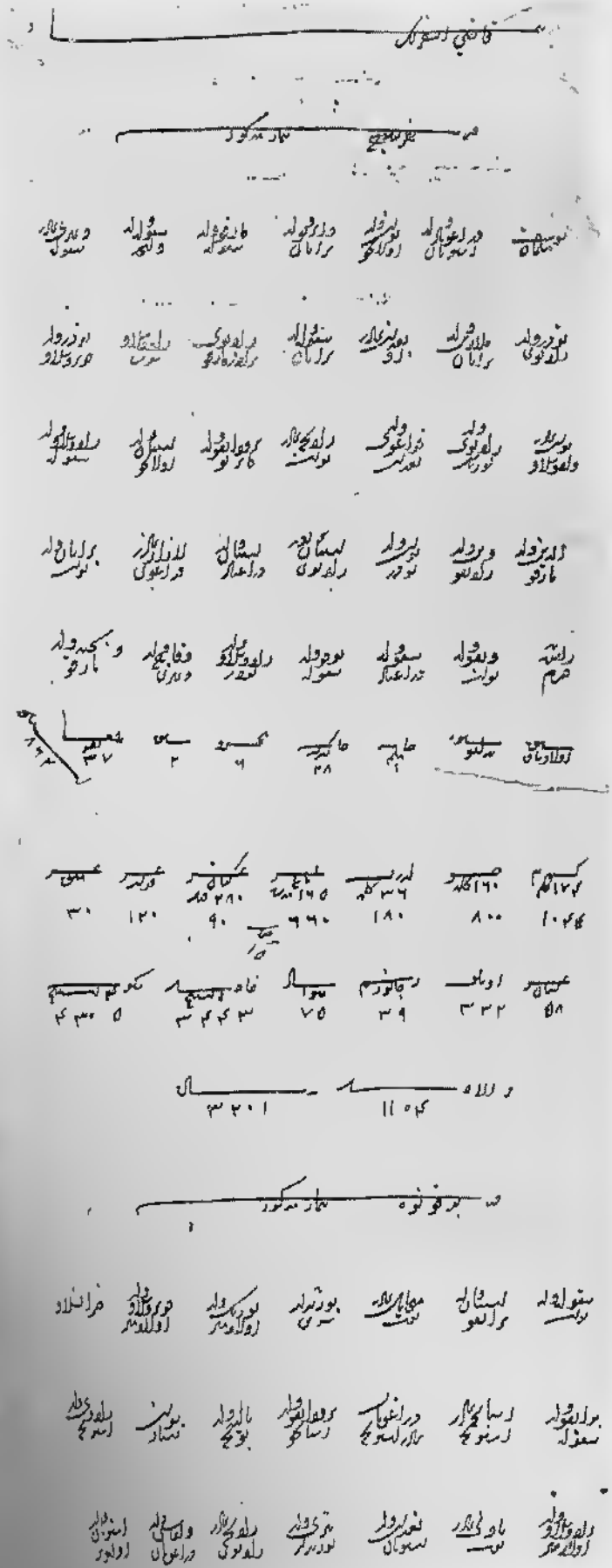

p. 20

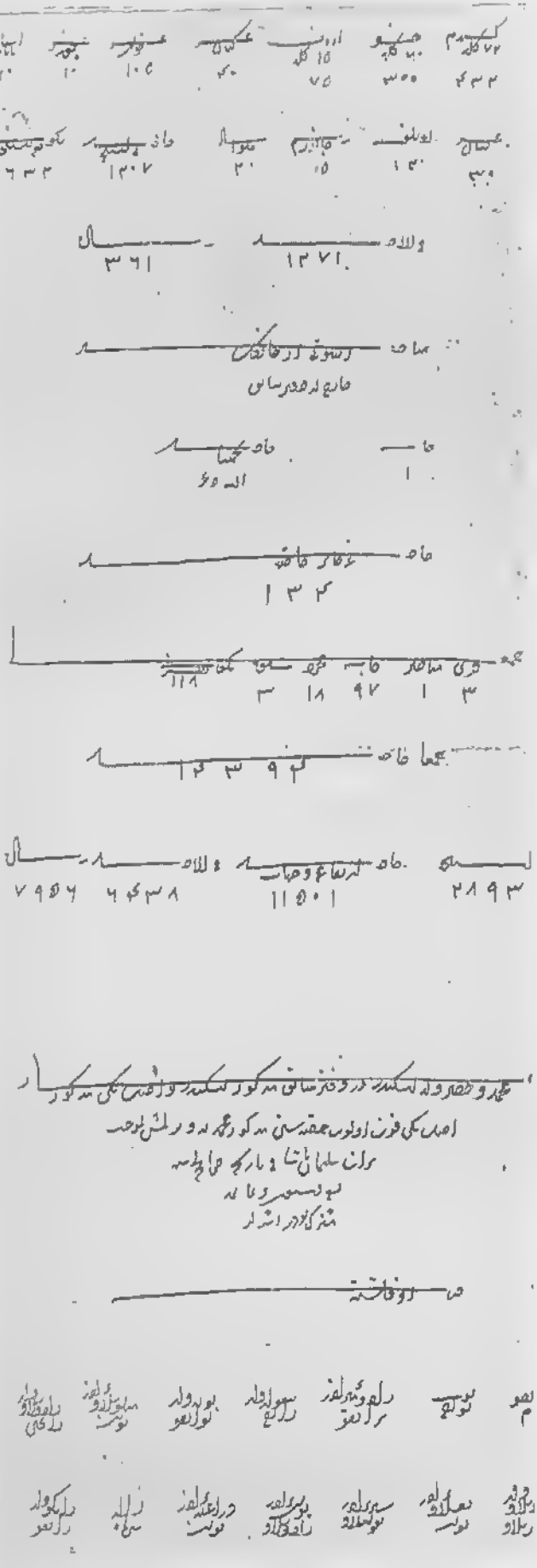

p. 21

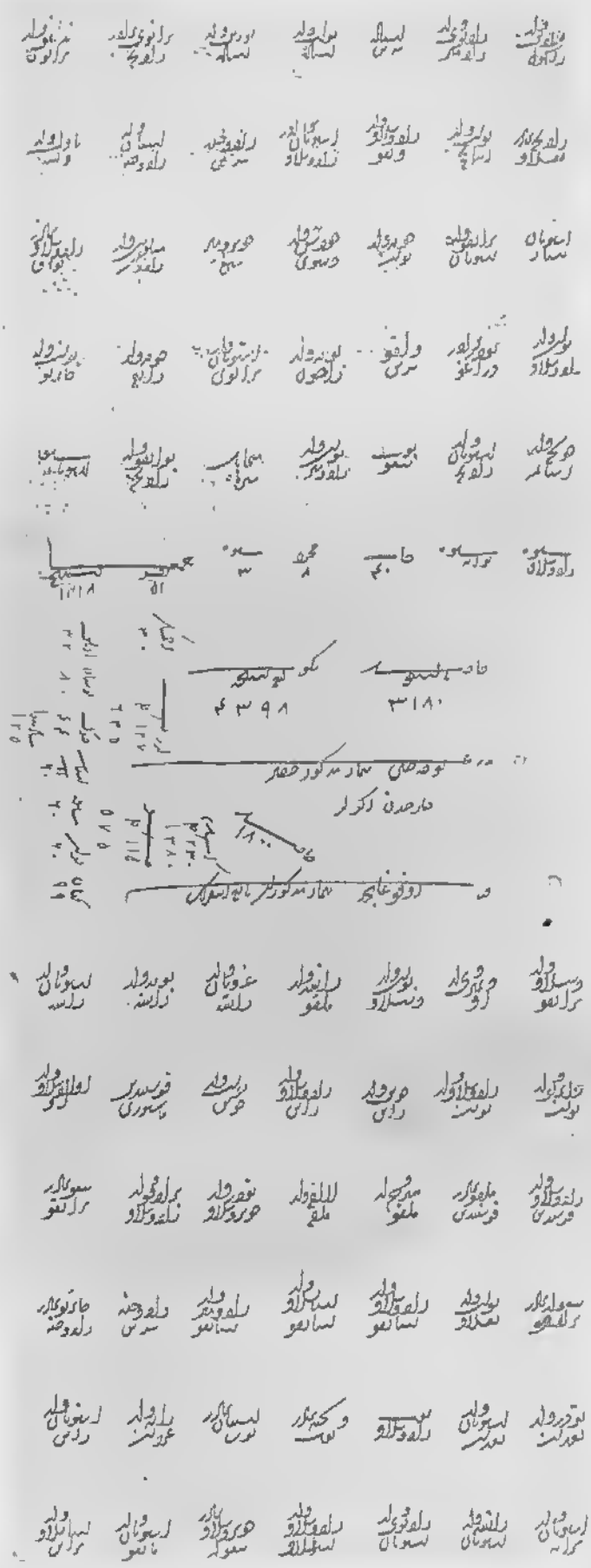

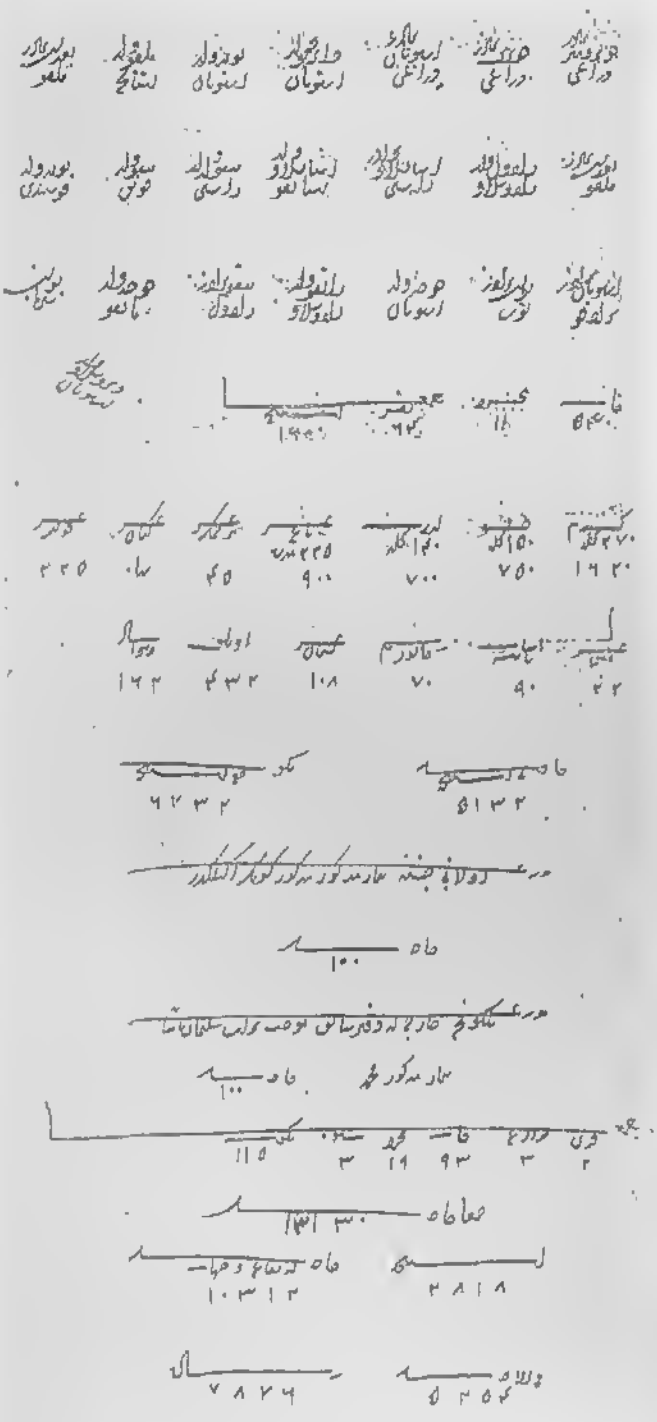

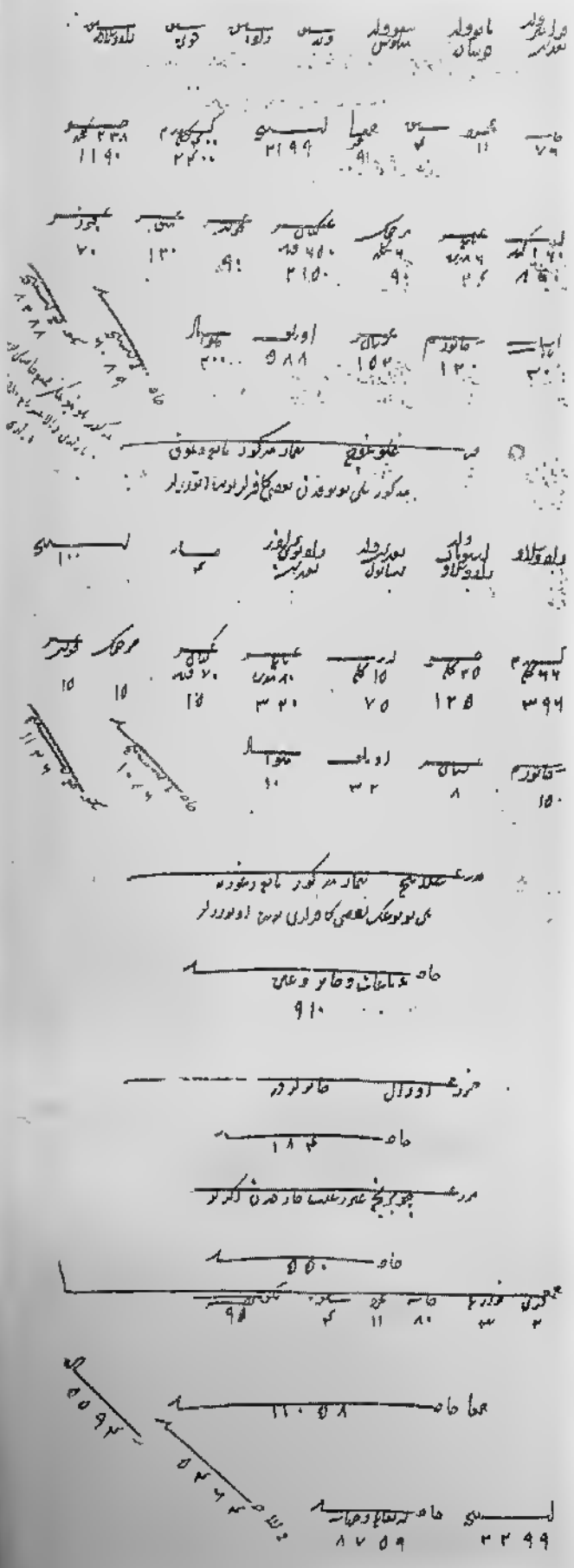

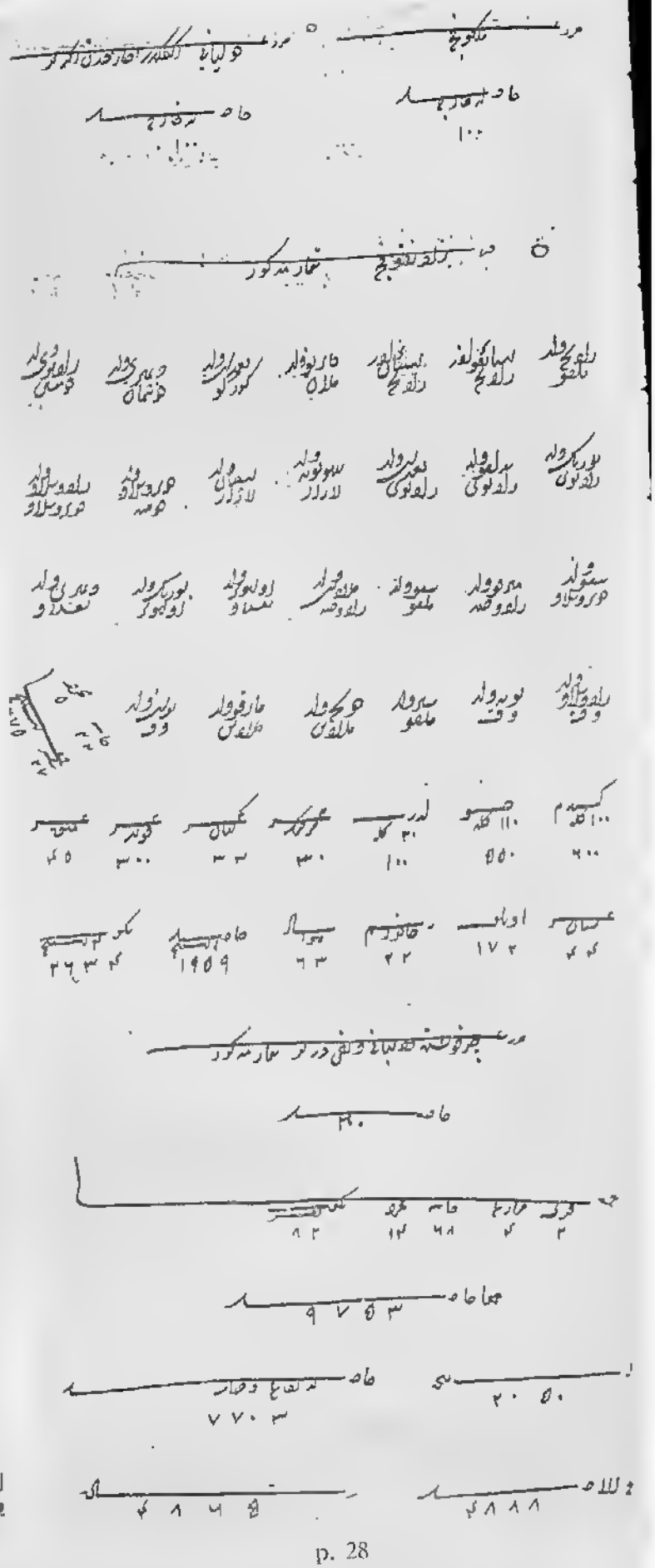

p. 28

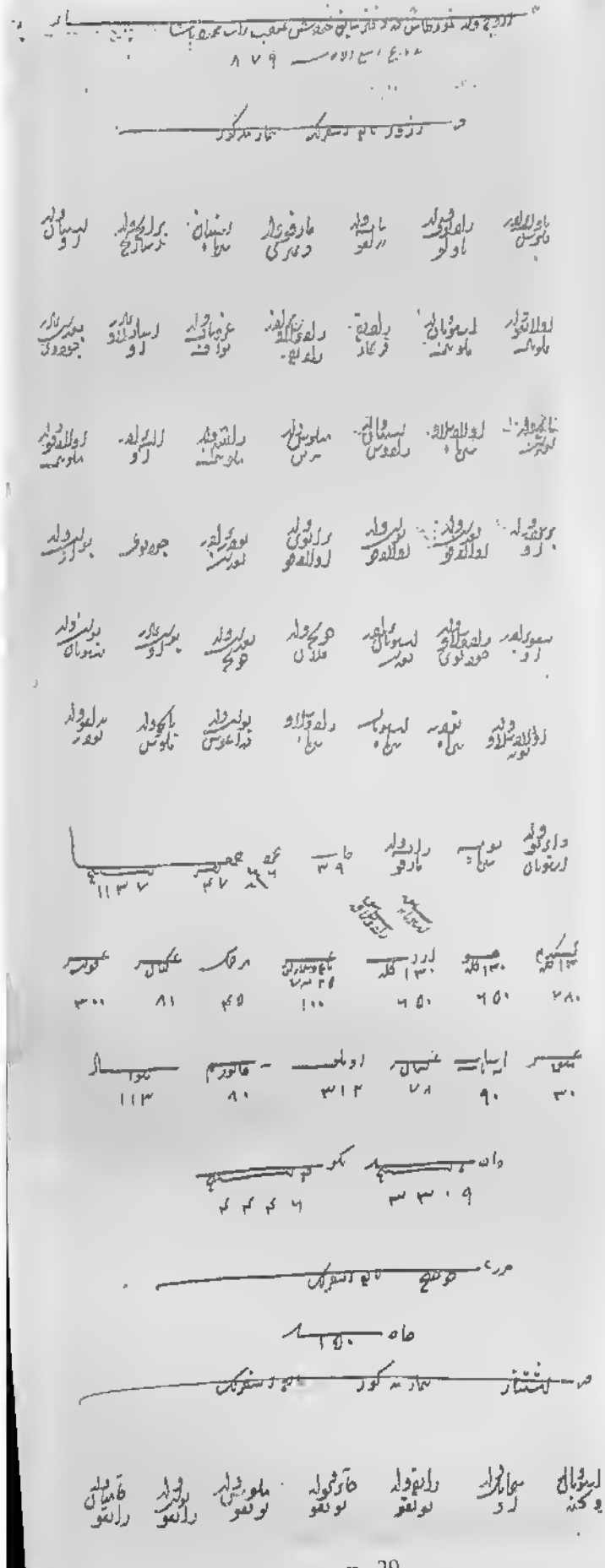

p. 29

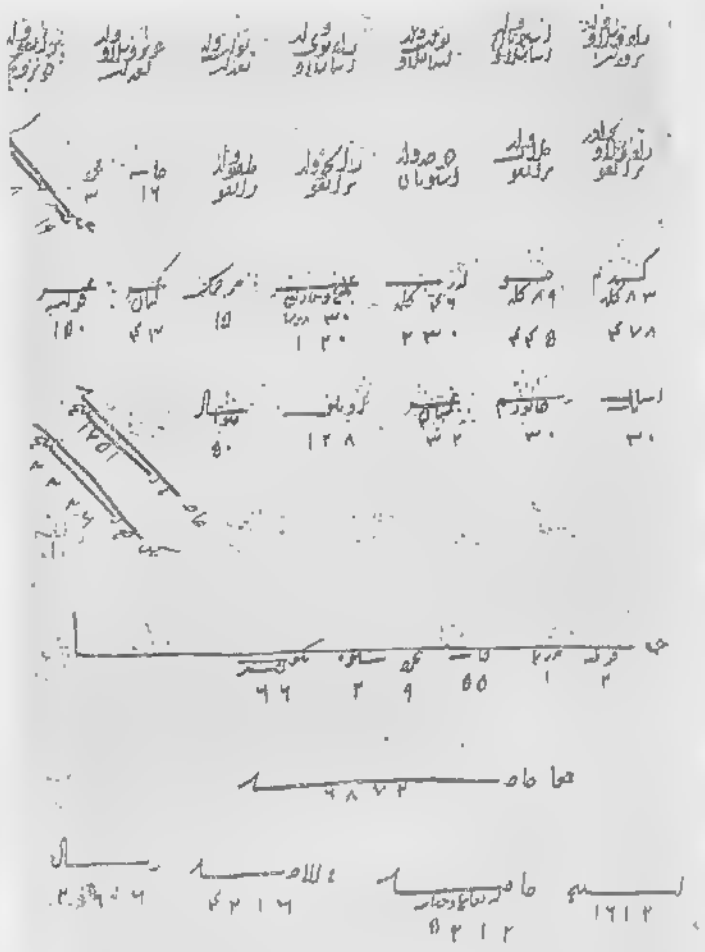

p. 30

p. 31

p. 32

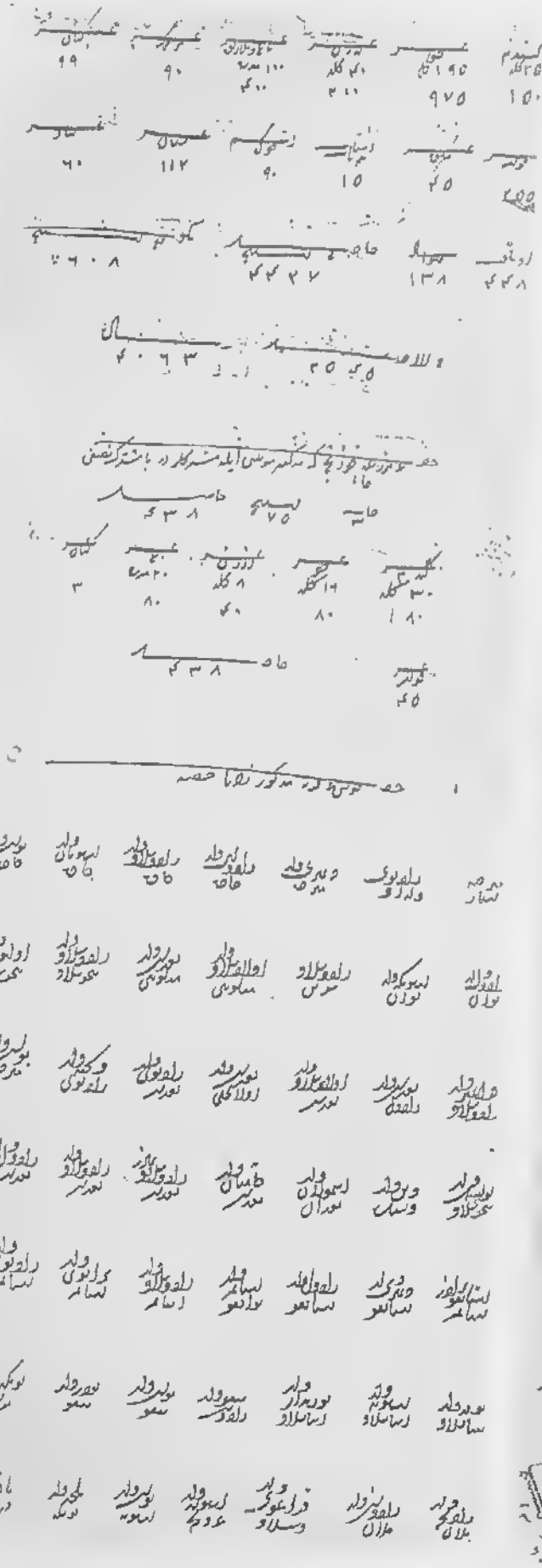

p. 33

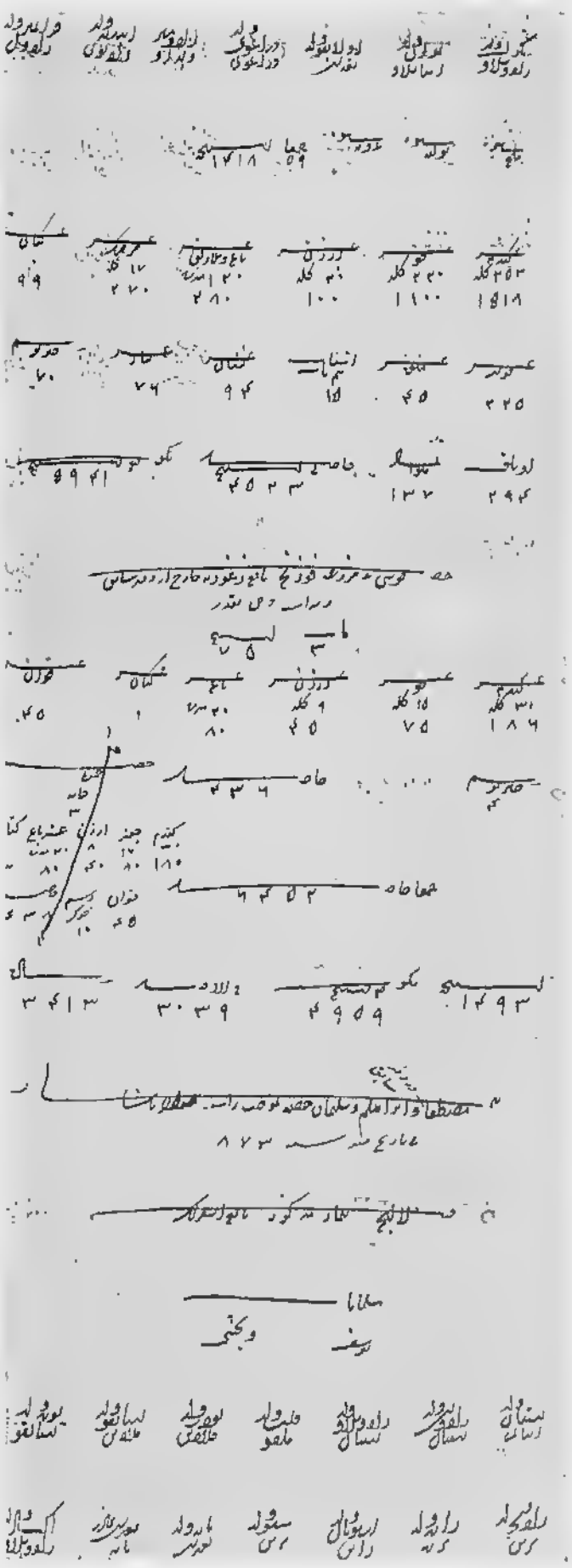

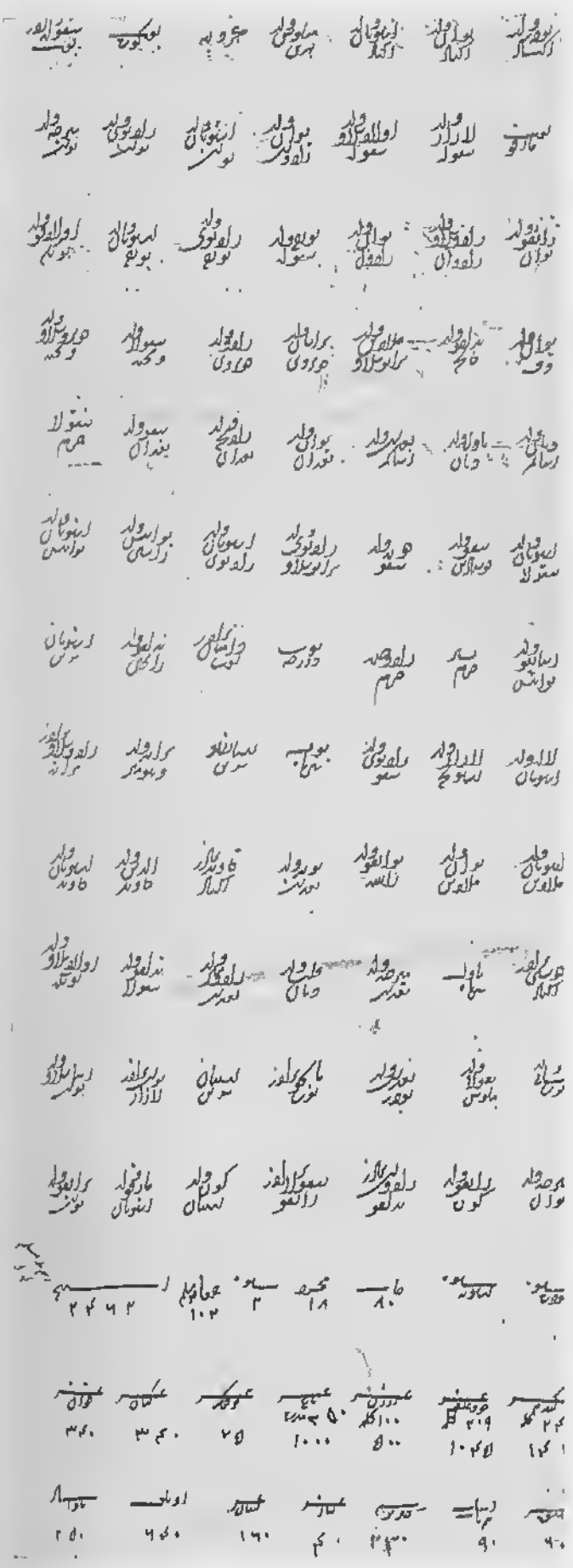

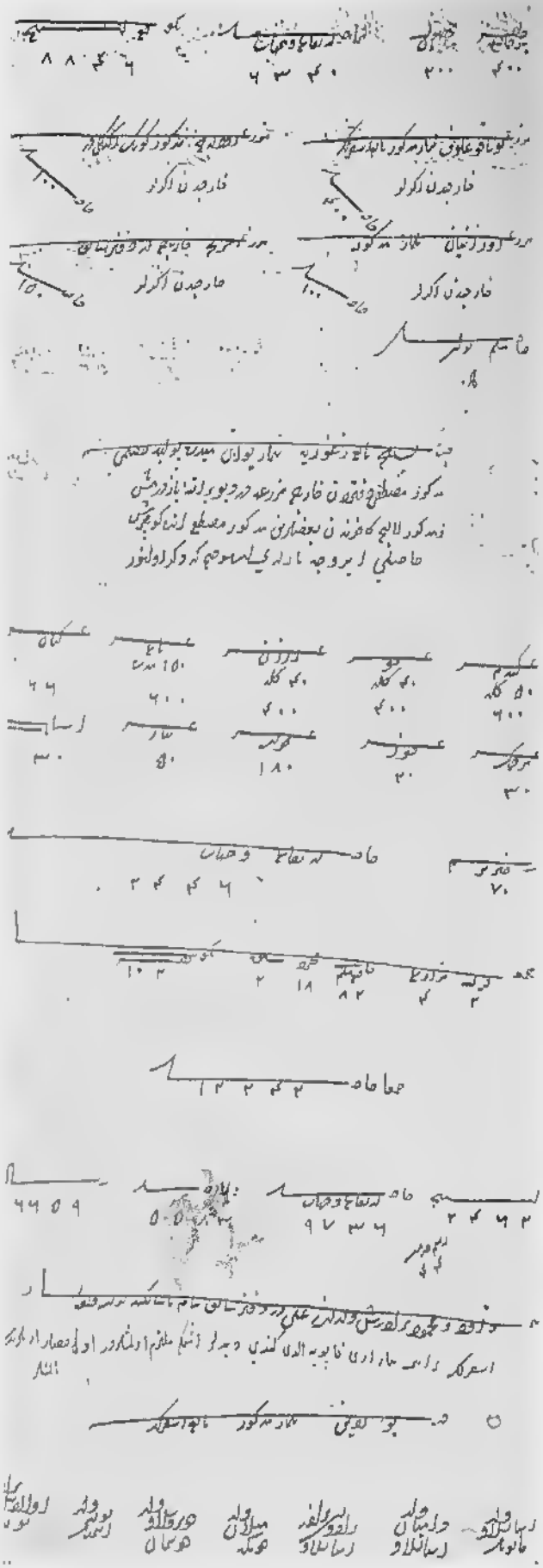

p. 36

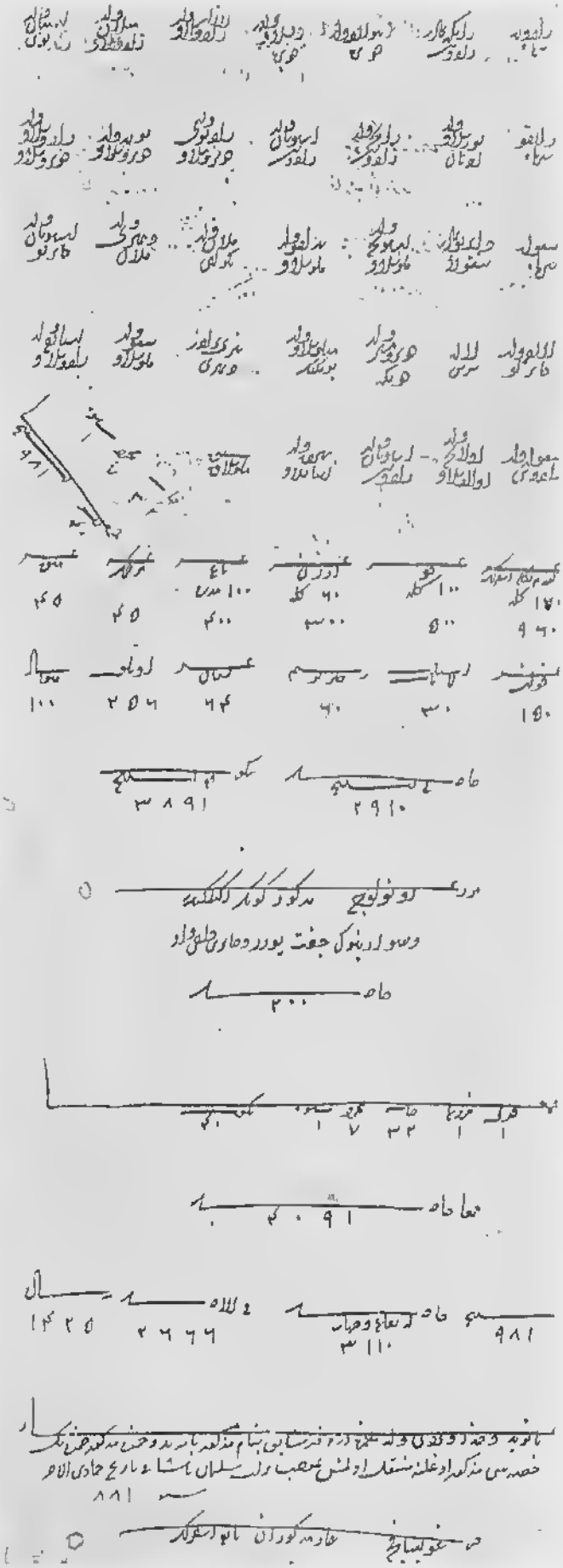

p. 37

p. 38

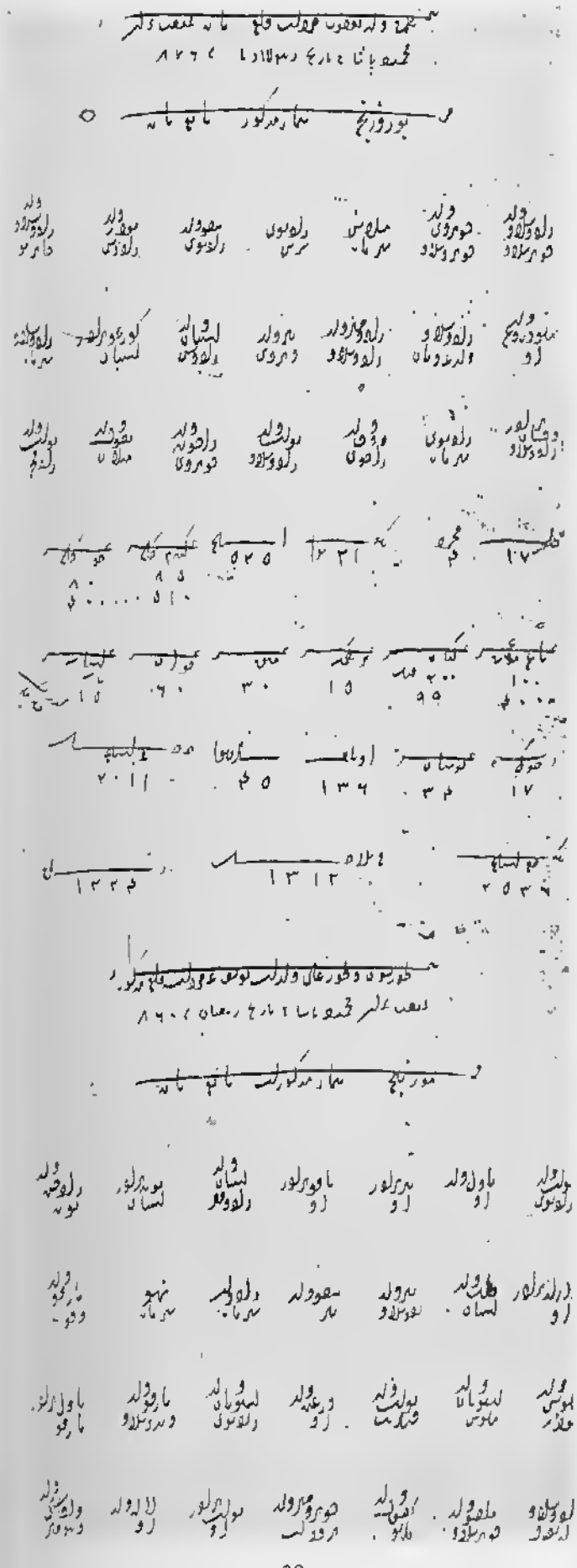

p. 39

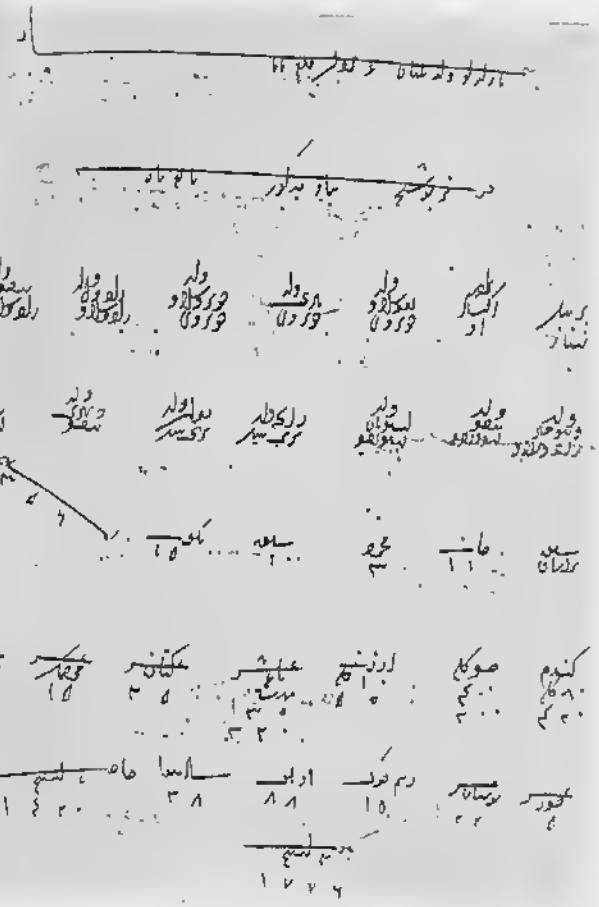

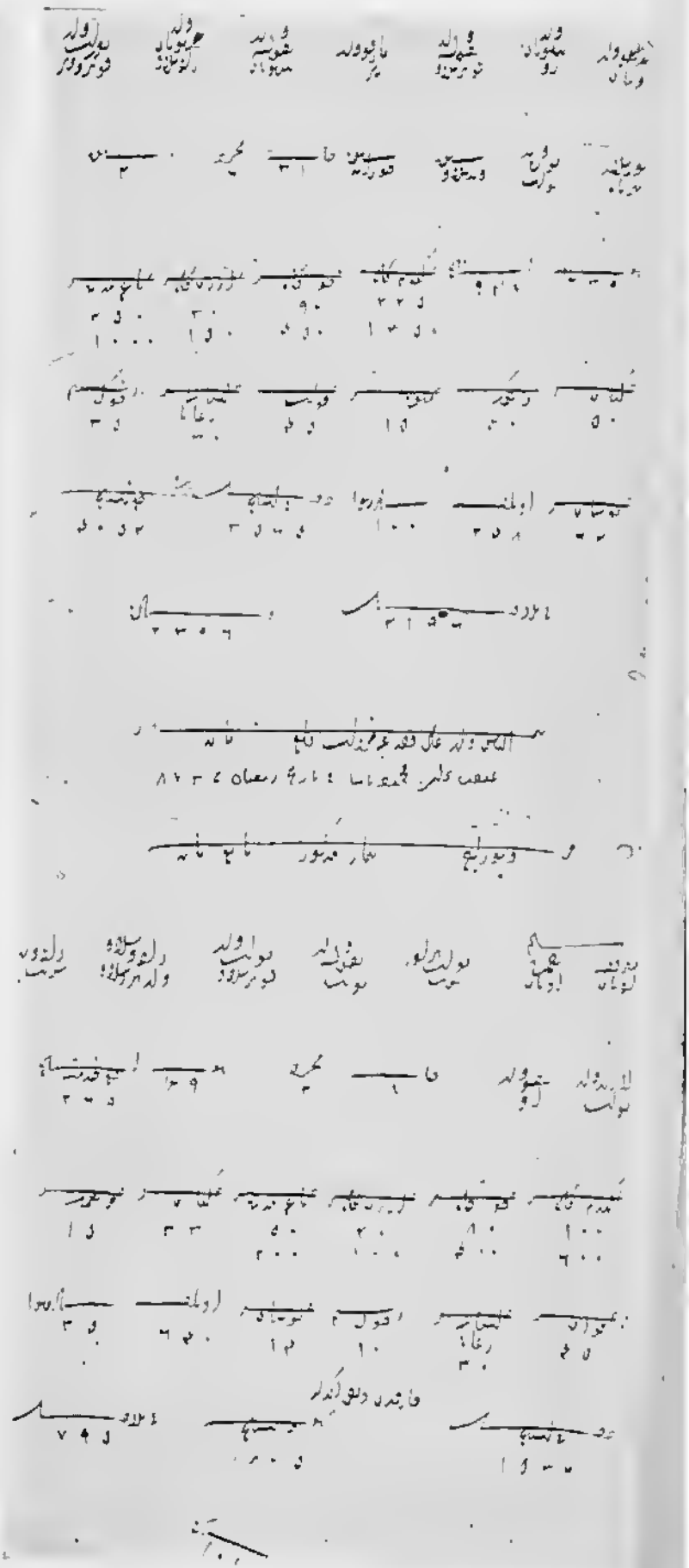

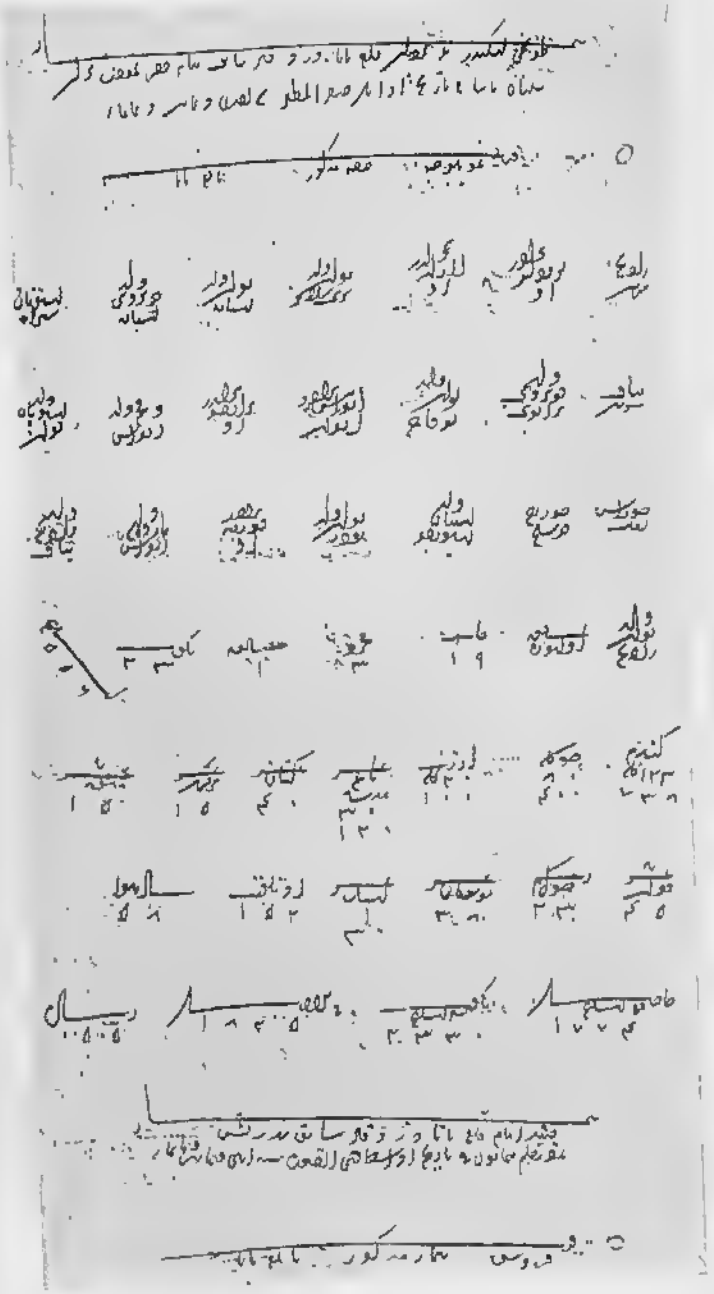

p. 42

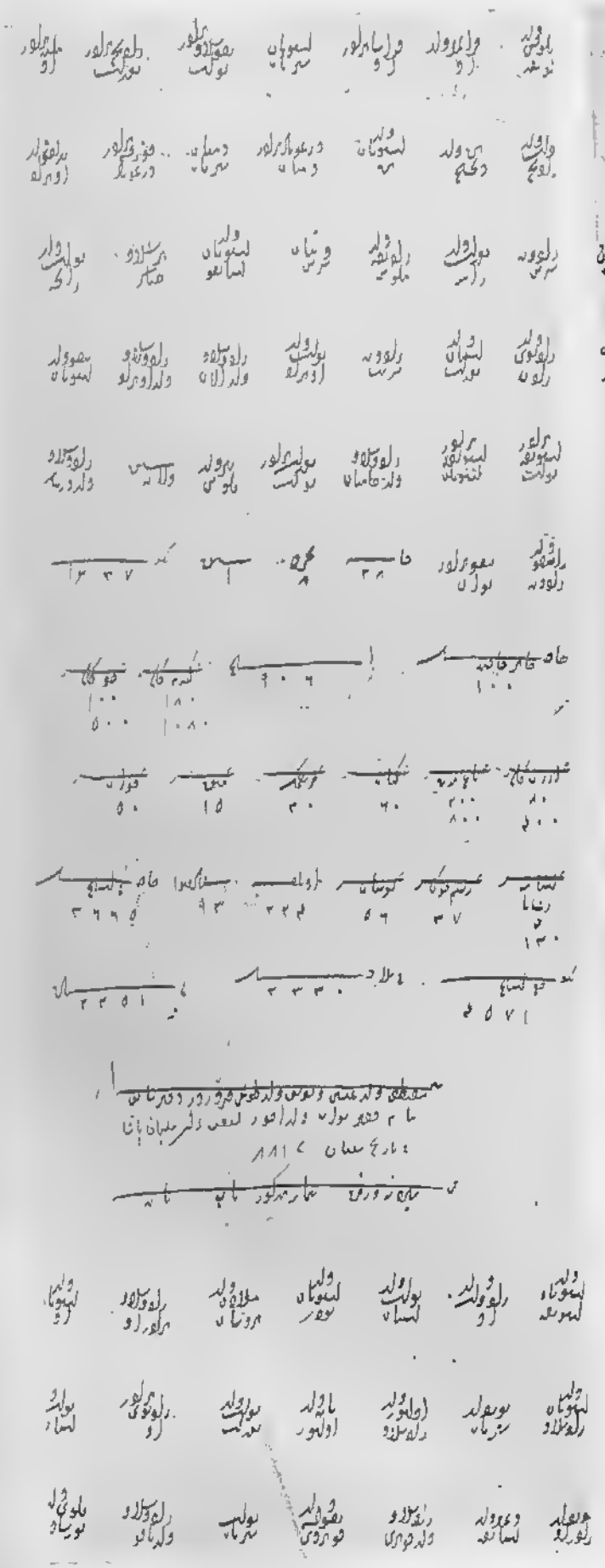

p. 43

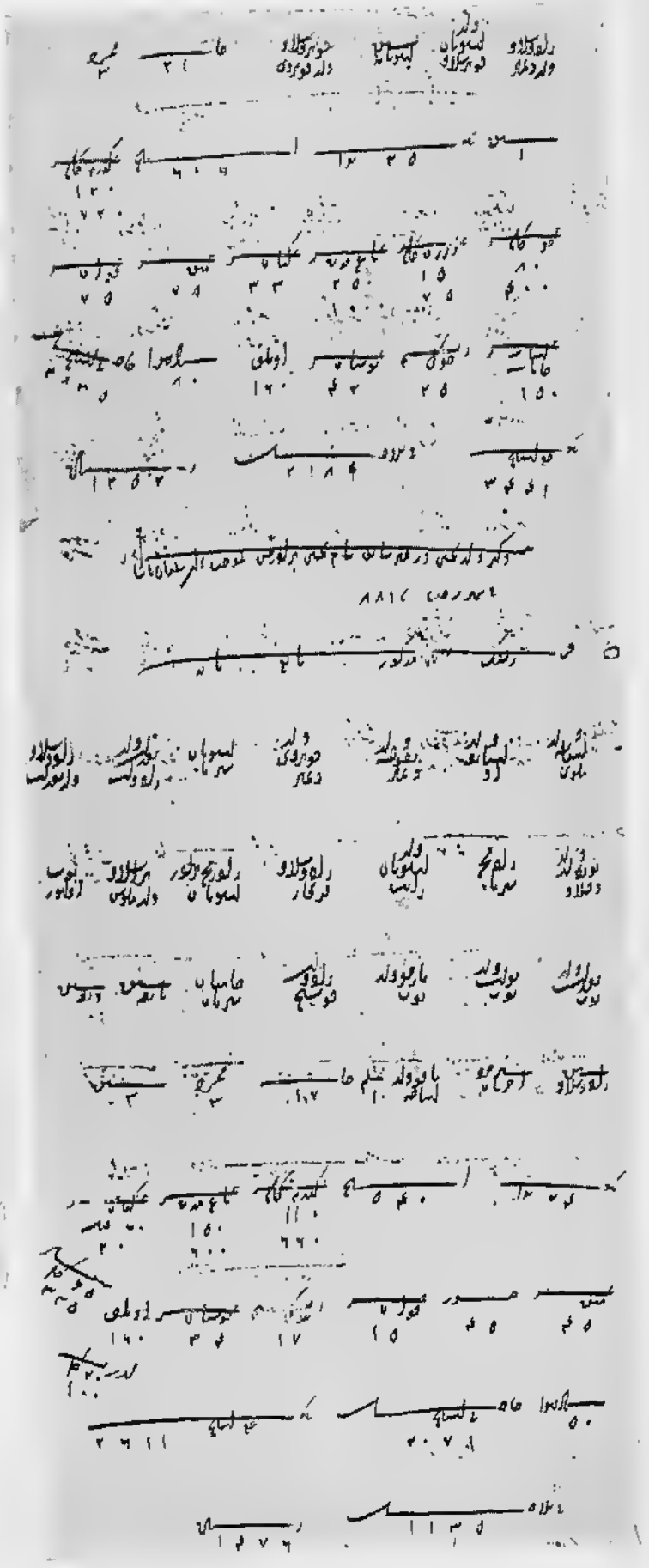

p. 44

p. 45

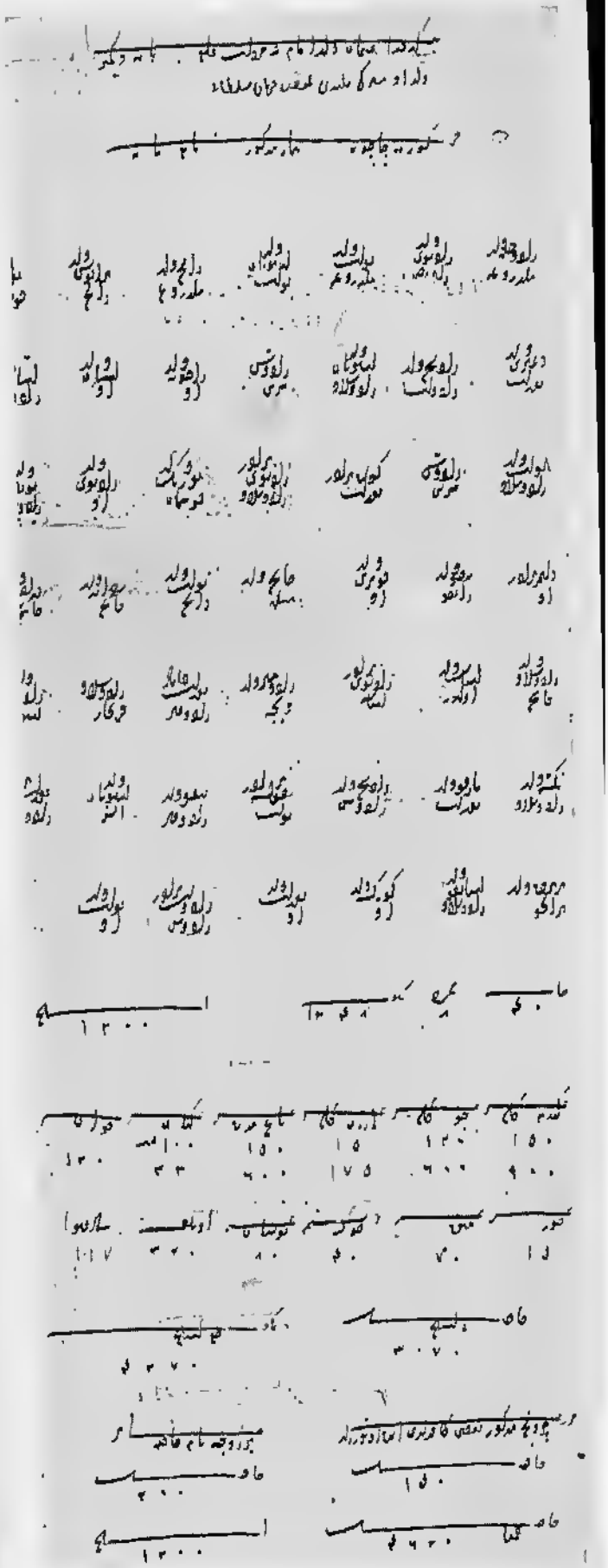

p. 46

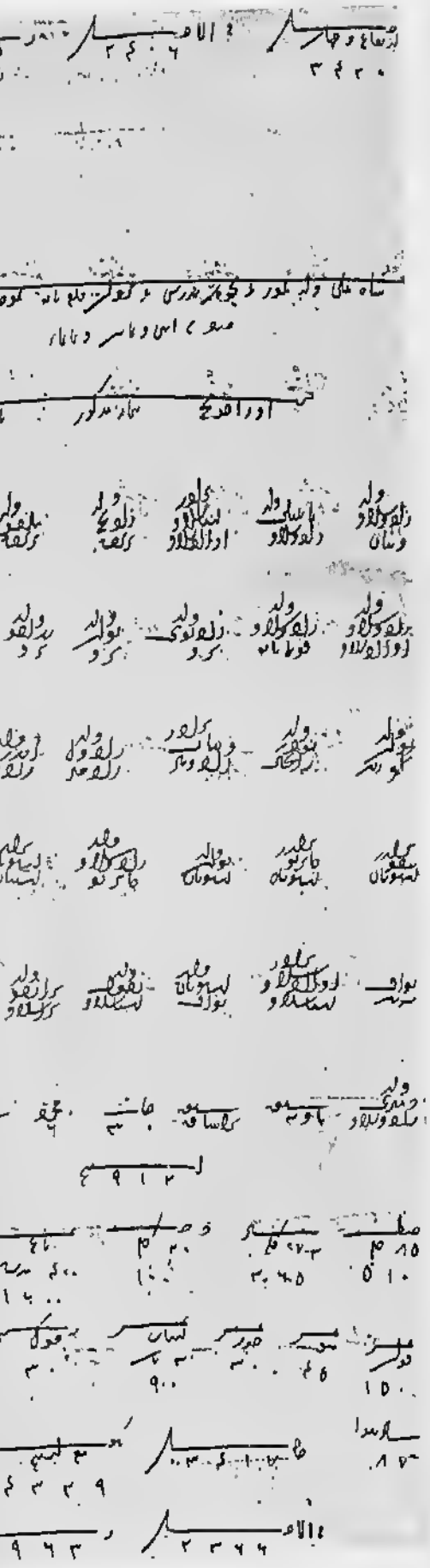

p. 47

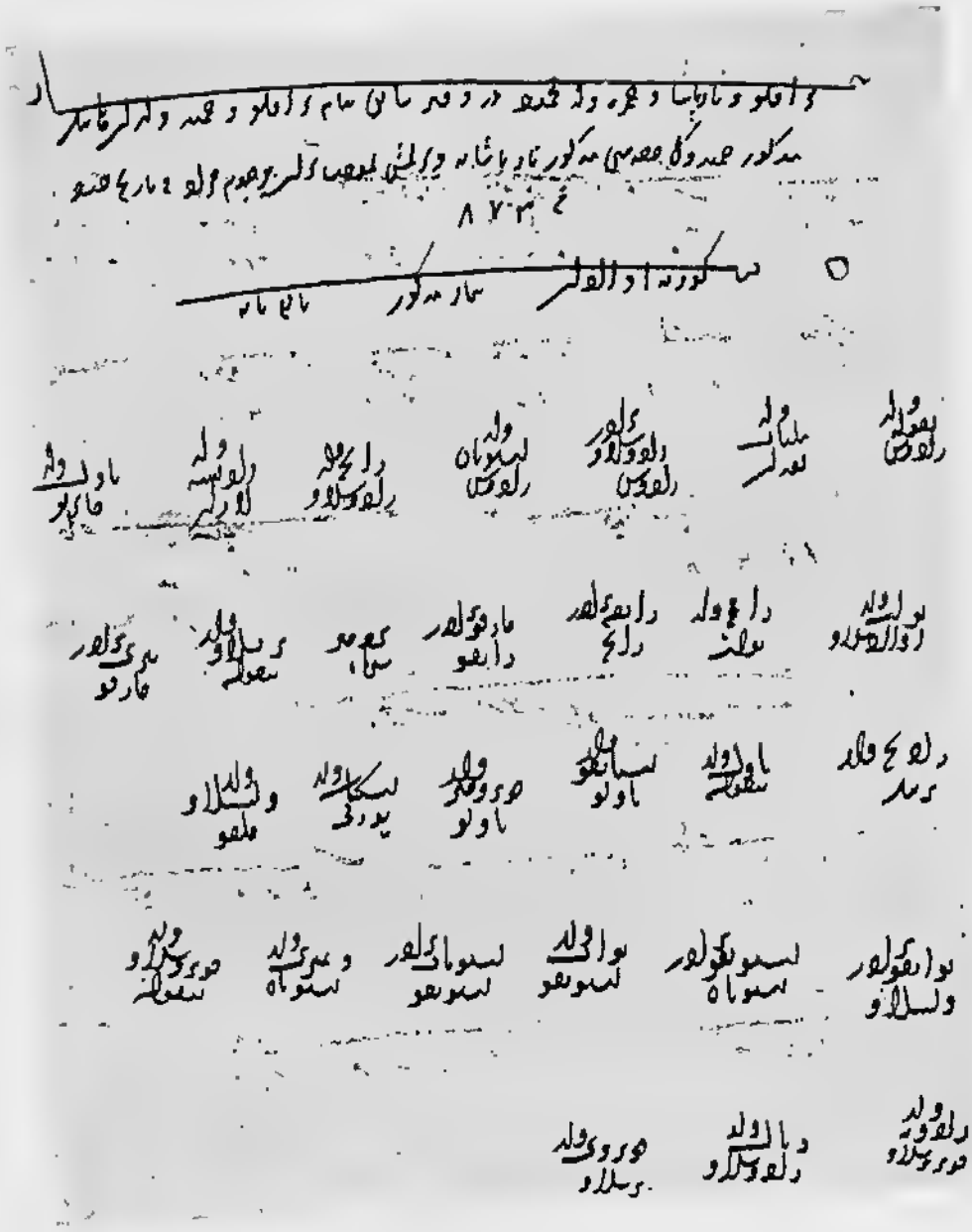

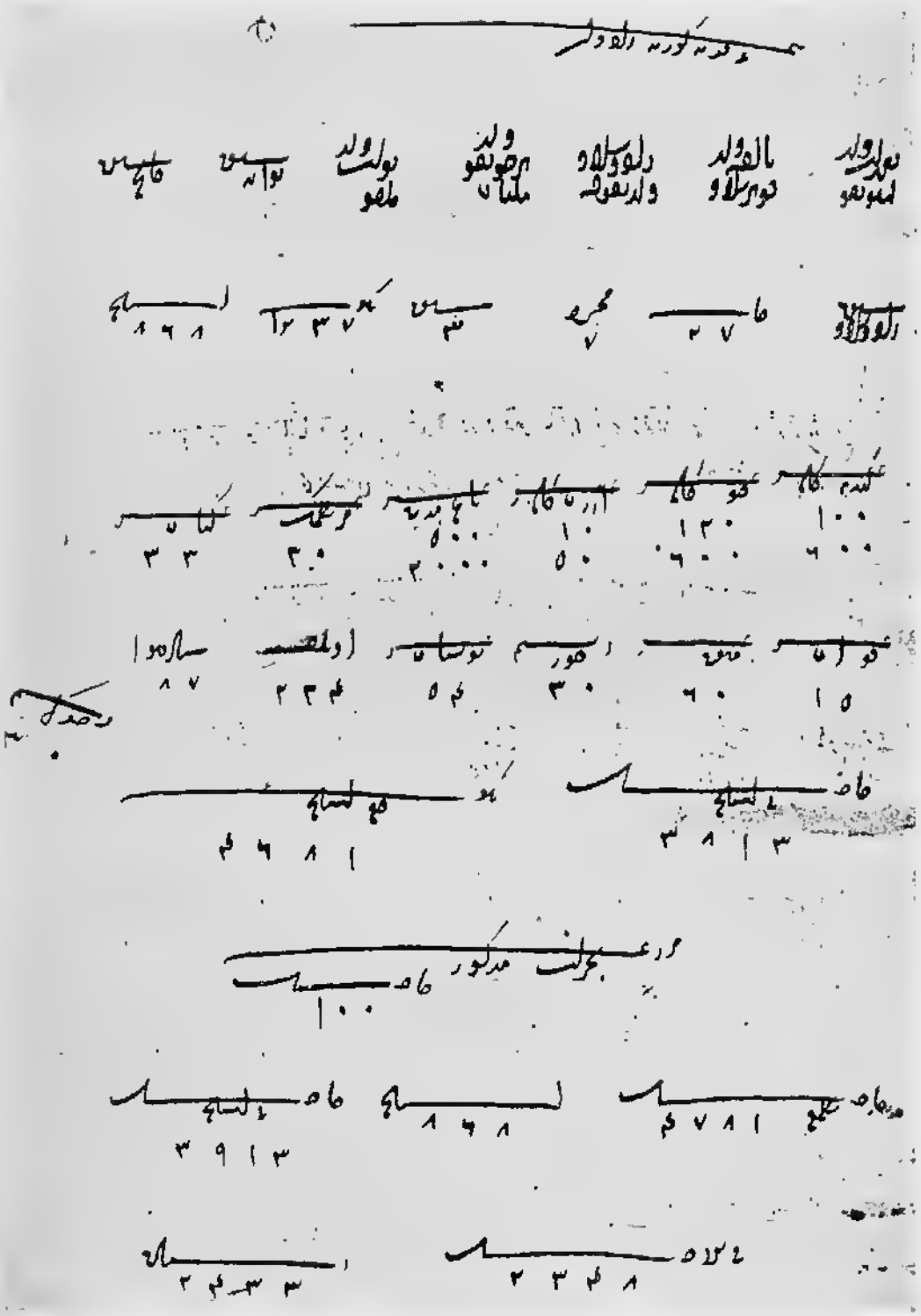

Dušanka Bojanić

FRAGMENTS D'UN RECENSEMENT COLLECTIF ET D'UN RECENSEMENT DÉTAILLÉ DU SANDJAK DE VIDIN DANS LA SECONDE MOITIÉ DU XVe SIÈCLE

Devant le lecteur se trouvent les éditions d'un recensement collectif et d'un recensement détaillé du sandjak de Vidin effectués au cours de la seconde moitié du XVe siècle. Les livres de recensement ont été conservés jusqu'à nos jours en des fragments qui se trouvent déposés aux Archives de la Présidence du Conseil de la République Turque à Istanbul. L'auteur a eu l'occasion de les étudier pendant l'été 1972, lorsqu'un travail de deux mois dans ces Archives lui a été facilité par la Communauté pour le travail scientifique de la RS de Serbie, auquel il exprime ici toute sa reconnaissance. L'auteur tient également à faire part de sa reconnaissance à Monsieur Midhat Sertoglu, Directeur général des Archives de la Présidence du Conseil, pour l'aide qu'il a bien voulu lui prêter et l'accueil bienveillant qu'il lui a réservé dans ses Archives.

L'auteur a communiqué le fac-similé de ces livres de recensement et leur texte a été traduit du turc en langue serbo-croate suivi d'un commentaire. Dans les études d'introduction ont été fournies les informations principales concernant ces sources historiques, on y fait ressortir leur importance scientifique et l'on explique les notions et les termes fondamentaux indispensables à la compréhension exacte et à l'utilisation des textes.

Le livre de recensement collectif du sandjak de Vidin — (Istanbul, Başbakanlik Arşivi, Maliyeden müdevver defterleri № 18) — a été conservé jusqu'à nos jours en des fragments qui ont au total 25 feuillets d'un format standard. Les 19 premiers feuillets composent un ensemble, soit le recensement des timars des spahis dans le vilayet de Vidin, auquel il manque plusieurs feuillets au commencement, le recensement des timars de la garnison de la petite forteresse de Florentin et de la forteresse de Vidin, le recensement des timars des spahis du vilayet de Belgrad (aujourd'hui Belogradčik) et le commencement du recensement des timars de la garnison de la forteresse de même nom. Les 6 derniers feuillets constituent un autre ensemble, avec le recensement des timars des spahis du vilayet de Banja, auquel il manque le début, mais comportant toutefois la liste complète des timars de la garnison de la forteresse de Banja (aujourd'hui Soko-grad). La dernière page de ces

fragments est en même temps la dernière page du defter. Elle contient le total des données relatives à ce sandjak.

En tenant compte des données du texte fondamental des sources et des notes marginales, dont la plus ancienne est datée du 28. I — 5. II 1467, l'auteur a daté ces fragments de l'an 1466.

Le recensement collectif du sandjak de Vidin en 1466 a été en vigueur et employé durant 12 entières années, au cours desquelles l'administration centrale y a porté les changements survenus dans les cadres du personnel de l'organisation du timar, ainsi que les modifications de la structure des différents timars. Les notes marginales se rapportant à ces modifications expliquent de manière particulièrement claire la procédure relative à l'acquisition, au retrait, à l'échange et à l'héritage du timar. Par l'examen des exemples et des cas concrets l'on peut clairement se rendre compte des principes fondamentaux sur lesquels se trouvait basée l'organisation turque du timar non seulement dans le sandjak de Vidin, mais aussi dans toute la partie européenne de l'Empire Ottoman au cours de la seconde moitié du XVe siècle.

Avec les 281 toponymes qu'ils contiennent, les fragments du recensement collectif du sandjak de Vidin en 1466 représentent une source très importante pour la géographie historique de la Serbie orientale et de la Bulgarie occidentale. Les sources de l'époque d'indépendance de l'Empire de Vidin, contenant le même nombre ou encore un nombre plus élevé de toponymes, n'ont pas été gardées pour servir à la science. C'est donc pour cette raison que les recensements turcs du XVe siècle remplissent un vide marquant. Ils contiennent, à côté des données concrètes, de nombreux vestiges des époques anciennes ou plus récentes, tels que, par exemple, les noms des joupas (districts) et des contrées médiévales, dont les frontières peuvent ainsi être établies.

Etant donné que le premier recensement collectif du sandjak de Vidin conservé jusqu'à nos jours a été effectué en 1455 (Istanbul, Belediye Kütüphanesi, M. Cevdet yazmalari 0.90), les fragments de l'an 1466 représentent un livre de recensement collectif du recensement suivant, dont le livre détaillé n'a pas été conservé. Le recensement ultérieur, exécuté durant le règne du même sultan, Mahomet le Conquérant, a été fait au cours de 1479 ou un peu plus tard, mais de toute façon pendant la vie de ce souverain, qui est mort le 3 mai 1481. De ce recensement ont été gardés des fragments du livre collectif et du livre détaillé. Les fragments du livre collectif ont été publiés par les savants bulgares N. Todorov et B. Nedkov (Sofia, Sec. Or., VB 110/10, inv. № 1415/51).

Les fragments du livre détaillé de 1479—1481, qu'on publie ici (Istanbul, Başbakanlik Arşivi, Tapu tahrir defterleri № 814) sont pour le moment l'unique exemplaire du livre de recensement détaillé du sandjak de Vidin au XVe siècle et conservé en un plus grand fragment.

Ces fragments possèdent 49 pages numérotées et ayant un format de 15 × 36 cm. Les premières 38 pages contiennent le recensement de la région de Svrljig, auquel il manque la fin. Les autres 11

pages, soit de la 39 à la 49 y comprise, constituent un plus petit fragment du recensement de la région de Banja.

Les fragments contiennent des données sur les décrets (bérats et ordonnances impériales) en vertu desquels les divers propriétaires des timars avaient droit de jouissance sur ceux-ci. Les données datées des fragments vont de 1441 à 1442 (p. 45) et du 14. II au 23. II 1478 (p. 42). Sur la base de celles-ci l'auteur a pu conclure que le defter dudit recensement a été rédigé entre mars 1478 et mai 1481, c'est-à-dire pendant les dernières années du règne de Mahomet le Conquérant.

Les livres de recensement détaillés englobaient l'entière population productrice, aussi bien chrétienne que musulmane, se trouvant dans une même région, et ils déterminaient à quel représentant de la classe militaire turque cette population devait verser ses contributions.

Dans une ample introduction qui accompagne ces sources, en examinant les obligations de la population recensée dans contrées de Svrljig et de Banja au cours de la seconde moitié du XVe siècle, l'auteur s'efforce avant tout d'expliquer l'essence même de la propriété foncière paysanne et de toutes les contributions qui, sur la base des prélèvements, grevaient le domaine rural du paysan. Cette explication s'imposait pour deux raisons fondamentales. La première de celles-ci se trouve, de l'avis de l'auteur, dans le fait que les donné relatives aux contributions en nature versées par la population rurale, celles-ci sont enregistrées quantitativement, calculées dans leur valeur monétaire, mais collectivement pour chaque agglomération recensée, en raison de quoi il n'est possible que de déterminer les contributions *moyennes* données par une exploitation rurale paysanne. Certaines difficultés se présentent du fait que les sources en question ne renferment pas des données exactes sur le critérium envisagé pour l'imposition et le versement des contributions en nature. On ne sait pas si elles représentaient et à quelle époque étaient-elles un dixième net de la récolte réalisée, et dans quels cas elles constituaient sa huitième ou septième partie. Les règlements précis sur le montant des contributions que fournit une exploitation paysanne se trouvent dans les canons (kanun-name) valant pour les divers sandjak. De tels règlements existaient aussi dans les lois pour le sandjak de Vidin, auquel appartenaient les régions de Svrljig et de Banja, mais ces lois datent de la seconde moitié du XVIe siècle et nous ne pouvons guère les appliquer à la seconde moitié du XVe siècle.

L'autre raison de s'occuper plus en détail de l'exploitation rurale paysanne, l'auteur l'a vue dans le fait que les Turcs, après avoir conquis les Etats balkaniques, ont trouvé le domaine rurale des paysans dépendants avec un système de contributions propre au pays même. Pour les historiens des pays balkaniques il est d'un intérêt scientifique spécial la question de savoir quelle était l'attitude des Turcs vis-à-vis du domaine paysan, quelles choses en ont-ils adopté et quelles autres choses ont-ils adapté à leurs propres principes ou aux nécessité du temps.

Le domaine rural des paysans serfs, soit la baština d'héritage dépendante balkanique des meropah, n'a pu être étudié par l'auteur dans toute sa continuité et avec l'aide des sources historiques turques et du pays même que sur le sol de la Serbie du Nord, dans le sandjak de Smederevo, ainsi que sur le territoire de la Bulgarie de l'Ouest, dans le sandjakde Sofia. Les régions de Svrljig et de Banja, de même que le sandjak de Vidin dans son ensemble, se trouvent situés entre le sandjak de Smederevo et le sandjak de Sofia, et dans ceux-ci devait exister pendant la seconde moitié du XVe siècle un régime agraire et fiscal qui, par ses lignes fondamentales, correspondait aux régimes des pays voisins. C'est pourquoi l'auteur a tout d'abord examiné le domaine d'héritage, la baština serbe dans la Serbie du Nord, et ensuite la baština bulgare en Bulgarie occidentale.

La baština dépendante serbe, durant la période de l'empire serbe, définie par le Code des Lois de l'empereur Stefan Dušan (art. 68 et 198) était obligée de verser tous les ans en argent ou en nature un tribut qui s'appelait soće. (Dans le haut Moyen Age on trouve le soće sous forme de rente de travail: rabota). Le soće en argent était égal au perper, et en nature il équivalait à un kabal de blé. En tant que tribut, le soće appartenait à l'empereur, et celuici le cédait à qui il voulait le donner. Dans tout l'empire le soće était cédé par l'empereur aux pronoïaires (art. 68). En d'autres termes, les meropah sur les pronoïia de l'empire serbe donnaient le soće aux pronoïaires sur les pronoïa desquels ils avaient leurs baština.

Dans la science historique serbe plus récente on considère que le soće durant le Code des Lois de Dušan était donné pour une valeur de 12 dinars (un perper), ou d'un kabal de blé qui mesurait approximativement 15—16 kg.

L'auteur est d'avais que le soće et ses équivalents en blé ou en argent étaient des notions fiscales et de *décompte* très anciennes, et que le perper en relation avec le soće signifiait toujours une pièce de monnaie en or, le perper d'or du début du XIIIe siècle (le byzant), mais naturellement non pas en monnaie d'or mais en argent, qui cependant correspondait à la valeur d'une pièce d'or. Cela signifiat qu'à l'époque du Code des Lois de Dušan, le perper qu'on donnait au tzar pour le soće était une unité monétaire de décompte adaptée au cours mondial existant de la pièce d'or, le ducat vénitien. A l'époque du Code des Lois de Dušan, soit exactement en 1334—1366, le ducat vénitien contenait 2 perpers, c'est-à-dire 24 dinars.

La collecte du soće reposait sur un rapport nettement établi: le soće de l'empereur est égal au perper de l'empereur, il est égal à la pièce d'or au cours mondial et il est aussi égal au montant en monnaie d'argent que contient une telle pièce d'or internationale. Les pièces d'argent étaient payées par les couches sociales qui disposaient de cette monnaie. Une autre variante de la collecte du soće, qui valait pour les meropah, était tout à fait simple: le soće était égal à un kabal de blé. La question se pose de savoir quelle était la valeur exacte du poids d'un kabal de blé.

Lors de la détermination du kabal, l'auteur est parti de la constatation que le système médiéval serbe des mesures de poids pour le blé était duodécimal, car dans celui-ci 24 kabals impériaux con-

stituaient une krina. Dans le système duodécimal des mesures, la plus petite mesure était un kabal, et la plus grande 12 kabals, d'où il ressort que la krina était la mesure double la plus grande.

Lorsque les Turcs, vers le milieu du XVe siècle, ont occupé la Serbie du Nord, ils y ont trouvé comme mesure standard pour le blé le lukno de Braničevo et de Smederevo. Sur la foi des sources turques, l'auteur a pu établir que le lukno de Braničevo contenait 72 okas ou 92,36 kg (quatre mesures d'Andrinople dont chacune avait 18 okas), tandis que le lukno de Smederevo pour les céréales avait 140 okas (soit sept mesures d'Istanbul à 20 okas chacune). Soit dit autrement, le lukno de Smederevo contenait à peu près deux luknos de Braničevo.

Le lukno, en tant que mesure pour le blé est mentionné aussi en Serbie médiévale, en même temps où l'on cite le kabal. Un lukno de blé avait, d'après la Charte du Saint-Archange, de 1348, deux poluknice, dont chacune valait un dinar. L'auteur en conclut que ce lukno de blé, qui valait 2 dinars, était la plus petite mesure du système dans lequel 12 de ces luknos représentaient la plus grande mesure et valaient 24 dinars. Etant donné que 24 dinars équivalaient au soće, c'est-à-dire au kabal de blé, il est donc tout à fait loogique de supposer que dans le système serbe des mesures du blé on utilisait les appellations de »lukno« et de »kabal« pour les mêmes mesures de blé. Par conséquent, parallèlement à un lukno existait un petit kabal (ledit »kabal impérial«), et parallèlement à 12 luknos il y avait un grand kabal (le kabal du Code des Lois de Dušan), lequel contenait 12 petits kabals.

Le lukno de Braničevo de 72 okas contenait six petits luknos ou kabals de 12 okas chacun, tandis que le lukno de Smederevo, doublement plus grand, contenait 12 petits luknos de 12 okas chacun. Le petit lukno de blé, qui valait deux dinars, avait par conséquent 12 okas, soit 15,4 kg. Le kabal du Code des Lois de Dušan, en tant que valeur la plus élevée du système duodécimal des mesures pour les céréales, ne pouvait pas valoir 12 dinars, car alors aurait-il été l'équivalent de six luknos, mais il valait 24 dinars et pesait 12 petits kabals, ou encore six petits luknos, soit quelque 144 okas.

Le kabal, que l'auteur a fixé à 180—185 kg de blé (144 okas), a déterminé en même temps le kabal comme mesure de superficie agraire pour le sol ensemencé de blé. Le kabal, en tant que mesure de superficie agraire pour les champs, les vignes ou les jardins potagers, est mentionné dans les sources médiévales sans précision de sa valeur. Ces sources distinguent le »kabal« et le »grand kabal«. Le kabal de blé d'environ 180—185 kg que les meropah donnaient au tzar, c'est-à-dire aux pronoïaires, était indissolublement lié à l'agriculture, et, de ce fait même, se trouvait-il en relation déterminée avec la propriété foncière — la baština. Dans un rapport déterminé avec le bien foncier, soit avec la baština des meropah se trouvait aussi le kabal en tant que mesure de surface agraire. Par rapport à l'agriculture, le kabal de blé pouvait représenter une quantité indispensable pour l'ensemencement de l'entière baština ou d'une de ses parties, et en même temps la quantité qui avait été produite dans une partie de la baština ou bien sur toute sa surface.

D'une façon analogue, le kabal en tant que mesure de surface agraire devait être égal à une partie inconnue de la baština, ou encore à la baština toute entière.

Dans les conditions de l'agriculture primitive, la quantité de 160—180 kg de blé de semailles est considérée comme étant nécessaire pour l'ensemencement d'un hectare. Sur cette base l'on peut conclure que le kabal, en tant que mesure de superficie agraire, s'approchait de l'hectare. Ce serait là le grand kabal. Parallèlement au kabal comme mesure de blé, le kabal en tant que mesure de superficie agraire pouvait avoir 12 petits kabals.

On se demande donc ce qu'était le kabal en tant que mesure de surface agraire et mesure de blé par rapport à l'entière baština. Si avec un kabal de blé on ensemençait toute une baština, alors celle-ci avait un grand kabal de terre (soit approximativement un hectare), ce qu'on ne pourrait pas envisager comme un domaine rural suffisant pour l'entretien d'une famille. A la question de savoir quelle était la superficie totale d'une baština dans le centre de la Serbie, une réponse directe est fournie par la loi turque sur les paysans dépendants (les raïas) du sandjak de Smederevo, de 1560, dont un article stipule: »Une baština nourrit un raïa avec sa famille. Chez les musulmans c'est là une terre considérée comme un čiflik. Calculée en dunums, c'est une terre possédant entre 70 et 80 dunums de très bonne terre arable, et entre 120 et 130 dunums de terre de mauvaise qualité.« En d'autres termes, la baština avait sous les Turcs en moyenne 100 dunums de terre arable de qualité moyenne.

A l'époque où dans les Balkans on comptait en dunums de terre, on considérait que quelque 20 okas de graines étaient indispensables pour l'ensemencement d'un dunum. Cela signifie qu'avec environ 140 okas de graines (avec un kabal de blé) on pouvait ensemencer 7 dunums, et avec 1.400 okas (10 kabals de blé) on ensemençait une baština de 70 dunums de terre. La conclusion s'impose par elle-même: un kabal de blé est en réalité un dixième de la quantité des grains nécessaire pour l'ensemencement d'une baština.

Si un kabal de blé représente la dixième partie du grain nécessaire pour ensemencer une baština de dix kabals de terre, on se demande alors en quoi consiste le sens de sa cession à l'empereur ou au pronoïaire.

Chaque kabal de terre de la baština, semé d'un kabal de blé, fournissait un revenu déterminé dont le montant variait en dépendance de toute une série de facteurs, et en premier de la fertilité du sol. Etant donné que la baština était un domaine rural de paysans dépendants sur une terre appartenant à l'empereur, ou sur une terre que l'empereur avait cédé aux pronoïaires, le paysan jouissait de son revenu, tandis que l'empereur, c'est-à-dire les pronoïaires avaient le droit au travail (rabota) dont parle l'art. 68 du Code des Lois de Dušan. Cependant, on n'escomptait pas un revenu du kabal de blé donné comme soće. Ce kabal était séparé d'avance en tant que compensation du fait qu'un kabal de terre de la baština ne sera pas ensemencé, c'est-à-dire que sur cette dixième partie de la baština le tzar ou le pronoïaire ne feront valoir aucun droit de leur part. Dans le même ordre d'idées, cette dixième partie de la baština

servait à y construire des bâtiments d'habitation et des greniers, à établir des champs et des jardins potagers, bref pour établir sur cette partie du terrain la maison du paysan et ses dépendances. En d'autres termes, la baština serbe disposait d'une partie horticole qui englobait un dixième de sa superficie totale, et une partie agricole s'étendant sur les autres neuf dixièmes de sa superficie, cependant que le kabal de blé, qu'on donnait à l'empereur ou au pronoïaire en tant que contribution du soće, était une sorte de fermage pour la partie horticole.

A côté du soće, la baština médiévale donnait en même temps une rente de travail déterminée qui était égale au tiers des jours de travail fournies par l'agriculteur. Elle est clairement formulée à l'art. 68 du Code des Lois de Dušan, dans lequel le souverain cède aux pronoïaires son droit à la rente de travail, tout en fixant exactement cette rente, car deux jours sont le tiers d'une semaine de travail de six jours.

Dans la science historique contemporaine serbe on considère que la détermination exacte de la rente de travail à l'art. 68 du Code des Lois de Dušan correspondait à la situation réelle et aux possibilités des producteurs de remplir cette obligation. De l'avis de l'auteur, l'art. 68 ne devrait pas être compris textuellement. Il possède en effet un caractère de généralisation (pour les meropah, les paysans, une même loi dans tout le pays), mais il n'était toutefois pas dans l'intention du législateur de légaliser et de généraliser dans tout l'empire une rente de travail en tant qu'obligation des paysans dépendants — les meropah envers les pronoïaires, mais d'exposer de la façon la plus brève et la plus concise les obligations alternatives des meropahs. Cet article déterminait les limites de la rente que le souverain cédait aux pronoïaires, cependant qu'il laissait aux pronoïaires et aux paysans le soin de s'entendre dans ces cadres sur la manière dont le droit des pronoïaires et les obligations des paysans, devaient être réalisées, par le travail ou par des contributions données en nature.

Selon l'opinion de l'auteur, cet article détermine les obligations de travail ou celles des contributions en nature de la baština qui constituaient une compensation pour l'exploitation de la partie agricole de la baština. Les contributions en nature données par la baština avaient la forme de dîmes ou dixièmes. Cependant, le dixième serbe n'était pas un dixième de la récolte réalisée, mais un dixième hypothétique, qui ne pouvait se réaliser que dans des conditions favorables. Le souverain, c'est-à-dire les pronoïaires ne tenaient pas compte des risques des récoltes, mais ils prenaient aux agriculteurs autant de kabals de blé que ceux-ci avaient ensemencé de kabals de terre dans la partie agricole de la baština. D'après le même principe on prenait le soće: lorsque l'agriculteur ensemençait un kabal de terre avec un kabal de blé de quelque 140 okas, ce kabal de terre pouvait fournir une récolte naturelle décuplée, soit une récolte de 1.400 okas, en raison de quoi l'agriculteur cédait au tzar ou au pronoïaire un dixième de la récolte hypothétique en nature, ce qui signifie 140 okas. En d'autres termes, la compensation ou le fermage pour la partie agricole de la baština s'appelait le dixième, mais ils

étaient égaux du point de vue de la quantité des grains utilisés et avec lesquels la baština avait été ensemencée. Un tel dixième exigeait une technique fiscale tout à fait simple. En outre, les obligations des jours de travail effectuées par les meropah pouvaient tout à fait facilement se calculer en obligations entières ou partielles en nature, en »dixièmes«. Le total des dixièmes des produits de la partie agricole de la baština (du blé, de l'orge, du millet) représentait le fermage pour cette partie de la baština, et constituaient avec le soće la rente foncière du souverain serbe. Le souverain cédait cette régale aux pronoïaires. De ces obligations de la baština ont découlé les rapports de propriété foncière: le plein droit de propriété de l'agriculteur sur le champ entourant directement sa maison et un droit limité sur les superficies agricoles de la baština.

La baština dépendante serbe représentait la forme fondamentale de l'exploitation rurale paysanne en Serbie du Nord sous la domination turque. Par son étendue elle était restée la même: la grandeur d'une parcelle était délimitée d'une part par la qualité du sol, et d'autre part par la proportion en dixième entre la partie sur laquelle vivait l'agriculteur et la partie qu'il cultivait. Un kabal en tant que mesure de surface agraire était remplacé par dix dunums. Les rapports réciproques de propriété foncière étaient restés les mêmes. Le propriétaire turc du timar — le spahi, avait donc remplacé le pronoïaire serbe, tandis que les obligations des agriculteurs subissaient certains changements. Les agriculteurs serbes sous la domination des Turcs donnaient l'ušur, soit le net dixième de la récolte estivale produite sur la partie agricole de la baština. Le passage au système du net dixième de la récolte se montrait ainsi favorable aux agriculteurs, et de toute façon beaucoup plus intéressant que la rabota médiévale ou »dixième« égal au grain employé. (Ce passage avait-il été commencé encore du temps de la Despotie serbe, c'est ce que montreront les études médiévales.) Le régime turc des impôts sur les blés sous-entendait, à côté de l'ušur, la salariya (en turc: salariye), soit une contribution supplémentaire en blé de petite graine, que l'on fauchait ou récoltait. La salariye était toujours proportionnelle à la récolte estivale, qui pouvait être variable. Sans considération de la quantité de la récolte, la salariye représentait ses 2,5% en grains, ce qui fait que l'ušur (le dixième) et la salariye composaient ensemble le huitième de la totalité du blé produit. Cependant, la salariye n'a pas été instaurée en Serbie du Nord, c'est-à-dire dans le sandjak de Smederevo immédiatement après l'arrivée des Turcs. Les lois turques en vigueur pour ce sandjak montrent clairement que les Turcs, à la place de la salariye, prélevaient un tribut du pays qui s'appelait »hrpin«. Le législateur turc fait ressortir que cette contribution est équivalent à la salariye. Toutefois, elle n'était pas égale à la salariye, premièrement du fait qu'elle était rattachée à la baština et non pas à la récolte même, et, deuxièmement, car elle était constante et fixe en quantité — elle se montait toujours à un demi lukno de Smederevo en orge et en une autre moitié en blé, en comptant que le lukno de Smederevo avait 140 okas ou 180 kg. Le hrpin était versé jusqu'en 1536 dans le sandjak de Smederevo, soit dit autrement, on donnait le soće ou un kabal de blé

d'après le Code des Lois de Dušan, seulement sous un autre nom. Le rpin est l'appellation d'une mesure de surface agraire, mentionné déjà en 1300 dans la hrisovulja, la bulle du roi Milutin, publiée au Monastère de Saint-Georges près de Skoplje. Cette mesure agraire avait aussi sa mesure correspondante en blé, car le blé était depuis toujours entassé en meules ou hrpe (rpe) dans certaines contrées de la Serbie. Le mot de rpin se trouve également employé dans sa signification de: partie horticole de la baština, du petit champ entourant la maison du paysan, et dans la hrisovulja (bulle) précitée, comme »rpinija«, c'est-à-dire le terrain sur lequel on peut bâtir des maisons.

Pour les spahis turcs le soće était un tribut beaucoup plus favorable que la salariye précédente. Quand on compare les rendements de la salariye et ceux du soće dans des baština aux différentes récoltes, on voit clairement que le soće est plus favorable que la salariye uniquement pour les agriculteurs qui obtiennent d'énormes récoltes, tellement riches qu'il est pratiquement impossible de les imaginer à cette époque-là (de 6.000 okas et même plus). Cependant, les pouvoirs turcs ont été obligés d'abolir le soće en 1536, et d'instaurer la salariye, et cela non pas sur la demande des agriculteurs dépendants (les paysans chrétiens ou raïa), mais sur l'exigence des Valaques. Les Valaques, militairement organisés, colonisés en Serbie du Nord, ont été soumis en 1530 au tribut dit harač, c'est-à-dire qu'on leur a supprimé le statut valaque, qu'ils ont été proclamés agriculteurs dépendants et grevés de tributs correspondants, en premier lieu du tribut appelé harač. Néanmoins, ils n'ont pas accepté de donner le hrpin, soit le soće, et les autorités turques ont dû faire droit à leur revendication et introduire la salariye. C'est ainsi qu'en 1536 s'est trouvé établi dans le sandjak de Smederevo le régime turc du dixième et de la salariye, c'est-à-dire de la contribution du huitième en grain sur la récolte de la baština, les mêmes pour la population chrétienne (raïa) et les Valaques qui ont été transformés en raïa. Par les lois turques ultérieures on voit que ce régime avait fonctionné normalement au cours de la seconde moitié du XVIe siècle et qu'il n'y a pas eu de retour au soće.

La baština dépendante bulgare était en fait identique à la baština serbe et elle a subi un sort similaire au cours de la période de domination turque. Des données authentiques sont fournies sur celle-ci par la loi turque pour le sandjak de Sofia de l'an 1525—1526. Selon les dispositions de cette loi, les paysans chrétiens versaient l'entier ušur, soit tout un dixième du blé produit, et ensuite pour chaque baština deux mesures de blé et deux mesures d'orge, et cela d'après des mesures qui se trouvaient en usage dans les divers districts du sandjak de Sofia. En d'autres termes, les agriculteurs bulgares versaient le tribut du soće (kabal ou hrpin) comme les paysans serbes, seulement sous une forme un peu plus lourde. Ce tribut s'élevait au total à 200 okas (265,5 kg) au district de Samokov, à 208 okas (env. 267 kg) au district de Sofia, à 216 okas (277 kg) au district de Pirot et au district de Berkovica.

Dans la loi de Sofia on explique que ce régime avait été hérité et qu'il avait duré depuis l'établissement du pouvoir turc jusqu'à la

campagne de guerre de Soliman le Magnifique contre Belgrade, en 1521. C'est alors que certains Bulgares, qui s'occupaient de rachat du bétail et des services des transports, se sont plaint au sultan en le priant d'établir l'ušur et la salariye. Tout porte à croire qu'ils avaient rendu de grands services à l'armée turque ou à la cour, car le souverain avait fait droit à leur requête et donné l'ordre d'établir l'ušur et la salariye. On ne sait pas exactement quel était le terme bulgare pour le soće dans le sandjak de Sofia. Il y a cependant assez de fondement pour supposer que cette obligation portait l' appellation employée dans le pays, le rpin, qu'on utilise dans ladite loi, parallèlement à la dénomination de l'impôt sur la moisson (en turc: resm-i harman). Immédiatement après la publication de l'ordre sur l'établissement de l'ušur et de la salariye, les spahis du sandjak de Sofia ont à leur tour présenté une pétition à la cour, dans laquelle ils ont exposé que leurs timars se trouveraient endommagés si l'on établissait le nouveau régime, et en conséquence ils sont parvenus à faire émettre une nouvelle ordonnance prévoyant que les contributions en blé soient prélevées de l'ancienne manière, ainsi que d'ajourner toute cette question jusqu'au nouveau recensement du sandjak. Au moment où l'on effectuait le nouveau recensement, en 1525—1526, les spahis ont découvert des vieillards bulgares qui ont fait des déclarations en justice en affirmant que l'impôt sur la moisson était prélevé encore du temps qui avait précédé la conquête turque, et de ce fait, en tant que coutume juridique du pays elle s'est trouvée sanctionnée par un nouveau firman du sultan.

Jusqu'ici on ne sait pas pendant combien de temps les spahis du sandjak de Sofia ont maintenu le régime de la contribution par le soće. Il existait indubitablement vers le années trente du XVIe siècle, sur les mêmes principes que le soće serbe dans le sandjak de Smederevo. Il reste de savoir à combien exactement s'élevait le soće bulgare avant l'arrivée des Turcs, c'est-à-dire si lors du décompte des mesures bulgares et mesures turques des abus n'ont été commis.

En exposant les régimes d'imposition des baština dans les sandjak de Smederevo et de Sofia, l'auteur constate que sur la base des données provenant des sources communiquées il est impossible de conclure quel régime existait de ce point de vue dans le sandjak de Vidin au cours de la seconde moitié du XVe siècle. Il est cependant tout à fait possible que dans le sandjak de Vidin le régime du payement des contributions en nature provenant des blés récoltés sur les baština était semblable aux régimes en vigueur dans les sandjak de Smederevo et de Sofia. Pourtant, durant la seconde moitié du XVIe siècle, dans le recensement de 1586, se trouve évident le principe du payement de l'ušur et de la salariye. En d'autres termes, tant qu'on ne fixe l'état de faits réel de ce point de vue dans le sandjak de Vidin au cours de la seconde moitié du XVe siècle, il serait erroné d'opérer avec des données sur les contributions en nature et de tirer au moyen de celles-ci des conclusions sur la production des céréales, du froment, de l'orge, du seigle et du millet.

Le même procédé prudent s'impose également lors de l'utilisation des données concernant l'imposition de la viticulture.

L'auteur fournit des explications sur les autres contributions attachées à la baština agricole, la contribution pour le foin et le jardin, qu'on versait en argent et qui en fait étaient des contributions seigneuriales héritées de la société ayant précédé l'arrivée des Turcs, quand elles étaient données en nature ou en argent aux seigneurs féodaux. Leur origine réside dans les dons qui, avec le temps, ont acquit le caractère d'une coutume juridique.

L'auteur explique ensuite les données sur le net dixième qu'on versait sur les ruches d'abeilles, les fruits, les noix, les lentilles, le lin, l'oignon et l'ait produits dans la baština. Ces données peuvent être considérées comme sûres et utilisées pour le calcul de la production globale et moyenne réalisée sur une même baština, dans une agglomération ou encore dans toute la région recensée. Avec cela il faut avoir en vue que tous les produits mentionnés ont été cultivés dans les parties agricoles de la baština. Les mêmes produits cultivés dans le petit champ entourant directement la maison du paysan n'étaient pas soumis à l'imposition.

Pour les obligations de dixièmes en nature ont peut supposer que les agriculteurs les donnaient également dans la période pré-turque, et cela dans la même forme et le même montant. Cependant, pour les contributions relatives aux porcs et au droit de mouture, l'on peut supposer à juste titre que durant la période pré-turque elles étaient données sous forme de dixièmes (chez les porcs le dixième en nature), tandis qu'à l'époque de la domination turque elles ont acquis un aspect monétaire.

L'auteur passe enfin à l'explication de deux contributions en argent, qui n'ont pas une relation directe avec le domaine rural. La première de celles-ci, la spendža (en t. ispence) est mentionnée dans tous les defters de recensement détaillés turcs et avant toutes les autres obligations de la population recensée, tandis que la seconde se trouve, en règle générale, à la fin de toutes les autres obligations et s'appelle la baduhava, ce qui est une traduction textuelle de l'aerikon byzantin.

La spendža est un impôt personnel du paysan chrétien, raïa, payé au maître de la terre sur laquelle ce paysan vit continuellement, soit un tribut de servage, d'attachement au seigneur, un tribut qui limite la liberté individuelle du contribuable. Celui-ci n'a pas le droit de quitter son lieu d'habitation s'il n'a pas acquitté sa spendža, qu'on versait au début de mars de chaque année et en un montant permanent de 25 aspres, soit la somme que payaient tous les habitants chrétiens des villes et des villages aptes au travail et en mesure de gagner, sans tenir compte des métiers qu'ils faisaient.

En ce sens aussi est prélevé l'impôt de veuvage (en t. resm-i bîve), qui n'est qu'une spendža réduite. La veuve était considérée comme étant un producteur de moindre valeur que l'homme, elle

était moins apte au travail et au gain, c'est pourquoi sa spendža n'était que de 6 aspres.

Etant donné que le timar d'Anatolie ne connaît pas la spendža, on est porté à faire l'hypothèse que la spendža est un élément du système de la pronoïa que les Turcs auraient trouvé dans les Balkans. Au temps du recensement du sandjak d'Albanie, en 1431—1432, la spendža faisait partie intégrante des revenus des propriétaires turcs des timars. Par le mode de collecte, par tête de producteur qui réalise un revenu donné, sans considération du fait de savoir si celui-ci était le chef de la famille ou un membre de celle-ci, la spendža pouvait avoir quelque relation avec le képhalatikion byzantin, mais toute autre comparaison doit être abandonnée, car de la spendža et du képhalatikion on sait encore très peu. De toute facon, la spendža n'est pas équivalente à l'impôt sur le čift (en t. resm-i çift) des musulmans, sur quoi ont insisté les juristes ottomans et qui a été accepté par la littérature scientifique. En ce qui concerne l'impôt sur le čift, il a été établi plus récemment qu'il représente un équivalent aux »sept corvées«, que l'agriculteur musulman devait à son spahi. Dans les livres de recensements de la seconde moitié du XVe siècle cet impôt est appelé aussi la taxe pour le service, la corvée (en t. resm-i hizmet). Selon l'opinion de l'auteur, avec les 22 aspres qui avaient remplacé les »sept corvées« obligatoires, le paysan musulman versait une rente payée pour le champ entourant sa maison, pour la partie horticole du domaine rural, tandis que par les ušurs il payait la rente de la partie agricole.

Pour cette raison on n'exclut pas la possibilité que la spendža (étymologiquement du néo-latin expensio, dans sa signification de payement) était en fait un payement du travail auquel le seigneur avait droit, ou encore une compensation en argent pour la non participation aux campagnes de guerre et aux autres services dont était chargé le maître. Dans les livres de recensement, aussi bien que dans les actes des sultans ottomans, les seigneurs suprêmes de la population chrétienne, la raïa, on trouve fréquemment des dispenses partielles ou totales, personnelles ou collectives de la spendža. Ainsi, l'on peut tout à fait logiquement supposer que les spahis aussi, de par leur propre volonté, libéraient de la spendža ceux de leurs contribuables qui remplissaient quelques uns de leurs services, ou qui partaient avec eux pour des campagnes militaires.

La dernière obligation de la population recensée consistait dans le payement de la baduhava (en t. baduhava), »le vent et l'air«, soit plusieurs contributions qui, sous un même nom, grevaient les habitants d'une même agglomération. D'après sa signification foncière, la baduhava est identique à l'aerikon, car avant tout elle désigne des revenus provenant des punitions et amendes en argent pour des actes délictueux et des délits sanglants moins graves, dont la perception déterminait le statut du timar. Les domaines dans lesquels la badihava appartenait uniquement au seigneur, jouissaient d'une

immunité administrative, du droit du maintien indépendant de l'ordre et de la sécurité, ainsi que du règlement des rapports entre les personnes, sans immixtion des organes locaux ou centraux des pouvoirs. Les domaines dans lesquels l'ordre et la sécurité étaient assurés par le sandjak-bey avec la coopération des spahis de son sandjak n'avaient pas d'immunité administrative, cependant que la badihava était partagée par les seigneurs de moitié avec le sandjak-bey. Dans la région recensée, le statut de domaine d'immunité était octroyé au zeamet de Svrljig, avec un šeher, 17 villages et 6 hameaux qui, à partir du milieu du XVe siècle, appartenait au sandjak-bey de Vidin et faisait partie intégrante de ses domaines.

РАДМИЛА ТРИЧКОВИЋ

ПОПИС ХАРАЧА КРАЈИНЕ И КЉУЧА ЗА 1153. ГОДИНУ ПО ХИЏРИ

УВОД

ПОПИС ХАРАЧКИХ обвезника за 1153. годину[1] (29. март 1740 — 18. март 1741) један је од првих аката завођења редовне турске власти у Крајини и Кључу после њиховог освајања од Аустрије, током рата 1737—1739. године. Он је настао приликом првог послератног дељења харачких листова поданицима освојене земље. Из обрачуна на крају пописа види се да је мухафизу Видина Хусејин-паши из рачуноводства џизје послато 10.000 листова за освојену област. Састављање поименичних пописа харачких обвезника било је већ изобичајено до овог времена. Међутим, с обзиром на то да је несклад између очекиваног прихода и стања у земљи био превелик, видински везир је, вероватно, захтевао детаљан попис, како би избегао могуће несporазуме и објашњавања с Портом. Из самог документа види се још да су у процесу од пописивања харачких обвезника до коначног обрачуна и слања у Цариград постојале три инстанце, али га ниједна није потврдила својим печатом и потписом. За писаром фестисламског или видинског кадије, који је могао бити пописник, обављена је прва провера, тасхих, и испод збира харачких глава сваког места стављен знак (sahh). То је, вероватно, обављено приликом наплате подељених листића, на терену. Друга провера, на основу пописа и прикупљеног новца, извршена је у канцеларији видинског дефтердара. Коначни обрачун и белешке, судећи по њиховом облику, припадају перу самог видинског дефтердара.

Како је дефтердаров биланс датован 11. џумадалула 1154. (25. јул 1741), може се сматрати да је попис завршен нешто пре овог датума, у сваком случају, у 1741. години. Наведени датум показује време када је дефтер са убраним харачом послат канцеларији рачуноводства џизје у Цариграду, у чијој архиви је сачуван.

Попис је извршен у складу са законом од 1690—1691. године, по коме џизја од дажбине на домаћинство постаје лични данак, главарина. Према томе, њиме су обухваћене све немуслиманске мушке главе од петнаест до седамдесет пет година старости, са изузетком Цигана, који су харач плаћали у оквиру своје посебне организације. На извесно прелажење законске старосне границе указују неколика назива *Сугач* (рум. sugaci, одојче), које је по-

[1] Istanbul, Başbakanlik Arşivi, Kamil, Kepeci Tasnifi, Cizye Muhasebesi Kalemi, Дефтер 3829.

писник уносио у функцији патронима, а којим су сеоски прваци, можда, настојали да означе недорасле, као и чешћи надимак *Коцаман*, који су, вероватно, носили старци и престарели за плаћање харача. Ипак, опорезивање деце запамћено је у овом крају као један од зулума које је тек крајем столећа увео видински Осман Пазваноглу.[2]

Обавези плаћања џизје биле су подложне све социјалне категорије поданика: органи локалне самоуправе — кнезови и бирови, органи локалне безбедности на суву и на води — пандури и ђердапске думеншије, духовници, сеоски говедари и чобани, слуге на имањима имућнијих сељака, па чак и слабоумни (belîd), ако су били способни за привређивање. Да је у том тренутку било иједног поданика с бератом о ослобођењу од џизје, издатом за услуге учињене Царству током ратних година, он би био регистрован у катастарском попису.[3] Пописом су обухваћени и поданици који су се у недавним ратним догађајима разбегли из својих места. Они су пописани као *расути* (perâkende), а њихов део харача је ушао у рачун.

Дефтердарове белешке и рачун показују да су сви обвезници оптерећени по најнижој харачкој стопи (ednâ), такође у складу са одлукама донетим 1692—1693. године за граничне области Царства. Висина харача по овој стопи износила је од 1696. године један цедид ешрефи златник, који је тада рачунат на 100 пара или 2,5 гроша.[4] Може се израчунати да она и 1741. године износи 300 акчи или 2,5 гроша. Народно памћење о харачу од 2 гроша и 20 пара до Пазваноглуовог времена указује на то да овај данак није повећаван[5], без обзира на касније девалвације акче у односу на прометну вредност златника.[6] Има вести да ни првобитна харачка стопа није мењана све до почетка устанка.[7] У рачун који је сачињен на основу пописа није ушао проценат који је припадао кадији, пописнику, скупљачима харача и њиховим помоћницима. Износ од 63.000 акчи, који је одбијен од убраног харача под називом „плата" (meaş), треба разумети као део харача који је остајао за исплату службеника џамије Султана Махмуда у Фетисламу и џамије у Брзој Паланци, према одлукама донетим 1740. године.[8] После промене статуса ове области, до које је дошло месец дана након слања првог послератног харача, његово убира-

---

[2] Вук Стеф. Караџић, *Српски Рјечник*, Београд 1852, X—XI.

[3] Године 1788. издат је берат кнезу Стану из села Кладушнице, као султаново одликовање за помоћ коју је у рату указао Мемиш-паши. Kamil Kepeci Tasnifi, Evamiri Maliye Kalemi, Дефтер 2536, стр. 75v.

[4] Х. Хаџибегић, *Главарина у Османској држави*, Сарајево, 1966, 87—88, 102.

[5] Вук Стеф. Караџић, нав. дело, нав. место.

[6] У другим граничним областима, џизја је 1744. године повећана за 10 пара (30 акчи). — Х. Хаџибегић, нав. дело, 103.

[7] Године 1803, у овој области подељено је 3.831 една листића (Х. Хаџибегић, нав. дело, 109). Овај број показује прираштај мушког становништва за протекле шездесет две године.

[8] Kamil Kepeci Tasnifi, Дефтер 4169, s. p; Дефтер 4176, s. p; Cevdet Tasnifi, Evkaf, 15021.

ње више није ишло преко видинске дефтерхане. У одређено време, харач је, као посебна хазна, упућиван непосредно у Цариград.[9]

II

Документат је написан у обичном тефтеру, без посебног наслова на корицама и првој унутрашњој страни. Текст пописа почиње на другој страни првог листа и тече без прекида до краја претпоследњег листа, од друге до тридесет шесте стране. То наводи на помисао да је пагинација тефтера (I—38) накнадна.

Писар је, по правилу, бележио лично и очево, или мајчино, име, занимање или неко друго име, значајно за међусобно разликовање харачких обвезника. Лично име одвајао је, уз неколико изузетака који се могу сматрати омашком, једном лигатуром, испод које је уписивао други део имена. Ова лигатура може се прочитати као арапска реч veled (син). Она је стилизована тако да је њен први радикал, *вав*, (додуше, писан тако да се пре може читати као *дал* или *ри*, *д*, или *р*) стављен изнад, а друга два радикала, *лам* и *дал*, испод личног имена. У преводу, ова реч не може да стоји кад се испод личног имена харачког обвезника јавља право презиме:

Берић, Станић, Радић, Лазић, Боркич, Јеремич, Крнич, Којич, Ракич, Јагогич, Глогич, Славич, Велић, Вукић, Милич, Милић, Мустакич, Дајић, Грујич, Дукич, Кондић, Смолкић, Веселић, Оприч, Анкич, Прцич, Мрцојић, Владић, Врхчић, Богич, Бојчић, Радојић, Радојич, Јагодич, Катич, Гргич, Дарабанич, Драгич, Радулић, Драгољић, Гроздић, Благојић, Коцич, Јосић, Петровић, Каравидојић или Дрмеску, Станиску, Обрискул;

затим надимак:

Пасторика, Паламида, Арапчик, Коцаман, Дуги, Челик, Капацина, Конакар, Пасуј, Корчар, Тунбар, Папук, Репеда, Репеца, Сол, Смок, Могош, Калуш, Крачила, Шалаварда, Бабура, Папуц, Пујка, Пистук, Талпа, Талпеш, Ганца, Ганцава, Балаур, Дугајка, Ушурел, Кордел, Чинтука, Бубук, Циганил, Бобара, Пицигаја, Кучук, Тиритор, Стуруз, Дуруз, Турз, Реу, Шуваџ, Мрзак, Кочина, Турк, Турћин, Тутари, Роди, Ципар, Оћуз, Караца, Булулука, Пакола, Тркеља, Фуруга, Калинкапа, Спринћан, Вулпа, Хајта, Цернар, Мршумаја, Ргула, Буката, Бурмаја, Балик (у ствари, Балига, балега), Каланеш, Вамош, Коруџ, Бурмаз, Цикла, Коринда, Патоћан, Патока, Шушила, Рагар, Пипера, Парос, Чолак, Порка, Мустачила, Мустачил, Чулум, Попшор, Сказ, Рагуш, Капра, Бунто, Бута, Кочар, Пинћан, Шенан, Шипан, Тапану, Бабалик, Бабација, Кашуга, Барзика, Пицор, Рокац, Газибара, Скитина, Босиок, Лижибуре, Борицаи, Белако, Тобош, Торна, Домаћин, Мустаћан, Болога, Патула, Сераћи, Вулпаш, Бопул, Караматрак,

[9] Başbakanlik Arşivi, Mühimme Defteri, 155, стр. 189.

Бацанак, Готован, Сугач, Крачиман, Спун (рум. spĭn, отуда през. Спиешти), Колцаш, Пушлој, Мустаћи, Крбац, Чурма, Папуш, Вакарин, Циба, Тркељан, Бирла, Каћик, Колибаш, Ајнаџи, Прликожа, Биришан, Булунта, Гола (Голља), Босиљан, Таш, Скобар, Боћок (рум. bociоc, буца), Аудија, Будалан, Халинка, Ботушкан, Корба, Прескуп, Бокаралан, Чама, Коћофан (рум. koţofană, сврака), Копеш, Бурћуга, Тирјаки, Булича, Крчак, Кардаш, Фрмошел, Тутунар, Брнак, Крилан, Гологрд, Матасар, Гузан, Бара, Гугала, Турбеш, Бешила, Мамаљига, Скока, Доћак, Гиза, Жапрља, Карабаш, Скот, Белвид, Дугали, Стафути, Бордар, Бећар, Канилик;

етничко обележје:

Влах, Бугарин, Бугар, Булгар, Булгарин, Србин, Србул, Грк, Грку, Гркул, Грекул, Јеврејин (Yehudî), Фрнкул (Талијан), Латина, Унгур, Рус, Комарјан (буг. Цинцарин);

занимање:

пристојка, говедар, рудар, даскал, дијак, писар, чизмар, колар, туглар, ковач, шајкар, олар (рум. грнчар), морар (воденичар), ротар (колар), трастар (од рум. traistăr, торбар), спатар (сабљар), карбунар (угљар), шелар (седлар), бријар, скутар (настир), кожокар (кожухар, крзнар), служитор (слуга);

особито кад је оно забележено у преводу, као:

бостанција, баштован, дунђер, абација, касапин, берберин, бозација, ћурчија, думенција, халваџија, фучиција, чизмеција, терзија, чобан, кованција, мумција, мутавција, скелеција, сеиз, буљубаша, татар, самарџија.

Испуштањем ове речи нестаје недоумица у погледу облика номинатива адјективних патронима и матронима, као: Костин, Радин, Бајин, Милин, Крцин, Божин, Николин, Хубавкин, Пицуцин, Јагодин, Циклин, Јорђин, Божанин, Басарин, у српској и облика матронима у влашкој варијанти: Милеј, Јоркеј, Јовицеј, Челицеј, Братеј, Славеј, Спахеј, Кикиреј, Бурсулеј, Андеј, Чунперцеј итд. Имена која означавају прећашњу регионалну и локалну припадност појединих харачких обвезника са речју *велед* постају бесмислена: Царан, Унгуран, Молдован, Олтан, Карацан, Мунтан, Добруџан, Халмашан (из Алмаша), Хаџакан, Устован, Гушан, Изворан, Бузнан, Бурилан, Урлан, Моштан, Борштан (вальда, Брештан, из Брештана), Болешан, Корбован, Глоговчан, Јабланичан, Кошован (са Косова), Поречи (из Пореча), особито кад су испод имена записана само топографска имена: Метлић, Врбица, Цањево, Пожаревац, Катун, Жиу, Буздук, Ковилово, Трнавица, Ртково, Каменица, Колашин, Порече, Гајтан, Јагодина, Шеремет, Дубок[а], Гургусовица (Гургусовац), Бела Река, Кореглаш, Раковица, Неготин, Фетхулислам, Рајац, Сикол, Штубик, Самариново[ц], Рећка (Речка), Србовлах, Бубра (Чубра).

Да би се смањила могућност погрешног интерпретирања извора, реч *велед* је приликом транскрипције имена потпуно занемарена. На то је утицала и чињеница да ју је писар убацивао и онде где му је, на основу познатих топонима и термина, било јасно да није у питању патроним, што наводи на помисао да је њена функција у попису техничка.

У намери да се сачува колорит оригинала, називи занимања које писар није преводио транскрибовани су великим словом. Тиме је избегнуто превођење из румунског језика, у коме су ови изрази чешћи него у српском. Овај поступак намеће писарева недоследност; за воденичара готово равноправно употребљава турски и румунски синоним *дејирменџи* и *морар*, за крзнара увек *ћурчи*, а само једном румунски *кожокар*, за слугу увек *тероглан*, и само једном румунски синоним *служитор*. Транскрибовање непреведених назива ове врсте малим словом значило би да се она схватају искључиво као занимање, а извор нам на такву искључивост не даје апсолутно право јер се, бар понегде, може претпоставити да је занимање, дужом традицијом, прерасло у презиме. Изузетак је учињен с терминима: *кнез*, *биров*, *пандур*, који означавају одређене јавне функције. Називи занимања записаних у османском језику, уместо превода који често не би био ни адекватан ни прецизан, остављени су у облику турцизма. Изузетно је преведен израз *фучици* у *бачвар*. Мада се графија је увек читана као *kürkçi* (ћурчија) може читати и као *kürekçi* (веслач), ово друго тумачење није дато због тога што је број пописаних думенција довољно велики да је, поред корманоша, могао обухватити и веслаче, а друго, зато што је број пописаних ћурчија исувише мали да би чинио било какву равнотежу думенцијама (посаду устуачика, на којима су они радили, чинили су један корманош са осам веслача).[10] Изрази: *papas* (поп), *belîd* (слабоуман), *teroğlan* (слуга, најамник) и *oğlan* (момак) транскрибовани су у преводу малим, а *tavîl* (дуг, висок), као надимак, великим словом. Ови изрази дати су иза превода у заградама.

У објашњењу читања овог извора потребно је нагласити неке моменте који су, на специфичан начин, присутни у свим изворима писаним арапским писмом у језицима чије се фонетске особине њему прилагођавају с великом тешкоћом. За већи број имена, обично она која су честа, писар је принуђен да, комбинацијом одговарајућих или најприближнијих графија, дужина и уметањем протетичког *и (ye)* или *у (vav)* испред сугласничких група: *зв, зд, рг, св, ск, см, сп, ст* или раздвајањем групе: *бр, вл, гр, др, мл, пр, ср, тр* итд., створи одговарајуће парадигме, конвенционалне обрасце, у које, вероватно, уноси и њихове ближе варијанте.[11] Због тога се, на пример, у овом попису не јавља име *Стеван*, јер

---

[10] Cevdet Tasnifi, Evkaf, 32771.

[11] Вид. Х. Шабановић, *Турски извори за историју Београда, Кн. I, Св. I, Катастарски пописи Београда и околине 1476—1566*, Београд 1964, XXIX—XXXIII; Х. Шабановић, *Крајиште Иса-бега Исхаковића. Збирни катастарски попис из 1455. године*, Сарајево 1964, LI—LIII; Х. Хаџибегић — А. Ханџић — Е. Ковачевић, *Област Бранковића. Опширни катастарски попис из 1455. године*, Сарајево 1972, XIV—XVI.

је ушло у образац *Стефан* (Istefăn). За често име *Преда* писар је створио узорак додајући одговарајућу лигатуру својој парадигми за *Петре*. Да би избегао утрпавање имена *Ђурђе* у образац за *Борђе*, писар се довија стварајући парадигму *Ђураћ*, свакако, не само због тога што се ово име баш само тако изговарало, итд. Овакав систем, створен из нужде и за практичну употребу, у којој је најважније разликовање поданика, мада понекад не показује право стање, увелико олакшава читање.

Ствар се из основа мења у питању надимака, који изражавају ћудљиву народну инвентивност управо у мери ограничености залихе крштених имена. Исказујући став средине према појединцу, они продиру у тананости језичког осећања, а ретко се понављају. За њих нема узорака. Писани су брзо, често у приличној мери немарно и недоследно, без дијакритичких знакова или, још горе, с погрешно стављаним дијакритичким знаковима, непрецизним словима, која остављају двоструку и вишеструку могућност недоумице. И што је најгоре, односе се на тромеђу на којој се мешају утицаји трију језика, од којих ниједан, по природи ствари, нема изворне чистоте.

Нема сумње у то да свака од напред набројених ствари изискује специјалистичке студије, без којих се, услутно, не може решавати. Издавачу оваквих извора, замућених познатим и неухватљивим токовима, једино остаје да се правда ограниченошћу свога циља — али то ником не користи, а још мање одговара узалудном труду који је уложио.

Без подробнијег упуштања у локалне говорне особине овога краја, за чије испитивање пописи пружају несумњиво вредан материјал, без улажења у психологију писарске вештине, на дате могућности читања одлучивали су у првом реду посматрање одређених графија у сличним и различитим ситуацијама, облици истих имена у катастарском попису, постојање одговарајућих имена на подручју Неготинске Крајине[12] и других крајева Источне Србије,[13] облици истих имена у објављеним изворима на нашем језику из времена аустријске управе,[14] затим драгоцена ономастичка студија N. A. Constantinescu-a,[15] неки речници румунског језика,[16] као и жеља да грешака не буде превише.

---

[12] К. Јовановић, *Неготинска Крајина и Кључ*, СКА, Српски етнографски зборник, LV, Насеља и порекло становништва, 29, Београд 1940.

[13] М. Стапојевић, *Тимок*, СКА, СЕЗ, LV, Насеља, 29, Београд 1940; П. С. Јовановић, *Бања*, СКА, СЕЗ, XXIX, Насеља, 17, Београд 1924; Мих. Ј. Миладиновић, *Пожаревачка Морава*, СКА, СЕЗ, XLIII, Насеља, 25, Београд 1928; Ст. Мијатовић, *Ресава*, СЕЗ, XLVI, Насеља, 26, Београд 1930; Љуб. Јовановић, *Млава*, СЕЗ, V, Насеља, 2, Београд 1903.

[14] Г. Витковић, *Извештај ексарха Максима Ратковића из 1733. године*, Гласник СУД, 56, Београд 1884, 119—324; Д. Руварац, *Митрополија београдска око 1735. године*, Споменик СКА, 37, Београд 1905, 101—204; Рад. М. Грујић, *Прилози за историју Србије у доба аустријске окупације*, Споменик СКА, LII, 44, Београд 1914, 84—196; Д. Ј. Поповић, *Грађа за историју Београда од 1711—1739. год.*, Споменик СКА, 61, 2, Београд 1935.

[15] N. A. Constantinescu, *Dictionar onomastic rominesc*, Bucureşti 1963.

[16] F. Damé, *Nouveau dictionnaire roumain-français*, Bucarest 1893—1895; H. Tiktin, *Rumänisch-deutsch Wörterbuch*, Bukarest 1903—1911; *Rumunsko-srpskohrvatski rečnik*, Libertatea, Panciova 1969.

Због тога су имена транскрибована на начин најближи оригиналу, уз пуно обзира за могућности писма и после занемаривања протетичких вокала. Зато су остављене многе писарске недоследности, чак и онде где би се оне могле лако исправити. Задржани су сви случајеви кад је писар глас *ћ* бележио цимом уместо кефом: *Цорће, Цорка,* (можда *Цурка), Цураћ, Цурко, Цура, Ранцел, Репеца,* уместо: *Борће, Борка* (или *Бурка), Бураћ, Буро, Бура, Ранћел, Репећа;* затим, кад је гласове *ц* или *ч* бележио кефом: *Вућа, Коћул, Мирћа, Алћа, Велићко, Јовићеј, Крћан, Коћофан, Боћок,* уместо: *Вуча* (или *Вуца), Коцул* (или *Кочул), Мирча, Алча, Величко, Јовицеј* (f. *Јовица), Крцан, Коцофан, Боцок (Боцокешти).* Изузетак је учињен код речи *кнез,* у којој је глас *н* писан кефом („глуви нун"), тако да би је требало читати *књез,* као и код речи *Влах,* која је редовно писана у облику *Filāh,* али су остављени други, сасвим ретки, случајеви кад је глас *в* бележен са *ф,* као *Фујко,* уместо *Вујко* (или *Војко).* Мада је вероватније да су имена: *Димитриј, Димитре, Димитрашко* изговарана као *Дмитриј, Дмитре, Дмитрашко,* или, у румунској варијанти, као *Думитриј, Думитре, Думитрашко,* она су прочитана онако како су написана — јер је писар у таквом њиховом писању доследан. Глас *љ,* који се арапским писмом може представити само ламом, читан је у именима: *Љубша, Недељко, Вељан* тако, док су имена *Милко, Милак, Велко, Вела* остала како су написана. Графија *нун* у именима *Огњан, Игњат* редовно је читана као *њ,* а у мање познатим надимцима читана је како је написана.

Топографски називи и филолошка објашњења дата су у напоменама превода.

[p. 1]

ЗА КАДИЛУК ФЕТХУЛИСЛАМ[1]

Варош Фетхулислам

Јован Мајер
Јован Берић
Јон Пасторка
Петре Цараи
Курта Давид
Радул Молдован
Стојан Магдић
Цора Паламида
Митре Станић
Станимир Арапчик
Михај Метлић
Спас Стојак
Стојан Радић
Цвета бостанција
Јанкул Лазић
Трајиле Јована
Антанас Аћим
Сандул Дуги
Михуца баштован (bahçuvan)
Мика Ода-Јован
Нашо Милутин
Павел Титул
Павел Челик
Петре Челик
Јован Боркич
Цора Костин
Нашо Маломеика
Нашо Вук
Барбул Капацина
Герга дунђер (dulger)
Никола Перкич
Андреј Дуги
Крста Андреј
Нашо Крнич
Лупул Ракич
Јонашко Михај
Богица Јагогич
Барбул абација
Јон Конакар
Петре Гицул
Тома Милић
Михај Голуб
Јон Борђе
Јован касапин
Костадин берберин
Драгич Марга
Лупул Пасуј, слеп (kör)
Дајо Глогич
Јанкул Глогич
Спиридон Славић
Лазар Захарија
Борђе Риан, абација
Никола Милич
Пана дунђер (dulger)
Станко Крлан
Борђе Златко
Димитре Манојле
Лацко Љубиша
Јован Којич
Борђе Којич
Јован Ракич
Барбул Стојан
Ергован Илија
Борча Корчар
Милко Гагич
Груја Олар
Стан Крћан
Петре Стан
Никола Цора
Стојка Тунбар

[1] Bergayi kaza-i Feth ül-islam — Фетхулислам, у домаћој литератури Фетислам, данас Кладово у Кључу Дунава.

Никола Марија
Борђе Михаљаша
Спас Крнич
Гергина Јон
Јон Говедар
Цветко Крнич
Димитре Ката
Петре Папук
Манојли Стојан
Крста Репеда
Јон Корнич
Сава Папук

[р. 2]
Павел бозација
Јон поп (papas)
Јован поп (papas)
Симо Петре-Челик
Шербан Говедар
Никола Врбица
Крста слуга (teroğlan)

Свега особа 91. Тачно. Само деведесет један.

Расути вароши Фетхулислам

Јон Милин
Никола Сул
Крста биров
Стојан Павел
Благоје Пасторка
Јон Гаврил
Илија Пристојка[2]
Павел абација
Нико Пристојка
Радул Драгомир
Шербан Станкул
Борђе Селин
Конда Петре
Петре Нестор
Пантај Велић
Спот Милисав
Петре Стан
Андреј Јон, Цањево
Богослав слабоуман (belîd)[3]
Ђорђе Арсениje
Стан Јован
Никола Филимон
Никола слабоуман (belîd)
Борђе Ника
Драгомир Марко
Петре Барбу
Тодор слуга (teroğlan)[4]
Павел Дуги (tavîl)
Димитрашко Цорка
Бада Костин
Барбул слуга (teroğlan)
Драгул Тодорец
Стојан малоуман (belîd)
Никола ћурчија (kürkçi)
Барбул Влах
Миливој Пожаревац (Požarofča)
Јован слабоуман (belîd)
Герчин (?) Стојан, слабоуман (belîd)
Живан Пристојка
Јован Пристојка
Стојко Пристојка

Свега особа 41. Тачно. Само четрдесет један.

---

[2] *Пристојка*, овде схваћено као презиме, јесте домаћи назив за сталну чамџијску службу на Дунаву, која је служила у редовном саобраћају, а чији је османски синоним *мензил кајик*. За сада не знамо да ли је и ова служба била укључена у дунавску флотилу, Дунавску шајкашку капетанију, што није искључено, мада вести којима располажемо указују на претежнији цивилни карактер ове установе. Као што јој и име каже, ова служба имала је да обезбеди саобраћај на пловним рекама, вероватно на начин на који је систем мензилхана обезбеђивао сувоземни саобраћај. Име пристојка као синоним за чамџијску службу у употреби је у званичним актима београдских дефтердара све до краја XVIII века.

[3] Ар. реч belîd, означава блажи облик менталне оштећености, која се испољава у тупости и спорости.

[4] Тачно: teroğlanî; поред најамника за тежак физички рад, слугу, у старијим документима појављује се и у значењу помагача харачлијама приликом убирања џизје. До времена овог пописа, ово друго значење речи teroğlanî изгубило се и она је овде употребљена у значењу момка који чува туђу стоку, ради на бачији, ковачлуку, воденици и сл.

Думенције Аде Тимур Капија[5]

Михуца думенција
Агатон думенција
Флора думенција
Радул думенција
Михај думенција
Јанкул думенција
Драга думенција

Свега особа 7. Тачно. Само седам.

Халваџи Угалова Ада — Губавац[6]

Илија Царан
Михуца Шелар
Јован Радул
Јонашко Стрејо
Абрам Раду, слеп (kör)
Јанош Царан
Јанкул Смок
Првул Никул
Јован Цорка
Јон Смок
Димитрашко Бербад

Свега особа 11. Тачно. Само једанаест.

Ада Карадаш[7]

Петре Карацан
Радул Михај
Првул Тодосија
Јован Цона
Јон Драгуц
Антон Катун
Радуђ слабоуман (belîd)
Цорка Трандафил
Петре Могош
Митре Петре, веслач (kürekçi)
Крачун Калуш
Драгој Милај
Првул Жиу
Јонашко слабоуман (belîd)
Димитрашко Јон
Глигорије Вујомир
Борђе слабоуман (belîd)
Димитре Јон
Бурица слабоуман (belîd)

Свега особа 19. Тачно. Само деветнаест.

Укупно [у Фетхулисламу] глава 169. Тачно.

---

[5] Timur Kapı, Демир Капија, Железна Врата на Бердапу код села Сипа.

[6] Halvacî Ugal Adasî Gubavaç — У катастарском попису, ада Губавац означена је као острво преко пута села Горње (Мале) Врбице. На данашњим картама, ова ада забележена је под називом *Симиан*.

[7] Ada [-i] Karadaş — Карагаш, Црна Стена јесте дунавска гарда, на северу од села Давидовца према Сипу. Гарда је дала свој назив и оближњој ади.

[p. 3]

Село Подврика[8]

Недељко Јон
Џорка Јон
Тодор Јован
Никола Барбул
Никола Димитрашко
Влада Кара
Станоје Матеј
Стојан бачвар (fuçici)
Мартин Милко
Стреја Миленко
Петре Крачила
Јанкул Крачила
Џора Лалош
Првул Бутар
Тома Морар
Ђруја Унуґран
Смољан слабоуман (belîd)
Павел Првул
Димитрашко Гаврил
Филип Јанко
Филимон Јанкул
Дамјан Недељко
Џока Морар
Радоје Мустакич
Џора Живан
Божа Живан
Џорка Дамјан
Благоје Џорка
Илија Џаран
Стојан Првул
Вуле Јован
Јован Ковилово
Димитре Пасуј
Јон Шалаварда
Никола Пасуј
Јон Морар
Василије Брдар
Јон Даскал
Богосав Морар
Димитре Морар
Борђе Станчу, ђебеција (?)
Јон Тодор
Првул Божин
Ергован Ивашко
Јон Првул
Преда Владул
Михај, слуга (teroğlan), Никола
Јован Владу
Преда Димитре
Јован Џаран
Јован Живан

Укупно глава 52. Тачно. Само педесет два.

Џизија села Шајна[9]

Драгота Мицул
Димитре Хаћакан
Петрс Антанас
Курта Ґушан
Александ Панча
Барбул Панча
Михај Панча
Првул Паја
Траиле Милан
Петре Линул
Џорка Карбу
Никола Јакоб
Фирул Бабура
Јован Папуц
Лападад Дила
Никола Пујка
Јован Радул
Јанкул Папуц
Никола Пиштук
Преда Талпа
Петре Лину
Џорка Лину
Коста Папуц
Димитре Антанас
Мартин Марко
Преда Хаћакан
Радул Ганцава
Џорка Лападад

[8] Karye-i Potvirşka
[9] Karye-i Şayna cizyesidir — у преводу: „Џизја села Шајне је".

[p. 4]
Лука Лападад, кнез
Петре Крачил
Павел Папуц
Јован Драгомир
Петре Преда
Никола Јован
Стефан Лападад
Петре Јосим
Петре Јанкул
Џора Јован
Тома Стефан

Укупно глава 39. Тачно. Само тридесет девет.

Џизја села Сип

Драгич Балаур
Петре Унгуран
Јован Драгомир
Јанкул Радоје
Никола Магдалена
Радул Мартин
Арсеније Дугајка
Павел Илија
Крачун Папуц
Марко Радоје
Кађулат Преда
Драгота Морар
Стојкан Ушурел
Недељко Ганца
Сава Молдован
Јон поп (papas)
Јон Кордел
Никола Чобан
Стефан Радоје
Недељко Радул
Никола Фрнкул

Укупно глава 21. Тачно. Само двадесет један.

Џизја села Горња Врбица[10]

Живко Десимир
Траиле Здра[в]ко
Димитрашко Мика
Џорђе Лука
Богдан Никола
Калафир Драгота
Првул Илија
Никола Чипока
Михај Рудар
Џорђе Мика
Димитре Дуги (tavîl)
Никола биров
Јанкул кнез
Андреј Првул
Станко поп (papas)
Станко Здравко
Серафин Царан
Димитре Царан
Крста Царан
Матеј Царан
Борђе Јон
Драгомир Илија

Укупно глава 22. Тачно. Само двадесет два.

Џизја села Доња Врбица[11]

Никола Циганил[12]
Јован Циганил
Васил Циганил
Станоје Србул

[10] Karye-i Virbiçe-i Bala cizye — Данашње село Мала Врбица.
[11] Karye-i Virbiçe-i Zir cizyesidir — Село Велика Врбица.
[12] С обзиром на то да Цигани нису обухваћени овим пописом, реч *Циганил* треба схватити као надимак који обележава неку телесну или карактерну особину.

Цорга Капацина
Никола Капацина
Драгич Јаћим

[p. 5]
Првул Исаило
Спас Богоје
Петре Попара
Јован Груја
Милутин Коцаман
Петре Златан
Даја Добрава
Цорће Крачун
Стоша кнез
Цора биров
Барбул Добрава
Цонка Милутин
Првул Капацина
Никола Чока, пандур
Радул Бор-Јован
Васил Циганил

Укупно глава 23. Тачно. Само двадесет три.

Цизја села Ртково, године 1153[13]

Никола Пицигаја
Димитрашко Пицигаја
Димитрашко Пицигаја
Цора Дука
Јон Лаз
Драгоје Богдан
Лазар Кирил
Никола Скутар
Димитрашко Скутар
Јован Крста
Станко Цора
Никола Јован
Стојан Кучук
Цорка Марин
Димитре Маној
Марко Крста
Петре Јован
Шербан Влах
Димитрашко Манојле
Јован Богул
Фирул биров
Петре Јон
Јанкул Преда
Преда Коцаман
Стојка Милко
Груја Дуга
Петре Драгоје
Јон слабоуман (belîd)

Укупно глава 28. Тачно. Само двадесет осам.

Цизја села Вајуга

Груја Бобул
Димитре Груја
Александ Кучук
Лупул Тиритор
Првул Борће
Радул Кундавила
Тодосија Траиле
Михуц Бутој
Димитре Стуруз
Цорће Реу
Петре Царан
Груја биров
Јован Марија
Параскева Рус
Преда Шувац
Никола Михој
Борће Никола
Преда Луце
Цора Остован
Првул Цора
Станчул Марин
Првул Станчул
Митре Корбован
Димитрашко Царан
Борће Арапчик
Никола Корч

[13] Karye-i Rtkova cizyesidir sene 1153

Марко Царан
Ђорђе Мрзак

[p. 6]
Никола Брсак
Лападад Лункул
Борђе Цоја
Иваниш Борђе
Димитрашко Албул
Јон Димитрашко
Цорка Бугар
Јаћим Лалош
Крачун Јоркеј

Само 49.

Борђе Тодор
Михај Белка
Јон Стан
Франце момак (oğlan)
Јана Царан
Ђорђе биров
Тодор Лула
Радул Гика
Јон Борђе
Димитрашко Никола Михој
Радул Кочина
Првул слабоуман (belîd)

Расути из Вајуге

Костантин Михај
Апостол целепчија
Петре Панајот
Јован Гика
Трандафил Стуруз
Петре Олар
Јован Турк
Лупул Влајко
Тодор Царан
Флора Тутари
Радан Руди
Петре Ципар

Василије Царан
Радул Стан
Јон Борђе
Радул Нашул
Јон Бада
Антон Станчул
Димитре Крста
Јанош слабоуман (belîd)
Борђе слабоуман (belîd)
Михај Јон
Првул Царан

Укупно глава 72. Две горе поменуте [*ставке*]. *Само седамдесет два.*

Цизја села Корбово[14]

Стан Влајко
Јон Франца
Јон Бурта
Димитре Оћуз
Петре Ротар
Петре Сурдул
Мика Лука
Јон Мика
Борча Божа-Коцаман
Јован Караца
Димитре Караца
Никола Булулука
Никола Трастар

Јон Паколa
Првул Паколa
Јон буљукбаша
Цорка Јон
Тодор чизмација
Радул Удра
Јован Тркала
Стефан Петре
Првул Богосав
Ангел Андреј
Петре Мона, слеп (kör)
Првул Димитре
Радул Фурука

[14] Karye-i Korbova cizyesidir.

Михај Фурука
Марин поп (papas)
Радул Марин
Стан Магдалија
Тра[нда]фил Барбу, слеп (kör)
Јован Бада
Џора Спатар
Михај Спатар
Јон Алдрјанче

[р. 7]
Никола Трјанче
Стан Гркул
Џорђе Калинкаша
Станчул Калуш
Станчул Коцаман
Василије Спринћар
Станчул Калуш
Станчул Буђа
Станчул Фирдић
Крачун Царан
Петре Спринћан
Петрашко Сурда
Првул Фила
Марин Роша
Стојка Вулпа
Јован Крнич
Првул Хајта
Никола Крајча
Димитрашко Хајта
Никола Латина
Никола Кучук
Лупул Стојка
Јон Стојка
Михај Црнад
Станко Тома
Албул Тома
Димитрашко Анђелија
Радул Гав[р]иле
Првул Мосија
Матеј Стамади
Василије Мршумаја
Јон Боба
Лупул Гикоја
Димитре Албул
Јон Ргула
Несто Влкан
Бада Буката
Првул Владул
Преда Мана
Првул Мана
Драгота Бурмаз
Петре Бурмаз
Траиле Алекса
Петре Алекса
Првул Алекса
Лупул Чока
Џорка Балик
Јован Балик
Станчу Јовица
Првул Каланеш
Михуца Сул
Крста Царан
Јован Маринко
Антон Јован
Александ Ртково
Недељко Станисав
Џорка Станисав
Стојан Таша
Никола Модча
Михуца Исак
Јанкул Исак
Јон Унгуран
Михај Балаур
Џорђе Михај
Барбул Михај
Петре Исак
Спас Тодор
Прсда Топ
Димитре Алапача
Петре Радосав
Трандафил биров
Сава Трандафил
Милутин Здра[в]ко
Јон Здра[в]ко
Митре Мана
Стефан Митре
Стојка слабоуман (belîd)
Никола Вамош
Благоје Вук
Јон Благоје
Антанас чизмација
Џорђе Василћо
Стан Јеремија
Јон Пејка
Јон биров
Радул Коруч
Јонашко Корч
Првул Вића
Ивашко Каменица
Јон Дуруз

Лупул Лутун
Јован Лупул
Јон Лупул
Бурац Мицул
Мицул Коцаман
Алекса Нагоје

[p. 8]
Живан Никола
Радул Братила
Цора Владија
Борђе Владија
Траиле Мико
Павел Дамјан
Цора Дамјан
Никола Вујан
Ника Бурмаз
Петре Бурмаз
Тодор Градоје
Стојан Миленко
Првул Гроздо
Јован Таша
Станиле Царан
Петре Којка
Јован Цикла
Радул Коринда
Албул Батуђан
Марко Изворан
Димитре Шушила
Тодосија Батуђан
Ивашко Изворан
Кур[та] Коцаман
Петре Курта
Лупул биров
Цорка Владија
Стефан Таш

Расути из Корбова

Радул поп (papas)
Стефан поп (papas)
Цвета Дијак
Антанас поп (papas)
Тодор Стан
Јон Димитрашко
Димитр Рагар
Јован слабоуман (belîd)
Радул Батуђан
Калин Рагар
Никола Петре-Батука
Костантин Царан
Михај Јонашко
Борђе Димитре
Јон Мика
Јон слабоуман (belîd)
Стојан слабоуман (belîd)
Живан слабоуман (belîd)
Ивко слабоуман (belîd)
Лупул слабоуман (belîd)

Укупно глава 181. Тачно. Имена поменутих двају села само сто осамдесет један.

Село Велика Каменица[15]

Јон Драгота
Димитре Димитрашко
Димитре Павел
Радул терзија
Стојан Вуча
Преда Божа
Јон Пипера
Јон Павел
Борђе чизмација
Никола Стефан
Марин Стан
Димитре Владул
Димитре Недељко
Смадул Вуја
Владул Парус
Петре Недељко
Станчул Недељко
Тодор Стан
Траиле Тодор
Првул Неделко
Радивој Станислав
Цора Радоман
Станоје Лазић
Велимир Сибин

[15] Kagye-i Kameniçe-i Kebir.

Стојан Чолак
Димитре Молдован
Лазар Ника
Максим Јанкул
Џора Велоје
Јован Марко
Јон Станиле
Стојка пандур
Васил Порка
Стан Стефан
Братила Мустачила

[p. 9]
Недељко Бурђук
Јон Алјон
Петрашко Павел
Лупул Митре
Барбул Кржу
Првул Крња
Алекса Радан
Првул Стефан
Радул Станчук
Бада Станика
Јован Колашија
Тодосија Мустачил
Јанош Мустачил
Јован Мустачил
Јонашко Чулум
Лападад Јован
Паун Петре
Првул Дона
Јонашко Попшор
Првул Тодор
Михај Царан
Јон Царан
Никола Царан
Никола Сказ
Михарт Буња
Илија Грина
Пана Флока
Петре Голубан
Ђорђе Александ
Лападад Голубан
Лупул Димитре
Димитрашко Димитре
Јон Симан
Симан Симан
Павел Дедул
Мина Бињул
Костантин Рагуш
Сора Тодор

Никола Роман
Никола Вулпа
Беривој Пурчи
Јован Радан
Никола Стојка
Лупул Болда
Петре Болда
Стоја Јонашко
Јонашко Трна
Преда Гамна
Димитрашко Капра
Димитре Буњул
Ђорђе Димитре
Буња Драгоје
Тодосија Гајтан
Крачун Бугарин
Џорка Вулпа
Петре Риза
Нагоје Михај
Никола Јован
Петре Тодор
Јован Чобан
Крста Ника
Стојадин Парус
Смадул Пурчи
Јоњ Бришу
Владу Јелен
Лаз Грујица
Стојка Дуги (tavîl)
Радул Попшор
Бога Станимир
Албул Строја
Џорка Димитрашко
Димитре Влах
Славул биров
Барбул Драгошин
Јон Удра
Јанкул Вуња
Димитре Вуња
Драгушин Вуња
Василије Царан
Калин Мика
Димитрашко Семитон
Преда Бриншор
Ивашко Лупул
Михај Цака
Јон Живко
Јон Бунто
Димитре Кубта
Барбул слуга (teroğlan)

Роман Павел
Јован Викић
Марин Јонашко
Лупул Сава
Никола поп (papas)

Јон Сава
Јанош Јован
Јонашко Попа-Никола
Лазар Вуђа
Никола Бута

[p. 10]

Расути Велике Каменице

Илија Јован
Михај слуга (teroğlan)
Стојан Јанкул
Михај Кучар
Стојан Тодор
Пана Димитрашко
Првул Првул
Јован Станимир
Димитре Михај
Михај Сибин

Борђе Лупул
Борђе Јанкул
Радул Никола
Васил слуга (teroğlan)
Иван Ника
Стојча Јанош
Стану слабоуман (belîd)
Влајко слабоуман (belîd)
Никола Пинђан

Укупно глава 152. Тачно. Поменуто село са расутима само сто педесет два.

Џизја села Грабовица[16]

Андрица Анка
Груја Дукич
Сибин Јован
Милој Јован
Василије Служитор
Нагоје Стан
Петре Василије
Радул Нагоје
Трандафил Лупул
Првул Лупул
Добросав Мирко
Првул Линул
Алца Рајко
Јонашко Рајко
Михај Папук
Никола Тијак
Тодосија Никола
Јои Недеља
Стану Милич
Ђорђе Станов
Димитрашко Драгомир
Алца Драгомир
Борђе Мика
Стојан Микан

Живан Милојко
Арсеније Дадић
Живко Дајић
Казимир Вуђа
Милисав Јагодина
Јован Груја
Стојан Ђорђе
Букур Јордан
Никола Раја
Ђорка Кондић
Барбу Лину
Груја Барбу
Михуца Шинан
Никола Папуц
Прван Коћула
Петре Коћула
Радул Петре
Јон Коћулар
Захарија Брндуша
Крачун Флора
Коћула Марко
Мирћа Лупул
Борђе Мирћа
Драгомир Мирћа

[16] Karye-i Girabofça cizyesidir.

Манојли Првул
Јован Линул
Јанаћи Линул
Петре Михај
Дујка Рајић
Јован Грујич
Милко Мирко
Никола Василије
Огњан Борће
Никола Костантин
Борће Никола
Стојка Михарт
Рашко Славко
Милисав Коцаман
Томо Пореча

[р. 11]
Лека Стајко
Јован Милка
Стојан Пореча
Стојак Пореча
Милутин Смолешник
Јован Божа Митре
Ника Стајко
Михај Стајко
Станко Смолкић
Никола Кузма
Лупул Никола
Лазар поп (papas)
Цорка Петре, кнез
Стојан Шенан
Првул Стојак, пандур
Тома Милајко
Василко Василић
Јон Вулпа
Спас Костантин
Цорка биров
Димитрашко Линул
Војин Влах
Никола Говедар
Радул Оприч
Митре Радул
Миленко Јаблан
Димитрашко Велика
Првул Траиле
Јован Хубавкин
Сава Станоје
Лупул Говедар
Петре Ружица
Михај Негомиран
Кумра Перчич
Милко Мирко
Станко Милисав
Петре Костантин
Веселан Говедар
Стојан Стан
Василћо Рајић
Лупул Шелар
Димитрашко Стојак, пандур
Јон Мустан
Радул Рајко
Димитрашко Радул
Димитрашко Зарко
Братила Рајић
Петре Шелар
Царка слабоуман (belîd)
Првул Нестор
Преда Драган
Стојак Павел, пандур
Јон Говедар
Велко Олтан
Марин Станко
Димитрашко Чоћулан
Димитре Илија, чобан
Јон Тапану
Драгич Јован
Борће Никола
Радул Никола
Првул Димитре
Предука Конда

Расути села Грабовица

Тодор Чобан
Милић Станко
Благоје Марићеј
Јован Боја
Јон Јанаћи
Александ Станчул
Стефан Огњан
Стојка Михај
Борће Царан
Радул Јон
Стојка Радул
Мартин Петре
Мартин Јоцко
Никола Милутин

Удра слабоуман (belîd)
Јанаћи Васил
Васил Јовашина
Бошко слабоуман (belîd)
Борђе Јон
Стојка Царан
Василћо Милош
Михај Говедар
Димитре слабоуман (belîd)
Димитрашко Говедар

Укупно глава 150. Тачно. Поменуто село са расутима само сто педесет.

[p. 12]

За раднике и расуте на Ада Кале-у[17]

Манхам Јевреjин (Yehudî)
Мариз Јевреjин (Yehudî)
Ргован Никола
Манок Гатин
Магарић Брозеш
Мози Јевреjин (Yehud)
Угос слабоуман (belîd)
Маргос слабоуман (belîd)
Јано слабоуман (belîd)

Укупно особа 9. Тачно. Само девет.

Село Ковилово[18]

Нестор Димитре
Петрашко Лацко
Јован Ивашко
Никола Даба
Јанкул Живан
Радосав ковачиција
Тодор Придон
Јован Станчул
Јон Нику
Јован Траиле
Цорка Морар
Петре Талпеш
Петре Спатар
Димитре Србул
Јован Крачун
Лупул Пајик
Петре Радачина
Јанкул Турз
Недељко Станчул
Јован Иван
Петре Радућан
Михај Талпеш
Јован Јеремија
Јанкул Вика
Никола Димо
Даба, кнез

Укупно особа 26. Тачно. Поменуто село само двадесет шест.

Пизја села Голубиње, године 1153[19]

Петре Максим
Стефан Милоj
Јован Радул
Јован Лазар
Стојан Никола
Дуђа Радул

---

[17] Berayi Ada Kalesinde emegiyân ve perakendegân — Мисли се, свакако, на раднике који су радили на адакалском граду.

[18] Karye-i Kovilova — Могло би се прочитати и *Кобилова*. Међутим, како је пописник катастарског дефтера одредио положај овог несталог села у непосредној близини Текије, нема сумње да је овде реч о старом селу Ковилову, које се касније стопило с Текијом. Атар нишчезлог Ковилова захватао је простор на западу од варошице Текије, који се и данас назива Ковилово Поље. — К. Јовановић, *Неготинска Крајина и Кључ*, 295—297.

[19] Karye-i Glubine cizyesidir sene 1153.

Живко Никола
Џора Лазар
Рајин Рајко
Петре Милован
Богич Стреја
Павел Милич
Јован Максим
Митре Јован
Јован Радош
Паул Милован
Арсеније Нико
Јован Пауи
Стефан Павко
Андреј Рајић
Радул Бугар
Мика Лазар
Петре Влах
Митре Влах
Никола Влах
Илија Влах
Јован Влах
Иван Влах

Укупно глава 28. Тачно. Поменуто село само двадесет осам.

[p. 13]

За варош Аде Оршава[20]

Недељко Мрзак
Михалча Алекса
Стојо Милко
Александ Барбу
Станчул Михалча
Тодо Петре
Димитрашко Живул
Јован Богиња
Крста Велко
Абрам Бабалик
Постол Анкич
Стојко Добра
Нико Анкич
Димитре Нико
Џора Михајко
Стан Беган
Петре Младен-Вуђа

Свега особа 17. Тачно. Само седамнаест.

Махала Ференц

Ференц Фујко
Првул Бугарче
Јован Бабација
Петре Станија
Џора Бабација
Првул Станија
Јанкул Преда
Петре Дијак
Никола Лино
Џорка Михај
Јован Кашуга
Барбул Барзика
Јанош Пава
Винтила терзија
Чорка дунђер
Јован Мрцојић
Џора Лападад
Илија Јанош
Бела Пичор
Никола биров
Симо терзија
Глигора Олар
Јакоб Гинтуша
Велко Богдан
Драгота слабоуман (belîd)
Јакоб Рогач
Радул Владић
Димитре бостанција
Преда бостанција
Пауи бостанција
Станчул Газибара

Свега особа 31. Тачно. Само тридесет један.

[20] Berayi Varoş Irşava Ada — Град Оршава на Адакалеу.

Махала Путник

Вуђа Беган
Јанкул Баји
Василћо Коцаман
Јон Михај
Ника Крачун
Матеј Олар
Јован Драгул
Гроз Недељa
Смаду Илија
Гина дунђер
Ђорђе Царан
Драгич Драгул
Никола мумција
Никојица Недељa

Свега особа 14. Тачно. Само четрнаест.

[p. 14]
Илија Димо

Махала Аб

Никола Станчул
Димитре Скитина
Деспот Врхчић
Јован Јанош
Ђора Босиок
Владул Војила
Никола Војила
Петре Лижибуре
Владика Недељa
Јован Ђорицаш
Петре Хаћакаки
Пана Анцели
Гроз Белан
Вујомир Змајка
Петре Дуги (tavîl)
Прља Гуцин
Петрашко Велика
Ђорђе Сурдул

Свега особа 19. Тачно. Само деветнаест.

Думенције вароши Аде[21]

Јован Угрин
Михуд Војка
Рајин Сибин
Петре Михај
Јован Јеремија
Јован Драгич
Ђора Смиљан
Курта Гита
Крста Мојсије
Сава поп (papas)
Никола биров
Петре Ивко
Ђора Богич
Милој слабоуман (belîd)
Крста Мојсије
Васил Белако
Преда Вуксан
Јован Дуги (tavîl)
Павел Крачу-Трна
Траиле Дука
Пана Јон
Андреј Тобош
Аритина Јеремија
Удра Олар
Павел Смиљар
Павел Белан
Јован слабоуман (belîd)
Стојан слабоуман (belîd)
Живан слабоуман (belîd)
Стојко слабоуман (belîd)
Првул слабоуман (belîd)
Јаков слабоуман (belîd)
Риста слабоуман (belîd)

Укупно особа 33. Тачно. Само тридесет три.
Кадилук Фетхулислам укупно Глава 1.083. Тачно.

[21] Ada dümenciyan-i Varoş.

Као што је објашњено, како је, према дефтеру сада поименице написаном, заведено само хиљаду осамдесет три рајетина селâ у кадилуку Фетхулислам, овде је дато објашњење за издавање харачких листова. Године 1153.

[p. 15]

КАДИЛУК КРАЈИНА

Пизја села Чубра, године 1153

Живан Јован
Петре Милева
Груја Петре
Ђорђе Мојсила
Никола Мојсила
Стојко Мојсила
Обрад Ђора
Петре Миладин
Стојак Јанкул
Јеремија Живан
Паун Коцаман
Михај Паун
Миливој Симон
Недељко Јован
Миладин Јован
Никола Миладин
Маринко мутафчија
Братинко мутафчија
Мато мутафчија
Радош Стојан
Михаило Стефан
Стојан Првул
Ђорђе Стојан
Ивко Ђорђе
Стојко Јован
Пана Паун
Милија Иван
Јанаћи Паун
Бошко Добросав
Радован Дамјан
Марко Дамјан
Петре Торна
Голуб Пантај
Живко Никола, кнез
Петре Никола
Дујко Мирђа
Бирко Богдан
Мирко Богдан
Милак Ивко
Рашко Коцаман
Стамен Коцаман-Бугар
Јован Ристин
Риста Стефан
Никола поп (papas)
Милован Стојан
Добријан Стан
Василије поп (papas)
Стојак Стојан
Милован Ђорђе
Паун воденичар (değirmenci)
Барбул слуга (teroğlan)
Милисав Добричић
Димо Пантај
Мирко Богдан
Стојан Радован
Милко Стефан
Јован Живан
Јован слабоуман (belîd)

Укупно особа 58. Тачно. Само педесет осам.

Село Карбулово[22]

Милио Станоје
Станоје Коцаман
Стојко Јован
Никола Паиа
Угрин Марко
Милош Ивко
Живко Милој
Никола Јован

[22] Karye-i Karbulova.

Милутин Јован
Рајић Станко
Стојан Јован
Стефан Марко
Ранимир Цурица
Пантај Јован
Радивој Јанаћи
Цураћ Стојан
Милован слуга (teroğlan)
Маринко Живко
Јован чобан
Михај Станка
Михаило Василко
Цветоје Јован
Стојко Стојан
Маринко Костантин
Велко Цора
Иван слабоуман (belîd)
Јован слабоуман (belîd)

Укупно особа 27. Тачно. Само двадесет седам.

[p. 16]

Цизја села Кобишница, године 1153[23]

Димитрашко Сава
Гамза Домаћин
Недељко Цора
Марин Магдин
Рајак Кокан
Богосав Угрин
Тика Добрица
Јован Давид
Калин Лупул
Јон Дан
Обрен Мустаћан
Никола Болога
Матеј Радул
Димитре Радул
Станојле Крста
Јорга Никола
Обрен Урсул
Драгомир Босиок
Мартин Михаил
Крачун терзија
Радоња Кокан
Михај Радул Коцаман
Матеј Михај
Јанкул Паун
Стефан Димитре
Нагоје Олтан
Станко Васил
Стан Милој
Стојан Милој
Димитре Богосав
Павел Стојан
Димитре Радул
Цурица Иван
Јован Братеј
Јон Стојка
Михај Јорга
Стан Смадул
Јосим Булгарин
Јонаћи Барбул
Барбул Љубуша
Љубуша Влах
Димитре Јеремија
Ђорђе Драгул
Герга Влах
Димитре Стефан
Стефан Челик
Трандафил поп (papas)
Барбул Татула
Нагоје Кучук
Радул Сераћа
Стан Гркул
Костантин Вулпаш
Првул Новак
Матеј Удра
Тодор Стојка
Добра Бопул
Станчул Димитрашко
Крачун Љубук
Првул Моштан
Никола Ђурчија
Петре Барвул
Владул Димитрашко
Тодор поп (papas)
Јана поп-Тодор
Димитре Босиок
Тодор биров
Милко слуга (teroğlan)
Филип биров

[23] Karye-i Kobişniçe cizyesidir sene 1153.

Стан Стојил
Преда слабоуман (belîd)
Никола Петре
Стојан Димитре
Стојан слабоуман (belîd)
Јован слабоуман (belîd)

Укупно соба 74. Тачно. Само седамдесет четири.

Пизја села Буковча, године 1153[24]

Јован Лункул
Јон Јован
Стефан Славуј
Јонашко Барбул
Јон Васил
Лападад Димитре
Конда Богдан
Петре Давид
Преда Станка
Стан Караматрак
Никола Бацанак
Никола Димитре
Стојка Кошован
Илија Србул
Милован Стојан
Тодор Ротар
Цорка Паун
Андреј Станчо
Урсу Димитрашко
Адам Готован
Мијан Готован

[p. 17]
Василћо Барбул
Симон Славуј
Стан Карбунар
Владул поп (papas)
Преда Барбул
Јон Стојан
Стојка Станоје
Стефан Стојка
Петре Јакул
Стан Радул
Крштул Радул
Удра Цорка
Лападад Алекса
Михна Нагоје
Илија Цорће
Барбул Јана
Стојка Првул
Стан Антаће
Василије Антаће
Барбул Нагоје
Спас Стан
Петре Анћел
Нико Тодор
Марин Станић
Радул чизмација
Барбул Бока
Војко Алекса
Јон Велка
Преда Владул
Мицул Олар
Михај Паун
Антон Бузнан
Михај Радућан
Радул Тијак
Костантин поп (papas)
Крачун Сефарин
Сфетан Унгуран
Димитре Крстул
Филип биров
Абрам Кузма
Александ Влах
Прван Радућан
Радул Сугач
Сава Стојко
Живко Првул
Лека Роми
Стојан слабоуман (belîd)
Живан слабоуман (belîd)

Укупно особа 69. Тачно. Само шездесет девет.

[24] Karye-i Bukofça cizyesidir sene 1153.

Цизја села Србовлах, године 1153[25]

Лападад кнез
Јон Стојка
Семтон Радул
Стан Добруђан
Трандафил Чока
Стојка Грекул
Никола Гркул
Станко поп (papas)
Митре Петре
Опријан Радул
Барбул Јон
Јон Димитрашко
Димитрие Димитрашко
Стан Димитрашко
Јован Нагоје
Никола Обрад
Никола Јован
Крачун Захарије
Никола Петре
Васил Олар
Јон Калин
Пана Михаил
Никола Јаум
Јован Никола
Јон Матеј
Костантин Стојка
Гергина Недељко
Андреј Данчул
Добра Преда
Никола Мунтан
Јован Никола
Станчо Матеј
Петре Јован
Никола Басараба
Првул Владул
Барбул Мана
Симион Мунтан
Герга Абрам
Накшул Олар
Симион Флоња
Димитрашко Шербул
Димитре Радул
Михарт Крачиман
Борђе Крачиман
Никола Крачиман
Димитрашко Лупул
Трандафил Стења
Стојан Флорика
Јаков Спас

[р. 18]
Радул Добримир
Никола Спун
Јован Стојан
Митре скелецији
Василије Стојан
Вита чобан
Димитре Вита
Јонашко Марин
Првул Захарија
Првул Петак
Стефан Првул
Басараба Василије
Јон Марица
Дамјан Никола
Станко Јован
Василије Борка
Драгул Чизмар
Радул Герга
Владислав Петак
Крста Семтон
Првул Семтон
Владул Коцаман
Димитрашко скелецији
Димитре Првул
Никола Будој
Јован Драган
Стамат биров
Захарије Коцаман
Првул Чумперцеј
Никола Радул
Првул Флорика
Сава Никола
Владул Димитре
Првул Петре Колцаш
Стефан Преда
Никола Стефан
Шербан Добра
Милија Богдан
Михај Стефан
Јован Влах
Иван Влах
Живан Влах

Укупно особа 91. Тачно. Само деведесет један.

[25] Karye-i Srboflah cizyesidir sene 1153.

Цизја села Радин, године 1153[26]

Јонашко Димитре, кнез
Јован Никола Србул
Удра Ђорђе
Станко Димитре
Димитрашко Димитре
Пана Мана
Никола Петре
Недељко Стан
Костантин Цора
Нагоје Радул
Петре Борија
Петрашко Станко
Добримир Царан
Стан Кучук
Јон Анђел
Јован Миладин
Димитре Кучук
Барбул Буслај
Јон поп (papas)
Александ Царан
Јован Стан
Мартин Бонка
Антанас Степан
Дујко Царан
Михај Којка
Андреј Царин
Јонашко Анђел
Димитре Капацина
Јон Нагоје
Јон Димитрашко
Јонашко Пана
Мнхарт Матеј
Барбул Братијан
Димитре Пореча
Михај Коцаман
Шербан Јон
Тодор Пана
Владул Глигоре
Димитре Сава
Јован Димитре
Стојан Влах
Јован слабоуман (belîd)
Стојан слабоуман (belîd)

Укупно особа 43. Тачно. Само четрдесет три.

[p. 19]

Цизја села Радујовац, године 1153[27]

Димитрашко Заман, кнез
Сава Попинђел
Јон Алца
Драгич Радул
Стан Радул
Димитрашко Курто
Јокоб Мустаћа
Добрин Обрен
Тодорашко Коцаман
Преда Тодорашко
Станчул Лицоје
Лападад Царан
Михаљ Борштан
Станчул Крбач
Димитрашко Србул
Никола поп (papas)
Јон Јон, пандур
Јован Радул
Јаков Радул
Јон Транле
Јон Нагоје
Јон Никола Дуги (tavîl)
Никола Опран
Нагоје Халмашан
Тодор Опријан
Никола Војкул
Димитре Царин
Димитре Опран
Недељко Колча
Крачун Србул
Стојка Остован
Михај Остован

[26] Можда би се могло читати и *Радбин*, јер се у времену аустријске управе спомиње у облику *Рабдин* и *Радбин*. По предању, ово ишчезло село називало се и *Радан* и стопило се с Радујевцем, у чијем се атару и сада налази место Радан. — К. Јовановић, нав. дело, 202.

[27] Kayıe-i Radiyofça cizyesidir sene 1153.

Спас поп (papas)
Јон биров
Стан Кошован
Димитрашко Чока
Јован Царан
Преда Чурма
Митре Басараба
Никола Фирул
Јон Првул
Тодор Никола
Радујовац Јанош
Михај слабоуман (belid)

Укупно особа 44. Тачно. Само четрдесет четири.

Цизја села Видровац[28]

Среја Јанкул
Марко Среја
Давид Никола
Марко Станоје
Матеј Радојко
Иван Радојко
Крста Јеремија
Маринко Шеремет, Никола
Јован Милак
Обрад Богосав
Богица Радул
Радован Милич
Никола Стојан
Јован Војин
Марко Радивој
Стефан Велко
Петре Обрад
Богдан Лазо
Мирко Петре
Станко Богосав
Јон Јонашко
Милојко Папуш
Костантин Радојко, пандур
Новак Богоје
Богоје Вукадин, пандур
Врломако Деспот
Станко Деспот
Трифун Дивак
Радован Дивак
Михат Радмило
Спас Бузиан
Милутин Папуш, кнез
Ђураћ Матеј
Живко Миленко
Рајко Гурсовица Никола
Радосав Србуко
Мартин Бела Река
Јован Велко
Јон Гороглаш
Стефан Марко
Милован Велко
Живан Јован

Укупно глава 42. Тачно. Само четрдесет два.

[p. 20]

Село Јасеница[29]

Михаило Крагуј
Милосав Крагуј
Јанкул Булгар
Илија Булгар
Стојан Раковић
Ђураћ Павле
Станко Селена
Михаило Милосав
Миленко Милосав
Миладин Божичко
Милош Божичко
Стојко Служ
Стефан Дамјан
Никола Милијо
Василије Милијо
Богосав Милош
Стојак Тодор
Стојан Тодор
Иван Тодор
Богица Тодор
Миленко Стојан
Јанко Јован

[28] Karye-i Vidrofça cizyesidir.
[29] Karye-i Yaseniçe.

Видоје Јован
Ивко Џонко
Богосав Крагуј, кнез
Митре Влах
Михаило чобан—Јанкул
Јонашко Влах
Лека Стојак
Јон Станоје, говедар
Лупул Преда
Станиша Јанкул
Абрам слабоуман (belîd), пандур
Јон слабоуман (belîd)

Укупно глава 34. Тачно. Само тридесет четири.

Џизја села Кусјак[30]

Стан Србул
Радул Стан
Преда Дуги (tavîl)
Спас Преда
Стан Фата
Васил Михај
Димитрашко Урлан
Јон Урлан
Стојка Брсан
Флора Стојка
Антанас Драгија
Преда Драгија
Лацко поп (papas)
Драгомир Батрина
Јон Царан
Крачун Буздук
Михај Крачун
Удра Петре
Петре Пасул
Настас Јон
Радул Бурилан
Стан Бибул
Јон Гагул, пандур
Преда Грекул
Димитрие Грекул
Преда Џиба
Давид Олтан
Кићул Олтан
Ефрем Богдан
Јакоб Негра, пандур
Драгич Спахеј
Драгич Јон, кнез
Васил Барбу
Крста Костантин
Радул Владул
Никола Александ
Радул Тодор
Трифун Стратија
Тодор Јон
Петре Јован Коџаман
Михарт Тркљан
Радул Никола
Костантин Никола
Стан Бирла
Петре Радул
Новак Димитрашко
Илија Димитрашко
Петре Сугач
Барбул Сугач

[p. 21]
Станчул Стефан
Угај Станчул
Радул Прван
Димитре Радул
Матеј Морар
Владул Дима
Флора Никола
Недељко Крачун
Стан Грекул
Лупул Сора
Марко слабоуман (belîd)
Абрам слабоуман (belîd)
Џора слабоуман (belîd)

Укупно особа 62. Тачно. Само шездесет два.

[30] Током XIX века, село Кусјак стопило се с Цањевом, данашњим Душановцем. Вероватно се налазило на месту Кусјак, у североисточном делу душановачког атара. — К. Јовановић, нав. дело, 233—235.

Цизја села Неготин, године 1153

Живко Никола, колар
Јеремија Живко
Здравко Стојко
Никола Каћик
Радосав Живко
Радивој Живко
Илија Бута
Богдан Милко
Милко Докулећко
Милко Радојич
Недељко Стојко
Урош Живко
Бирко Цонко
Матеј Говедар
Тодор терзија
Обретко Војин
Велићко Обретко
Стојан Велко
Стојко Велко
Стојак Велко
Цураћ Стојан
Иван Стојан
Велко Стојан
Живко Лалош
Цураћ Калин
Милован Милојко
Цоико Милин
Велоје Милак
Првул Бојчић
Милисав Павле
Милко Павле
Недељко Павле
Марко Јован
Првул Петре
Иван Павел
Маринко Јанкул
Стојан Богоје
Цора Сава
Мирко Казимир
Видоје Лазар
Лазар Рајко
Новак Славко
Радивој Славко
Цураћ Казимир
Богдан Пантај
Милисав Јован
Илија Јован
Стојак Цурко
Богица Стефан
Петре Стефан
Бирко Казимир
Митре Радосав
Братанко Јанкул
Станко Ђорђе
Јован Петре
Стојан Митре
Стојак Радун
Стефан Радун
Бирко Трифун
Милија Миладин
Јован Недељко
Радивој Јован
Стојадин Станчул
Цора Станивица
Андреј слабоуман (belîd)
Захарија ћурчија
Првул Колибаш, ћурчија
Крста Ајиаци
Петре Илија
Тодор мутафчија
Никола самарџија
Павел Јован
Марко Арсеније
Милош Унгуран
Живко Казимир
Ивко Казимир
Марко Стефан

Расути Неготина

Иван Стојан
Петре Радић
Јован Молдован
Стан Радоје
Стојак поп (papas)
Мирко Цонко
Борђе Лазар
[p. 22]
Стефан ћурчија
Стојко Стефан
Петре Сава, поп (papas)
Дабижив слабоуман (belîd)
Јован абаџија
Панчо воденичар (değirmenci)

Радул чобан
Пано Коцаман
Никола Пано
Ђорђе Пано
Никола слуга (teroğlan)
Стојан Велоје
Милко Радојић
Тодор Велојић
Стојан дунђер
Милисав пандур
Живан слуга (teroğlan)
Трандафил Неготин
Груја слабоуман (belîd)
Здравко Филип
Синан слабоуман (belîd)
Стојан Недељко
Љубош слабоуман (belîd)
Ђорђе поп (papas)
Милисав Здравко
Стојко Радивој
Јован Стојан
Анђел Јован
Стојан слабоуман ((belîd)
Живан слабоуман (belîd)
Иван слабоуман (belîd)
Јован слабоуман (belîd)
Живан слабоуман (belîd)
Велко слабоуман (belîd)
Ивко слабоуман (belîd)
Јован слабоуман (belîd)
Стојан
Живан слабоуман (belîd)

Укупно особа 122. Тачно. Поменуто село са расутима само сто двадесет два.

Цизја села Горолаш[31]

Стојко Стојан
Живко Јован
Цурица Милисав
Максим Богдан
Обрен Никола
Богој Митре
Радосав Витан
Иван Станко
Стојан Станко
Абрам Стојка
Тодор Стојка
Ђорђе Стојка
Антанас Димитрашко
Петре Антанас
Никола Радој
Костантин Никола
Барбул Александ
Матеј Александ
Јон Гамза
Преда Гамза
Урош Мартин
Илија Матасија
Преда Мартин
Крста Стојка
Никола Крста
Петре Крста
Радоња Станоје
Никола Ђорђе
Барбул Герга, говедар
Борђе Милисав
Здравко Борђе
Стефан Јован
Станчул Јон
Јаков Недељко
Петре Првул
Анђел Сава
Игњат Стојан
Лападад Стојка
Ђорка Михај
Јован Стефан
Петре Првул
Стратија Димитре
Димитрашко Петре
Петре Стратија
Димитрашко Станчул
Станчул Коцаман
Ђорђе Станчул
Димитре Станчул
Петре Станчул
Димитрашко Станчул

[31] Karye-i Groglaş — Може се читати и *Груглаш*. У изворима на српском језику спомиње се као *Короглаш* и *Округлаш*. Крајем XIX века променило је назив у *Милошево*. — К. Јовановић, нав. дело, 208.

Барбул Преда
Преда Ђорка, Дуги (tavîl)
Димитрашко Преда
Јован Радојко
Крста Ђорин
Ратко Крста
Радивој Јован
Јон Радомир
Петрс Влах
Радул Влах
Јон Влах
Васил Влах
Нико Богдан

[p. 23]
Сава Нико
Славко Нико, пандур
Здравко Нико
Ђорђе Строја
Петре Димитрашко
Јон Стан
Мартин Димитре
Петре Лупул
Кузма Аћим
Димитрашко Аћим
Лупул Аћим
Јанкул Фетхулислам
Радул поп (papas)
Јон Петре Коцаман
Димитре Петре
Никола Стратија
Иван Преда
Василије Абрам
Михат Стојан
Марко Никола
Марин Герга
Гаврил Стојан
Никола Лападад
Станко воденичар (değirmenci)
Бада Лападад
Риста Нико
Матеј Преда
Абрам Владул
Радул Угла
Преда Петре
Јован слабоуман (belîd)
Стојан слабоуман (belîd)
Милко слабоуман (belîd)
Јован Стојан, слабоуман (belîd)
Иван слабоуман (belîd)

Укупно особа 98. Тачно. Само деведесет осам.

Село Самариновац[32]

Станиша Добривој
Ђорка Станиша
Маринко Павел, кнез
Стамен Павел
Петре Стојча
Стан Стојча
Богдан Иван
Михај Лазар
Ђора Угрин
Ивко Богосав
Јовића Иван
Јован Илија
Трифун Тодор
Богдан Кузман
Спас Иван
Златоје Катич
Станко Крсћјан
Јанош Гргич
Недељко Стојка
Матеј Угрин
Радул Стефан
Мушад Неденько
Станимир Јагодин
Глигора Јован
Петре Абугар
Стојко Тодор
Јанкул Петре
Никша Стефан
Недељко Стефан
Алца слабоуман (belîd)
Стојко Крсћјан
Станиле Мосијле
Барбул Влах
Никола Унгуран, пандур
Ница Унгуран, пандур

[32] Karye-i Samarinofça.

Цурица слабоуман (belîd), пандур
Стојко Богица
Живко Богиша
Никола Дамјан
Никола Јагодич
Барбу Стојан
Стефан Влах

Расути Самариновца

Лападад Радин
Барбул воденичар (değirmenci)
Фирул Влах
Станчул Луц
Никола Рајко
Никола Катич
Костантин Влах
Живко Јован
Преда Чока
Марин Симион
Димитрашко Ивашко
Михај Ивашко
Иван Прликоша
Преда поп (papas)
Стан поп (papas)
Стефан Угрин
Преда Влах
Цора Влах
Стојан Тодор
Иванич Катич
Јон Влах

[p. 24]

Павко Станко
Барбул слабоуман (belîd)
Митре Радул
Јован Богосав
Гаврил Влах
Јанко слабоуман (belîd)
Митре Јорђин
Обрен Влах
Јон Петар, Влах
Јован слабоуман (belîd)
Стојан Велко
Живан Велко
Иван Велко
Јован слабоуман (belîd)

Укупно особа 77. Тачно. Само седамдесет седам са расутима.

Пизја села Цањево, године 1153[33]

Никола Матеј, кнез
Ђорђе Првул
Радул Богдан
Јон Јован
Милко Оприл
Јован Урсул
Никола Првул
Јанош Урсул
Радул Матеј
Барбул Радул
Марин Добра
Радул Дамјан
Калин Радоња
Паун Лазар
Цурко Иван
Ђураћ Иван
Цорђе слуга (teroğlan)
Барбул слуга (teroğlan)
Димитре Влах
Марко Лазић
Јован Турћин
Рајко Лазић
Лападад Првул
Прван Гургусовица
Првул Гргул
Вита Првул
Станко Гурсовица
Првул Морар
Димо Драгомир
Удра Влах
Обрен Влах
Стојка Радић
Јон поп (papas)
Бада Влах
Маринко Турћин
Радул Рица

[33] Karye-i Canova cizyesi sene 1153 — Данас село Душановац.

Костантин Влах
Велко Влах
Јон Влах
Радул Богдан
Никола Јован
Никола Никола
Стан Џорка
Калин Богул, пандур
Јован Дарабанча, пандур
Никола Маринко
Барбул Удра
Александ Драгич
Јон слабоуман ((belîd)

Укупно особа 49. Тачно. Само четрдесет девет.

Пизја села Прахово, године 1153[34]

Првул Лупул
Трандафил Лупул
Калин Првул, кнез
Никола Димитр
Јон Никола
Костантин Стратија
Јован Стан
Стан Лападад
Јон Стан
Стојан Бузјан
Антониј Сфетан
Јован Петре
Бобул Јован
Петре Бобул
Јон Драгич
Јонашко Димитрашко
Јон Станчул
Удра Драгич
Преда Џорка
Семтон Влах
Никола Ћурчија

[p. 25]
Андорна слабоуман (belîd)
Никола Лука
Јон Ћирешан
Лупул Јон
Тодор Болонта
Богдан Никола
Марко Лацко
Михај Шајкаш
Стојка Маринка
Димитре Ћирешан
Алца Ћирешан
Димитрашко Ћирешан
Јон Удра
Никола Калин
Станчул Никола
Стојка Преда
Јон Ергован
Удра поп (papas)
Калин Првул
Стојан Мило
Преда Драгич
Ђорђе Груја
Лупул Марин
Никола Гоља
Барбул Царан
Лупул слабоуман (belîd)
Ивко слабоуман (belîd)
Живко слабоуман (belîd)

Укупно особа 49. Тачно. Само четрдесет девет.

Пизја села Велико Острво, године 1153[35]

Првул Парос
Алекса Андорн
Станчу Лападад
Преда Барбул
Вита Лазар
Крачун Јован

[34] Karye-i Pirahova cizyesidir sene 1153.
[35] Karye-i Ada-i Kebîr cizyesidir sene 1153.

Никола Босиљан
Димитрашко Балик
Калин Балик
Марин Таш
Тодор Димитре
Првул Вита
Алца Доб
Драгич Глоговчан
Марин Нестор
Јон Глоговчан
Сава Димитре
Никола Лападад
Миро Јован
Радул Поречи
Преда Деспот
Крачун Доба
Димитре Марин
Јон Негуц
Симон Гузан
Мартин Гузан
Трандафил Станимир
Барбул терзија
Никола Скобар
Драгич Влах
Добра Скобар
Михај Марин
Матеј Бочок
Јанош Бочок
Јован Бочок
Радул Бочок
Јон Лудија
Јон Тукул
Јон Буделан
Борђе Доброт
Никола Капамадрак
Павел Цоћул
Стојка Цоћул
Првул Пејка
Преда Пејка
Никола Марија
Велко Марија
Јован Халинка
Петре Халинка
Аиариј Лазар
Тодор Радоња
Барбул Топ
Герга Доб
Спас Герга
Никола Ботушкан
Сава Никола
Лападад Кара Коцаман
Васил Мунтан
Костантин Србул
Станкул Милул
Преда Времеску
Никола Јован
Јован Луц
Лападад Фиру
Јован Корба
Првул Попшор
Тодор Јоваи
Првул Лапачија
Лупул Унта
Јон Мича

[p. 26]
Првул Прескуп
Михалча Станиша
Јанкул Дића
Владул Стекла
Радул Бокаралан
Јанош Стрејул
Никола Груја, говедар
Радул Бута
Драгул Чама
Илија Ротар
Димитре Герман
Јон Балик
Димитре Станиску
Јакоб Станиску
Драгомир Станиску
Симан Станиску
Костантин Кочофан
Радул Кореч
Првул Кочофан
Никола Курта
Стан Ануца
Јон Спун
Борђе Јован
Борђе Преда
Јован Преда
Марин Царан Борђе
Првул Копеш
Флора Царан
Ђорђе Јорга
Алца Бурћуга
Првул Гута
Јован Туглар
Петре Репеа
Јон Владисав
Јеремија Скобар
Никола Остован

Јон Обрен
Станчу Морар
Давид Топ
Димнтрашко Балинка
Метеј Симијон
Станко Мартин
Лупул Марија
Димитре поп (papas)
Костантин Станчу
Калин Никола
Првул Крачин
Марин Халинка
Јован Драгич
Преда Деспот
Михај Борђе
Драгич Драган
Јон Тодор
Димитре Кикирej
Никола слуга (teroğlan)
Илија Груја
Јон Јанкул
Драгич Тирјаки
Петре Велка
Драгомир Јонашко
Димитре Радул
Првул Живко
Драгој слуга (teroğlan)
Јон Болца
Матеј слабоуман (belîd), пандур
Барбул Негрул
Станчул Крчак
Јон Могош
Петре слабоуман (belîd)
Нагоје слабоуман (belîd)
Драгич биров
Станко Драгич
Барбул Барбу, биров
Димитрашко Барбу
Јован Бурсулај
Павел поп (papas)
Дајан поп ((papas)
Стојка Никола
Димитрашко Станко
Првул Тодор
Барбул Никола
Првул Станко
Стан Морар
Никола Груја
Марин Марта
Димитре Лупул
Урсул слабоуман (belîd)
Јован слабоуман (belîd)
Живан слабоуман (belîd)
Стојан слабоуман (belîd)
Јован слабоуман (belîd)
Лупул пандур

Укупно особа 162. Тачно. Само сто шездесет два.

Цизја села Мала Каменица, године 1153[36]

Павле Станисав
Милко Станисав
Ђорђе Груја
Милоје Груја
Марко Ђорђе
Стојко Радосав
Тодор Радул
Милован Давид
Јован Милован
Јован воденичар (değirmenci)
Михај Ротар
Матеј Буђа
Петре Џонко
Димитрашко Бада
Јон Стан, кнез
Стојан Степан
Радул Калофир
Радул чобан
Пантај Драгутин
Јован слабоуман (belîd)
Стојан слабоуман (belîd)
Јон Влах
Тодор Никола
Милко Вика
Јон слабоуман (belîd)
Бурко Првул
Стојан слабоуман (belîd)

Укупно особа 27. Тачно. Само двадесет седам.

[36] Karye-i Küçük Kameniçe cizyesidir sene 1153.

[p. 27]

Село Вратна[37]

Петре Кардаш
Стојкан Пасуј
Трандафил Гашпар
Павел Басараба
Јон Паско
Филип Михај
Барбул Станчул
Јанкул Михај
Илија Мустаћи
Лупул Пасуј
Сандул Петре
Петре Стојкан
Радул Филип
Симијон поп (papas)
Алоида поп (papas)
Нестор поп (papas), (teroğlan)
Ђорђе поп-Симијон
Лападад поп-Симијон
Стан кнез
Јосим Басараба
Стојан Басараба
Јован слабоуман (belîd)
Стојан пандур

Свега особа 23. Тачно. Само двадесет три.

Џизја села Слатина[38]

Тодор Јаћим
Деспот слабоуман (belîd)
Лупул Јорга
Обрен Лупул
Радул Фрмошел
Михај Тутунар
Андрика Дугј (tavîl)
Нагоје Нагоје
Димитре Ротар
Димитрашко Јонашко
Тодор Ушурел
Барба Јабланичан
Првул Радулић
Барбул Рајац
Крачун Гоча
Михај Брњак
Герга Рушица
Димитре Лазарика
Костантин Крилан
Матеј Могош
Јанкул Јанкул
Радул Олар
Пиридон Кузма
Богич Ковача
Стојко Павле
Мартин Богич
Стојко Брндуша
Калин Маћа
Никола Бурди
Првул Флорајаш
Матеј Гамза
Радосав Велко
Лбрам Никола
Фирул Обрескул
Никола Обрескул
Радоје Голоград
Павел Првул
Нагоје Унгур
Алца Лупул
Јордаћа Матасар
Петре Вуле
Јован Змаја
Васил Болешан
Давид терзија
Јонашко Грку
Јовица Дуги (tavîl)
Петре Гузан
Илија Ћара
Јон Гугала
Нико Крчак
Ефрем Абрам
Флора поп (papas)
Матеј Кирикос
Манојле Торбеш
Барбул Обреску, кнез
Сава Владо

[37] Karye-i Viratna.
[38] Karye-i Islatna cizyesidir.

Риста слабоуман (belîd)
Првул Михај
Владо биров
Лацко Матеј
Драгич Гамза
Радомир Радул
Ђорђе Станчул
Марин Јован
Првул Цурица
Нико Дмитре
Барбул воденичар (değirmenci)
Јон Стојан
Радо Герго
Василије Стојан
Првул Јон
Тодор Стојан
Јован слабоуман (belîd)
Крста слабоуман (belîd)
Борђе слабоуман (belîd)
Живко слабоуман ((belîd)

Укупно особа 77. Тачно. Само седамдесет седам.

Цизја села Јабуковац, године 1153[39]

Богдан Стојан
Михај Вела
Велко Живко
Стојан Бешила
Андреј Бешила
Првул Брњак
Лападад Олар

[p. 28]
Јанкул Мамалика
Петре Коцаман
Никола Измир
Матеј Славуј
Велићко Војин
Димитрашко Села
Богоје Велимир
Драгој Олар
Стефан Радован
Добросав Велимир
Милисав Добривој
Петре Скока
Богиша Милош
Радоје Драгич
Тодосија Паун
Јанкул Паун
Марко Негрој
Стојан Катиш
Јанкул Лупул
Гергина Дуђак
Алца Дуђак
Стојко Тома
Јон Гиза
Стојан Запрла
Ранцел Запрла
Димитре Албулеш
Раду Албулеш
Борђе Томнеазут
Никола слуга (teroğlan)
Димитре Борђе
Михај Сокол
Јон Албулеш
Јанкул Карабаш
Антанас Гина
Радосав Србул
Јован Мамалика, кнез
Првул Албул
Преда Нага
Конда Цурђешан
Цурко Милисав
Јован Унгуран
Радул Говедар
Преда слуга (teroğlan)
Димитрашко Сокол
Димитре чобан
Павел Букарин
Јован слабоуман (belîd)
Јон Димитре Албул
Савко Скот
Стојан Курта
Димитрашко Михај, Сокол
Стојан слуга (teroğlá)
Јован слабоуман (belîd)
Стојан слабоуман (belîd)
Јаков слабоуман (belîd)
Абрам слабоуман (belîd)

Укупно особа 63. Тачно. Само шездесет три.

[39] Karye-i Yabukofça cizyesidir sene 1153.

Цизја села Хуровица, године 1153[40]

Милен Деспот
Милоје Булгар
Игњат Угрин
Богдан Милак
Стан Станисав
Станко Кузма
Милак Благојица
Петре Белвид
Митре Радосав
Првул Јанош
Радој Цора
Миленко Стефан
Никола Лалич
Ергован Милош
Гаврил Костантин
Татомир Стојко
Груја Манојле
Јанкул Манојле
Арсеније Петре
Никола Видин
Никола Михој
Курта Влатан
Адам Јован
Паун Драгулич
Новак Цорин
Иван Видич
Јован Видич
Илија Лута
Иван Бурдеј
Рајин Влатан
Божин Лута
Јован Пасарин
Димитре Србин
Јован Витомир
Риста биров
Лупул воденичар (değrimenci)
Петре Ица
Никола Катич
Димитре Влах
Иван Милисав
Димитре Дуги (tavîl)
Барбул слабоуман (belîd)
Радул слабоуман (belîd)
Цурцук Коцаман
Милојко Радован
Марко Радован
Милисав чобан
Милисав Говедар
Радул Коцаман

Укупно особа 49. Тачно. Само четрдесет девет.

Цизја села Штубик, године 1153[41]

Цураћ Пана
Стефан Стојик
Никола Михалко
Јован Михалко
Манојле Станисав
Милован Ранцел
Иван Радој
Трифун Грозда
Илија Милој
Трифун Божичко
Радој Богданча
Павел Радул
Пантај Радоје
Радоје Драгоје

[p. 29]

Стојан Миладин
Нико Арсеније
Јон Првул
Миленко Велко
Милко биров
Јанош Никола
Првул Коцаман
Стефан слуга (teroğlan)
Груја Пана
Михај Грозда
Јанкул слабоуман (belîd)
Нофко слабоуман (belîd)
Стојко слабоуман ((belîd)
Живко слабоуман (belîd)

Укупно особа 28. Тачно. Само двадесет осам.

[40] Karye-i Huroviçe cizyesidir sene 1153 — Село Уровица.
[41] Karye-i Iştubik cizyesidir sene 1153.

Цизја села Шаркамен

Богојица Голуб
Радоња Мата
Трифун Гроздић
Богосав Здравко
Јовица Здравко
Богица Здравко
Михај Миливој
Стефан Штубик
Никола Станоје
Милија Михат
Никола Станимир
Никола Милић
Рајак Мата
Јон Стан Цурица
Живко Костантин, кнез
Радивој Стефан
Митре Станимир
Јован слабоуман (belîd)
Стојан слабоуман (belîd)
Живан слабоуман (belîd)
Обрен Влах

Укупно особа 21. Тачно. Свега двадесет један.

[p. 30]

Цизја села Трњан, године 1153[42]

Радој Лека
Милутин Лека
Стојан Радомир
Владисав Вуксан
Добројица слабоуман (belîd)
Лека Станко
Бошко Стефан
Василије Адам
Живко Радојко
Јован Којић
Петре Радун
Богич Станисав
Недељко Богдан
Стојко Радосав
Стојко Вуксан
Живко Стевој
Стојан слабоуман (belîd)
Богдан Станко
Бирко Маринко
Рајко Добрица
Пантај Богич
Симан Пантај
Димитре Угај
Јанкул Радул
Петре Димитре
Јон поп (papas)
Радан слабоуман (belîd)
Божо Коцаман
Никола Станко
Стојко Мартин
Цора Богдан
Арсеније Лека
Јеремија слабоуман (belîd)
Стан слабоуман (belîd)
Сфетан слабоуман (belîd)

Укупно особа 35. Тачно. Поменуто село само тридесет пет.

Цизја села Поповица[43]

Никола Крста
Радивој Стојил
Игњат Сибин
Стојо Станисав
Милован Угрин
Јован Милован
Богосав Угрин
Јован Бугарин
Богосав Милош, кнез
Тома Кнежевић (Knezoglu)
Миладин Милош
Мирко Лалош

[42] Karye-i Trnân cizyesidir sene 1153.
[43] Karye-i Popoviçe cizyesidir.

Милутин пандур
Стоја Станко, пандур
Новак Милутин, пандур
Велимир Станчо
Велко Станко
Живко Лалош
Милош Милавдни
Голуб Марко
Милован Голуб
Марко Сава
Стојко Јакоб
Груја Радош
Јован Цурко
Јован Братко
Јован Булгар Јован
Петре воденичар (değirmenci)
Милутин Милош, биров
Бирко Јован
Василћо Станко
Цора Чобан, пандур
Радосав Стојко
Баја Добросав
Никола Петре, пандур
Јанко Самаринова
Станко Милисав
Димитрашко Говедар
Стаикул слабоуман (belîd)
Живул слабоуман (belîd)
Урсул слабоуман (belîd)
Лупул слабоуман (belîd)

Укупно особа 42. Тачно. Само четрдесет два.

[p. 30]

Цизја села Сикола, године 1153[44]

Цора поп (papas)
Трифун поп ((papas)
Иван Трифун
Дамјан поп (papas)
Иван Братко
Јован Цора
Цураћ Радоје
Деспот Голуб
Василћо Милко
Радић Обретко
Марко Радић
Радоје Обретко
Радивој Обретко
Јовица Милутин
Богица Милутин
Ивко Благојић
Стојан Милко
Нико Богица
Казимир Богица
Паун Добросав
Арсенније Оливер
Живко Сибин
Стојан Велко
Милој поп (papas)
Недељко Велимир
Симијон Велимир
Иван Милован
Богосав Богоје
Иван Милован
Ивко Борће
Живко Борће
Стојан Рајко
Добрица Милутин
Миленко слуга (teroğlan)
Станчул Цорће
Првул биров
Павел слуга (teroğlan)
Јован Милован
Никола Деспод
Станко Витомир
Маринко Коцич
Никола Радоје

Укупно особа 42. Тачно. Само четрдесет два.

Цизја села Брестовац[45]

Миленко Иванко
Милован Иванко
Марко Милован
Богосав Станко
Ивко Благоје
Петре Спас

[44] Karye-i Sikolâ cizyesidir sene 1153 — Данас Сикоде.
[45] Karye-i Brestofça cizyesidir.

Јован Славић
Богица Стојан
Илија Стојан
Лека Стојан
Станоје Марко
Здравко Мана
Ђураћ Стан
Тома Иван
Радој Милисав

Живан Стефан
Милија Стефан
Мирко Радој
Живко Радој
Јован Радој
Митре терзија
Велко Стефан
Адам Ђорђе
Богосав биров

Особа 24. Тачно. Само двадесет четири.

Пизја села Салаш, године 1153

Станка Лаза
Стојко Лаза
Милосав Марко
Милутин слабоуман (belîd)
Новак Коцаман
Стефан Новак
Богица Милић
Добрица Милић
Ђорђе Милић
Стојан Милко
Милкош Марко
Петре Доброт

Радој Лалош
Боград Ра(до)сав
Богоје Радосав
Радул Никола
Јован Живан, кнез
Милија Јован
Јосим поп (papas)
Јован Веселин, кнез
Богосав Милош Марко
Радосав Никола, глув (sağîr)
Јован Новак

Укупно особа 23. Тачно. Само двадесет три.

[p. 31]

Село Јасикова[48]

Вућа Тодор
Панча Стамен
Пана Крста
Стојан Радој
Миладин Недељко
Радун Јован
Дућа Василије
Матеј Стан
Првул Лападад
Јован Василије
Петре Влах
Михај Никола
Првул терзија
Митре Првул

Обрен Никола
Јон Босић
Јован Коман
Стојко кнез
Крста Барбул
Димитрашко Василије
Антанас Јован
Нико Станоје
Стојан Недељко
Мицул Јован
Недељко Јован
Јован слабоуман (belîd)
Стојко слабоуман (belîd)

Укупно особа 27. Тачно. Само двадесет седам.

[48] Данас постоје два села, Велика и Мала Јасикова, која се 1784. помињу као *Горниа* и *Долниа Јасикова.*

Стојан Петровић
Јоваи Милко
Јован Никола
Јоиашко Влах
Никола Јовица
Никола Јанош
Станислав Божичко
Андреј Васил
Недељко Станомир
Џонко Јован
Миленко Коџаман
Стефан Дуги (tavîl) Никола
Милеико слуга (tcroğlan)
Никола Бајин
Живан Миленко
Петре Костантин, биров
Велко Милан, кнез
Кузман Иваи
Јован Србовлах
Никола Павко
Митре Рашко
Јован Васил

Укупно особа 34. Тачно. Само тридесет четири.

Џизја села Рокљево, године 1153[52]

Јоваи мутафчија
Богоје Јанко
Бошко Јанко
Никола Михај, пандур
Митре слабоуман (belîd)
Јоваи Митре
Марин поп-Првул

[p. 33]
Никола Мнловаи
Радивој Радоје
Јоваи Радивој
Михаило Милко
Марко Петрс
Цветко Станко
Никола Мико
Никола Сретко
Јанкул Никола
Јован Михај
Радул Влах, Јован
Никола Влах, Стојка
Милија Џора
Марко Милич
Богосав Стојко
Димитрашко Влах, Стан
Матеј Димитрашко
Јои Влах
Јован поп (papas)
Џако Петре, киез
Преда водеиичар (değirmenci)
Лука Илија
Стефан кнез
Живул слуга (teroğlan)
Радој Стефан
Стефаи Ђубра
Станчул Никола

Особа 34. Тачно. Само тридесет четири.

Џизја села Смедовац[53]

Стефан Стан
Стаико Стан
Крсман Милан
Милан Стојан
Јован Јанош
Првул Јован
Стојан Радосав
Петре Стаиојло
Стојан Илија
Димитре Драгомир, кнез

Особа 10. Тачно. Само десет.

---

[52] Karye-i Roklava cizyesidir sene 1153 — Село Рогљево.
[53] Karye-i Ismedofça cizyesidir.

Цизја села Рајаћ, године 1153[54]

Тодор Сибин
Петре Стојко
Радосав Радован
Рајко Радован
Јован Маломан
Абрам Илија
Стојан Огњан
Здравко Илија
Лазар Живан
Радосав Марко
Петре Миладин
Стефан Кузма
Живан Цора
Јован Марко
Драгој Огњан
Стојан Живко
Тодор Коцаман-Петре
Стојко Ивко
Стојан Ивко
Стефан Јован
Илија Петре Коцаман
Рајко Радован
Марко Мана, кованџија
Симон Живан
Стојан Богич
Цорка Станоје

Особа 26. Тачно. Само двадесет шест.

Цизја села Лацково[55]

Новак Радован
Живул Милој
Живко Милош
Јован Стојак
Живан Стојан
Стефан Радован
Јован Стојан

Свега особа 7. Тачно. Само седам.

Цизја села Мокрањ, године 1153[56]

Богдан Недељко
Ђорђе Стојко
Недељко Милић
Марко Чолак
Стојан Брађан
Максим Станко
Јон Стојади
Тодор Велићко
Живко Милој
Ђорђе Огњан
Лука Лазар
Влад Михај
Петре Магадупај
Димитре Корба
Калафир Јон
Никола слабоуман (belîd)
Радул Стојка
Цора Русул
Стан Првул
Никола Јон

[p. 34]

Димитрашко Русул
Никола Бурдар
Никола Велићко
Радул Кошој
Илија Андеј
Јон Бота
Петре Циклин
Првул Магадупа
Јон Марко
Михај Јон
Трандафил Јон
Крсћјан Јон

[54] Katye-i Rayak — Може се читати и *Pajuh*. Село Рајац.
[55] Katye-i Laçkova cizyesidirki — По предању, старо село Лацково стопило се с Рајцем, а његов назив носи један део рајачког атара. — К. Јовановић, нав. дело, 1162—163.
[56] Katye-i Mokrân cizyesidir sene 1153 — Село Мокрање.

Првул Марко
Радул Урсул
Првул Првул
Јон Андреј
Првул Калин
Антанас Баба Стан
Димитре Сора
Лека Бабанци
Барбул Радул
Илија Богосав
Никола Бурица
Радул Преда
Јован Матеј
Тома Бога
Петре Првул
Првул биров
Стојан кнез
Петре Цикла Дуги (tavîl)
Стефан Јонашко
Ђураћ Живко
Станко Босиок
Јован Ђорђе
Јован Радул
Јон Пасар
Мана Влах
Милак Трњан
Никола Татар
Јован Илија
Тома Чока
Јон Радул

Укупно глава 62. Тачно. Свега шездесет два.

Цизја села Глоговица, године 1153[57]

Никола Стамен
Митре Драгомир
Богдан Никола
Сава Лупул
Биро Кара
Митре Бећар
Трандафил Мојка
Станчул Сора
Преда Михарт
Станчул Драгомир
Стефан слабоуман (belîd)
Стефан Петре
Цора кнез
Крста Петре
Јон Михарт
Недељко чобан
Тричко Коцаман
Лацко Јон
Никола воденичар (değirmenci)

Укупно глава 19. Тачно. Само деветнаест.

Цизја села Лука

Јован Симо, пандур
Јанкул Вућа, кнез
Маринко Илија
Првул Тодор Траиле
Љубуша Јаћим
Станоје Стојил
Јован Стојил
Стојко Ивко
Лападад Влах
Лека Србин
Симо Сава, пандур
Јован слабоуман (belîd)
Стојан слабоуман (belîd)

Укупно глава 13. Тачно. Само тринаест.

Село Брза Паланка[58]

Цветко Коцаман
Уића Петре
Марко Хајта
Војина Унгуран
Димитрашко Капилик
Радул Чолак

[57] Karye-i Glogoviçe cizyesidir sene 1153.
[58] Karye-i Palanka-i Brza.

Вита Србин	Димитре Павле
Василије кованџија	Првул Марин
Јон Вида	Радул кованџија
Пана Илија	

Укупно глава 13. Тачно. Само тринаест.

[p. 35]
Кадилук Крајина укупно глава 1.917.

Као што је објашњено — раја која се налази у селима кадилука Крајина сада је поименице пописана и, као што показује дефтер, заведено је свега хиљаду деветстотина седамнаест обвезника[59] и дати су харачки листови. И од Фетисламског кадилука дати су харачки листови за хиљаду осамдесет три рајетина, те су они заједно изнели три хиљаде листова. О томе је овде дато објашњење[60] године 1153.
Тачно.
За рају кадилука Фетхулислам и крајева који му припадају, за тахсил[61] који нада на 1153. годину, послато честитом везиру Хусејин-[паши], мухафизу Видина, путем аманета толико листова:

Една листова	10.000	комада
Према поименичном дефтеру и према бујурулдији поменутог везира, раздељено толико листова:	3.000	комада
Акчи	900.000	
Од тога, плата	63.000	
	837.000	
Гроша	6.975	
Остало код поменутог везира една листова	7.000	комада

Тачно.

Кад је, у складу с ферманом, направљен рачун за мал од три хиљаде една листова, раздељених реченс године на рају Фестисламског и Крајинског кадилука према овом поименичном дефтеру, изишло је — по одбитку плате — свега шест хиљада девет стотина седамдесет пет гроша. Ферман припада вашој екселенцији, моме моћном и срећном господару.
Дана 11. Џумадалахира године 1154. (25. јул 1741).
Тачно.

---

[59] У ориг.: kayd.
[60] У ориг.: şerh.
[61] Реч *tahsil* прочитана је по смислу; није искључено да одговарајућа литатура у сијакат писму значи и нешто друго.

ФАКСИМИЛИ ПОПИСА ХАРАЧА КРАЈИНЕ И КЉУЧА ИЗ 1741. ГОДИНЕ

ТАБЛЕ I—XVIII

1

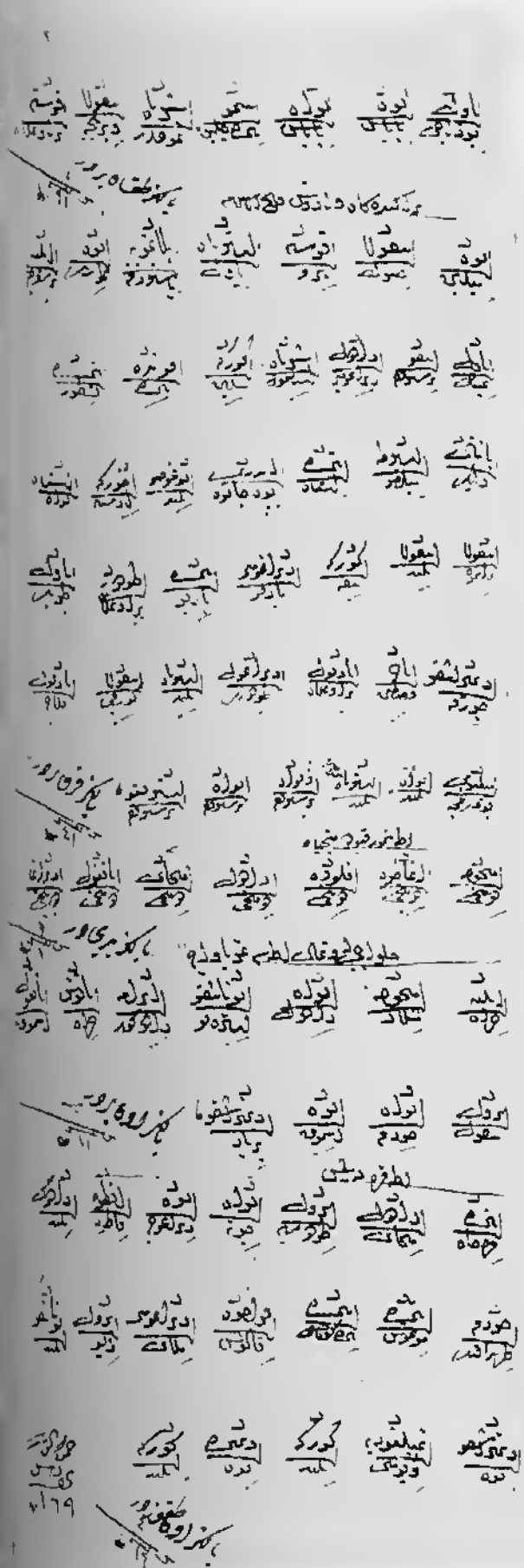

2

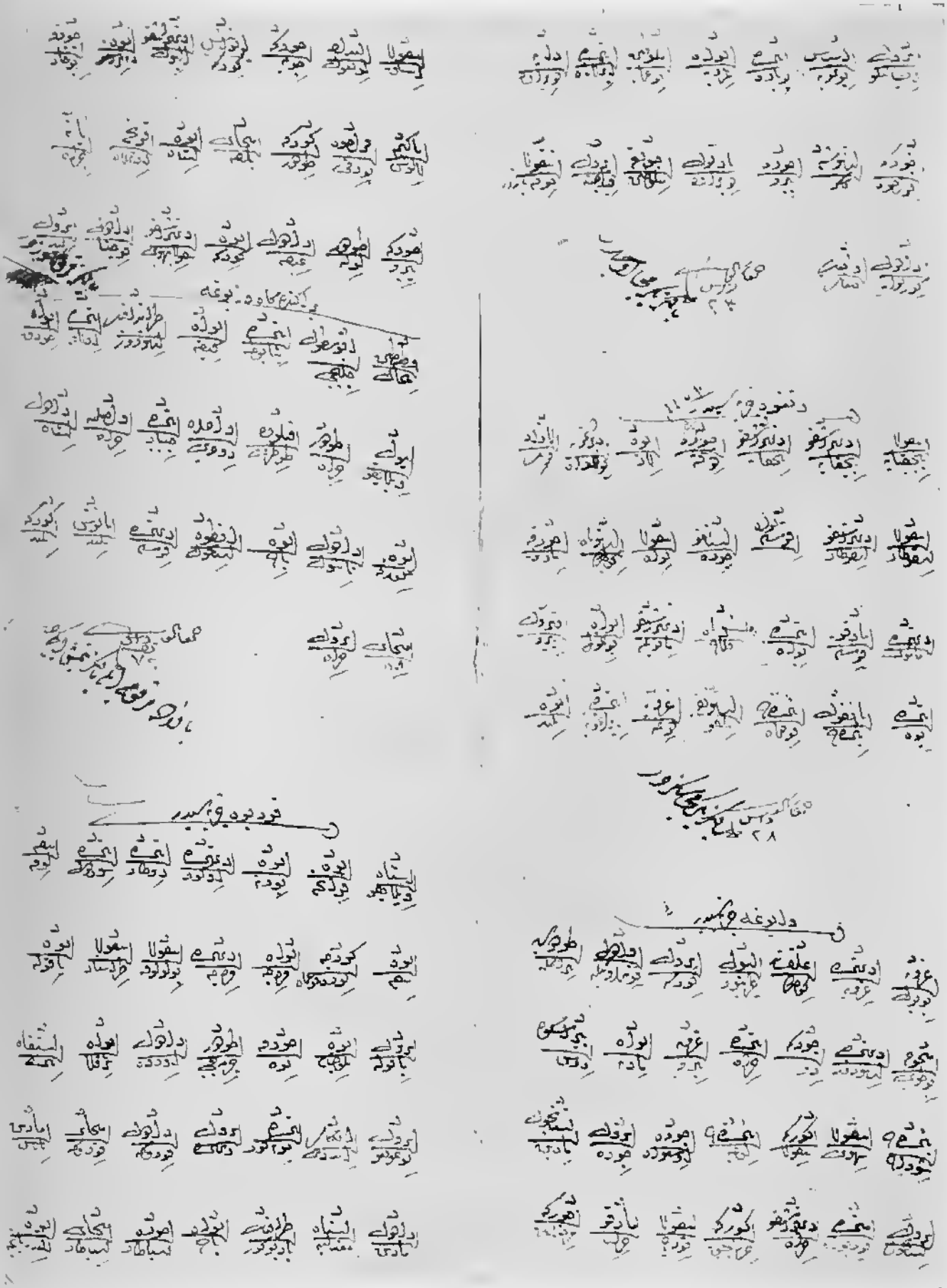

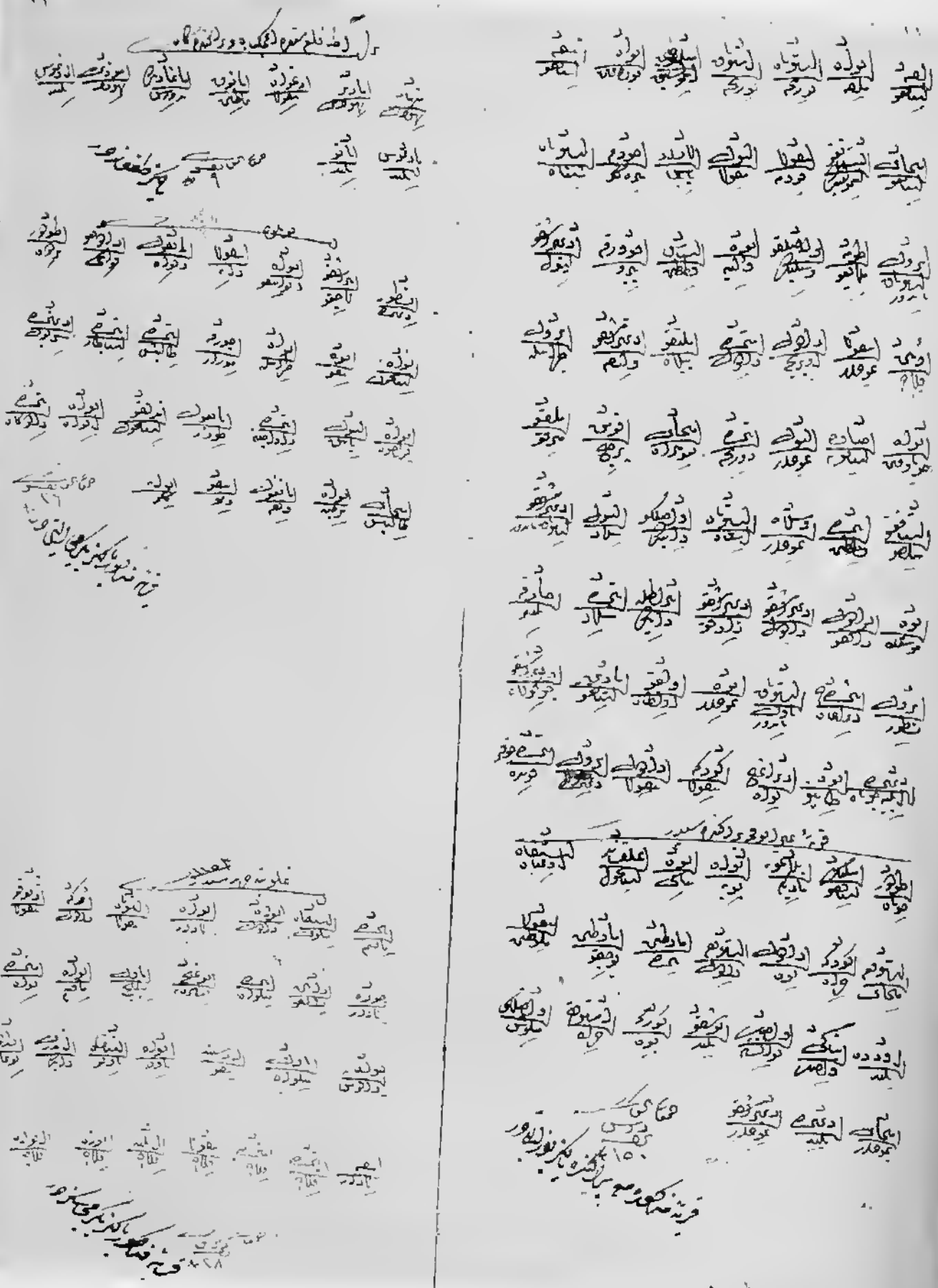

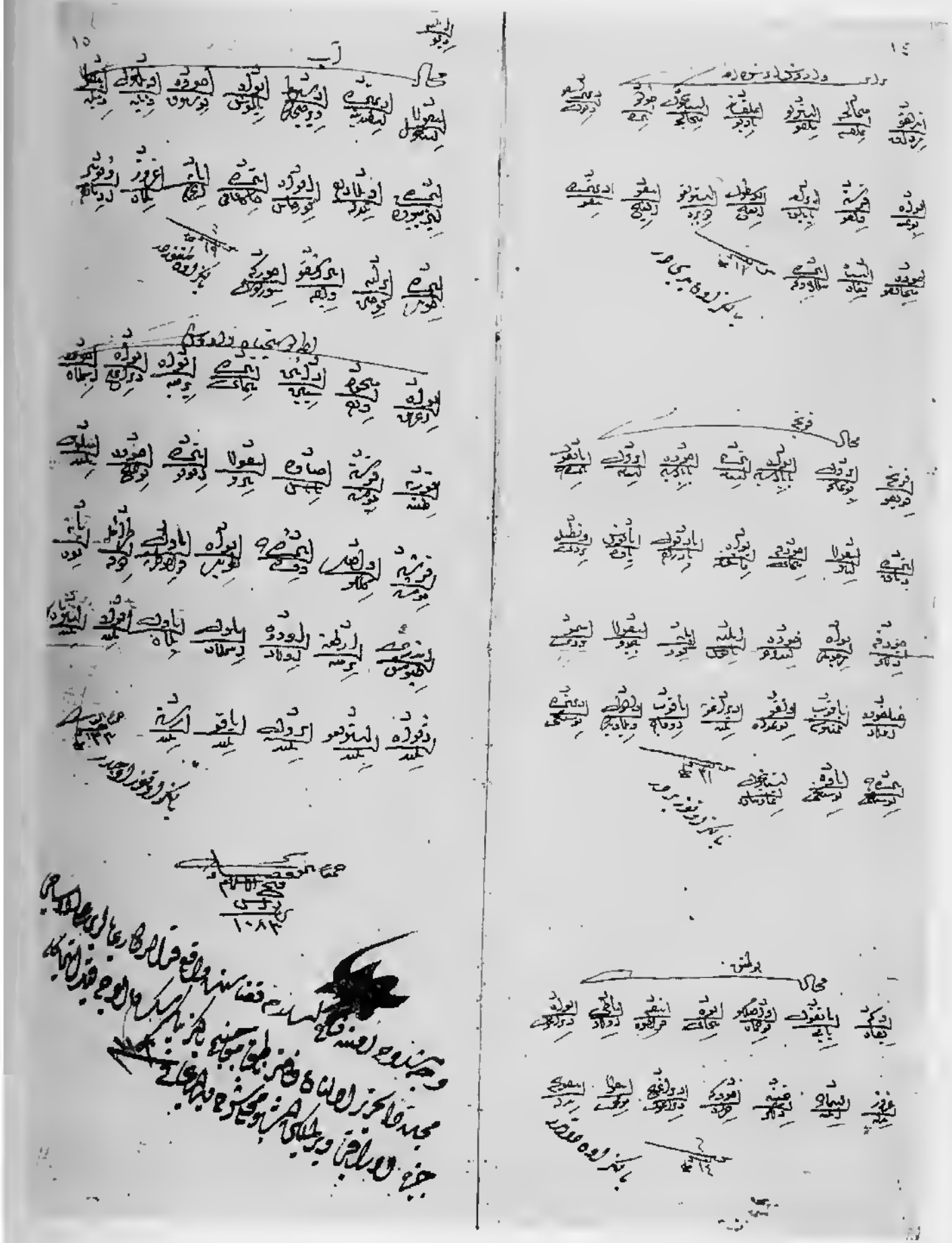

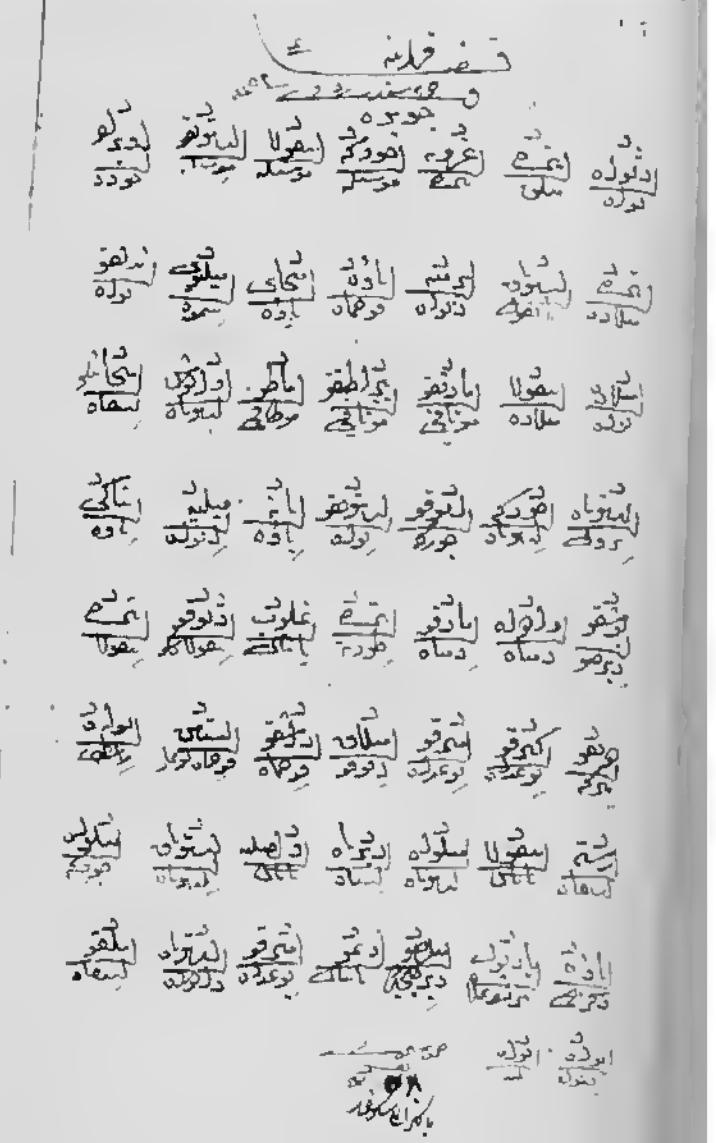

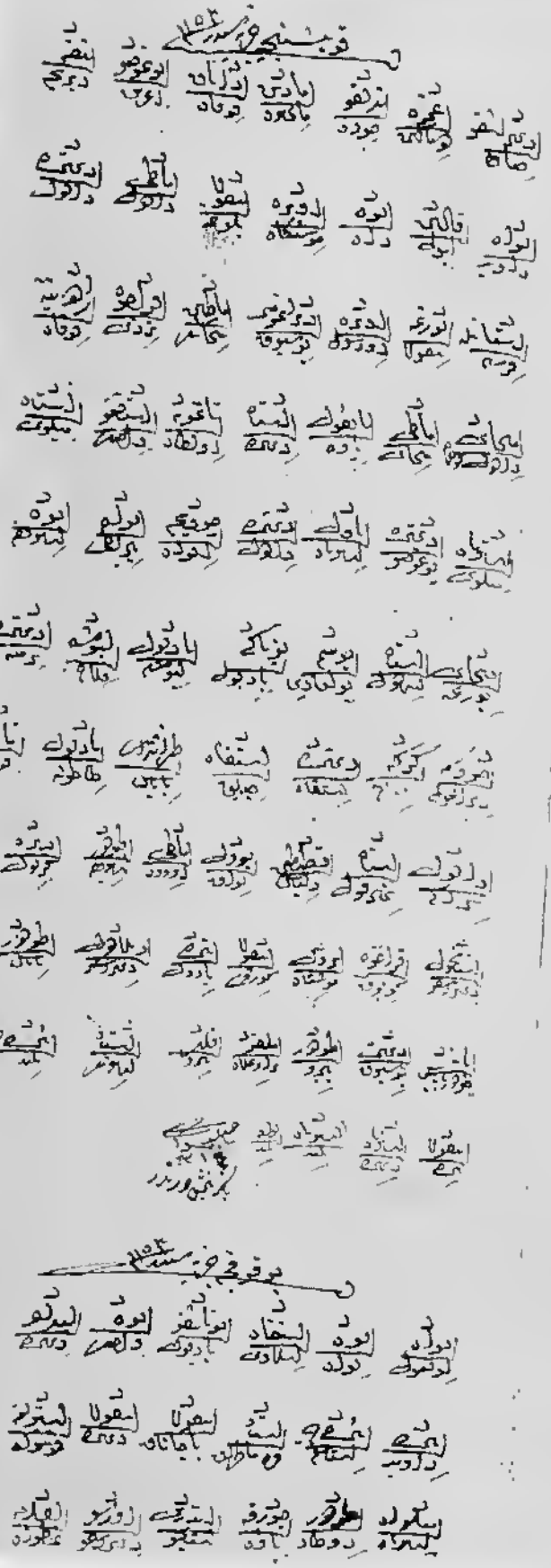

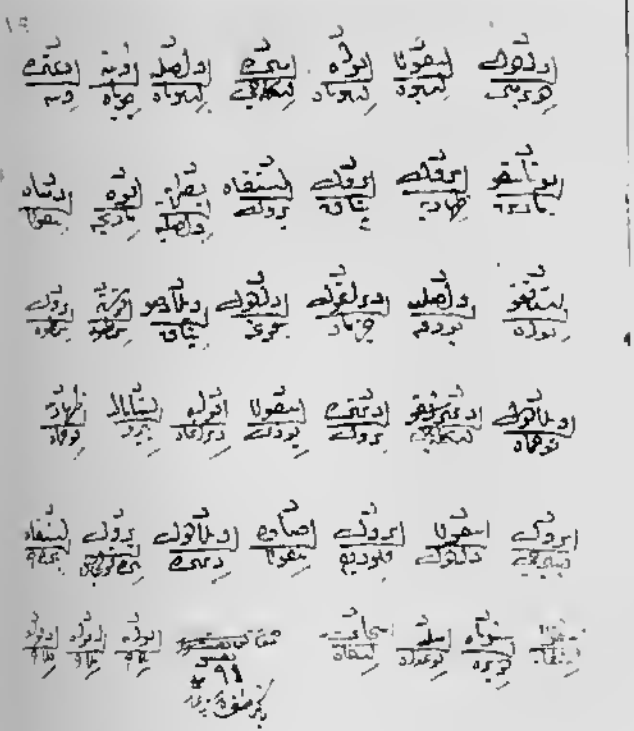

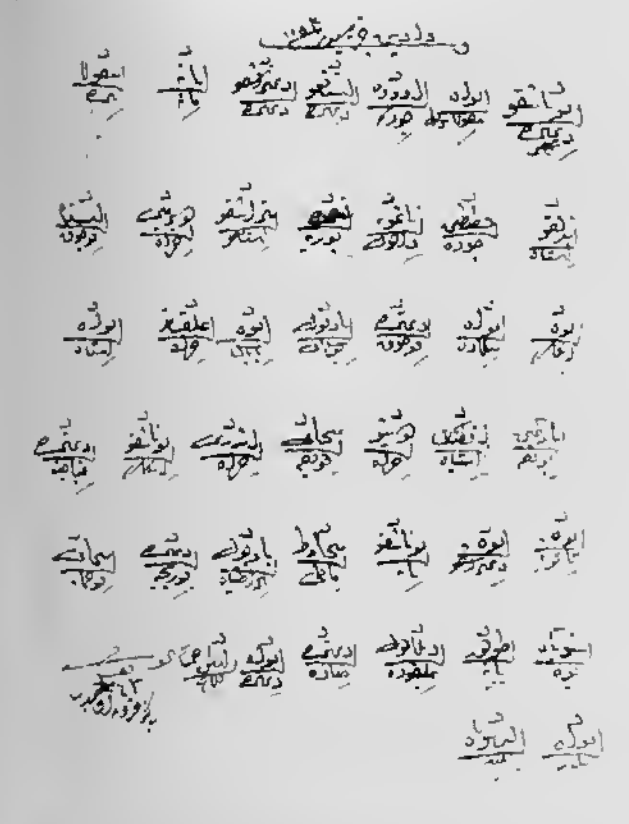

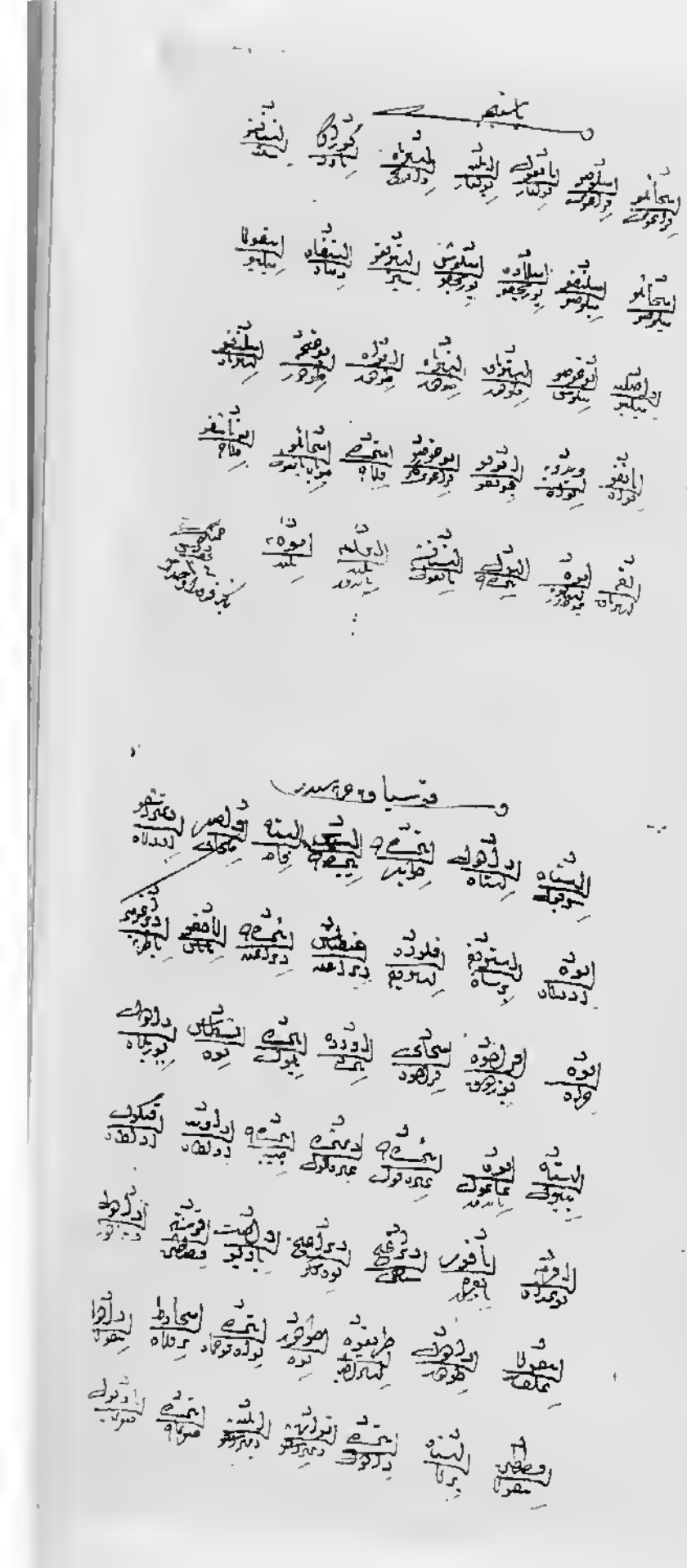

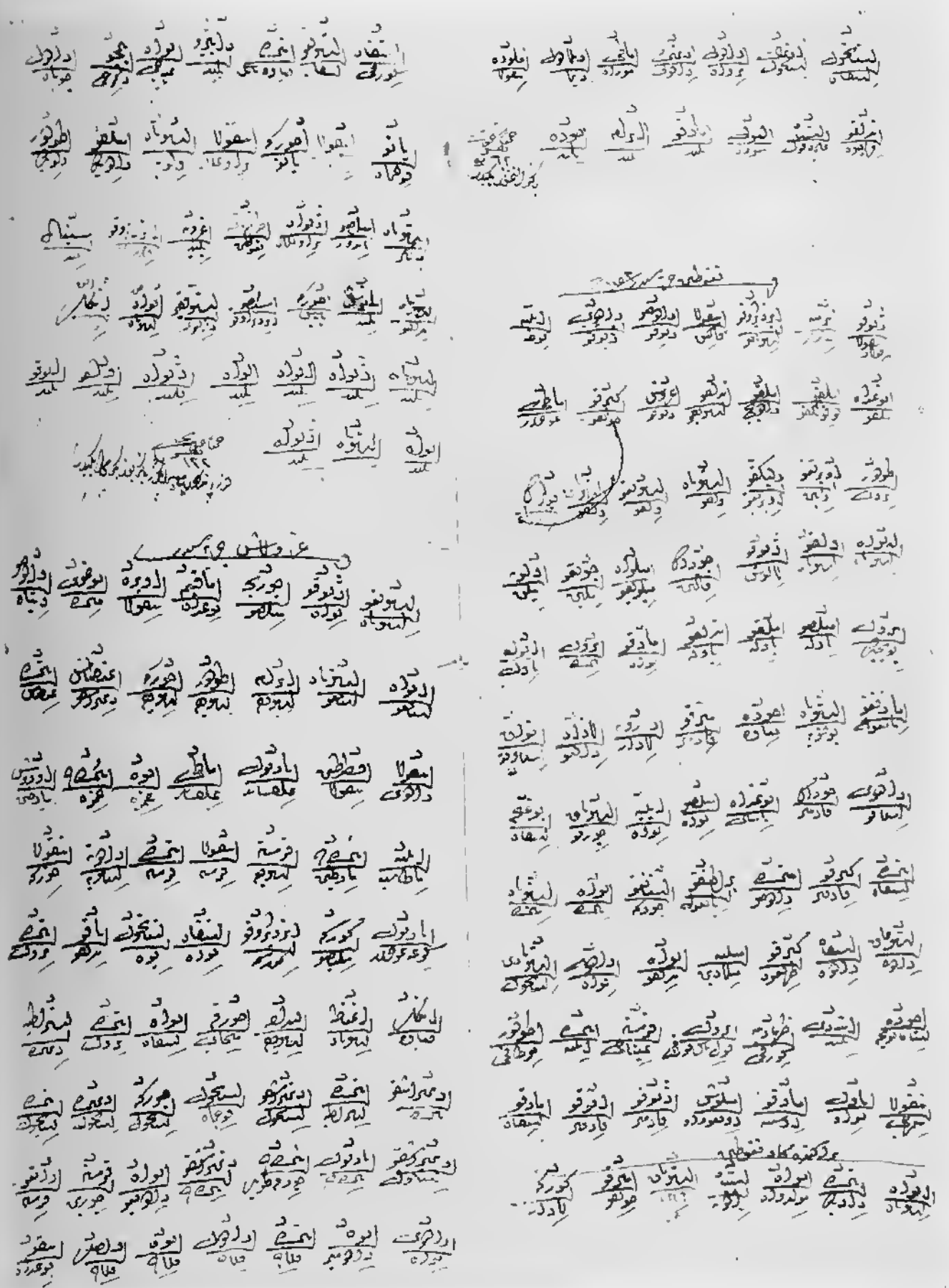

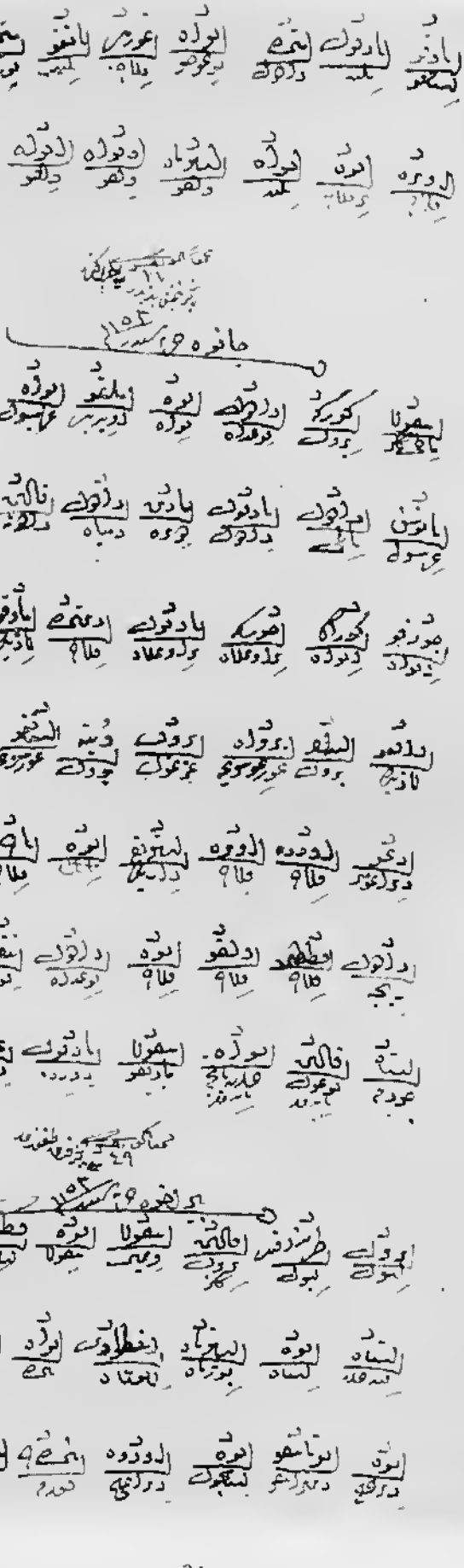

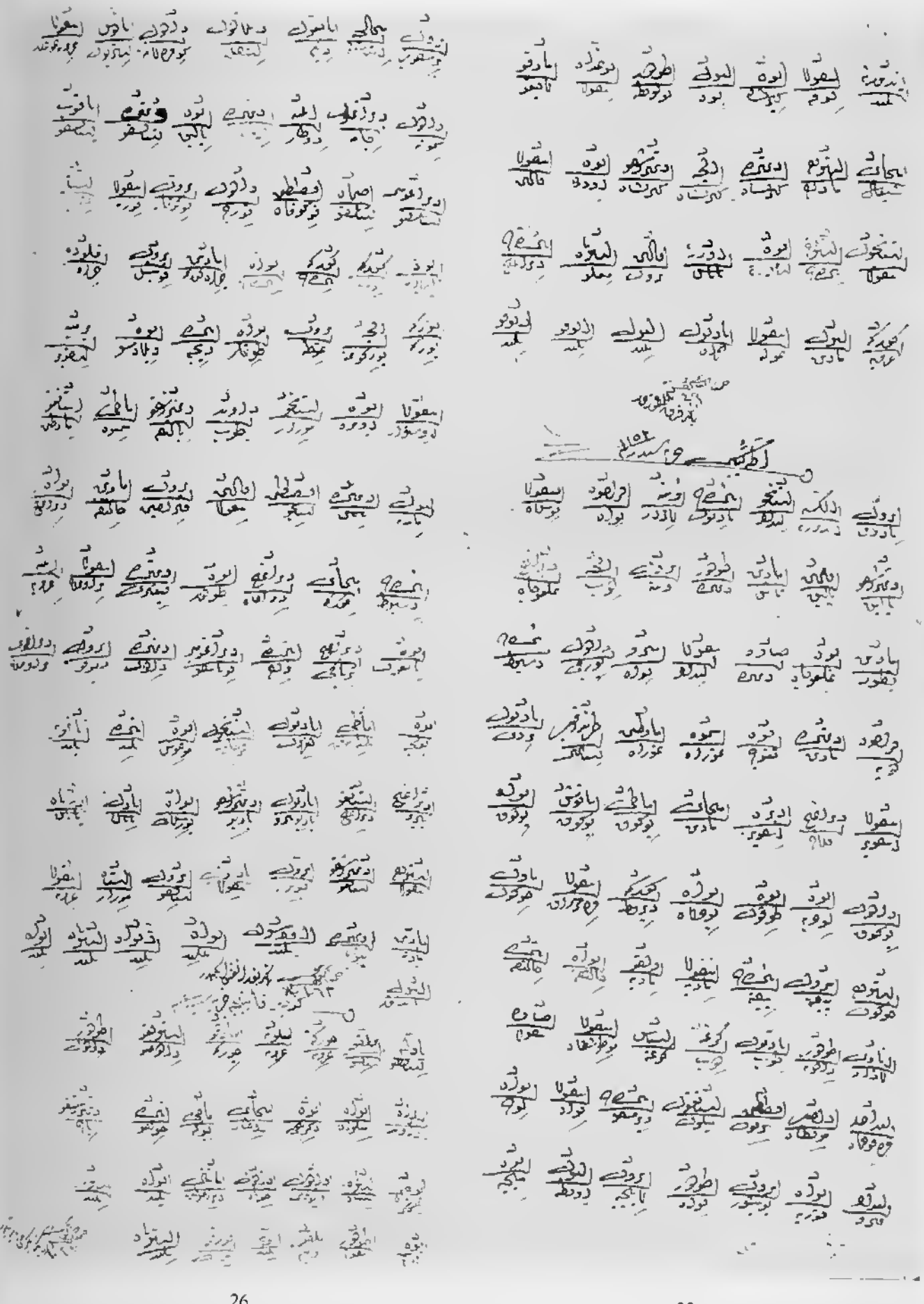

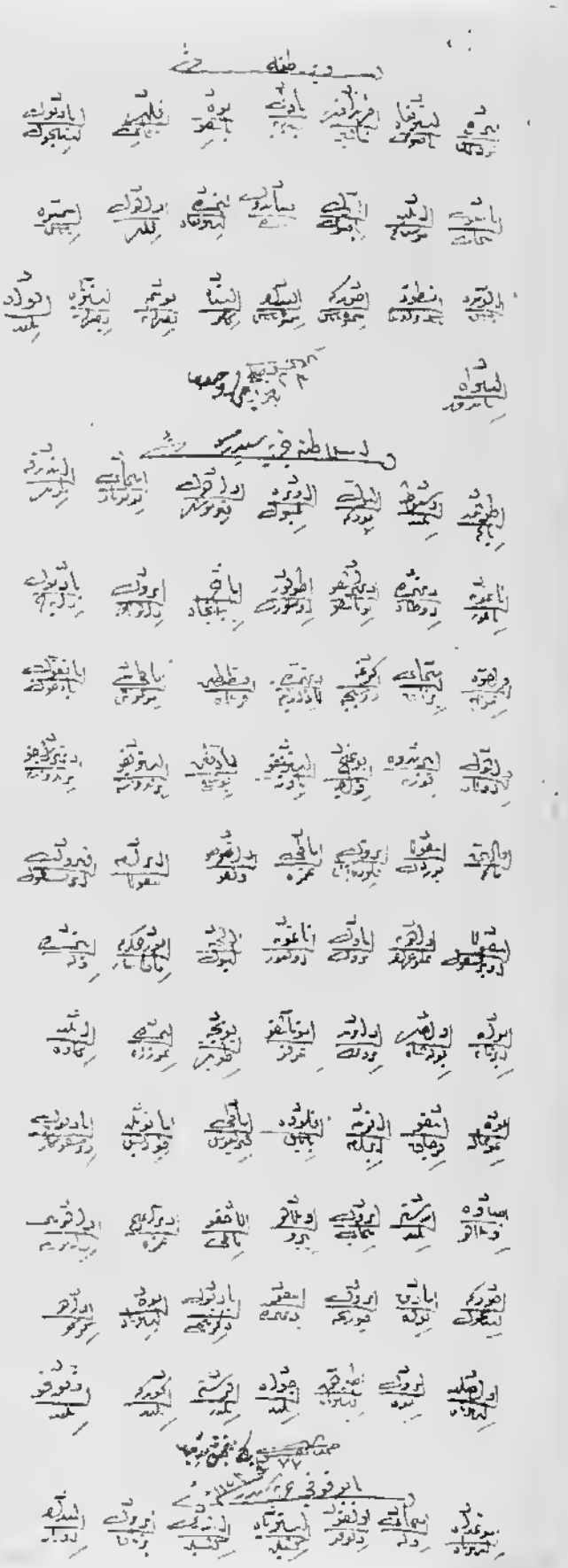

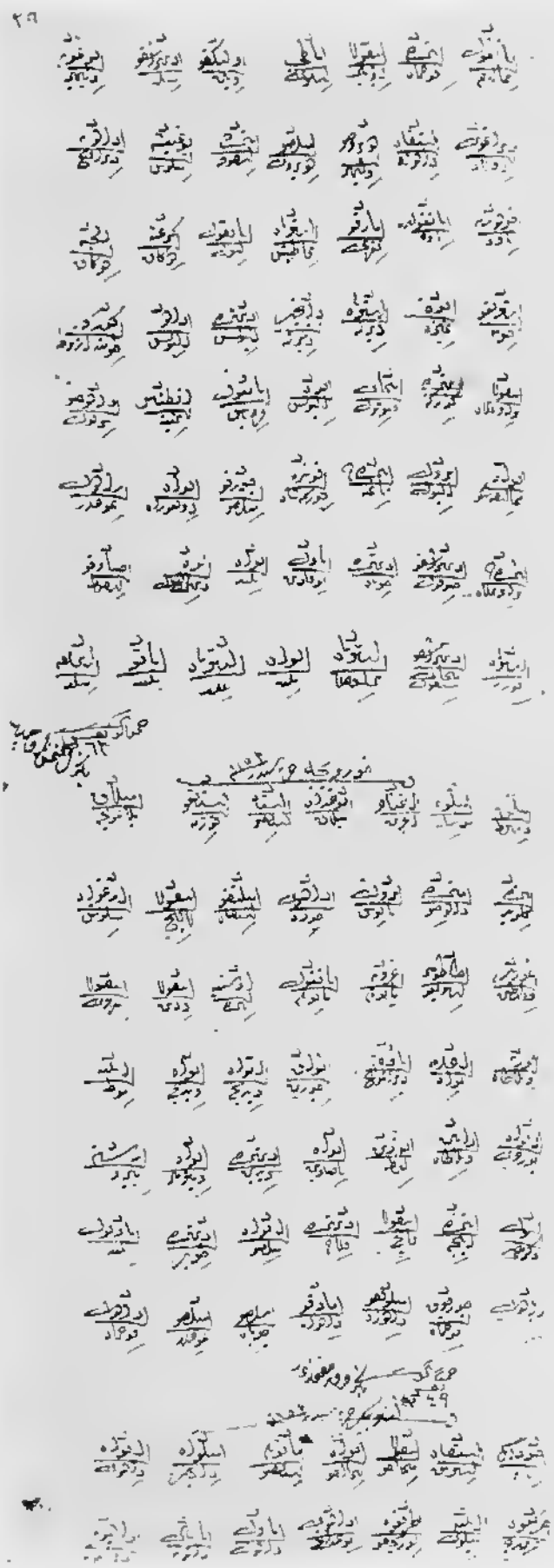

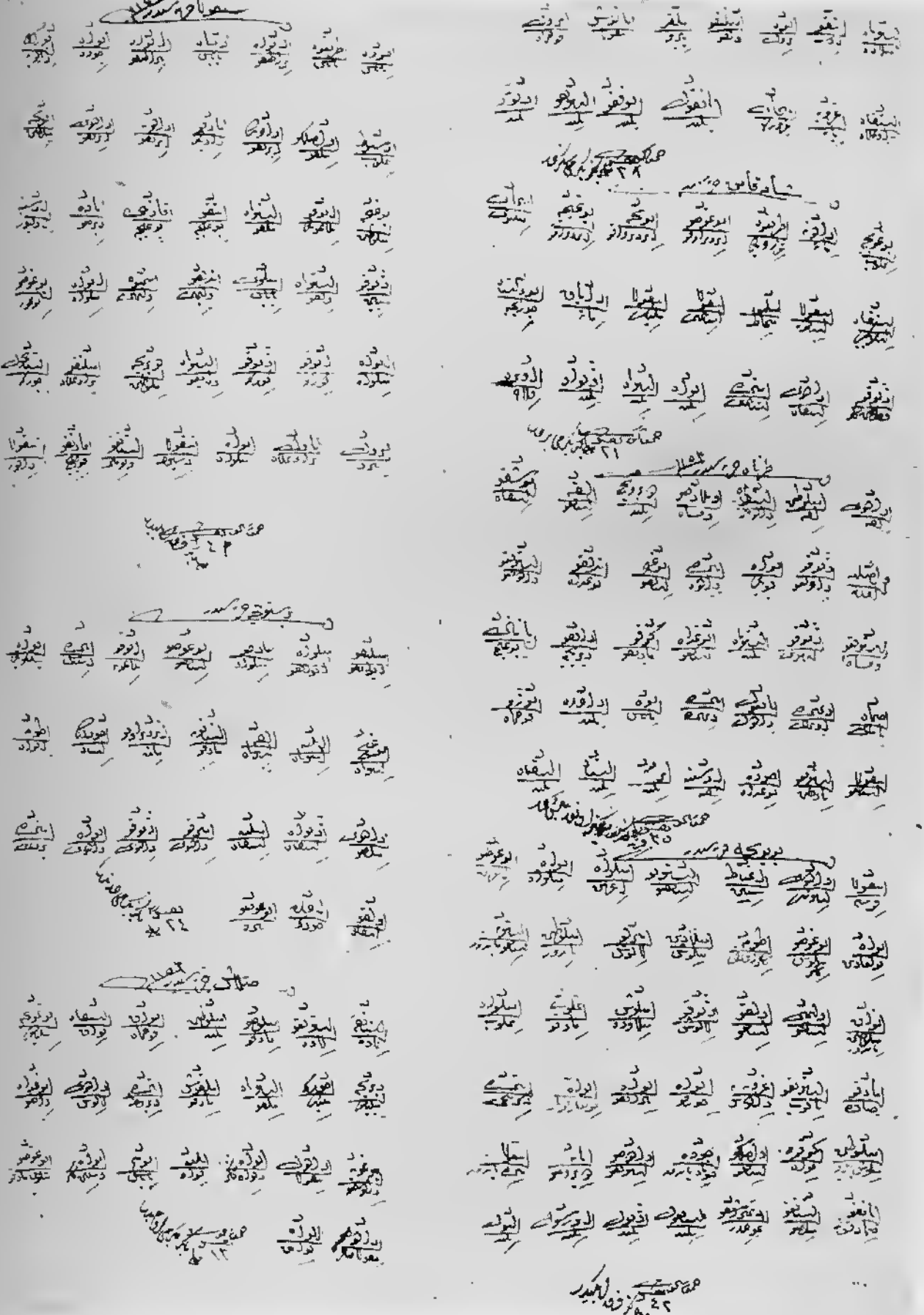

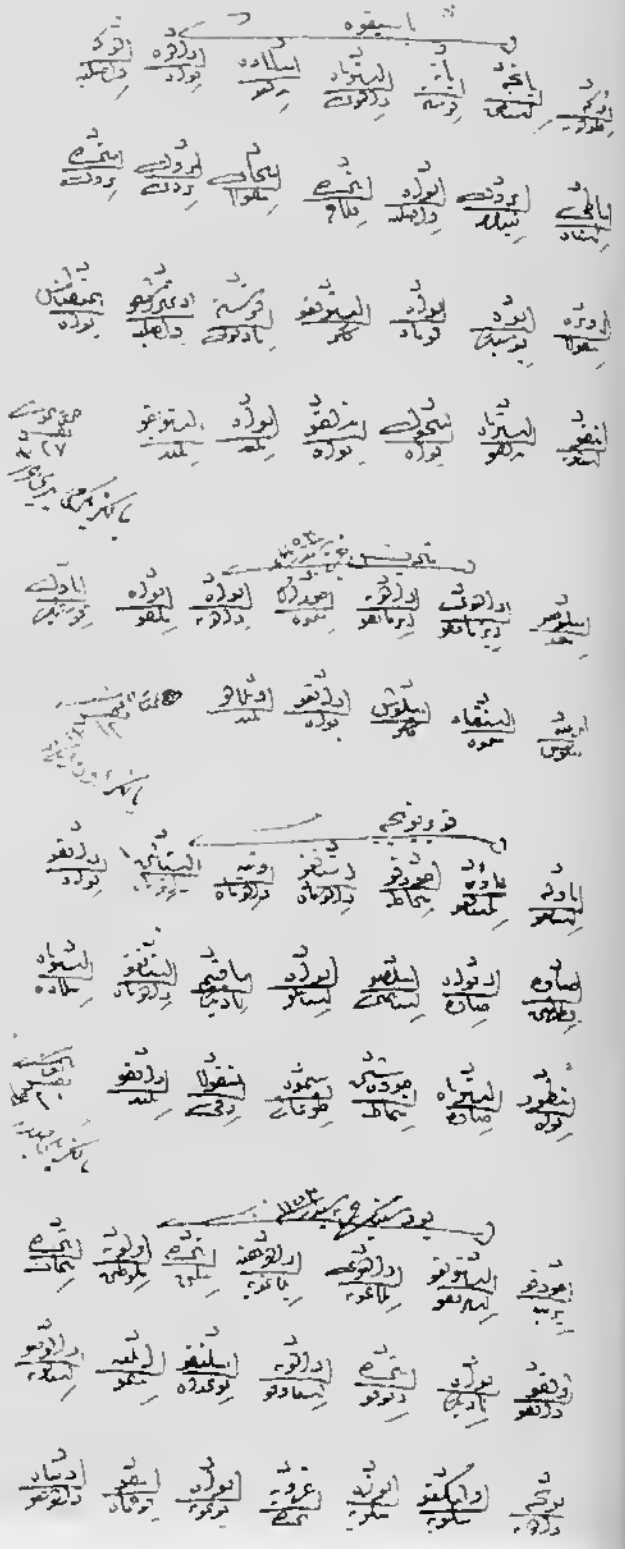

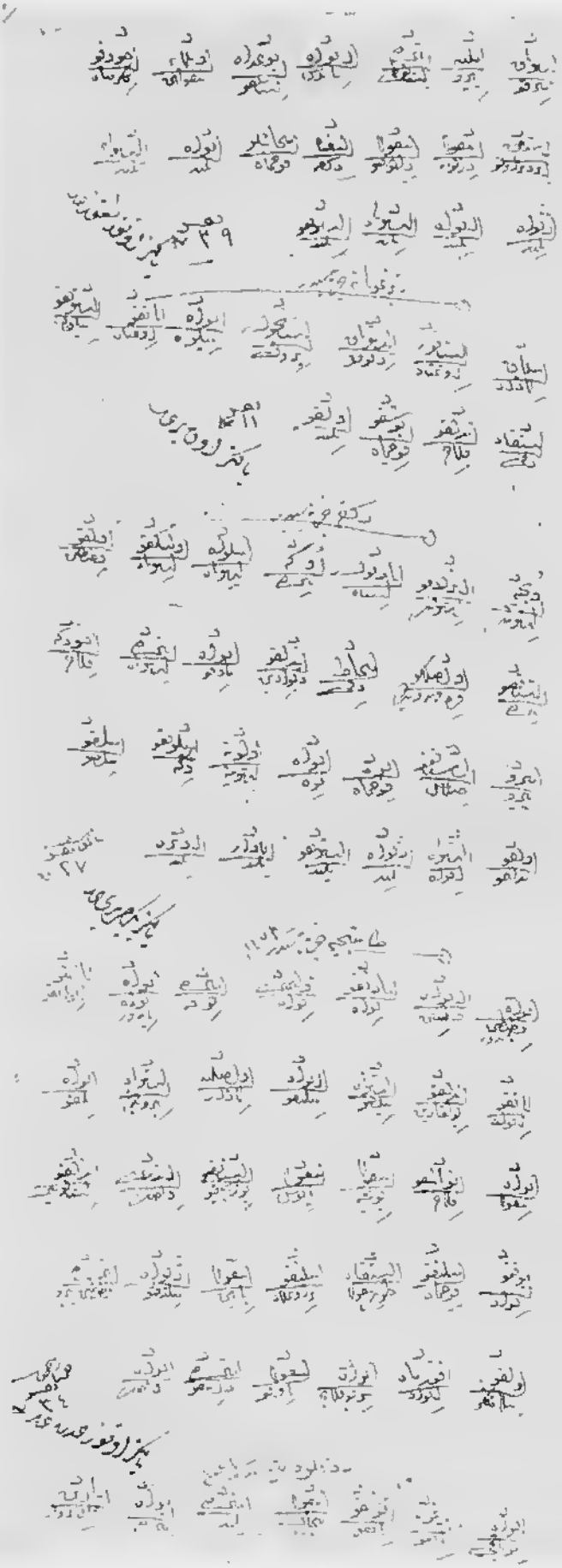

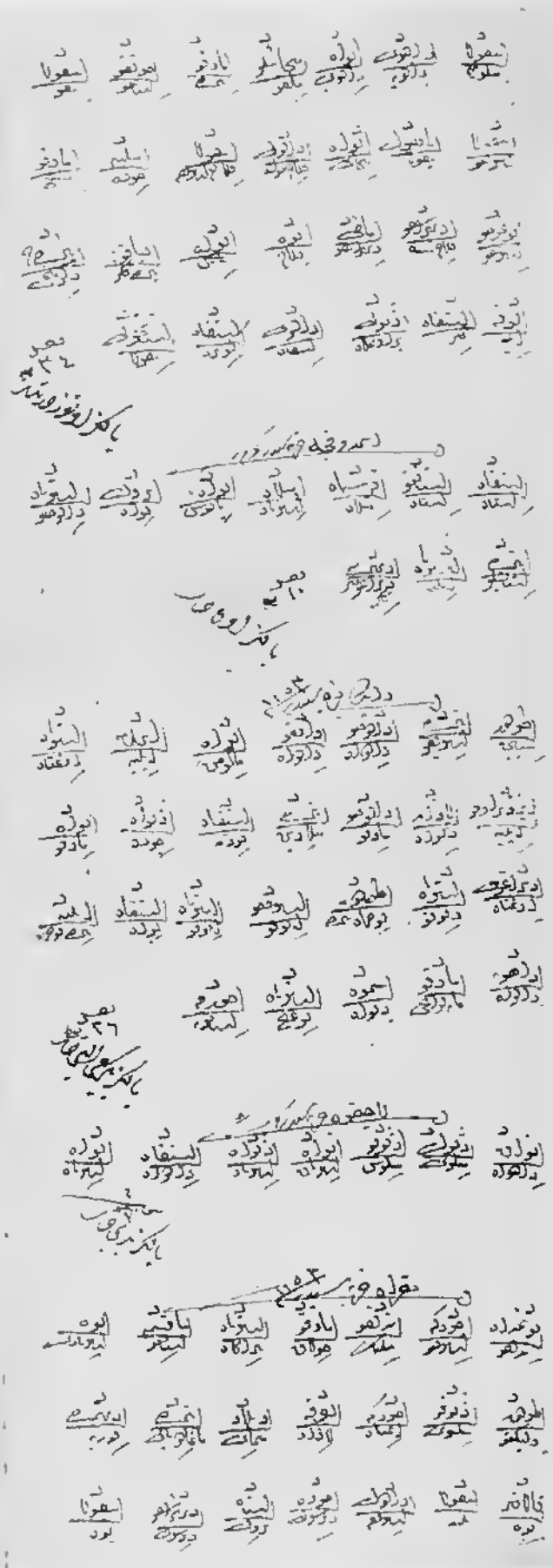

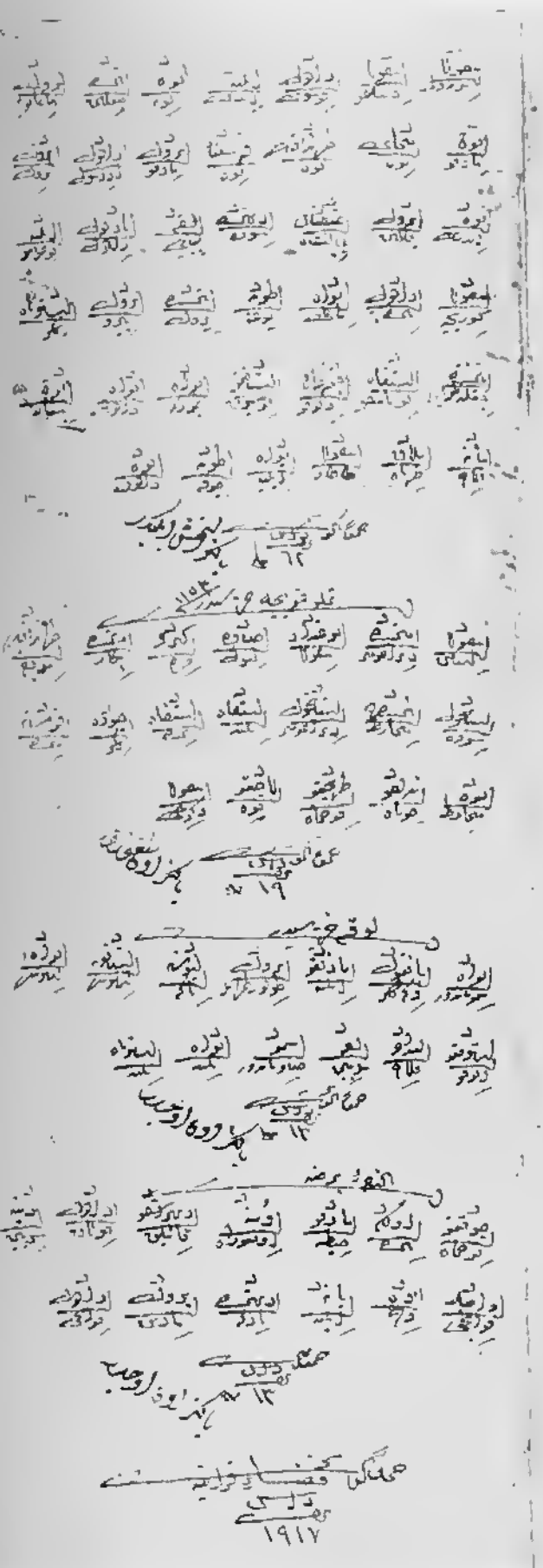

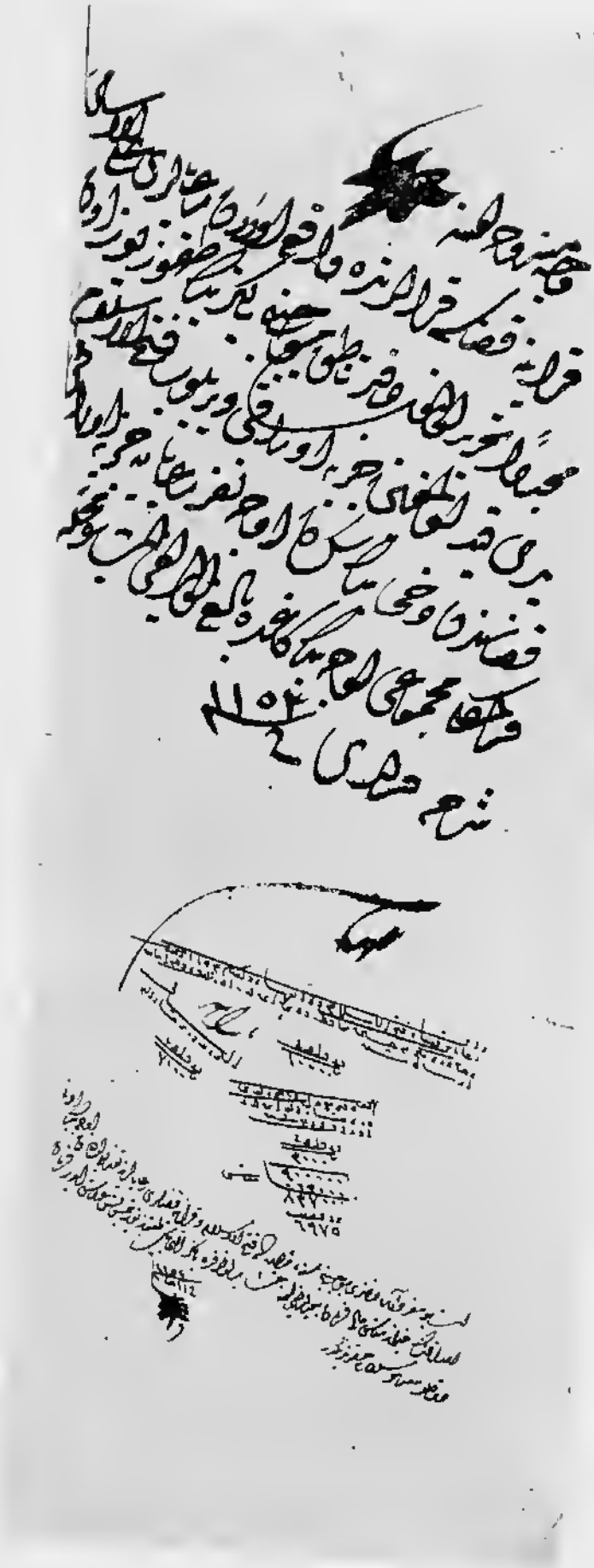

РАДМИЛА ТРИЧКОВИЋ

КАТАСТАРСКИ ПОПИС КРАЈИНЕ И КЉУЧА ИЗ 1741. ГОДИНЕ

УВОД

I

У последњој декади јануара 1740. године издат је ферман београдском сераскеру Али-паши, мухафизу Видина и босанском валији да су из Царске дефтерхане упућени писари који ће предузети детаљни попис осаојених земаља трију посебних финансијских одељења, београдског, видинског и босанског калема. Највиши Портини представници у овим провинцијама упозорени су том приликом да пописивачи одмах по доласку почну с пописивањем свих градова, села, селишта, скела и речних прелаза и њихових прихода по одређеним ставкама, држећи се граница наведених калема.[1] Упућени пописивачи била су тројица писара Царског дефтера (Defter-i Hakanî): Абдурахман Сидки, Али Âли и Мехмед Вахдети.[2] Као резултат њиховог рада треба да постоје три посебна пописа северне Србије, која је до 1739. године била под аустријском управом: њеног централног дела, као саставног дела Смедеревског, Шабачке нахије, као дела Зворничког санџака у Босанском ејалету и Фетисламске нахије, као дела Видинског санџака. До сада су пронађени пописи Смедеревског санџака, израђеног у две књиге[3] и попис оног дела Видинског санџака који су пре аустријске окупације захватале Фетисламска и, делом, Кривинска нахија.[4] Садржина једног фермана, заведеног на унутрашњој страни задње корице протокола Царског дивана, Mühimme Defteri № 149, у коме је дат сумарни извод „Дефтера новог пописа Босне, Зворнички санџак, нахија Бујурделен", поређеног са старим пописом с почетка XVII века, указује на то да су тада пописани и западни крајеви Србије, али тај попис није пронађен. Дефтери овог пописа били су на снази до краја турске владавине у овим крајевима.

Поверени задатак пописивачи су обавили за непуних седамнаест месеци. Према *Уводу* у Смедеревски дефтер (№ 423), они су

[1] Istanbul, Başbakanlik Arşivi, Mühimme Defteri, 147, стр. 131.
[2] Mühimme Defteri, 147, стр. 345.
[3] Ankara, Tapu ve Kadastro Müdürlüğü, Дефтер 422 и 423.
[4] Исто, Дефтер 2253.

већ средином јуна 1741. били у Цариграду са дефтерима састављеним од донетог материјала. Пошто је њихов рад прегледала и повољно оценила комисија, коју су чинили велики везир Хаџи Ахмед-паша, баш-дефтердар Атиф Мустафа-ефенди и дефтер-емин Сејид Али-ефенди, Порти је преостало да одреди будући статус пописаних земаља. Том приликом, на основу хатихумајуна од 24. августа 1741. године, пописана места Видинског санџака прикључена су вакуфима библиотеке султана Махмуда I (1730—1754) код Велике Аја Софије у Цариграду.

У ферману за попис (tahrîr emr-i şerifi) писарима је наређено да раде према стању на терсну (ber vech-i taharrî), не ослањајући се на дефтере старог пописа. Они су тада једино добили заповест да попишу све приходе, уписане по ставкама од испенце до бадихавс.[5] Њихови дефтери показују да су се пописници држали ових заповести. О осталим упутствима за попис може се говорити једино на основу самих дефтера.

Примећује се да су у дефтер новог султановог вакуфа ушли једино приходи од земљорадње и рајинских данака немуслиманских поданика, хришћана и Јевреја. У њему нема муслиманског становништва нити прихода од мулковних имања, тржног промета (баџ, капан, кантар, интисаб, ихзар) и државног монопола кафе (тахмис), воска (шемханс) и бозе (бузахане) у градовима. То би значило да наведени приходи нису спадали у ову вакуфску мукату. На такав закључак наводи чињеница да се у овом попису не налазе ни приходи од скела, риболова и гарди на Дунаву, који су до јула 1742. године чинили посебну маликану, а тек наведеног датума прикључени су Фетисламској вакуфској мукати.[6] Како у дефтеру нема маргиналне белешке о овој одлуци, то се може разумети као да су приходи од скела и риболова чинили донекле посебну закупну јединицу, мукату. У овај дефтер је унета одлука о прикључењу прихода од Ђурђевског вашара у Фетисламу и митровског вашара у Оршави, од марта 1743. године.[7] Међутим, многобројни архивски подаци потврђују народно предање да је и приходима од трговa, скела и риболова управљао фетисламски војвода као заступник мутевелије царског вакуфа. Непотребно је истицати да он није имао никакве везе са управом на читлуку у селу Кокинополосу, у кадилуку Еласонија, у Трикалском санџаку, који је 1753. године уписан на крају овог дефтера. Нејасно је, међутим, због чега су из овог пописа изостављена села Поповица, Аука и Велесница, која су била под аустријском у право и која се касније помињу као вакуфска,[8] а исто тако и манастири Буково и Блатски.

Основни рајински данак, *испенца*, рачуната је у овом попису према дефтерима старог пописа, из XVI века, на 25 акчи по пореској глави. Ово је учињено без обзира на разлике у вредности акче, а, можда, и без обзира на то што је стварни износ овога

[5] Mühimme Defteri, 147, стр. 131.

[6] Mühimme Defteri, 149, стр. 29.

[7] Mühimme Defteri, 149, стр. 148.

[8] Ankara, Vakiflar Arşivi, Дефтер 638, стр. 123.

данка био већи.[9] Вероватно у замену за ову концесију, сви попи-сани обвезници оптерећени су пуним износом испенце. У овом попису нема старих категорија пунолетног неожењеног мушкар-ца, који живи на очевој баштини (mucerred) нити неспособних и престарелих (amelmande, pirifanî), које су плаћале умањен из-нос или су биле потпуно ослобођене овог данка.

Обавези испенце подлегали су сви пунолетни, за рад способ-ни мушкарци, као и удовице кад су биле кућне старешине. Дру-гим речима, сви мушкарци који су давали низју. Међутим, саби-рањем свих пописаних пореских глава у овом дефтеру добија се број 1.335, а број харачких глава, према попису извршеном у исто време, износи 3.000. Одузимањем 205 харачких обвезника, пописаних као „расути" (perakende) у Фетисламу, Вајуги, Кор-бову, Великој Камениці, Грабовици, Неготину и Самариновцу, као и 55 харачких глава у Поповици и Луки, која су изостављена у попису вакуфа, разлика између пописаних пореских глава у овим дефтерима смањује се само за 260. Тиме се не може објас-нити често двоструко или троструко мањи број обвезника ис-пенце у односу на број харачких глава у многим местима. Прет-поставка да су сви пописани обвезници испенце били кућне ста-решине мора се одбацити не само због тога што се међу њима налазе синови и браћа него и зато што се поређењем имена у оба дефтера лако може установити да су у попису вакуфа испуштене читаве породице. Села Сип, Прахово и Брза Паланка заведена су у попису вакуфа као *халије*, села без раје (karye-i halî ez re'aya), мада је истовремено у Сипу било 21, у Прахову 49 и у Брзој 13 харачких глава. Како је Порта придавала велики значај насеље-ности граничних области Царства, масовно исељавање из тек вра-ћене земље било би забележено као крупан политички догађај у протоколима Царског дивана. Уосталом, у овом попису је ре-гистровано пресељење становника адакалске Оршаве у Текију, до кога је дошло у међувремену. Због свега напред реченог, об-јашњење се мора тражити на другој страни.

У многим пресудама Царског дивана (hükûm), које су доно-вљене поводом разних спорова раје с господаром земље или са ор-ганима локалне управе, јасно се разликују две категорије раје: староседеоци или „дефтерли раја и рајински синови" (defterli re'aya ve re'aya oğullari) и досељеници такозвана „доброседећа раја" (hoşnişîn). Прву категорију чинили су раја и њени потомци који су, као што јој и име каже, били обухваћени Царским деф-тером. Статус хошнишин раје имали су сви они харачки обвез-ници који су остали изван дефтера (haric ez defter) Суштинска разлика између ових двеју категорија харачара у односу према господару земље (који се исказује пописом) била је у томе што је дефтерли раја давала испенцу, а хошнишин раја је, уместо

[9] Године 1696, на пример, издат је ферман раји паланке Колар у Сме-деревском санџаку да даје испенцу у износу од 32 акче. Mühimme Defteri, 108, стр. 411.

тога, била обавезна на давање номадског личног данка, ресми хајманс. Статус дефтерли раје стицао се куповањем тапије на земљу.[10]

Према томе, 1.405 харачара изостало је из пописа услед тога што нису поседовали тапије на основу којих би били пописани. Они су, анонимно, узети у обзир у ставци *бадихава*, у којој се налази и њихов рајински данак, *хајмане ресми*. Једино тако се може објаснити оптерећивање села пописаних као *халије* не само десецима од приноса са земље него и личним дажбинама као што су: свадбарина, мртвина, казне и глобе и друго. Из овог пописа види се да је ова категорија раје била ослобођена данка на божићно клање и десетка од вина. Бројни однос пописаних пореских глава у ова два дефтера значајан је као податак о демографским кретањима која су изазвали ратови и промена власти на подручју Србије, ли, пре свега, као упозорење да се пописне књиге, без претходне анализе, не могу користити као једини меродавни статистички извори.

Нови попис северне Србије формално се не разликује од претходних, из друге половине XVI века. Зна се да су они пописи вршени у складу с позитивним законима и локалним канунима. Овде, међутим, на освојеном подручју двају санџака спроведен је јединствен систем. До тога је, можда, дошло услед првобитне султанове одлуке да читаво освојено подручје прикључи својим хасовима. Имајући на уму ову одлуку, пописивачи су поступили на начин који ће одговарати једној великој мукати, чија ће се вредност потврђивати или откривати приликом сваког новог закупа. Поред измене статуса освојене земље, која је била главни разлог његовог предузимања, нови попис је омогућавао да се његов систем прилагоди савременим условима и фискалним потребама. Та могућност је овде до краја искоришћена и без формалног одступања од старих закона.

Ушур од усева, односно десетак и саларија као проценат просечне производње, исказан је у овом попису у константном идеалном односу. На основу једног уопштеног, идеалног распореда житних површина, десеци су дати као правилни аритметички низови бројева. Почетни низ: пшеница 14, јечам 10, раж 6, овас и просо по 2 кила (keyl), сусреће се у смедеревским дефтерима овог пописа. У попису вакуфа овај систем је доследно спроведен. Једино је за острво Корбово заведен само укупни приход у акчама. Држећи се овог константног идеалног распореда житарица, пописивачи су сва места на подручју вакуфа сврстали у једанаест типова:

[10] Р. Тричковић, *Читлучење у Београдском пашалуку у XVIII веку*, Зборник Филозофског факултета, Књ. XI—1, Београд 1970, 530.

пшеница	јечам	раж	овас	просо	број места
28	20	12	4	4	8
42	30	18	6	6	2
56	40	24	8	8	15
84	60	36	12	12	16
112	80	48	16	16	7
140	100	60	20	20	4
168	120	72	24	24	2
196	140	84	28	28	1
224	160	96	32	32	1
280	200	120	40	40	5
448	320	192	64	64	1

С обзиром на то да се читав систем овог пописа заснива управо на ушуру од усева, било би потребно утврдити две ствари: величину самог ушура и величину мере којом је он исказан. Једина величина дата у овом попису јесте новчана вредност мерице у износу од 7 акчи.

Како је попис започет у Смедеревском санџаку, требало би да ова мера има неке везе са старим смедеревским лукном. За смедеревско лукно зна се да је, по кануну из 1536. године, мерило 8 стамболских кила пшенице или јечма.[11] Према пописима Смедеревског санџака до 1560. године, вредност лукна пшенице била је 56 акчи. То значи да је вредност киле у попису северне Србије равно осам пута мања од старог смедеревског лукна. У односу на стару фетисламску меру, која је запремала 120 ока пшенице и вредела 40 акчи, кила овог пописа јевтинија је готово шест пута.[12] Однос ове мере према смедеревском лукну и старој фетисламској мерици упућује на закључак да је ушур овде исказан *стамболском килом*, која је запремала 18—22 или, округло, 20 ока жита.

Обрачунавање ушура од житарица према цени пшенице у XVI веку делује на први поглед као велика концесија раји враћене земље. У време овог пописа београдски дефтердар предузимао је откуп (mubaya'a) пшенице за војску на свом подручју по државној цени од 24 акче по кејлу.[13] Вредност пшенице на слободној продаји била је далеко већа, особито у првим послератним годинама. Исто тако, нереално је изједначавање вредности свих житарица, јер је пшеница и у ово доба била на већој цени од јечма и ражи, мада није била двоструко скупља, као у XVI

[11] Х. Шабановић, *Турски извори за историју Београда и околине, Књ. I, Св. I, Катастарски пописи Београда и околине 1476—1566*, Београд 1964, 623.

[12] Д. Бојанић-Лукач, *Неготинска Крајина у време турске владавине*, Гласник Етнографског музеја, Књ. 31—32, Београд 1969, 89.

[13] Başbakanlik Arşivi (даље: BBA), Cevdet Tasnifi, Maliye, 27169. Године 1740, ока брашна продавана је по 16 пара. — Љуб. Стојановић, *Стари српски записи и натписи*, СКА, Зборник за историју, језик и књижевност српског народа, Споменици на српском језику, II, Београд 1903, бр. 3792.

веку. Према рачунима београдског дефтердара, јечам и раж били су за петину испод цене пшенице. Овде, међутим, није у питању никаква концесија раји једноставно зато што су све ове дажбине узимане у натури, као стварни проценат приноса. По локалном памћењу, овај проценат износио је, и у Смедеревском санџаку и на Фетисламској мукати, десетину.[14] У дефтеру, међутим, десетак је рачунат заједно с рајинским данком господару земље, саларијом, а износио је, и на овом подручју, *осмину* приноса.

Тешко је претпоставити да би Порта слала пописнике у земљу, мобилисала своје највише представнике у трима провинцијама, а затим ангажовала своје најпозваније финансијске експерте само зато да би добила сумњив производ рачунских комбинација, заснованих на фиктивним величинама и без икакве стварне подлоге. Ово тим пре што су за све пописане земље постојале старе пописне књиге, које су и даље биле на снази у оним њиховим нахијама које нису доживеле аустријску окупацију. Да је једини циљ с којим је нови попис предузет била промена статуса мачем освојене земље, односно њено проглашење царским хасом, то се могло брже и лакше постићи издавањем једног хатихумајуна. Од старих дефтера, у том случају, били би укинути једино ицмали, јер само они одређују господство над приходима од земље и раје.

Свако настојање да се овај попис схвати озбиљно, а да се притом избегну олаки закључци на које он наводи, мора поћи од података који се из њега могу извући.

Пошто је констатовано да је пописна цена ушура од усева нереална, поставља се питање због чега су ушур и његова вредност дати управо у односу 1:7, који се поклапа с вредношћу пшенице у дефтерима XVI века. У одговору на то питање најпре се мора истаћи чињеница да пописна цена ушура од усева означава фиктивну вредност једне осмине приноса. Према томе, овакав однос ушура према пописној цени није случајан, јер истовремено показује и осталих 7/8 приноса. Другим речима, у попису је присутна укупна производња житарица и она се добија сабирањем осмине исказане у кејлима и њене седмоструке вредности у акчама. Или, даље, свака акча која улази у номинални приход (hásil) може се заменити мерицом жита чистог приноса, који чини седам осмина. Утврђивањем ове функције пописне цене усева добија се и одговор на питање због чега је она за све усеве јединствена. Једино на тај начин се може разумети равноправна употреба кејла и акчи, чијом су комбинацијом изведени сви новчани данци изузев винског десетка и млинарине.

Дажбина *ушур од конопље и купуса* ('öşr-i kendir ve kelem) једна је новчаној вредности јечма. Само у једном случају износ овог данка мањи је за 120, а у неколиким местима већи за 20 акчи. Ова одступања примећују се у местима којима је као осмина уписано преко 200 кејла јечма.

Десстак од кошница ('öşr-i guvare) добијана је множењем осмине од ражи са 10. Истим бројевима попуњавана је и ставка

[14] Прота М. Ненадовић, *Мемоари*, Београд 1867, 13; Вук Стеф. Караџић, *Српски Рјечник*, Београд 1852, X—XI.

данак на свиње и Божић (bid'at mea bojik), уз местимична повећања у износу од 5 до 75 акчи. Ова повећања углавном се примећују у оним местима у којима је, у односу на вредност осмине од јечма, повећан десетак од конопље и купуса.

Новчани данак *ушур од кукуруза и пасуља* ('öşr-i misrî mea fasulya) добијан је као збир новчане вредности пшенице и ражи и осмине од јечма (или као збир двоструке новчане вредности јечма и његове количине).

Пољачина ('adet-i deştibanî) углавном је попуњавана бројевима добијаним удвостручавањем осмине од ражи. Њен износ незнатно је увећаван сразмерно повећањима десетка од конопље и купуса и данка на свиње. Уз сразмерна, доследно спроведена, одступања, ставка „тапијска такса" (resm-i tapu-i zemîn) добијана је множењем пољачине са 10.

Ставка *ресум на врт, сено и црни лук* (resm-i bustan ve giyah ve piyaz) попуњавана је бројевима који су добијани одузимањем осмине од овса од новчане вредности ражи (или дељењем збира осмине и новчане вредности јечма са 2). И ова ставка увећавана је у сразмери са осталим новчаним дажбинама.

Ставку *приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, одбегле марве, одбеглог роба и др.* (mahsul-i beyt iil-mal-i 'amm ve mal-i gayib ve mal-i mefkud ve yuva ve kaçkun ve gayruhu) чине бројеви добијени сабирањем ушура од кукуруза и пасуља и десетоструке осмине од јечма. И она је, са извесним изузецима, повећавана сразмерно претходним ставкама. И најзад, ставка *бадихава, свадбарина, ресум на винску бурад, глобе и ресум на хајмане* (badihava ve resm-i 'arus ve resm-i fuçi ve cürm-ü cinayet ve resm-i haymanegân), са одступањима која треба да уравнотеже повећања претходних ставки, попуњавана је бројевима добијеним множењем осмине од јечма са 10.

Разрезујући новчане дажбине на основу пописаног приноса од усева, пописници су сваки кејл укупног приноса, пре одбијања законске осмине, оптеретили са 4 или сваки кејл чистог приноса, тј. 7/8, са нешто више од 4,5 акче (4,5923). Тенденција пописника за постизањем наведеног односа особито је приметна у местима пописаним са 200 кејла јечма. Они су, по правилу, као цену ове осмине, уместо 1.400, белсжили 1.380 акчи, а затим настојали да овај мањак покрију сразмерним повећавањем новчаних дажбина.

Међутим, да је једини критеријум за попис био просечни принос житарица, пописници не би имали потребе да шездесет и два места сместе у шаблон са једанаест типова. Због тога је вероватније да је за процену натуралне и новчане ренте узета нека земљишна мера. Једина одговарајућа мера која постоји у османском аграрном систему јесте *баштина* или *читлук* (чифтлик).

Попис султановог вакуфа не даје податке за идентификовање ове мере, као ни дефтер нахија Смедеревског санџака на истоку од Велике Мораве. Баштине и читлуци пописани су једино у западним нахијама Смедеревског санџака. На основу тога што је село Раково у Рудничкој нахији заведено као халија са два читлука, а затим његов приход уписан у облику низа: 28, 20, 12, 4,

(= 68 кејла), може се закључити да основну земљишну меру — баштину или читлук — означава осмина чији низ гласи: 14, 10, 6, 2, 2 (= 34 кејла). Како је разлика између појединих усева у овом низу 4, овај број може се сматрати коефицијентом који показује број баштина у свим датим случајевима.

Познато је да баштина или читлук означавају земљишну меру у распону од 70 до 80 дунума најбоље, 100 дунума средње или 130 до 150 дунума слабе земље, где је дунум „40 обичних средњих корачаја у дужину и ширину".[15] Како се стамболски кејл од 20 ока, као количина усева за један дунум земље,[16] може сматрати и земљишном мером, овај попис могао би да пружи драгоцене податке о османским аграрним критеријумима. Главну сметњу чини неодређена улога кукуруза, који је овде исказан у акчама, тако да остаје неизвесно у којој размери треба узимати поље које он покрива. Под претпоставком да је под кукурузом била једна трећина зиратне земље, може се израчунати да је добром сматрана земља која је давала најмање петоструки принос у односу на бачено семе, средњом она која је давала четвороструки принос и слабом земља која није могла дати више од тростручког износа семена. У овом попису баштина је одређена приносом од *272 кејла* (5.440 ока), односно 6.963,2 кг житарица.

На основу овог приноса, на једну обрачунску баштину уписивано је: десетак од кукуруза и пасуља 150, десетак од конопље и купуса 70, данак на врт, сено и лук 28, десетак од кошница 60, данак на свиње и божићну пшеницу 60, пољачина 12, тапијска такса 120, ерарски приход 250 и бадихава 100 акчи — укупно 1.088 акчи.

Дакле, шаблон за једну обрачунску баштину изгледао би:

	1/8 усева акчи	= 7/8 усева	принос усева укупан
Пшеница	14	98	112
Јечам	10	70	80
Раж	6	42	48
Овас	2	14	16
Просо	2	14	16
	34 кејла	238 кејла	272 кејла

На основу горњег шаблона, у чијем приходу се свака акча може заменити мерицом жита од 20 ока, обрачунска баштина изгледа:

[15] Х. Хадибегић, *Канун-нама султана Сулејмана Законодавца*, Гласник Земаљског музеја у Сарајеву, IV—V, Сарајево 1950, 360.

[16] М. Владимац, *Речник наших старих мера*, САНУ, Посебна издања, CCCLXXII, 47, II, Београд 1964, 286.

Пшеница, 14 мерица	98
Јечам, 10 мерица	70
Раж, 6 мерица	42
Овас, 2 мерице	14
Просо, 2 мерице	14
Десетак од конопље и купуса	70
Десетак од кошница	60
Десетак од кукуруза и пасуља	150
Свињска и божићна дања	60
Данак на врт, сено и лук	28
Пољачина	12
Ресум на тапије на земљу	120
Приход од општег бејтулмала и др.	250
Бадихава, свадбарина, глобе, хајмане	100
	1.088 акчи

Као што се види, обрачунска баштина не обухвата испенцу, лични данак раје уписане у Царски дефтер, нити приход од виноградарства.

Покушај да се одреди површина оранице на коју су распоређене господарске дажбине по напред наведеном систему мора поћи од утврђивања количине кукуруза која терети једну обрачунску баштину. Десетак од кукуруза, рачунатог заједно с пасуљем, исказан је само у новчаној вредности, са 150 акчи. С обзиром на то да је пописна вредност свих стрмних жита иста — мада то не одговара стварном стању — може се узети да је пописник уместо једне стамболске мерице кукуруза обрачунавао — као и код усева — 7 номиналних акчи. У том случају, десетак од кукуруза и пасуља износи 150 : 7 = 21,42, а укупни принос 214,2 кејла. Сабирањем укупног приноса кукуруза и пасуља са укупним приносом од стрмних жита добија се укупни принос житарица на једној обрачунској баштини: 214,2 + 272 = 486,2 стамболске мере. Од овог броја, међутим, мора се нешто одбити на принос пасуља, који покрива исту површину коју и кукуруз, а чији је принос далеко мањи од приноса кукуруза. Ако се на пасуљ одбије 6,2 кејла, принос једне обрачунске баштине износи *480 стамболских кејла*, односно 9.600 ока, односно 12.288 кг. Вредност овог приноса у акчама износи 3.360, а оптерећење које он носи 1.088 акчи, што значи нешто испод трећине.

За заокружавање обрачунске баштине на 480 стамболских мера приноса постоји више разлога. Основни разлог је у томе што на баштини од 480 кејла напред поминьани коефицијент *4* добија свој пуни смисао. Од техничког броја, који означава разлику у идеалном распореду житарица, 4 прераста у коефицијент који одређује аграрни критеријум на коме је попис заснован. Дељењем укупног приноса овим коефицијентом (480 : 4 = 120) добија се количник 120, који не значи ништа друго него *површину* оранице једне обрачунске баштине, исказану у дунумима. Ако је баштина рачуната на 120 дунума узоране земље, са четвороструким приносом семена, онда већина дажбина у дефтеру до-

бија прави смисао. Пре свега, постаје очигледно да је за данак од промета земље, тапијских такси, предвиђена по једна акча од сваког дунума земље; да је пољачином, дажбином на могуће потирање усева услед небриге раје, на сваких 10 дунума разрезана по једна акча; да су десетак од кошница и десетак од свиња изведени оптерећивањем сваког другог дунума једном акчом.

Даље, баштина од 120 дунума, односно од 480 стамболских мера има смисла због тога што се лако може превести у систем мера које важе у претходном дефтеру Смедеревског санџака, на основу кога је извршен попис северне Србије 1741. године. Баштина новог пописа може се изразити и као 60 старих смедеревских лукана приноса, где је вредност пшенице у акчама истоветна у оба пописа. Није искључено да се једино уз помоћ старог смедеревског лукна, као мере која садржи 8 стамболских кејла, може објаснити константни идеални однос бројева који показују осмину усева у дефтерима новог пописа. Као прилично пелика мерна јединица (160 ока, односно 172,8 кг), лукно је морало имати и своје мање мере, половину и четвртину, то јест, меру од 80 и 40 ока.

Са пуном сигурношћу се може тврдити да низови који показују осмину усева нису само случајно *парни бројеви*. С обзиром на то да је мера новог пописа стамболски кејл (20 ока), пописник је могао да направи и другачији распоред житарица, у коме би неке од њих биле заступљене и у непарном броју мерица. Међутим, најмања осмина која се јавља у овом попису исказана је са 2 кејла овса и проса. Ова чињеница наводи на помисао да је у питању мера која представља 1/4 старог смедеревског лукна. Ако је тако, онда се осмина стрмних жита на једној обрачунској баштини може изразити као: 1 лукно, 1 полукница и 1/4 лукна пшенице, 1 лукно и 1/4 лукна јечма, 1 полукница и 1/4 лукна ражи, 1/4 лукна овса и 1/4 лукна проса. Присуство мере из старог дефтера свакако је поједноставило рачунски поступак приликом пописа земље и састављања дефтера, али је лако успостављање односа мера старог и новог пописа — исте пописне вредности пшенице — несумњиво коришћено и ради одређеног психолошког ефекта — јер се, на тај начин, поданик могао убедити да се његове обавезе не увећавају.

Како је готово читав попис заснован на идеалном распореду житних површина, на овај принцип могу се вратити још иске дажбине. На пример, 70 номиналних акчи, које означава десетак од конопље и купуса, може се претворити у 10 мерица жита, односно у 2,5 дунума оранице. Затим, 28 акчи, разрезаних на приход од врта, пашњака и луковишта једне обрачунске баштине, износи 4 мерице жита или један дунум земље под стрмним житом.

Претворена у жито, ставка *приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве и одбеглог роба* износи 36 мерица (250 : 7 = 35,91). Нема сумње да најзначајнији приход у овој, највећој, новчаној дажбини једне обрачунске баштине долази од „имања одсутних и несталих лица" — напуштених кућа и имања. Ако се на све остале ставке: приход од имања која су припала фискусу зато што су њихови поседници умрли

без законитог наследника, од ухваћене залутале стоке и приход од одбеглог робља, који се у времену у коме је забележен може готово занемарити, рачуна једна трећина читаве ставке, у приход од имања одсутних и несталих лица улази 168 акчи или 24 мерице жита. Добијени податак, у ствари, значи да је господар запустеле земље имао право на обештећење равно новчаној вредности половине десетка на свакој обрачунској баштини од 480 мерица.

Присуство ове дажбине у Царском дефтеру јесте једна од најзначајнијих новина у овом попису. Оно се може схватити само на један начин: штету због запустелости земље сносе поданици који се тренутно на њој налазе. У раније доба, пре великих демографских померања и сеоба у Аустрију, одговарајућу глобу (çift bozan resmi) сносио је онај поданик који би, занемаривањем земљорадње, одласком на занат, преласком на земљу другог спахије или бекством у град, проузроковао запуштеност имања и смањење прихода свога законитог господара. Утеривање глобе било је законско право, али и приватна ствар господара земље. Закон Сулејмана Величанственог остављао је оштећеном господару земље на подручју Смедеревског санџака право да од свог пребашњег рајетина тражи надокнаду пуног десетка или само његове половине, али га је обавезивао да се у тражењу новца ограничи на 75 акчи,[17] што се може сматрати половином његовог прихода од једне рајинске баштине. У новим приликама, кад су површине необрађене земље далеко веће од броја оних који могу, или желе, да за њих плате тапијску таксу, ова глоба улази у Царски дефтер као стални и највећи новчани данак и прогресивно терети укупни земљишни фонд. Што је исто толико важно, она се сада утерује искључиво у новцу — јер узимање половине другог десетка од приноса не подстиче поданика на већу производњу него га само још више осиромашује.

Да би се добила представа о новчаним обавезама једне обрачунске баштине, потребно је утврдити релативну вредност номиналне акче овог пописа. За то постоји само један податак. Он се заснива на памћењу старих Крајинаца, по коме је данак на воденични камен до Пазваноглуовог времена износио 2 гроша.[18] Млински данак у попису износи 60 акчи, или пола гроша, по камену. Применом овог односа. (1:4) између дефтера и пореске праксе и на остале новчане дажбине, могу се добити подаци и за десетак од кошница и данак на свиње, за које је запамћено да су износиле по 5 пара (15 акчи) на кошницу и 5 пара на свињу. То значи да је на једну обрачунску баштину рачунато 16 кошница и укупно 16 свиња, од чега нешто треба рачунати и у божићну печеницу (60:15 = 4×4 = 16). С обзиром на то да је десетак од купуса запамћен као данак од 5 пара на сваких 100 главица купуса, купусиште с конопништем, о коме нема сачуваних вести, може се прерачунати у 425 главица купуса од једне баштине.

---

[17] Х. Хаџибегић, нав. дело, 364.

[18] Вук Стеф. Караџић, нав. дело, нав. место.

У дефтеру вакуфа новчани данак од повртарства, пашњака и луковишта рачунат је као једна ставка у саставу баштине. У смедеревским дефтерима већи пашњаци углавном су сматрани одвојеном фискалном ставком и њихов данак исказиван је количима сена, чија је вредност рачуната на 15 акчи. Како је овај данак уписан на 28 акчи, у њему су садржана једна и по кола сена (22,5), једно луковиште (3,75) и једна башта (3,75) — јер је баштеница у Крајини такође запамћена као 5 пара.

Свадбарина је у Крајини пре Пазваноглуове узурпације запамћена као 1 грош. Како је ставка *бадихава*, у којој се овај данак налази, уписана на 100 акчи на једној обрачунској баштини, од овог износа на једно венчање долази 30 акчи (30×4 = 120), а то је, по закону, свадбарина предвиђена за сироту девојку. Преосталих 70 акчи може се распоредити на једну глобу за блуд (20) или на две глобе за срамоћење или тучу без тежих телесних повреда (2×10), на 5 ведара вина (25), узетих приликом продаје бурета од 250 ведара и на димнину, рајински данак који је, уместо испенце плаћао дошљак господару земље.[19] Чињеница да у селима без праве, дефтерске, раје није уписан приход од винограда значи да последње две дажбине, од винске бурадн и од хајмана, стоје у обрнутој сразмери.

Данак уписан као тапијска такса износи у просеку 10% прихода од производње. Овај однос заснива се на закону, јер је господар земље, приликом издавања или преноса тапије, имао право на десети део цене продате земље.[20] Како је, по правилу, уписана као десети део тапијске таксе, пољачина се, поред напред наведеног, може сматрати и једним процентом укупног прихода од рајинске производње. Висока стопа ставке прихода од бејтулмала треба да прикаже проценат запустелости земље после дојакошњих ратова вођених на тлу Србије. Она казује да је сва земља, у принципу, пописана као пуста.

Приход од винограда уписан је као осмина произведеног вина, исказана у ведрима шире или мошти. Пописна вредност ведра (medre) је 5 акчи. Са изузетком села без раје, у којима раја без тапија није имала право на гајење винове лозе и села Уровице, којој је уписано 530 акчи као данас на евенке (resm-i avenk), сва места сврстана су у осам група, које се не поклапају с бројем обрачунских баштина, али је ипак највећа количина вина уписана у највећим местима. Према посебном шаблону, 8 села задужено је са 75 ведара вина, 10 села са 150, 17 села са 300, 9 села са 450, 2 села са 600, 3 села са 1.500, 2 села са 1.950 и две паланке са 2.400 ведара вина.

Доследност у систему винског данка наводи на помисао да је и овде у питању одређења површина под виноградом — посебна, виноградска баштина.

Једина позната у овом систему јесте акча, чија је пописна вредност преузета из старог дефтера Смедеревског санџака. Основна виноградска мера, ведро, има пописну вредност 5 акчи.

---

[19] Х. Хаџибегић, нав. дело, 307, 340, 345.
[20] Р. Тричковић, нав. дело, 542.

По закону из 1560. године, смедеревско ведро захватало је 44 оке, а његова вредност у дефтеру је 30 акчи.[21] По вредности, ведро новог пописа мање је од старог смедеревског ведра 6 пута. Узета у истом односу, његова запремина износила би 44 : 6 = 7,3 оке, али се добијени број тешко може употребити као мера. По закону из друге половине XVI века, старо фетисламско ведро, неодређене запремине, вредело је 6 акчи.[22] По истој логици, ово ведро треба да је за шестину веће од ведра новог пописа северне Србије — 44 : 5 = 8,8 ока.

Како је предност сваке мере лако уклапање у одговарајући систем, решење се у наведеним случајевима морало тражити у компромисном одређивању цене једној заокруженој мерици. Другим речима, ако је ведро новог пописа и старо фетисламско ведро запремало *равно 8 ока*, а затим његова пописна вредност подешавана према неком другом критеријуму, рачун се могао без муке поравнати.

Треба рећи да је пописна вредност вина у свим наведеним случајевима била одређена двоструком вредношћу пшенице. У новом попису, као и у старом дефтеру Смедеревског санџака, пописна вредност оке пшенице износи *0,35 акчи*. Ока вина требало би да буде 0,7 акчи.

Међутим, пописној вредности старог смедеревског ведра недостаје 0,8 акчи да би се вредност пшенице и вредност вина довели у однос 1 : 2 (30 : 44 = 0,6818 . . .). Ведру од 8 ока одговара пописна вредност у износу од 5,4544 акче. Наведени износ заокружен је за старо фетисламско ведро на 6, а за ведро у новом попису на 5 акчи. Ово регресивно заокружавање не може се сматрати неким уступком не само због тога што је равнотежа успостављена озаконьавањем релативно већег ведра него и зато што су у овом попису све дажбине рачунате према вредности пшенице, која је, несумњиво, највреднија култура. Наравно, ведро новог пописа, узето као општа виноградска мера, нема никакве везе с локалним крајинским ведром, које је садржало 12 или 13 ока.[23]

Да би се на основу уписаних ведара добила површина под виноградом, треба узети у обзир да је пописна вредност вина равна двострукој вредности пшенице. То значи: место којем је као осмина вина уписано 75 ведара има укупан принос 600 ведара, или 4.800 ока вина, или 9.600 ока пшенице, или 480 стамболских мерица пшенице, или површину од 120 дунума — *једну пуну обрачунску баштину*.

На основу спроведеног рачуна, сваких 75 ведара шире у дефтеру може се сматрати једном виноградском обрачунском баштином. Вредност њене осмине уписана је на 375, а вредност укупног приноса износи 3.000 акчи.

Мада је уписан као натурална дажбина, и у северној Србији и на вакуфској мукати вински данак узиман је у новцу. Према запамћењима старих Крајинаца и многих житеља Београдског

---

[21] Х. Шабановић, нав. дело, 481, 612—613.

[22] Д. Бојанић-Лукач, нав. дело, 89.

[23] Вук Стеф. Караџић, нав. дело, под *Ведро;* М. Влајинац, нав. дело, 198.

пашалука, данак на винограде плаћао се према дунуму. На целом овом подручју дунум, или дулум, рачунат је као 1.000 чокота, а данак је износио 20 пара (60 акчи).[24] Узимајући да акча и у овом случају према пракси до поткрај XVIII века стоји у односу 1 : 4, излази да новчани данак од дунума винограда чине 3 ведра вина (15×4 = 60). Овај податак омогућава да се израчуна површина винограда на којој је попис заснован.

Ако 3 ведра вина, као осмина, одговарају дунуму винограда од 1.000 чокота, укупан принос једног дунума износи 24 ведра. Пописна вредност једног дунума, у том случају, износи 120 акчи (24×5). Она је четири пута већа од пописне вредности једног дунума оранице, који чине 4 мерице жита по 7 акчи. Из тога излази да осмина шире од 75 ведара одговара винограду од 25 дунума или, да је као једна *виноградска баштина* рачуната површина од *25 дунума* под виноградоом.

Према томе, виноград је, у ствари, равно пет пута вреднији од оранице: једампут у вредности вина у односу на вредност пшенице и четири пута у вредности земље у односу на вредносот оранице. Тиме се објашњава још једна појава: мањак од 0,02 акчи у вредности оке вина до 0,7 акчи (0,6818 . . .), покрива се успостављањем односа између вредности дунума оранице (80 ока — 28 акчи) и дунума винограда (192 оке — 120 акчи) разликом од 8 акчи на штету оранице (4×28 — 112).

С обзиром на то да се мера од 25 дунума може сматрати *стварном* виноградском баштином, која је такође рачуната на 120 дунума, податак о четворострукој вредности виноградске земље у односу на оранicу може се употребити за израчунавање стварне површине обрачунске баштине.

Однос вредности дунума винограда и дунума оранице дефинише баштину овог пописа као узорану површину од 100 дунума (4×24). Вишак од 20 дунума, који се појављује у обрачунској баштини, тако да се све дажбине разрезују на основу 120 дунума, може се тумачити уласком кукуруза у тропољни систем. Мада је његов принос висок у односу на стрмна жита, и кукуруз је пописан на основу четвороструког приноса семена, али је пописани земљишни фонд увећан за једну шестину. Извођење свих данака из вредности пшенице може се сматрати другим, исто тако важним, регулатором равнотеже, поремећене појавом кукуруза, чији се десетак узима искључиво у новцу.

Објашњеним поступком, Портини финансијски експерти постигли су да новчану ренту подигну на две трећине укупног прихода од пописане земље. Упоређивањем са старим дефтером може се установити да је новчана рента сада двоструко већа у просеку.

Поред упадљиво високог пораста новчане ренте, за потоњи фискални режим значајан је још један моменат који је уочен у попису из 1741. године. О њему речито сведочи чињеница да се и лични рајински данци разрезују на основу земљишног фонда

[24] Вук Стеф. Караџић, нав. дело, X—XI; М. Влајинац, нав. дело, 286—287.

и производних могућности, а не на основу насељености земље. С поданицима се рачуна као с несталним елементом и зато је земља пописана као да је потпуно пуста, а две постојеће категорије харачара сразмерно утичу на висину коначног прихода њеног господара. А то је, сумње нема, суштинска одлика катастарског пописа извршеног после враћања северне Србије у границе Османског царства.

Горња расматрања имала су за циљ да утврде вредност статистичких података и тиме учине употребљивим извор који се овде објављује. Конкретно испитивање старог смедеревског и видинског дефтера дало би одговор на питања: који критеријум и колика баштина чине пореску основицу до 1741. године, у којој мери су разореност и запустелост земље утицали на мењање тога критеријума, у којој мери је тај критеријум поштрен узимањем вредности пшенице за основу новог пописа, да ли је појава кукуруза могла да урапнотежи настали поремећај. Тиме би биле дате координате које су одређивале стварни положај земљорадника, јер се само на основу познавања ранијег стања могу цепити и потоње промене.

II

Одвојена Тимоком од Видинског, а планинским венцем Мироча, Великог Гребена, Дели Јована и Стола од Београдског пашалука, двеју великих војних области, које током друге половине XVIII века постају поприште јаничарског самовлашћа, Крајина је на аустријске обавештајце Јосифа Павла Митесера и Франца Покорнога 1784. године утисак оазе од четрдесет селам села под управом хришћанског кнеза у Неготину. Митесер је у самом Неготину могао дознати да су Турци овоме обор-кнезу поверили управу „из политичких разлога"; да се не мешају у његове послове осим у случајевима крупних злочина, који се решавају пред кадијом у Фетисламу или у Видину; да кнез има годишњи приход од 1.200 гроша и да у својој служби држи тридесет пандура.[25]

На основу казивања Анастасија Драгне из Враце, митрополит Стеван Стратимировић забележио је 1804. године да читав предео Крајине и Кључа са 186 села припада султанији и тиме открио основу на којој почивају његове особите привилегије. Двојица обор-кнезова, један од рода Карапанцића, у селу Неготину и други који се мења, у Кладову, у марту сваке године добијају кафтан из Цариграда — јер убиру и под својим печатом предају бегу у Кладову уговорени данак, који износи 205.000 форинта. Од тога данка сваком кнезу припада 2.000 форинта годишње. Кнезови убиру и десетак, „али сасвим мали". Приход од превоза и риболова убире бег, чија је дужност „да чува град

[25] Д. Пантелић, *Уходење Србије пред Кочину Крајину*, Глас СКА, CLIII, 77, Београд 1933, 159; Д. Пантелић, *Прилози уз расправу Уходење Србије пред Кочину крајину*, Споменик СКА, LXXIV, 57, Београд 1933, 121—122; Д. Пантелић, *Војно-географски описи Србије пред Кочину крајину*, Споменик СКА, LXXII, Београд 1936, 27—29, 46, 54—55.

и суди с кадијом, али хришћанина не може да осуди на смрт без знања великог кнеза". Бег добија урока за својих дванаест људи и толико коња, а сваки обор-кнез има по једног буљубашу са 30—40, па и 50 пандура, за одржавање реда.[26] Обавештавајући своју владу о Пазваноглувом заузимању ове области, француски пуковник Меријаж, који је од 1807. до 1809. боравио у Видину, такође је објаснио њену дојакошњу аутономију везаношћу за султанове кћери.[27] Суштину крајинских повластица, могућност да све своје обавезе испуњава у облику једне уговорене суме, одсеком, добро су схватили Срби у Београдском пашалуку формулишући је у својој молби од априла 1805, са скупштине у Пећанима, да и они све своје данке: харач, порез, царско и спахијско, „све под једном уговореном сумом, како што је у Краиње да имамо давати . . .".[28]

Научни интерес за феномен Крајине у систему Османског царства подстакао је Вук Стеф. Караџић, који је прва сазнања о овој области и њеним кнезовима стекао у време свога боравка у Кладову, 1811—1813, а затим их стално допуњавао и освежавао трајним везама с појединим члановима кнежевске куће Карапанџића.[29] Вук је први ставио крајинске кнезове Карапанџиће у ред братлија („таково кнештво остаје од оца сину"), заједно с дробњачким Караџићима, гачанским Зимоњићима и старовлашким Рашковићима.[30] Истичући да је то једини случај да варошани кнезују сељацима, Вук је први забележио казивања по којима су кнезови ових двеју султанијиних кнежина „такови ферман од цара имали, да не смије Турчин с поткованим коњем наступити на ту земљу".[31] Као одговор на Вуков позив да се приступи истраживању докумената у Цариграду о овом питању,[32] појавио се допис пароха А. Николића са описом породичне архиве Карапанџића. У њој постоје „берат и ферман у оригиналу, с коима се сјајној породици Карапанџића наследно оберкнежство дарива над целом Краином". А. Николић спомиње 1875. као годину смрти Илије Карапанџића, за кога се везује почетак наследног кнештва ове куће, по њему, познате још од 1736. године. Он говори да је „речени Обр-кнез Илија с бератом купио и с скупоценим кафтаном и калпаком обдарен", али доноси једино натпис на његовој бурмутици и извод из тестамента.[33] Убрзо затим, са Дру-

---

[26] Дим. Руварац, *Географске белешке о Турској митрополита Стевана Стратимировића из године 1803. и 1804*, Споменик СКА, XXXIX, 35, Београд 1903, 114.

[27] Мих. Гавриловић, *Исписи из париских архива (Грађа за историју првога српскога устанка)*, СКА, Зборник за историју, језик и књижевност српскога народа, I, Београд 1904, 223—224, 242.

[28] Д. Пантелић, *Око крајинских повластица*, Историски гласник, Београд 1949; 1, 66; Д. Пантелић, *Београдски пашалук пред Први српски устанак*, САН, Посебна издања, CXLVI, Београд 1949, 26.

[29] Више вид. Рад. Самарџић, *Историјски списи* Вука Стеф. Караџића, II, Београд 1969, 374—398.

[30] *Српски Рјечник*, под *Кнез*.

[31] Исто, под *Крајина*.

[32] *Српски Рјечник*, Београд 1852, X—XI.

[33] *Грађа за србску повестницу*, Подунавка, III, 1858, 76—77, према Рад. Самарџић, нав. дело, 381—384.

штвом српске словесности ступио је у везу један од потомака породице Карапанџића. Он се јавио као власник породичне архиве, у којој се чува берат Илије Карапанџића, из 1754. године, „од султана Абдул Хамида", којим се Илији признаје наследно баш-кнештво над Крајином, „као и берат Махмуда, којим се потврђује горњи Абдул Хамидов берат; имам, даље, једну с е р б е с т н а м у, у којој се гарантују права и верска слобода хришћанима између Мораве и Тимока".[34] Подстакнут дописом А. Николића и Вуковом биографијом Данила Алексијевића,[35] Јоксим Новић Оточанин објавио је један напис, такође рађен на основу архиве Карапанџића. И он је видео два берата Илије Карапанце, „од султана Абдулхамида" из 1752. и султана Махмуда I, „којим је онај првашњи потврдио", обелсданно је да се ови берати, као и сва остала оригинална акта налазе „у рукама Илијног унука, ц. к. капетана Бјелоцрквенског регемента у Врачеву-Гају, Димитрија Карапанце", али је касније објавио једино тестамент Илије Карапанце.[36] Вукову слику о карактеру крајинских слобода Ј. Новић Оточанин је готово наивно довршио, истичући да је ова кнежина, као добро султанијино, „заклонита била од насртања зулумћарског, јер је имала, како се казује, и такови ферман султански (за љубав својих сестара), да путник Турчин није смјео на њу наићи с поткованим коњем, већ га је морао прије отковати и на босом наступити".[37] Упадљиво је да Ј. Новић Оточанин не говори о сербест-нами, коју спомиње капетан Димитрије Карапанџић (Алексић) у своме писму, него се, као и Вук пре њега, позива на казивања.

Неки од ових извора, у првом реду Вук, Стратимировић и Меријаж, били су поуздана грађа за Ст. Новаковића да обе кнежине на истоку од Београдског пашалука стави на прво место у свом расматрању њему познатих аутономних области у Османском царству.[38] Вредност Новаковићевих закључака потврдили су извештаји у релацијама аустријских ухода, које је проучавао и објавио Д. Пантелић, особито архивски извори употребљени у студији овог аутора о Крајини у време Кочине крајине.[39]

Од већ устаљеног схватања феномена Крајине одударало је једино тумачење Гл. Елезовића, по коме су вести о тобожњој аутономији ових двеју кнежина фантастичне. На основу шест објављених турских аката, Гл. Елезовић је оспорио вести по којима су ове кнежине биле апанажа султанија. Сматрајући да је њихова земља била завештана двема исламским светињама, Меки и Медини (Haremeyn-i Şerifeyn), Елезовић је покушао да нађе ма-

---

[34] Рад. Перовић, *Грађа за историју Првог српског устанка*, Београд 1954, 263—264; Рад. Самарџић, нав. дело, 384—385.

[35] Вид. Рад. Самарџић, нав. дело, 43—45, 386.

[36] У Даници од 10. августа 1860, 381—383.

[37] *Породица Карапанца до најновијег времена*, Даница од 31. јула 1860, 361—364, према Рад. Самарџић, нав. дело, 387—391.

[38] Ст. Новаковић, *Турско царство пред српски устанак 1780—1804*, Београд 1906, 142—147.

[39] Д. Пантелић, *Крајина у последњем аустријско-турском рату (1788—1791)*, Годишњица Н. Чупића, XLIII, Београд 1934, 178—253.

кар и вербалну везу са султановим харемом.[40] Ипак, после аргументоване критике Д. Пантелића,[41] Елезовић није даље инсистирао на своме мишљењу, против којег довољно говоре и сами потписи адакалских паша на тапијама које је објавио (док. бр. 1, 4, 5), јер се они јављају искључиво у својству „мутевелије вакуфа Фетисламске мукадс". Схватања Гл. Елезовића и Д. Пантелића помирио је В. Стојанчевић, приказавши историју крајинских повластица и њених оборкнезова од краја устанка до прикључења Кнежевини Србији, истичући притом њихово стално опадање после Пазваноглуове узурпације (1797), а особито после додељивања ове мукате адакалским пашама (1814).[42] У најновије време, захваљујући Д. Бојанић-Лукач, на основу конкретних закона, званичних пописа, берата и других прворазредних архивских извора, приказани су положај и обавезе становништва и улога примићура и кнезова ове области, који су произилазили из њеног статуса царског хаса, великог имунитетног домена, коме је припадала још од 1535. године. Писац наведеног рада констатовао је да су 1741. године из царског хаса издвојена 63 места за вакуф библиотеке султана Махмуда I код Велике Аја Софије, и истакао да је ова област, и као вакуфска, задржала своје пређашње слободе.[43]

Поводом одлуке о проглашењу пописаних места за вакуфска, издат је хатихумајун да се она више не траже у старим дефтерима Видинског санџака. Хатихумајун Махмуда I и потврда (tashîh) канцеларије нишанџије (tekvî kalemi) од 24. августа 1741. стављени су као увод у нови дефтер, оверен султановом тугром, и он је похрањен у Царску дефтерхану као једини меродавни статут (dusturulamel) за пописану област. У складу с тим, већ првих дана септембра, мухафизу Видина упућен је ферман, у коме су поименице наведена сва пописана села, селишта и острва са укупним приходом од 6 товара и 76.700 акчи, са упозорењем да су она са свим својим шеријатским десецима и обичајним данцима намењена царском вакуфу. Њихов статус одређен је тада, као и у хатихумајуну, као „одвојено перо и одсечен корак" (mafruz ul-kalem ve maktuu ul-kadem).[44] Његово објашњење проширено је у ферману издатом после 10. септембра. У њему је видински везир обавештен да је управа вакуфа издала у закуп новопописана села до краја фебруара 1742. године, а да ће по истеку овог рока сам вакуф држати све пописане шеријатске и обичајне данке. Забит нове мукате и раје која на њој живи биће самосталан војвода, коме видински везири, по шеријату и кануну, неће моћи да заповедају нити да раде преко његове речи. И овај ферман образложен је тиме што су сви вакуфи султана „одвојено перо и одсечен корак, слободни у сваком погледу (min külli l-vucuh ser-

[40] Гл. Елезовић, *Прилози за историју манастира Букова код Неготина*, Браство, XXXII, Београд 1941, 130—175.

[41] Д. Пантелић, *Око крајинских повластица*, 62—82.

[42] В. Стојанчевић, *Крајински оборкнезови и Крајина — од краја првог устанка до ослобођења Источне Србије*, Историски Гласник за 1958, 34, Београд 1958, 75—104.

[43] Д. Бојанић-Лукач, нав. дело, 65—109.

[44] Mühimme Defteri, 148, стр. 78.

best), те се нико, ни везири, ни миримирани, санџакбези, мутеселими, емини, амили, назири и други, не смеју мешати у њихово правило сербестијета (şurut-i serbestiyet). Како ће вакуф, на основу хатихумајуна, држати ову мукату на начин сербестијета и муафијета (serbestiyet ve muafiyet üzere zabt ve tasarruf), мутевелији вакуфа Алији дата је оверена исправа (temessuk), према којој ће је држати са сербестијетом".[45]

Документ који је овом приликом издат мутевелији вакуфа несумњиво је већ спомињана крајинска сербестнама.

Формулација о сербестијету ове мукате није нова с обзиром на то да је она и пре 1718. године припадала великом царском хасу у Видинском санџаку. Издвајањем освојених места старе хасовине у посебну мукату значајно је више због специфичног статуса који је добила постајући вакуфско добро. Правна промена коју је том приликом претрпела састоји се у претварању миријске земље у мулк, јер је тек после извршења овог правног акта (temlîk) могла бити увакуфљена.

Као и на сваком домену са имунитетом, сербестијет вакуфске мукате састојао се у фискалном и управном имунитету господара земље, у овом случају мутевелије султановог вакуфа. У пракси, то је значило да мухафиз Видина, као управник Видинског санџака, није имао право да убире од раје половину дажбина под називом бадихава: свадбаринс, глоба, димнине од новонасељених житеља, тапијске пристојбе. Затим, он није имао права да је сам кажњава, ни да на њеном подручју држи своје мутеселиме нити да сам организује убирање уобичајених намета, на које су провинцијски намесници полагали право на земљи свога санџака (imdad-i hazariye). Из истих разлога, ни јаничарски одак није могао на овом подручју да оснива своја сердарства. Забрана сваког мешања „са стране", које је држава наглашавла преносећи сва своја права на имунисту, садржана је у формулацији mafruz ul-kalem ve maktu ul-kadem, која подразумева и потпуну посебност и забрану пописивања и приступа. Да ју је народ добро схватио сведочи његово памћење да у Крајину није могло ући турско копито.

Као и на свим другим вакуфима који су припадали мукати Харемејна, назир Фетисламске мукате био је старешина харема, кизлар-ага (Ağa-i Dar-i seadc). Према вакуфнами султана Махмуда, легализованој 1. јануара 1740. године (1. шавал 1152), кизлар-ага је одређен за назира вакуфа библиотеке код Велике Аја Софије још 1733. године, када је овом вакуфу прикључено 18 села у санџаку Малатја. Мутевелија овог вакуфа, „који ће вакуфским пословима управљати у складу с наховођењем назира" постављен је тек почетком 1740. године. Тада је овај положај поверен Али-ефендији, мухасебецији Харемејна. И назиру и мутевелији одређена је плата из прихода вакуфа, по 20 акчи на дан.[46]

Управник Фетисламске мукате био је, у ствари, заступник, већил (vekîl), мутевелије султановог вакуфа. Његово постављање

---

[45] Исто, стр. 96.

[46] Vakiflar Arşivi, Дефтер 638, стр. 1—4; M. Subhî, Tarih, Istanbul 1198, 175.

било је у надлежности мутевелије и кизлар-аге, као врховног надзорника султановог вакуфа. Управник овог царског вакуфа називао се војвода. Његово име у народу било је „кладовски бег". По правилу које је важило за мукате султанових вакуфа, војвода је постављан у присуству султановом, на предлог мутевелије. Као и сваки закупац, он је том приликом полагао одређени износ закупа (mu'accele) и обавезивао се да шаље вакуфу утврђени износ годишњег прихода (mu'eccele).[47] Закуп је даван или обнављан почетком сваке финансијске године (1. марта). У једном ферману, издатом крајем септембра 1741. године, као први фетисламски војвода спомиње се неки Хаџи Мехмед.[48] Како је њему, према ферману од 10. септембра, ова муката била поверена само до почетка финансијске 1742. године, после Хаџи Мехмеда у својству кладовског бега јавља се неки Абдулах-ефенди син Хасан-аге.[49] Он се на овом положају налазио до рамазана 1748. године (25. августа — 24. септембра) и вероватно би остао и даље, да га једне рамазанске ноћи није секиром сасекао у својој кући један од јаничарских старешина у Фетисламу.[50]

У време војводства овог Абдулах-ефендије дошло је до проширења надлежности војводе вакуфске мукате. Средином 1742. овој мукати прикључени су приходи од скела и риболова на Дунаву, а на почетку финансијске 1743. године и приходи од пана-Ђура у Фетисламу и Оршави. По другој султан Махмудовој вакуфнами, легализованој у фебруара 1743, сви приходи од мукате Фетислам, заједно с приходима од скела, бродова и риболова на Сави, Морави и Дунаву и од мукате Враца, у Никопољском санџаку, увакуфљени су за библиотеку и султанов имарет у њеној близини. У овој вакуфнами се каже да су наведене две мукате „предате већилима мутевелије у њиховим местима, да их држе и управљају њима према вакфији".[51] Ради заштите вакуфске раје од зулума са стране, војводи Фетисламске мукате додељен је и Ђердански агалук. Служба Ђердан-аге састојала се у провођењу бродова натоварених храном, оружјем и грађевинским материјалом за Београд кроз опасна места на Дунаву. За обезбеђење саобраћаја кроз Ђердап војвода је имао на располагању три потпуно опремљене шајке из оџаклука Дунавске капетаније, којима су заповедали капетани и два устуачика (шлеп), чију су посаду чинили по један корманош и осморица веслача. По једном обрачуну из 1771. године, војвода је за преузимање дужности Ђердап-аге добијао 500 гроша за једну пловну сезону (од Ђурђевдана до Митровдана).[52]

Приликом састављања прве вакуфнаме за своју библиотеку, султан Махмуд је, противно обичају, одредио да се положај мутевелије нико не даје као доживотна служба и мировина (ve tevliyet-i vakf-i mezbur tebîd ve emek tarikile kimesneye veril-

[47] Дефтер 638, стр. 11.
[48] Mühimme Defteri, 148, стр. 105.
[49] Vakiflar Arşivi, Дефтер 638, стр. 123.
[50] Mühimme Defteri, 153, стр. 340.
[51] Vakiflar Arşivi, Дефтер 638, стр. 9—10.
[52] BBA, Cevdet Tasnifi, Evkaf, 32771.

miye).[53] На основу ове одредбе задужбинара, управљање вакуфом могло је бити поверено тренутно најподобнијем лицу. У наведеном акту из 1771. године у својству мутевелије, који поставља оновременог фетисламског војводу Мустафа-агу, јавља се назир Царске ковнице (Darbhane-i 'Amire).[54] Назир ковнице помиње се као мутевелија султан Махмудових вакуфа до 1788. године.[55] За сада, међутим, нема вести о томе да је ова муката давана султанијама. Пред своју смрт (1754), султан Махмуд је издао у закуп султанији Ајши мукату скела и риболова за 1755. годину. Из спора који је њен ћехаја водио против многобројних дужника, подзакупаца из Шапца, Ћуприје, Гроцке, Смедерева, Пожаревца, Храма, Пека (Градиште) и Добре, стиче се утисак да се султанијино право протезало само на подручју Београдског пашалука.[56] Треба истаћи да је и ту у питању султанијин закуп вакуфских прихода, јер о давању вакуфских добара у арпалук, апанажу, не може се озбиљно говорити.

Статус имунитетне области био је правна подлога за повољнији положај њеног становништва. Подређено једино господару земље, овде заступнику мутевелије царског вакуфа, оно је практично било поштеђено непосредних обавеза према разним слојевима покрајинске управе, а тиме и многобројних насиља с којима су оне биле тесно везане. Једину спону с државом, локалну управу ове мукате, чинио је само један војвода. Као привремени закупник, он није вукао за собом сва уобичајена оруђа администрације и принуде. Запамћено је да је кладовски бег имао свега дванаест коњаника. А како је он деловао потпуно самостално у односу према органима провинцијске власти, војвода је био упућен на виши степен сарадње са органима локалне самоуправе. Другим речима, државна потреба за функционисањем фискалне машине мимо провинцијских органа принуде изискивала је већу ангажованост самоуправних органа на мукатама, а тиме допуштала и њихов развитак до облика у коме су могли имати и стварну друштвену улогу.

На мукатама које су се налазиле на српском језичком подручју локалне самоуправе одржале су се у облику наследног кнежевског достојанства, потврђеног султановим бератом као државна служба. Напред наведена казивања слажу се у томе да је и на Фетисламској мукати постојала установа кнеза-бератлије. До сада није пронађен ни један документ који би та казивања потврдио.

Из харачког дефтера види се да је кнежинска организација била успостављена до средине 1741. године. У попису харача забележено је пет у Фетисламском и двадесет осам кнезова у Крајинском кадилуку. Осим тога, на основу овог пописа може се добити представа и о осталим државним службама које је вакуфска раја обављала ради очувања својих самоуправа. Тринаест ха-

[53] Vakiflar Arşivi, Дефтер 638, стр. 1—4.

[54] Cevdet Tasnifi, Evkaf, 32771.

[55] BBA, Hattihumayunlar, 1178/7/81.

[56] BBA, Rumeli Ahkâm-i Şikayet Defteri, 11, хућум мухафизу Београда и кадији од El Ca 1169; хућум истима од Et Ca 1169.

рачких обвезника у осам фетисламских насеља и седамнаест обвезника у петнаест крајинских села означено је као *биров*. Бирови су забележени у десет села која су имала кнеза (Г. Врбица, Д. Врбица, Грабовица, Србовлах, Радујевац, Слатина, Поповица, Брусник, Тамнич и Мокрање), у седам села постојао је само по један (Ртково, Вел. Каменица, Буковча, Уровица, Штубик, Сиколс и Речка), у четири места по двојица (Валуга, Оршава, Кобишница и Вел. Острво), а у селу Корбову тројица бирова. Ту су уписана и тридесет два пандура, који су, у складу с поретком заведеним у читавом граничном подручју још 1701. године, били задужени за чување угрожених места од хајдука и разбојника.[57] Због тога су бирови, вероватно, обављали дужност помоћника кнеза или сеоског пандура. Службу која је, према поретку из 1701. године, одговарала пандурској на суву, обављали су на Дунаву думенције, које, вероватно, треба разумети не само као корманоше (dümencí) него и као веслаче, који су били многобројнији.

У катастарском попису означени су само Ђердапске думенције: осам на острву Зан (Тимур Капија), двадесет четири у Текији и десет у Фетисламу, који су, у ствари, преведени из Оршаве. У овом попису није забележен ниједан кнез. Међутим, деветнаесторица кнезова из харачког пописа налазе се у катастарском дефтеру као првопописани у својим селима (Јанкул Лупул у Г. Врбици, Стоша Христо у Д. Врбици, Димитрашко Сава (Заман) у Радујевцу, Јонашко Димитриј у Рабдину, Маринко Пава у Самариновцу, Стојан Роба или Руја у Мокрању, Богосав Крагуј у Јасеници, Лападад Лападад у Србовлаху, Живко Никола, у Чубри, Милош Никола у Мстришу, Митар Вукмир (Димитре Драгомир) у Смедовцу, Стефан Стојан у Рогљеву, Милутин Папуш у Видровцу, Јован Веселин у Салашу, Бурко (Цура) Петре у Глоговици, Јован Степан (Јон Стан) у М. Каменици, Барбул Лупул (Барбул Обриску) у Слатини, Бурко Дамјан (Бурко Мијан) у Брусник и Никола Мата у Цањеву). За шесторицу кнезова који у катастарском попису нису уписани као први становници својих села (Драгич Јон у Кусјаку, Цорка Петре (Цорка Кондић), у Грабовици, Јован у Ковилову, Велко Милан у Тамничу, Стојко Јован у Јасикови и Стан Морар у Вратни) може се претпоставити да су у међувремену изгубили кнежевско звање. Овај податак указује на време одржавања скупштине у Крајини, али датовање двају пописа није довољно да би се оно могло прецизније одредити. Значајно је да се имена четворице кнезова из харачког (Лука Лападад у Шајни, Живко Костантин у Шаркамену, Јован Мамаљига у Јабуковцу и Калин Првул у Прахову) не налазе у катастарском попису. Овај податак значи не само да је и категорија „доброседеће раје" имала кнежинску организацију, као у Прахову, које је пописано као халија, него и да је припадник ове категорије могао бити изабран за кнеза и у оним селима која су имала такозвану дефтерли рају.

[57] Mühimme Defteri, 111, стр. 557—579.

На основу харачког пописа могло би се закључити да су кнезови постојали само у половини насеља, то јест, да се кнежина протезала на два, а можда, и више села. Међутим, из једног худета фетисламског кадије од 19. августа 1743. године, издатог поводом уговора о закупу једне воденице на реци Валуги и четири воденице са пет каменова на Подвршкој Реци, закљученог између фетисламског војводе Абдулах-ефендије и раје неколико фетисламских села, види се да је свако село имало свога кнеза. Пред агама фетисламског града уговорне стране споразумеле су се да сељаци заједнички оспособе за рад и одржавају у добром стању наведене воденице у наредних тридесет година, полажући вакуфу сваке године 14.000 акчи закупнине. Међу закупцима јављају се овде кнезови: Живко син Десимира у Малој (Горњој) Врбици, Јован син Грује у Великој (Доњој) Врбици, Јован син Богомола у Рткову, Здравко син Миленка у Корбову, Станчул син Марина у Валуги, Димитрашко син Гаврила у Подвршки, Никола син Гиче у Великој Каменици, Стојан Првич у Шајни, Антон Катун у Сипу и Лика син Негована у Фетисламу.[58] Ниједан од њих није означен као кнез у харачком попису. С обзиром на то да је фетисламски кнез Лика син Негована уписан у катастарском попису као први варошанин Фетислама, може се сматрати да је он једини носио кнежевско звање дуже од две године. Кнезови у Рткову, Корбову, Валуги, Подвршки и Великој Каменици јављају се у худету из 1743. први пут, а у катастарском попису нису уписани на првом месту. Имена кнезова у Великој и Малој Врбици, Грабовици и Шајни показују да су се они променили у односу на 1941. годину. Сипски кнез Антон Катун налазио се у време харачког пописа на ади Караташ. У катастарском попису заведен је не по селу из кога је дошао него по оцу, као Антон Јон, такође на Караташу — Беговској Ади. С обзиром на то да се кнез Стојан Првич не налази у Шајни у време пописа, јасно је да се он доселио или вратио после августа 1741. године.

Кад је на горњим примерима утврђен ритам мењања кнезова, постаје јасно зашто они, као привремене сеоске старешине, нису означавани у катастарском дефтеру, документу трајне статутарне вредности. На исти начин може се одговорити и на питање због чега су писари Царског дефтера посебно пописивали ону рају која је обављала сталну думенцијску службу на Бердапу, иако је и она имала све обавезе обухваћене пописом.

О нахијским или баш-кнезовима ови извори говоре само посредно. Да је ова установа успостављена непосредно после увођења турске власти доказ је подела пописне области на две административне јединице. Како је на подручју Фетисламске мукате постојао само један кадија, у Фетисламу, границе кадилука, у првом и нахија, у другом попису одређују подручје надлежности фетисламског и крајинског баш-кнеза.

Кнезови на многим мукатама, без обзира на величину својих кнежина, потврђивани су на традиционалан начин, бератом. Међутим, готово са сигурношћу се може тврдити да на Фетислам-

[58] Vakiflar Arşivi, Дефтер 638, стр. 123.

ској мукати бератлија није било бар у првих петнаест година после београдског мира.

У једном ферману, упућеном у првој половини марта 1743. године „мухафизу Видина, прећашњем великом везиру Абдулах-паши, мухафизу Београда Пир Мустафа-паши, мухафизу Адакалеа и раји вакуфа", кнезови се у опште не спомињу. Ферман је издат поводом жалбе назира царског вакуфа, кизлар-аге Бешира због тога што је „нека раја и рајински синови из вакуфских села у Фетисламу оставила своја стара села и отишла у Видинску казу, у њене касабе, села и на читлуке, јер су је неки видински ајани намамили обећањима да ће јој плаћати рајинске дажбине". Како је тиме била оштећена вакуфска мукаата, ферман је гласио да се одбегла раја пронађе и са знањем вакуфског војводе врати и насели у своја стара села.[59] За враћање и принудно насељавање (iskân) одбеглс раје одговарали су пред властима кнезова, а не читаво становништво. Због тога се формулација „раји вакуфа" у наслову односи управо на кнезовс. Као назир овог вакуфа, кизлар-ага је морао бити добро обавештен о његовој администрацији и знао би да је из централне канцеларије вакуфа некоме издат берат. Да је на мукати тада било бератлија, ферман би гласио на „рају и берају вакуфа" — што овде није случај.

Кнезови се не помињу ни у једном ферману издатом почетком јуна 1753. годнне забиту Фстислама поводом питања у коме је њихова улога такође била веома значајна. Реч је о њиховој одговорности за безбсдност од хајдука. Повод за овај ферман била је тужба из Београда да се Фетисламска нахија не чува довољно, тако да по њеним селима стално хода педесет до шездесет хајдука, који упадају у оближња села Смедеревског санџака. Иако крајеве који припадају Београду чувају буљуци сејмена, хајдуци се крију и повремено враћају од својих јатака у селима мукате. На то је кладовском забиту наређено да гони и треби хајдуке у договору с буљубашом из Пожарсвца.[60] Овим ферманом у ствари је наређено да заповедник кладовске јаничарске посаде организује јединице за обезбеђење нахије од хајдука. Међутим, како би излажењем кладовске војске у вилајет био повређен имунитет вакуфске мукатс, несумњиво је да се управа вакуфа успротивила спровођењу навсденог фермана. Питање заштите мукате од хајдука решено је тада на једино могућ начин: појачавањем пандурске службе, коју су још од пре пола столећа обављали хришћани. У вези с тим, повећала се одговорност двојице нахијских кнезова, који су, према познијим наративним изворима, преузели на себе плаћање образованих буљука.

Временом, заштита вакуфске мукате добија нову политичку димензију. Између двају великих крајишта, која, под теретом нерешивих друштвених проблема, сигурно срљају у грађански рат, мукати султановог вакуфа била је намењена одређена улога: да отежава везу између београдских и видинских одметника, све отвореније окренутих против Цариграда, који се стичу на њено

[59] Mühimme Defteri, 149, стр. 150.
[60] Mühimme Defteri, 155, стр. 378—379.

тас, а одавде предузимају организоване походе на места из којих су изгнати. Измењене прилике, у којима је муката од чисто фискалног постала у знатној мери и стратегијски објекат, несумњиво су донеле видљиве промене у њеном унутрашњем устројству. У потрази за сигурним јамством за неопходну сарадњу, морао је, на првом месту, претрпети прећашњи демократски принцип мењања кнезова сваке или сваке друге године. Статус нахијских старешина, двојице баш-кнезова, није више могао остати унутрашња ствар заступника мутевелије царског вакуфа.

Наративни извори и забележена памћења старих Крајинаца упућују на закључак да су двојица кнезова у извесном тренутку преузели улоге неке врсте закупаца муката на подручју својих кнежина. То објашњава и стално истицање крајишких кнезова Карапанџића на рачун кључних кнезова. Мања и сиромашнија кнежина, на удару фетисламске и адакалске посаде, није могла бити до те мере пожељна за закуп да би се на њој кнештво одржало као трајно, а још мање, као породично звање. Како трагање за овим документима у администрацији Харемејна није донело очекиване резултате, њега би требало наставити у протоколима Царске ковнице, потоње управе цароког вакуфа. Описи архиве Карапанџића указују на последње године Махмуда I (1730—1754), бркајући узгред име овога султана са Абдулхамидом I (1774—1789). Треба рећи да је не само успон него, вероватно, и само постојање Карапанџића у овом крају млађе од пописа из 1741. године. У њима се не налази потоњи баш-кнез Илија Карапанџа, а сви покушаји да се ово име доведе у везу са именом његовог оца Јована (или Јона) остали су без резултата.[61]

Ферманима из 1741. године одређено је да ће се мукатом управљати на начин сербестијета и муафијата. Установа муафијата у ово време значи опроштај од најтеже обавезе поданика, такозваних текалифа, диванских намета и обичајних терета, у нашим крајевима познате као *порез*. Поред кнезова, муафијет су уживали само они који су обављали јавне службе: бирови, пандури и думенџије. Остала раја није имала основе за муафијет и она је своје терете сносила сразмерно имовном стању. Прерастањем у закупце, кнезови постају плаћене старешине. Казивања се не слажу једино у погледу висине њихових плата. Како је сигурно да разбијање мукате на мање закупне јединице није могло бити извршено на уштрб прихода вакуфа, јасно је да је материјални просперитет баш-кнезова значио допунско оптерећење поданика.

Из многобројних спорова, расправљаних на Царском дивану, види се да је основа за разрезивање такалифа, или пореза, била земља. Пореска обавеза пребацивана је на непосредног посредника земље, власника тапије — на рају, на читлук-сахибију или на спахију, односно господара земље у непочитлученим селима, на којој је „доброседећа" безземљашка раја живела у статусу посеб-

[61] Брат кнеза Илије, Станко Карапанџић, потписао се на једном писму упућеном аустријском генералу Папили 1788. године, као оборкнез Станко Јовановић. — Д. Пантелић, *Крајина у последњем аустријско-турском рату*, 185.

не врсте закупника, дајући њеном законитом господару петину приноса.[62] Како је порез теретио укупни земљишни фонд, без обзира на различити статус земљорадничке раје као закупника земље према господару земље, несумњиво је да је катастарски попис служио на неки начин и као основа за прављење такозваних „дефтера аварских кућа", по којима су ови намети разрезивани. Технички термин који одговара званичном термину „авариска кућа" ('avâriz hâne) запамћен је у нашем народу као *пореска глава*. Како се, на основу казивања Проте Матије Ненадовића,[63] лако може закључити да се пореска глава не поклапа с харачком главом, односно с пореским обвезником, јасно је да пореску главу треба схватити као одређену обрачунску јединицу. С обзиром на то да је реч о наметима који се разрезују на обвезнике чији се број, у приликама страних миграција, емиграција и читлука, стално мења, о наметима чија је висина, у зависности од тренутних државних или вилајетских потреба, у највећој мери промењива,[64] пореска глава је у овој врсти терета једини стабилан елемент. На основу тога, није тешко закључити да је пореска глава домаћи технички термин за обрачунску баштину, која је у овом попису одређена осмином приноса усева без кукуруза у износу од 34 стамболска кејла.

Није искључено да се, применом напред изложеног поступка, до сличних резултата дође и у проучавању старих дефтера, бар оних последњих, с краја XVI века, који су вековима задржали вредност статута. Уколико се овај поступак потврди, добиће се објашњење загонетке престанка пописивања земаља.

Анализа овог малог пописа показала је да су османске пописне књиге далеко драгоценији историјски извор него што се то површним посматрањем може и наслутити. Њеном даљом применом може се доћи до података о стварном стању потчињеног становништва, а тиме и до нешто другачијег схватања османског феудализма уопште. Утврђивање земљишног фонда, израженог приносом кроз господарске натуралне данке, у спрези са стварним бројем работника на земљи открива нове углове у посматрању положаја земљорадничке раје. Бројни односи дефтерли раје према „добросдећој раји", беземљашима, открива развојне линије тога феудализма, односно веома изразите тенденцију укмећивања некадашње праве раје с тапијом, и то не само путем читлука него и у другим, још увек недовољно испитаним, прелазним облицима. Као пример може да послужи податак који,

---

[62] Р. Тричковић, нав. дело, 529—531.

[63] Прота М. Ненадовић, нав. дело, 13.

[64] Сачуване вести о обавезама Крајине према вакуфу веома се разликују у погледу њихове тежине. Према обавештењима које су, 1790. године, аустријске војне власти прикупиле од кнезова, новчане лажбине под Турцима износиле су 70.500, од чега је на порез долазило 45.000 форината. (Д. Пантелић, *Крајина*, 238—240). По Ст. Стратимировићу, чије се вести, мада из друге руке, могу сматрати поузданијим већ и због тога што иде, попут крајишких кнезова, имао потребе да их умањује, новчани данци осим скеларине и риболова (који су узети у обзир у претходном извештају кнезова), износили су 205.000 форината (Д. Руварац, нав. дело, нав. место).

свакако, није нимало случајан: ерарски приход „од општег бејтулмала" на једној обрачунској баштини према основном данку раје на земљи с тапијом, испенци, стоји у односу 250:25, односно 10:1. Ова дажбина, несумњиво убирана од „доброседеће раје", дошљака на туђој, напуштеној или запустелој земљи, убедљиво сведочи о погоршавању њиховог статуса у односу на стару, дефтерли рају, која на земљи живи у статусу најповољнијег закупника.

Раздвајање ових двају слојева раје, поређењем њихових имена у оба пописа, може послужити као ближа одредница демографских кретања на подручју Неготинске Крајине. Непотребно је наглашавати вредност објављених извора за проучавање друштвене, етничке, језичке или здравствене историје и историјске географије ове области.

III

Попис вакуфа састављали су писари из Цариграда. Због тога се он у начину писања разликује од харачког пописа, за који се може претпоставити да потиче из пера домаћег кадијског писара, видинског или фетисламског. Да је писарима Царског дефтера у већој мери туђа језичка материја области коју пописују сведочи чешћа појава румунског status constructus-a за грађење презимена, *a lui*, у облику *a* или *al* испред патронима и матронима. У харачком попису ова појава сусреће се само једанпут: Јон Алтрпарица, овде Јон Алдрјанча. У попису вакуфа, међутим, наилази се на презимена: Алвуц (Вуцин), Албуга[р]аш, (Бугарчић), Алмакдеј (Магдин), Алдорej (Дорин, Тодорин), Алјон (Јонов, Јонић), Апредеј (f. Преда), Арогач (Рогачев), па чак и на случај кад је румунска реч fecior, син, схваћена као саставни део патронима: Јон Фечорујон, Јон син Јонов.

У оба пописа, истоветни су обрасци за најчешћа имена на балканском подручју: Стефан, Петре, Димитре, Михаило, Стојан, Првул, Радован, Радоје, Милован, Милоје итд, па чак и за чисто словенска имена, као Вук, Вујан, Војин (ово име писано је у транслитерацији: *вав, дамма* изнад *је, нун*). За локална и не тако често имена употребљене су различите парадигме. На пример, име Лупул, које пописник харача пише Lupūl, у попису царског вакуфа редовно се јавља у облику Lūpūl, са два *вава* за означавање дужине, затим: Grūja — Gūrūja, Strōja, — Stōrja, Јеремија, — Jegōmija, Līnūl — Lenūl итд. Име Богдан (Bōgdān) царски пописивачи понекад пишу Bvāgdān (као перс. hvāğe, хоџа). Све ове особине пописа занемарене су приликом транскрипције превода. Уместо *елифа*, којим се најчешће означава дуго *а*, пописивачи у неким именима користе *хе:* Krāčun — Kračun, Drāgič — Dragič (трансл. Dīregič), што је такође занемарено. Реч Влах обично пишу у облику Ivlāh, ређе Vlāh, али глас *в* понекад бележе словом *ф*, као Фука, уместо Вука. Они бележе по слуху: Алча, Вуча, Кочул, Бофцок и тиме тачније региструју локалне говорне особине од харачког писара, који се толико поводи за својим знањем румунског језика да и име *Коцофан* (Coţofan) пише *Кофофан* (cociofan). Ша-

више, у писању имена Михуца, Јовица, Бабација, Рајица, Бурица, Богица у облику: *Михудса, Јовитса, Вутса, Бабадсија, Раитса, Буритса, Богитса* осећа се жеља да се забележе фонетске особине имена, односно да се глас *џ* у њима и графички разликује од *ц* и *ч*, који се, као и *џ*, обично пишу *цимом*. Царски посници служе се цимом за означавање неке разлике у именима типа *Борђе — Ђорђе*, али више само кефом и јетом: *Бура, Јорга*. Они, међутим, понекад замењују *т* са *д*: *Талпеш — Далпеш, Турз — Дурз, Дуруз*, и обратно: *Дијак — Тијак, Давид — Давит, Белвид — Белвидов*. Ове појаве у њиховом попису остављене су у преводу, а исто тако и неколико случајева кад су они име *Цветко* у харачком попису белсжили као *Светко* (Isvetko). Уместо речју papas, свештеника, а можда и сва духовна лица, што је вероватније, означавали су речју baba (Bābā), која је превођена са *отац*, без навођења оригинала.

IV

Дефтер новог царског вакуфа је књига у кожном повезу вишњеве боје, 19 x 47,5 см. Повез је украшен розетама, утиснутим на средини и у угловима у злату. Око розета су разбацани биљни орнаменти, у пет боја на златној подлози. На унутрашњем заштитном листу је овера, тасхих ништанције од 11. шумадалахира 1154. (24. августа 1741) године. На првом листу је препис хатихумајуна султана Махмуда I. Он је написан изнад орнаменталног заглавља, састављеног од биљних орнамената, изведених на златној основи у пет боја. Стилизовани орнаменти у врху, који представљају минарета или турбане са надгробних каменова, вероватно, симболишу султанове задужбине. Групе речи султановог писма раздвојене су крупним златним тачкама. Испод хатихумајуна је златом исписана тугра султана Махмуда. Први лист орубљен је двема златним линијама. Текст пописа почиње на другом листу. Текст је 11,5 x 39 см. Сви листови пописа обрубљени су једном широком златном линијом. Наслови: Liva—i Vidin, Nahiye-i Fethülislam и Nahiye—i Krayina писани су црвеним мастилом а остали текст пописа црним тушем. Пагинација је оригинална и почиње на свакој трећој страни од један; custos paginae има. Уз двадесет прву страну књиге увезан је један документ који се односи на мукату султан Махмудовог вакуфа у нахији Ушак, у санџаку Кутахија, али он, омашком, није снимљен.

[ХАТИХУМАЈУН СУЛТАНА МАХМУДА I]

[p. 2]

У смислу часног ајета: „А што се тиче благодети твога Господа преноси их"[1] — ради преношења благодети освајања и победе, ради благодарења за успех и пружену прилику, и како је увећавање различитих богоугодних дела и умножавање милостиња најпреча дужност и најважнија брига великодушних султана — шездесет три села, селишта и острва од села Видинског санџака, која су сада Његовом вољом — Нека је хваљен! — поново постала делом моје царевине, прикључена су са свим својим шеријатским десецима и обичајним данцима, као одвојено перо и одсечен корак, једној од мојих царских задужбина, вакуфима моје царске библиотеке, која се налази у суседству Велике Аја Софије. Зато, да би се увакуфљење поменутих села, селишта и острва убудуће поштовало као закон, нека се побрине да се ова књига новог пописа похрани у моју царску дефтерхану и нека се један његов примерак преда рачуноводству Часних Двеју Светиња.

[ТУГРА]

Махмуд син Мустафе — Вазда победоносан!

[p. 1]

[ОВЕРА]

У складу с величанственим хатихумајуном, који је издат да увећа част, он се, у својству закона, убудуће чува у Царској дефтерхани. И препис је дат. [Потпис]

Дана 11. џумадалахира године 1154. (24. августа 1741)

Тачно.

[p. 3]

САНЏАК ВИДИН

НАХИЈА ФЕТХУЛИСАМ

Село Горња Врбица[2]

Вакуф његовог величанства, највећег владара нашег времена, најузвишенијег владаоца овога света, султана Махмуд Хана — Нека је вазда праћен милошћу Свемилосног Господа! — одре-

---

[1] Qur'ān, Duhā, 19.

[2] Karye-i Gorna Virbiçe — Данас село Мала Врбица.

Ђен за Царску библиотеку, која је сада сграђена и оживљена у суседству Велике Аја Софије. Припада поменутом.

Јанко Лупул
Михаило Узар
Ђорђе Мика
Димитрашко Мика
Богдан Никул
Траило Здравко
Станко, његов брат
Христо Нико
Ђорђе Лука
Живко Десимир
Калафир Драгул
Отац Саслав Михаило
Никола Чипчук
Првул Илија
Андрија, његов син
Матеј Царан
Димитр Дука

ПРИХОД

Испенца, 17 особа	425
Пшеница, 84 мерица	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252
Овас, 12 мерица	84
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	560
Ушур од кошница	480
Ушур од кукуруза и пасуља	1.200
Шира, 150 ведара	750
Данак на свиње и Божић	480
Пољачина	96
Данак на врт, сено и црни лук	320
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и друго	2.000
Ресум на тапије на земљу	460
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе, ресум на хајмене	820
СВЕГА	10.000

Село Долња Врбица[3]

Поменути вакуф.[4] Припада поменутом.[5]

Стоша Христо
Никола Сиганила
Јован, његов брат
Василије, други брат
Станој Србул
Ђорђе Капација
Никола, његов брат
Првул, други брат
Барбул, други брат
Драгич Јаћим

[3] Karye-i Dolna Virbiçe — Данас село Велика Врбица.
[4] Vakf-i m[ezbur] — Скраћеница за формулу султановог вакуфа, која је у целини забележена код села Горње Врбице.
[5] Tab'i m[ezbur] — „Припада поменутом [Фетисламу]".

Никола, његов брат
Првул Исаило
Милутин Крагуј
Цонка, његов брат
Цоја Михај
Борће Првул

Петро Златан
Даја, његов брат

[p. 4]
Јован Грујица
Спасоје Бого
Петро Петро

ПРИХОД

Испенца, 21 особа	525
Пшеница, 84 мерице	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252
Овас, 12 мерица	84
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	420
Ушур од кошница	360
Ушур од кукуруза и пасуља	900
Шира, 300 ведара	1.500
Данак на свиње и Божић	360
Пољачина	72
Данак на врт, сено и црни лук	240
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба	1.500
Ресум на тапије на земљу	720
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	675
СВЕГА	8.700

Село Ртково[6]

Поменути вакуф. Припада поменутом.

Преда Никола
Јанко, његов син
Никола Фицигар
Димитрашко, његов брат
Цора Дука
Јон Лав
Лазар Кирил
Димитрашко Манол
Јован Крста
Станко Бора
Фиро Биров

Никола Јован
Стојан Кучук
Цорка Марин
Димитру Камену
Петро Јован
Шербан Влах
Јован Богомол
Димитрашко Скотар
Марко Крста
Петро Драгул

[6] Katuc-i Rïtkova.

Испенца, 21 особа	
Пшеница, 84 мерице	525
Јечам, 60 мерица	588
Раж, 36 мерица	420
Овас, 12 мерица	252
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	84
Ушур од кошница	420
Ушур од кукуруза и пасуља	360
Шира, 300 ведара	900
Данак на свиње и Божић	1.500
Пољачина	360
Данак на врт, сено и црни лук	72
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	240
Ресум на тапије на земљу	2.500
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	720
	675
[p. 5]	
СВЕГА	9.700

Село Корбаба[7]

Поменути вакуф. Припада поменутом.

Прван Борђе
Никола, његов брат
Борђе Цола
Здравко Мико
Милутин, његов син
Курта Борђе
Радо, његов син
Алекса Неној
Благој Фука
Митре Мана
Стефан, његов син
Бутур Исхак
Лупул Богица
Јован, његов син
Недељко Стесљак
Ника Буртан
Петр, његов брат
Михај Спатару
Јон Алтерјанча Станчо
Станчо, његов брат
Ференцу Царану
Петро Спринчану
Првул Фиља
Станчо Пејча
Стојко Вулпа
Никола Алаљо
Димитрашко Алексар
Радо Гоља
Василиј Живан
Лупул Глигорије
Преда Аламан
Јон Ргула
Драгоја Бурмази
Траиле Алекса
Првул, његов брат
Лупул Чока
Борђе Балика
Првул Калонеска
Михуца Исхак
Трандафило Првул
Петро Радосав
Радо Јовашко
Јона Жипа
Борђе Михој

[7] Kaгуе-i Korbaba — Село Корбово.

Цора Ладова
Павло Дамјал
Никола Жипану
Тодор Грозда
Петро Станулајо
Борђе Весељак
Цора Ладова
Павло Отуз
Петро, његов брат
Цора Војко
Мика Лука
Јон, његов син
Стојка Вамеш
Јон Патила
Првул, његов брат
Јои Урсо
Борђе, његов син
Стефан Тргуљан
Марин Марин
Антоја, његов син
Радул Фурњика
Петро Кузма
Марин Алпоп
Ангел Андреј
Раду Фуругеј
Албу Сарану
Јован Ченгела
Димитро Шушила
Калин Димитре
Преда Мона
Борђе Палавура

ПРИХОД

Испенца, 75 особа	1.875
Пшеница, 280 мерица	1.960
Јечам, 200 мерица	1.380[8]
Раж, 120 мерица	840
Овас, 40 мерица	280
[р. 6]	
Просо, 40 мерица	280
Ушур од конопље и купуса	1.400
Ушур од кошница	1.200
Ушур од кукуруза и пасуља	3.000
Шира, 1.500 ведара	7.500
Данак на свиње и Божић	1.220
Пољачина	240
Данак на врт, сено и црни лук	800
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	5.000
Ресум на тапије на земљу	2.425
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	2.000
СВЕГА	31.400

Острво Корбаба[9]

Преко пута села Корбаба. Поменуто острво је ораница поменутог села. Поменути вакуф.

ПРИХОД од приноса и десетака од житарица и осталих данака 2.000

[8] Рачунске грешке обележене су даље звездицом без коментара.
[9] Cezire-i Korbaba — Острво Корбово, код села Корбова.

Село Валу́ка[10]

Поменути вакуф. Припада поменутом.

Лекадар Никола
Груја Никола
Никола, његов син
Димитрашко Јон
Крачун Јован
Јован Драгић
Никола Лашко
Станчо Марин
Првој Шута
Димитрашко Албулеш
Никола Михој
Радој Кордумило
Борће Кучук
Борћи Бугарин
Александре Кучук
Лападад Лунко
Марко [У]нгуран
Првул Скила
Џора Унгуран
Борћи Гунчић
Јон Гика
Груја Шајин
Лаћим Лалош

ПРИХОД

Испенца, 23 особе	575
Пшеница, 140 мерица	980
Јечам, 100 мерица	700
Раж, 60 мерица	420
Овас, 20 мерица	140
Просо, 20 мерица	140
Ушур од конопље и купуса	700
Ушур од кошница	600
Ушур од кукуруза и пасуља	1.500
Шира, 450 ведара	2.250
Данак на свиње и Божић	675
Пољачина	120
Данак на врт, сено и црни лук	400
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	2.500
Ресум на тапије на земљу	1.200
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	1.000
[p. 7]	
СВЕГА	13.900

Село Под[в]ршка[11]

Поменути вакуф. Припада поменутом.

Трајил Првул
Првул Божин
Бура Иван
Недељко Јон
Филип Јанко
Тодор Јован

[10] Karye-i Valka — Село Вајуга. Писар га је тако забележио због тога што се оно називало и *Валуга* или *Ваљуга*.

[11] Karye-i Podrşka — Пописник га је, очигледно, погрешно пописао.

Станој Јован
Царин Јован
Димитриј Димитрашко
Стојан Првул
Радул Мустафич
Жора Лалош
Стојко Милко
Стојан Јован
Петар Крачил
Никола Чобан
Ергован Ивашко
Димитрашко Гаврил
Васил Брђан
Никола Димитрашко
Димитриј Барбу
Карамихал Никола

ПРИХОД

Испенца, 22 особе	550
Пшеница, 140 мерица	980
Јечам, 100 мерица	700
Раж, 60 мерица	420
Овас, 20 мерица	140
Просо, 20 мерица	140
Ушур од конопље и купуса	700
Ушур од кошница	605
Ушур од кукуруза и пасуља	1.500
Шира, 450 ведара	2.250
Данак на свиње и Божић	675
Пољачина	125
Данак на врт, сено и црни лук	400
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	2.500
Ресум на тапије на земљу	1.200
Млинарина, 2 жрвња	120
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	1.000
СВЕГА	14.000

Село Каменица[12]

Поменути вакуф. Припада номенутом.

Никола Димитриј
Тодор, његов син
Радул Радоња
Борђе, његов син
Велимир Сибин
Борђе Димитрашко
Лупул Ставрија
Стојка Белан
Барбул Јашко
Димитриј Рацић
Негој Михај
Никола Роман
Павел Доцул
Сон Симан
Петро Радан
Никола Велко
Михал Царин
Јован Радан
Преда Лупул
Лупул Јон
Димитрашко Дмитре
Михало Гиља
Првул Алда
Љубоша Костул

[12] Karye-i Kamāniça — Данас село Велика Каменица.

[p. 8]
Петре Станеј
Барбул Кржуј
Лупул Мандру
Тодор Степан
Првул Недељко
Праван, његов брат
Димитриј, његов брат
Јон Петре
Јон Драгот
Борће Никола
Стадул Вујан
Никола Стан
Радул Јон
Стојадин Станој
Јон Павел
Станој Лазар
Лазар Мика
Јован Марко
Јон Јон
Радул Терзи
Крачун Негој
Лазар Груја
Коста Кучук
Трајило Алина
Стојан Алвуц

ПРИХОД

Испенца, 49 особа	1.225
Пшеница, 196 мерица	1.372*
Јечам, 140 мерица	588
Раж, 84 мерице	588
Овас, 28 мерица	196
Просо, 28 мерица	196
Ушур од конопље и купуса	980
Ушур од кошница	840
Ушур од кукуруза и пасуља	2.100
Шира, 600 ведара	3.000
Данак на свиње и Божић	840
Пољачина	168
Данак на врт, сено и црни лук	560
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	3.555
Ресум на тапије на земљу	1.680
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	1.400
Млинарина, 2 жрвња	120
СВЕГА	19.800

Село Грабовица[13]

Поменути вакуф. Припада поменутом.

Никола Митар
Никола, његов син
Бура Митар
Андрица Анкеј
Никола Крума
Рашко Славко
Јанаће Ленул
Никола Костадин
Алда Драгомир
Милосав Јаблан
Првул Ленул
Петар Мрцан

[13] Karye-i Grabofça.

Стојан Брецој
Никола Весилић
Сибин Јоцан
Негој Стај
Милош Јаблан
Аљa Рајко
Трандафило Панашко
Добресан Мирко
Стојан Негод
Станој Милић
Борђе, његов син
Михаил Папук
Никола Тајан
Јон Недељћа
Арсенија Дајић
Жико, његов брат
Казимир Вучед
Јован Митар

[p. 9]
Стојан Борђе
Ђорка Кондић
Никола Талијан
Букур Булдан
Барбуул Ленул
Груја, његов син
Првул Траил
Михуца Шинан
Прван Кочул
Никола Поповић
Петар Кочул
Крачун Флорић
Захарија Брндуш
Димитрашко Марко
Мирко Лупул
Радул Обрескул
Јован Ленул
Манол Првул

Огњан Пруцој
Дујка Стајко
Милосав Шаретко
Станко Смиљанић
Живан Милојко
Јован Божић
Лека Стајко
Јован Грлич
Лупул Шелар
Отац Лападад Јанашко
Благој Димитрашко
Михаил Петар
Јорга Павел
Уна Никола
Крсто Петар
Бирко Филимон
Сава Јован
Благој Станој
Борђе Дагвав
Никола Букуран
Јон Букуран
Вита Хајда
Тома Јован
Стојко Мусич
Првул Мусуд
Стан Булгар
Преда Рацун
Димитриј, његов брат
Јон Стагар
Драгич Алјон
Михаил, његов брат
Никола Алфироj
Првул Бибу
Петро Никола
Никола Царка
Даго Јован
Јон Кора

ПРИХОД

Испенша, 85 особа	2.125
Пшеница, 280 мерица	1.960
Јечам, 200 мерница	1.380*
Раж, 120 мерица	840
Овас, 40 мерица	280
Просо, 40 мерица	280
Ушур од конопље и купуса	1.400
Ушур од кошница	1.200
Ушур од кукуруза и пасуља	3.000

Шира, 1.950 ведара	
Данак на свиње и Божић	9.750
Пољачина	1.245
Данак на врт, сено и црни лук	240
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	800
Ресум на тапије на земљу	5.000
Млинарина, 5 жрвања	2.400
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	2.000
	34.300

Острво Таш Гарда, други назив Беговска Ада[14]

Поменути вакуф. Припада поменутом.

[p. 10]

Петре Димитриј	Петре Могош
Радул Станчо	Првул Кочин
Јован Петре	Јон Петре
Андон Јон	

ПРИХОД

Испенца, 7 особа	
Пшеница, 28 мерица	175
Јечам, 20 мерица	196
Раж, 12 мерица	140
Овас, 4 мерице	84
Просо, 4 мерице	28
Ушур од конопље и купуса	28
Ушур од кошница	140
Ушур од кукуруза и пасуља	120
Шира, 75 ведара	300
Данак на свиње и Божић	375
Пољачина	120
Данак на врт, сено и дрва[15]	24
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	80
Ресум на тапије на замљу	500
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	160
СВЕГА	250
	2.600

[14] Cezire-i Taş Garda nam-i diğer Beg Adasî — У харачком дефтеру, исти људи пописани су као житељи дунавске аде Карагаш. Реч је о острву код гарде Карагаш, Црне Стене, која се налазила на северу од села Давидовца према Сипу.

[15] Resm-i bustan ve giyah ve hime — Овај и још неколика помена данка на дрва (који ће бити означени звездицом) уместо лука, наводе на помисао да је ставка „ресум на врт, сено и лук" обухватала и давање огревног дрвета господару земље.

Острво Зан[16]

Поменути су думенције. Поменути вакуф. Припада поменутом.

Михуца Илија
Јанкул Пеја
Флора Радул
Радул Крста
Михаил Јован
Драган Петре
Сава Петре
Агатон Јован

ПРИХОД

Испенца, 8 особа	200
Пшеница 28 мерница	196
Јечам, 20 мерица	140
Раж, 12 мерица	84
Овас, 4 мерице	28
Просо, 4 мерице	28
Ушур од конопље и купуса	140
Ушур од кошница	120
Ушур од кукуруза и пасуља	300
Шира, 75 ведара	375
Данак на свиње и Божић	120
Пољачина	24
Данак на врт, сено и црни лук	80
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	500
Ресум на тапије на земљу	160
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	225
СВЕГА	2.600

[p. 11]

Село Шајна

Поменути вакуф. Припада поменутом.

Никола Остоја
Драгод Дмитриј
Митре Атанаш
Петре Лена
Фиру Јован
Преда Никола
Митре, његов син
Курта Стојко
Цорка Јован
Никола Јакоб
Првул Пеја
Мартин Марко
Алексан Цорка
Јанкул Папунча
Митре Радул
Петре Јован
Јован Јован
Серапин Јован

[16] Cezire-i Zan — Исте думенције пописане су у харачком дефтеру на ади Тимур Капија, јужно од Сипа.

ПРИХОД

Испенца, 18 особа	450
Пшеница, 84 мерице	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252
Овас, 12 мерица	84
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	420
Ушур од кошница	360
Ушур од кукуруза и пасуља	900
Шира, 300 ведара	1.500
Данак на свиње и Боожић	360
Пољачина	72
Данак на врт, сено и црни лук	240
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.550
Ресум на тапије на земљу	720
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	600
СВЕГА	8.600

Село Ковилово[17]

Код паланке Текије. Поменути вакуф. Припада поменутом.

Нестор Димитриј	Петар Дол
Никола Даба	Петар Радачиина
Петре Далпеш	Преда Водица
Јован Ивашко	Јован Михна
Младен Предрак	Лупул Пајин
Радосав Предон	Даба Топал
Јован Јован	Јован Крачун
Јован Станчо	Димитриј Крста
Јован Нико	Петре Спајар
Јован Трајило	Павел Дугачка
Борће Морару	Јанош Угракеш
Недељко Станчо	Петрашко Лазко
Јанкул Дурз	Вито Шелар

ПРИХОД

[p. 12]	
Испенца, 26 особа	650
Пшеница, 112 мерица	784
Јечам, 80 мерица	560
Раж, 48 мерица	336

[17] Kaгye-i Kovilova.

	112
Овас, 16 мерица	112
Просо, 16 мерица	560
Ушур од конопље и купуса	480
Ушур од кошница	1.200
Ушур од кукуруза и пасуља	2.250
Шира, 450 ведара	480
Данак на свиње и Божић	96
Пољачина	320
Данак на врт, сено и црни лук	
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	2.000
Ресум на тапије на земљу	900
Млинарина, 1 жрвањ	60
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	800
СВЕГА	11.700

Село Текија Паланка[18]

Преко пута Оршаве. Становници Оршаве имају веома мало земље, те због тога нису могли да буду на својим баштинама[19] и зато су прешли и населили се у поменуто место. Поменути вакуф. Припада поменутом.

Стоја Миленка
Станчо Михалча
Тодор Петре
Димитрашко Барбул
Јован Ђуђина
Крста Велько
Јон Миханл
Аврам Бабалик
Стан Беган
Петре Оц
Ференц Вујко
Првул Абугарул
Јован Ацеј
Петре Истеј
Цора Ацеј
Ацеј Првул
Јанкул Апредеј
Петре Тијак
Никола Линко
Јорга Печила
Јован Кашуга
Паво Барзика
Јанош Панеј
Јорга Дулгер
Јован Мрцумић
Цора Лападад
Илија Јанеш
Бела Владобој
Никола Бебер
Јакоб Кинтоваш
Велько Богдан
Драгот Никола
Јакоб Арогач
Радул Латанич
Димитриј Бостанци
Преда, његов брат
Паун Бостанци
Станчо Газибара
Јон Фечоруџон
Петре Гојко
Никола Трандафила
Лудаш Вуча

[18] Kagye-i Tekiye Palankasi — То значи да је насеље изван земљаног утврђења, у коме је била смештена посада, имало статус села, тј. да у Текији тада није било цивилног муслиманског становништва.

[19] У ориг. yurd, кућа са окућницом и земљом.

Вуча Беган
Јанко Бајеј
Веселко Коцаман
Фиријон Каја
Матеј Олар
Грозан Анедељеј
Стамати Илеј
Гина Дулгер
Драгич Драгули
Никола Мумци
Никуца Анедељеј
Ђерђи Дељац
Борђе Тепелуца
Јон Жико
Никола Станчуло
Димитре Скитница
Десфод Врдшица

[p. 13]

Думенције поменутог села

Кокора Кокора
Јован Текијаш
Јован Угрин
Михуца Војука
Рајин Сибин
Јова Адрљиша
Скина Слијањеј
Курта Ћитеј
Крста Мушеј
Сава Папас
Џора Бонћета
Васиј Ћелча
Преда Вулпан
Никола Бирогошку
Паво Крачун
Трајила Дука
Јања Алјон
Андреј Копој
Злата Стошко
Обрен Олар
Паво Смиљанеј
Паво Белан
Јанко Јагодић
Јанкул Кахна

ПРИХОД

Испенца, 83 особе	2.075
Пшеница, 280 мерица	1.960
Јечам, 200 мерица	1.380*
Раж, 120 мерица	840
Овас, 40 мерица	280
Просо, 40 мерица	280
Ушур од конопље и купуса	1.400
Ушур од кошница	1.200
Ушур од кукуруза и пасуља	3.000
Шира, 1.950 ведара	9.750
Данак на свиње и Божић	1.220
Пољачина	240
Данак на врт, сено и црни лук	800
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	5.000
Ресум на тапије на земљу	2.400
Баднхава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	3.075
СВЕГА	34.900

Село Голубиње[20]

Поменути вакуф. Припада поменутом.

Ника Лазар
Петар Аврам
Јован Максим
Рајина Рајко
Јован Лазар
Јован Радуловић
Живко Никола
Јован Пајун
Богдица Срба
Богдан Милоје
Јовица Радош
Митар Јован
Стефан Павко
Пајун Миливоје
Станко, његов сини
Стојан Јанко
Андреј Рајча
Богосав, његов син

ПРИХОД

Испенца, 18 особа	450
Пшеница, 84 мерице	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252
Овас, 12 мерица	84
[p. 14]	
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	420
Ушур од кошница	360
Ушур од кукуруза и пасуља	900
Шира, 150 ведара	750
Данак на свиње и Божић	360
Пољачнна	72
Данак на врт, сено и црни лук	240
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.500
Ресум на тапије на земљу	720
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	600
СВЕГА	7.800

Село Сип

Без раје. Поменути вакуф. Припада поменутом.

ПРИХОД

Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168

[20] Karye-i Golubine.

Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	160
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
Ресум на тапије на земљу	320
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	4.000

Острво Губавац[21]

Преко пута Горње Врбице. Поменути вакуф. Припада поменутом.

Илија Срба
Радул Михонеш
Јанашко Стреја
Јован Џорка
Јанкул Смок
Јон Смок
Јанош Јован
Јован Радул
Абрам, његов брат

ПРИХОД

Испенца, 9 особа	225
Пшеница, 42 мерице	294
Јечам, 30 мерица	210
Раж, 18 мерица	126
Овас, 6 мерица	42
Просо, 6 мерица	42
Ушур од конопље и купуса	210
Ушур од кошница	180
Ушур од кукуруза и пасуља	450
Шира, 75 ведара	375
Данак на свиње и Божић	180
Пољачина	36
Данак на врт, сено и црни лук	120
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	750
[p. 15]	
Ресум на тапије на земљу	240
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	330
СВЕГА	3.800

[21] Cezire-i Gubavaç der mukabele-i Gorna Virbiça.

[У МАРГИНИ]

Пазар панађура на земљи Фестислама и Оршаве

„У смислу ајета: „А што се тиче благодети твога Господа, преноси их" — ради преношења благодети и због тога што је увећавање добрих дела и умножавање милостиња најпреча дужност и најважнија брига честитих султана — раја самог Фетислама и саме Оршаве и осталих села, острва и земаља у Видинском санџаку, који су раније Његовом вољом — Нека је хваљен и узношен! — поново постали делом моје штићене царевине и који су увакуфљени и назначени службеницима и за трошкове једне од мојих царских задужбина, вакуфима моје сјајне царске библиотеке и мог узвишеног имарета, које су сада од стране моје царске личности подигнуте — постала је мој нови царски фетх. А како је она тек нашла спас из руке Ђаурске окупације, како је достојна моје високе царске милости и, како су речени Фетхулислам и Оршава и остала места не само часни вакуф, и пролазна места на Дунаву у околини Видина, Ниша и Београда него и јер су фетисламска и оршавска скела по једна скела без премца на обали Дунава — зато се, слично панађуру у Еласонији, који је вакуф покојне Валиде Султаније близу Багче Капије у Цариграду, панађуру у самом Сливену, који је вакуф покојног султана Мурат Хана у Једрену, панађуру у Свиштову, који је вакуф мајке покојног претходњег султана у Ускудару и слично Дољан панађуру, који је миријска муката,[22] установљује панађурски трг, о Митрову дне у Оршави и о Ђурђеву дне у Фетисламу. Како је јасно да ће трговци и други из градова и касаба које се налазе посвуда у вилајету Румелији долазити у ова два места са својом робом, стварима и тканинама и трговати и да ће то бити лепа намера, која ће довести до подизања земље, а то је њен основни циљ, а временом, и до благостања народа и земље — ти, који си поменути, донеси дефтер вакуфа и твојим пером упиши у дефтер вакуфа да се у поменутим местима на објашњени начин установљује по један панађурски трг по једамнут у години у одређено време, да дажбине које се узимају на начин који је уобичајен на другим панађурима убире мој царски вакуф и да су оне прикључене мојим царским вакуфима." — У складу с високославним ферманом, који је уписан овом презреном, заведено у дефтер. Дана 10. мухарема године 1156. (7. марта 1743).

Презрени Мехмед Саид, теквија

Сам Фетхулисам

Поменути вакуф. Припада поменутом.

Лика Негован
Радул, његов син
Стефан Вуча
Јован Фира
Јон Пасторица
Радул Молдован

[22] Село у Македонији код Струмице, чувено са својих годишњих вашара. Његов опис вид. Х. Шабановић, *Путопис Евлије Челебије*, Сарајево 1967, 557.

Станимир Митар
Стојан Вуча
Илија, његов брат
Јанкул Лазић
Трајило Станан
Спасоје Станан
Светко Бостанци
Преда Врбица
Драгота Вулпа
Јован Врбица
Никола Врбица
Петар Гаврил
Никола, његов син
Никола Симаја
Јанкул Тодора
Јован Драгомир
Стојан Јован
Митар Олар
Михајло Стоја
Бора Живко
Борђе Дулгер
Бора Црнић
Недељко, његов син
Сандул Иван
Михуца Првул
Петар Даја
Сима, његов син
Павел, његов брат
Павел Јаблан
Недељко Стојан
Крста Андрија
Лупул Рађит
Павел Кучук
Богица Станоје
Јован Касап
Јон Порсова
Михаил Бобулуј
Јован Кордељ
Петар Пеја
Тонча Милић

Костадин Бербер
Лупул Пасторга
Даја Радул
Јанкул, његов брат
Придон Славић
Лазар Јован
Борђе Јован
Никола Крцан
Павел Стабоја
Груја Олар
Јован Рађит
Јања Дулгер
Митар Манојле
Лазко Митар
Оргован Илија
Милко Димитриј
Стан Крцан
Петар, његов син
Борђе Михај
Стојко Дамјан
Спасој Крпић
Гергина Илћеј
Петар Папук
Митар Јован
Манојле Стојан
Крста Репеђа
Јон Ценуш
Сава Лука
Павел Строја
Светко Крич
Стојкан Јован
Артеније Павел
Недељко Гица
Драгич Петар
Јован Никола
Јон Чока
Крста Строја
Крчун Јон
Никола, његов брат

[p. 16]

Думенције поменутог фестислама

Никола Петар
Јован, његов брат
Андрија Станимир
Недељко Маламенко
Стојан Магдић

Курта Давић
Барбул Капацина
Јон Крцун
Јован Јанкул
Стојан Јанкул, халвација

ПРИХОД

Испенца, 94 особе	2.350
Пшеница, 448 мерица	3.136
Јечам, 320 мерица	2.220*
Раж, 196 мерица	1.260
Овас, 64 мерице	448
Просо, 64 мерице	448
Ушур од конопље и купуса	2.240
Ушур од кошница	1.920
Ушур од кукуруза и пасуља	4.500
Шира, 2.400 ведара	12.000
Данак на свиње и Божић	1.940
Пољачина	384
Данак на врт, сено и дрва*	1.280
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	8.000
Ресум на тапије на земљу	3.840
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	3.250
СВЕГА	49.000

Сама Оршава

Без раје. Поменути вакуф. Припада поменутом

ПРИХОД

Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	160
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
Ресум на тапије на земљу	320
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	4.000

[p. 17]

НАХИЈА КРАЈИНА

Село Србовлах[23]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Лападад Лападад
Басараба Пришор
Стефан Царан
Василиј Јон
Аврам Аврам
Костантин Стојка
Трандафило Никола
Никола Басараба
Никола Сулеш
Михај Крачма
Стојка Грик
Јон Димитриј
Станој Радосав
Радул Димитрашко
Јаков Паско
Симијон Јон
Никола Мунтан
Првул Агата
Јонашко Марин
Јон Петак
Првул Владуц
Јон Стојко
Вита Чобан

ПРИХОД

Испенца, 27 особа	675
Пшеница, 140 мерица	980
Јечам, 100 мерица	700
Раж, 60 мерица	420
Овас, 20 мерица	140
Прсо, 20 мерица	140
Ушур од конопље и купуса	700
Ушур од кошница	600
Ушур од кукуруза и пасуља	1.500
Шира, 500 ведара	1.500*
Данак на свиње и Божић	600
Пољачина	120
Данак на врт, сено и црни лук	400
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	2.500
Ресум на тапије на земљу	1.200
Млинарина, 1 жрвањ	60
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	1.065
СВЕГА	13.300

Село Прахово[24]

Без раје. поменути вакуф. Припада поменутој.

[p. 18]

ПРИХОД

Пшеница, 42 мерице	294
Јечам, 30 мерица	210
Раж, 18 мерица	126

[23] Karye-i Sirbovlah — Данас село Србово.
[24] Karye-i Prahova hali an il- reaya.

Овас, 6 мерица	42
Просо, 6 мерица	42
Ушур од конопље и купуса	210
Ушур од кошница	180
Ушур од кукуруза и пасуља	450
Пољачина	36
Данак на врт, сено и црни лук	120
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	750
Ресум на тапије на земљу	240
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	300
СВЕГА	3.000

Село Радујевац, други назив Радујница[25]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Димитрашко Сава
Стаи Кошоган
Димитриј Стојан
Михаил Димитриј
Мира [Б]асараба
Стојка Димитриј
Јон Никола
Радул Којим
Сава Којчил
Јон Буда
Тодорашко Драгул
Преда, његов син
Јон Никола
Крачун Јон
Нагој Алмажан

ПРИХОД

Испенца, 14 особа*	350
Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 300 ведара	1.500
Данак на свиње и Божић	240
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	160
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
Ресум на тапије на земљу	330
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	6.100

[25] Karye-i Raduyovaç nam-i diğer Radoyniça — Ово је једини помен да се Радујевац називао и Радојница или Радујница.

Село Радин

Поменути вакуф. Припада поменутој.

[p. 19]

Јонашко Димитриј
Тошко, његов син
Јон Анђелов
Андрија Пехливан
Јован Јован
Недељко Маринко
Нагој Радул
Јон Пренчан
Алексан Чован
Петрашко Кицуј
Димитрашко Димитриј
Станко, његов брат
Удра Борђе
Никола Трновица
Бокину Царан

ПРИХОД

Испенца, 15 особа	375
Пшеница, 84 мерице	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252
Овас, 12 мерица	84
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	420
Ушур од кошница	360
Ушур од кукуруза и пасуља	900
Шира, 450 ведара	2.250
Данак на свиње и Божић	360
Пољачина	72
Данак на врт, сено и црни лук	240
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.500
Ресум на тапије на земљу	700
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	600
СВЕГА	9.200

Село Самариновац[26]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Маринко Пава
Исак, његов брат
Петар Стојча
Никола, његов брат
Јован Илија
Никша Недељко
Никола, његов брат
Станиша Добровој
Иван Катић
Спасој, његов син
Борђе Угрин
Стефан, његов брат
Станко Крстан
Никола Дамјан
Јован Илија
Богдан Никола

[26] Karye-i Samarinofça.

Јанош Вукца
Богдан Иван
Михајло Лазар
Стојко Богић
Никола Гузан
Јовица Иван
Никола Недељко
Ивко Богосав
Станило Мојсило

ПРИХОД

Испенца, 25 особа	625
Пшеница, 112 мерица	784
Јечам, 80 мерица	560
Раж, 48 мерица	336
Овас, 16 мерица	112
[p. 20]	112
Просо, 16 мерица	560
Ушур од конопље и купуса	480
Ушур од кошница	1.200
Ушур од кукуруза и пасуља	2.250
Шира, 450 ведара	480
Данак на свиње и Божић	96
Пољачина	320
Данак на врт, сено и црни лук	
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	2.000
Ресум на тапије на земљу	965
Млинарина, 2 жрвња	120
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	800
СВЕГА	11.800

Село Мокрањ[27]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Стојан Руја
Недељко, његов син
Првул Јон
Трандафило Радул
Мања Радул
Првул Магдојан
Петре, његов брат
Митре Стојан
Петре Брежан
Јон Андрин
Илија, његов брат
Милак Трново
Никола Белић
Никола Русу
Ђорђе, његов брат
Тогча Величко
Луко Лазар
Живко Мило
Ђорђе Окњан
Ђорђе Стојко
Богдан Гричан
Радул Преда
Димитре Јања
Радул Лункан
Калофир Алјон

[27] Karye-i Mokrân.

Богосав Чоко	Радул Јовица
Илија Бабанцеј	Првул Калин
Тика Ленка	Првул Терзи

ПРИХОД

Испенца, 31 особа	800*
Пшеница, 140 мерица	980
Јечам, 100 мерица	700
Раж, 60 мерица	420
Овас, 20 мерица	140
Просо, 20 мерица	140
Ушур од конопље и купуса	700
Ушур од кошница	600
Ушур од кукуруза и пасуља	1.500
Шира, 600 ведара	3.000
Данак на свиње и Божић	600
Пољачина	120
Данак на врт, сено и црни лук	400
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	2.500
Ресум на таниџе на земљу	1.200
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	1.000
СВЕГА	14.000

[p. 21]

Село Кусјак

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Удра Петре	Крачун Вуздуак
Костантин, његов син	Барбул Сула
Драгич Јон	Михаил Никола
Танаш Драгија	Драгомир Петар
Стојко Брсану	Преда Драгија
Стан Србул	Јон Димитрашко
Давит Олћан	Настас Јон
Стан Фетија	Истудор Крајко
Василиј Барбул	Стан Првул
Трифу Никола	Јон Никола
Преда Михаил	Димитриј Митре
Василиј, његов брат	

ПРИХОД

Испенца, 23 особе	575
Пшеница, 84 мерице	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252

	84
Овас, 12 мерица	84
Просо, 12 мерица	420
Ушур од конопље и купуса	360
Ушур од кошница	900
Ушур од кукуруза и пасуља	1.500
Шира, 300 ведара	360
Данак на свиње и Божић	72
Пољачина	240
Данак на врт, сено и црни лук	
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.500
Ресум на тапије на земљу	720
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	625
СВЕГА	8.700

Село Јасеница[28]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Богосав Крагуј
Михаил, његов брат
Јанко Бугарин
Михајло, његов син
Бураџе Павле
Стан Новаковић
Станко Селанић
Миленко Милосав
Миладин Божитко
Милош, његов брат
Стојко Милосав
Видој Јован
Никола Милој
Богосав Милош
Стојак Тодора
Стојан, његов брат
Миленко Стојан
Јанко Јован

ПРИХОД

	450
Испенца, 18 особа	588
Пшеница, 84 мерице	420
Јечам, 60 мерица	252
Раж, 36 мерица	84
Овас, 12 мерица	
[р. 22]	84
Просо, 12 мерица	420
Ушур од конопље и купуса	360
Ушур од кошница	900
Ушур од кукуруза и пасуља	375
Шира, 75 ведара	360
Данак на свиње и Божић	72
Пољачина	240
Данак на врт, сено и црни лук	
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих	

[28] Karye-i Yaşeniça.

лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.500
Ресум на тапије на земљу	720
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	675
СВЕГА	7.500

Село Штубик[29]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Рајко Ладосав	Иван Радој
Бураће Јањо	Триху Грота
Грујa, његов брат	Илија Милој
Стефан Посто	Радој Богданча
Михаил, његов брат	Радој Драгој
Никола Михајло	Никола Милој
Манол Станко	Првул Гудац
Милован Арханђел	

ПРИХОД

Испенца, 15 особа	375
Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просоо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 75 ведара	375
Данак на свиње и Божић	240
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	160
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
Ресум на тапије на земљу	330
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	5.000

Село Хуровица[30]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Јоргован Милош	Милојко Радован
Дестуд Милен	Игњад Угрин
Милој, његов брат	Богдан Милак

[29] Karye-i Iştubik.
[30] Karye-i Hurovitsa — Село Уровица.

Стан Станисав
Стајко Павко
Милак Благој
Петар Делвидов
Витомир Кузма
Миленко Стефан

[p. 23]
Митар Радосав

Првул Јанош
Радој Бора
Гаврил Костантин
Татомир Кривац
Груја Манојле
Степа Љуболија
Радул Унгуран
Василиј Болешан
Божин Лутој

ПРИХОД

Испенца, 22 особе	550
Пшеница, 85* мерица	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252
Овас, 12 мерица	84
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	420
Ушур од кошница	360
Ушур од кукуруза и пасуља	900
Ресум на евенке	530
Данак на свиње и Божић	360
Пољачина	72
Данак на врт, сено и црни лук	240
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.500
Ресум на тапије на земљу	720
Млинарина, 2 жрвња	120
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	600
СВЕГА	7.800

Село Кобишница[31]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Јанаће Барбул
Радул Алмажан
Стојан Барберу
Јосим Албуга[р]аш
Нагој Кучук
Станиле Крста
Станишо Албеј
Мартин Драгул
Првул Новак
Богдан Фурнеску
Димитриј Радул
Михаил Гагу
Матеј, његов син
Марин Алмакдеј
Нагој Олтан
Станислав Василиј
Стефан Челик
Никола Кожокар
Радоња Стојаш
Стефан Трак
Стан Димитриј
Љубшо Морал

[31] Kagye-i Kobişniçe.

Опри, његов син
Обрен Мустешан
Димитриј Буђура
Крачун Терзи
Јон Дан
Димитрашко Вуча
Крељин Лупул
Јон Братеј
Михаил, његоов син
Ефрем Удра
Димитриј Радул
Хамза Домаћин

Опра Бусјака
Костантин Вулпаш
Борђе Алдорej
Недељко Дагул
Ефрем, његов брат
Рајак Стојан
Никола Болога
Михаил, његов син
Јорга Јорга
Борђе Петре
Милак Стојан
Отац Тодор Пару

[p. 24]

ПРИХОД

Испенца, 46 особа	1.150
Пшеница, 168 мерица	1.176
Јечам, 120 мерица	840
Раж, 72 мерице	504
Овас, 24 мерице	168
Просо, 24 мерице	168
Ушур од конопље и купуса	840
Ушур од кошница	720
Ушур од кукуруза и пасуља	1.800
Шира, 450 ведара	2.250
Данак на свиње и Божић	720
Поњачина	144
Данак на врт, сено и црни лук	480
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	3.000
Ресум на тапије на земљу	1.440
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	1.200
СВЕГА	16.600

Село Буковча[32]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Преда Димитриј
Баден, његов брат
Стефан Славеј
Јон Василиј
Конда Богдан
Петре Давит
Стан Станчо
Преда Станђеј
Тодор Барбул

Тодор Лупул
Џорка Михаил
Андреј Станчо
Миловаи Милић
Илија Комарјан
Адам Готован
Јон Велић
Стан Карбунар
Јанко, његов син

[32] Bukofça.

Владо поп (Baba)
Преда Барбул
Стојка Мош
Тодор, његов син
Стефан Србин
Јон, његов син
Крсто Радул
Стан, његов брат
Јован Нико
Нико, његов син

Барбул Јергован
Лападад Алекса
Војко Дујко
Преда Тодор
Петро Нико
Стан Минка
Симон Славеј
Стојка Кошоган
Михаил, његов брат
Отац Костантин Матеј

ПРИХОД

Испенца, 38 особа	950
Пшеница, 168 мерица	1.176
Јечам, 120 мерица	840
Раж, 72 мерице	504
Овас, 24 мерице	168
Просо, 24 мерице	168
Ушур од конопље и купуса	840
Ушур од кошница	720
Ушур од кукуруза и пасуља	1.800
Шира, 450 ведара	2.250
[p. 25]	
Данак на свиње и Божић	720
Пољачина	144
Данак на врт, сено и црни лук	480
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	3.000
Ресум на тапије на земљу	1.440
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	1.200
СВЕГА	16.400

Село Брестовац[33]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Милосав Радој
Милко, његов брат
Бураће Степан
Станој Маројић
Лека Стојановић
Јован Славић
Петар Спасов

Благој Дајић
Милован Иванко
Милија Стефан
Живан Баћ
Богосав Станисав
Миленко Иванко
Тонча Иван

[33] Karye-i Brestovac.

ПРИХОД

Испенца, 14 особа	350
Пшеница, 84 мерице	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252
Овас, 12 мерица	84
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	420
Ушур од кошница	360
Ушур од кукуруза и пасуља	900
Шира, 150 ведара	750
Данак на свиње и Божић	360
Пољачина	72
Данак на врт, сено и црни лук	240
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.500
Ресум на тапије на земљу	720
Млинарина, 1 жрвањ	60
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	640
СВЕГА	7.700

Село Чубра

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Живко Никола
Мирко Богдан
Голуб Пантелија
Бошко Добросав
Радован Дамјан
Јанаћи Паун
Милија Иван
Јован Илија
Михајло Стефан
Милован Стојан
Маринко Стојан
Паун Јован
Михаил, његов син
Миладин Оризаница
Никола, његов син
Петар Милија
Стојко Мојсо
Јеремија Живан

[p. 26]
Стојак Боцеску
Петар Милудин
Живан Јован
Текеријон Стаменов
Милак Ивко
Груја Ђелаш

ПРИХОД

Испенца, 24 особе	600
Пшеница, 112 мерица	784
Јечам, 80 мерица	560
Раж, 48 мерица	336
Овас, 16 мерица	112
Просо, 16 мерица	112
Ушур од конопље и купуса	560

	480
Ушур од кошница	1.200
Ушур од кукуруза и пасуља	1.500
Шира, 300 ведара	480
Данак на свиње и Божић	96
Пољачина	320
Данак на врт, сено и црни лук	
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	2.000
Ресум на тапије на земљу	960
Млинарина, 1 жрвањ	60
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	840
	11.000
СВЕГА	

Село Медриш[34]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Милош Никола	Радој Змајко
Милојко, његов брат	Радој, његов брат
Пава Костин	Јеремија Милош
Милосав Нико	Бураће Симанов

ПРИХОД

	200
Испенца, 8 особа	392
Пшеница, 56 мерица	280
Јечам, 40 мерица	168
Раж, 24 мерице	56
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	280
Ушур од конопље и купуса	240
Ушур од кошница	600
Ушур од кукуруза и пасуља	375
Шира, 75 ведара	240
Данак на свиње и Божић	48
Пољачина	165
Данак на врт, сено и црни лук	
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
Млинарина, 2 жрвња	120
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	460
	5.000
СВЕГА	

[34] Karye-i Medrîş — Село Метриш.

Село Смедовац[35]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

[р. 27]

Митар Вукмир
Стојан Илија
Петар Стој
Стојан Радосав
Првул Јован
Јован Јанош
Милан Јанош
Станисав Степан

ПРИХОД

Испенца, 8 особа	200
Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 150 ведара	750
Данак на свиње и Божић	340
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	170
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
Ресум на тапије на земљу	320
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	5.300

Село Гојан[36]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Стојан Јован
Стојко Милун
Стојак Ико
Јован Милун
Милак Лазар
Бошко Нико
Станој Окњан
Јанко, његов брат
Станчо Влах
Недељко, његов брат

ПРИХОД

Испенца, 10 особа	250
Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280

[35] Karye-i Simedovac.
[36] Karye-i Goyan.

Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 150 ведара	750
Данак на свиње и Божић	290
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	170
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
Ресум на тапије на земљу	320
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	5.300

[p. 28]

Село Речка

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Велко Костантин
Вуца Нико
Борђе Влах
Вуча Петар
Станисав, његов брат
Недељко Живадин
Михај Величко
Митар Стојан
Јован Марко

ПРИХОД

Испенца, 9 особа	225
Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 150 ведара	750
Данак на свиње и Божић	315
Пољачина	48
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
Ресум на тапије на земљу	320
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	5.300

Село Трњан[37]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Стојак Радосав
Стојко, његов брат
Јован Којић
Жико Радоје
Василиј Адам
Бошко Стефан
Добрица Милосав
Ладисав Буксан
Радоје Лећеј
Стојан Радомир
Бирко Маринко
Рајко Добрица
Мантелија Богић
Митар Милош
Стојан Мартин
Богић Станисав
Стојко Муксан
Станко Радмило
Недељко Богдан

ПРИХОД

Испенца, 19 особа	475
Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 300 ведара	1.500
[p. 29]	
Данак на свиње и Божић	240
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	160
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
Ресум на тапије на земљу	320
Млинарина, 2 жрвња	120
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	435
СВЕГА	6.400

Село Карбулово[38]

Поменути вакуф. Припада поменутом.

Сретко Јован
Станоје Никола
Милија, његов син
Угрин Марко
Живко Миливој
Никола Јован
Милутин, његов брат
Рајица Станисав
Ранимир Бурица

[37] Karye-i Trnân.
[38] Karye-i Karbulova.

ПРИХОД

Испенца, 9 особа	225
Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 150 ведара	750
Данак на свиње и Божић	240
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	160
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
Ресум на тапије на земљу	320
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	485
СВЕГА	5.300

Село Рогљево[39]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Стефан Стојан
Богој Јанко
Бошко, његов брат
Светко Бугарин
Никола Михајло
Јован Милован
Јован Радој
Марко Петар
Никола Бугарин
Јон Јован
Јон Првул
Димитрашко Влах
Јон Никола
Марко Милић
Богосав Стојко

ПРИХОД

[p. 30]

Испенца, 15 особа	375
Пшеница, 84 мерице	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252
Овас, 12 мерица	84
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	420
Ушур од кошница	360
Ушур од кукуруза и пасуља	900
Шира, 300 ведара	1.500
Данак на свиње и Божић	360
Пољачина	72

[39] Karye-i Rogleva.

Данак на врт, сено и црни лук	240
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.500
Ресум на тапије на земљу	725
Млинарина, 2 жрвња	120
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	600
СВЕГА	8.600

Село Лацково[40]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Јован Стојак
Живул Милош
Живан Стојан
Живко, његов брат
Новак Радован

ПРИХОД

Испенца, 5 особа	196
Пшеница, 28 мерица	196
Јечам, 20 мерица	140
Раж, 12 мерица	84
Овас, 4 мерице	28
Просо, 4 мерице	28
Ушур од конопље и купуса	190
Ушур од кошница	120
Ушур од кукуруза и пасуља	450
Шира, 150 ведара	750
Данак на свиње и Божић	125
Пољачина	24
Данак на врт, сено и црни лук	40
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	600
Ресум на тапије на земљу	210
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	350
СВЕГА	3.500

Острво село Велико острво[41]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Јован Трандафило
Мартин, његов брат
Пстре, његов брат
Крачун Доб
Јон Негуца
Преда Деспод
Симијон Гузан
Никола Нико

[40] Karye-i Laçkova.
[41] Cezire-i karye-i Velika Istrva.

Драгич Глоговчан
Станчо Лападад
Преда Бук
Тодор Димитриј
Сава, његов брат
Никола Лападад
Миро Лупул
Трандафило Станимир
Првул Попеш
Јон Јон

[p. 31]
Марин Равеј
Барбул Крпатор
Алекса Андрон
Димитриј Марин
Драгич Драган
Мата Боцок
Јанош, његов брат
Илија, други брат
Јон Тузкулиску
Јован Текеру
Тодор Радоња

Првул Пејка
Паун Од
Борђе Доброд
Никола Карамадрак
Никола Мариу
Вејко, његов брат
Герга Добро
Барбул, његов брат
Никола Будусан
Лападад Фира
Василиј Мунтан
Костантин Србул
Станко Мило
Димитриј, његов брат
Симан, његов брат
Стан Тодор
Костантин Коцофан
Владо Стекла
Првул Јон
Првул Попшор
Барбул Ника
Никола Грујa

ПРИХОД

Испенца, 51 особа	1.275
Пшеница, 280 мерица	1.960
Јечам, 200 мерица	1.380*
Раж, 120 мерица	840
Овас, 40 мерица	280
Просо, 40 мерица	280
Ушур од конопље и купуса	1.400
Ушур од кошница	1.200
Ушур од кукуруза и пасуља	3.000
Шира, 1.500 ведара	7.500
Данак на свиње и Божић	1.220
Пољачина	240
Данак на врт, сено и црни лук	800
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	5.000
Ресум на тапије на земљу	2.425
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	3.000
СВЕГА	31.900

Село Тамниче[42]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Павко Иванко
Андрија Ника
Станисав Величко
Никола Јанош
Никола Јовица
Велко Милан
Јован Костантин
Иван, његов брат
Велимир Кованов
Стојан Милеико
Василиј Лазар
Јанко Мутафчи

ПРИХОД

Испенца, 12 особа	300
Пшеница, 84 мерице	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252
Овас, 12 мерица	84
[р. 32]	
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	420
Ушур од кошница	360
Ушур од кукуруза и пасуља	900
Шира, 300 ведара	1.500
Данак на свиње и Божић	360
Пољачина	72
Данак на врт, сено и црни лук	240
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.500
Ресум на тапије на земљу	720
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	600
СВЕГА	8.400

Село Шаркамена[43]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Ратко Матић
Никола Милић
Никола Станимир
Димитриј, његов брат
Никола Станов
Богица З[р]авко
Трихо Ника

ПРИХОД

Испенца, 7 особа	175
Пшеница, 28 мерица	196
Јечам, 20 мерица	140

[42] Karye-i Tamniçe.
[43] Karye-i Sarkamena — Село Шаркамен.

Раж, 12 мерица	84
Овас, 4 мерице	28
Просо, 4 мерице	28
Ушур од конопље и купуса	140
Ушур од кошница	120
Ушур од кукуруза и пасуља	300
Шира, 75 ведара	375
Данак на свиње и Божић	190
Пољачина	24
Данак на врт, сено и црни лук	80
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталних лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	500
Ресум на тапије на земљу	160
Млинарина, 1 жрвањ	60
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	200
СВЕГА	3.800

Село Јасикова

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Раду Јован	Стојко Јован
Атанаш, његов брат	Стојан Радоје
Вуча Ника	Бурко Михај
Вуча Станош	Маден Недељко
Јанчо Станош	Крста Јанашко
Пана Крста	Првул Лападад

ПРИХОД

[p. 33]

Испенца, 12 особа	300
Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 150 ведара	750
Данак на свиње и Божић	240
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	160
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталних лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.030
Ресум на тапије на земљу	320
Млинарина, 3 жрвња	180
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	5.500

Село Копри[в]ница[44]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Рајко Јован	Паун Станисав
Станисав Радманов	Иван Сава
Стаило, његов брат	Јован Станоје
Пава Станисав	Милосав Станимир
Сава Костантин	Стојан Миладин

ПРИХОД

Испенца, 10 особа	250
Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 150 ведара	750
Данак на свиње и Божић	240
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	160
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.060
Ресум на тапије на земљу	320
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	5.300

Село Видровац[45]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Милутин Папуш	Новак Богој
Милојко, његов брат	Стреја Јанкул
Јован Милакова	
Крста Јеремија	[р. 34]
Никола Стојан	Богдан Лазар
Марко Дојик	Давит Никола
Костантин Радојко	Јован Војин
Обрад Богосав	Радован Милић
Михај Радомир	Марко Станој
Богић Радул	Радован Бурица
	Мата Радојко

[44] Karye-i Kobriniçe — Погрешно записано село Копривница.
[45] Karye-i Vidrovac.

ПРИХОД

Испенша, 19 особа	475
Пшеница, 84 мерице	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252
Овас, 12 мерица	84
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	420
Ушур од кошница	360
Ушур од кукуруза и пасуља	900
Шира, 300 ведара	1.500
Данак на свиње и Божић	240
Пољачина	72
Данак на врт, сено и црни лук	240
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.500
Ресум на тапије на земљу	725
Млинарина 2 жрвња	120
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	600
СВЕГА	8.700

Село Салаш

Поменути вакуф. Припада поменутој

Јован Веселин	Богица Милин
Милија, његов син	Богић, његов брат
Лазар, други син	Стојан Милко
Станко Лазар	Радован Никола
Миленко Марко	Марко Сава
Милутин, његов брат	Радој Лалош
Новак Стоја	Богдан Радосав
Стефан, његов син	Милош Марко

ПРИХОД

Испенша, 16 особа	400
Пшеница, 84 мерице	588
Јечам, 60 мерица	420
Раж, 36 мерица	252
Овас, 12 мерица	84
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	420
Ушур од кошница	360
Ушур од кукуруза и пасуља	900
Шира, 300 ведара	1.500

Данас на свиње и Божић	360
Пољачина	72
Данак на врт, сено и црни лук	220
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др	1.500
Ресум на тапије на земљу	720
Млинарина, 2 жрвња	120
Бадихава, свадбарина, данас на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	600
[p. 35]	
СВЕГА	8.600

Село Логовница[46]

Поменути вакуф. Припада поменутој

Бурко Петре	Никола Бугарин
Крста, његов брат	Станчо Драгомир
Мирко Драгомир	Трандафило Монка
Драго Стефан	Бонка Никола
Стефан Самарко	Јон Михај

ПРИХОД

Испенца, 10 особа	250
Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 300 ведара	1.500
Данак на свиње и Божић	240
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	160
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др	1.000
Ресум на тапије на земљу	310
Млинарина, 2 жрвња	120
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	6.100

[46] Karye-i Logovinçe — Погрешно записано село Глоговица.

Село Мала Каменица[47]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Јован Степан
Стојан, његов брат
Борђе Груја
Марко, његов син
Јон Ника
Милун Нико
Милко Милован
Петар Стојко
Милован Давит
Михај Рота
Марин Думаћеј

ПРИХОД

Испеница, 11 особа	275
Пшеница, 56 мерица	392
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 300 ведара	1.500
Данак на свиње и Божић	245
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	160
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
[p. 36]	
Ресум на тапије на земљу	320
Млинарина, 3 жрвња	180
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	400
СВЕГА	6.200

Село Сикол[48]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Јован Радун
Бураћ, његов брат
Јовица Милутин
Ивко Благоје
Нико Богчов
Казимир, његов брат
Живко Сибин
Стојан Велко
Јон Велимир
Недељко, његов брат
Богосав Богић
Живко Милутин
Живко Богосав
Стојак Јован

[47] Karye-i Kamâniçe-i Küçük.
[48] Karye-i Sikol — Село Сиколе.

Бина Борђе
Ивко Борђе
Арсеније Оливер
Јон Борђе
Јован Братин
Поп Дамја, његов брат
Јован Борђе
Деспод Голуб
Живко Милко
Радич Обретко
Радоје, његов брат
Радивој, други брат

ПРИХОД

Испенца, 26 особа	650
Пшеница, 112 мерица	784
Јечам, 80 мерица	560
Раж, 48 мерица	336
Овас, 16 мерица	112
Просо, 16 мерица	112
Ушур од конопље и купуса	560
Ушур од кошница	480
Ушур од кукуруза и пасуља	1.200
Шира, 450 ведара	2.250
Данак на свиње и Божић	480
Пољачина	96
Данак на врт, сено и црни лук	360
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	2.000
Ресум на тапије на земљу	960
Млинарина, 1 жрвањ	60
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	800
СВЕГА	11.800

Село Слатина[49]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Барбул Лупул
Фиру, његов син
Богић Ковач
Стојко Павли
Пириден Ница
Михаил Брњак
Бада Станчуо
Тодор Ушулу
Димитрашко Јанош
Наоје Наоје
Обрен Калараш
Радул Фрмошел
[р. 37]
Павел Првул
Првул Калараш
Никола Предо
Аврам Чок
Радосав Велимир
Алда Шћоју
Стојко Брндуш
Отац Флориј Јован
Јон Грлуш

[49] Karye-i Islatna.

ПРИХОД

Испенца, 21 особа	525
Пшеница, 112 мерица	784
Јечам, 80 мерица	560
Раж, 48 мерица	336
Овас, 16 мерица	112
Просо, 16 мерица	112
Ушур од конопље и купуса	560
Ушур од кошница	480
Ушур од кукуруза и пасуља	1.200
Шира, 300 ведара	1.500
Данак на свиње и Божић	480
Пољачина	96
Данак на врт, сено и црни лук	320
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	2.000
Ресум на тапије на земљу	960
Млинарина, 1 жрвањ	60
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	815
СВЕГА	10.000

Село Брза[50]

Код Слатине, без раје. Поменути вакуф. Припада поменутом.

ПРИХОД

Пшеница, 28 мерица	196
Јечам, 20 мерица	140
Раж, 12 мерица	84
Овас, 4 мерице	28
Просо, 4 мерице	28
Ушур од конопље и купуса	140
Ушур од кошница	120
Ушур од кукуруза и пасуља	300
Пољачина	24
Данак на врт, сено и црни лук	80
Приход од општег бејтулмала, имања и одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	500
Ресум на тапије на земљу	160
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	200
СВЕГА	2.000

[50] Karye-i Brza nezd Islatna.

Село Брусник

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Бурко Дамјан
Иван Јанош
Стојан, његов син
Петар Стојана
Груја Петар
Јовица, његов брат
Јон Богој
Стојан, његов брат
Дамјан Радосав
Миличко Богдан
Јован, његов брат
Радосав Станој

[р. 38]
Јовица, његов син
Петар Живко
Велој Милутин
Михајло Радосав
Радоје Благој
Радоња, његов брат

ПРИХОД

Испенца, 18 особа	450
Пшеница, 112 мерица	784
Јечам, 80 мерица	560
Раж, 48 мерица	336
Овас, 16 мерица	112
Просо, 16 мерица	112
Ушур од конопље и купуса	560
Ушур од кошница	480
Ушур од кукуруза и пасуља	1.200
Шира, 450 ведара	2.250
Данак на свиње и Божић	480
Пољачина	96
Данак на врт, сено и црни лук	320
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	2.000
Ресум на тапије на земљу	960
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	800
СВЕГА	11.500

Село Рајац[51]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Стојко Старац
Митар, његов син
Ивко Илија
Рајко Радован
Ивко, његов брат
Живан Богоје
Живко, његов брат
Јован Видич
Стефан Кузма
Стојан Окњан

[51] Karye-i Rayac.

ПРИХОД

Испенца, 10 особа	
Пшеница, 84 мерице	250
Јечам, 60 мерица	588
Раж, 36 мерица	420
Овас, 12 мерица	252
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	84
Ушур од кошница	420
Ушур од кукуруза и пасуља	360
Шира, 150 ведара	900
Данак на свиње и Божић	750
Пољачина	360
Данак на врт, сено и црни лук	72
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	240
Ресум на тапије на земљу	1.500
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	720
СВЕГА	600
	7.600

Село Жањево[52]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

[p. 39]

Никола Мата	Бура Иван
Првул Кокул	Марин Обра
Диго Драгомир	Стојан Петре
Паун Лазар	Велька Првул
Лападад Раден	Стојка Петре
Обрен, његов син	Марко Лазар
Радул Богдан	

ПРИХОД

Испенца, 13 особа	
Пшеница, 84 мерице	325
Јечам, 60 мерица	588
Раж, 36 мерица	420
Овас, 12 мерица	252
Просо, 12 мерица	84
Ушур од конопље и купуса	84
Ушур од кошница	420
Ушур од кукуруза и пасуља	360
Шира, 300 ведара	900
Данак на свиње и Божић	1.500
Пољачина	360
Данак на врт, сено и црни лук	72
	240

[52] Karye-i Janeva — Село Џањево, данас Давидовац.

Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.500
Ресум на тапије на земљу	735
Млинарина, 1 жрвањ	60
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	600
СВЕГА	8.500

Село Јабуковац[53]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Стојко Димитриј	Радул Драгич
Богдан Стоја	Богој Милош
Михајло Велимир	Стојан Кијиш
Андрија Радосав	Танаш Лупул
Првул Брњак	Димитриј Болиску
Лападад Олар	Борђе Домназит
Димитрашко Стела	Првул Болиску
Богој Велимир	Јон Гиз
Петре Скоку	Димитриј Прч
Тодоша Паун	Добросав Велимир

ПРИХОД

Испенца, 20 особа	500
Пшеница, 112 мерица	784
Јечам, 80 мерица	560
Раж, 48 мерица	336
Овас, 16 мерица	112
Просо, 16 мерица	112
Ушур од конопље и купуса	560
Ушур од кошница	480
Ушур од кукуруза и насуља	1.200
Шира, 300 ведара	1.500

[p. 40]

Данак на свиње и Божић	480
Пољачина	96
Данак на врт, сено и црни лук	320
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	2.000
Ресум на тапије на земљу	940
Млинарина, 2 жрвња	120
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	800
СВЕГА	10.900

[53] Karye-i Yabukovac.

Село Врадна[54]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Паун Басараба
Петре, његов брат
Јон Лалеш
Стојкан Фасуј
Стан Морар
Јосим Басараба
Јован [Ја]шко

ПРИХОД

Испенца, 7 особа	175
Пшеница, 56 мерица	588
Јечам, 40 мерица	280
Раж, 24 мерице	168
Овас, 8 мерица	56
Просо, 8 мерица	56
Ушур од конопље и купуса	280
Ушур од кошница	240
Ушур од кукуруза и пасуља	600
Шира, 75 ведара	375
Данак на свиње и Божић	240
Пољачина	48
Данак на врт, сено и црни лук	160
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	1.000
Ресум на гапије на земљу	320
Млинарина, 1 жрвањ	60
Бадихава, свадбарина, данак на виноград, глобе и ресум на хајмане	450
СВЕГА	4.900

Село Висока[55]

Код Мокрања. Без раје. Поменути вакуф. Припада поменутој.

ПРИХОД

Пшеница, 28 мерица	196
Јечам, 20 мерица	140
Раж, 12 мерица	84
Овас, 4 мерице	28
Просо, 4 мерице	28

[54] Karye-i Vradna — Село Вратна.

[55] Karye-i Visoka — Старо село Висока налазило се на истоименом брду, на коме су пре рата били виногради Мокрања и Вељковог села (К. Јовановић, нав. дело, 168, 169). На северу од Вељкова је топографски назив Височке Пивнице.

Ушур од конопље и купуса	140
Ушур од кошница	120
Ушур од кукуруза и пасуља	300
Пољачина	24
Данак на врт, сено и црни лук	80
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	500
Ресум на тапије на земљу	160
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	200
СВЕГА	2.000
[p. 41]	

Село Роман[56]

Код села Мокрања. Без раје. Поменути вакуф. Припада поменутој.

ПРИХОД

Пшеница, 28 мерица	196
Јечам, 20 мерица	140
Раж, 12 мерица	84
Овас, 4 мерице	28
Просо, 4 мерице	28
Ушур од конопље и купуса	140
Ушур од кошница	120
Ушур од кукуруза и пасуља	300
Пољачина	24
Данак на врт, сено и црни лук	80
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	500
Ресум на тапије на земљу	160
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	200
СВЕГА	2.000

Село Рушан[57]

Код села Мокрања. Без раје. Поменути вакуф. Припада поменутој.

ПРИХОД

Пшеница, 28 мерица	196
Јечам, 20 мерица	140

[56] Karye-i Roman nezd karye-i Mokrân — Ишчезло село Роман вероватно се налазило на месту Романов Мост, у атару данашњег Мокрања. — К. Јовановић, нав. дело, 171.

[57] Karye-i Ruşan nezd karye-i Mokrân — Старо село Рушан налазило се на Рушанском Вису, у атару данашњег Мокрања (К. Јовановић, нав. место). Рушанско Брдо и Рушанске Пивнице налазе се на североистоку од села Мокрања.

Раж, 12 мерица	84
Овас, 4 мерице	28
Просо, 4 мерице	28
Ушур од конопље и купуса	140
Ушур од кошница	120
Ушур од кукуруза и пасуља	300
Пољачина	24
Данак на врт, сено и црни лук	80
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	500
Ресум на тапије на земљу	160
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	200
СВЕГА	2.000

Село Неготин

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Петар Стефан
Марко, његов брат
Здравко Стојко
Милосав Павлов
Стојко Мали
Никола Гица
Радој Јован
Стојан Велчо
Обретко Војин
Величко, његов син
Бураћ Стојан
Јован Митар

[p. 42]
Милосав Јован
Новак Славко
Милко Доколин
Радој Живко
Тодор Вело
Стојадин Стамад
Бура Калин
Живко Нико
Богдан Пантелија
Пава Јован
Богдан Паун
Никола Самарџи
Стефан Радојић
Милован Милојик
Јован Недељко
Мата Јован
Захарија Бурчија
Првул Ника
Андрија Петре
Буто Стојак
Стојан Стефан
Митар Никола
Јован Петар
Борђе Стајчо
Кузма Мајер
Урош Живко
Првул Бурчија
Милија Митар
Милош Борђе
Иван Митар
Стојак Велко

ПРИХОД

Испенца, 43 особе	1.075
Пшеница, 280 мерица	1.960
Јечам, 200 мерица	1.380*
Раж, 120 мерица	840

Овас, 40 мерица	280
Просо, 40 мерица	280
Ушур од конопље и купуса	1.260
Ушур од кошница	1.080
Ушур од кукуруза и пасуља	2.700
Шира, 2.400 ведара	12.000
Данак на свиње и Божић	1.220
Пољачина	240
Данак на врт, сено и црни лук	800
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	5.000
Ресум на тапије на земљу	2.400
Млинарина, 1 жрвањ	60
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	2.065
СВЕГА	35.000

Село Короглаш[58]

Поменути вакуф. Припада поменутој.

Милован Радосав
Нико Богдан
Сава, његов син
Славко, други син
Иван Станко
Стојан, његов брат
Живко Јован
Јован Радомир
Јован Радошевић
Бураћ Милосав
Здравко, његов син
Бурица Милосав
Петар Крста
Сретко Стојан
Богој Митар
Максим Богдан
Крста Бура
Анђел Влах
Аврам Петар
Борђе, његов брат
Танаш Аападад
Преда Хамза
Удреште Митар
Илија Јон

[р. 43]

Димитрашко Тодор
Никола Јован
Василиј Петар
Барбул Калин

ПРИХОД

Испенца, 28 особа	700
Пшеница, 224 мерице	1.568
Јечам, 160 мерица	1.120
Раж, 96 мерица	672
Овас, 32 мерице	224
Просо, 32 мерице	224
Ушур од конопље и купуса	1.140
Ушур од кошница	960

[58] Karye-i Korglaş — Данас село Милошево.

Ушур од кукуруза и пасуља	2.400
Шира, 1.500 ведара	7.500
Данак на свиње и Божић	960
Пољачина	192
Данак на врт, сено и црни лук	640
Приход од општег бејтулмала, имања одсутних и несталих лица, ухваћене марве, одбеглог роба и др.	4.000
Ресум на тапије на земљу	1.920
Млинарина, 3 жрвња	180
Бадихава, свадбарина, данак на винску бурад, глобе и ресум на хајмане	1.600
СВЕГА	26.000

ЧИТЛУК УБИЈЕНОГ ХАЗНАДАРА СУЛЕЈМАНА У КАДИЛУКУ ЕЛАСОНИЈА, У САНЏАКУ ТРИКАЛА

„Читлук убијеног хазнадара Сулејмана у кадилуку Еласонија, у Трикалском санџаку, чини раја села именом Кокинополоз.[59] Како после погубљења поменутог убијеног нису имали неког исправног и ваљаног субашу, који би гледао њихове послове, а њих чувао и штитио, њихова земљорадња и ратарство остали су запуштени. Зато, кад су они раније изложили своје стање у својим представкама, мутевелији царских вакуфа, мухасебецији Часних Двеју Светиња, Дервиш Мустафи — Нек му се увећа слава! — остављено је да се код зналаца распита о правоваљаности припајања поменутог читлука царским вакуфима, али се још никакав одговор није појавио. — „Кад су, у циљу откривања правог стања, питани зналци о садашњој представци поменуте раје, о службенику поменутог убијеног и о стању и годишњем приходу поменутог читлука, они су изјавили да је од прихода летњих и зимских пашњака, постојећих имања,[60] заједно са закупнином за кућe, давано одсеком хиљаду гроша годишње — ако се изволи прикључити царским вакуфима Његовог величанства" — поднео је извештај поменути мутевелија. У складу с тим, написана је часна заповест Царског дивана да се пером тевкије у дефтер вакуфа, који се налази у Царском дефтеру,[61] сада заведе да се он прикључује царским вакуфима Његовог величанства. У вези с тим, баш-дефтердар Мустафа-ефендија дао је исказ, те је донет дефтер вакуфа, а ти, у смислу исказа поменутог дефтердара, заведи сада твојим пером у дефтер вакуфа да се горе поменути читлук, који је читлук поменутог убијеног, у поменутом кадилуку, у поменутом санџаку, прикључује царским вакуфима". — У складу с горњом високославном наредбом, издатом овом презреном, заведено у дефтер.

Дана 26. зилкаде године 1166. (31. јануара 1753).
Презрени Мехмед, тевкија

---

[59] Данас село Кокиноплос, на североистоку од Еласоне.
[60] У ориг. çift.
[61] Defter-i Hakanî, Царски дефтер, канцеларија Царске дефтерхане, у којој су чуване пописне књиге.

ФАКСИМИЛИ КАТАСТАРСКОГ ПОПИСА КРАЈИНЕ И КЉУЧА ИЗ 1741. ГОДИНЕ

ТАБЛЕ I—XXII

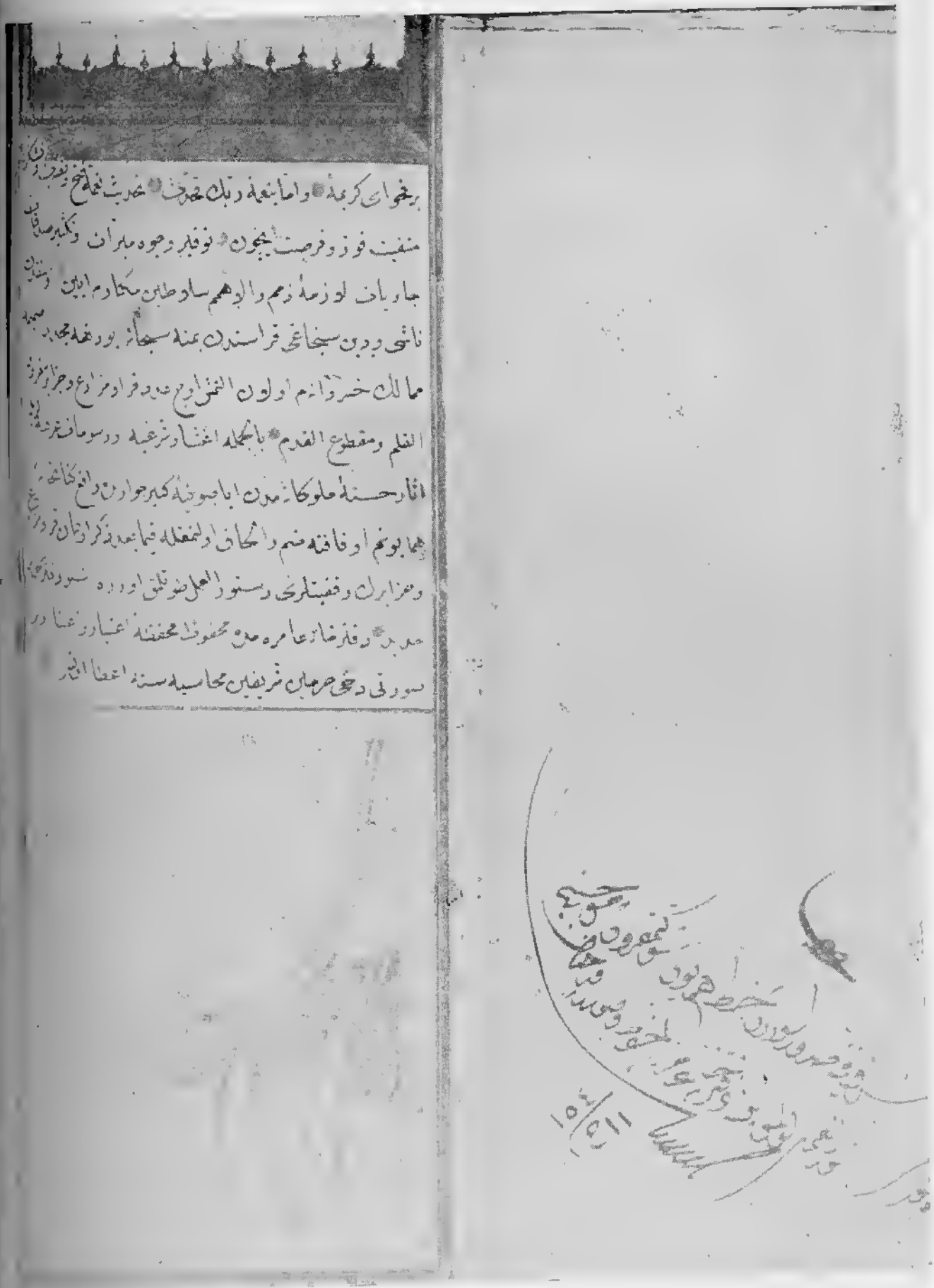

2

1

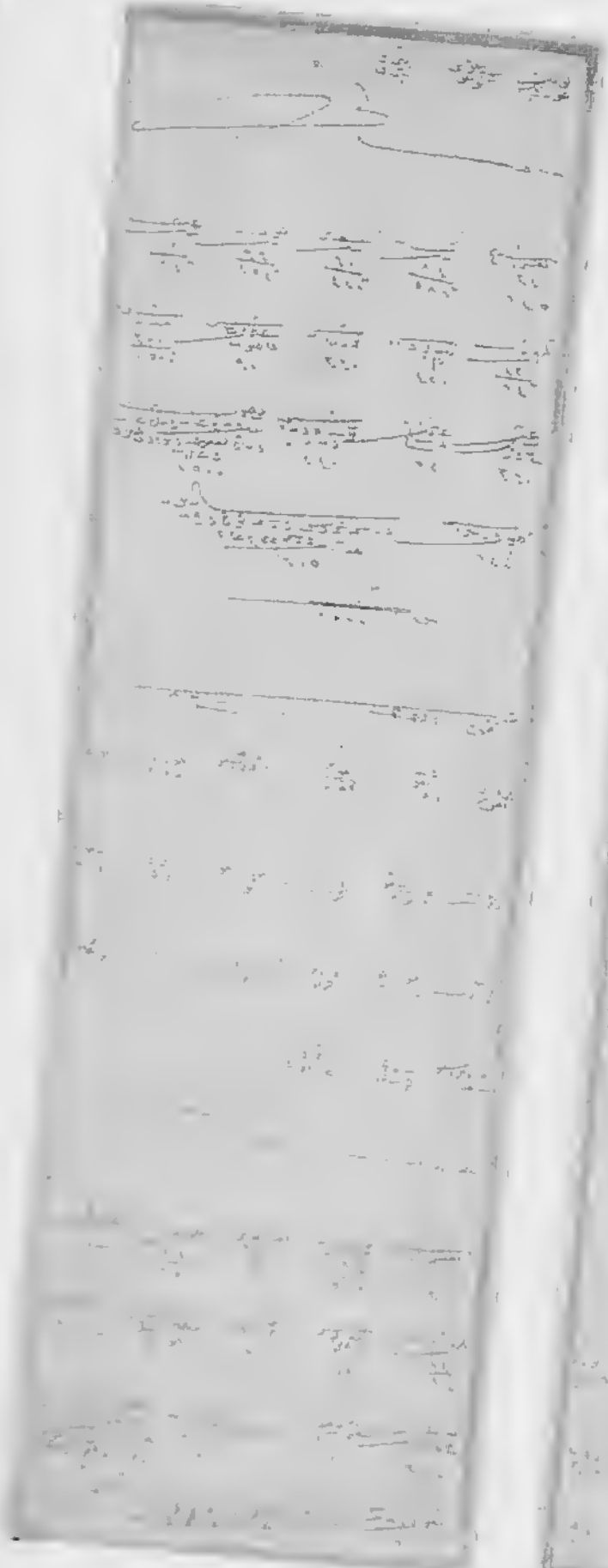

4

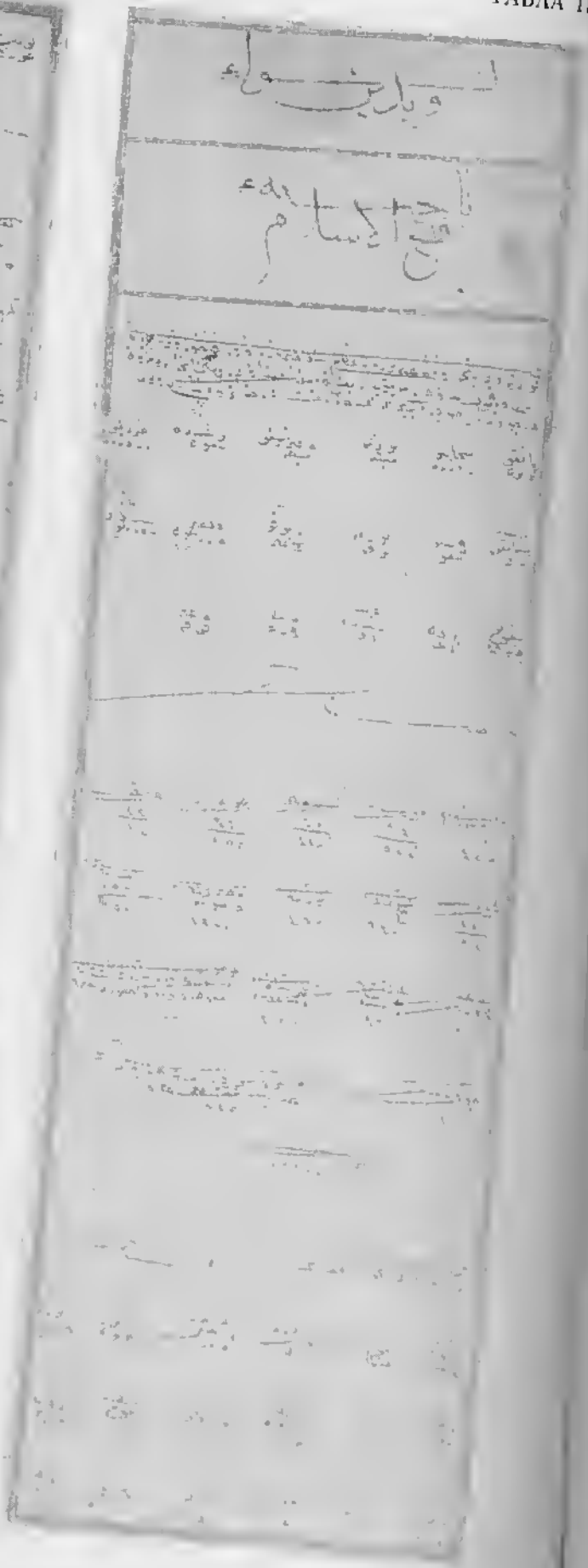

3

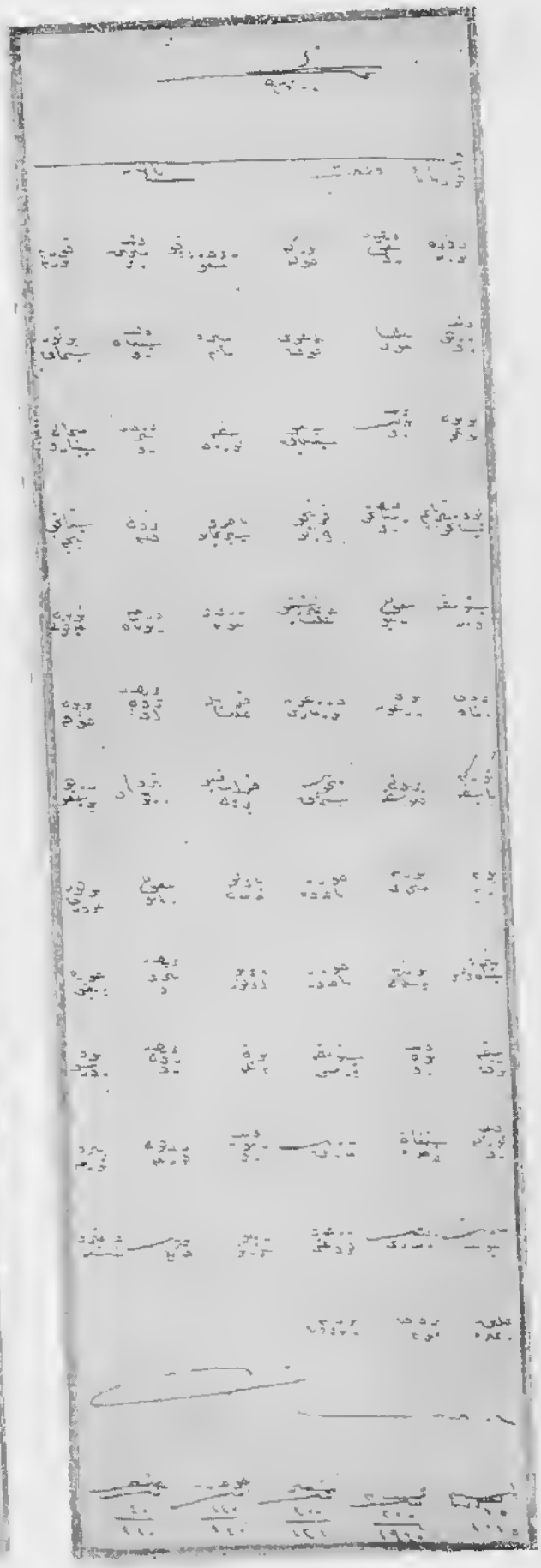

5

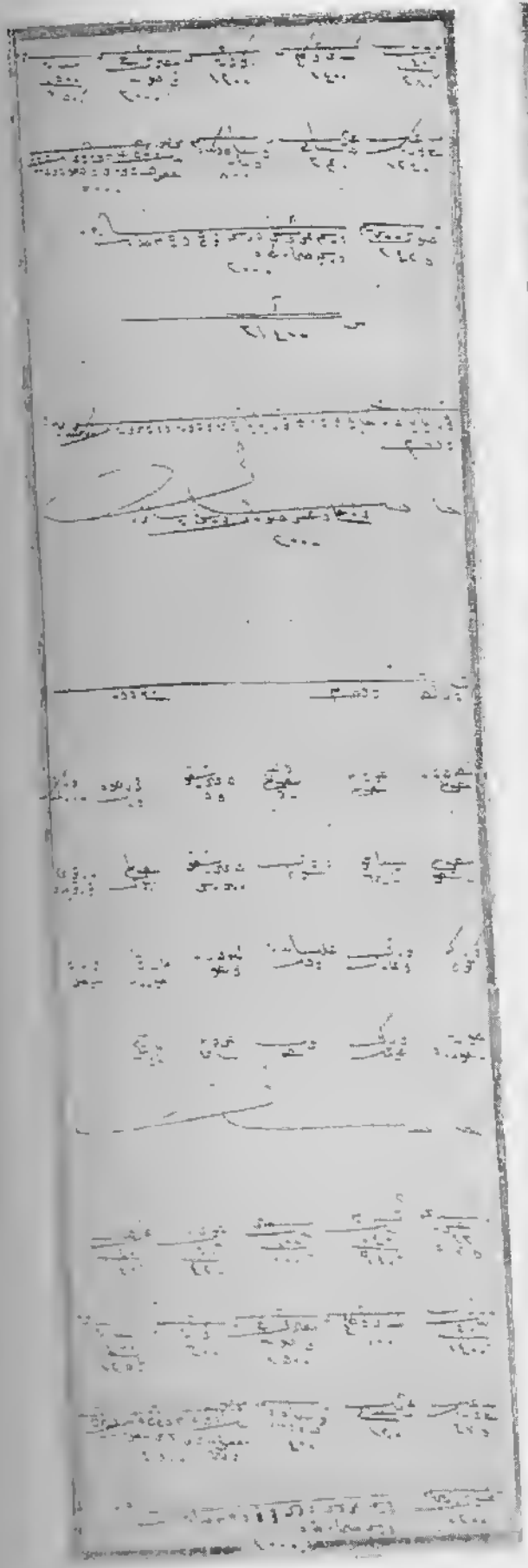

6

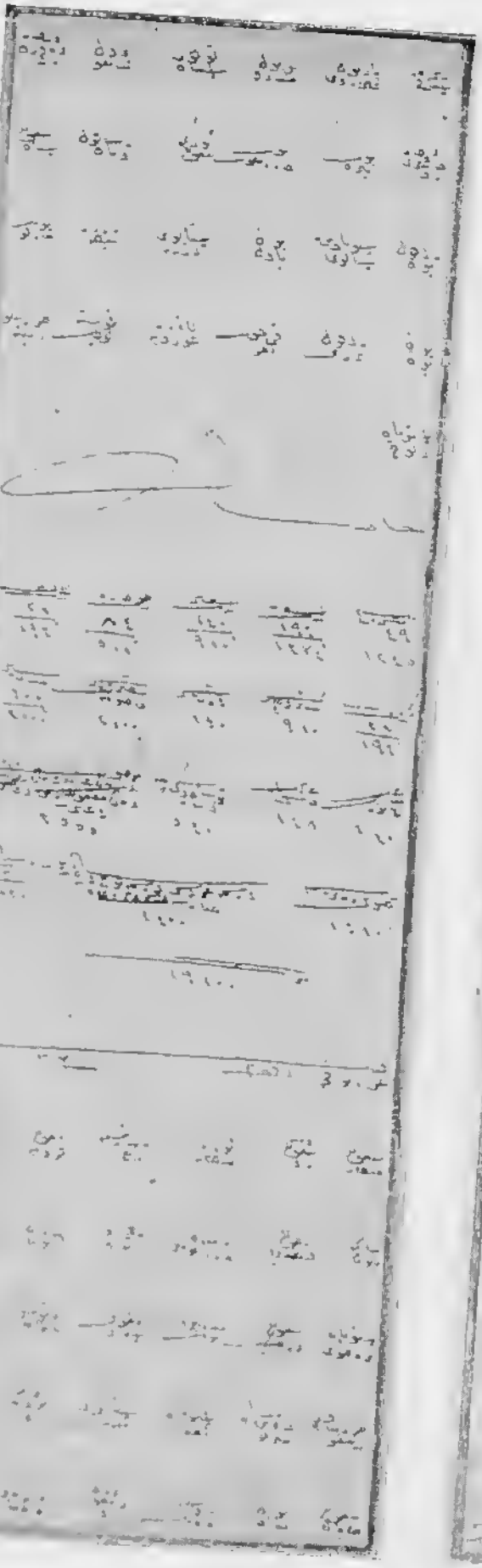

8

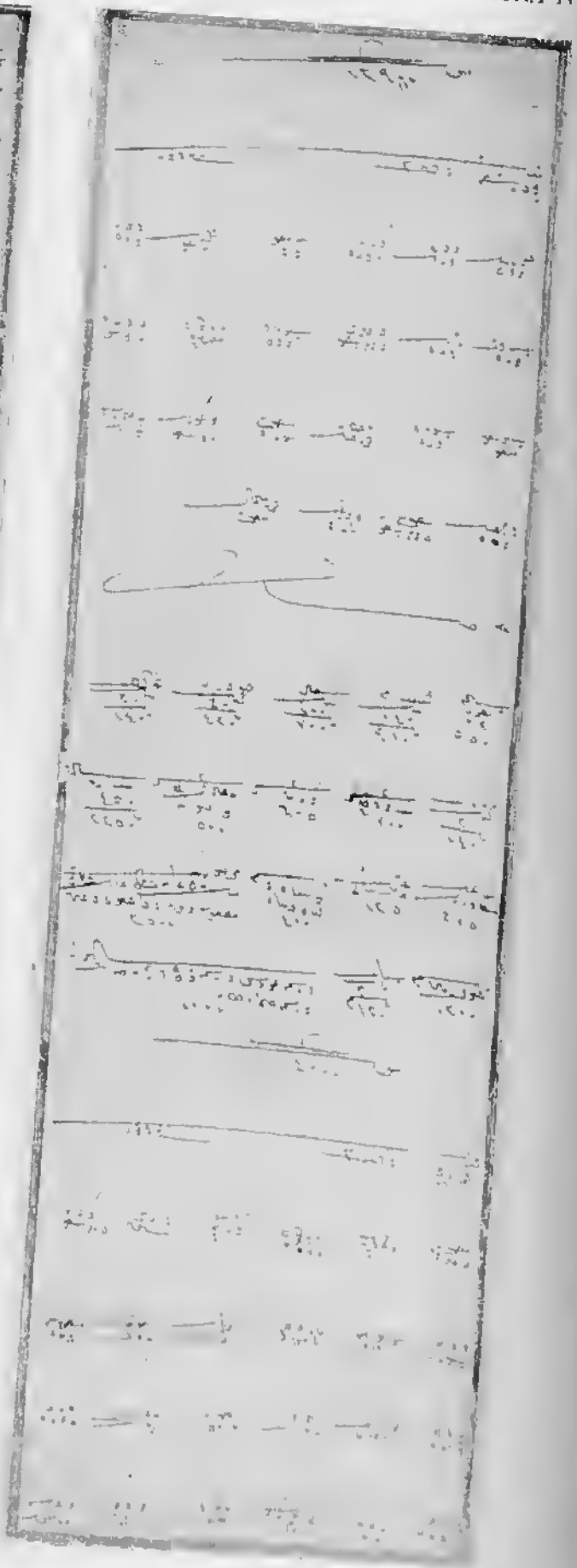

7

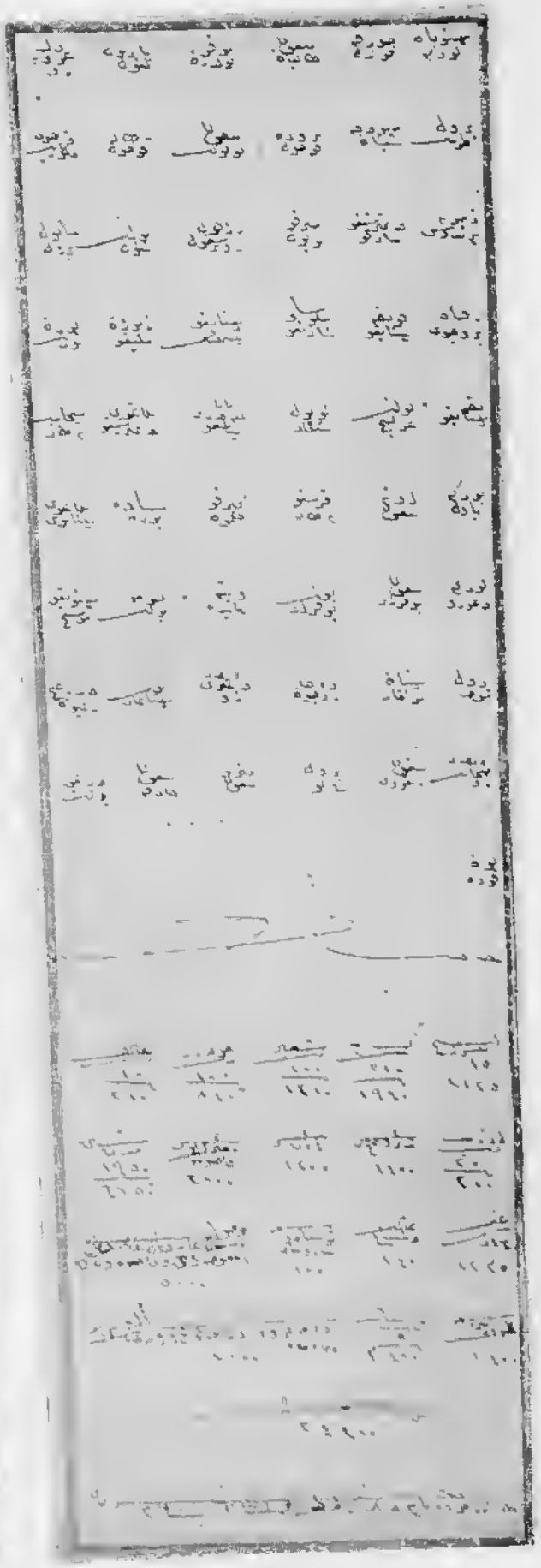

9

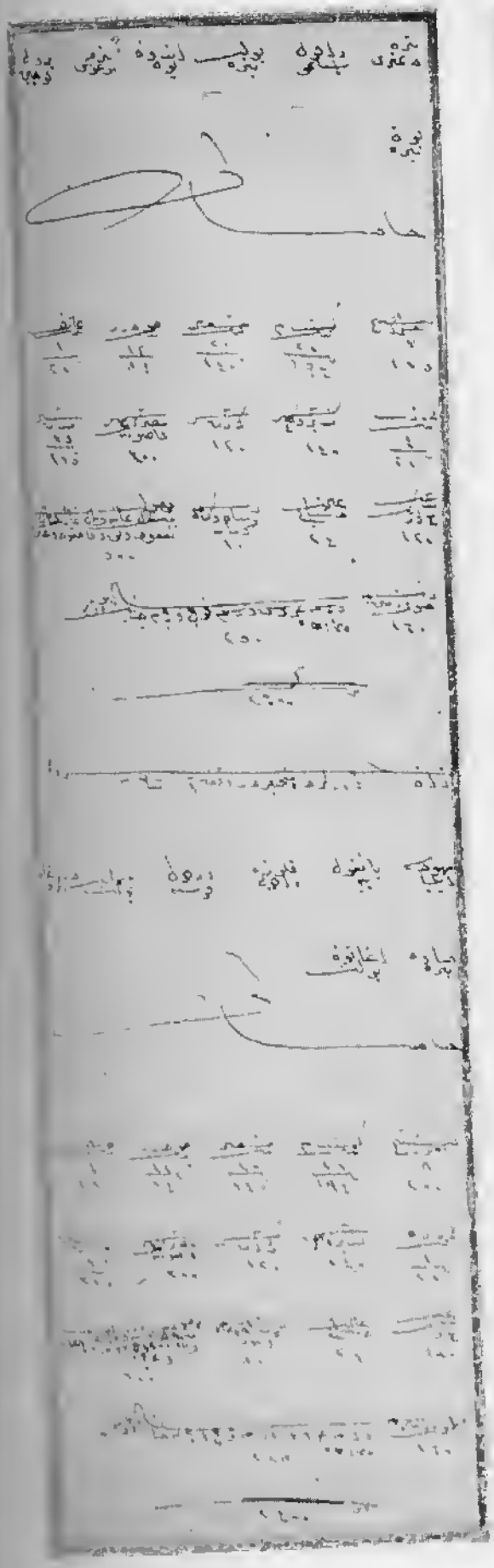

10

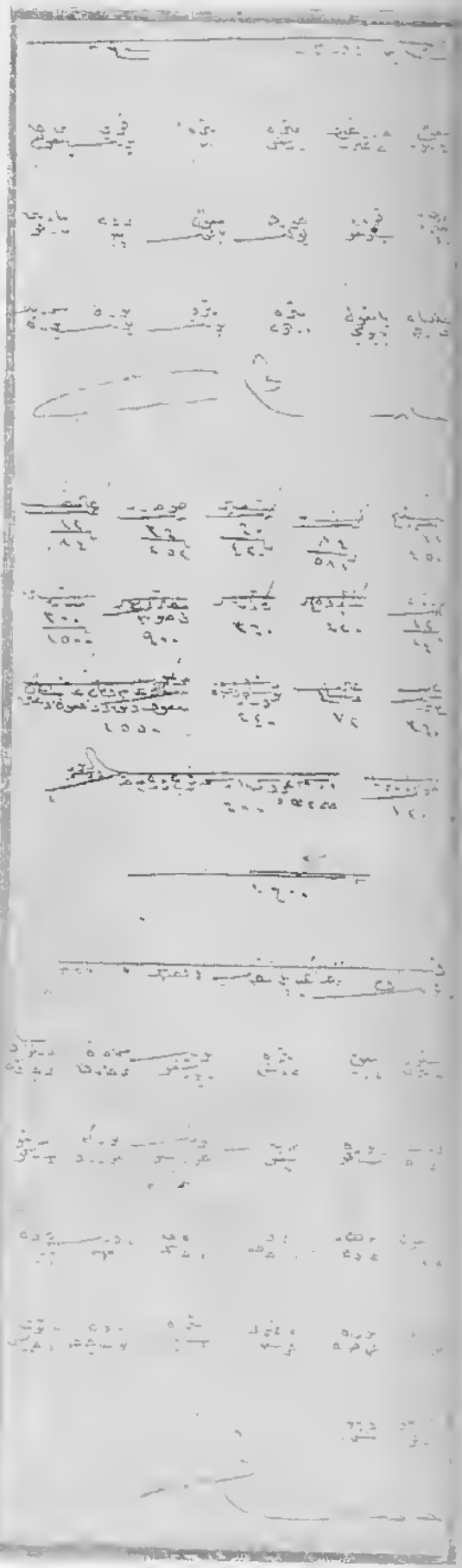

11

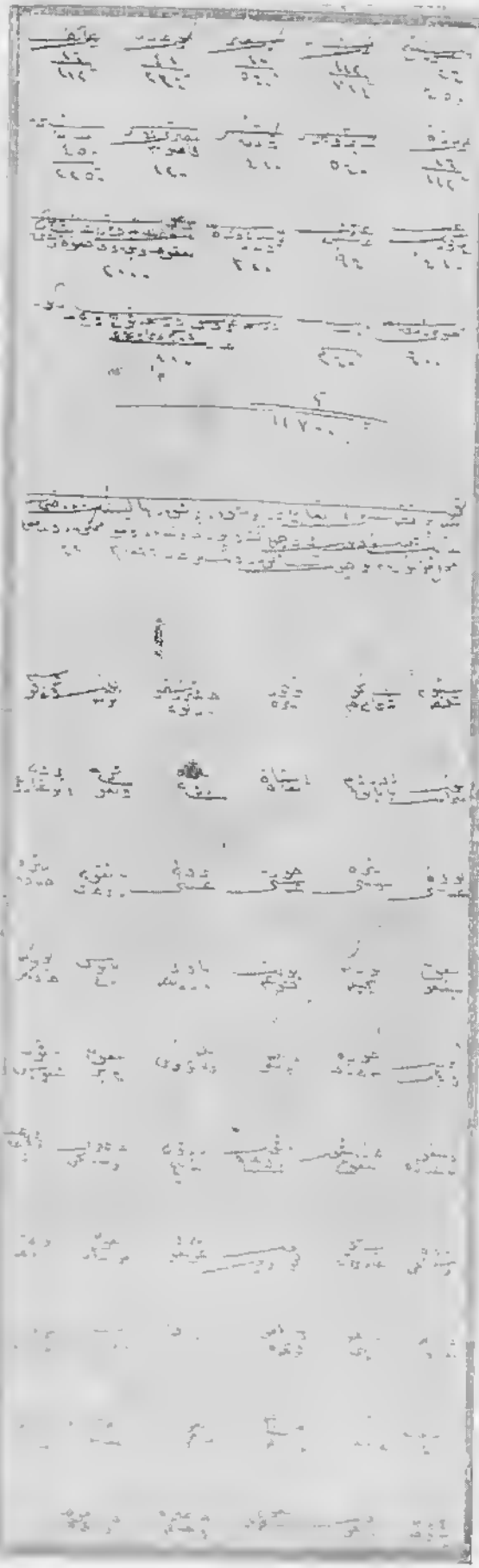

12

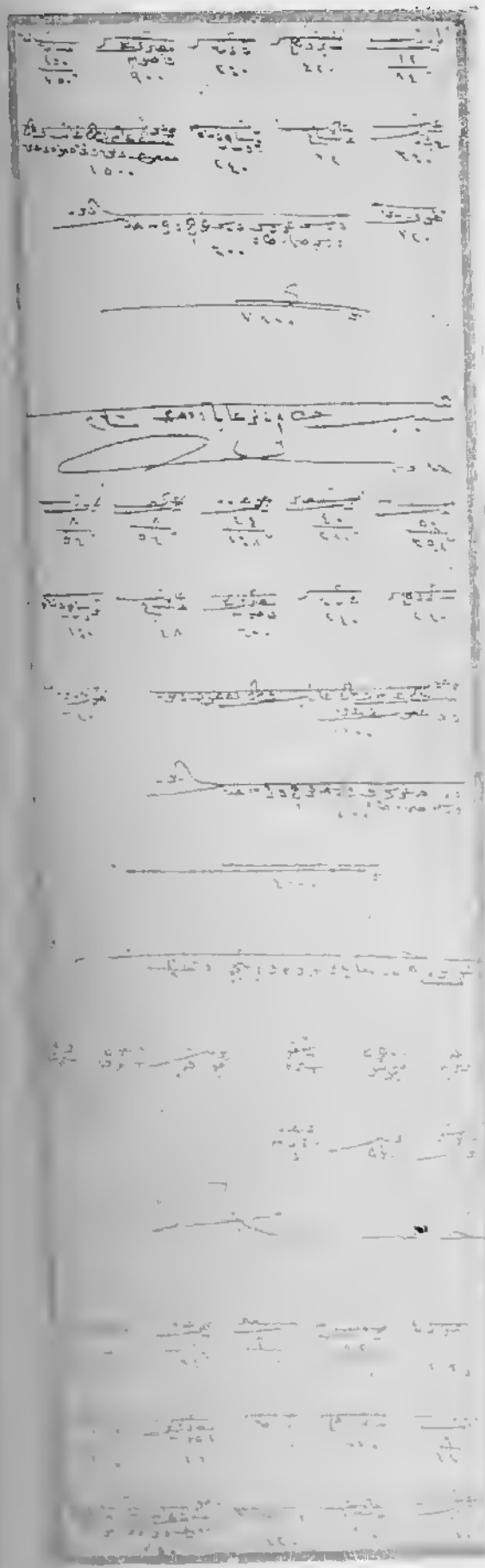

14

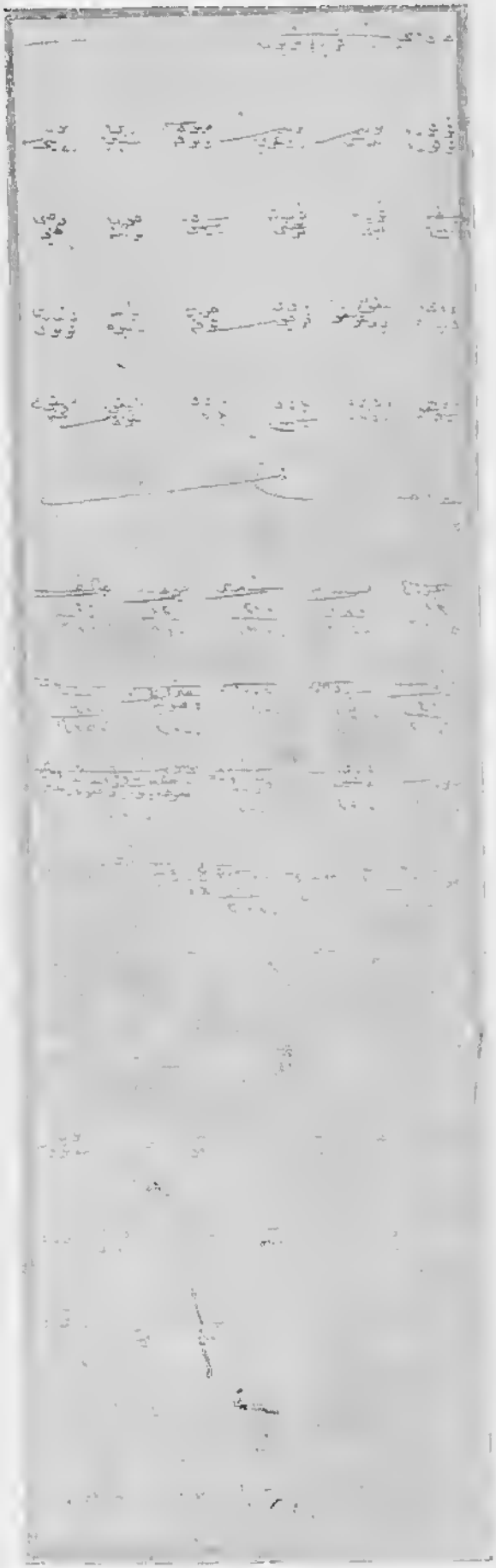

13

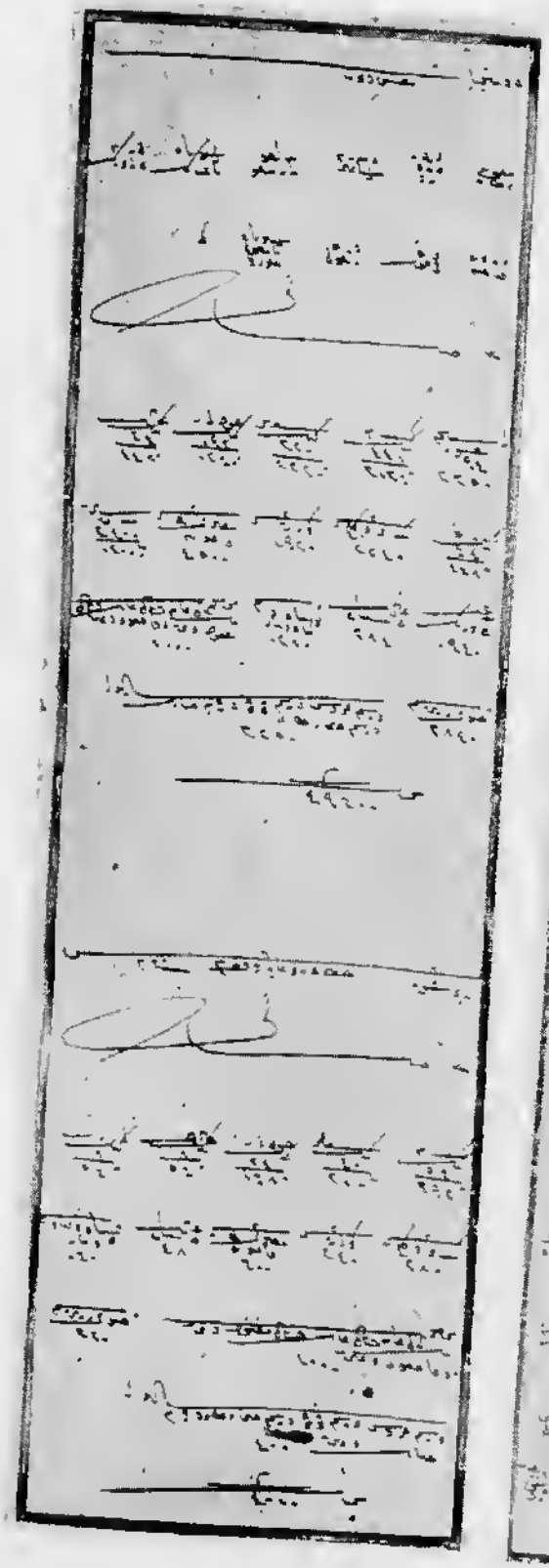

16

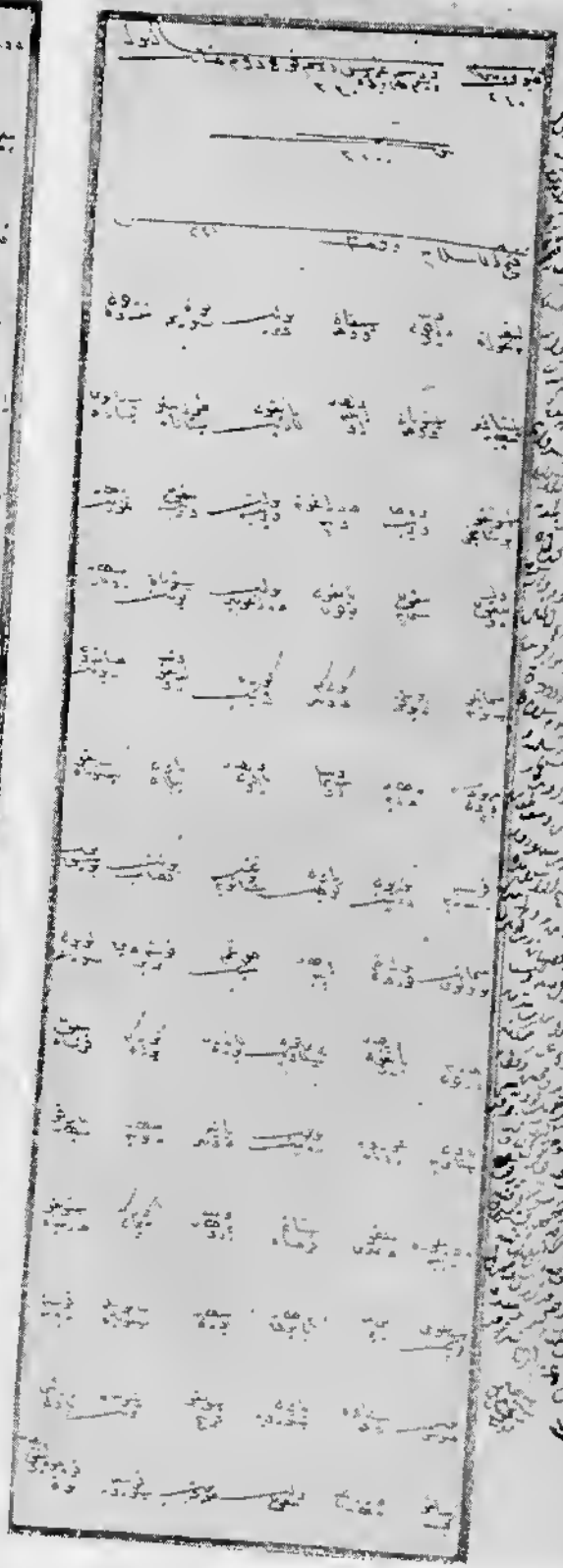

15

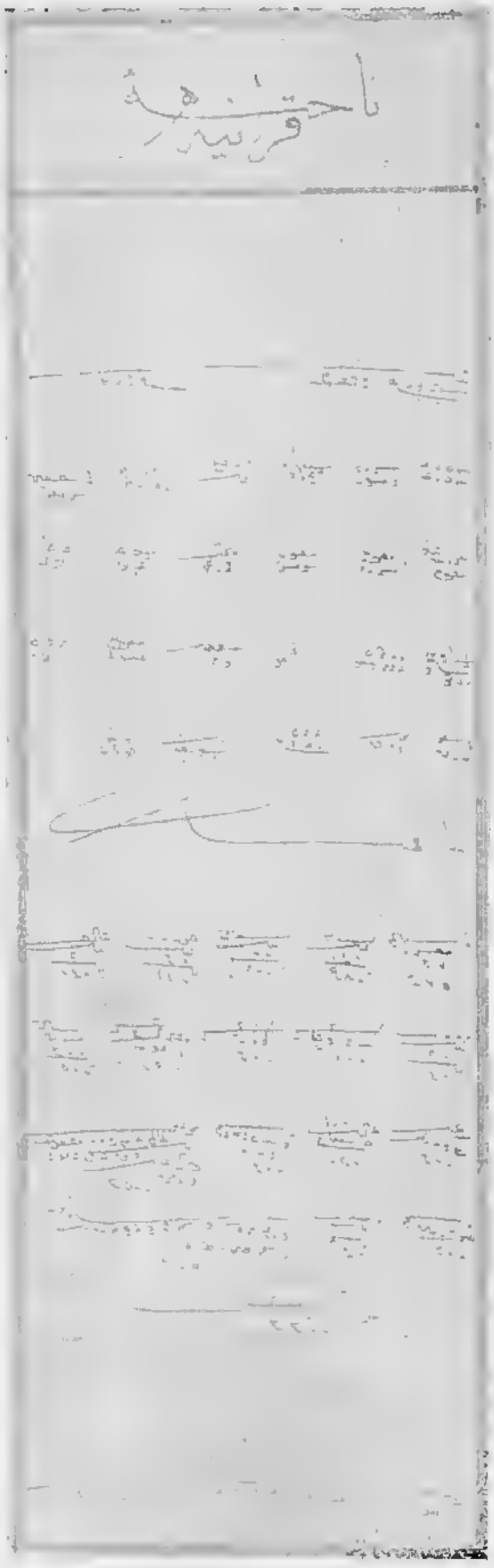

17

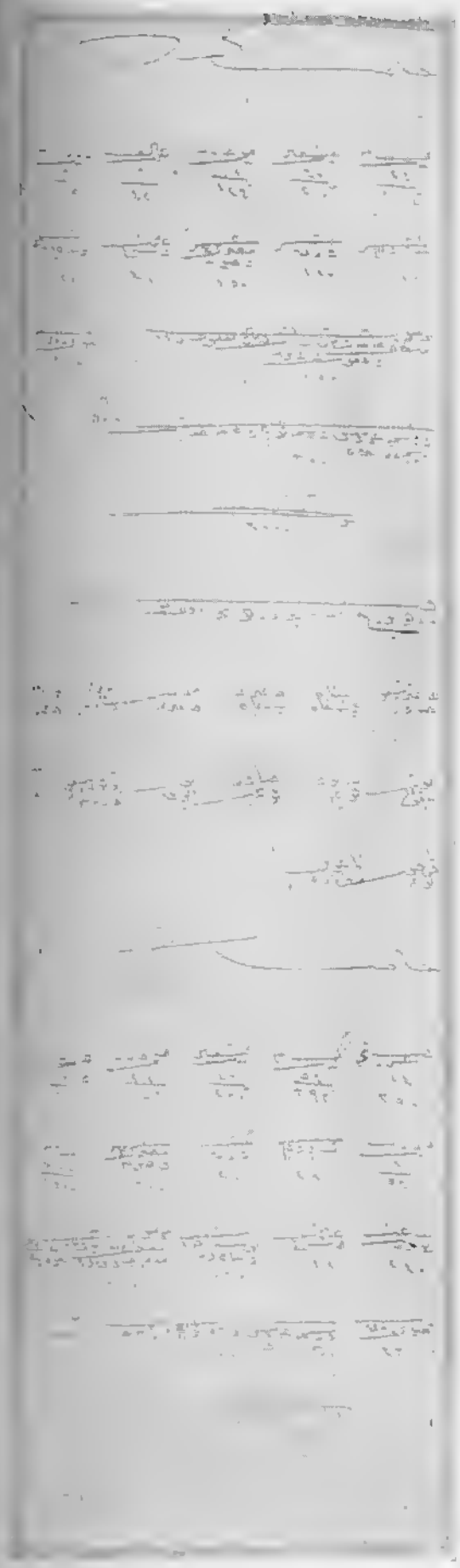

18

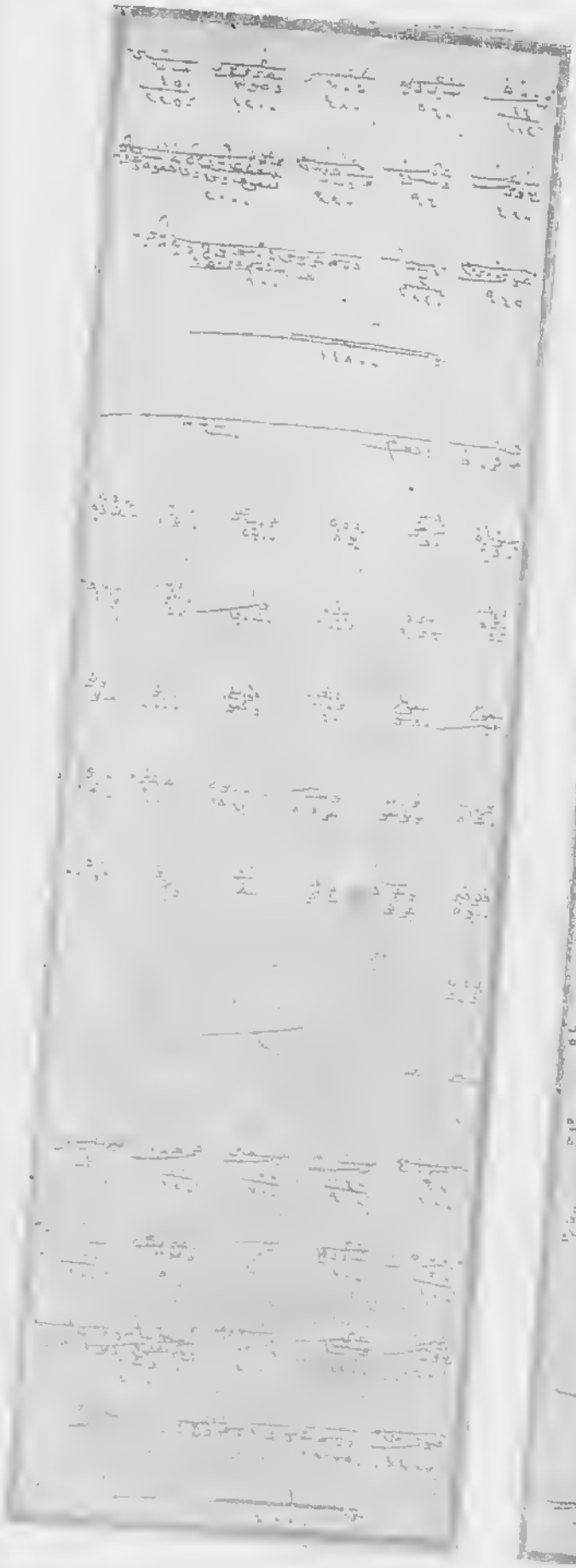

20

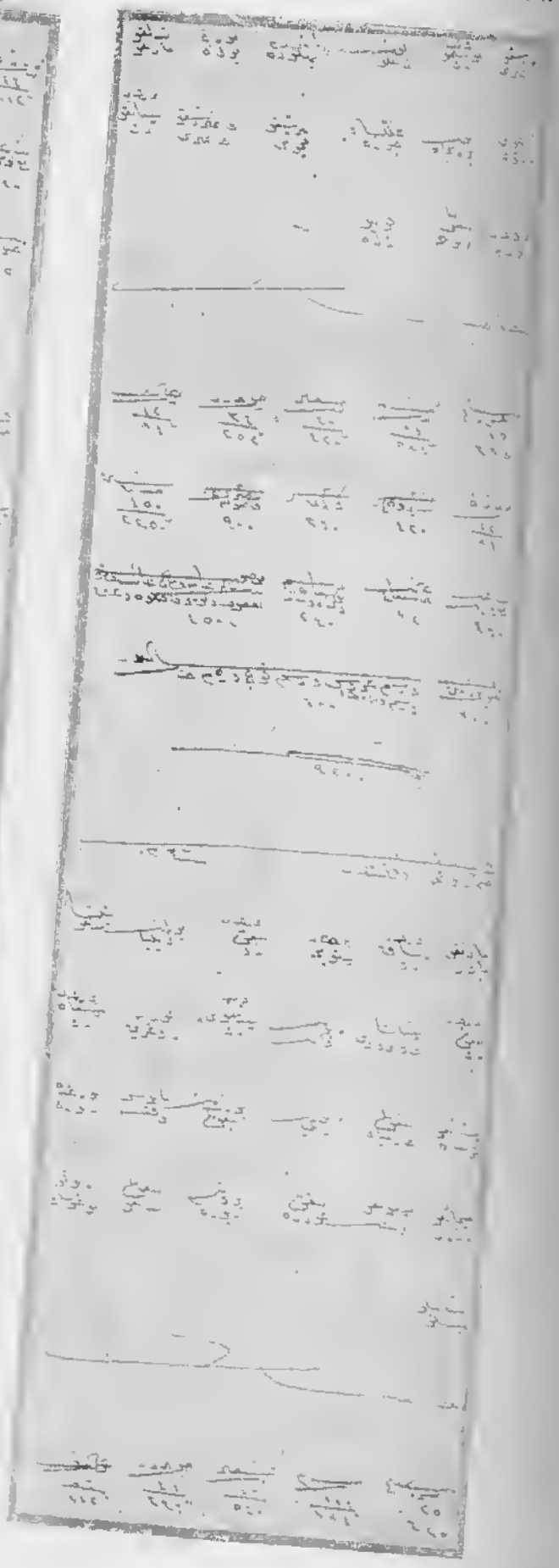

19

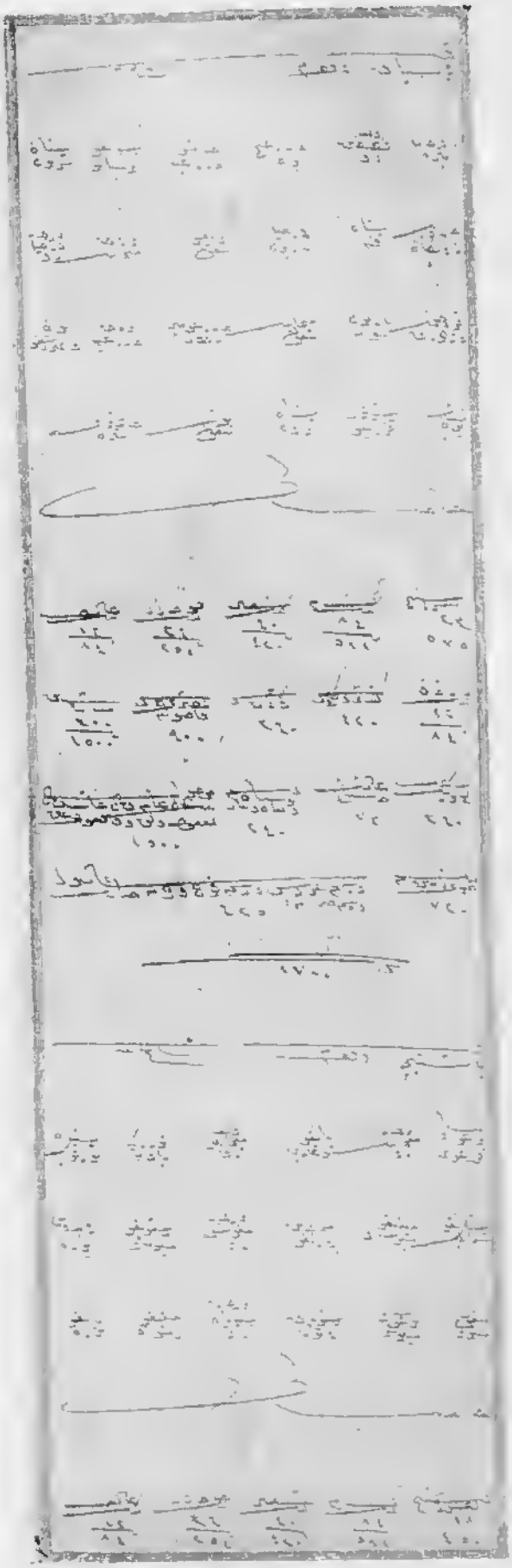

21

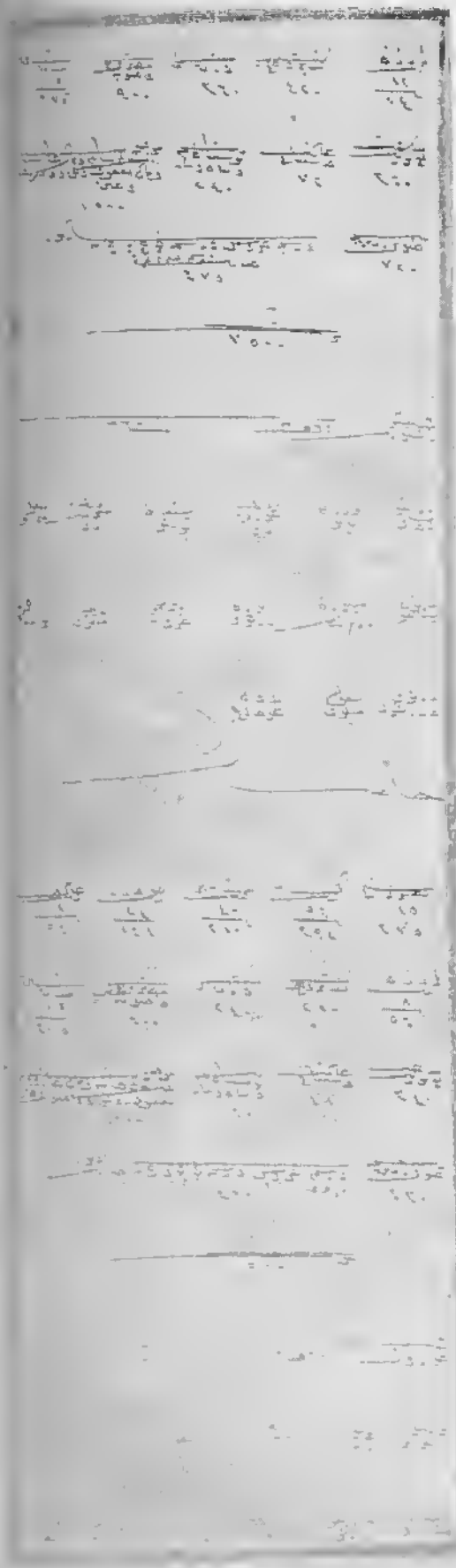

22

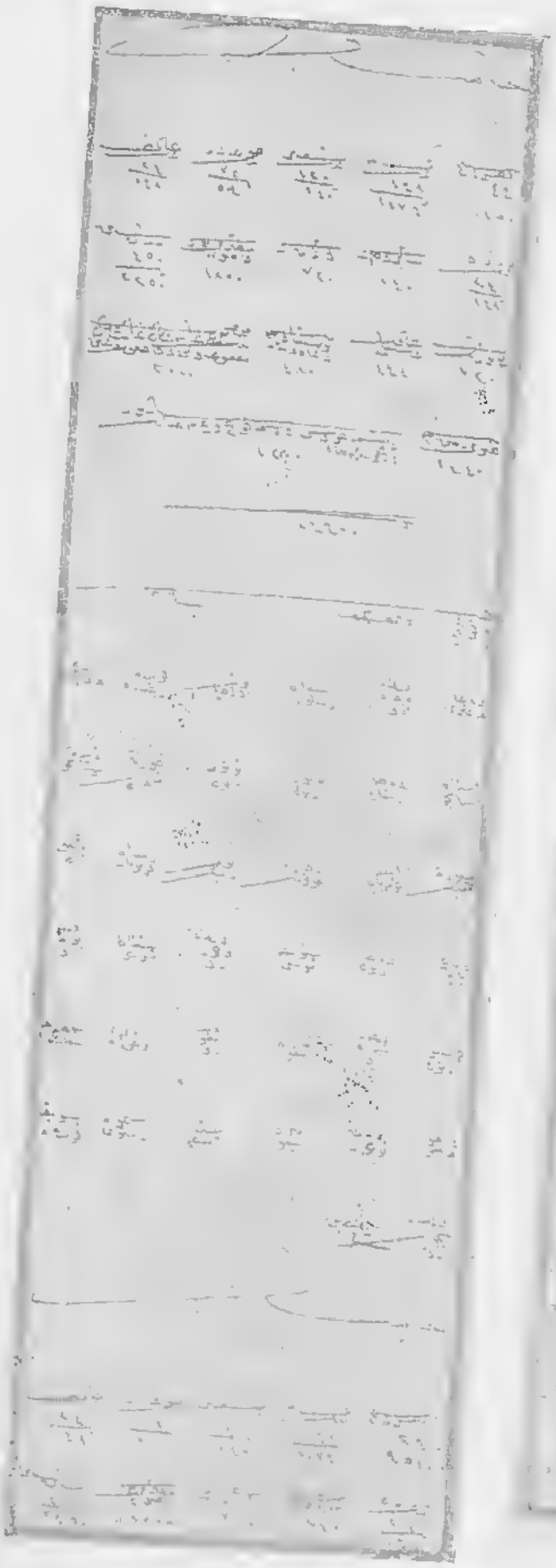

24

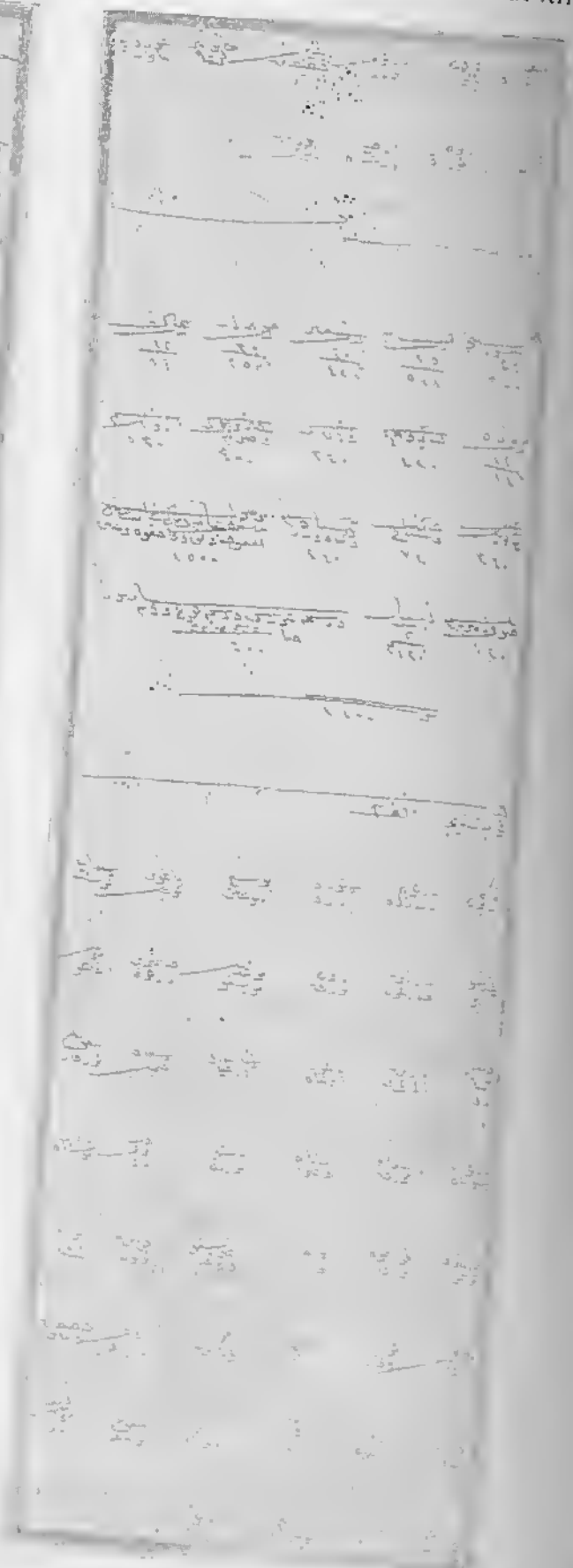

23

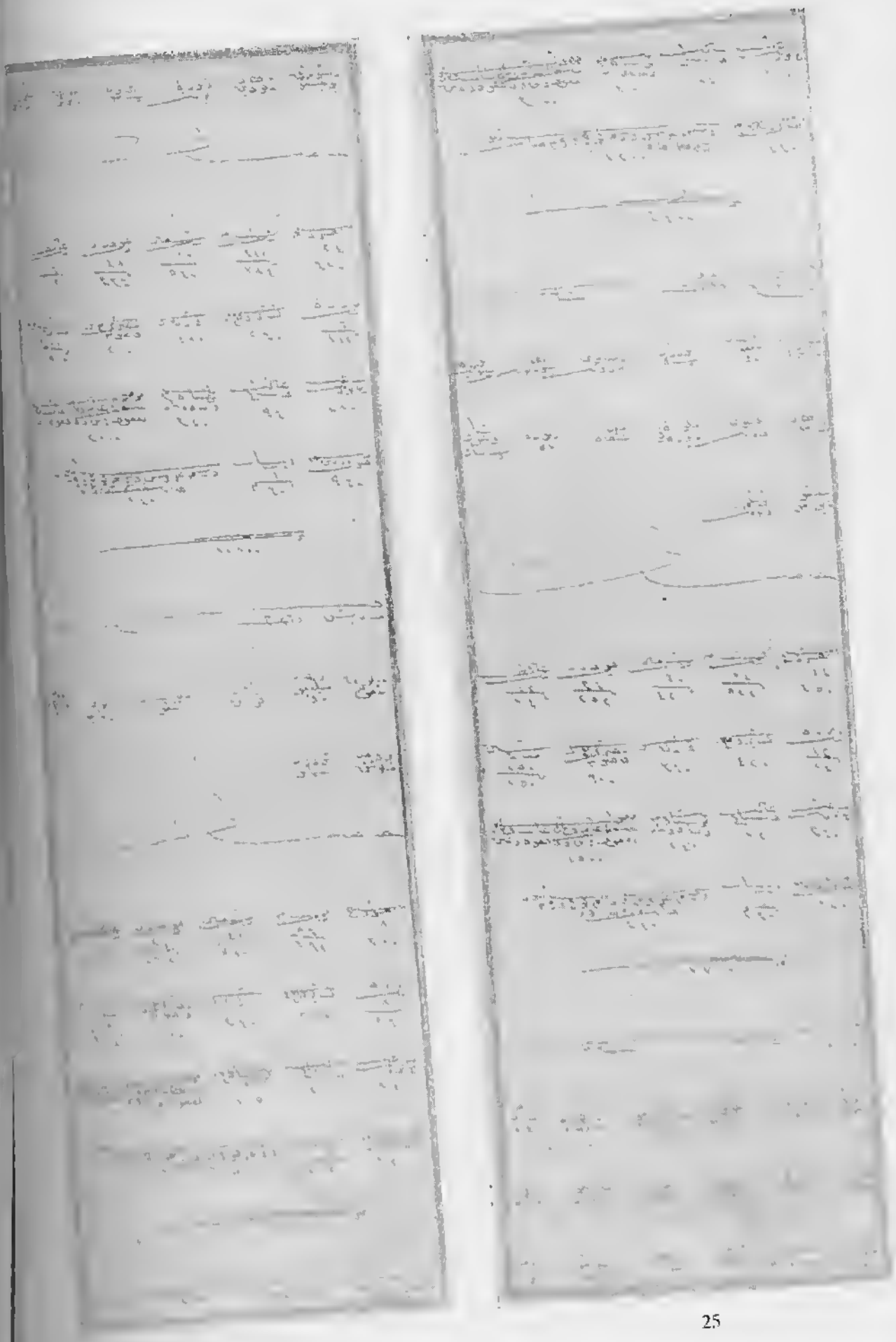

26

25

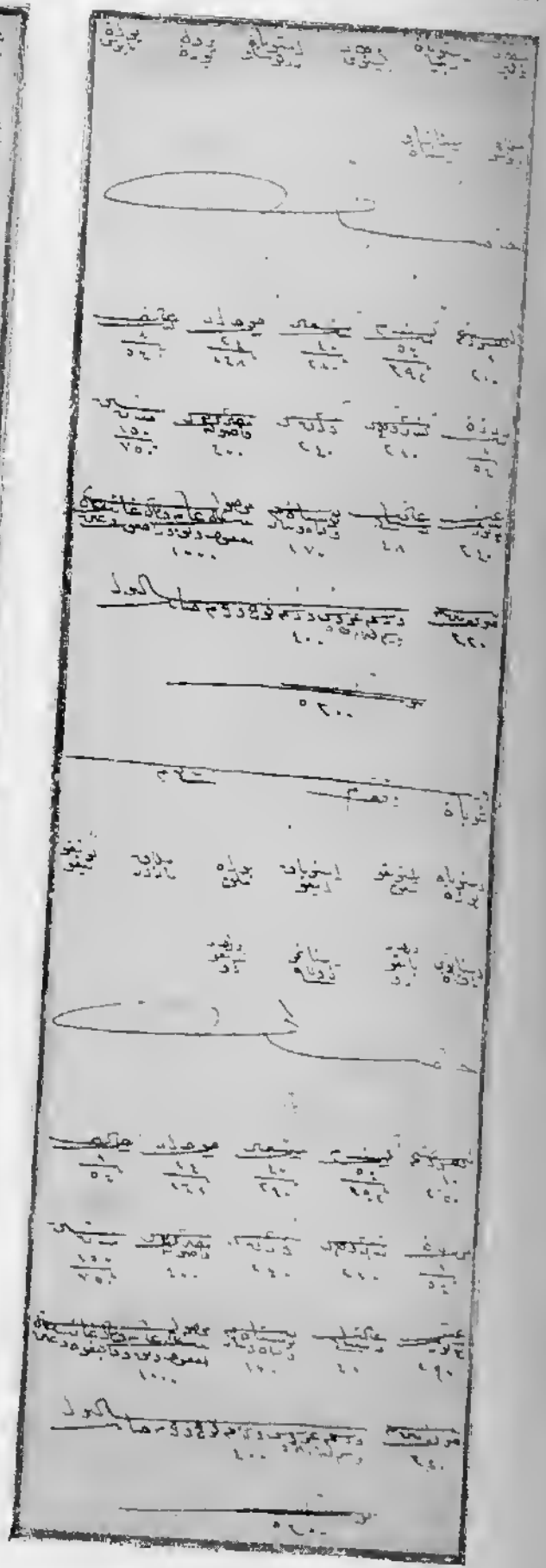

27

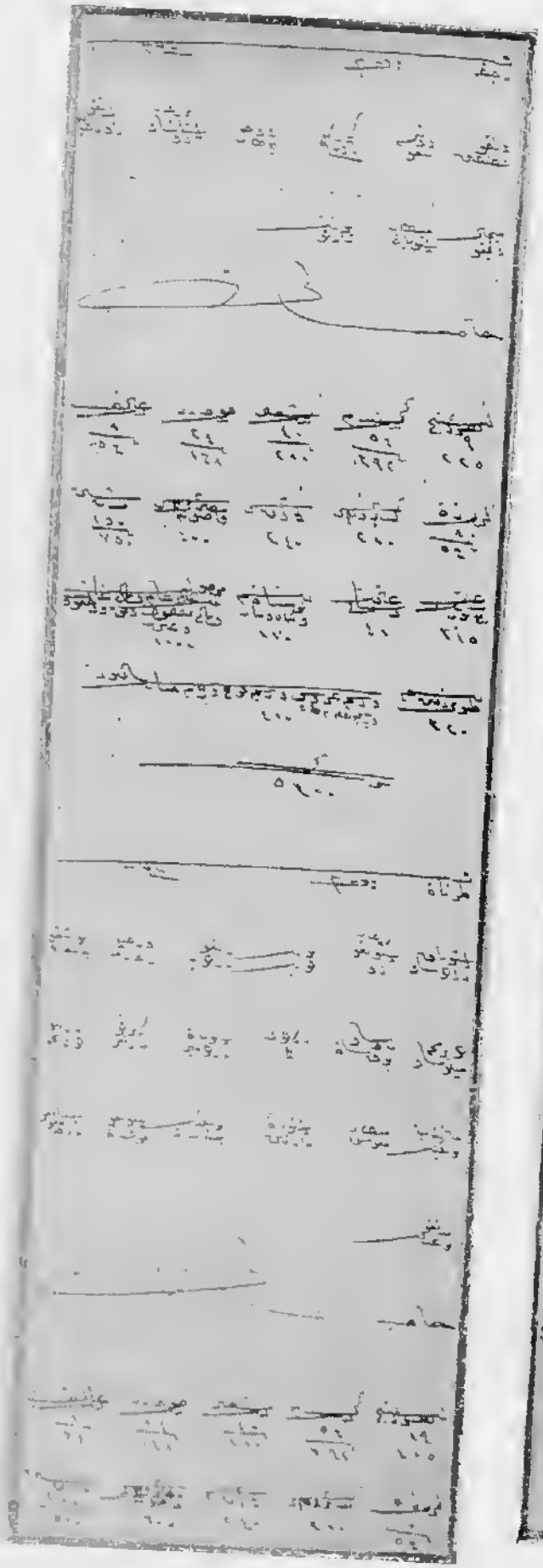

28

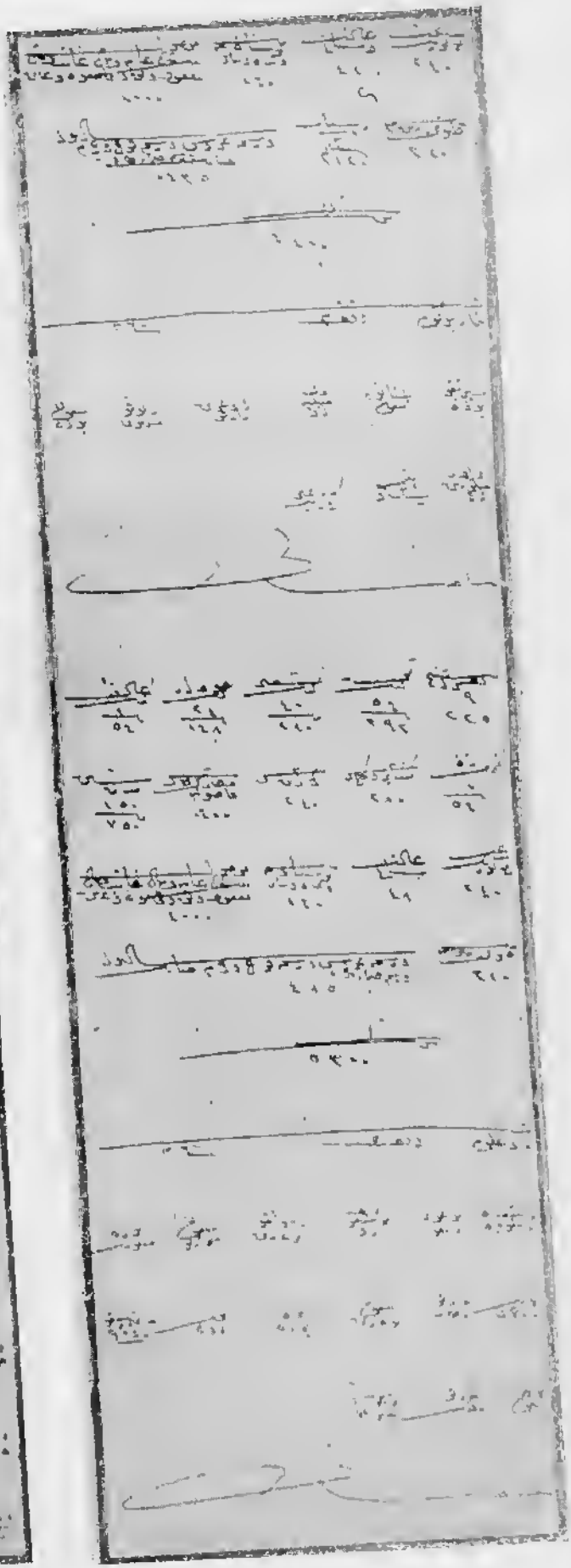

29

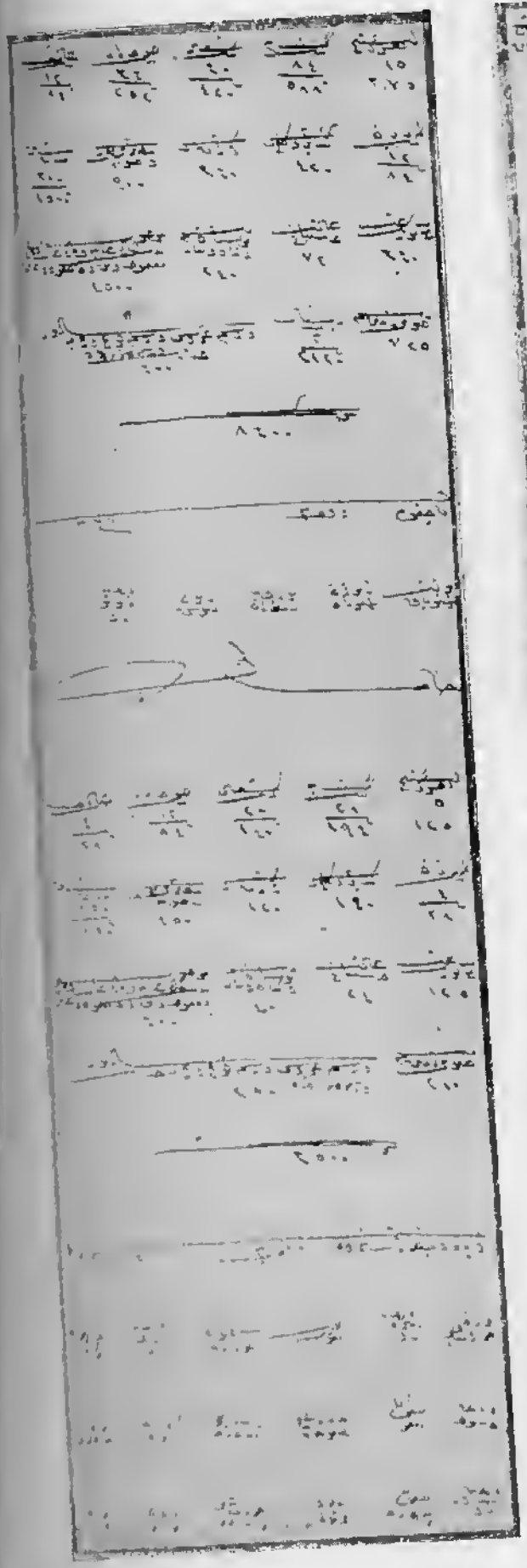

30

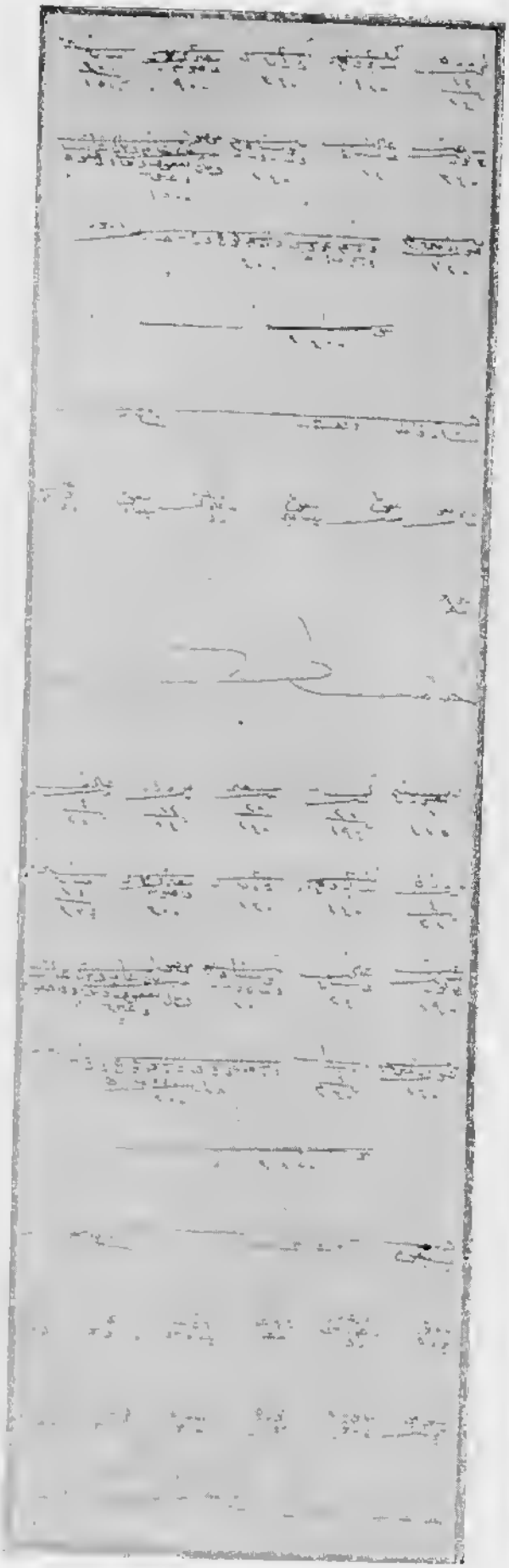

32

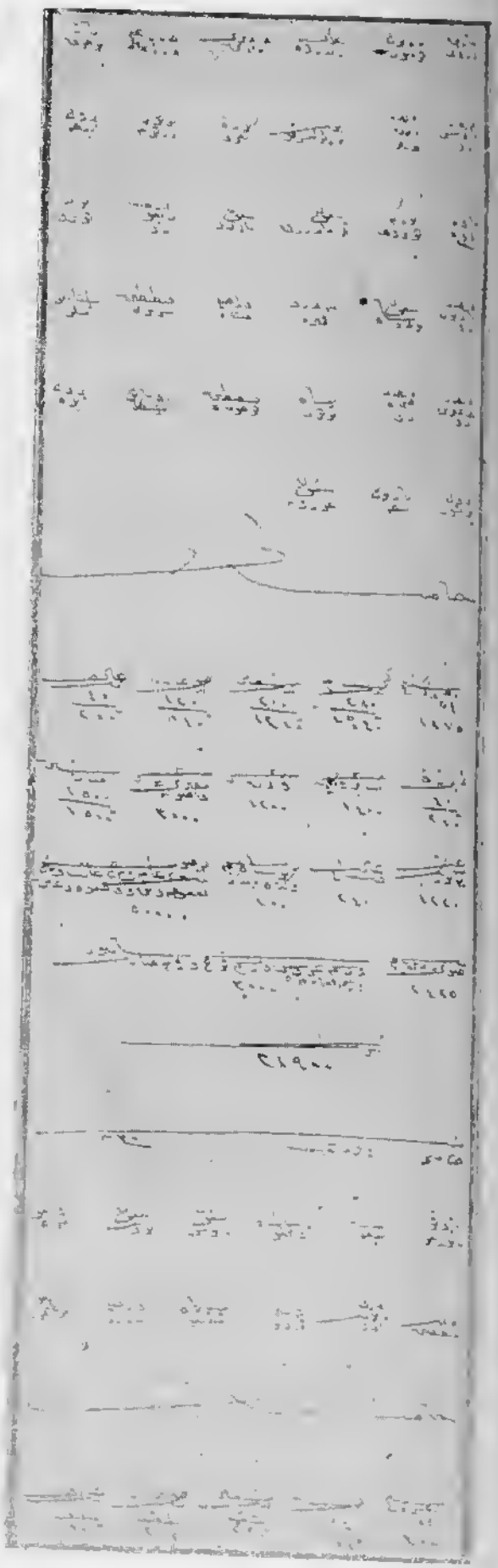

31

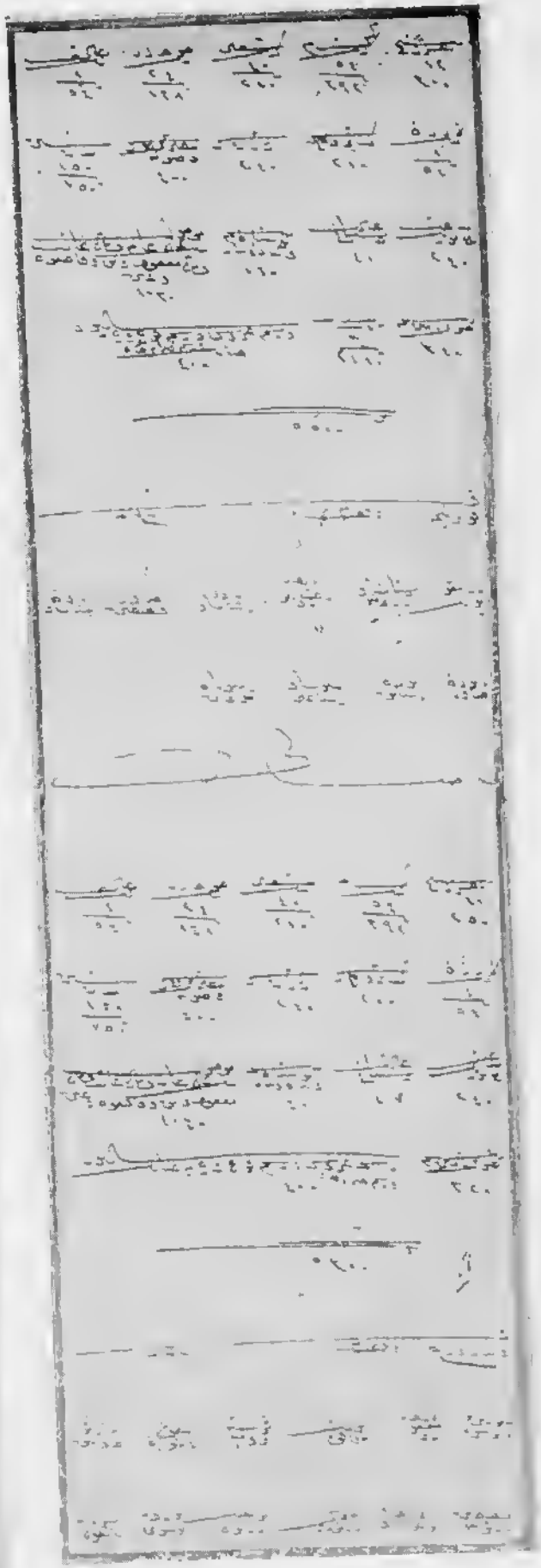

33

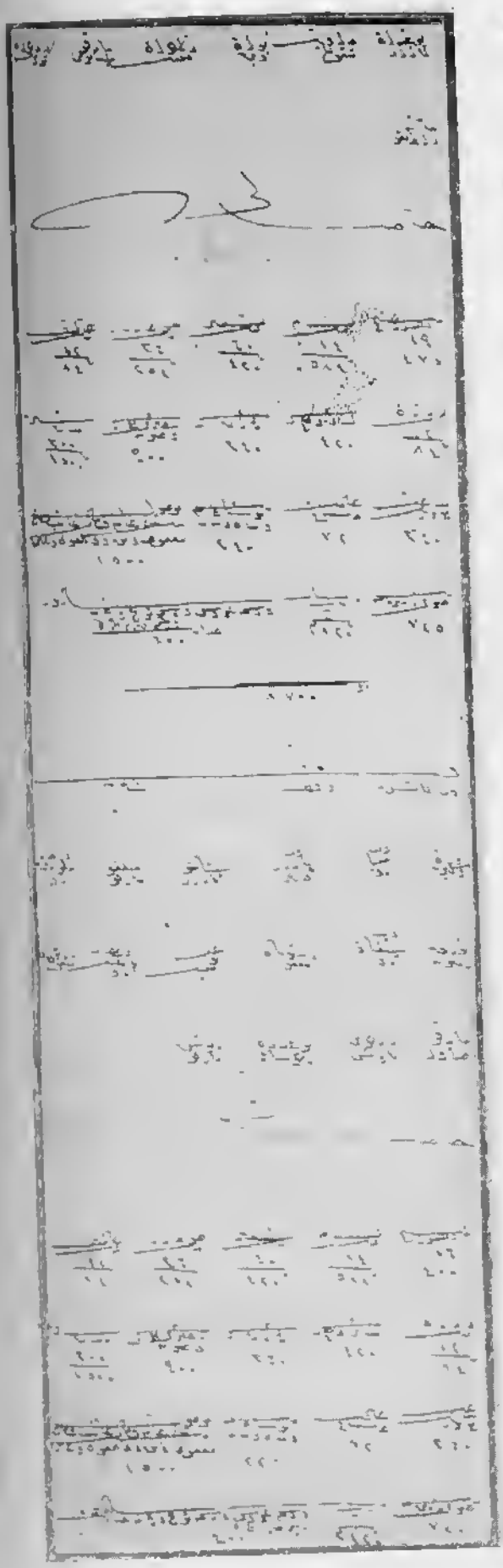

34

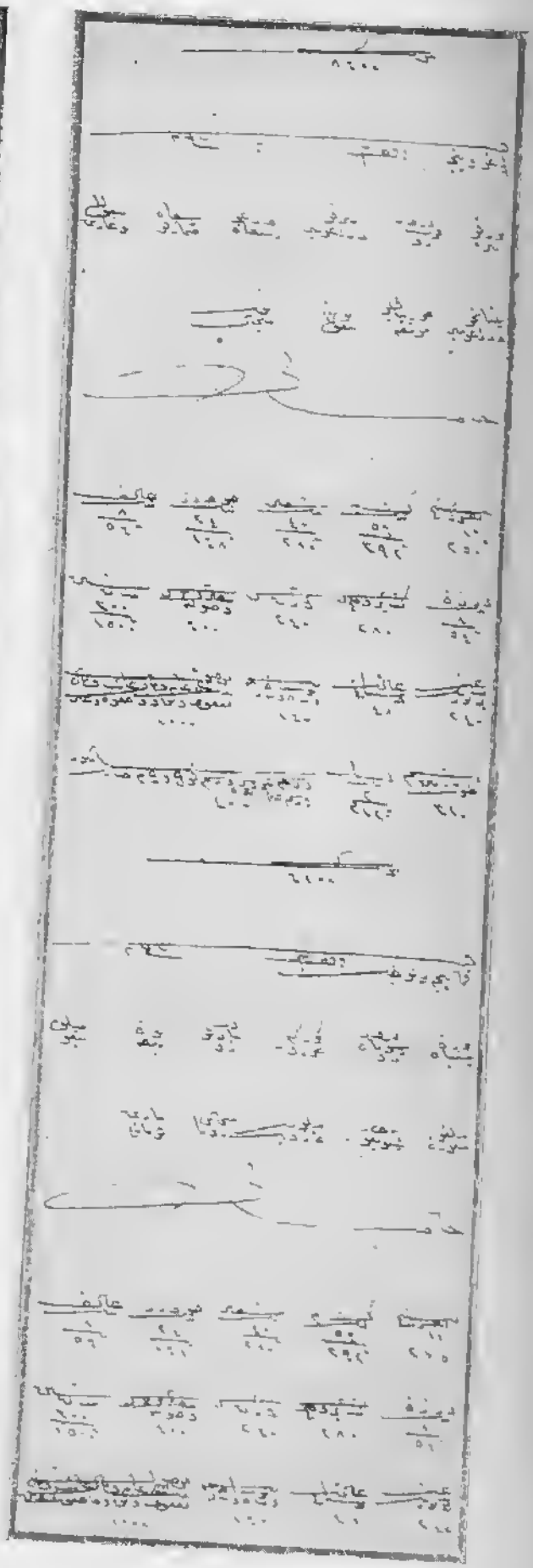

35

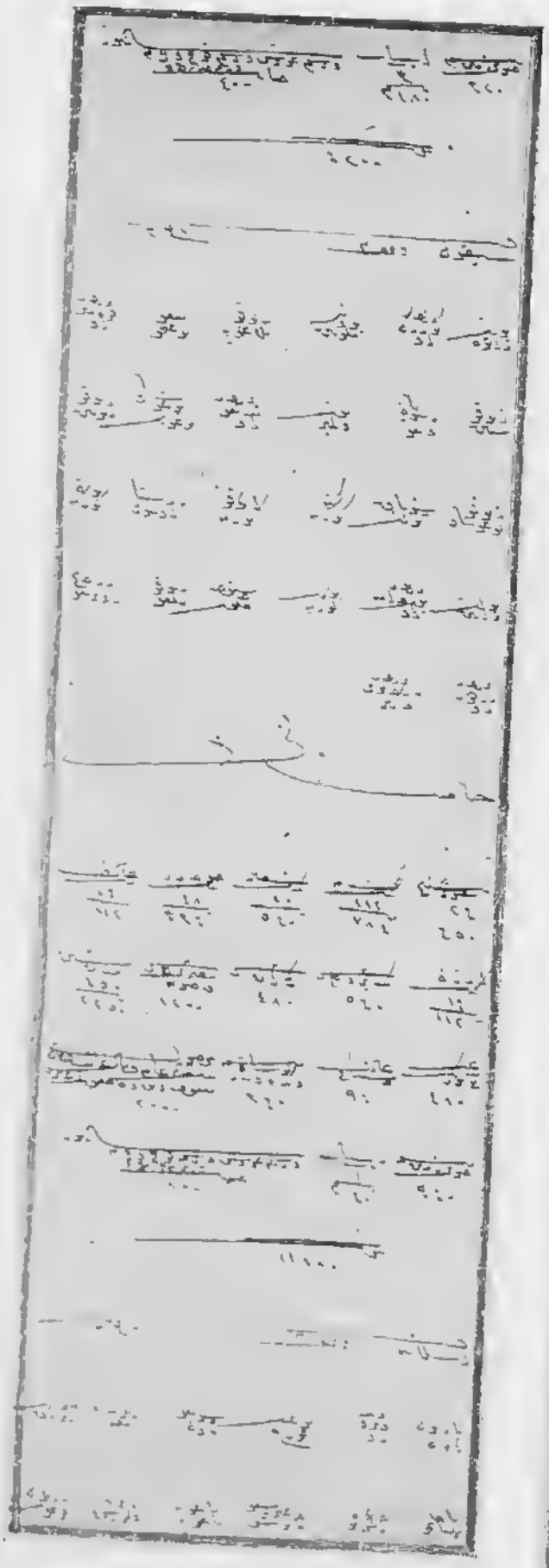

36

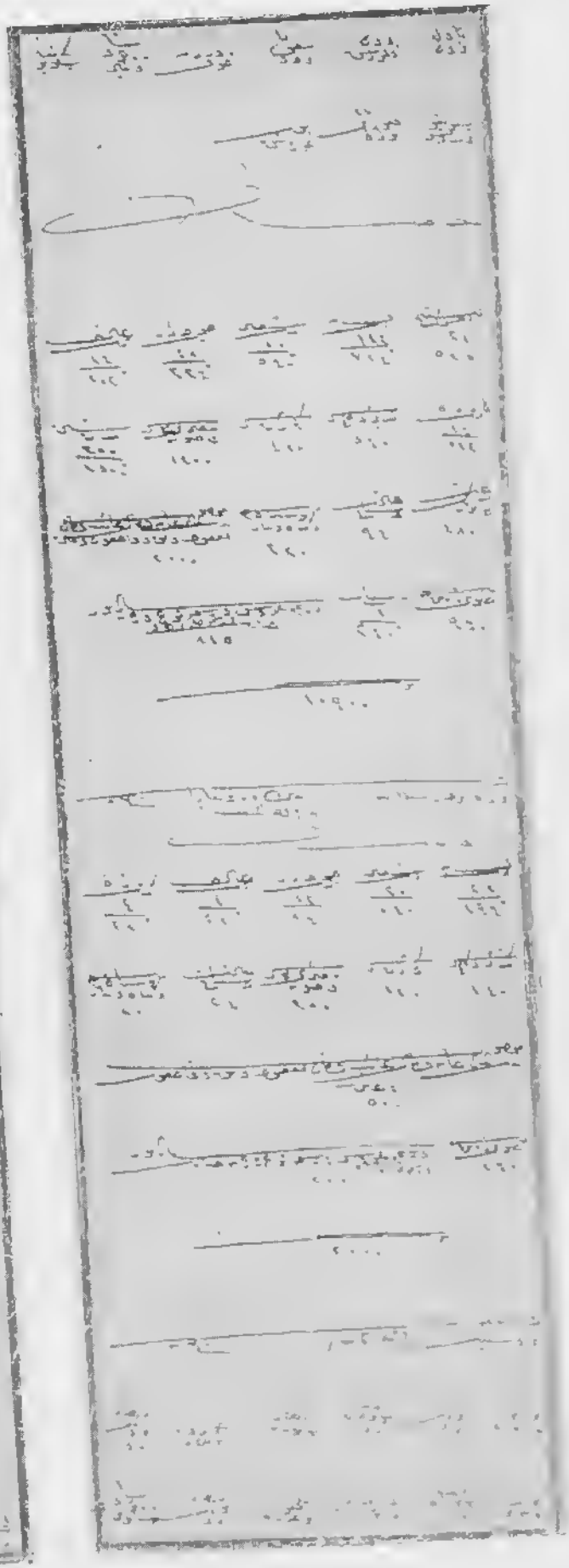

37

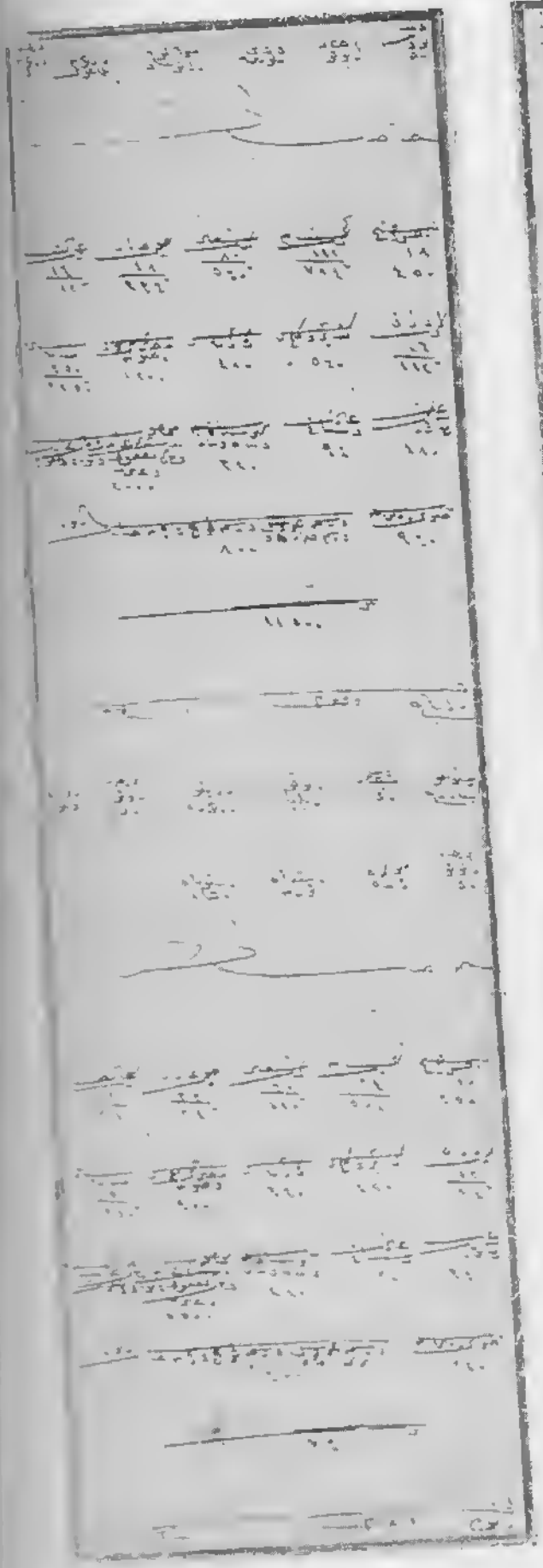

38

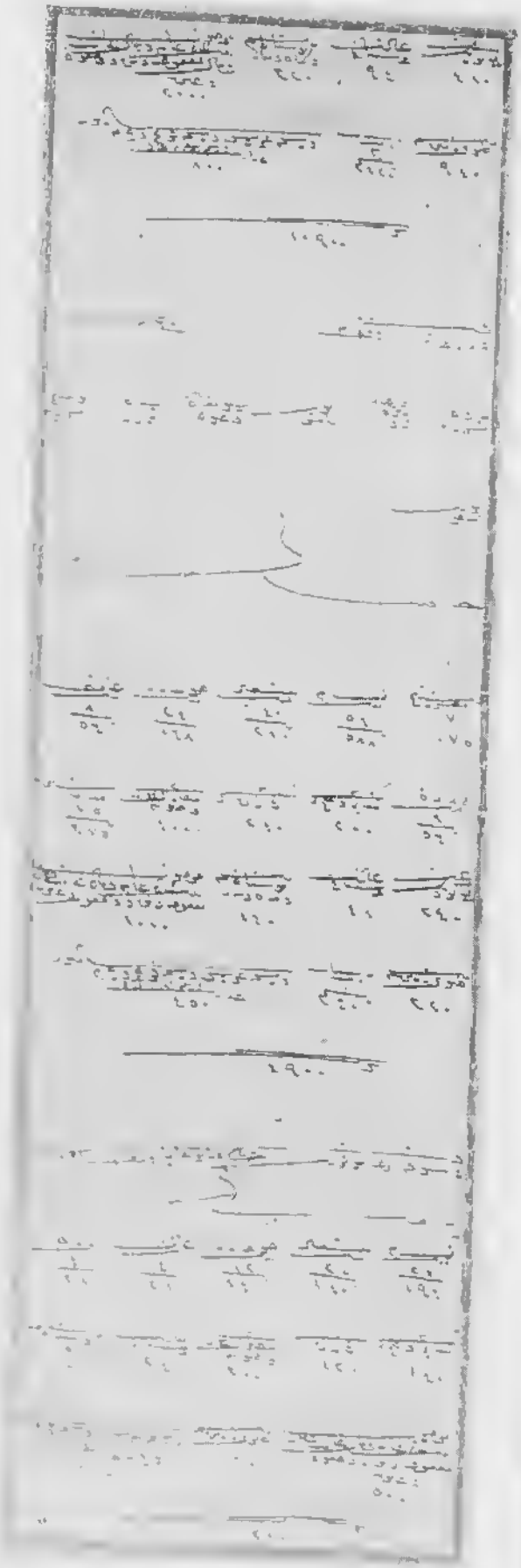

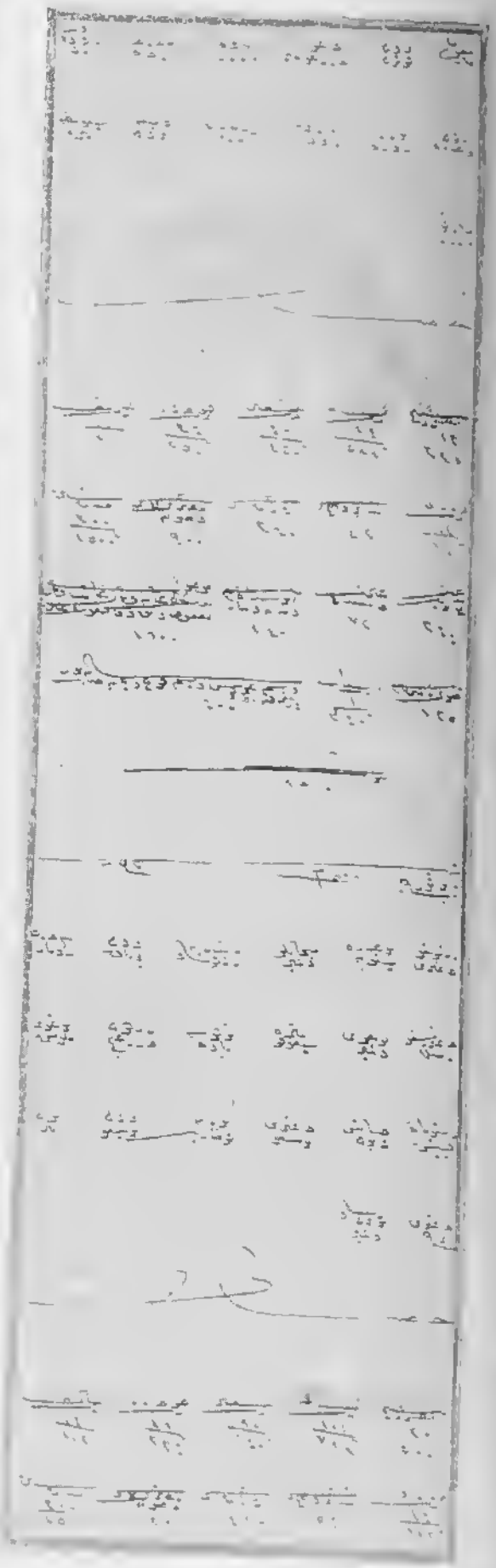

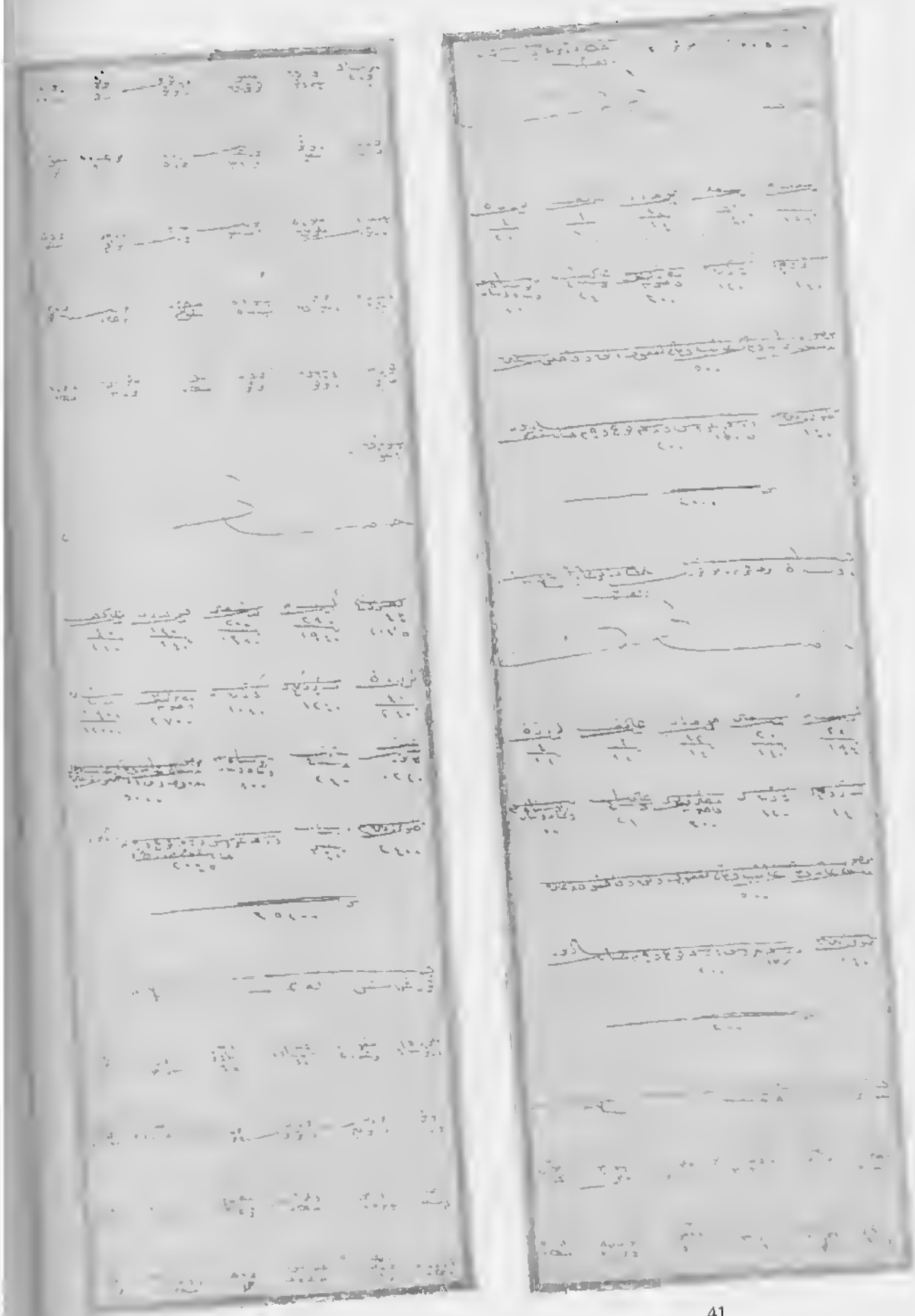

41

42

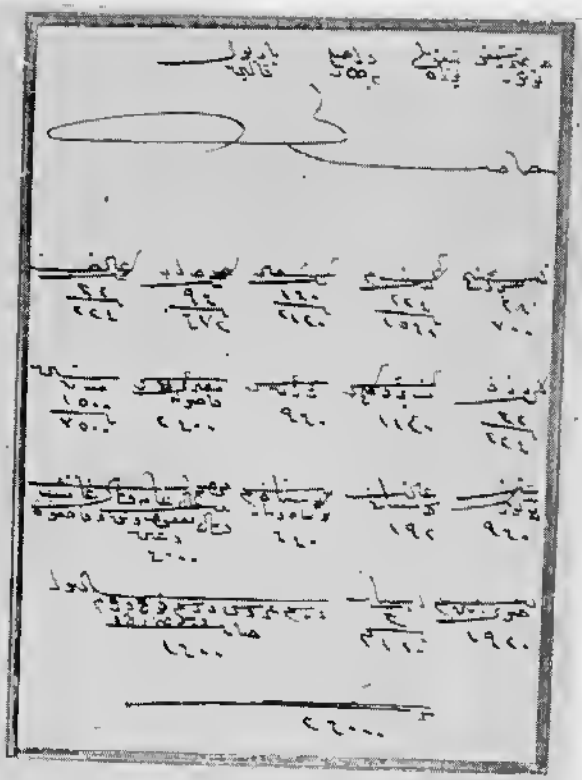

Radmila Tričković

DEUX RECENSEMENTS TURCS DE LA KRAJINA ET DE KLJUČ EN 1741

1.

Le recensement de la capitation — džizye ou harač pour l'an 1153 d'après la Hégire (29 mars 1740 — 18 mars 1741) est un des premiers actes de l'établissement du pouvoir ottoman régulier dans la Krajina et à Ključ après la conquête de la Serbie du Nord et son enlèvement à l'Autriche au cours de la guerre de 1737—1739 (Istanbul, Başbakanlik Arşivi, Kamil Kepeci Tasnifi, Cizye Muhasebesi Kalemi, № 3829). Il a été effectué lors de la première distribution après la guerre des listes d'impôt aux sujets habitant le pays nouvellement conquis. Le décompte effectué á l'issuc du recensement montre qu'au muhafiz de Vidin, Husseinpacha, ont été envoyées des bureaux de la comptabilité de la džizye 10.000 listes pour les districts (nahiye) conquis. En considération du fait que la disproportion entre le revenu escompté et la situation dans le pays était trop grande, le recensement avait probablement été exigé par le vizir de Vidin lui-même, bien que l'établissement des recensements nominaux des contribuables de l'impôt n'avait pas été usité jusqu'à ce temps-là. Le recensement a vraisemblablement été effectué par le fonctionnaire du cadi de Fetislam ou de Vidin. Après cela a été exécutée la première vérification sur le terrain même, soit à la suite du paiement des listes de contribution distribuées. La deuxième vérification, sur la base du recensement et de l'argent recueilli a été vraisemblablement effectuée au bureau du defterdar de Vidin. Le décompte définitif et les notes afférentes, à en juger de par leur forme, proviennent de la plume du defterdar de Vidin lui-même. Vu que le bilan final est daté du 11 džumadalula 1154 (25 juillet 1741), le recensement a dû être terminé peu de temps avant cette date, mais de toute façon au cours de l'année 1741.

Le recensement a été effectué conformement à la loi de 1690—1691, en vertu de la laquelle da džizye de l'impôt sur la maison devient une obligation personnelle du sujet chrétien, soit une capitation. Celle-ci englobe tous les hommes nonmusulmans âgés

de quinze à soixante-quinze ans, à l'exception des Tziganes. Un certain dépassement de la limite d'âge légale est montré par quelques appellation telles que Sugač (en roumain: sugaci, nourrisson), ainsi que par le surnom assez fréquent de Kodžaman (en bulgare: vieillard). Cependant, l'impôsition des enfants est resté dans la mémoire des habitants de cette région comme un des actes de tyrannie appliqué vers la fin de ce siècle par le rebelle de Vidin, Osman Pazvanoglu. Tous les contribuables de la džizye avaient été chargés selon le taux d'impôt le plus bas (ednâ), conformement aux firmans publiés en 1692—1693. En 1741 ce taux s'élevait à 300 aspres, soit à 2,5 piastres. Dans le décompte effectué sur la base du recensement n'avait pas été porté le pourcentage qui appartenait au cadi, au recenseur, aux percepteurs de l'impôt et à leurs aides. Le montant de 63.000 aspres, qui était déduit de la somme perçue, sous le nom de »traitement« (meaş), désigne une partie de l'impôt retenu pour le paiement des employés des mosquées du sultan Mahmud Ier à Fetislam et Brza Palanka, en vertu des décisions prises en 1740. L'obligation du paiement de la džizye s'étendait à toutes les catégories des sujets — aux organes de l'administration locale (le knez, le hirov), aux organes de la sûreté locale sur terre et sur le Danube (les pandours, les timoniers-pilotes aux Portes de Fer du Danube — Djerdap), aux prêtre, aux vachers-bouviers et bergers des villages, aux domestiques, et même aux personnes mentalement infirmes (belîd) — soit à tous les sujets aptes à un travail productif. Le recensement englobait également les sujets qui pendant les guerres précédentes s'étaient enfuis de leurs localités domiciliaires. Ils avaient été recensés comme des personnes »dispersés« (perâkende), et leur partie d'impôt était entrée dans le compte.

Le recensement est publié dans sa transcription en langue serbo-croate, après une analyse préalable des paradigmes des scribes pour les divers noms chrétiens, slaves ou valaque, de façon la plus proche de l'original avec toute l'attention nécessaire consacrée à l'adaptation de l'écriture arabe aux qualités phonétiques de la langue serbe et roumaine et après l'abandon des voyelles prothétiques. Les appellations topographiques et les explications philologiques ont été données dans les notices de la traduction.

2.

Le recensement détaillé de la Krajina de Negotin et de Ključ (Ankara, Tapu ve Kadastro Müdürlügü, № 2253) est le recensement de la Serbie du Nord, que la Porte avait ordonné vers la fin de janvier 1740. Les recenseurs étaient les scribes du Bureau Impérial (Defter-i Hakanî) Abdurahman Sidkî, Ali Alî et Mehmed Vahdetî Jusqu'à présent on a découvert leurs recensements des districts du sandžak de Smederevo, qui ont été ramenés en 1739 sous le pouvoir ottoman (TKMA, № 422 et 423), ainsi que le recensement de deux districts du sandžak de Vidin. Les recenseurs ont terminé la tâche dont ils avaient été chargés jusqu'à la mi-juin de 1741, lors-

que leur travail a été examiné par une commission composée du grand vizir, du defterdar de Roumélie et du defteremini. Sur la base du hattihumayun du 24 août 1741, les deux districts recensés du sandžak de Vidin ont été rattachés aux vakoufs de la bibliothèque du sultan Mahmud Ier auprès de la Grande Ayasofia de Constantinople.

Avant leur départ pour le pays, les recenseurs avaient reçu l'ordre de travailler d'après la situation (ber vech-i taharrî), sans tenir compte des vieux livres de recensement. Ils avaient alors également reçu l'ordre d'effectuer le recensement de tous les revenus groupés par catégories. Leurs registres témoignent que les recenseurs ont observé les instructions reçues. Au defter du vakouf du sultan ils n'ont inscrit que les revenus de l'agriculture et des tributs de sujets chrétiens ce qui signifie que les revenus des propriétés musulmanes et du chiffre d'affaires de marchés à Fetislam (Kladovo) n'appartenaient pas au vakouf du sultan. Au defter du vakouf a été inscrite, en mars 1743, la décision de l'adjonction des revenus des foires (panadjurs) d'Oršova et Fetislam, mais on n'y a pas noté la décision du rattachement des taxes dites badž et la pêche sur le Danube et la Save, prise en juillet 1742 (Mühimme Defteri, 149, p. 29). Le čiftlik du defterdar tué, qui se trouve inscrit à la fin de ce livre, n'avait aucun rapport avec la mukataa de Fetislam.

Le recensement ne se distingue pas formellement des recensements précédents, de la seconde moitié du XVIe siècle, dont on sait avoir été exécutés conformement aux lois positives et aux canons locaux. Cependant, dans les secteurs recensés des deux sandžaks l'on a appliqué un mode de recensement unique.

Le tribut fondamental de la population chrétienne, ispenca, a été inscrit sur la base de vieilles lois, sur 25 aspres, en ne tenant pas compte de la vraie valeur de la monnaie et sans considération du fait que le montant réel de ce tribut était plus grand. Par l'addition de tous les contribuables recensés dans ce registre l'on obtien 1.335 sujets qui payent ce tribut. Le nombre des contribuables du harač, selon le recensement effectué dans le même secteur et à le même temps, se monte à 3.000, dont on ne peut négliger que 55 contribuables du harač dans les villages de Popovica et Luka, qui ont été omis dans le recensement du vakouf. En comparant les noms des recensés dans les deux registres on peut établir que le recensement opéré dans le vakouf a omis d'entières familles. Vu que les villages de Sip, Prahovo et Brza Palanka ont été inscrits comme déserts, soit comme n'ayant pas de population chrétienne (karye-i hâlî ez reaya), bien qu'on y ait recensé les contribuables de la džizye, on peut en conclure que l'inscription au registre impérial et l'acquisition du statut que possède »le defterli raïa et ses fils« était conditionné par la possession du titre de proprété foncière. A la place de la ispenža, ces sujets payeient l'encien tribut des nomades, haymane resmi, qui au registre est placé au chapitre de badihava. Ils formaient une catégorie de sujets à part, qui habituellement était appelée »raïa à demeure« (reaya-i

hoşnişîn). Son statut juridique par rapport au propriétaire de la terre (qui s'exprime par le recensement) explique entre autre l'imposition des villages recensés comme »hālî«, soit comme contributions personnels, taxes de mariage, amendes. Le recensement montre aussi que cette catégorie de sujets ne payait pas de tribut pour l'abattage de Noël et pour les vignobles. Le rapport des chiffres des sujets recensés dans ces deux registres est important en tant que témoignage des conséquences sociales et démographiques des guerres austro-turques, mais avant tout comme une preuve que les registres de recensement ottoman ne doivent pas être utilisés sans critère et pris comme les seules sources de statistiques compétentes.

La perception des droits sur les produits de la terre (öşür), c'est-à-dire la dîme et la salariye, en tant que huitième partie d'une production moyenne est exprimée par un rapport idéal constant. Sur la base d'une répartition idéale des blés, la perception était inscrite sous forme d'une série arithmétique de chiffres. La série la plus petite, initiale: froment 14, orge 10, seigle 6, avoine 2, millet 2 keyl se voit dans les registres de Smederevo de ce recensement. En observant cet ordre idéal constant des blés, les recenseurs ont rangé toutes les villages du vakouf du sultan dans 11 types. Plus petites de celles-ci sont: 28, 20, 12, 4, 4; et les plus grandes: 448, 320, 192, 64, 64. La seule grandeur donnée dans le recensement est la valeur monétaire de la mesure (keyl, kile) d'une valeur de 7 aspres. Elle avait exactement 8 fois moins de valeur par rapport à l'ancienne mesure dans le sandžak de Smederevo, qui au XVIe siècle contenait 8 keyls d'Istanbul et était près de 6 fois meilleur marché que l'ancienne mesure de Fetislam, laquelle contenait 120 ocques (1 ocque = 1.280 gr.) de blé et valait 40 aspres. Le rapport mentionné nous incite à conclure que la perception sur les produits du sol était exprimée par le keyl d'Istanbul, qui contenait 18—22, soit globalement 20 ocques de blé. La valeur des blés était au comment du recensement trois fois plus grande, et lors des rachats de l'Etat (mubayaa), cependant qu'avec les prix réels en cours dans le commerce elle ne pouvait même se comparer. Est également irréelle la valeur unique de toutes les sortes de céréales. Dans la réponse à la question pourquoi la perception (öşür) et sa valeur de recensement se trouvent données justement sous le rapport de 1 : 7, on doit partir du fait que la valeur de recensement désigne une valeur fictive d'un huitième de la récolte. Ce rapport n'est pas fortuit, car il montre en même temps les autres 7/8 de la récolte. En d'autres termes, dans le recensement se trouve présente la production totale des blés, et elle est obtenue par l'addition de la perception exprimée en keyls et de sa valeur 7 fois plus grande en aspres. En constant cette fonction de la valeur de la perception des récoltes l'on obtient également à de la valeur de receusement du öşür l'on obtient également la réponse la question pourquoi est-elle unique pour tous les blés. Ce n'est que de cette façon qu'on peut comprendre l'emploi égal du keyl et de l'aspre, dont la combinaison a donné toutes les

contributions en argent, à part celle de la dîme sur le vin et la mouture.

Ainsi, par exemple, le dixième sur le chanvre et le choux est égal à la valeur en argent de l'orge; le dixième des ruches est obtenu par la multiplication du huitième du seigle par 10; le dixième du maïs et des haricots est obtenu par l'addition de la valeur monétaire du froment et du seigle et le huitième de l'orge en keyls; le droit sur les près était payé par le complétement des chiffres obtenus par le doublage du huitième du seigle; le droit sur le jardin potager, le foin et l'ail était calculé par la soustraction du huitième de l'avoine de la valeur monétaire du seigle; le revenu du beytulmal général, soit les propriétés des personnes absentes, disparues, etc., était obtenu par les chiffres de l'addition de la mouture du maïs et des haricots et du huitième multiplié par dix de l'orge; la badihava était complétée par les chiffres obtenus par la multiplication du huitième de l'orge par 10. — En déterminant l'impôt en espèces sur la base de la récolte recensée, les recenseurs grevaient chaque keyl du rendement global, avant la soustraction du huitième, de 4 aspres. La tendance à obtenir ce rapport se remarque notamment dans les localités recensées par 200 keyls d'orge; en règle générale, comme valeur de ce huitième on inscrivait 1.380 aspres, après quoi le déficit était couvert par une augmentation proportionnelle de tous les impôts monétaires.

Cependant, si le critérium du recensement n'était qu'une récolte moyenne des produits du sol, alors un grand nombre de villages était recensé sans raison d'après le modèle des 11 types. C'est pourquoi il est plus plausible que comme base du calcul de la rente monétaire et en nature était prise quelque mesure terrienne. L'unique mesure correspondante dans le système agraire ottoman était la baština ou čiftlik. La haština et le čiftlik n'étaient recensés qu'au Defter № 422 du sandžak de Smederevo. Son examen a établi que la mesure terrienne fondamentale — baština ou čiftlik — était exprimée par un huitième dont la série est de: 14, 10, 6, 2, 2 (= 34 keyls) La baština était donc, dans ce recensement fixée par un rendement de 272 keyls (5.440 ocques), soit 6.963,2 kg de blé. Sur la base de ce rendement, sur une baština de calcul on inscrivait: le dixième de maïs et des haricots 150, le dixième du chanvre et des choux 70, l'impôt sur le jardin potager, le foin et l'oignon 28, le dixième des ruches 60, l'impôt sur les porcs et l'abattage de Noël 60, sur les près 12, la taxe sur les titres de propriété foncièdre 120, le revenu du beytulmul etc. 250, et de badihava 100 aspres — soit au total 1.088 aspres. La baština de calcul n'englobe pas l'ispendža, soit le revenu provenant des vignobles et les taxes sur les moulins.

Pour déterminer la superficie de la terre labourable sur laquelle était répartie l'impôsition d'après le système précité, il est nécessaire de fixer la quantité de maïs qui revient à une baština de calcul. Etant donné que la valeur de recensement de tous les céréales est la même, on prend que la valeur du maïs et des haricots est également de 7 aspres. Dans ce cas, le dixième du maïs et des haricots se monte à 150 : 7 = 21,42 et le rendement total est de 214,2

keyls de maïs et de haricots. Par l'addition de ce nombre avec le rendement total des céréales on obtient un rendement total de toutes les céréales sur une baština de calcul: 214,2 + 272 = 486,2 keyls. Si aux haricots, qui recouvrent la même superficie et fournissent une moindre récolte on soustrait 6,2 keyls, le rendement des blés sur une baština de calcul se monte à 480 keyls, soit 9.600 ocques ou encore 12.288 kg. La valeur de ce rendement est de 3.600 aspres, et la charge qu'il supporte est de 1.088 aspres, ce qui signifie un peu moins d'un tiers.

Par la fixation globale de la baština de calcul à 480 keyls, la différence de 4 obtient sa pleine signification. D'un chiffre technique, qui désigne la différence dans la répartition idéale des superfies des blés, il se transforme en un coefficient qui montre le critérium agraire sur lequel le recensement est basé. La division du rendement global par ce coefficient donne le quotient 120, qui ne peut représenter que la superficie d'un champ labourable d'une baština de calcul, exprimée en dönüms. Si la baština est calculée comme étant 120 dönüms de terre arable, avec un rendement quadruple de graines, la plupart des chiffres du recensement acquièrent une certaine signification. Avant tout, il devient clair que pour l'impôt sur le chiffre d'affaires du sol, resmi tapu, on prévoit une aspre pour chaque dönüm de terre, que par l'impôt adet-i deştibanî — par le tribut sur la perte possible des blés par suite de l'incurie de la part des paysans, suru tous les 10 dönüms est inscrite une aspre; que la dîme sur les ruches et la dîme des porcs sont calculées sont calculées en chargeant chaque deuxième dunum d'une aspre. Ensuite, la baština de calcul de 120 dönüms, soit de 480 keyls peut facilement se transformer en un système de mesures qui sur le territoire recensé était en vigueur avant 1718, et qui a continué d'être valable dans le districts du sandžak de Smederevo, qui par ce recensement n'avaient pas été englobés , car au cours de la période entre la paix de Požarevac et la paix de Belgrade ils étaient restés pris daus les frontières de l'Empire Ottoman. Ce n'est probablement que par l'ancien lukno de Smederevo qu'on peut expliquer le rapport idéal constant du droit sur les récoltes dans ce recensement. Sans doute que les séries qui montrent l'öšür ne sont pas par hasard des nombres pairs, de façon que le plus petit huitième, 2 keyls, signifie en même temps 1/4 de l'ancien lukno de Smederevo. Un facile établissement de rapport entre les mesures de l'ancien et du nouveau recensement, de la même valeur de recensement du froment, a indubitablement été utilisé pour obtenir un effet psychologique déterminé: le sujet pouvait ainsi être convaincu que ses obligations n'étaient pas augmentées.

Si au principe exposé ci-dessus on ramène aussi les autres impôts, alors les 70 aspres nominaux, qui désignent le dixième du chanvre et des choux, peuvent être marqués aussi comme 10 keyls, soit 2,5 dönüms de terre labourable; 28 aspres, le revenu d'un jardin potager, de pâturages et de l'oignon sur une baština de calcul s'élève à 4 keyls de blé, ou bien à un dönüm de terre labourée. Transformé en blé, le chaptire »revenu du beytulumal etc.« se monte à 36 keyls (250 : 7 = 35,91). Le revenu le plus important de ce groupe

proivent indubitablement des propriétés des personnes absentes ou disparues. Si pour tous les autres chapitres de ce groupe on calcule un tiers, pour le revenu des propriétés abandonnées reviennent 168 aspres, soit 24 keyls de blé. La donnée ainsi obtenue montre que le propriétaire de la terre abandonée avait un droit de compensation égal à la valeur en argent de la moitié du dixième sur chaque baština de calcul. La présence de cette contribution au defter ne peut s'expliquer qu'une seule façon: les dommages causés par suite de l'incurie à l'égard du sol cultivable sont supportés par les sujets se trouvant présentement sur celui-ci. Etant donné que les superficies des terres en friche, après les guerres qui furent menées sur le territoire de la Serbie, sont bien plus grandes que le nombre de ceux qui peuvent les prendre en titre de propriété, cette amende est inscrite au registre en tant que tribut en argent permanent et le plus grand, en grevant progressivement le fonds foncier total. Elle est alors exclusivement perçue en monnaie, car le prélèvement de la moitié d'un autre dixième n'encourage pas les sujets à fournir une plus grande production, mais au contraire elle l'appauvrit encore plus.

La valeur relative de l'aspre nominale de ce recensement a été établie sur la base d'une enquête faite auprès des vieux habitants de la Krajina, qui, sur la demande de Vuk Stef. Karadžić, a été effectuée vers le milieu du XIXe siècle. D'après leurs souvenirs, le tribut sur une meule de moulin se montait avant l'époque de l'usurpation d'Osman Pazvangolu à 2 piastres. Dans le recensement il se monte à 60 aspres (1/2 piastres) par meule de moulin. Par l'application du rapport obtenu de 1:4 entre le defter et la pratique de l'impôt, on obtient également des données pour le dixième des ruches et l'impôt sur les porcs, qu'on se remémore comme étant de 5 paras (15 aspres) par ruche et de 5 paras par porc. Cela signifie que sur chaque baština de calcul on a compté 16 ruches et 16 porcs (16:15 = 4; 4 × 4 = = 16). Sur la base d'autres données fournies par l'enquête précitée, on a calculé 425 têtes de choux (calculé avec l'impôt sur le chanvre, dont on ne possède pas de donnée), ensuite une charrette de foin (22,5 aspres), une petite plate-bande d'oignon (3,57), et un petit jardin potager (3,75 aspres); le chaptire de badihava se trouve divisé en un mariage (30), deux amendes pour de moindres infractions (2×10), 5 seaux de vin (25), pris lors de la vente d'un tonneau de 250 seaux et pour haymane resmi — le tribut qui à la place de l'ispendža payaient au propriétaire de la terre les sujets ne possédant pas de titre de proprété foncière (hoşnişîn reayasi), en tenant compte du fait que les deux derniers impôts se trouvent en proportion inverse. Le tribut inscrit comme resmi tapu se montait en moyenne aux 10% du revenu de la production, et l'on sait que le propriétaire de la terre, lors de la remise du titre de propriété foncière, avait droit à 1/10 du prix de la terre vendue. Conformement à cela, le droit sur le champ labourable, deştibanî, peut être considéré également comme le 1/10 du revenu total de la production. Le taux élevé du revenu du beytulumal montre que toute la terre était en principe recensée comme étant déserte et abandonnée.

Le revenu des vignobles était inscrit comme le huitième de la production de moût (šire), exprimée en medre, seaux dont la valeur de recensement était de 5 aspres. Tous les villages qui donnaient l'ispendža se trouvaient rangés selon un modèle comportant 8 sortes, dont le taux le plus bas était de 75 et le plus haut de 2.400 seaux de moût. La seule valeur connue dans ce système est l'aspre, qu'on peut représenter comme étant le 1/5 de la valeur d'un seau.

D'après la loi de 1560, le seau de Smederevo contenait 44 ocques et sa valeur au registre était de 30 aspres. La valeur de recensement du seau du nouveau defter est 6 fois plus petite que l'ancien seau de Smederevo. Dans le même rapport, son volume était de 44 : 6 = 7,3 . . . ocques. Dans la seconde moitié du XVIe siècle le seau de Fetislam valait 6 aspres. D'après la même logique, il devait être de 1/6 plus grande capacité que le seau du nouveau recensement de la Serbie du Nord: 44 : 5 = 8,8 ocques. Cependant, l'avantage de toute mesure est dans son intégration facile dans un système correspondant, de façon que la solution des deux cas doit être cherchée dans une fixation de compromis de la valeur d'une unité mesure globale. Ainsi donc, si l'ancien seau de Fetislam et le seau du nouveau recensement contenaient exactement 8 ocques, et ensuite, si leur valeur de recensement était adaptée à quelque autre critérium, le calcul pouvait facilement être égalisé.

Ce critérium fondamental est la valeur de recesement d'une oque de froment. Dans le nouveau recensement, comme dans l'ancien registre du sandžak de Smederevo (qui était en vigueur dans ses districts pas recensés), la valeur de recensement d'une oque de froment est de 0,35 aspres. A la valeur de recensement de ocque de vin dans l'ancien seau de Smederevo il manque 0,08 aspres pour que la valeur du bié et celle du vin soient ramenées à un rapport mutuel de 1 : 2, c'est-à-dire pour que le vin soit d'une valeur double de celle du blé. Au seau de oques correspond la valeur de recensement de 5,4544 aspres. Le montant cité est donc exprimé globalement dans le cas de l'ancien seau de Fetislam par 6 aspres, et dans le cas du seau du nouveau recensement par 5 aspres. Cette réduction a été effectuée certainement par suite de l'établissement du rapport entre le nouveau seau et de l'ancien seau de Smederevo, et non pas du seau de Fetislam.

Afin d'obtenir, sur la base des seaux inscrits, la superficie des vignobles, on a pris en considération le fait que la valeur de recensement du vin est égale à la valeur double de recensement du blé. Cela signifie que la place où comme 1/8 de moût on a inscrit 75 seaux possède un rendement global de 600 seaux, soit 4.800 ocques de vin, ou 9.600 ocques de blé, ou 480 keyls d'Istanbul de blé, on encore une superficie de 120 dönüms — soit une pleine baština de calcul. Sur la base du calcul effectué, il ressort que tous les 75 seaux de moût du registre désignent une baština de calcul de vignoble. La valeur de son huitième est inscrite à 375, et la valeur du rendement global à 3.000 aspres.

Bien qu'il fut inscrit comme un tribut en nature, dans toute la Serbie du Nord il était prélevé en argent, d'après le dönüm. Sur l'entier territoire le dönüm était calculé comme représentant 1.000

ceps de vigne, tandis que l'impôt se montait à 20 para (60 aspres). Vu que l'aspre dans ces registres se trouve d'après la pratique fiscale en vigueur jusqu'à 1804 dans un rapport de 1:4, il en ressort que l'impôt en argent provenant d'un seul dönüm de vignoble represente 3 seaux de vin (3 × 5) × 4 = 60). La donnée obtenue permet de calculer la superficie du vignoble sur lequel le vignoble avait été basé.

Ainsi donc, si 3 seaux de vin, comme 1/8, correspondent au dönüm d'un vignoble de 1.000 ceps, le rendement total d'un dönüm s'elève à 24 seaux. Dans ce cas, la valeur de recensement d'un dönüm est de 120 aspres, soit elle est un peu plus de quatre fois plus grande que la valeur de recensement d'un dönüm de terre arable, qui fait 4 keyls de blé de 7 aspres. On en conclut que le 1/8 de maoût de 75 seaux correspond à une vigne de 25 dönüms, c'est-à-dire que comme baština de vignoble on a calculé une superficie de 25 dönüms plantés de vignes.

Cela signifie qu'une vigne possède une valeur cinq fois plus grande qu'un champ de labour — soit une fois pour la valeur du vin par rapport à celle du blé, et quatre fois pour la valeur du sol de vigne par rapport à la valeur du sol de labour. Ainsi le déficit de 0,0218 ... aspre dans une oka de vin jusqu'à la valeur de 0,7 aspres (0,6818 ...) est couvert par l'établissement du rapport entre la valeur du dönüm de terre de labour (4 keyls = 80 ocques = 28 aspres), et un dönüm de vignoble (24 seaux = 192 ocques = 120 aspres), par une différence de 8 aspres au détriment de la terre arable (4 keyls × 28 aspres = 112 aspres).

Vu que la mesure de 25 dönüms est une réelle baština de vignoble, qui — comme on vient de la montrer — est également calculée à 120 dönüms, la donnée sur la quadruple valeur de la terre de vigne par rapport à la terre de labour peut être utilisée pour calculer la superfie réelle de la baština de calcul labourée. Le rapport entre la valeur du dönüm de la vigne et du dönüm de la terre de labour définit l'unité de sol de ce recensement comme une superficie de 100 dönüms (25 × 4). Le surplus de 20 dönüms, qui se montre dans la baština de calcul, de façon que tous les impôts sont calculés sur la base de 120 dönüms, s'explique par l'entrée du maïs dans le système de trois-champs. Quoique son rendement soit beaucoup plus grand que le rendement des céréales, le maïs également a été recensé sur la base du quadruple rendement des graines, mais pour cette raison le fonds foncier recensé a été augmenté de 1/6 dans le décompte. L'établissement de ces impôts sur la base de la culture la plus précieuse, le froment, est un régulateur aussi important de l'équilibre, d'autant plus que la dîme du maïs est exclusivement prélevée en argent.

Par le procédé qu'on vient d'expliquer, les experts financiers de la Porte sont parvenus à hausser la rente d'argent au 2/3 du revenu total de la terre recensée. En outre, le nouveau régime fiscal est important encore en raison du facteur envisagé dans le recensement de la Serbie du Nord, en 1741. C'est le fait que les contributions

personnelles sont fixées sur la base du fonds foncier, et non pas sur la base de la densité de la population. La terre est recensée comme si elle était complètement dépeuplée et déserte, et les deux catégories existentes de sujets influent proportionnellement sur le montant du revenu définitif de son propriétaire légal. Il ne fait pas de doute que c'est là une caractéristique essentielle du recensement du cadastre de la Serbie du Nord effectué après son retour à l'Empire Ottoman.

3.

La décision du rattachement des deux districts recensés aux vakoufs du sultan avait été publiée par le hattihumayun de Mahmud Ier du 24 août 1741. qui fut placé comme introduction au nouveau registre, appuyé dans le Defterhane comme étant l'unique statut en vigueur pour la région recensée. Peu de temps après, au muhafiz de Vidin ont été envoyés deux firmans, dans lesquels le statut des districts recensés était défini par la formule bien connue de »la bobine séparée et le pas coupé« (mafruz ul-kalem ve maktuu ul-kalem), avec l'avis que la mukataa du vakouf sera administré par un voïvode, auquel le vizir de Vidin ne peut pas donner des ordres. Le voïvode administrera la mukataa de manière serbestiyet et muafiyet. Le document qui avait été alors octroyé au mutevelli du vakouf du sultan est une serbest-name de la Krajina, qui a fait l'objet de l'attention et de discussion dans l'historiographie du pays. Son essence était constituée par le hattihumayun du sultan Mahmud Ier, qui représente le texte d'introduction de ce registre. Comme dans chaque domaine ayant l'immunité, le serbestiyet de cette mukataa consistait en une immunité fiscale et administrative du propriétaire terrien, dans ce cas du mutevelli du vakouf du sultan. En pratique cela signifiait que le muhafiz de Vidin n'avait pas le droit à la moitié des contributions du groupe de badihava, qu'il ne pouvait pas punir tout seul, pas plus qu'il ne pouvait tenir dans son secteur ses mutesellimes, qui organiseraient la perception des impôts sous l'appellation de imdad-i hazariye. Pour les mêmes raisons, l'odjak des janissaires ne pouvait pas non plus fonder dans son secteur ses propres serdarliks. L'interdiction de toute immixtion »de côté«, que l'Etat faisait ressortir en transférent ses droits à la personne ayant l'immunité, se trouve contenue dans la formulation bien connue du serbestiyet, qui sousentend l'interdiction de recensement et d'approche. Les sujets l'avaient bien comprise, ce que prouve le fait qu'on se souvient encore très bien que dans la Krajina »le Turc n'avait pas le droit d'entrer avec un cheval ferré«.

En tant que vakouf du sultan, la mukataa de Fetislam appartenait à la mukataa de Haremeyn. Son surveillant était le chef du harem, kizlar-aga (Aga-i Der-i Seade). D'après la vakoufname du sultan Mahmud Ier, du 1er. I. 1740 (1. savval 1152), le kizlar-aga était nomme surveillant du vakouf de la biblithéque auprès de la Grande Aya-Sofia encore en 1733, lorsque à ce vakouf ont été rattachés 18 villages dans le sandžak de Malatya. Le mutevelli du vakouf, »qui administrera les affaires du vakouf selon la volonté du surveillant«, n'avait

été nommé qu'au début de 1740. Cette fonction avait été alors confiée à Ali-efendi, le muhasebedži de Haremeyn. Le voïvode de la mukataa de Fetislam était le replaçant (vekîl) du mutavelli du vakouf du sultan. Sa nomination faisait partie de la compétence du mutevelli et du nazir du vakouf du sultan. Dans sa vakoufname le sultan Mahmud avait ordonné que la fonction de mutevelli soit octroyée à personne comme fonction et charge à vie. En vertu de cette disposition du testateur de la fondation, dans un acte de 1771 se présente en qualité de mutavelli le nazir-i Darbhane.

Le statut de la région sous immunité était une base juridique pour assurer une position plus favorable de sa population. N'étant soumise qu'au propriétaire de la terre, elle était pratiquement épargnée des obligations directes vis-à-vis des diverses couches de l'administration régionale, et de ce fait des nombreuses exactions auxquelles ces obligations étaient étroitement liées. L'unique lien avec le pouvoir central était représenté par le voïvode du vakof, le percepteur provisoire des revenus du vakouf. Et comme il agissait indépendamment vis-à-vis des organes de la province, le voïvode était dirigé vers un degré supérieur de colaboration avec les organes de l'autonomie locale. L'engagement accru des organes autonomes dans les mukataas permettait aussi leur développement jusqu'à une forme où pouvaient-ils jouer aussi un rôle social réel.

Dans les mukataas qui se trouvaient en territoire de langue serbe, les autonomies locales s'étaient maintenues sous forme de fonction héréditaire du knez, confirmée par un berat du sultan comme un service d'Etat. De nombreuses sources du pays et autrichiennes sont d'accord pour affirmer que même sur le teritoire de la mukataa de Fetislam existait l'institution d'un knez avec un berat. Toutefois, l'on n'a pas encore découvert quelque document confirmant ces dires.

Le registre de la džizye montre que l'organisation du système des knezs se trouvait établie jusqu'à l'époque du recensement du cadastre. On y a inscrit 5 knezs au kazâ de Fetislam et 28 dans celui de la Krajina. Dans le recensement du cadastre on n'a pas marqué un seul knez. Cependant, 19 knezs du recensement de la džizye sont inscrits sur la liste du cadastre en premier lieu dans leurs villages. Pour six knezs, qui dans le recensement du cadastre n'ont pas été portés comme premiers habitants inscrits de leurs villages, on suppose qu'entretemps avaient-ils été destituées de leurs fonctions de knezs. Le fait que les noms de quatre knezs du recensement de la džizye ne se trouvent pas dans le recensement du cadastre, est significatif non seulement parce qu'il prouve que la catégorie de »reaya-i hošnišin« avait une organisation de knezs, mais parce qu'elle montre qu'un membre de cette couche des sujets pouvait être chosi comme knez même dans les villages qui avaient ladite la catégorie defterli raïa. Sur la base du registre de la džizye on pourrait conclure que les knezs n'existaient que dans la moitie des agglomérations, c'est-à-dire que la fonction de knez s'étendait à deux ou plusieurs villages. Cependant, un hudžet du cadi de Fetislam de 1743 montre que chaque village avait son knez. Aucun des knezs signataires de ce document n'avait le titre de knez à le temps du re-

censement de la džizye, et seul le knez de Fetislam, Lika, était inscrit au registre du cadastre comme premier habitant de sa localité, dont on peut conclure que lui seul portait le titre de knez plus de deux années. Tous les autres knezs sont noveaux par rapport à l'an 1741. Etant qu'on a établi le rythme du changement des knezs, il est évident qu'eux, comme chefs provisoires de village et de district n'étaient pas inscrits au registre du cadastre, de document d'une valeur statutaire durable. Les recenseurs n'en séparaient que les sujets qui remplissaient les fonctions permanentes de timoniers-pilotes aux Portes de Fer du Danube (Đerdap).

Sur les knezs des nahiye ou les baš-knezs, ces deux sources ne parlent qu'indirectement, par la division de la région recensée en deux unités administratives — les kazâs sur le reistre de la džizye et les nahiyes sur le registre du cadastre. Etant donné que dans le secteur de la mukataa de Fetislam il n'y avait qu'un seul cadi, les limites du kazâ, c'est-à-dire de la nahiye dans les recensements désignent en fait les territoires placés sous la compétence des baš--knezs de Fetislam et de la Krajina

Les knezs dans les mukataas étaient corfirmés de façon traditionelle par le berat. Cependant, il est certain que dans la mukataa de Fetislam il n'y a pas eu de knez ayant un berat jusqu'à 1753, lorsque s'est imposée comme une nécessité la question de la protection de la mukataa contre les hajduks et les brigands. Sur la base du statut juridique de la mukataa, cette question avait été résolue par un renforcement du service des pandours assuré par les chrétiens, qui en Serbie a existé depuis la fin du XVIIe siècle. En rapport avec cela s'est étendue la responsabilité des deux baš-knezs de la nahiye, qui, d'après des sources narratives ultérieures, ont assumé également l'obligation de buljuks (gardes) instruits. Avec le temps, la mukataa du vakouf du sultan, sur le chemin entre deux serhats qui, sous le poids de problèmes sociaux insolubles, se précipitaient infailliblement dans la guerre civile, ont reçu le rôle d'entraver la liaison entre les rebelles de Belgrade et de Vidin, qui en partant de leurs territoires entreprenaient des incursions militaires organisées contre contre les villes dont ils avaient été exilés. Par la force des circonstances, qui ont fait que la mukataa de Fetislam était devenue d'un objectif purement fiscal un centre stratégique, s'est également produit un changement manifeste dans son organisation intérieure. En premier lieu a dû subir un dommage le précédent principe démocratique du changement des knezs tous les ans ou toutes les deux années. Le statut des chefs de districts, les deux baš-knezs, ne pouvait plus être réglé par des actes du voïvode du vakouf. Les sources narratives et les souvenirs des vieux habitants de la Krajina portent à conclure que les deux knezs avaient assumé, à un certain moment donné, le rôle de locataires du secteur de leur compétence. C'est ce qui explique aussi la mise en avant continuelle des knezs de la Krajina, les Karapandžić, au détriment des knezs de Fetislam. Plus petite et plus pauvre, exposée aux attaques de l'armée contre Fetislam et Oršava, la knežine de Fetislam, n'était pas à tel point désirable pour que le titre et la fonction de knez s'y maintiennent comme une charge familiale durable. Etant donné que la re-

cherche de ces documents dans l'administration de Haremeyn n'a pas donné les résultats escomptés, elles devraient être poursuivies dans les protocoles de Darbhane, administration ultérieure du vakouf du sultan. Les descriptions des archives des Karapandžić mentionnent la fin du règne de Mahmud Ier, en confondant le nom de ce sultan avec celui de Abdulhamid Ier.

L'analyse de ces deux recensements vient de montrer que les livres de recensement ottoman représentent une source historique beaucoup plus précieuse q'on ne l'avait pensé jusqu'ici. Il n'est pas exclu que par l'application de la méthode ici exposée l'on parvienne à des résultats similaires lors de l'étude des anciens registres du moins ceux de la seconde moitié du XVIe siècle. Si cela se confirme, on obtiendra l'explication de la question de savoir pour quelle raison ces livres de recensement ont gardé des siècles durant une valeur de statut, et pour quelle raison l'on a arrêté le recensement des terres. Par la fixation du fonds foncier, exprimé par un revenu sous forme de contributions féodales, en corrélation avec le nombre réel des travailleurs de la terre, on découvre de nouveaux angles d'observation de la situation dans laquelle se trouvait la population agricole. Le rapport entre le nombre de la »defterli raïa« et la »hošnišin rāïa«, découvre les lignes de developpement du système ottoman des timars, c'est-à-dire d'une tres nette tendence à la transformation en propriétaires de la population agricole possédant des titres de propriété foncière, et cela non seulement par la création des čiftliks, mais aussi par d'autres moyens, encore insuffisamment explorés, soit par des formes transitaires. Les considérations ci-dessus avaient pour but d'établir d'établir la valeur des données statistiques et de rendre utilisables les sources publiées. De toute façon, l'analyse de ces deux registres représente un avertissement suffisant pour que les livres de recensement oftoman ne soyent pas mécaniquement utilisés.

4.

Le recensement du vakouf du sultan a été exécuté par les scribes de Constantinople, auxquels en grande mesure est étrangère la matière linguistique de la région où ils opèrent le recensement. C'est ce que témoigne l'apparition fréquente du status constructus roumain pour la construction des noms patronymiques, a lui, d'habitude sous la forme de »a« ou »al« devant le patronyme et le matronyme, et même le phénomène lorsque le mot roumain »fecior« (fils) est compris comme une partie intégrante du patronyme. Dans les deux recensements sont identiques les paradigmes des noms les plus fréquents sur le territoire balkanique, et même pour des noms purement slaves. En ce qui concerne les noms de localités pas tellement fréquent, on a utilisé divers paradigmes. Leurs différences se reflètent dans l'emploi de »elif« et »vav« pour la désignation des voyelles longues et accentuées, ainsi que dans la transcription graphique de certaines qualités phonétiques des noms.

Le defter du vakouf du sultan est un livre relié en peau de couleur cerise, de format 19 × 47,5 cm., décoré de rosettes et d'ornements de plantes en cinq couleurs. Sur la page de garde intérieure se trouve le tashîh du 11 džumadalahire 1154 (24. VIII 1741); sur la première page se trouve la transcription du hattuhumayun de Mahmud Ier, sous un en-tête ornemental symobilsant les fondations du sultan. Au-dessus du hattihumayun se trouve la tugra du sultan Mahmud, écrite en or. Le texte du recensement occupe 11,5 × 39 cm. et est entouré d'une large bande dorée. Les titres sont écrits à l'encre rouge et le reste du texte est écrit à l'encre de Chine noire. La pagination est originale et commence à chaque troisième page par 1; il existe aussi un custos paginae. A côté de la page 21 se trouve relié au livre un document se rapportant à la mukataa du vakouf du sultan Mahmud dans la nahiye de Ušak, au sandžak de Kütahya, qui a été omis lors de la reproduction photographique.

На основу Мишљења Републичког секретаријата за културу бр. 413-274/73-02 од 25. IV 1973. ова књига ослобођена је основног пореза на промет.

Штампа: Графичко предузеће „Радиша Тимотић" — Београд, Јашићева 9